ẒAHĪRÜ'D-DĪN MUḤAMMED BĀBÜR MĪRZA

MÜBEYYEN DER FIḲH

(Giriş - Metin - Dizin - Tıpkıbasım)

Hazırlayan: Dr. Tanju ORAL SEYHAN

Marfat.com

ZAHĪRÜ'D-DĪN MUḤAMMED BĀBÜR MĪRZA

MUBEYYEN DER FIḲH

(GİRİŞ - METİN - DİZİN - TIPKIBASIM)

Hazırlayan:

Yard. Doç. Dr. Tanju ORAL SEYHAN

ÇAĞRI YAYINLARI

ÇAĞRI YAYINLARI

Divanyolu Cad. Işık Sok. No: 10
34122 Sultanahmet - **İSTANBUL - TÜRKİYE**
Tel: (+90-212) 516 20 80-81 Fax: (+90-212) 516 20 82
www.cagriyayinlari.com - www.cagri.com.tr
e-mail: cagri@cagriyayinlari.com
e-mail: cagri@cagri.com

Marfat.com

Çağrı Yayınları: 83
Araştırma – İnceleme: 1

135435

©: Çağrı Yayınları - Şaban KURT

ISBN: 975-454-093-4

Baskı: Enes ofset 2004 İstanbul

Marfat.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....VII-VIII
KISALTMALAR.....IX-X
I. GİRİŞ.....XI-XXXVI
1. Zahuriddin Muhammed Babür ve Zamanı.....XI
2. XVI. Yüzyıl'ın İlk Yarısı.....XI-XIX
2.1. Kültür Ortamı.....XI-XII
2.2. Dinî Yapı ve Bu Sahada Eser Yazma Geleneği.....XII-XIV
2.3. Babür'ün İnanç Yönü ve Bu Sahadaki Eğitimi.....XIV-XVI
2.4. Babür Döneminde Türkçe, Kullandığı Dil ve Dil Anlayışı.....XVI-XIX
2.5. Babür'ün Eserleri.....XIX
3. Eser.....XIX-XXX
3.1. Eserin Adı.....XIX-XX
3.2. Yazılma Amacı.....XX-XXI
3.3. Eserin Yazılış Yılı.....XXI-XXII
3.4. Eserin İthaf Edildiği Kişiler.....XXII-XXIII
3.5. Eserin Yayılma Sahası.....XXIII-XXIV
3.6. Eserin Vezni, Düzenleme Şekli ve Muhtevası.....XXIV-XXV
3.6.1.Mübeyyen'deki Kitaplar ve Alt Başlıklar.....XXVI-XXX
4. Eserin Nüshaları.....XXX-XXXIV
4.1. Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar.....XXXIII-XXXIV
5. Yazmadaki Açıklayıcı Bilgiler.....XXXIV-XXXV
6. Metnin Kuruluşu.....XXXV-XXXVI
7. Dizin Üzerine.....XXXVI
II. YAZIM ÖZELLİKLERİ.....XXXVII-XLII
III. DİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ.....XLIV-CV
A. SES BİLGİSİ.....XLIV-LV
B. BİÇİM BİLGİSİ.....LVI-LXXXIII
C. CÜMLE BİLGİSİ.....LXXXIV-CV
IV. KARŞILAŞTIRMALI METİN.....1-205
V. DİZİN.....207-346
KAYNAKÇA.....347-351
VI. A NÜSHASININ TIPKIBASIMI

Marfat.com

ÖN SÖZ

Babür, daha çocuk yaşta hükümdarlık mevkiine yükselerek dolu dolu bir hayat geçirmiş, kurduğu kendi adını taşıyan İmparatorluk ile XVI. yüzyıla damgasını vurmuş bir şahsiyettir. Bir yandan kurduğu İmparatorluk'un devamlılığını sağlamak için gerekli askerî, idarî ve siyasî işleri yürütmüş diğer yandan dinî, edebî ve fikrî faaliyetlerini devam ettirerek bunlarla ilgili eserler ortaya koymuştur. Sık sık düzenlediği meclislerde fıkıh, şiir, musiki, hat, nakış v.b. sahalarda devrin önemli isimleriyle bir arada olarak onlarla fikir alış verişinde bulunmuş, çağdaşları Şiban Han, Ubeydullah Han gibi hem feodal hem de dinî bir lider olmuştur. Bâbürnâme'de, Aruz Risalesi'nin giriş bölümünde, adını verdiği şahıs ve eser adlarından, kaynaklarının enginliğini ve onları dikkatli bir şekilde okuyup inceleyerek eleştirdiğini anlıyoruz. O kendi eleştirisini de tarafsız bir gözle yapabilen az bulunur kişilerdendir.

İslâmiyet halkasına girişle birlikte başlayan din öğretisi kitapları yazımı bir gelenek hâlini alır. Bu alanda pek çok mensur ve öğrenme kolaylığı sağlaması bakımından manzum eser meydana getirilir. Mübeyyen de Babür'ün ilâhiyatçı yönünü ortaya koyduğu bir çalışmadır. Bâbürnâme ve Divan'ından sonra geniş bir kitleye hitaben yazdığı bu eserde, onun zengin dil gücünü bir kez daha görürüz. Sade ama zengin bir dille yazılan Mübeyyen, Klâsik Çağatayca ile Maveraünnehir'de etkisini göstermeye başlayan Özbekçe arasındaki geçiş döneminde konuşulan zengin, saf ve açık anlatımlı dili yansıtması bakımından Türk dil tarihinde önemli bir kaynak niteliğindedir. Yaptığımız çalışmanın amacı da üzerinde fazla durulmayan Mübeyyeni ortaya çıkarmaktır.

Bu çalışmada Mübeyyen'in, temin edebildiğimiz Ali Şir Nevayi Edebiyat Müzesi'nde bulunan 103 envanter numaralı yazması ile Berlin Staatsbibliothek ms.or. 2212 numaralı yazma çeviriyazılı karşılaştırmalı metin için incelenmiş ve 103 numaralı yazma esas alınmıştır.

Çalışma altı bölümden meydana getirilmiştir: I. bölüm olan *Giriş'te* dinî bir eser olması sebebiyle Mübeyyen'in yazıldığı dönemdeki tarikatların etkisi altındaki politika, Babür'ün inanç dünyası, dilciliği, yazmanın nüshaları ve üzerinde yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur. II. bölümde nüshaların *Yazım Özellikleri*, III. bölümde de *Dil Bilgisi Özellikleri* ayrıntılı bir şekilde Çağatayca içinde değerlendirilerek incelenmiştir. IV. bölümde mümkün olduğu kadar eserin aslına uygun olduğunu düşündüğümüz tercihlerle çeviriyazılı *Karşılaş-*

Marfat.com

tırmalı Metin oluşturulmuş; V. bölüm *Dizin* bütün kelimeler ve ekli şekilleri, bunların metindeki anlamları, ses yapısı bakımından tarihî gelişmelerini ortaya koyabilmek amacıyla Eski Türkçedeki şekillerini gösterecek şekilde düzenlenmiştir. Nihayet VI. bölümde Ali Şir Nevayi Müzesi 103 numaralı *yazmanın tıpkıbasımı* verilmiştir.

Bu çalışmada emeği geçenlere teşekkür ederim.

Tanju ORAL SEYHAN
2004 İstanbul

Marfat.com

KISALTMALAR

+	İsim kökü ve gövdelerini gösterir
-	Fiil kökü ve gövdelerini gösterir
*	Nazarî biçimleri gösterir
°	Uyum dahilinde yardımcı ünlüyü gösterir
ı,i,u,ü	Yardımcı ünlüler
:	Ünlü uzunluğuna işaret
<	Kökeni -den-gelmekte, yapısı
Ø	Kullanımdan düşmüş ses ya da ses birliğini belirtir
→	Karşılaştırınız, bakınız
//	Fonem
A.	Arapça
A.T.	Ana Türkçe
Cl.	→ Clauson
Ç.	Çoğul
D.L.T.	Divanü Lugat-it-Türk
ė	Kapalı e
ė:	Uzun kapalı e
e.c.	Esas cümle
E.T.	Eski Türkçe
F.	Farsça
H.	Hicrî yıl
IB	Irk Bitig
İA	İslâm Ansiklopedisi
İbr.	İbranice
K.	Kişi
Moğ.	Moğolca
N.	Terceme-i Zafer-nāme (Nuruosmaniye Ktp)
N.F.	Nehcü'l-Ferādīs
N.H.	Nâm-ı Hak (Alışık 2002)
Orh. T.	Orhon Türkçesi
ö.i.	Özel isim
Peh.	Pehlevice
Sakr.	Sanskritçe
T.	Türkçe

Marfat.com

TMEN Doerfer : Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen
T.Ş. Teklik Şahıs
Uyg.T. Uygur Türkçesi
v.b. ve başkaları
y.c. Yardımcı cümle
y.f. Yardımcı fiil
Yay. Yayını
Z. Zamiri(i)

Marfat.com

I. GİRİŞ

1. Zahuriddin Muhammed Babür ve Zamanı

Babür, Zahuriddin Muhammed (Doğ.: 14 Şubat 1483 Ahsi / Fergana; öl.: 26 Aralık 1530 Agra). Hindistan'da büyük Türk İmparatorluğu'nun kurucusu, şair, yazar, ... Babür'ün babası Ömer Şeyh Mirza Emir Timur'un nebiresi, Fergana vilayetinin hâkimi, annesi Kutluk Nigar Hanım Taşkent hakimi Yunus Han'ın kızıdır. Nesebi, babası tarafından Timur'a (Babür b. Ömer Şeyh Mirza II b. Sultan Ebu Said Mirza b. Sultan Muhammed Mirza b. Miranşah Mirza b. Timur), anne tarafından Çingiz'e (Kutlug Nigar Binti Yunus b. Veys b. Şir Ali Oglan b. Muhammed b. Hızır Hoca b. Tugluk Timur b. İsen Buga b. Duva b. Barak b. Yisun Teve b. Mötügen b. Çağatay b. Çingiz Han) kadar uzanır.

"Hem Doğu Çağatay Moğul hanları yani Çingisli hem de Timurlu olan Babur, bu iki dünyanın özelliklerini de taşımaktadır. Maveraünnehir ve Horasan'da yerleşikler gibi yaşayan ve yerleşik kültürü benimsemiş Timurlu amcaları, Moğulistan'da ise göçer yaşamı devam ettiren dayıları olan Babur, çocukluğunu bu iki dünyanın arasında bir yer olan Fergane bölgesinde, özellikle Andican'da geçirmiştir." (KILIÇ 1999:124). Babür böyle bir çocukluk döneminden sonra mücadelelerle dolu, bir imparatorluk kurmakla neticelenen hareketli bir ömür sürer[1].

2. XVI. Yüzyıl'ın İlk Yarısı :

2.1. Kültür Ortamı

Babür Timurluların sonu ile Maveraünnehir-Özbek Hanlığı oluşumunda bir geçişin temsilcisidir. XVI. yüzyıl başlarında oluşan Özbek hareketi, bölgedeki kültür hayatını çok yönlü bir şekilde etkilemiştir.

Babür ve Şeybaniler döneminde Maveraünnehir ve Harezm'de, Hindistan'da Hüseyin Baykara dönemindeki gibi mimarîye, ilme, tarihe, edebiyata, sanata, müziğe v.b. fikir ve güzel sanatların her sahasında çok yönlü bir şekilde kültüre verilen önem devam ettirilmiştir. Herat'ın yanı sıra Semerkant, Buhara

---

1. Burada eserin ortaya konma amacının dışında bulunması ve sahamız olmaması sebebi ile Babür'ün hayatı ve siyasî ve tarihî kimliğinden bahsedilmeyecektir. Bu konuda Babür'ün bizzat kendi kaleminden Hâtırât'ı (ARAT 1985) kaynaklık etmektedir; ayrıca konunun uzmanları tarafından ortaya konulan eserlerde Babür ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

da kültür merkezi durumuna getirilmiş, Şiraz, XVI. yüzyılın en çok eserin ortaya konulduğu şehirlerden biri hüviyetini kazanmıştır.

Babür Şah nesebinin dayandığı Timurlu geleneğinde olan kendisinin de bizzat yeni coğrafî sahalarda da devam ettirdiği bu ortamda daima şâirler, âlimler ve sanatkârlarla birlikte olur. Bâbürnâme'de saydığı isimler kendi sahalarında ün yapmış önemli kişilerdir: Seyfi Buharî, Abdullah Mesnevîgûy, Meşhedî, Behzad, Hüseyin Udî, Mevlânâ Şeyh Hüseyin v.b.; ayrıca zamanının çoğunu geçirdiği geniş kütüphanesinde kendisinden önce yazılanları da okuyarak iyi bir eğitimden geçmiştir. (ARAT 1985:255-290 v.b.). Nevayî, Lutfî gibi gerek çağdaşı gerekse kendinden önceki dönemlerin şair ve yazarlarının eserlerini okuyarak bilgi ve görgüsünü artırmıştır[2].

2.2. Dinî Yapı ve Bu Sahada Eser Yazma Geleneği

"Ulug Bey sonrası Ebu Said Mirza (1451-1469) döneminde, sosyal ve ekonomik olarak adem-i merkezî yapı güçlenmiş, soyurgal gibi toprak ihsanları artmış, yerel ve kentsel hayatın temsilcileri olan meşayih, özellikle Hoca Ubeydullah Ahrar, politik ve ekonomik hayatta önemli rol oynamaya başlamıştır. Ebu Said'in ölümünden sonra onun oğulları zamanında da bu eğilim güçlenerek devam etmiştir" (KILIÇ 1999: 79). Hüseyin Baykara (1470-1506) etkisini iyice artırır. Bu bölgeye gelerek yerleşen ilk Özbeklerde de Babür'ün sürekli karşı karşıya geldiği Şeybani'den itibaren yerel ve yerleşik kökenli politik ve kültürel unsurlarla sufi şeyhler ve ulema ile yakınlık kurma faaliyetleri başlar. Böylelikle sufî tarikatların etkisinde ortak bir politika oluşturulur. Halk da bunu ister. Babür Semerkand'a girdiğinde halk onu Timur soyundan geldiği için kabul eder ancak diğer taraftan ondan şeyhülislamla ortak olmasını ister.

Dinî eserlerin dil tarihimizde önemli bir yeri vardır. Her dönemde inanç dünyasındaki değişikliklere göre bu tür eserler gerek telif gerekse tercüme yoluyla farklı düşüncelerle dilimize kazandırılmıştır. İyi eğitim almış, Türkçenin yanı sıra Arapça, Farsçayı da çok iyi bilen kişiler (han, fakih ya da mütercim) Arapça ve Farsçayı bilmedikleri düşüncesi sonucu halkı aydınlatma isteğiyle dinî eserleri ya Türkçeye aktarmış ya da telif eserler yazmışlardır (bakınız: *Risâle-i Maarif*:1a/5-2a/5).

İslâmiyetin Türkler arasında kabulü ile birlikte bu devam etmiş, öncelikle Kuran tefsirleri, tercümeleri ve diğer bilgileri içeren kitaplar ortaya konmuştur: *Kitâb-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkandî*[3], *Muînü'l-Mürîd*[4], *Atebetü'l-*

---

2. Uğraştığı sahada kendisini kitap yazacak kadar geliştirmesinin en iyi örneğini Aruz Risalesi teşkil eder. Şiir yazmaya başlayalı daha birkaç sene olmuşken Nevayi'nin Mizanü'l-Evzan'ındaki vezin ile ilgili hataları tespit edecek şekilde bu konuda kendisini geliştirir; ancak onun eserinden özellikle da hata bulduğu rübailerden pek çok örneği aynen almakta sakınca görmemiştir.
3. Recep Toparlı tarafından hazırlandı: *Kitâb-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkandî*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edb. Fak. Yay., Erzurum 1987.

Marfat.com

Hakayık[5], *Nehcü'l-Ferâdis*[6], *Kısas-ı Rabguzî*[7], *Miftâhü'l-adl*[8] v.b.. Harezm döneminde tesis eden bu dinî eserler yazma geleneği, Klâsik Çağatay döneminde sekteye uğramış, ilk Özbekler döneminde gerek hikmetlerle İslâma göre bir hayatın nasıl olması gerektiğini benimseten, öğreten gerekse ilmî açıdan din meselelerini ortaya koyan çalışmalar şeklinde yeniden canlanmıştır. Her ne kadar Klâsik Çağatay döneminde Nevayi de bir salat kitabı (Siracü'l-Müslimin)'i kaleme alsa da bu yazılış bir öğreti amacından çok sohbetlerine katıldığı Ahrar'a bir borç niteliğindedir[9].

İslâm dünyası Sünnî ve Şiî olmak üzere ikiye ayrılmıştır. İslâm Türkler esas itibariyle Sünnîlik anlayışı ile Hanefî-Mâtüridî ekolünü benimsemiş ve onun savunuculuğunu yapmış, Timurluların son ve Özbeklerin ilk döneminde Şiiliğin devlet dini durumuna gelmesiyle Sünnî - Şiî mücadelesi başlatılmıştır. İslâmlaşma sürecinin tamamlanması döneminde yer alan ilk Özbek Hanları da Şiî mücadelelerini devam ettirmişlerdir. Bu mücadelelerini bir yandan savaş meydanlarında kılıçlarıyla diğer yandan kalemleriyle yapmışlar, Sünnî-Hanefî inancın öğretimi ile meşgul olmuşlardır. Halk bizzat dinî liderlik vazifesini de üstlenen hanlar tarafından Sünnîlik ve Hanefî mezhebi konularında aydınlatılmaya çalışılmıştır: Şeybani Han – *Risâle-i Maarif*[10], Ubeydullah Han – Terceme-i

---

4. Recep Toparlı tarafından hazırlandı: *Mu'inü'l-Mürîd*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edb. Fak. Yay., Erzurum 1988.
5. Reşit Rahmeti Arat tarafından hazırlandı: *Atebetü'l-Hakayık*, TDK Yay., 2. baskı, Ankara 1992.
6. János Eckmann ve Aysu Ata tarafından hazırlandı: *Nehcü'l-Ferādīs* (Metin-Tıpkıbasım), TDK.Yay., Ankara 1995; Aysu Ata, *Nehcü'l-Ferādīs* (Dizin-Sözlük), TDK Yay. 1998.
7. Dr. Aysu Ata tarafından hazırlandı: *Ḳışaṣü'l-Enbiyā*, II cilt, TDK. Yay., Ankara 1997.
8. Abdülbaki Çetin tarafından Agah Sırrı Levend nüshası yüksek lisans tezi olarak hazırlandı: *Hacıoğlu Hüseyin- Miftâhü'l-adl*, Atatürk Üniversitesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1998.
9. Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa Böl. 1634 numaralı yazma.

3b/6 Didim kim eyleyin bir nüsḫa mesṭūr
Ki bolġay dīn ü islām öyi ma'mūr
4a/1 Hem itkey min burun şerḥ-i 'aḳāyid
Ki islām ehliġa birgey fevāyid
Beyān ḳılġay min andaḳ rūşen ü pāk
Ki idrāk itkey anı ḫayl-ı etrāk
Ḫayālımda 'aḳāyid kildi nā-gāh
Bu ma'nīdin beni şeyḫ itti āgāh
Maḳām u mevlīdi anıñg Semerḳand
Ki nüzhet içredür firdevs-mānend
4b/2 Köñgül meyl eylep anıñg ḫidmetiġa
Müşerref ḳıldım özni ṣohbetiġa
Söz esnāsıda bu nev' eyledi fāş
Ki bir kün ḫwāceī kim çarḫ-ı a'lī
Helālın ister anıñg atı na'lı
Revişde şiblī vü ẕū'n-nūnġa fāyıḳ
'Ubeydu'llāh dip atın ḫalāyıḳ

10. Yazma British Museum OR. 12 956 numarada kayıtlıdır. M. 916 tarihli eser Meşhedî hattı olup 46 yapraktır ve her yaprakta 10 satır vardır.

Marfat.com

Kavâid-i Kuran fi'l-Furkān[11], *Mesâilü's-salât*[12] v.b.. Dini politika malzemesi yap(a)mayan bunun sonucu Şeybani Han karşısında Semerkand'ı savunamayarak Doğu'ya çekilen Babür, savaştan ziyade kalemiyle bu uğurda mücadele etmiş, *Mübeyyen*'i yazmıştır.

Fuad Köprülü'nün tasnifine (KÖPRÜLÜ 1963: 306) uyarak Klâsik Çağatay devamı eserlerinden sayabileceğimiz Mübeyyen'de Babür'ün âlim ve sünnî kimliği ortaya çıkmaktadır. Nitekim dönem Sünnî-Şiî mücadelesinin yaşandığı bir zamandır.

2.3. Babür'ün İnanç Yönü ve Bu Sahadaki Eğitimi[13]

Babür Hanefî mezhebinden olup Nakşibendî tarikatı mensubudur[14]. Babası Ömer Şeyh Mirza II, Hoca Ubeydullah'ın müridididir; kendisi de Ahrar'ın müridlerinden Hoca Mevlana Kadı'ya intisab etmiştir. Tarikat tarafından iyi kabul gören Babür için XVI. yüzyılın meşhur Nakşibendî şeyhi Mahmud-ı Azam Ahmed Kasani (öl.1542) Risale-i Babüriyye adlı bir eser de yazmıştır. Müzekkir-i Ahbab'da da ailesi ve kendisinin nişanının Hoca Ubeydullah Ahrar'ın[15] dileğine ve Babür'ün Nakşibendî ailesinin isteğine bağlı olduğu ifade edilir (BUHĀRĪ 1969: 91-2). Yine bu eserde kendisinin Farsça yazmış olduğu bir beyitte Hoca Ahrar'a bağlılığı ispat edilir:

"Hācegī-rā mānde īm ve hācegī-rā bende īm" (Hoca için kalmışım ve Hoca'ya köle olmuşum). (BUHĀRĪ 1969:92).

Babür, İslâmîyet açısından kendini iyi yetiştirmiş, bu sahada belli başlı kaynakları okumuştur. Babür 903 senesi olaylarını anlatırken " Hidaye sahibi Fergana'nın Merginan adlı vilayetindendir. İmam Ebu Hanife mezhebinde Hidaye'den daha muteber bir fıkıh kitabı yoktur." (ARAT 1985) diyerek fıkıh sahasında önemli kaynaklardan yararlandığını belgeler (Hidaye, Burhaneddin Ebu'l-Hasan Ali bin Ebi Bekr b. Abdü'l-Celil el-Ferginani -öl. 593/1197-. Başlıca eseri Kuduri'nin Muhtasar'ına ve Şeybani'nin el-Cami el-Sagir'ine istinaden yazılmış bir fıkıh hülasası olan Kitab Bidayet el-Mübtedei için yazmış olduğu şerhtir. Sonraları mütemadiyen şerh edilmiştir HEFFENİNG 1970: 761;

---

11. Yazma Ankara Millet Kütüphanesi'nde A 4690 numarada kayıtlıdır.
12. Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde 4909 numarada kayıtlıdır. Başka nüshaları da var.
13. *Mübeyyen*'in din ile ilgili bir eser olması sebebi ile eserin tanıtımına geçmeden önce Babür'ün din ile ilgili bilgilerinin kaynağını ve inanç yönünü kısaca ortaya koymak istedik.
14. Ayrıntılı bilgi için: B. Babajanov (1996), "Zahir al-Din Muhammad Mirza Babur et les Shaykh Naqshbandi de Transoxiane", Cahiers D'Asie Centrale 1-2: 219-226; A. Schimmel (1960), "Babur Padishah, the Poet, With and Account of the Poetical Talent in His Family", Islamic Culture XXXIV, 2: 126-139.
15. 15. yüzyıl sonuna doğru Maveraünnehir'de politik ve ekonomik olarak önemli rol oynayan Nakşibendiyye silsilesinden, Timurlular döneminin önemli simalarından sufî şeyh Hoca Ahrar hakkında pek çok önemli çalışma yapılmıştır: Jo-Ann Gross (1988), "The Economic Status of a Timurid Sufi Shaykh: A Matter of Conflict or Perception", Iranian Studies XXI, 1-2: 84-104; Jo-Ann Gross (1982), "Khoca Ahrar: A Study of the Perception of Religious Power and Prestige in the Late Timurid Period", Ph. D. Dissertation, New York University. v.b.

Ali b. Ebû Bekir el-Merginânî – *Hidâye*, Şeref Râmî – *Fıkıh Muhtasarı*). Konumu gereği de çeşitli meclislerde dönemin önemli isimlerini bir araya getirmiş ve Molla Maḥmūd, Ḳāḍī İḫtiyār, Ali b. Ebû Bekir el-Merginânî gibi devrin önemli isimlerinin bilgilerinden yararlanmıştır. Bâbürnâme'de 925 senesi vakalarının anlatıldığı bölümde özel fıkıh dersleri tertip ettiklerini ve kendisinin de bunlara katıldığı belirtir: "237a.... Penҫşenbe küni aynıng yigirme bişide Molla Maḥmūd ḳaşıda fıḳh sabaḳı oḳumaḳ ta'yīn boldı." (BĀBUR 1995: 376/1-2) " Perşembe günü, ayın yirmi beşinde, Molla Mahmud'un yanında fıkıh dersi okunması tesbit edildi." (ARAT 1985:377). "179a ..... Yana Ḳāḍī İḫtiyār idi. Ḳāḍılıḳnı ḫūb ḳıldı. Fıḳhda bir Fārsī risāle bitiptür. Ṭavr risāledür. Yana her mażmūn bile itibās üçün āyāt-ı kelāmīni cem' ḳılıptur." (BĀBUR 1995: 278/12-13)." Kadı İhtiyar kadılığı iyi yaptı. Fıkıh hakkında güzel bir Farsça risâle yazmıştır. Bir de iktibas için, kelâm âyetlerini, nazımlara göre, bir araya toplamıştır." (ARAT 1985: 278).

Babür'de halk inançlarının da geniş bir ölçüde yer aldığını görürüz. Hatırât'ta dualar ve inanç gücüyle korunmaya, çeşitli tabiat olaylarının bile bu yollarla engellenebileceğine ait görüşlerinin delilleri bulunur:

"198b ...elinde yalın kılıç ile, birden çarbağın kapısından girdi. Bana doğru geliyordu. Ben zırh giymiştim, fakat kemer bağlamamış ve 199a miğfer giymemiştim. Birkaç defa: -"Hey Dost, bey Dost" -diye bağırdım. Ahmed Yusuf da bağırdı. Beni soğuk ve kardan yanmış olduğum için mi tanımadı, yoksa muharebe telâşından mı idi, hiç çekinmeksizin, çıplak koluma bir kılıç indirdi. Tanrı inayetinden, kıl kadar tesir etmedi. *Her ne kadar kılıç dünyayı yerinden oynatabilirse de, tanrının izni olmadıkça, bir damar bile kesemez* Ben şu duayı okumuştum; yüce Tanrının bu zararı def ve gelen belâyı ref'etmesi, onun tesiri idi. O dua şudur: *Ey Tanrı, sen benim rabbimsin. Senden başka ilâh yoktur. Sana tevekkül ettim. Sen büyük arşın rabbisin. Tanrı ne isterse, olur ve ne istemezse, olmaz; hiçbir kudret ve kuvvet mevcut değildir ve bunların hepsi büyük ve yüce Tanrının elindedir. Bil ki, Tanrı her şeye kadirdir; Tanrı her şeyi ilmi ile ibata etmiş ve her şeyi adede ile saymıştır. Ey Tanrı, ben kendimin kötülüğünden, benden başkaların kötülüğünden ve pençemin yakaladığı bütün hayvanların kötülüğünden sana sığınıyorum. Sen büyük arşın rabbisin* .(ARAT 1985:311).

"330b... Ādīne küni Zī'l-ḥicce ayınıng ikkiside ḳırḳ bir ḳatla oḳur virdni bünyād ḳıldım." (BĀBUR 1995: 529/7-8). "*Cuma günü, zilhicce ayının ikisinde kırk bir defa okunan bir virde başladım.*" (ARAT 1985: 531-2).

"250a....yaġın köp be-ḥad boldı. Bir ṭılsımī bilür idim. Mollā 'Alī Ḥānġa örgettim. Tört pārça kāġazġa bitip tört ṭarafġa astı. Oşol zamān yamġur turup havā açılmaḳ bünyād ḳıldı." (BĀBUR 1995: 398/5-7). "*Yağmur fevkalâde çok yağdı. Bir tılsım biliyordum, Molla Ali Han'a öğrettim. Dört kağıda yazıp dört tarafa astı. Hemen yağmur dinip hava açılmağa başladı*" (ARAT 1985: 399).

"İşte bu nimet, ("onlar kâfir fâcirlerin tâ kendileridir") âyeti, emsâlleri hakkında nâzil olan kâfirlerin kuvvetlileri üzerine...."(ARAT 1985: 509), *("her*

Marfat.com

çalışan, nefsi için çalışır") âyetini göz önünde tutarak,...(ARAT 1985: 512) v.b.

Zahitlikten hoşlanmayan Babür, serbest tavırlı bir hayat sürmüştür. Yaşayış tarzı, bazen dinî, bazen de dinî olmayan keyfî tavırları onun padşahî bir İslâmiyet sergilemesine engel olur; tam bir din lideri değildir. Zaten 23 Cemaziyelevvel 933'te tövbe edinceye kadar din gereklerini yerine getirse de içki meclislerine sıkça zaman ayırmaktadır

Onun dikkat çekici bir tarafı da zaman ölçülerinde dualaların okunuş süresinden yararlanmasıdır: "288b... daḳīḳanıṉg miḳdārı taḳrīben altı 289a ḳatla *fātiḥānı bismi'llāh* bile oḳuġunçadur kim bir kiçe kündüz sikkiz miṉg altı yüz ḳırḳ nevbet *fātiḥānı bismi'llāh* bile oḳuġunça bolġay. .....(BĀBUR 1995: 464/7-12). " 290a ... Yana bir pelni tecrībe ḳılıldı taḳrīben sikkiz ḳatla *ḳul-huva'llâhnı bismi'llāh* bile oḳuġunça boldı kim kiçe kündüz yigirme sikkiz miṉg sikkiz yüz ḳul-*huva'llâh bismi'llāh* bile oḳuġunça bolġay" (BĀBUR 1995: 4663/6) . "*Bizim vilâyetlerde, gece ve gündüzü yirmi dörde taksim edip, her birine – saat, her saati de altmışa taksim edip, her birine, - dakika demişlerdir. Her gece ve gündüz – bin dört yüz kırk dakika oluyor. Dakikanın uzunluğu takriben altı (289a) defa Fâtiha sûresini, Bismillâh ile birlikte, okuyuncaya kadardır ki, bir gece ve gündüzde sekiz bin altı yüz kırk defa Fâtiha sûresi, Bismillah ile birlikte, okunabilir." (ARAT 1985: 464) "....Tecrübe edildi ve bir pelde sekiz defa Kulhuvallâh sûresi, Bismillâh ile birlikte, okunabildi ki, gece ve gündüz yirmi sekiz bin sekiz yüz defa Kulhuvallâh sûresi, Bismillâh ile birlikte, okunabilir."*(ARAT 1985: 466).

2.4. XVI. Yüzyılın İlk Yarısında Türkçe, Babür'ün Kullandığı Dil ve Dil Anlayışı

Klâsik Çağatay döneminde her ne kadar Farsça, şiir ve kültür dili (KÖPRÜLÜ 1963: 305a) olarak kullanılsa da Nevayi önderliğinde yapılan şuurlu bir dilde sadeleşme ve Türkçe ile yazma çalışmaları sonuç vererek Çağatayca *Türk tili* adı altında çok geniş bir Türk coğrafyasında yazı dili olma özelliğini kazanmıştır. Böylesi bir ortamdan Klâsik Çağatay Devamı denilen döneme geçilir. Bu dönemde *Türk tili* yine şiir ve kültür dili hâlinde geliştirilerek yaşatılır, bununla telif, tercüme pek çok eserler vücuda getirilir. Bir yandan da gelişen dinî cereyan doğrultusunda geniş kesimlere hitap eden hikmet, tuyug yazma geleneğinin canlandırılması ile meydana getirilen yazılı eserlerle konuşma dilinin canlı, sade, akıcı, zengin ifade gücü kazandırılır.

Babür'ün XV ve XVI. yüzyıl başlarındaki Özbek Türkçesi özelliklerinin görülmeye başladığı, konuşma dilinin yazı diline yakın olduğunu ifade ettiği (ARAT 1985: 4) Çağatay Türkçesinin Andican ağzı ile kaleme aldığı eserleri bu dönemi aydınlatmak için yapılan dil çalışmaları açısından önemlidir. Ortaya koyduğu eserlerde XIV-XV. yüzyıllardaki Farsçanın nüfuzunu ortadan kaldırıp konuşma dilindeki zenginliklerden yararlanarak canlı ve güzel bir dil kullanmak suretiyle Türkçenin etkin duruma gelmesi ve gelişmesi için o da Nevayi gibi

Marfat.com

çalışmış, dialekt, konuşma dili, yazı dili; alfabe; fonetik değişiklikler,anlam bilgisi, leksikoloji ve yazım kuralları üzerinde durmuş, etrafındakileri de bu bakımdan etkilemiştir. Bâbürnâme'de bunlarla ilgili önemli ipuçları bulunmaktadır:

Andican'dan bahsederken: "2b.....Ali Türkdür. Şehri ve bāzārīside Türkī bilmes kişi yoḳtur. Elining lafẓı ḳalem bile rāsttur, ni üçün kim Mīr 'Ali Şir Nevāyīning muṣannafātı bā-vücūd kim Harīde ? neşv-ü-nemā tapıptur, bu til biledür." Endican....Ahalisi Türktür. Halkın konuşma dili yazı diline uygundur. Nitekim Mir Alişir Nevayi'nin eserleri, Herat'ta neşv-ü nema bulduğu hâlde, bu dil ile yazılmıştır. (ARAT 1985: 4).

"11b Sulṭān Maḥmūd Ḫan idi kim Alça Ḫan ġa meşhūrdur. Alçanıng vech-i tesmiyesi munı dirler kim Ḳalmaḳ ve Moġol tili bile öltürgüçini alaçı dirler. Ḳalmaḳnı niçe ḳatla basıp ḳalın kişisin ḳırġan üçün alaçı diy diy kesret-i isti'māl bile Alça boluptur" Alça Han adı ile şöhret kazanan Sultan Ahmed Han, Sultan Mahmud Han'dan küçüktü. Alça adının verilmesine sebep şudur: kalmak ve moğul dilinde 'öldüren'e *alaçı* derler. Kalmakları birkaç defa mağlup edip, birçok adamlarını kestiği için, *alaçı* demişler, çok kullanma neticesinde, *alça* olmuştur. (ARAT 1985: 17).

"103a.....Kiçik Ḫan dadam ....103b..... Yaḳa yirde ulġayġan üçün bir nime rūstā'īraḳ dürüşt-güyraḳ idi." Küçük Han dayım.... Taşrada büyüdüğü için, bir parça köylüce ve konuşması da bir az kabaca idi. (ARAT 1985: 155).

"133a.... Ba'żı tārīḫde Mihter Lāmnı Lemek ve Lemkān hem diptürler. Ol ilni ḫaylī mülāḥaẓa ḳılılıptur kim ba'żı maḥal kāf ornıġa ġayınnı ? telaffuẓ ḳılurlar. Bu cihetdin ġālibā bu vilāyetni Lamgān diptürler." Kābil vilāyetinde onbir-oniki dil konuşulur: arapça, farsça, türkçe, moğulca, hindce, afganca, , paşâî, perâcîce, geberîce, berekîce ve lemganca. Hiçbir vilâyette bu kadar muhtelif kavim bulunduğu ve bu kadar çeşit dil konuşulduğu mâlûm değildir... Bâzı tarih kitaplarında Mehterlâm'e, Lemk ve Lemkân da diyorlar. O ahalinin bâzan kâf yerine gayın telâffuz ettikleri müşahede edilmiştir. Belki bu yüzden bu vilâyete Lemgan demişlerdir. (ARAT 1985: 201, 204).

"99b....Bu rubā'ī[ni] aytıp idim. Ma'mūl ḳāfiyeside tereddüdüm bar idi. Ol maḥalda şi'r [100a] muṣṭalaḥātıġa munça tetebbu' ḳılmaydur idim. Ḫan ḫōşṭab' kişi idi. Şi'r aytur idi, egerçi ser [ü sā]mānlıḳ ġazalı kemraḳ idi. Bu rubā'īni ḫanġa ötkürip tereddüdümni 'arż ḳıldım. Köngül tınḳu dik ṣāfī cavāb tapmadım. Ġālibā şi'r muṣṭalaḥātıġa kemraḳ tetebbu' ḳılġandurlar. Ol bu-durur:

Yād itmes imiş kişini miḥnette kişi
Şād itmes imiş köngülni ġurbette kişi

Köngülüm bu ġarīblıḳda şād olmadı [hīç]
Ġurbette sivünmes irmi elbette kişi

Songra ma'lūm boldı kim türkī lafẓıda maḥal iḳtiżāsı bile tā ve dāl yana

ġayn ve ḳaf ve kāf birbirleri bile mübeddel bolurlar imiş." (ARAT 1985:149-150).

Babür'ün eserlerinin önemli özelliklerinden biri dilinin sadeliğidir. Halk dilini iyi bilen Babür, eserlerini sade ama akıcı, lirik bir dille yazmış ve başkalarını da bunun gibi yazmaya çağırmıştır. Oğlu Hümayun'un kendisine süslü üslupla yazdığı bir mektubunu tenkit edip bundan böyle külfetsiz (bî-tekellüf) , parlak (revşen) ve sade üslupla (pâk elfaz) yaz ki hem sana hem de okuyucuya az yük olsun demesi bu anlayışın delilidir:

"349a..... Yana min digen dik bu ḫaṭlarıngnı bitip sin ve oḳumay sin, ni üçün kim eger oḳur ḫayāl 349b ḳılsang idi, oḳuy almas iding, oḳuy almaġandın song elbette taġyīr birür iding. Ḫaṭṭıngnı ḫod teşvīş bile oḳusa boladur, velī [a]sru muġlaḳtur. Nesr mu'ammā hīç kişi körgen imes. İmlāng yaman imes, egerçi ḫaylī rāst imes. İltifātnı ṭā bile bitip sin. Ḳulınçnı yā bile bitip sin. Ḫaṭṭıngnı ḫod her ṭavr ḳılıp oḳusa boladur, velī bu muġlaḳ elfāẓıngdın maḳṣūd tamām mefhūm bolmaydur. Ġālibā ḫaṭṭ bitirde kāhıllıġıng hem uşbu cihettindür. Tekellüf ḳılay dip sin. Ol cihettin muġlaḳ boladur. Mundın narı betekellüf ü revşen ü pāk-elfāẓ bile biti. Hem sanga teşvīş azraḳ bolur ve hem oḳuġuçıġa." Sonra, dediğim gibi, yazdığım mektupları okumuyorsun. Çünkü, eğer okumak (349b) istesen bile, okuyamazdın, okuyamayınca, elbette değiştirirdin. Mektûbunu ancak müşkilâtla okumak mümkündür, fakat çok muğlaktır. Mensûr muammâyı hiç kimse görmemiştir. İmlân, o kadar doğru olmamakla beraber, fena değildir. İltifat'ı tı ile ve kulunc'u yâ ile yazmışsın. Mektûbun ise, şöyle böyle okunabilir; fakat bu muğlâk sözlerinden maksat tamamen anlaşılmıyor. Her hâlde mektûp yazmaktaki tenbelliğin de bu yüzdendir. Tekellüf yapmak istiyorsun ve o yüzden muğlâk oluyor. Bundan sonra tekellüfsüz, açık ve basit sözlerle yaz; sana da zahmet daha az olur, okuyana da (ARAT 1985: 562-3).

Arap alfabesinin Çağatay dili ve söyleyiş özelliklerine uygun olmadığını gören Babür bu alfabeyi Türkçenin ses bilimine uyarlamaya çalışmış ve 1503-1504 yıllarda "hatt-ı Babürî" olarak adlandırılan alfabeyi ortaya koymuştur. Ancak bu alfabe uygulamaya konamamıştır. Belki de bunda dönemin muhafazakârlarının konuyu din ile bağdaştırarak karşı çıkışı söz konusudur[16]:

"357b .... Bāburī ḫaṭṭınıng müfredātını yiberildi. Yana Bāburī ḫaṭṭı bile bitilgen ḳıṭ'alar yiberildi. [Hümāyūnġa tercümeni kim Hindustānġa kilgeli aytḳan eş'ārnı yiberildi] Hindalġa ve Ḫ'āce Kelānġa hem tercüme ve eş'ār yiberildi. Mīrzā Big Taġa'īdin hem Kāmrānġa tercüme ve Hindḳa kilgeli aytḳan eş'ār ve Bāburī ḫaṭṭı bile bitilgen ser-ḫaṭṭlar yiberildi. ... 358a.... Terkīb ḫaṭṭı bile tercüme bitir üçün bu kün on bir saṭırlıḳ mistar bağladım." ...baburî hattının

16. Alfabe hakkında ayrıntılı bilgi için Ali Alparslan (1973-1975), "Babur'un icad ettiği 'Baburî yazısı' ve onunla yazılmış olan Kur'an I", *Türkiyat Mecmuası*, Sayı XVIII, İstanbul: 161-168; Ali Alparslan (1977-1979), "Babur'un icad ettiği Baburî yazısı", *Türkiyat Mecmuası*, Sayı XIX, İstanbul: 207-211.

Marfat.com

müfredâtı ve bu yazı ile yazılmış olan kıt'alar gönderildi. Humayun'a, geleliden beri söylenmiş şiirler ve tercümeler gönderildi. Hindal ve Hoca Kelân'a da tercüme ve şiirler gönderildi. Kâmran'a da, Mirza-Beg Tagayî vasıtası ile, tercüme, Hindistan'a geleliden beri söylenen şiirler ve baburî hattı ile yazılan mektup örnekleri gönderildi (ARAT 1985: 574-5).

2.5. Babür'ün Eserleri

Babür edebî, ilmî ve dinî, tasavvufî sahalarda eserler yazmıştır:

1. *Hâtırât / Bâbur-nâme* (ARAT 1985, BEVERİDGE 1969, ŞEN 1993, THACKSTON 1993),

2. *Divan* (SAMOYLOVİÇ 1917, YÜCEL 1995),

3. *Aruz Risalesi* (ŞÇERBAK 1969; BABURA, Zahir Ed-din Muhammad - Haz.İ.V Steblevai, 1972),

4. Mübeyyen,

5. *Risâle-i Vâlidiye tercümesi* (BODROGLİGETİ 1984, BİLKAN 2001), Hoca Ubeydullah Ahrar'ın *Validiye* risalesinin Farsçadan Çağatay Türkçesine manzum olarak tercümesidir. Mübeyyen gibi bu da dinî bir eserdir ve kendisinin isim babası da olan Ahrar'a manevî bir borç hissi ile yapılmış bir tercümedir.

6. *Vesâyânâme* ("Bâbür'e bir de oğlu için yazdığı bir '*Vesâyânâme*' atfedilmiştir (AKÜN'den A.S. BEVERİDGE 1923).

Her ne kadar elimizde olmasa da kaynaklardan öğrendiğimize göre müzik ve harp işi ile ilgili risaleleri de vardır (AKÜN 1991:400). Bunların yanı sıra alfabe konusuyla da ilgilenerek kendi adıyla anılan hattı icat etmiştir (BABUR MİRZA 1993: 757-9; ARAT 1985: 574-5).

3. Eser

Babür'ün *Mübeyyen* adlı eseri her ne kadar didaktik bir eser olduğu için sanat bakımından önem taşımasa da herkes tarafından anlaşılır, tumturaklı ifadelerden uzak ancak son derece zengin bir Türkçenin aksaklık olmadan son derece başarılı bir şekilde aruz kalıbına sığdırılması sonucu ortaya çıkan bir eserdir. Bu dil anlayışının (ARAT 1985: 562-563) bir ürünü olarak Mübeyyen bizim için öncelikle Türk Dili tarihi bakımından sonra da, Hanefî fıkhına ait meselelere ışık tutması, Babür'ün kurduğu imparatorlukta uygulanan vergi sistemini ortaya koyması gibi çeşitli açılardan önem taşımaktadır.

3.1. Eserin Adı

Eserin adı B. nüshasının kapağında *Mübeyyen der-fikh* olarak yazılıdır.

Eserin adı farklı şekillerde değerlendirilmiş, özellikle de *Mübeyyen* kelimesi *Mübîn* (Köprülü 1934:221), *Mübeyyin* (Babur 1993) şekillerinde okunmuştur.

Babür 2253 numaralı beyitte eserine verdiği adı belirtir:

Çün beyān ḳıldım anda şer'iyyāt
Ni 'aceb ger didim Mübeyyen at 2253
"Bunda şeriat ile ilgili şeyleri açıkladım; Mübeyyen adını vermem şaşılacak şey değildir."

Eserin adının yine Berezin neşrinde yer alan metinde de geçtiği üzere, vezin gereği Mübīn değil, üç heceli *Mübeyyen* olduğu açıktır:

İltimāsım budur mining andın
Bitigey şerḥ oḳup Mübeyyen'din

Kaynaklarda Mübīn diye yanlış geçen eserin adı için Köprülü bir açıklama yaparak Mübīn'in kimin eseri olduğunu açıklar: "Babur-nâme'yi 1922'de ingilizceye tercüme eden A.S. Beveridge, hind müverrihlerinden Abu'l-Faẓl ile Badā'ūnī'nin bu ismi Mubayyan diye okuduklarını ve Sprenger'in de bu eseri Fıkh-ı Baburî diye zikrettiğini tasrih etmekle beraber, eski yanlışlığında devam etmiştir, Babur-nâme'yi farsçaya tercüme eden Şayḫ Zayn bu manzûm fıkıh kitabına ayrıca bir şerh yazmıştır ki, Mubīn işte bu şerhin adıdır" (Köprülü 1961: 185-186).

Akün de *Mübīn* isminin yanlışlığına işaret ederek Köprülü'nün verdiği bilgiyi doğrular: "...isminin gerçek şeklinin 'Mübeyyen' olduğu tarihçi Abdülkâdir el-Bedâûnî tarafından açıkça belirtilmiştir. Mübîn ise Bedâûnî'nin bildirdiği üzere Bâbür'ün kâtibi Şeyh Zeyn'in *Mübeyyen*'e yazdığı Farsça şerhin adıdır (AKÜN 1991:399'dan: *Müntaḫabü't-tevârîḫ*, I, 343, İng. Trc., [Ranking], I, 450)."

3.2. Yazılma Amacı

Mübeyyen, Babür'ün bütün Müslümanlara Hanefîlik mezhebinin inançlarını, kurallarını öğretmek amacıyla yazdığı bir fıkıh kitabıdır:

Min bu gencimni āşkār ittim
Barı dīn ehlige nişār ittim

Kitap Ḫātimesi (2246-2253; BEREZİN 1857: 271)

Bābur imdi egerçi çiktim renc
Kirdi ilgimge uşbu yanglıġ genc
"Babür, her ne kadar eziyet çekti isem de elime böyle bir eser geçtiği için şükür."

Genc noḳṣānġa çarḫdın tartar
Ḫarc ḳılġan sayı bu genc artar

Marfat.com

"Hazine harcamakla eksilir, bu hazine (ise) harcadıkça artar."

Barı il żāyi‘ itmeyin rencin
Yaşurur ‘ālem ehlidin gencin

"Babür, başkaları sıkıntı çekmeyerek hazinesini insanlardan saklar."

Uşbular kim didim bolunġ āgeh
Bar-durur bar hālisen li'l-lāh

"Bunları aydınlanın diye açıkladım, hepsi Allah içindir."

Bu dimektin ġaraż Ḥaḳ irdi vü bes
Şi‘r ü şā‘irlıḳ irmes irdi heves

"Bunları söylemekten amaç Allah idi; (yoksa) isteğim şiir (yazıp) şairlik yapmak değildi."

Çünki ‘ilmīsin eyledim taḥḳīḳ
‘Amelīsiġa berge sin tevfīḳ

"İlimini incelediğim için uygulaması için (Allahım) yardım et."

Bu kitābım ki ihtimām ittim
Cidd ü cehd eyleben tamām ittim

"Özendiğim bu kitabımı gayret ve çalışmayla tamamladım."

Çün beyān ḳıldım anda şer‘iyyāt
Ni ‘aceb ger didim Mübeyyen at

"Bunda şeriat ile ilgili şeyleri açıkladım; Mübeyyen adını vermem şaşılacak şey değildir."

3.3. Eserin Yazılış Yılı

Eserin *Aruz Risalesi*'ndeki kayda ve Ali Şir Nevayi Müzesi'nde 103 numaralı yazmanın sonuç bölümünde yer alan beyite göre Mübeyyen 928 (1522) yılında yazılmıştır:

"170a/11 Şeref Rāmī bu veznde İmām Ḥanīfe meẕhebide bir fıḳh muḫtaṣarı 12 naẓm ḳılıp muḳaddeme ṣalavatġa mevsūm tārīḫ toḳuz [yüz] yigirme sikkizde min dağı 13 İmām Ebū Ḥanīfe meẕhebide Tiñri tevfīḳı bile bir fıḳhnı naẓm ḳıldım. 170b/1 Mübeyyenġa mevsūm kitāb naẓmınıñ sebebini mundaḳ diyiliptür (Aruz Risalesi).

"Bu kitābım ki ihtimām ittim
Cidd ü cehd eyledim tamām ittim

Marfat.com

Yıl tokuz yüz yigirme sikkiz idi
Fıḳhda Bābur uşbu naẓm didi." (Ali Şir Nevayi Müzesi 103 nu.'lu yazma: 145b/1)

3.4. Eserin İthaf Edildiği Kişiler

Eserin kimin için yazıldığı konusunda farklı görüşler vardır. Kimi eserin Kâmran Mirza için (HOFMANN 1969: 177-179; AKÜN 1991:399b), kimi Hümâyun, kimi de her iki oğlu ve halk için yazıldığı görüşünü ileri sürer (YÜCEL 1995:17) ve Babür'ün geleceğin yöneticileri olacak oğullarını din bakımından yetiştirmek amacını taşıdığını ileri sürer.

I. Kitap'ın giriş bölümündeki

Bilge sin ey ḫuceste-pey ferzend
Cigerim birle cānıma peyvend

beyitte yer alan ey ḫuceste-pey ferzend ifadesi doğrudan oğul veya oğullarına hitaptır. Yine aynı bölümde şu beyitlerde geçen hümāyūn ve kāmrān hem oğullarının adı olarak hem de birinci derecedeki anlamlarıyla kullanılmıştır.

Dīn ü dānişde her kün efzūn bol
Devlet ü baḫt ile hümāyūn bol

"Din ve bilgide daima üstün ol, saadet ve baht ile mutlu (hümayun) ol."

Kāmrān bol cihānda devlet kör
Yüz tümeḥ āb-rūy u 'izzet kör

"Cihanda mutlu ol, devlet gör; yüz binlerce hürmet ve değer gör."

Bu ifadeler eserin oğulları için değil oğullarına ithaf ibareleri olarak değerlendirilmelidir. Bu dönemde eserlerin oğul için yazılması bir gelenek oluşturmaktadır. Bu eserleri ortaya koyanların han olması bunun doğal olduğunu göstermektedir. Aynı ithafı Şeybani Han'da da görmekteyiz. O da oğlu Muhammed Bahadır için *Risāle-i Ma'ārif*'i yazmış hemen arkasından da halk için faydalı olması isteğini belirtmiştir: "1a/7 Semerḳand ve Ḫorāsān'da tüşken 2a/1 kitāblar kim ṭā'at ve 'ibādet bābıda taṣnīf ḳılıp irdiler. 2 Tükel 'arabī ve fārsī tili bilen 3 irdi. Ol sebebdin bu risāleni Türkī bilen 4 ferzend-i e'azzi, ercümend-i sa'ādet-yār-ceng, ẓafer-āsār, 5 mu'izze's-salṭana Muḥammed Timur Baḥādır ṭavvela'llāhū 'ömrehū üçün 6 aytıldı. Basa bigler, nāyıplar, ṭā'at-ḫuvān 7 yigitler, İslām çirigi üçün, barça ādemīlerġa 8 fāyide bolġay dip"

Eserin oğulları için değil onlara ithafen bütün Hanefî mezhebine göre fıkıh kurallarına dair herkesi aydınlatmak için yazıldığının bir ispatı da eserdeki hitaplardır. Babür, ulaşmak istediği okuyucu kitlesinin genişliğini şu hitaplardan anlayabiliriz: yā nāyib; iy ḫuceste-pey ferzend; iy mü'min; iy hem-dem (11

135435

Marfat.com

kere); iy dānā (5 kere); iy muṣallī; iy bernā (2 kere); iy yār (19 kere); iy aḥbāb (2 kere); iy ser-ver (3 kere); iy ḳardaş (2 kere); iy muṣalli-i ṭālib; iy sāyil; iy ṭālib (3 kere); iy ḳārī; iy ḫām; iy 'ulemā; iy sözi tüz.

Babür, yeri geldiğinde âlimlere seslenerek bu kitabın bir kaynak olduğunu vurgular. Nitekim Berezin neşrinden ulaştığımız kitaba dahil olmadığı belirtilen beyitlerde de geniş bir coğrafyada, Maveraünnehir'de bu kitabın okunmasını ve âlimlerin, görüşlerini kendisine iletmesini ister. Hatta onlardan bu kitabı Farsçaya çevirerek ondaki *nükteyi* açıklamalarını/yaymalarını ister.

3.5. Eserin Yayılma Sahası

Berezin neşrindeki *Kitap Hātimesi* bölümünden Babür'ün eserini tamamladıktan sonra Maveraünnehir'e, çeşitli yerlere fakihlerin şerh etmeleri için gönderdiğini ve eserin Farsçaya da tercüme edilmesini istediğini öğreniyoruz (BEREZİN 1857:272):

> Bu yiti beyt<ni> Māverāü'n-nehr'ġa iberildi kitāb dāḫili imes
> "Kitaba (Mübeyyen'e) dâhil olmayan bu yedi beyit Maveraünnehir'e gönderildi."
>
> Māverāü'n-nehr'niṉg faḳīhleri
> Güş ḳılsunlar uşbu sözi Bāburī
> "Maveraünnehir'in fakihleri Babür'ün bu sözünü işitsinler."
>
> Fıḳhdın min bu naẓm kim ḳıldım
> Bu mesāyil ki didim ü bildim
> "Bu nazmı fıkıhla ilgili olarak meydana getirdim; bu meseleleri bildim ve beyan ettim."
>
> Bolsa müftiye uşbu mes'eleler
> Fıḳh ilige sined tüşülse eger
> "Bu meseleler müftü için olsa, eğer fıkıhçılara belge gerekse;"
>
> Fıḳh ilmide uşbu ḫaṭṭ ara'
> Kim ki ol bolsa a'lemü'l-'ulemā'
> "Bu yazı, fıkıh ilminde yol göstericidir. Kim âlimler âlimi ise,"
>
> İltimāsım budur miniṉg andın
> Bitigey şerḥ oḳup Mübeyyen'din
> "Benim ondan istediğim Mübeyyen'den şerh okuyup yazması,"

Fārisī til bile beyān itkey
Anda dir nükteni ‘ayān itkey
“Farsçayla açıklaması, onda söylenilen incelikleri ortaya koymasıdır.”

Ḳılsa bu yolnı ḳaṭ‘ anıñg ayaġı
Müjde tapḳay Ḫudāy müzd dağı
“Âlimler âlimi bu yolu katederse Allah’ın müjde ve sevabına ulaşır.”

3.6. Eserin Vezni, Düzenleme Şekli ve Muhtevası

Mübeyyen, mesnevî nazım şekli ile hafif bahri’nde Fe‘ilātün (Fā‘ilātün) mefā‘ilün fe‘ilün (fa‘lün) kalıbıyla yazılmış olup 2258 beyittir.

Eser, Hanefî mezhebine İslâmın temelleri esas alınarak kitap adı verilen beş ana bölümden meydana gelir:

1. İman	A: 6-42	B:1b-17a	1-28
2. Kitābu’ṣ-ṣalāt	A: 43-164	B:17a-77b	28-118
3. Kitābu’z-zekāt	A: 165-188	B: 67a-77b	118-135
4. Kitābu’ṣ-ṣavm	A: 189-208	B: 77b-85b	135-149
5. Kitābü’l- ḥac	A: 209-287	B: 85b-118b	149-205
Temmet	A: 287	B: 119a	205

Her bölüm nazım sebebi veya giriş, kitabın konusunun tanımı, ana metin ve sonuç bölümü hâlinde olmak üzere metodik bir şekilde düzenlenmiştir.

Örnek:

Babur imdi digil ikinçi farż
Diyilür sözni anda ḳılġıl ‘arż

Bu ikinçini bil namāz-durur
Bendedin Tiñgrige niyāz-durur

66b/11 Kitāb ḫātimesi

Li’l-lāh el-ḥamd kim ikinçi farż
Sözini bilgenimçe ḳıldım ‘arż

Ayttım min namāzlar āyātını
Farżını vācibini sünnetini

Bu dimekdin ġaraż ḥaḳ irdi bes
Şi‘r ü şā‘ırlıḳ irmes idi heves

Marfat.com

Çün ki ‘ilmi sin eyledim taḥḳīḳ
‘Amelīsıġa birge sin tevfīḳ

Yene sözning başıġa min ḳaytay
Ḳalġan üç farżnıng sözin aytay

Marfat.com

3.6.1. Mübeyyen'deki Kitaplar ve Alt Başlıklar

BAŞLIKLAR	B nüshası	A nüshası	Sayfa
1. [Giriş]	1b/1		1
2. Seyyide'l-mürselīn ü ḫātemü'n-nebiyyīning na'tı ṣalla'l-lāhu 'aleyhi ve sellem	2a/4	7/4	1
3. Kitāb Naẓmının̆g Sebebi	2a/11	8/2	2
4. Biş Farżnın̆g Ta'dādı	2b/11	9/4	3
I. Birinci kitap: [KİTĀB-I ĪMĀN]			4-28
1. Avvalġı Farżnın̆g Beyānı	3a/9	10/4	4
2. Altı Mü'menü Bihnin̆g Ẕikri	3b/2	10/8	4
3. Avvalkı Mü'menü Bihnin̆g Şerḥi	4a/2	11/19	5
4. Ḥak Subḥānehunın̆g Şübūtī Ṣıfatlarının̆g Tafṣīli	4b/10	14/1	6
5. İşāret Ḥayāt Ṣıfatıġa	5a/5	14/3	6
6. İşāret 'İlm Ṣıfatıġa	5a/1	14/7	7
7. İşāret İrādet Ṣıfatıġa	5a/9	15/2	7
8. İşāret Ḳudret Ṣıfatıġa	5b/2	15/6	7
9. İşāret Sem' ü Baṣar Ṣıfatlarıġa	5b/7	16/2	8
10. İşāret Kelām Ṣıfatıġa	6a/1	16/7	8
11. Altınçı Mü'menü Bihnin̆g Şerḥini Münāsib Cihetidin Munda Ḳılındı		17/3	9
12. İkkinçi Mü'menü Bihnin̆g Şerḥi	6b/2	18/1	9
13. Üçünçi Mü'menü Bihnin̆g Şerḥi	7b/3	20/6	11
14. Törtünçi Mü'menü Bihnin̆g Şerḥi	8a/3	21/8	12
15. İşāret Enbiyānın̆g Faẓīletleriġa ve Ḥażreti Muḥammed'nin̆g Afḍallıġıġa 'Aleykümü's-selām	8a/10-11	22/6	13
16. İşāret- Mi'rācıġa Ṣalla'llāhu 'Aleyhi ve Sellem	9a/2	24/1	14
17. İşāret An̆ga kim Ḥavārıḳ-ı 'Ādātḳa Her Maḥalda Bir Attur	9b/5	25/6	15
18. Beşer Cinsi Bilen Melek Cinsinin̆g Birbirlerige Faẓīletlerinin̆g Beyānı	9b/11	26/3	15
19. İşāret An̆ga kim Muḥammed Ümmeti Afḍal-ı Ümem-durur ve Ümmetleri Arasıda Ḫulefā-yı Rāşidīn 'Azīz u Muḥteremdür	10a/4-5	26/7	16
20. İşāret An̆ga kim Ehl-i Ḳıble Tekfīri Cāyiz imestür	10b/11	28/5	17
21. İşāret İmāmġa	11a/11	29/6	18
22. İşāret Tört İmāmġa kim Muḳtedāy-ı dīn ü Pīşvāy-ı ehl-i yaḳīndürler	12a/3-4	31/2	19

Marfat.com

23. İşāret Anŋga kim Zāhid ü Fāsıḳ ve Yaḫşı Yamannınŋ Arḳasıda Namāz Cāyizdür	12b/1-2	32/1	20
24. Bişinçi Mü'menü Bih Bilen Yitinçi Mü'menü Bihninŋ Beyānı	12b/6-7	32/5	20
25. İşāret İsrāfīl'ninŋ Ṣūrıġa	13a/11	34/2	21
26.Yitinçi Mü'menü Bih Bolġusıdur	13b-6		22
27.İşāret Nāme-i a'mālġa	13b/9	35/1	22
28. İşāret Mīzānġa	14a/2	35/5	22
29. İşāret 'Araṣāt'nınŋ Mevāḳıfıġa	14a/7	35/9	23
30. İşāret Anŋga kim Şefā'at İşigi Avval Ḥażreti Resūldın Açılġay Yana Her Kimge Ḥaḳ Destūr Birse Ol Şefā'at Ḳılġay	14a/10-11	36/4	23
31. İşāret Ṣıraṭ'ḳa	14b/3	36/7	23
32. İşāret Anŋga kim Uçmaḳ Bile Tamuḳ Ḥaḳ-dur Ve Müşrikninŋ Menzili Tamuḳ Ve Mü'minninŋ Maḳāmı Uçmaḳdur	15a/3-4	38/1,2	24
33. İşāret Dūzaḫḳa	15a/7	38/5	25
34. İşāret Ḥavż-ı Kevṣer'ġa	15b/4	39/4	25
35. İşāret Behiştḳa	15b/9	39/9	26
36. İşāret İmān Şerāyiṭiġa	16a/5	40/7	26
37. İşāret İmān Vācibātıġa	16b/1		27
38. İşāret İmānnınŋ Netīce vü Fāyidesıġa	16b/8	41/5	27
39. Kitāb Ḫātimesi	17a/2	42/1	28
II. KİTĀBU'Ṣ-ṢALĀT	17a/9	43/1	28-118
1. Namāz Ferāyiżininŋ Beyānı	17b/4	43/7	29
2. Namāzdın Taşġarıḳı Altı Farżınınŋ Beyānı	17b/7	44/2	29
3. Arıġ Sunınŋ Mesāyili	18a/4	44/9	30
4. Namāz Öter Yirninŋ Mesāyili	19b/7	49/8	33
5. [Mescid Ādābınınŋ Mesāyili]		51/3	34
6. Kiygülik Mesāyili	20b/4	51/9	35
7. Necāsetninŋ Avvalḳı Ḳısmınınŋ Mesāyili	22a/5	55/7	38
8. Neces Nimeninŋ Yumaġınınŋ Beyānı	22b/9	57/4	39
9. Beden Ṭahāratınınŋ Mesāyili	23b/10	59/9	41
10. İstincā Mesāyili	24a/2		41
11. İstincānınŋ Avvalḳı Nev'ininŋ Beyānı	24a/8	60/8	42
12. İstincā Sünnetlerininŋ Beyānı	24b/7	61/9	42
13. İstincānınŋ İkinçi Nev'İninŋ Beyānı	25a/4	62/8	43
14. İstibrā Mesāyili	25a/11	63/6	43
15. Necāsetninŋ İkinçi Ḳısmınınŋ Beyānı	25b/8	64/5	44
16. Ġuslınŋ Avvalġı Mūcibininŋ Beyānı	26a/4	65/4	45

17. Ġuslnıñg İkinçi Mūcibiniñg Beyānı	26b/3	66/4	45
18. Ġuslnıñg Üçünçi Mūcibiniñg Beyānı	26b/9	67/1	46
19. Cünüb ve Ḥāyiz ü Nefsā Ḳılmas Nimelerniñg Beyānı	27a/2	67/5	46
20. Tört Sünnet-i ġuslīniñg Beyānı	27a/11	68/5	47
21. Ġuslnıñg Ferāyiziniñg Beyānı	27b/4	69/1	47
22. Ġusl Sünnetleriniñg Beyānı	27b/10	69/7	48
23. Vużū Navāḳıżınıñg Beyānı	28b/8	72/1	49
24. Vużū Ferāyiziniñg Beyānı	30a/7	75/6	52
25. Vużū Sünnetleriniñg Beyānı	31a/3	77/6	53
26. Vużū Müstaḥablarınıñg Beyānı	31b/9	79/6	55
27. Vużū Mekrūhlarınıñg Beyānı	33a/11	82/7	56
28. Ötük Meshi Mesāyili	33b/5	83/3	57
29. Teyemmüm Mesāyili	34b/7		58
30. Teyemmüm Ferāyiżiniñg Beyānı	35a/10	87/5	60
31. Teyemmüm Nevāḳışınıñg Beyānı	36a/3	89/2	61
32. Namāz Vaḳtlarınıñg Beyānı	36a/6	89/5	61
33. Müstaḥab Vaḳtlar Beyānı	37a/6	91/9	63
34. Namāzda Vaḳtlar bile Mekrūh Vaḳtlarnıñg Beyānı	37b/4	92/9	64
35. Ḳıble Mesāyili	38a/4	94/2	65
36. Namāz Niyyetiniñg Mesāyili	38b/9	95/9	66
37. Namāz Dāḫili Altı Farżnıñg Beyānı	39b/2	97/6	67
38. Ḳıyām Mesāyili	39b/10	98/5	68
39. Ḳırā'at Mesāyili	40a/7	99/4	68
40. Rükū' Mesāyili	40b/1	99/9	69
41. Sücūd Mesāyili	40b/7	100/6	69
42. Ḳu'ūd Mesāyili	41a/3	101/4	70
43. Namāz Vācibātınıñg Beyānı	41a/8	101/9	70
44. Secde-i Sehv Mūcibātınıñg Beyānı	43b/11	108/1	74
45. Namāz Sünnetleriniñg Beyānı	44b/4	109/7	75
46. Namāz Müstaḥablarınıñg Beyānı	45b/7	112/8	77
47. Namāz Edeblerniñg Beyānı	46b/8	115/2	80
48. Namāz Mubāḥlarınıñg Beyānı	47a/3	115/8	80
49. Namāz Mekrūhlarınıñg Beyānı	47a/8	116/3	81
50. Namāz Fāsidleriniñg Beyānı	49b/3	121/3	85
51. Beş Namāznıñg Beyānı	50b/8	124/2	88
52. Müsāfirāne Namāzıñg Beyānı	51a/5	124/9	88
53. Ṣāḥib-i Tertībiñg Beyānı	52a/10	127/7	91
54. Aġrıḳ Namāzınıñg Mesāyili	53a/2	129/2	92

Marfat.com

55. Eẕān Mesāyili	53a/11		93
56. Namāznı Cemā'at Bile Ötemekiŋ Beyānı	54a/8	131/8	94
57. Namāz-ı Cum'anıŋ Beyānı	55b/5	135/2	97
58. 'Iyd Namāzlarınıŋ Beyānı	56b/10	137/9	99
59. Ṣadaḳa-i fiṭrıŋ Beyānı	76a/7-77a/11	141/7	103
60. Ḳurbānlıġıŋ Beyānı	-----	144/7	105
61. Ölük Namāzınıŋ Mesāyili	58b/3	147/1	107
62. Terāvīḥ Namāzınıŋ Mesāyili	60a/5	150/3	109
63. İşrāḳ Namāzı Mesāyili	60b/7		110
64. Çaşıt Namāzı Mesāyili	61b/3		111
65. Teheccüd Namāzı Mesāyili	62a/3		111
66. Küsūf u Ḫusūf Namāzınıŋ Mesāyili	64b/11	159/6	114
67. İstiskā Namāzı Mesāyili	65b/4	161/3	115
68. İstiḫāre Namāzı Mesāyili	66a/1	162/2	116
69. Kitāb Ḫātimesi	66b/11	164/4	117
III. KİTĀBU'Z-ZEKĀT	67a/6	165/1	118-135
1. Zekāt Şerāyiṭiniŋ Beyānı	67b/2	166/8	118
2. Zekāt Māllarınıŋ Beyānı	68b/8	170/1	121
3. Naḳdīne Beyānı	69a/1	170/5	121
4. Sevāyım Beyānı	69b/7	172/5	122
5. Ticāret Emvālı Beyānı	71a/8	176/2	126
6. Zekāt Ferāyiżiniŋ Beyānı	72a/11	178/9	128
7. Zekāt Maṣārıfınıŋ Beyānı	72b/6	179/6	128
8. Zekāt Almas Kişilerniŋ Beyānı	73b/5	182/2	130
9. 'Öşr ü Ḫarāc Beyānı	74b/8	184/9	132
10. Kitāb Ḫātimesi	77b/1-77b/3	188/5	134
IV. KİTĀBU'Ṣ-ṢAVM	77b/4	189/1	135-149
1. Farż ve Nafl Rūzelariniŋ Beyānı ve Niyyetleriniŋ Keyfiyyeti	78a/1-2	189/9	135
2. Ṣavm Müfsidātınıŋ Beyānı	79b/4	193/8	138
3. Ḳażā bile Keffāret Beyānı	80b/10	196/9	141
4. Ṣavm Mekrūhātınıŋ Beyānı	81b/10	199/5	142
5. Ṣavm Müfsidi İmes Nimelerniŋ Beyānı	82a/7	200/4	143
6. A'ẕār-ı müteneccise Beyānı	83a/1	202/2	144
7. Menh vü Mekrūh vü Müstaḥab Ṣavmlarınıŋ Beyānı	83b/9	204/5	146
8. İ'tikāf Beyānı	84b/11	206/9	148
9. Kitāb Ḫātimesi	85b/2	208/4	149

Marfat.com

V. KİTĀBU'L-ḤAC	85b/5	209/1	149-205
1. Ḥac Vücūbı Şerāyiṭining Beyānı	86a/3	210/1	150
2. Ḥac Edāsının̆g Şerāyiṭining Beyānı	87a/9	213/2	152
3. Ḥac Mevāḳıtının̆g Beyānı	87b/7	214/2	153
4. İḥrām Bağlamaḳ Beyānı	88b/8	216/6	155
5. Ḥac Edāsı Vücūhının̆g Beyānı	89a/10	218/1	156
6. İfrād Beyānı		218/4	156
7. Ḳırān Beyānı	90a/8	220/4	157
8. Temettu‘ Beyānı	91a/11	223/2	159
9. Maḥṭūrāt Beyānı	92b/1	225/9	161
10. Maḥṭūrātnın̆g İkkinçi Nev‘ining Beyānı	96b/9	237/2	170
11. Ḥac Erkānının̆g Beyānı	98b/10	242/2	173
12. Ḥacnın̆g İkkinçi Rüknining Beyānı	99a/10	243/4	174
13. Ḥac Vācibātının̆g Beyānı		244/3	175
14. Ḥac Sünnetlerining Beyānı	100b/4	246/5	176
15. Tafṣīl bile Ḥac A‘mālının̆g Beyānı	101a/4	247/8	177
16. İḥṣār Beyānı	117a/1	279/4	199
17. Ḥacc-ı ġayr Beyānı	118a/5	281/3	200
18. Hedy Beyānı		285/2	203
19. Kitāb Ḥātimesi		286a/8	204

4. Eserin Nüshaları

I. Köprülü nüshası: "937'de Marginan'da Mūsā b. 'Īsā Marginānī adlı bir kâtip tarafından yazılan güzel ve doğru bir nushası hususî kütüphanemizdedir ki, bu sâyede Berezin neşrinin eksiğini tamamlamak kabil olmaktadır." (Köprülü 1934: 245) ifadeleriyle Fuat Köprülü'nün özel kütüphanesinde eserin bir kopyası olduğunu anlıyoruz; ancak bugün bu eserin nerede olduğuna ait bir bilgi elimizde yok.

II. Özbekistan nüshaları[17]

1. Ali Şir Nevayi Edebiyat Müzesi'nde bulunan yazma:

103 envanter numaralı yazma, 13X18 ebadındadır. H. 928'te talik hatla kaleme alınmış olup 147 varaktır ve her sahifesinde 9 satır bulunur. Eser, krem renginde kalın doğu kâğıdına, siyah mürekkeple yazılmıştır. Düzensiz olarak çerçevelenmiş olup iki sütundan oluşur. El ile ciltlenmiş olup kötü bir şekilde korunmuştur. (KAYUMAV, A.P.,1989: 61).

Metin kurarken esas aldığımız birinci nüsha (A nüshası) budur. Yazma, Şiraz'da kaleme alınmıştır. 165. pozda, Kitābü'z̲-z̲ekāt'ın başladığı bölümün

17. Görme imkânı bulamadığımız Özbekistan'daki nüshalar hakkındaki bilgileri bize Prof. Dr. Saidbek Hasanov vermiştir. Kendisine burada teşekkür ederim.

Marfat.com

kapağında sağ alt köşede kırmızı mürekkeple *eger .. ki Şīrāz be-dest* ibaresi bulunur. Şiraz'da, 1480'li yıllardan başlayarak XVI. yüzyılda doruk noktasına ulaşan büyük bir yazma faaliyeti gözlemlenir. Bu yüzyılda İslâm dünyasının kitap üretim merkezi durumuna gelen ve tam bir ticaret sektörü oluşturan Şiraz'da ihtiyaca cevap verebilmek amacıyla evler dahi atölyeler hâline gelip aile bireyleri bu sahada çalışmışlardır. Serpil Bağcı, "Budak Kazvini'nin Cevāhirü'l-Ahbār'nda, Şiraz'da eserleri birbirinden ayırt edilmeyen birçok nes'talik ustasından söz ederek, kadınların okuma yazma bilmeseler bile desen çizer gibi bu yazıları kopya ettiklerini söyler. Yazar, Şiraz'ı ziyaret ettiğinde her evde, karının katip, kocanın musavvir, kızın müzehhib, oğlanın da mücellid olduğunu gözleriyle gördüğünü ve böylece herhangi bir kitabın bir aile içinde üretilebildiğini, Şiraz'da bir yılda bin adet nakışlı kitap siparişi karşılanabildiğini belirtir."(BAĞCI 1993 :44-45) Nitekim üzerinde çalıştığımız arkada fotoğrafları verilen yazmada da yer yer sayfa kenarlarında beyitleri tekrar yazma suretinde yazı alıştırmaları yapıldığı, kenar ve orta çizgilerin yazmanın ortaya konuşundaki aceleciliği doğrulayacak şekilde bazı varaklarda çekildiği bazılarında çekilmediği görülmektedir.

2. Ebu Reyhan Beruniy Şarkşunaslık İnstitüsü'nde bulunan yazmalar:

a. 8433 envanter numaralı yazma, 14X21 ebadında olup 92 varaktır ve her sayfasında 13 satır bulunur; başı ve sonu eksiktir. XIX. yüzyılda kopya edilmiştir.

b. 12990 envanter numaralı yazma, 16x25,5 ebadında olup 121 varaktır ve her sayfasında 11 satır bulunur. Nestalik hatla kopyalanan eser, 1303/ 1889 senesine aittir.

3. Hamid Suleyman Kolyazmalar İnstitü'ndeki yazmalar:

a. 805 envanter numaralı yazma, 8,5X15 ebadında olup büyük bir ihtimalle XIX. yüzyılda kopya edildiği düşünülmektedir. Krem rengi doğu kağıdına nestalik hatla, başlıklar kırmızı mürekkeple yazılan eser 117 varaktır ve her sayfasında 11 satır bulunmaktadır. Kötü bir şekilde korunan eserin sayfalarının çoğu yırtılmıştır. 1, 2 ve 3. tabakalar arasında, başlangıçta ve sonra bazı sayfalar eksiktir (KAYUMAV, A.P.,1989: 61).

b. 2031 envanter numaralı yazma, 13X20,5 hacminde olup 152 varaktır ve her sayfasında 13 satır bulunur. Nestalik hatla istinsah edilmiştir. Ali Şir Nevayi Edebiyat Müzesi'ndeki 103 numaralı yazmanın bir kopyası olduğu ileri sürülmektedir. Metin siyah mürekkeple, başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Karton cilt damgalanmıştır. Katolog tarihi 1205/1791'tir.

4. Şarkşunaslık İnstitüsü S. Petersburg Bölümü'ndeki yazma:

A-104 numaralı yazma, 11X17,5 ebadında olup 98 varaktır ve her sayfasında 13 satır bulunur. Nestalik hatla yazılmış olup 17. asır sonu 18. asır başına ait olduğu düşünülmektedir.

Marfat.com

Tashkent Oriental Inst. Noticed Azimdzanova (203), Tashkent Museum for literature. Noticed Azimdzanova (203)". (HOFMAN 1969: 178).

III. Leningrad nüshası: Bu nüsha(lar) hakkında Hofman kataloğunun dışında bir bilgiye sahip değiliz. Bu sebeple Hofman (1969: 177-1799)'daki bilgileri vermeyi uygun bulduk:

"Leningrad. I.V. Dmitrieva (143) A. 104. Cop. End 17 th or beg. 18 th c. Dmitrieva USSR Academy of Sciences Institü of Oriental Studies koleksiyonundaki Türk Dili ile ilgili 3500 elyazmasını genel olarak konu aldığı yazısında Mübeyyen'den de bahseder: "Sredi mnogih poem vıdelim redkie مبين (‹‹ Roza i Salavey ››, C 847, A 836, C 1722, B 297) (Dimitrieva 1959: 143).

Leningrad. IVAN. Tichonov (16) ?? = Leningrad. I.V. Tichonov. V.I. (145b) ??? or the Maş. On the action against the Hazāras? V. For inst. F. Teufel: Bâbur und Abû'l-fażl. [Leipzig, 1883.] ZDMG. Bd. 37 (141-; 180).

Leningrad. IVAN. Tichonov. V.I. (145b)? = Leningrad. IVAN Tichonov, v. Supra.

IV. Kitaphane-i saltanatî nüshası: Zeki Velidi TOGAN(1960), Ömer Faruk AKÜN(1991:399c) bu kütüphanedeki M. 931 tarihinde istinsah edilmiş külliyat içinde *Mübeyyen*'in bulunduğunu ileri sürer. Ancak vermiş oldukları kayıt numaralarında farklılık vardır. Maalesef kütüphanenin kataloğuna ulaşamadığımız için bir fikir ileri sürecek durumda değiliz. Doktora tezini bu kütüphanedeki nüshaya dayandırarak hazırlayan BACQUE-GRAMMONT'a göre 2936 numarada kayıtlı olan (ŞEN'den 1993: XXXIII) külliyatta Babür'ün şu eserleri bulunmaktadır: "a) Divan (1-377), b) Aruz Risalesi (379-455), c) Bâburname (457-1010), ç) Risale-i Vâlidiye (1013-1034)". Bu bilgiye göre külliyatta *Mübeyyen* yer almamaktadır; ancak bize Özbekistan'daki Mübeyyen nüshaları hakkında bilgi veren S. Hasanov da bu külliyat içinde Mübeyyen'in olduğunu yazar.

V. Berlin nüshası: Bizzat göremediğimiz bu nüsha hakkında Götz Kataloğu'ndan bilgi ediniyoruz: ms.or. 2212. Staatsbibliothek, Berlin. Hindistan cildi (İç kapak: "Civil and Military Gazette Press, bound at Lahore"). Kahverengi ince kağıt. Kenarında su lekesi ve kurt yenikleri var. 121 yaprak. 119. yaprak yazılı değil. 9. yaprak kayıp. 21,5x13,5 cm. 16,5x9cm. 2 sütun, 11 satır. Başlıklar ve Arapça ilaveler var. Yazı Doğu Türklerinin talik hattı ile. Manzum bölümler büyük ve geniş kalemle yazılmış, neshī ile harekelenmiş. Kenar çerçeve çift çizgili. Orta ve dikleme çizgi ile başlıklar kırmızı. (GÖTZ 1979: 495). İstinsah tarihi belirtilmiyor.

Bu nüshanın "119a temmet tamām. Boldı vü tüketti bu risāle-i şerīfe el-müsemmā be-mübeyyen ḥażreti Bābur pād-şāhī ḳalenderning taṣnīfleridin, ḥasbü'l-ḥükm şerāfet seherining ḳuyaşı vü rif'at u mükremet tingizining dürr-i

Marfat.com

yektāyı. Müşfik ü mürebbī-yi ġarībān, feyyāz-ı zamān ʻAbdu'l-lāh Big Ḫan sellemhüm allāhü'r-raḥman, kemīne ḳul kem nām Molla Muḥammed Müştaḳ'nıñg sınuḳ ḳalemidin ihtistam taptı, el-ḥamdü li'l-lāhi rabbi'l-ʻālemīn. Allāhümme aġfar li-ṣāḥibe ve'l-kātibe vü li-nāẓıre be-maḥż yā ekreme'l-ekremīn vü yā er-raḥme'r-rāḥimīn temmet." sözlerinden ibaret ketebe kaydından yazmanın Molla Muhammed Müştak tarafından Abdullah Big Han[18] zamanında istinsah edildiğini öğreniyoruz ki bundan yazmanın 1539-40 yıllarında kopyalandığını düşünebiliriz.

Yazmanın sonunda 120a-121b yapraklarında Farsça satır altı Çağatayca düzeninde 95 kelimelik iki dilli bir sözlük yer alır.

Yukarıda şimdiki bilgilerimizle verilen nüshaların dışında Babür'ün kendi eserlerinde de *Mübeyyen*'den bazı parçalar vardır: 1. *Mil*den bahsederken *Mübeyyen*'de bunu açıkladığını belirterek üç beyit verir (351a-b; ARAT 1985: 565); 2. *Aruz Risâlesi*'nde de yazıldığı bahirden örnek olmak üzere yirmi yedi beyit almıştır:"170a/11 Şeref Rāmī bu veznde İmām Ḥanīfe meẕhebide bir fıḳh muḫtaṣarı 12 naẓm ḳılıp muḳaddeme ṣalavatġa mevsūm tārīḫ toḳuz [yüz] yigirme sikkizde min dağı 13 İmām Ebū Ḥanīfe meẕhebide Tiñgri tevfīḳı bile bir fıḳhnı naẓm ḳıldım. 170b/1 Mübeyyenġa mevsūm kitāb naẓmınıñg sebebini mundaḳ diyiliptür." (Bibliotheque Nationale Supplemant Turc, Nu: 1308). Bu girişle [*Birinçi Kitāb*]'ın *kitāb naẓmınıñg sebebi* bölümündeki 10 beyit yer alır (170b/2-11). Daha sonra 170b/12'de "çün bu muḫtaṣar seferde beyāżġa bardı. Ol münāsebet bile müsāfir mesāyili bitildi." Açıklamasından sonra 26 beyitlik *müsāfir mesāyili* adlı bölüm yer alır.

4.1. Eser Üzerinde Yapılan Çalışmalar

" Bir de *Mübîn* adında, bir mesnevi kitabı vardır, dil bilen okumuş halk arasında onun kadar lâtifi yoktur" (ARAT 1985: 618) ifadesinden anlaşıldığı üzere geniş bir kitle tarafından çok okunan ve beğenilen bir eser olduğu kaynaklarda belirtilen (Ebü'l-Fazl el-Allâmî 1886:278) Mübeyyen üzerinde gerektiği kadar durulmamıştır.

Mübeyyen'in ilk neşri 1905 yılında, Taşkent'te Gulam Hasan Taşbasmahanesi'nde *Mübeyyenü-ül-islam* adı ile yapılan taş baskısıdır[19]. İkinci neşir 2000 yılında, Saidbek Hasan ve Hamid Bek Hasan tarafından Ali Şir Nevayi Müzesi'ndeki nüsha ile Şarkşunaslık Enstitüsü'ndeki nüshaya dayanarak karşılaştırmalı hazırlanan kiril harfli çalışmadır (BABUR 2000).

---

18. Abdullah Big Han, Ebu'l-Hayr Han'dan(1428-1468) sonra sırasıyla Muhammed Şeybani Han (1500-1510), Köçkünçi Han (1510-1530), Ebu Said (1530-1538), Ubeydullah Han (1533-1539)'ın görev aldıkları Özbek Hanlığının 5. Han'ıdır. Oldukça kısa süren bir saltanat yaşamıştır: 1539-1540. Çok kısa süreli bir saltanatı olsa da adına Hafız Taniş Buhari Farsça Şerefname-i Şahi (1584-1590) adlı kronik eseri Buhara'da yazmıştır.
19. Esere ulaşamadık; bu sebeple eserin hangi nüshasının yayımlandığı veya üzerinde bir çalışma yapılıp yapılmadığını bilemiyoruz.

Marfat.com

Bunların dışındaki çalışmalar eserin bir bölümünün neşri veya çeşitli yerlerinden alıntılar; Mübeyyen'in değerlendirilmesi tarzındadır.

Üçüncü neşir Fuat Köprülü'ye göre eserin ün kazanmasını sağlayan çalışmadır: BEREZİN, İ. (1857), *Turetskaya Hrestomatiya*, Cilt I, Imprimerie De L'Université, Kazan. Burada *Birinçi Kitāb*'ın tamamı ve *İkinçi Kitab*'ın baştan *namāzda vaḳtlar bile mekrūh vaḳtlarnıng beyānı* adlı bölüme kadar olan kısmı ve *Kitāb Ḫātimesi* yazmadakinden (5 beyit) çok daha hacimli olarak (22 beyit) yer alıyor. Ancak bunun 8 beyti hatime dışı olup eserin Maveraünnehir'e gönderilmesi ile ilgilidir. Berezin'in çalışması muhtemelen Ali Şir Nevayi Müzesi'ndeki 103 numaralı yazmaya dayanmaktadır.

Eserin salat kısmı *Kitabü's-salat* adı altında Taşkent'te kiril harflerine aktarılmıştır (Babur 1993).

1958 yılında Taşkent'te basılmış, Babür'den seçmelerin yer aldığı *Tanlangan Asarlar* isimli kitapta da Mübeyyen'den bir kısım yayımlanmıştır.

Eserden nispeten ayrıntılı olarak bahseden çalışma Fuat Köprülü'ye aittir. Kendisinde bulunan nüshayı tanıtırken *Mübeyyen*'den bahseder (KÖPRÜLÜ 1934: ; KÖPRÜLÜ 1961: 185-186).

Samoyloviç, Babür ile ilgili çalışmasının kapak sayfasında *Mübeyyen*'in *Kitap Hatimesi* adlı bölümündeki iki beyite yer verir:

Şükr Bābur egerçi çiktim renc
Kirdi ilgimge uşbu yanglıġ genc

"Babür, her ne kadar eziyet çekti isem de şükür elime böyle bir hazine geçti."

Genc-i noḳṣānġa ḫarcdın tartar
Ḫarc ḳılġan sayı bu genc artar

"Hazine harcamakla eksilir; bir hazine harcadıkça artar." (SAMOYLOVİÇ1917: 4).

Azimcanova, 'Nekotorie Ekonomiçeskie Vzglyadi Zahir Ad-Dina Muhammada Babura. İzlojennie v 'Mubayine'adlı çalışmasında Mübeyyen'in '*Kitâb-ı Zekât*' bölümüne dayanarak vergi meselesi ve Bâbür'ün iktisadî görüşlerini incelemiştir (Azimcanova 1963: 203-208).

Diğer bir çalışmada da Mübeyyen'in Leningrad nüshası L.V. Dmitrieva tarafından ele alınmıştır (DMİTRİEVA 1959: 136-146).

Bunların dışında Babür üzerine yapılan çalışmalarda eserleriyle ilgili bölümlerde *Mübeyyen*'in adı geçer (BEVERİDGE, SPRENGER, YÜCEL, AKÜN v.b.).

5. Yazmadaki Açıklayıcı Bilgiler

Bunların yanı sıra Babür tarafından konulup konulmadığını bilmediğimiz derkenarlar metinde yer almaktadır. Bunları kendi içinde 1. alıntı kelimelerin

Marfat.com

Türkçe karşılıkları ve 2. beyite ekleme şeklinde ikiye ayırabiliriz.

5.1. Alıntılara karşılıklar:

avval-ı vaḳtta: kiyin 687
münferid: tenhā 919
sehv olsa: unutup 933
ḳāṣıd: ḳaṣd bile933
ta'līm:'ilm örgetken 941
mübettil: bātıl A. 949
ta'allüm:'ilm örgengen 941
sevādıdın: ya'nī ḳarası 976
muskıṭ: sāḳıt ḳılġuçı 1004
nisyān: unutḳan1005
keşret: tola 1006

5.2.Açıklama getirme

Bilinĝiz kim ferişte ḫaylı barı
Nerlıġ u māddalıġdın oldı berī 100: Ferişte için mütekellimdür açıklaması yazılı.

Bil ki vaḳtı revā imestür anĝa 1000: Meşelā bu künki namāz-ı bām-dād yā namāz-ı pīşīn açıklaması yer alıyor.

bolmaġan bolsa fevt 996: Ya'nī ṣāḥib-i tertīb açıklaması yer alıyor.

maḍrūbe 1370: Ḍarb ḳılınan altın ya'nī pul yazılı.

imāmġa sıbḳat 921: İmāmdın ilgeri rükū'dın baş kötermek, imāmdın ilgeri başnı secde ḳılmaḳ, imāmdın ilgeri secdedin baş kötermek.

bağdaş 899 : ikki ayağını kerip oldurmak.

6. Metnin Kuruluşu

Metin, Ali Şir Nevayi Müzesi'ndeki 103 numaralı yazma (A nüshası) daha hacimli olması sebebi ile esas alınıp bunun Staatsbibliothek'te ms.or. 2212'de kayıtlı Berlin nüshası (B nüshası) ile karşılaştırılmasıyla kurulmuştur. Her iki nüsha da XVI. yüzyılın ilk yarısında kaleme alındığı için metin oluştururken tercih edilmiştir. Eserin kaynaklarda tam ve iyi bir kopya olarak tanımlanan Leningrad nüshasına ulaşılmak istenmiş ancak mümkün olmamıştır. Konu bütünlüğüne bakıldığında kanaatimizce esas aldığımız iki nüsha, tam bir metin oluşturmamıza yetmiştir.

Metin kurarken esas aldığımız her iki nüshayı da görmemiz mümkün olmadı. A nüshasının CD'sini, B nüshasının mikrofilmini temin edebildik. A nüshasının CD'sinde poz numaraları bulunduğu için kurduğumuz metinde ve kitabın arkasında tıpkıbasımını verirken bu numaraları verdik. Karşılaştırma imkânı olması düşüncesiyle B nüshasının da sayfa numaralarını metnin yanında gösterdik.

Marfat.com

Kapalı e ünlüsünü yazıda her hangi bir özel işaret olmaması sebebiyle belirtmedik, kelime başında sadece elif ile yazılmışsa e- (esne-); elif yâ ile yazılmışsa i- (ir); kelime içinde ise yazılıp yazılmamasına bakılmaksızın genel temayüle uyarak /i/ (biş) olarak değerlendirdik.

Uygur yazım geleneğinin yer yer devam ettirildiği eserde ayrı yazılan ekleri transkripsiyonlu metinde bitişik yazdık. Ayrı yazılması gerekirken bitişik yazılan kelimeleri de ayrı transkripsiyonladık (ni kim gibi).

Her iki nüshada sonda sedasızlaşma bakımından farklılık bulunmaktadır. Bunda Çağataycanın genel eğilimine uyarak sedasızları tercih ettik.

Orta Türkçe döneminde özellikle alıntı kelimelere dudak uyumuna aykırı eklerin getirilmesi bunların transkripsiyonlanmasında problem yaratmaktadır. Yazıma bakarak bu kelimelerin dönemlerinde söyleyişlerini belirlemek mümkün olamamaktadır. Aynı kelimenin bir metinde farklı sırada ekler alması da alıntıların henüz Türkçede kullanımının tek bir şekle kavuşmadığını, Türkçenin ses yapısını henüz kazanmadığını göstermektedir. Bunlar, araştırmacılar tarafından farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Türkiye Türkçesi yazı dilindeki çokluk ince sırada kullanımlarıyla ek uyumsuzluğu şeklinde değerlendirilir; ancak bilhassa Çağdaş Batı ve Doğu Türkistan'daki Türk Lehçelerinde alıntı kelimeler ve eklerinin bir kısmı kalın sırada ya da ince sırada uyum dahilinde telaffuz edilir. Üzerinde çalıştığımız her iki nüshada da alıntıların yazımındaki farklılıklar bizi aynı çıkmaza sürüklemiştir. Biz düzenli bir kullanıma kavuşmuş olanları (avval-ḳı/ġı, peyġambarlıḳ v.b) kalın sırada diğerlerini Türkiye Türkçesi bakış açısıyla mümkün olduğu kadar yazıma bağlı kalarak aldıkları eklere (+ḳa, +lıḳ, -maḳ gibi) göre okumaya çalıştık.

Elif-i maksûre ile yazılan ancak elif'i belirtilmeyen kelimeleri di- kelimesi ile kafiyelenen ma'nī dışında, ā ünlüsü ile okuduk. İsā, Mūsā gibi.

7. Dizin Üzerine

Dizinde manzum metinde yer alan bütün kelimeler, yerleriyle belirtilmiştir. Ana bölüm, alt bölüm, Arapça dualar ve bunların nerelerde okunacağının belirtildiği cümlelerden ibaret mensur kısımlarda manzum metinde yer almayan kelime bulunmadığı için dizine dahil edilmemiş; ancak başlıklar, eserin içindekiler bölümünde (→ 3.6; 3.6.1.) gösterilmiştir.

Esas olarak kelimelerin kökeni ve asıl biçimleri verilmiş, ancak özel isimlerin kökenine ve asıllarına değinilmemiştir.

Ekler alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Birleşik fiiller ve alıntı tamlamalar yapıyı oluşturan her iki kelimede de madde içinde gösterilmiştir.

Marfat.com

II. YAZIM ÖZELLİKLERİ[20]

Her iki nüsha da güzel bir talik hatla yazılmış, esas olarak Uygur imlâ geleneği çerçevesinde, nispeten özenli bir şekilde kopyalardır; ancak pek çok yerde noktalar konmamıştır (sünnet سنت 10/7: nûn ve tâ noktasız, ḳopġa قوبغه 115/5: bâ noktasız) veya eksik konmuştur (ḥaḳīḳī حفيفي 55a/9, toḫtat- توحتات 112/3, gūşġaça كوس غه جه 110/2).

Metinlerde tamamlanmış bir yazım sisteminden söz etmek mümkün değildir. Bazı kelimelerin farklı şekillerde yazıldıkları görülmektedir: Kimisinde ekler bitişik, kimisinde ayrı veya ünlüsü belirtilmemekte; alıntı kelimelerde elif-i maksûre bazen düşürülmektedir.

1. ÜNLÜLERİN YAZIMI

Türkçe kelimelerde ünlüler esas itibariyle ya elif (ا) , vâv (و), yâ (ى), hâ-yı resmiye (ه) ile belirtilmekte ya gösterilmemekte ya da zaman zaman ünlülerin için kullanılan üstün (ـَ) , esre (ـِ), ötre (ـُ) işaretleriyle belirlenmektedir.

1.1. a ünlüsü

Başta Elif (ا) ya da medli elif (آ) ile yazılmaktadır. Medli elif daha çok B. nüshasında kullanılmaktadır: arıtmaḳ اريتماق 118/4; anı انى 118/4; andaḳtur انداقتور 118/5; ayaḳ اياق 117/9.

Ortada /a/ ünlüsü ortada çoklukla elif (ا) veya hâ-yı resmiye (ه) ile yazılmakta, bazen de yazılmamaktadır: olturmaḳ اولتورماق 118/1; burnaraḳ بورناراق 74/7; yana ينه 118/1; yutmaġlıḳ يوتماغليق 118/3; baġdaş باغ داش 118/1.

Aruz Risalesi'nde Çağataycada esas kuralın üstünden sonra elifin yazılması olduğu ancak pek çok yerde buna uyulmadığı açıklanır. Söyleyişte *s(a)nĝa* ve *m(a)nĝa*'nın *sin*'i ile *mim*'inin arasında bazen bir *elif* yazıda olmadığı hâlde telâffuz edilir, bu fa'al vezninde olur. Bu kaideye uymayan örnekler: *s(a)nĝa, m(a)nĝa , y(a)nĝlıġ, y(a)ḫşı, y(a)man, y(a)na, ḳ(a)ra,* ayrıca , *yaman* ve *yana* ve *ḳara* kelimelerinde *elif* söylendiği taktirde yazıldığı belirtilir [21b/12-22a/4].

Sonda Elif (ا) ya da hâ-yı resmiye (ه) ile yazılmaktadır: suġa سوغه 89/4; içre ايجره 103/3, on bişige اون بيشيكا 103/2; özgede اوزكا 74/2; munda موندا 74/7.

Aruz Risalesi'nde Babür, kelimenin son harfinin fethalı olduğu durumda fethanın alâmetinin çok yerde *hâ* olmasına rağmen bazı yerde elifle yazıldığını söyler ve aslında üstün işaretinin karşılığının elif olduğu ve her yerde elif yazılmasının daha uygun düşeceğini ileri sürer [Aruz Risalesi: 23b/6]. *Elif* in yanında *hâ* harfi de Türkçe ve Farsçada bazı yerlerde üstün işaretidir; kelime sonunda yine üstün değerindeki *elif* in yerine geçer: *Yana* [Aruz Risalesi: 22a/4].

---

20. Bu bölümde örneklerin yanında, karşılaştırma imkânı olması için tıpkıbasımı verilen metnin poz ve satır numaraları gösterilmiştir.

Marfat.com

1.2. e ünlüsü

Başta Elif (ا) ya da esner اسنار 117/8; eylemeklik ايلاماكليك 116/8.

Ortada Ya elif (ا) yazılmakta ya da yazılmamaktadır: körer كورار 74/9; itmek ايتماك 118/2; ipek ايپاك 118/8.

Sonda Elif (ا) veya hâ-yı resmiye (ه) ile yazılmaktadır: birle برله 74/8; sizge سيزكا117/10; her ne هرنه 117/7; tapan "taban" تاپانغه 117/9.

1.3. ė ünlüsü

Eski Türkçeden itibaren varlığını bildiğimiz gerek uzun gerek kısa kapalı /e/ ünlüsü için Çağatay dönemine ait eserlerde olduğu gibi üzerinde çalıştığımız harekesiz metnin her iki nüshasında da özel bir yazım uygulanmamıştır. Orhun Yazıtlarında olduğu gibi kapalı e'li kelimelerin gerek ünlüsü belirtilerek gerekse belirtilmeksizin yazılması ve Özbekçede bu ünlünün devamı bize Çağataycadaki bu ünlünün varlığını göstermektedir. Kapalı e /ė/ ünlüsü başta (ايد), ortada ya (ي ، ى) ile yazılmış ya da hiç belirtilmemiştir. Bazen de aynı kelime için iki farklı yazım uygulanmıştır.: biş (بيش) 171/5 / bėş (بش) 126/10, 130/8; sin (سين) 198/4 / sėndin (سن) 132/3; mining (مينينك) 60/4 / mėndin (مندين)1031; bir (بير) 34/8 / bėr (بر) 171/6.

1.4. ı/i ünlüleri

Başta Elif ve yâ (ا ين) ile yazılmaktadır:irür ايرور 118/9; ıd ايد 118/5; itkey ايتكاى 74/3; işit ايشيت 74/4.

Ortada Çoklukla yâ (ى) ile yazılmakta bazen özellikle alıntı kelimelerde esreli yâ (نِين) veya esre (ـِ) ile de gösterilmetedir:bil بيل 118/8; kim كيم 74/3; ḳıl قيل 74/5; bir بر 74/3; barınça بارينجه 74/5; kiymek كيماك 118/8; yıraḳ يراق 116/1; kirek كراك 168/1.

Sonda Yâ (ى، ي) ile yazılmaktadır: vaḳtnı وقت نى 74/1; bolmaġı بولماغى 74/3; oldı اولدى 116/1; ni نى 116/4.

1.5. o/ö ; u/ü ünlüleri

Başta Elif ve vâv (او) ile yazılmaktadır: uçmaḳ اوجماق 38/3; uşol اوشول 38/8; ol اول 38/4.

Ortada Türkçe kelimelerde Vâv (و) ile gösterilmektedir: tamuḳ تاموق 38/3; ton تون 116/1; ḥaḳdur حق دور 38/3; bolsa بولسه 38/4; üçün اوجون 74/5; olturmaḳ اولتورماق 118/1.

Sonda Vâv (و) ile yazılmaktadır: bu بو 74/1.

1.6. Uzun ünlüler

Nüshalarda alıntı kelimelerdeki uzun ünlülerden (ā) başta medli elif ile gösterilir. Diğerleri başta, ortada ve sonda sadece harf (ا ، و ، ى ، ي) veya harekeli harf (اَ ، وَ ، ىِ) ile karşılanır:

Marfat.com

2. ÜNSÜZLERİN YAZIMI

2.1. /p/ ünsüzü

/p/ ünsüzü birkaç istisna dışında (ب) ile yazılmaktadır: tapsa تابسه 89/4, yapınçı یابینجی 53/2 v.b. Birkaç kelimede de (پ) görülmektedir: pat pat پات پات 116/6, pāk پاك 87/4, yapḳıl یاپقیل 113/1, ipek ایپاك 118/8; tapan "taban" تاپانغه 117/9; yapmaḳ یاپماق 117/8

2.2. /ç/ ünsüzü

ç ünsüzü esas itibariyle hem Türkçe hem de alıntı kelimelerde (ج) harfi ile yazılmaktadır: yıġaç یغاج 125/7; çaġ جاغ 68/4,5; dirhemçe درهم جه 53/7; barça بارجه 103/2; içre ایجره 103/3 v.b.

2.3. /s/ ünsüzü

/s/ ünsüzü için A ve B nüshalarında çoklukla altta üç noktalı sin kullanılmaktadır: sin 107/3, ḳoysun 64/2; esīr 20/3; sorsa 20/5; bolsa 125/4; sanga 168/3. Bunun yanında noktasız sin de görülür: besī 20/2; ḳılsa 20/5; ötse 125/2; suda 125/5. Mübeyyen nüshalarında Türkçe kelimelerde /ṣ/ görülmez.

2.4. /t/ ünsüzü

Türkçe kelimelerde düzenli bir şekilde t sesi için ت kullanılmış, Eski Türkiye Türkçesinde olduğu gibi ط kullanılmamıştır.

Bununla ilgili olarak -d- > -t- değişmesinden bahsedilirken görülen geçmiş zaman harflerinin *dâl* ve *yâ* olduğu belirtilir. Sedasızlaşmayla *t*'li şekillerinin de olduğu gösterilir: "22b(4) ḥurūf-ı māżī kim dāl (5) bile yā'dur bu ṣūrette kim fi'ilning āḫırı tā bolsa ol dāl tā'ġa (6) mübeddel bolur" der. Bu ses değişmesi çok kere söyleyişte kalmakta yazım geleneği olarak özellikle görülen geçmiş zaman eki دی ile yazılmaktadır; bu yazılışta yukarıda da belirtildiği üzere ünsüz benzeşmesi ile dâl'ın t için de kullanıldığını söyleyebiliriz.

2.5. Geniz n'si

Hem A hem de B nüshasında düzenli olarak (نك) ile yazılmaktadır: könglüng كونكلونك 63/4; vaṣf itting ایتینك 27/7.

2.6. ẕ

Türkçede değişme temayülü gösteren alıntı kelimelerdeki bu ses korunmuştur: ḫiẕmet خذمت142/5; ġıẕā "gıda" غذا197/4; mücib-i ġıẕā 1774; kāġıd-(< kāgaẕ كاغد 195/4) kelimesinde ise nokka eksikliği düşünmezsek ẕ > d olmuştur.

2.7. ḥ

Bu ünsüzün zaman zaman özellikle A nüshasında noktasının hemze olarak harfin altında belirtildiği görülmektedir: maḥal 113/3, şerḥ 115/3; aḥkām 125/10.

2.8. ḫ

خ ünsüzü noktalamaya zaman zaman özen gösterilmediği durumlarda ح ile yazılmıştır: toḥtat توحتات 234/4 < toḫtat توختات

Marfat.com

3. HAREKE VE YAZI İŞARETLERİNİN KULLANILIŞI

3.1. Üstün

Alıntı kelimelerde doğru okumaya sevk için ender olarak kullanılmaktadır: ṣavm صَوْم 205/8; ʻaṣr عَصر 93/6; menī مَنَىِ 194/4; ḳay قَى 200/9; ḳılsa قَيلسهَ 204/6.

3.2. Esre, dik esre

Birkaç Türkçe kelime (kiy كِي 216/9,diy / di دِى 98/2, ḳuyı قِوى 117/5) dışında özellikle alıntı kelimelerde doğru okuyuş için ve kimi zaman da izafet i'si için kullanılmaktadır: ʻışā عِشا 269/4, menī مَنِي 194/4, şıḳ شِق 184/2. Bunların yanı sıra başta belertme/yükleme durumu ekinin yâ'sı olmak üzere bazı kelimeler dik esre ile harekelenmiştir: ḥak+nı حق نِي 16a/10; kişi+ni كيشىنِي 239/1; vaḳtı+nı وقتىنِي 243/6; uyِ اويِ 273/5;velī وَلِي 243/3.

3.3. Ötre

Türkçe kelimelerde genellikle yuvarlak ünlüler için vâv (و), ara sıra örteli vâv (ۇ) kullanılır. Metnimizde dikkati çeken bir özellik ötrenin özellikle III. Tekil Şahıs emir ekinde kullanılmasıdır: ḳoysun ويسُن , bilsün بيلسوُن , sürsün سورسوُن , ḳılsun قيلسوُن , bolmasun بولماسوُن . Ayrıca –b > -w > -v değişmesi görülen su < sub kelimesinde kullanılır: suda سوُده ; ki ötreli yazılan bu kelime ve yu- kelimeleri (yuban يوُبان , yurnı يوُرنى) bugün Özbekçede suv ve yuv- olarak yazılmaktadır. Bunların dışında da yer yer ötre yuvarlak ünlü için özellikle vâv ile birlikte kullanılır: sordurur سوُردورور, olar الار .

Az olmakla birlikte atıf vâvının da ötre ile gösterildiği tespit edilmiştir: āyat u sūrada ايت سوره ذه , ton u öyde تونُ اويده v.b.

Babür, Aruz Risalesi'nde Türkçede vâvın ötre değerinde olduğunu ve çoklukla telâffuz edilmediğini belirtir [24a/2].

3.4. Med

Babür med'den *hemze fethası* olarak bahseder ve hemze fethasının ilâvesiyle meydana gelen *elif* olarak tanımlar [Aruz Risalesi: 21b/11]. Çok düzenli olmamakla birlikte *med*'li elif (آ) ile yazılan aşağıdaki Türkçe kelimelerdeki (ki bunlar Aruz Risalesi'nde de verilen örneklerdir), baştaki a ünlüsü Ana Türkçede aslî uzunluk özelliği gösterir. Alfabenin belirleyici olmaması sebebi ile Çağatay Türkçesinin bu döneminde Türkçe kelimelerde birincil uzun ünlülerin varlığının devam ettiği konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Ahmet Bican Ercilasun, Kâşgarlı'ya dayanarak birincil ve ikincil uzun ünlülerin Karahanlı Türkçesinde devam ettiğine ancak kısalmaya da yine bu dönemde başladığına işaret eder (ERCİLASUN 2002: 761). Bu süreç Çağatay Türkçesi döneminde tamamlanmış ve kelimelerin yazımında bir gelenek olarak devam etmiş olmalı. Kelime başında daha çok B nüshasında kullanılan medli elifle yazılan **a** ünlüsünün bir uzunluğa işaret edip etmediği belli olmamaktadır:

Marifat.com

alıdın11a/10 آليدين ; ağsa آغسا 35/7,8; anda آنده 111/3 ancak anı انى 235/5; arḳa آرقه 113/3, altı آلتى 174/6, alsun آلسوُن 178/8, alġıl آلغيل 238/3.

Med işareti alıntı kelimelerde başta uzun a ünlüsü için kullanılmıştır. Bunun yanı sıra birkaç yerde vâv-ı madûle'nin elif'i med olarak yazılmıştır: zekatıngnı زكوآ تينكني

3.5. Sükûn

Türkçe ve alıntı kelimelerde doğru okuyuşa sevk etmek için dua metinlerinin dışında birkaç kelimede kullanılır. ṣavm صَوْم 205/8.

3.6. Şedde

Babür, şeddenin kullanıldığı yerin esas itibariyle görülen geçmiş zaman ekinin getirileceği fiil gövdesinin esreli olduğu durumlarda görülen bir hadise olduğuna işaret ederek *yitti*, *kitti*, *ayıttı*, *ḳayıttı* [22b/6] örneklerini verir; bunların dışındakilerin iki *tâ* ile yazıldığını yine /t/ dışında görülen aynı ünsüz ikililerinin yazılması gerekliliğinden söz eder: "Ġayn ve ḳāf (4) ve kāf birbirleri bile mübeddel bolurlar"[Aruz Risalesi: 22b/3-4], "ayaḳḳa ve iligge, bu ṣūratlarda ikki (11) ḥarf bitirler, aṣl oldur kim bu meẕkūr bolġay ḥurūfnı bu ṣūrat bile (12) bitigeyler."[22b/10-12].

Üzerinde çalıştığımız nüshalarda aynı ünsüz yazımı Babür'ün belirttiğinden daha geniş kapsamlı olarak /t/ yanı sıra /ç/, /ḳ/, /r/ v.b. ünsüzleri de içerir. Özellikle de vezin gereği ünsüz ikizleşmesi olan yerlerde büyük bir yüzdeyle şedde kullanılmıştır. Buna A nüsḫasında daha sıkı bağlı kalınmaktadır: yarlıḳḳar يارليقار ; niççe نيجّه, ittim ايتيم, anççа انجّه, munççа مونجّه, baḳḳa بقه, terre ترّه , ikki ايكي , ḳattıḳ قاتيق v.b. Ancak bazı kelimelerde de Aruz Risalesi'ndeki kurala uygun bir yazımla karşılaşıyoruz: yoḳḳarı يوققارى..

Alıntı kelimeleı le Türkçe ses bilgisine aykırı olarak aslında sonda aynı ünsüz ikilisi bulunan kelimeler yalın durumda tek ünsüzle kullanılmaktadır. Vezin gereği ulama yapılması gereken yerlerde şedde kullanılarak bu kelimelerin aslına dönülmüştür: cinn ü insān جنّ و انسان , ḥacc حجّ v.b. Yine alıntı kelimelerde başka okuyuşlarla karışabilecek yerlerde ya da doğru okuyuşa yönlendirmek üzere şedde kullanılmaktadır: avval , hükkām v.b.

3.7. Hemze

Alıntı kelimelerde sonda bulunan hemzeler çoklukla düşmektedir, yazılmaz.

Metinde Fars yazımının da etkisi ile kelime içinde -ء- > -y- değişmesi görülmektedir; ancak birkaç kelimenin hem hemzeli hem de yâ'lı yazılışları yanı sıra bu iki işaretin bir arada kullanıldığı da görülür: sā'il سايل/ سا ئل mesā'il , nā'ib نايب ; Cebra'īl جبرئيل144, 145/ Cebrāyil جبراييل103, mesā'ilde مسايل 2226 (1 kere) / mesāyil مسايل 293 (10 kere).

Yâ-yı vahdet için de hemzenin yer yer kullanıldığını görüyoruz: secdeī سجدهٔ. Ayrıca hâ bir yazım özelliği olarak altında hemze ile ara sıra yazılmaktadır.

Marfat.com

4. EKLERİN YAZIMI

Eklerin yazımında ikilik söz konusudur: 1. Uygur yazım geleneğinde olduğu gibi ayrı yazılmaktadır: güş+ġa+ça كوش غه جه 110/2, , āyat+tın ايت تين , fāsidleri+niŋ فاسدلارىنينك , rub'ı+nı ربعىني ,; ḳırḳ+tın قرق تين 175/4; ikirer ايكىرار124/9; tertībiŋ ترتيب ينك 127/7; tırnaġını تيرناغىنى 236/1; diyiŋ دىينك 130/2. Çoklukla yarı yazılan belirtme/yükleme durumu ekinin yâ'sı kimi zaman da dik esre ile harekelenmiştir: ḥak+nı حق نيِ 16a/10; kişi+ni كيشىنيِ 239/1; vaḳtı+nı وقتىنيِ 243/6.

2. Yeni tesis eden yazım geleneğine göre bitişik yazılmaktadır: ḳıl-sa قيلسا , yap-ḳıl ياپقيل , ḳan+nı قانيِ

5. İZAFET KESRESİ

Esas olarak izafet i'si bir işaret ile belirtilmemiştir; ancak yer yer kesre, yâ veya hemze (ʾ) ile gösterilmektedir: maḥall-ı rükūʿ محلىِ ركوع , rükn-i nātamām ركنِ ناتمام

6. ALINTI KELİMELERİN YAZIMI

Alıntı kelimeler orijinal imlâlarıyla yazılmıştır. Yer yer yazıda gösterilmeyen normal uzunlukta ünlülü alıntılarda bunların doğru okunmasını sağlayacak harekelerle yönlendirme yapılmıştır: ġusl غسل , avval اوّل ; müṣrif مُصرف 183/6 gibi.

Alıntı kelimelerin yazımında görülen vâv-ı madûle (وا): Metinde özellikle çok kullanılan zekāt ve ṣalāt kelimelerinin yazımında farklı şekiller karşımıza çıkmaktadır:1. Elif düşürülmekte: zekāt زكوت 184/2, 10/2, 9/ 7 derkenar; ṣalāt صلوة 9/7, 2. Elif med olarak vâvın üstüne konmaktadır:zekāt زكوّت184/5; ṣalāt صلوّة 127/8, 3. Vâv düşürülüp elif kalmaktadır: zekāt زكات 184/7, 176/5, 175/2.

Alıntı kelimelerin yazımında görülen elif-ı maksûre (ىا): Bu yazılışta da elif belki de okunuşu artık yerleştiği için çok kere düşürülmektedir: evlā اولي 126/4; atḳā اتقى 133/5; ʿİsā عيسى 21/5; Mūsā موسى 21/4; Tevrāt تورىت 21/2. ā okuyuşuna başka metinlerde yer yer görülen dik üstün (ʿīsā عيسىٰ) sebebiyle karar verdik; ancak her ne kadar göz kafiyesi de esas alınsa maʿnā kelimesini 121/8'de di- fiiliyle kafiyelediği için gözden ziyade okuyup öğrenme amacını tutan eserde *maʿnī* معنى diye değerlendirdik.

Bir kelimede de alıntı kelimelerdeki normal uzunluktaki ünlü Türkçe yazım temayülüne göre belirtilmiştir: tendürüst تندوروست 134/10 < تندرست.

Aruz Risalesi'nde alıntı kelimelerin telaffuzundan da yer yer bahsedilmiştir. Bunlardan biri kelimede yer alıp kendinden önceki *ḫ* harfinin ötreli telâffuzunu duyurmaya yarayan ve hiçbir yerde telâffuz edilmeyen vâv olarak tanımlanan vâv-ı madûledir: *ḫˇāb* خواب ve *ḫˇāş* خواش[24a/5-6].

Marfat.com

III. DİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

Marfat.com

A. SES BİLGİSİ

1. ÜNLÜLER

1.1. Ünlü Değişmeleri

e>i

Ana Türkçede kabul edildiği üzere iki kapalı e vardır: 1. Uzun kapalı e (ė:) [bė:ş, bė:r-, ė:l "halk", ė:t- "düzenlemek", bė:l "bel", yė:ti, yė:tmiş, ė:r-"ulaşmak", tė:- ...], 2. Kısa kapalı e (ė) [yėr ~ yir, yėg ~ yig, ėlt ~ ilt-, ėşid- ~ işid-, kėyik ~ kiyik, yėgirmi ~ yigirmi ...]. Türkiye Türkçesi ağızlarında da bugün hâlâ bu ünlü korunan "Kısa kapalı /e/ ünlüsü Azeride ve Türkmencede korunmuş, Yakutçada ve Çuvaşçada ise genellikle kısa /i/ye gelişmiştir." (TEKİN 2000: 48). Kapalı /e/ nin N.F.'de özel bir yazımla (ې) gösterildiğine tanık oluyoruz. Başlangıçtan itibaren gelişiminde Oğuzca etkisi de görülen Çağataycada (ė) için yazımda özel bir işaret geliştirilmemiş çoklukla yâ ile yazılmış ya da yazılmamıştır.

Metnimizde kök hecede meydana gelen bu ses ile ilgili örnekler: siv-gen 280 <Orh.T. seb-; biyik 1018 < Orh.T. bedük; bil "bel"< bė:l 538; çirik 38 < çerig; igri "eğri" 1060 <A.T. e:g- ; igrim "girdap" 315, il "halk; başkası" < A.T. ė:l < N.F. ėl 2247; imgekle-p "emeklemek" < Uyg. T. emge- 253; ir-di "imek (ek-fiil)" 17, 145< Orh. T. er-; işik "< A.T. e:şik" 2160; işit- "< Orh. T. eşid- 607; it- < Orh.T. et- 2009; ka'be ivi "ev" 1948< N.F. ėw < Orh.T. eb; ivürmeyin 879 < ebir-; kimedür "gemi" 715 < kė:me.

Ne soru zamirinin, hem e hem de i'li şekli kullanılmıştır: her ne 117/7 (2 kere) > ni 31/1; B nüshasında daha çok ne şekli tercih edilmiş.

/ü/ > /i/

kümiş+ning 1322 (1) < kümüş 1370 (7).

/a/ > /e/ > /i/

Bu ünlem edatı *ay* veya *ey* şeklinde de okuyuşa açıktır; ancak Nevayi'den itibaren nazımda i okunacak şekilde bir açık heceyi karşılaması sebebi ile, kelime önce ince sıraya daha sonra da kök hecedeki e> i değişmesi ile *iy* şeklini almış olmalıdır: iy 37 <ay .

1.2. Düzleşme

/o/, /u/ > /a/

Çağataycada birkaç örnekte zaman zaman görülen (koġ- >ḳav- gibi) /v/ etkisi ile düzleşme vardır: savumaydur 153 < Uyg.T. soġı-. Bunun dışında şu kelimelerde de bu ses hadisesi görülür: orta 971<Orh.T. orto/ortu; uşol 260 / uşal 15a/8; alar 127 < olar 1052; tola 543 < Uyg.T. tolu

/ü,u/ > /i,ı/

beri 153 < berü ; narı 715 < ınaru; sayı 2246< Orh.T. sayu.

1.3. Genişleme

/ı/ > /a/

yıġaç "ağaç" 361, 435 (< *ı+) kelimesi düzenli olarak B nüshasında *yaġaç* 20a/3 olarak yazılmaktadır.

/i/ > /e/

yigirme 121 < yėgirmi (düzenli olarak A nüshasında *yigirme* B nüshasında *igirme* şeklinde kullanılıyor.

1.4. Yuvarlaklaşma

1.4.1. /e/ > /ö/

İkinci hecedeki yuvarlak ünlünün etkisi ile ilk hecedeki düz ünlünün yuvarlaklaşması Çağataycada görülen bir ses hadisesidir: ötük "çizme"1810 < etük; öçkü "keçi" 2232 < eçkü.

1.4.2. İlerleyici Benzeşme Sonucu

ḳurı-dı 358 / ḳuru-may 605; oḳu- 748 < oḳı- ; boyunnı 751 < boyın; unut- 1550 < unıt.. İki nüsha arasanda da bu konuda fark görülmekte: ḳoyıġı 117/2, ḳoyuġı 47b/6.

1.4.3. Dudak Ünsüzlerinin Etkisiyle

Harezm Türkçesinde başlayan /b/, /p/, /m/ ve /v,w/ sesleri etkisiyle bunların yanındaki düz ünlülerin yuvarlaklaşması Çağatay Türkçesinde darlaşmış, daha ziyade /v,w/ sesleri yanında meydana gelmiştir: ḳavuştur- 1102 < Orh.T. ḳabış-; öy 2159 < ew < eb; yavuş-sa 1980, 2056; ancak bu kelime hep bu şekilde gelişmemiştir. Üzerinde çalıştığımız iki nüsha dahi bu bakımdan farklılık göstermektedir. A nüshasında: *öy* (120/8, 132/7 v.b.); ancak bir yerde ivini (245/9) şekli tercih edilirken B nüshasında da *iv* (49a/9, 54b/5, 100a/10 v.b.) yanı sıra bir yerde öyde (101b/1) şekli tespit edilmiştir. Bunların dışında da iki nüsha arasında yuvarlaklık bakımından fark vardır: yapuşsa 880 ~ yapışsa B 47a/6; kümüş 176/6 ~ kümiş 71b/1.

1.5. Öndamaksıllaşma

Daha Eski Türkçe döneminde bazı kelimelerde meydana gelen bu ses hadisesi Çağataycada da devam eder: köp 115 < Orh.T. ḳop; mi$\hat{n}$g 2042 < bı$\hat{n}$g; it 899 <Orh.T. ıt ; til 36 < Orh.T. tıl.

1.6. Diftonglaşma +egü > +ev

Topluluk isimleri yapan +aġu/-+egü, Harezm Türkçesinde +aġu/-+egü ve +Av biçiminde ikili kullanıma sahipken Çağataycada gelişimini tamamlamıştır: birev 1045 < E.T. biregü; üçev B 99b/6 < üçegü.

Marfat.com

1.7. Ünlü Birleşmesi

Şu örneklerde tespit edilmiştir: ni't- 422 < ne+it-; eyle kim 862 < ol+ ile; böyle 1117 < bu ile; niçük 831 < niçe+ök.

2. SES TÜREMESİ

Yardımcı ses olarak damak ve dudak uyumu dahilinde türemenin yanı sıra sonda Türkçede bulunmayan ünsüz ikilisi taşıyan kelimelerde de daha ziyade vezin gereği, ünlü türemesi görülmektedir: şehir (<A.şehr) 989 < şehr 989 (4 kere); remel ḳıl- 1958 (2) < reml ḳıl- 2111 (7).

3. ÜNLÜ İKİZLEMESİ

Metinde Eski Türkçede uzun ünlülü iki kelimede ses türemesi meydana gelmiştir. Bunun örneklerine bugün Çağdaş Türk Lehçelerinden Türkmencede de rastlanmaktadır (tü:ş > tüyş; sü:t > süyt v.b.): diyil- di "söylenmek"; 123, 295, 1952; diyil-güsidür 50; diyil-ip idi 560; diyil-se 2025; diyil-ür 297; ancak B nüshasında digilgüsidür 4a/6.

yiyil-ür "yenilir" 420; yuyul-ġay "yıkanmak" 267 (7 kere) <yū-.

4. ÜNLÜ DÜŞMESİ

4.1. Kelime Başında Ünlü Düşmesi

İki örnekte bulunmaktadır: narı 715 < ınaru; yiber- "göndermek" 2184; yiber-ür 1671, 2185, 2221 < *iyiber- < *ıdu ber-.

4.2. Kelime İçinde Ünlü Düşmesi

Eski Türkçeden beri görülen bu ses hadisesi Çağataycada da devam eder: köŋgül+i 245; köŋgül+i+de 790; aġzı 347; tükrükünŋde "tükürük" 546; oġlı 1143 < oġul+ı 1419; ḳoynunŋa 875 < ḳoyun; burnunŋa 597 < burun; buyruġı 1053 < buyur-; ilgide 112 < ilig; ivrül- "dolaşmak" 2004 < ivür-; ḳarnınŋda 1526 < ḳarın.

Vezne göre de ünlü düşmesinde tercih yapıldığı görülmektedir: ayıt-ḳıl 1189; ayıt-sun 2062 / ayt-ḳıl 48; ayt-sun 840.

4.3. Kelime Sonunda Ünlü Düşmesi

utur (<utur-u) karşı 2101 (1 kere) < utru 910 (7 kere)

5. ÜNLÜ UYUMU

5.1. Damak Uyumu

Klâsik Çağatay ve devamı metinlerde daha çok alıntı kelimelerde görülen Türkiye Türkçesi bakış açısıyla ek uyumsuzluğu Özbek etkisi arttıkça Türkçe kelimeleri de etkilemiştir. Üzerinde çalışılan metinlerde aşağıdaki örnekler tespit edilmiştir:

Marfat.com

Türkçe kelimelerde

Aşağıdaki Türkçe örneklerde alıntı kelimelerde olduğu gibi damak uyumu bozulmakta, bazı kelimelerin de hem uyumlu hem uyumsuz çekimleri görülmektedir: yutal-mek "öksürmek" 952; kön̂gül+dağı 724; yut-key 1530; yir+ġa 1700 (1) / yir+ge 96 (18); uşbularġa 1417 / uşbular+ge 1822; öp-maḳ turur 1563/ öpmek 1633; burun+ġa 514 / burnı+ge 1528; aġzı suyını yut-key 1530; ḳażāsını tut-key 1530; öz+iġa 1528 / öz+ige 1162; ötükün̂g+ġa 615; barı+ġa 10/ barı+ge 1313; kis-maḳ "kesmek" 1907.

Alıntı kelimelerde

Alıntı kelimelerde özellikle +lıḳ/+lik isimden isim yapma eki ile +ġa/ge; +ḳa/+ke yaklaşma durumu ekinde damak uyumu bozulmaktadır: (ilig) bendi+ġaça 519, 587; 'ālem +ġa 2126; bende+ġa 1657; beşer+ġa 107; künh+iġa 59; vużū+ġa 544, 550 / vużū+ge 625; ümmet+ḳa 244, 1224 / ümmet+ke 639; Mekke +ġa 1725 / Mekke +ge 1955; necāset +ḳa 339; 'amel+ġa 597 , 'amel+ıġa 270; 'amelī+sıġa 1278; ẕimme+siġadur 1293; vāriṣ+ġa 2228, vāriṣ+ıġa 2215; teyemmüm +ġa 647; tertīb+iġa 18; rūze+ġa 1539; rūze+siġa 983; mescid+ḳa 1039; mes'ele+ġa 1380; müfrid+ḳa 1894; 'adem+ġa 85; cürm+ġa 172; dīn+ġa 141 / dīn+ge 17; kütübġa 118; bende+lıḳ+tur 114 / bendelik+din 288; terk-i niyyetlıḳ 1474; teşnelıġdın 1565<teşne+lıḳ; şehvetlıḳ "<A.şehvet+ T.-lıġ şehvetli" 1633; ṣavmlik 1904; neceslıġı 343; nemlıḳ 404; nerlıġ 100; mestlıḳdur 543.

5.2. Dudak Uyumu

5.2.1. Dudak Uyumuna Giren Yardımcı Sesler ve Ekler

Yapım Ekleri

+lıḳ/+lik; +luḳ/+lük ḳul+luġ+ı 5; tan̂gla+lıḳ kün 20; aġrıḳ+lıḳ "hastalıḳ"1045; tin̂gri+lik 807; tanuḳ+luḳ+ḳa 1483; öz+lük+ke 97.

-(°)ş yörü-ş 972; kül-^{ü}ş "gülüş" 548; tur-^{u}ş+nı 752; tıḳıl-^{ı}ş 2006; at-^{ı}ş 2108; al-^{ı}ş 2238; diy-^{i}ş+i 1353.

-(°)m öl-^{ü}m 172; igr-^{i}m 315; yar-^{ı}m 1311.

-^{i}n/-^{ı}n; -^{ü}n ik-^{i}n 403; büt-^{ü}n 928; yaġ-^{ı}n 98.

-(°)ş- yıġ-^{ı}ş-tursan̂g 134; yit-iş-se 630; ancak dudak ünlüsünün yanında ise yarıdımcı ünlünün uyumu bozulup ikili şekiller görülüyor: yap-^{ı}ş-turġıl 856 / yap-^{u}ş-sa 880.

-^{ü}n- / -^{i}n- kör-^{ü}n-me-gey 325; tat-^{ı}n-ma- 1564; al-^{ı}n-sa 1825; yap-^{ı}n-çı 381.

-(°)l- oḳu-l-ur 1093; aç-^{ı}l- ġay 219; ayt-^{ı}l-dı 374; ivür-^{ü}l-di 1920, kiltür-^{ü}l-se 2123; tut-^{u}l-ġanda 1252; unut-^{u}l-ġan 1300; yiy-^{i}l-ür 420.

-(°)t- arı-t-maḳ 893; ay-^{ı}t- 408.

Marfat.com

Zarf-fiil Ekleri

-(°)p ḳop-^{u}p 714; kör-^{ü}p 943; köter-^{i}p 1101; aç-^{ı}p 77; al-^{ı}p 1375, 1433; bil-^{i}p 597, 730; ḳon-^{u}p 2147; kör-^{ü}p 943; körset-^{i}p 1973.

-(°)bAn ḳop-uban 2058; kör-üben 1574; ayır-ıban 1671; çıḳ-ıban 2164; bil-iben 302.

İyelik Ekleri

+(°)m köŋgl+^{ü}m+ge 18; tilek+^{i}m 2256 ; ṭahārat +^{ı}m 565; söz+^{ü}m+e 1236.

+(°)ŋ köŋgl+^{ü}ŋ 1274, 1274; yutal+^{ı}ŋ 852; uy+^{u}ŋ 1343; sınçalaġ+^{ı}ŋ+dın 599; yir+^{i}ŋ 409.

+^{u}ŋgız/+^{ı}ŋgız II. Ç. Ş. İyelik ekinin yardımcı sesi uyuma gierken ekin ünlüsü düzlük yuvarlaklık uyumuna girmemektedir; ancak metnimizde bu konuda kesin bir hüküm verecek sayıda örnek yoktur: köŋgül+^{ü}ŋgiz+ge 1512; ṣaf+^{ı}ŋgız 1060; imām+^{ı}ŋgız 191.

Görülen Geçmiş Zaman Eki

Birinci teklik ve çokluk şahıs çekiminde ekin ünlüsünün uyum dahilinde olduğunu gösterebilecek örnek metinde yoktur. Sadece 2. Ç.Ş. çekiminde ekin ünlüsünün uyuma girdiğini tespit edebiliyoruz: al-dı-ŋ 1374, 1376, 1377; bil-di-ŋ 708, 1425; köz sal-dı-ŋ 1376; muḫayyer ol-du-ŋ 1042.

Emir Kipi 2. Çoğul Şahıs Ekleri

-(°)ŋ kör-^{ü}ŋ 174; āgāh bol-^{u}ŋ 337; bil-^{i}ŋ 89; ḳıl-^{ı}ŋ 730.

II. Ç.Ş. Ekinin genişlemiş ekinin yardımcı ünlüsü düzlük yuvarlaklık uyumuna girerken ekin ünlüsü uyum dışı kalmaktadır:

-unŋgız/-ünŋgiz; -InŋIz ḳop-^{u}ŋgız-lar 876; kör-^{ü}ŋgiz 1060; tut-^{u}ŋgız 1480.

5.2.2. Dudak Uyumuna Girmeyen Ekler

+siz ‘öẕr+siz 896; maḫrec+siz 1059; arıġ+sız 330; arıḳ+sız 330; tefavüt+siz 82; fürūḫt+sız+dur 1878; tefāvüt+siz 82.

+çı yol+çı+sız 11; soruḳ+çı 216.

+^{i}nçi / +^{ü}nçi Bu ekin ünlüsü dudak uyumuna uymaz. Yardımcı ünlüsü ise düzenli olarak uyuma girmemektedir, ikili bir kullanıma sahiptir: üç+^{i}nçi 40 ~ üç+^{ü}nçi 1942; tört+^{i}nçi 471 (1 kere) ~ tört+^{ü}nçi 1191 (dört kere); altı+nçı 717; iki+nçi 103

-ġuçı/-güçi; ḳuçı/-küçi kiy-güçi 908; tut-ḳuçı 908; sög-güçi 171; sal-ġuçı 2120; öt-küçi 250; öl-güçi+ge 2229; oḳu-ġuçı 804.

+I/-sI ḳulaġ+ı 1175; öz+i 64; ara+sı 524; tigre+si 322.

+nIŋ +nıŋ 1340; öz+niŋ 616; öçkü+niŋ 1339; oḳuġuluḳ+nıŋ 934.

Marfat.com

+nI uy+nı 1135; uluḳ+nı 1364; öz+ni 451.

+DIn uyḳu+dın 490; özi+din 1589; āyāt+tın 853; barmaḳ+tın 150; bolmaḳ+tın 672; yüklemek+tin 2234; bölmek+tin 288; ta'abbüd+tin 1288, teheccüd+tin 1288.

+ġı/+gi; -ḳı kündüz+gi 922; burun+ġı+sı 105, burun+ḳı+sı 1719; soŋ̂g+ġı 429 (7) / soŋ̂g+ḳı (6); soŋ̂g+ḳı+da 868 / soŋ̂g+ġı+da 1231.

-DI (III. Şahıs çekiminde) öltür-di 1895; oltur-dı 863; baḳ-tı 727; kit-ti 358.

-mış bol-mış 299

-ġıl/-gil;-ḳıl/-kil (II.T.Ş.Emir Eki) kör-gil 865; yu-ġıl 314; yörü-gil 2031; yit-kil 2029; yi-gil 1128; yıraḳ tut-ḳıl 955; sürt-kil 651.

5.2.3. Sadece Yuvarlak Ünlülü Kullanılan Ekler

-uḳ/-ük aç-uḳ 620; yırt-uḳ "yırtık" 620; yap-uḳ "örtü" 617; artuḳ 1885; ar-uḳ 1171.

-ġu/-gü; -ḳu/-kü yi-gü+lük 1121; ölükse-gü+dür 316; ayt-ḳu+luḳ 1444; kiy-gü+lük-turur 1809; bir-gü "vergi" 1292; bir-gü+lük "verilecek" 1859.

-uḳ- aş-uk-up 900.

-ġuz-/-güz- kör-güz- 496; oltur-ġuz- 52.

-kür- yit-kür-gil 515, 600.

-ur-/-ür- tig-ür- 593, 844; çum-ur-ġaylar 266; kiç-ür-üp 790.

- DUr- taŋ̂g at-tur-sa "ağartmaḳ" 2147; sın-dur-maḳ 912; sığış-tur-saŋ̂g 134; işit-tür-di 151; ḳıl-dur-ur 1779.

+DUr arığlığı+dur 375; arığsız+dur 317; özge+dür 2167; mestlıḳdur 543; biş+dür 506; dip+tür 352; kişi+tür A. 1196

-Ur (İsim-fiil) arıt-ur+nı 462; sıḳıl-ur+nı 429; bar-ur+ığa 1670.

-ur/-ür (Geniş zaman eki) körset-ür-ler 127; ayır-ur 1390; yiber-ür 1671.

-ġu/-gü; -ḳu/-kü bol-ġu+sı 1338; diyil-gü+sidür 50; 'arż ḳıl-ġu-m 1064.

-ġunça/-günçe; ḳunça/-künçe ayt-ḳunça 2058; taŋ̂g at-ḳunça 2106; tol-ġunça 1325; namāz öte-günçe 1127; di-günçe 752.

-sun/-sün; -sunlar/-sünler (III. Teklik ve çokluk emir eki) alma-sun 1386; al-sun 478, 1388, 1466; çıḳ-sun 1258; birme-sün 1421; di-sün 1001; alma-sunlar 1423; bil-sünler 2112; ḳıl-sunlar 2112.

5.2.4. Düzensiz Kullanılanlar

Geniş zaman ekinin –Ar/-Ur şekli olmasına rağmen düzenli olarak dudak uyumuna göre kullanılmamaktadır: körün-ür 109, 427; ḳutul-ġaylar 273 / ḳutul-ur 263; ancak kör-er 82; köy-er 73; körset-ürler 127; ayır-ur 1390; yiber-ür

Marfat.com

1671.

6. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

6.1. b- > m-

Kelime başındaki b- sesi kendisinden sonra n, n̂g bulunan kelimelerde daha Orhon Türkçesinden itibaren m- sesine dönüşmeye başlamış, bu değişimi Uygur Türkçesi döneminde tamamlamıştır. Bu ses değişmesinde Çağatayca da kelime başındaki m-'leri devam ettirmiştir: mamuk "pamuk" 74; min-er "binmek" 1133 < bin-; minme-sen̂g 1309; minmek 2234; min̂g 2042; mindin 37; minin̂g 446; mun̂ga 52.

Bunların yanı sıra değişmenin görülmediği örnekler de bulunur: bunça 2226 (1 örnekte) / munça 86.

6.2. –b > -w > -v

Eski Türkçede /b/, Harezm Türkçesinde üç noktalı f ile gösterilen bu ses Çağataycada gelişimini tamamlamış ve /v/ olmuştur: siv-gen 280 < seb-; ḳavuş-tur- 1102 < Orh.T. ḳabış-; tive 1169 < Orh.T. tebe.

6.3. –ġ-> -v-

Harezm Türkçesindeki –g- > -w- ~ v ses gelişmesi Çağataycada –v- olmuştur.

tavuḳ 416 < Orh.T. taḳıġu / taḳaġu; yavuḳ 1038 < Orh.T. yaġuḳ; savumaydur idi153 < Uyg.T. soġı-; yavuklaş-sa "yakınlaşmak" 228 < Orh.T. yaġuḳ; yavuş-sa "yakınlaşmak" 1980 <Orh.T. yaġu-ş-.

Bu gelişme doğrultusunda sonda +egü ses birliği de +ev olur: birev "her bir" 1045, 1194, 1301; birev+ni 1671.

6.4. –p- > -f-

Bir kelimede bu ses değişmesi görülmektedir: tofraḳ 902.

6.5. t- , -t- > d-, -d-

Çağatayca kelime başında sedasız ünsüzleri devam ettiren bir tarihî şivemizdir; ancak Çağatayca üzerinde başlangıcından itibaren Oğuzcanın etkisi görülür. Bunlardan biri kelime başında t- > d- sedalılaşmasıdır: di- 1771; döş+ḳaça "döş, göğüs" 830; kün durur 500< turur; bunların dışında yer yer kelime içinde de bu seste sedalılaşma görülür: yulduz-ça < yultuz-ça 265.

B nüshasında bir alıntı kelimede sonda sedasızlaşma tespit edilmiştir: yāḫut 52b/7 < yāḫod 128/6.

6.6. –d-, -d > -z̲- , -z̲ > -y-, -y

Bu ses gelişmesi Çağatay Türkçesinde tamamlanmıştır ve metnimizde de arkaik özellikler tespit edilmemiştir.

ḳuyı 893 <ḳudı ; yayaḳ "yaya" 1652 < Orh.T. yadaġ; toymas 74 <Orh.T. tod-

maz; oyġaḳ 1924 < oyġaġ irdi "uyanık idi" 152 < A.T. *od+ġa-ġ; ayaḳ 357 < Orh.T. adaḳ; ayırıban 1671 < Orh.T. adır-; biyik 1018 < Orh.T. bedük; kiy- 440 < Orh.T. ked-; uy 900 <Uyg. T. ud; kiyin 29 < Orh.T. kidin; ḳoy- 2100 < Orh.T. ḳo-d-.

6.7. –d- > -y- > -g-

Sadece şu kelimede görülür: ige+si "sahip" 960 < D.L.T. iẕi < E.T. ėdi.

6.8. Damak Ünsüzlerinin Karışması

Mübeyyen'de de Çağataycadaki kelime sonunda sebepsiz g/k, ġ/ḳ nöbetleşmesi yoluyla sedasızlaşma; çekimli şekillerde ise sondaki ünsüzde sedalılaşma meyli sıklıkla görülmektedir; ancak bu hadisede bir yazım birliği söz konusu değildir, üzerinde çalıştığımız iki nüsha arasında dahi farklılık bulunur.

6.8.1. Kelime ve ek sonunda sedasızlaşma -ġ>-ḳ; +lıġ>+lıḳ

Kelime Sonunda: arıġ "temiz" 350 (5) > arıḳ 420 (5); arıḳsız 330, 502, 517; sarıḳ 553 (3) < sarıġ "sarı" 542; yaġ 1861 (3 yerde) > yaḳ 1528 (bir yerde); yayaḳ "yaya" 1652 < Orh.T. yadaġ; tamuḳ "cehennem" 267< tamuġ; uluḳ 456 < uluġ; ḳattıḳ 429 < ḳatıġ; sarıḳ 553 < sarıġ; aġrıḳ 284 < aġrıġ; çaġ 341, 1155, 2152 (6) / çaḳ 13, 1526, 1816, 1842, (17).

Ek Sonunda: baġlıḳ "bağlı" 901; ıdlıḳ "kokulu" ; 420; ṭahāratlıḳ "<A.ṭahārat+ T.-lıġ) temiz" 611; şehvetlıḳ "<A.şehvet+ T.-lıġ şehvetli" 1633; renklik "renkli" 1529; ötüklük "çizmeli" 633; atlıḳ "atlı" 1914.

Bir alıntı kelimede sonda d- > t- sedasızlaşması meydana gelmiştir: fevāyid (<A.fevā'id) 1099 / keşret-i fevāyit 1006.

6.8.2. Sedalılaşma /ḳ,k/ > /ġ,g/

6.8.2.1. Kelime İçinde

Çağataycada iki ünlü arasında kalan sedasız ünsüzün sedalılaşması genel bir hadise olmakla birlikte sedasız şeklini koruyan yapılar da vardır: nerlıġ 100; bulutluḳdur "bulutlu" 1486; ḳulaġı 1175 <ḳulaḳ; ḳulluġı 5 < ḳulluḳ; ḳurumaġnı <ḳurumaḳ 437; ḳuyruġı 1175 <ḳuyruḳ; artuġın <artuḳ 1138; ayaġıng <ayaḳ 571; azraġını <azraḳ 739; ḳoltuġungdın < ḳoltuḳ+ungdın 1993; çıḳsa 331 A nüshası > çıġsa B nüshası 18b/6; çıġsalar 542 < çıḳ-; aşuġung 571< aşuḳ v.b.

Sedalı bir ünsüz ile ünlü arasında alan sedasız ünsüzün sedalılaşmasında da ikili kullanım görülmektedir: ayaġnı 1825 / ayaḳ+nı 630, 866.

6.8.2.2. Kelime ve Ek Sonunda

Esas itibarıyla sonda sedasızlaşma görülürken lıġ/lıḳ karışmasına birkaç örnekte rastlanılmıştır: ḳurbānlıġ 1171 / ḳurbānlıḳ 1128; yamanlıġ 42; tapmaġlıḳ "bulma" 384; aruġ "zayıf" 1173 < aruḳ 1171; ayaġ "ayak" 1806 (1) < ayaḳ 591 (Yalın durumda:19 kere); barmaġ 857 (1 kere) < barmaḳ-lar 831; barmaġ+ların 655 / barmaḳ+larıng 615 .

6.8.2.3. Ek Başında

Marfat.com

köngül+dağı 724; ḳuyı+ġı 890; avval-ḳı 1164 (1 kere)/ avvalġı 34 (4 kere); ḳılmaḳḳa 455 / ḳılmaḳġa B 24b/3; ayaḳḳa 477 / ayaḳġa B 25b/6.

6.9. Sızıcılaşma

-ḳ- > -ḫ-

yaḫşı 88; yaḫşılıḳ 42; toḫtat- 2219; tansuḫ "(< tansuḳ/tansuġ Abuşka 172) şaşılacak" 142; saḫla-sanḫ 1179 < saḳla-; oḫşa-mas "benzemek" 56 < oḳşa-; ḫatun "kadın" 2175.

7. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

7.1. y- ön sesi

y- ön sesinin kullanımı iki nüshada farklılık göstermektedir. E.T.'deki *yėgirmi* sayı sözü düzenli olarak A nüshasında *yigirme* 1335,6, B nüshasında *igirme* 69b/11, 70a/1 şeklinde kullanılmaktadır. ılḳı "yılkı atı" 1309 < Orh. T. yılḳı. → 8.1.

7.2. -g- /-ġ- ; -g / -ġ > Ø

Esas itibariyle Çağataycada Karahanlı ve Harezm Türkçesi dönemlerinde kelime içindeki /g/, /ġ/ seslerindeki düşme Çağataycada da devam etmiştir: kirek < kergek.

Kelime sonundaki /g/ ve /ġ/ ünsüzleri esas itibariyle korunmuştur. Metnimizde bir örnekte sonda düşme ve ünlü darlaşması tespit edilmiştir: sorı "soru" 418 <sor-u-ġ.

7.3. –l- > Ø

kiltür-1995 / kitür- 1960; īmān kiltür- 38 (3 kere) / īmān kitür- 276 (1 kere).

7.4. -r- > Ø

ḳutul-ġaylar 273 / ḳutul-ur 263; bilen 342 < birlen.

7.5. –v > Ø

Babür, Türkçede vâvın ötre değerinde olduğunu ve çoklukla telâffuz edilmediğini belirtir [Aruz Risalesi: 24a/2]; ancak bu kelime Çağatay metinlerinde bazen de –ar geniş zaman eki ile çekime girmektedir (Ubeydullah Han: Mesālü's-Salat: yuv-ar sin 63, yuv-arda 45). Bu durumda v sesinin kendini koruması gerekir, yine aynı kelime –r ile de çekimlenmekte ve yur olarak nazımda tek hece için kullanılmaktadır (yu-r 468). Kelimenin her iki şeklinin de vezne göre kullanıldığını ve yaşadığını söyleyebiliriz: yuvdur- "yıkatmak" 389. Bugün Özbekçede kelime *yuv-* şeklinde yazı dilinde gösterilmektedir, tıpkı *suv* "su"da olduğu gibi.

7.6. –ع- > -y- ; –ع > Ø

Marfat.com

Metinde Fars yazımının da etkisi ile kelime içinde -ء- > -y- değişmesi görülmekte; sonda ise çoklukla Türkçede bulunmayan bu ünsüz düşürülmektedir: Cebrā'īl 144, 145 / Cebrayil (<A.cebrā'īl) 103; mesā'ilde 2226 (1 kere) / mesāyil 293 (10 kere); cāyiz (<A. cā'iz) 644; ferāyiż (<A.ferā'iz) 300; fevāyid (<A.fevā'id) 1099; hāyil (<A.hā'il) 111 ; vużū <A.vużū' 520.

8. ÜNSÜZ TÜREMESİ

8.1. y- türemesi

yıraḳ 1039, 2102 < Orh. T. ıraḳ, Uygur. T. ıraḳ / yıraḳ; yıġla-ban 2162< Uyg.T. yıġla-/ ıġla-; yıġaç "ağaç" 361, 435 < ıġaç; yılan 879; yıl 1287 kelimelerinin kullanımı düzenlidir. Bunların yanı sıra; ıd "koku"1798; ıdla- 903 şekillerinde y- önsesi türememiştir.→ 7.1.

8.2. h- türemesi

Ana Türkçedeki h-'li kelimelerden har- ve hür- kelimlerini arkaik olarak devam ettirmektedir: har- ġay "yorulmak" 254; harmaḳtın imes irdi 150; hürmeṅg "ulur gibi ses çıkarmayın (insan için kullanılmış) 951; hürmeklik "uluma" 905

8.3. p türemesi

Ilâveli tekrar gruplarında bu türeme ile karşılaşmaktayız: tüp tüz "dümdüz" 854, 751; tip ting "tam tamına" 1061.

8.4. g türemesi

E.T.'de sonu uzun ünlülü birkaç kelimede görülen bir ses türemesidir. Belki uzun ünlü yanında bir ünlü ikizleşmesi / y türemesi daha sonra –y>-g değimesi de olabilir. Nehcü'l-Feradis'de bu değişimin tamamlandığını görüyoruz: tamuḳ 256, 257 < N.F. tamuġ 10-1 v.b.< Uyg.T. :tamu < Sogd. tmw (TEKİN 1976: 466; tüg 517 < N.F. tüg 65-13 < Uyg.T. tü: (TEKİN 1976: 486).

9. YER DEĞİŞTİRME

Birkaç örnekte görülmektedir: yamġur < yaġmur 1044, 1532; örgenmegige < ögren- 783; bigin 643 < kibi+n.

10. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

Babür, Aruz Risalesi'nde aynı ünsüzlerin yazımından bahsederken ikizleşmeden de *şedde* terimiyle bahseder ve *ikki, toḳḳuz* [22b/1-2] örneklerini verir. Çağataycada çok görülen bu ses hadisesi vezne göre uygulanmıştır. İkizleşmenin görüldüğü yerler de şedde ile belirlenmiştir: sikkiz 128; yitti "yedi" 1153; toḳḳuzunçı 1921; sakḳal "sakal" 572 / saḳal 1862; on ikki 1288; allı "önü" 872; allıda 145; ançça 652; niççe 1556.

11. ÜNSÜZ UYUMU

Çağataycada ünsüz uyumu hakkında yazıya bakıldığında bir kuraldan bahsetmek mümkün değildir. Bu, Türkçe kelimelerde görüldüğü gibi telâffuzları hakkında henüz kesin bir karara varılamayan alıntılarda daha fazladır. Babür, Aruz Risalesi'nde ġ/ķ; g/k; d/t nöbetleşmesinden bahseder: "22b/3 Ġayn ve ķāf (4) ve kāf birbirleri bile mübeddel bolurlar. ..... 22b/10 ayaķķa ve iligge, bu şūratlarda ikki (11) ḥarf bitirler, aṣl oldur kim bu meẕkūr bolġay ḥurūfnı bu şūrat bile (12) bitigeyler. Adınıṅga tī ve ķāf ve kāf'nıṅg mücāveretidin dāl ve ġayın, (13) tī ve ķāf ve kāf bile mübeddel boluptur." (Aruz Risalesi: 22b/3-4; 11-13). Bu doğrultuda 'adad+ķa 118 > 'adatķa; teheccüd+tin 1228 >teheccüt+tin; sücūd+ta 770 > sücūt+ta; ṣayd +ta 1893 > ṣayt+ta şeklinde mi değerlendirmeliyiz. Bunların yanı sıra mescid +te 2042 / mescid +de 1041 şeklinde ikili olanlar da var. Bunlarda da bir birliğe gidilip her ikisini de *mescit* olarak değerlendirilebili. Babür, ses nöbetleşmelerinden bahsederken b'yi zikretmez; ancak ġ/ķ nöbetleşmesine dayanarak, -b sedasızı ile biten kelimelere sedasız şekillerin geldiği görülüyor: kütüb+ķa 118 > kütüp-ķa; muḫāṣṣab+ta 2150; çūrāb+ķa 618; edeb+tür 1963; ġayb+ķa 276. Bu örneklere bakarak sedasızlaşmayı düşünmemizi engelleyen d/t nöbetleşmesi olduğu hâlde kütüb+din 119 çekimi de görülmektedir.

11.1. Yaklaşma durumu:-ķa/-ke; -ġa/-ge

aġız+ķa 1574 / aġız+ġa 514, 515; artuķ+ķa 461; 'avrat+ķa 377; zirā'at+ķa 1461; taş+ķa 2171; söz+ge 1079; sefer+ġa 1974; ṣayd+ķa 1903; resūl+ġa 1189 / resūl+ķa 2013; rek'at+ķa 796; müfrid+ķa 1894; münferid+ķa 786; cennet-i 'adn+ķa 188; 'adad+ķa 118; çūrāb+ķa 618; biş+ke 1350; güş+ķa+ça 830

İki nüsha arasında da bu bakımdan bir paralellik yoktur: dūzaḫ+ķa 38/5 / dūzaḫ+ġa 15a/7; ġayb+ķa 276 / ġayb+ġa 16a/7.

11.2. Bulunma durumu:-DA

ķopmaķ+ta 855; körmek+te 80; luġat+ta 1931; 'avrat+ta 379; tofraķ+ķa 650; ṣūrat+ta 234; rek'at+ta 746; necāset +te 480; meclis+te 1828. Ancak ķulaķ+da durur 577; sücūd+ta 770; ṣayd+ta 1893; muḫāṣṣab+ta 2150; v.+da 1071 (2) / vaķt+ta 962 (3 kere); iş+de 76 (1 kere) / iş+te 154(8 kere).

11.3. Ayrılma durumu: -Dın

ķoy+dın 1335; taş+tın 2000; necāset +tin 404; mevāķıt+tın 1686; biş+tin 1692. Ancak çaynamaķ+dın 1562; ķulaķ+dın irmes 80; ayaķ+dın 866; tıķılış+dın 1989; teheccüd+tin 1228; dimek+din 1277 / dimek+tin 2250; 'ıyd+dın 2143 (1 kere) / 'ıyd+tın 1157 (2 kere); iş+din 485 (4 kere) / iş+tin 1481 (3 kere).

11.4. Aitlik eki: -ġı/-ķı

Marfat.com

āḫır +ġı 691; burun+ġı+sı 105, burun+ḳı+sı 1719

11.5. İsim-fiil: –ḳan/-ken; -ġan/-gen

sıḳ-ḳan+da 405; ayaḳ ḳoy-ġan 1169; kiy-gen+ige 1815; kir-gen 1348; kit-ken+idin 2254.

11.6. Görülen Geçmiş Zaman Kipi: -dı/-di; -du

Ekin ünsüzünün uyum dahilinde kullanıldığını bizzat Babür'den öğreniyoruz. Aruz Risalesinde -d- > -t- değişmesinden bahsedilirken görülen geçmiş zaman harflerinin *dâl* ve *yâ* olduğu belirtilir ve sedasız (*t*)'li şekillerinin de olduğu açıklanır: "22b(4) ḥurūf-ı māżī kim dāl (5) bile yā'dur bu ṣūrette kim fi'ilning āḫırı tā bolsa ol dāl tā'ġa (6) mübeddel bolur".

Mübeyyen'de de görülen geçmiş zaman ekinin ünsüz uyumuna göre دی ve تی olarak ikili şeklini görüyoruz: ayt-tı-m 764; ayt-tı-m min 1276; di-dim 45; ol-dung 1042.

11.7. Gelecek Zaman Kipi: –ḳa(y)/-ke(y); -ġa(y)/-ge(y)

sıḳ-ḳay 225; saç-ḳay 522; ḳuy-ġa sin 433; köter-gey 826; ḳolda-ġay-lar 2256.

11.8. III. T.Ş. Bildirme: DUrUr/ -DUr

Bildirmede tam bir ünsüz uyumundan bahsetmek mümkün değildir; ayrıca ünlüden sonra da ekin sedasız biçimi getirilmektedir: ṣayd durur 2122; sa'ādat+tur 284; biş+durur 518 / biş+turur 1345.: ḳudrat+tur 75; 'aks +dur "ters-tir" 867; setr-i 'avrat+tur 374; mestlıḳdur 543; münāsib+tür 282, 966, 1129, 1736; müstaḥab+tur 384 (9 kere) / müstaḥab +turur 1614 (2 kere). Ancak ikili kullanımlar da vardır: almaḳ+dur 514 / almaḳ+tur 1824; kişitür A. 1196.

12. HECE DÜŞMESİ

Vezin gereği olarak turur/durur gerek bu şekilde gerekse hece düşmesine uğrayarak ekleşmiş hâliyle kullanılır: kün+dür 1609 < kün durur; yoḳ+tur 57, 57 <yoḳ turur; Tingri+durur 3 / Tingri+dür 39 664; ufraḳ <ufaḳ+raḳ "azıcık, ufacık"457.

Marfat.com

B. BİÇİM BİLGİSİ

1. İSİM ÇEKİM EKLERİ

1.1. Çokluk Eki -lAr

al-ġan+lar (ḫarc) 1392; kiygülük+ler+ni 906; kün+ler 1613; at+lar 585; til+ler 8; şükr+ler 210; sünnet+ler 300; su+larġa 332; namāz +lar 1276; müşkil+ler 1636; kölege+ler "gölge" 676.

Alıntı kelimelerin çokluk şekillerinde vezne göre bir tercih yapılmaktadır: tekbīrāt 1187 (<A. çokluk) yanı sıra tekbīrler durur <A.tekbīr T. +ler 799.

Bir beyitte çokluk eki sayı sözü ile kullanılmıştır ve kesir ifadesi taşır: tört+ler+ini:

Tört 'aṣr oldı ü yana üç şām, / Tört ḫuften farīża boldı tamām; Törtlerini iki müsāfir öter,/ Bir tün ü künde farż on bir öter "..... Misafir (her birinin) döt farzını eda eder." 964-965.

1.2. İyelik Ekleri

I.Tekil Şahıs +(°)m.

kön̂gl+^{ü}m+ge 18; tilek+^{i}m 2256 ; ṭahārat +^{ı}m 565; söz+^{ü}m+e 1236; söz+^{ü}m+ge 1679; namāz +^{ı}m 649; müşkil+^{i}m 566; cān+^{ı}m+a 16.

II.Tekil Şahıs +(°)n̂g

arḳa+n̂g+ı 2165; bil+^{i}n̂g 898; ḳoltuḳ+^{u}n̂g+dın 1993; ḳul+^{u}n̂g 1427; kön̂gl+^{ü}n̂g 1274; köz+^{ü}n̂g 2165; söz+^{ü}n̂g 1058; ayaḳ+lar+^{ı}n̂g 369; yir+^{ı}n̂g 409; ṭahārat +^{ı}n̂g 559; namāz +^{ı}n̂g 558.

III.Tekil Şahıs +ı /+i; +sı /+si

'acz+ı 150; kön̂gül+i 245; köz+i 1980; 'āmme+sidin 161; ara+sı 524; tigre+si 322; aġız su+yı 1529; söz+i 573; kögs+i+nin̂g 1193.

I.Çoğul Şahıs +mIz

til+^{i}miz+ni 171; muḳtedā +mız 209.

II. Çoğul Şahıs +^{ü}n̂giz, +^{ı}n̂gız

kön̂gül+^{ü}n̂gizge 1512; ṣaf+^{ı}n̂gız 1060; imām+^{ı}n̂gız 191.

III. Çoğul Şahıs +lArI

at+ları 102; yir+leri+de 273.

1.3. Durum Ekleri

1.3.1. İlgi Durumu +In̂g; +nIn̂g

Marfat.com

Esas olarak ekin ünsüzle başlayan şekli kullanılmakta olup birkaç örnekte ünlü ile başlayan şekli görülür: vaḳt+nıŋ 959; bevl+niŋ 447; kün+niŋ 675; ata+nıŋ atası 1417; yir+niŋ 355; tive+niŋ 971; sūra +nıŋ 779; namāz +nıŋ 663; su+nıŋ 311; söz+niŋ 1279; sol+nıŋ 832; aġz+ıŋ suyı 1576.

Belirtisiz isim tamlamalarında eksiz şekiller de bulunur: aġzı suyını yut-key 1530; muṣallī namāzıdur "namaz kılanın namazı" 383.

1.3.2. Yaklaşma Durumu +ġa/+ge; +ḳa/+ke; +ŋgA; +A

Yaklaşma durumu eki gerek ünlü gerekse ünsüz uyumu bakımından kurallı bir kullanım içinde değildir. Alıntı kelimelerde sıklıkla rastladığımız uyumsuz-lukları dışında ekin Türkçe kelimelerde hem ünlüsü hem de ünsüzü bakımından uyumluları yanı sıra uyum dışı biçimleri de kullanılır. Yaklaşma durumu ekinin kullanımı ile ilgili metinde görülen özellikler şunlardır:

a. Damak uyumu: yir+ġa 1700 (1) / yir+ge 96 (18); uşbular+ġa 1417 / uşbular+ge 1822; öp-maḳ turur 1563/ öpmek 1633; burun+ġa 514 / burnı+ge 1528; aġzı suyını yut-key 1530; öz+iġa 1528 / öz+ige 1162; ötüküŋ+ġa 615; barı+ġa 10/ barı+ge 1313.

b. Ünsüz Benzeşmesi: altı+ġa 1169; altmış+ḳa 1343; bil+ge 1912; yüz+ge 576; aġız+ḳa 1574 / aġız+ġa 514, 515; artuḳ+ḳa 461; tive+ge 1349; su+ġa 266; 'avrat+ḳa 377; zirā'at+ḳa 1461; taş+ḳa 2171; söz+ge 1079; sefer+ġa 1974; ṣayd+ḳa 1903; resūl+ġa 1189 / resūl+ḳa 2013; rek'at+ḳa 796; sūra +ġa 777; müfrid+ḳa 1894; münferid+ḳa 786; cennet-i 'adn+ḳa 188; 'adad+ḳa 118; çūrāb+ḳa 618; biş+ke 1350; kütüb+ḳa 118; çūrāb+ḳa 618; ġayb+ḳa 276.

İki nüsha arasında da bu bakımdan bir paralellik yoktur: dūzaḫ+ḳa 38/5 / dūzaḫ+ġa 15a/7; ġayb+ḳa 276 / ġayb+ġa 16a/7.

c. İyeliklerle Kullanımı

c.ı. Ek, I.T.Ş. İyelik ekli kelimelerde +A; +ge biçimleriyle kullanılmakta-dır: köŋlüm+ge 18; cān+ıma 16; söz+üme 1236; derd+ime 567; söz+ümge 1679.

c.ıı. Ek, II.T.Ş. İyelik ekli kelimelerde +A; ġa/+ge biçimleriyle kullanıl-maktadır: bil+iŋ+e 1705; ḳulaġıŋ+a 592; aġz+ı+ŋ+ġa 587, 588; arḳa+ŋ+ġa 1015; yüz+üŋ+e 607; burnuŋ+a 597; köŋlüŋ+e 1164; ālat+ıŋ+ġa 608; fi'l+iŋ+ge 1788; ton+uŋ+ġa 387; ṭahārat +ıŋ+ġa 557; ṣavm+uŋ+a 1527; sāḳ+ıŋ+ġa 626 / sāḳ+ıŋ+a 598; namāz +ıŋ+ġa 367; at+ıŋ+ġa 22; ḥalḳ+ıŋ+a 1531 / ḥalḳ+ıŋ+ġa 1532; iş+iŋ+e 1788 / iş+iŋ+ge 1270.

c.ıı. Ek, III.T.Ş. İyelik ekli kelimelere zamir n'si olmaksızın eklenmekte-dir ve +ġa/+ge biçimleriyle kullanılmaktadır: aġz+ı+ġa 13, 1529; köŋl+i+ge 1521; közler+i+ge 109.

ç. Bir örnekte zamir n'si ile birlikte +a biçimi görülür: barı+n+a 482.

d. Yaklaşma durumu eki kendisinden sonra gelen eşitlik durumu eki ile

Marfat.com

birlikte "-e kadar" anlamı kazanır: kün+geçe 1262; ʻaṣrī+ġaça (<A. ʻaṣr); güş+ḳaça 830.

1.3.3. Belirtme/Yükleme Durumu +nI; +n

Ek yalın durumda isimlerle +nI biçiminde çekimlenmektedir: ḳoy+nı 1735, 1776; köz+ni 896; tört+ni 835; tiz+ni 377; sūra +nı 778; āḫır +nı 41; altmış üç+ni1944; su+nı 314; söz+ni 151; sol+nı 832; arasıdaġı+nı 901.

İyeliklerle Kullanımı I. ve II. Ş. İyelik eklerinden sonra +nI, vezin gereği olarak da III. T.Ş. iyelik ekinden sonra hem +nI hem de +n biçiminde çekimlenir: aġz+ı+nġ+nı 896; köz+ünġ+ni 2160; söz+üm+ni 446; namāz +ınġ+nı 936; su+yı+n 905 / su+yını 342; aḥbāb +ı+n 173; ṭahārat +ı+n 355 / ṭahārat +ı+nı 311; şīve+si+n 202 / şīve+si+ni 201; sūra+sı+n 1217; altı+sı+nı 303, 1099; ʻāmme+si+ni 1822; ana ana+sı+n 1417; bevl+i+n 414 / bevl+i+ni 417; kün+leri+ni 1602; altı+sı+n 303; altınçı+sı+n 1817; leẕẕet+i+n 984; söz+i+n 291; söz+i+ni 478; söz+ler+i+ni 1824.

1.3.4. Bulunma Durumu +DA

āḫır +da 1556, at+ta 480; yir+de 356; taġ+da 71; şerʻ+de 403; namāz +da 302

İyeliklerle Kullanımı yir+inġ+de 445; aġz+ı+da 1176; āḫır +ı+da 1102; kün+ide 1945; yir+ide 302; teheccüd namāz+ı+da 1239.

Bu ekin kullanımında iki nüsha arasında dikkat çekici bir özellik görülmektedir. A nüshası bulunma durumu ekini kullanırken, bu ekin görüldüğü kelimeler B nüshasında yaklaşma durumu ekiyle çekimlenmektedir: sünnet+te 742 / sünnet+ḳa 40a/4; iş+te 850 / iş+ge 45b/6; mescid+de 1041 / mescid+ḳa 54b/4; yumaḳ+ta 470 / yumaḳ+ḳa 25a/9; su+da 266 / su+ġa 15b/6 v.b.

1.3.5. Ayrılma Durumu +DIn

ḳul+dın 1142; kün+ din 970; yir+din 258; tive+din 1735; taġ+dın 1446; taş+tın 2000; necāset +tin 404.

İyeliklerle Kullanımı köz+i+din 1175; kün+i+din 1943; yir+leri+din 542; namāz +ınġ+dın 1156.

Bir örnekte zamir n'si ile birlikte kullanılır: iç+i+n+de2004

1.3.6. Eşitlik Durumu +çA

Aḥmed+çe 135; bil-genimçe 1275; kümüş+çe 1368; yir+çe; yulduz+ça 265.

Eşitli durumu eki yaklaşma durumu ekinden sonra gelerek –e kadar anlamını taşımaktadır: kün+geçe 1929 ; yıl+ġaça 1666 613; tüş+ge+çe 1094;; tiz+ge+çe 376.

Marfat.com

İyeliklerle Kullanımı şer'+i+çe 142; tüb+i+çe 575; yir+i+çe 620; bar+ınça 558.

İşaret zamirleri ile çekimlenirken zamir n'si kullanılır, zaman zaman ünsüz ikizleşmesi meydana gelir: bunça 2226; munça 86; munççа 1247.

Bu işaret zamiri ile çekimlenirken bir örnekte yaklaşma durumu ile birlikte katmerli zamir çekimine girer: muñaça 579.

1.3.7. Vasıta Durumu +n

arasıdağı+n 1577; bigin 643; bilen 1757 < bile+n; birin birin 1378; ikin <erki+n 198.

1.3.8. Yönelme Durumu +rA; +ḳArI/+geri

Metinde yönelme durumu ekinin +rA; +ḳArI/+geri biçimleri Eski Türkçeden beri kullanılan birkaç kelimede kalıplaşmış olarak görülmekle birlikte işlek değildir. Bunlar, kendilerinden sonra gelen durum ekleriyle kullanımlarına bakılarak Türkiye Türkçesinde olduğu gibi yapım eki olarak da değerlendirilebilir ki: üz+re 2057; beri 153; yoḳarı 918 < yoḳ+ḳarı 1597, 2027; yoḳ+ḳarı+ġa 612; taş+ḳarı+dın 1999, taş+ḳarı+ġa 2048; iç+re 2178; iç+re+dür 269; il+geri 562; il+geri +dindür 541; il+geri +ge 1540.

1.4. Aitlik Eki +ġı/+gi; +ḳı

āḫır +ġı 691, 2146, 2148; kündüz+gi 922; avval+ġı 34 (4) / avval+ḳı 1164; burunġısı 105, burun+ḳısı 1719; yılda+ġı 1614; taş+ḳı 665; soñra+ġı 2141; soñ+ġı 429 (7) / soñ+ḳı (6); soñ+ḳıda 868 / soñ+ġıda 1231.

2. ZAMİR N'Sİ

Esas itibariyle düzenli bir şekilde zamir n'si kullanılmaktadır; ancak birkaç örnekte görülmektedir: 'acz+ı+ġa 9; köz+i+din 1175; ḳul+ı+ġa 1422; ṣubḥ+ı+dın 1166; söz+i+din 1589; söz+i+ge 727; bir+i+de 1514; barı+n+a 482; iç+i+n+de2004.

3. SIFATLAR

3.1. İşaret Sıfatları

bu(1) bu (işāret ṣıfātı) 2101, 2258
bul bu (işāret ṣıfātı) 1548
uşal "işte o" 1694
uşbu "işte bu" 21
uşol (1) işte o (işaret sıfatı) 1207, 1752
ol 341

Babür zaman zaman alıntı işaret sıfatlarını da kullanmaktadır: īn vaḳt "(<F.) bu; şu vakit" 727

3.2. Sıfatlarda Karşılaştırma+rak̦/+rek

k̦uyı+rak̦ "daha aşağı"1816; az+rak̦ 382; azrağı 1073; yah̦şı+rak̦ "daha güzel, daha iyi" 1177; köp+rek 2140; kem+rak̦ "(<F. kem+ T.+rak̦) daha az" 1399; burunrak̦ 1872; burnarak̦ 560.

3.3. Sıfatlarda Pekiştirme

Çağataycada sıfatlarda pekiştirme, pekiştirme sıfatları yanı sıra ilâveli tekrar grupları ile de sağlanmaktadır. Metnimizde /p/ eklemeli örnekler vardır: tüp tüz "dümdüz" 854, 751; tip ting "tam tamına" 1061.

4. SAYILAR

4.1. Asıl Sayılar

4.1.1. Basit Asıl Sayı İsimleri

bir 1364; ikki 481/ iki 2156 ; üç 306; tört 1349; biş 28; altı 305, 1858; yitti 147; sikiz 1227 / sikkiz 1394; tok̦uz 2255; on 1866; yigirme 1150; k̦ırk̦ 1349; illig imiş 241; altmış 1548; yitmiş1943; yüz 1318; mi͡ng+din1338; tümen "on bin" 25; yüz tümen 226.

Sayılarda özellikle gruplandırma söz konusu olduğunda bir sayı sıfatının kullanıldığı görülmektedir: bir tok̦san "doksan" 1152; bir yarım "yarım" 637; ayrıca yirmi yerine: ikki on "yirmi" 1202 kullanılır.

Türkçe sayı sözleri yanı sıra vezin gerektirdiğinde alıntı yapılar da kullanılmıştır: yek "<F. tek"1383;; mīleyn "<A. iki mil" 1961.

4.1.2. Birleşik Sayı İsimleri

Metinde görülen sayılar: on bir 965; on iki 967 / on ikki 1288; on üç 1613; on törti 1613; on biş 988; on yitti bar 962; on sikiz 1778; yigirme biş ise 1347; yigirme iki durur 765; yigirme tok̦uz 1480; otuz 1488; otuz altı 322; altmış bir 1350; altmış üçni1944; yitmiş altıda 1351; toksan bir 1352; yüz siksen 115; yitti yüz yigirme 1153; yüz yigirmeçe 1354; yüz yigirme bir 1335, 1336; yüz yigirme sikkiz idi 2255; ikki yüz bardur " iki yüz" 1322; ikki yüz bir 1336; tört yüz 1337.

4.2. Sıra Sayılar

Sıra sayı eki Çağataycada artık iyelik ekinin kalıplaşması ile meydana gelen +˙nçI kullanılır. Ekin yardımcı ünlüsü çok kere dudak uyumuna girmez: iki+nçi 2143 / ikki+nçi 1927; üç+^{i}nçi 40; üç+^{ü}nçi 1942; biş+^{i}nçi 754; altı+nçı 717; yiti+nçi 1820; tört+^{i}nçi 471 (1 kere) / tört+^{ü}nçi 1191 (dört kere); sikkiz+^{i}nçi 2047; tok̦kuz+^{u}nçı 1921; on+^{u}nçı 1048; on sikkiz+^{i}nçisin 1854; ottuz+^{u}nçı 1496.

Birinci karşılığı olarak avvalġı 34 kullanılır.

Marfat.com

4.3. Çarpma Sayılar

Mübeyyen'de yolı ve ḳatla ile yapılan çarpma sayılara birer örnek bulunmaktadır: bir yolı 716, 945; üç ḳatla "üç defa, kez" 2144; bir nevbet. 581.

Bazen vezin gereği kez v.b kullanılmıyor: Üç yuban, üç ḳurut ki pāk bolur " Üç kere yıka, üç kere kurut ..." 436

4.4. Belirsizlik Sayıları

asru "çok" 552 ; az+dur "az" 645; barı "hepsi" 100; barı+sı 1713; barça "bütün, hep" 2121; barça +sı 39; köp 182; kem "(<F.) az" 135.

4.5. Kesir Sayıları

Kesir sayı ifadelerinde Türkçeden ziyade alıntılar kullanılmıştır:

Türkçe Kökenliler: bir yarım "yarım" 637; yarım "yarım" 1319; tört yarım "4 yarım ~ 2 tam" 1151

Yabancı Kökenliler: çār yek+çe (<F.çehār+yek) dörtte bir 1821; şast der şast "(<F.) 60'ta 60" 1460; s̱üls̱ "<A. üçte bir" 690; subuġ "<A.subu' yedide bir" 582, 584; rub' "<A.) dörtte bir" 1326; 'öşr "onda bir, onda bir alınan vergi" 1451; nıṣf 1886; deh-der-deh "<Peh. ona on" 339; deh se "<Peh.onda üç" 1455; deh yek "<Peh. onda bir" 1445; nıṣf-ı deh yek 1450.

4.6. Üleştirme Sayıları

Bir örnekte görülmektedir: ikirer 1882 / ikkirer 968.

5. ZAMİRLER

5.1. Şahıs Zamirleri

min "ben" 21
mining 446
manga 2258
mindin 37

sin "sen" 146
sining 2206
sini 1361
sanga 539,
sinde 617
sindin 635

biz biz
biz+din 894
biz+ge 10, 209, 274
biz+lerge 210

siz "siz" 1424

Marfat.com

sizge 750, 898, 1479, 1965

Mustafa Canpolat'ın belirttiği gibi "Biz ve siz çoğul kişi zamirleri üzerine +ler çokluk ekinin ulanmış hâli bizler ve sizler şekli yalın hâlde Çağatay Türkçesinde kullanılmışsa da bunların Eski Türkçe ve Harezm Türkçesinde olduğu gibi hâl eklerini almış biçimleriyle (bizlerning, sizlerning, bizlerni, sizlerni, bizlerde, sizlerde ... gibi) karşılaşılmamaktadır" (CANPOLAT 2002: 773); ancak Mübeyyen'de bir arkaik örneğe rastlanmıştır: bizlerge 210.

5.2. İşaret Zamirleri

bu "bu" 2195

munıng 2004

bunı 721 / munı 2183

mung̀a 52, / mung̀a 1053

munda 79

mundalar 2257

mundalarda 467

mundın 50

bunça 2226 / munça 86 / munççą 1247 / mung̀aça 579

bular 364

b.+larda 1449

b.+lardın 104

b.+larg̀a 281

b.+larnı 284

b.+lar̀nıng 1445

ol "o" 4

ol+dur 54; ol durur 14; ol irmes 2173

*a "o"

ang̀a "ona" 491 / ang̀a 1135/ ang̀g̀a 871

anıng "onun" 56

anı "onu" 19

anda "orada, o zaman" 2253

andaḳ "öyle, o şekilde" 317

andın "ondan" 2217

ança "o kadar" 789 / ançça 652

"Çağataycada kendisinden önce ve sonraki tarihî yazı dillerinde üçüncü çoğul kişi zamiri için kullanılan olar yerini özellikle Nevayi'den sonra alar şekli kullanılmıştır"(CANPOLAT 2002:773); ancak metnimizde hem olar hem de alar olmak üzere her ikisine de rastlanmaktadır:

olar "onlar"

Marfat.com

olarnı 1052

alar "onlar" 1418
alarnı 521
alarġa 121
alardadur 129
alardın 204

uşol işte o (işaret zamiri) 258

uşbu "işte bu" 2245
uşmunı 1988
uşmuŋga 521
uşmundın 1331

uşbular 44, 113
uşbuları 1137
uşbularnıŋ 335
uşbularġa 1424 / uşbularge 1822
uşbularda 1415
uşbulardın 235
uşbulardur 1501
uşbuların 380
uşbularnı 1990

5.3. Dönüşlülük Zamirleri

Metinde sadece öz dönüşlülük zamiri kullanılmaktadır: öz 1422.

5.4. Birliktelik Zamirleri

biri biri 1518; birbirige "birbiri" 225.

5.5. Soru Zamirleri

En çok kullanılan soru zamirleri *kim* ve *nı*'dir. Bunların dışında *kā soru zamirinin türevleri görülmektedir:

kim 2216; kim+din 1140; kim+ni 200; kim+ge 117; kim+dür 217

ni : Mübeyyen'de artık Çağataycada kök hecedeki e>i ses değişmesi ile ni olan soru zamirinin iki yerde ne şekline rastlanmıştır: her ne 895; nesini 1822. ni 2253; her ni 35; her ni kim 4; ni+ge 735, 1174; ni durur 332; ni+dür 156; her ni+dür 89; ni imiş 419; nit- <ni+it- "ne yapmak": ni't-er 422; ni't-key 2189; ni't-key sin 1817.

*ka: ḳayan "(<ḳa+yan) ne taraf" 220
ḳanda "(<*ka+n+da) nerede" 59
ḳayda "(< ḳay+da) nerede" 1089
ḳaysı "hangi, hangisi": her ḳaysıdın irür 415; ḳaysıdur 213; ḳaysılardur 1614; ḳaysını 1405

Marfat.com

5.6. Belirsizlik Zamirleri

köp+ige 317; birev "her bir" 1045, 1194, 1301; biri 106; birisi 106; özgelerde 1027; barça 27; barçası 39; her biride 241; barça+sıdın 1769; barça+dın 274; barı 9; barı+ġa 10; barı+n 33; başḳa başḳa 716; burunġısı 105, burunḳısı 1719; burnaġıdın 2140; bir niçe 1416; bir niçesini 304; nime < ne+mu "şey, ne" 1880; her nime 314; hīç nime 402, 1841, 1897; nime+ge 618; nime+lerni 1285; nime+ni 315; nime+ŋg 1650; ba'żı "<A. bazı, bir kısım"1382; ba'żı+nıŋg 1382; hīç kim 1772; hīç nime 1897; her ḳaysı 415; her kim 245; her ne 895; her ni 2213 her ni kim 1967; her kimde 1447; her kimdin 1359; her kimge 245; her nime 2235; her biri 104; her birisi 93; hīç kim 152.

5.7. Bağlama zamiri

kim 2252; her ni kim 4.

6. ZARFLAR

6.1. Zaman Zarfları

Türkçe Kökenli Zarflar

burunraḳ "daha önce" 466; burnaraḳ "daha önce" 560, 975, 1156, 1781, 1848; burun "önce" 216, 244, 609, 894; burna "önce" 305; bayaġı "önceki" 1109; kiç 753; kiçe "gece" 2149; soŋgra 305; soŋg 708; yaz "ilk bahar" 1619; ḳış 565; yaz-ı pīşīn 686; tün "gece" 1928; imdi "şimdi" 2245; tün ü kün "gece gündüz" 184; tün yarımı "gece yarısı" 1223; tüş "öğle vakti" 677; tüküz "hep, sürekli" 1480; taŋglanıŋg "yarın, sonraki gün" 1510; taŋg namāzı 672; ḳuyaş barıda "güneş varken" 696; vaḳt bar+ınça 558; yana 286; yaŋgla "yine" 1332...

Yabancı Kökenli Zarflar

āḫır "(<A.) son, en son, sonunda "264; hemīşe (<F.) daima, her zaman 58; 'aṣr (<A.) ikindi, ikindi (namāzı) 679; 'aṣrī+ġaça (<A. 'aṣr) "ikindi" 1125; avval 11, 34, 38; avvalā (<A.) "ilk önce" 1612; bām "(<F.) sabah, sabahleyin" 1241; dīger (namāz-ı dīger: ikindi namazı) 2066; saḥūr "(<A.) sahur" 668; pīşīn "<F.önceki, öğle namazı" 676 / namāz-ı pīşīn 963 / vaḳt-ı pīşīn 1070; imsāk "(<A.) orucun başlama vakt" 1618; çāşıt (<F. çāşt) kuşluk vaḳti 1212 / çāşt 1236; çāşt-gāh (<F.) kuşluk vaḳti 1506; fecr "(<A.) sabaha karşı, güneş doğmadan önce tan yerinin ağarması" 871; ḫuften (<F.) yatsı (vakti) 2082; ẓuhr (<A.) öğlen (namazı) 2050; şām "(<F.) akşam" 2082; namāz-ı şām 680; ṣubḥ 668; vaḳt-ı ṣubḥ 666; vaḳt-ı zevāl "(<A.) öğlen" 2056, 2057; 'ışā "akşam ezanından yatsı ezanına kadar olan süre" 2050...

Doğrudan zaman zarfı olarak kullanılanların dışında zarf olarak da kullanılan pek çok yapı bulunmaktadır.

Marfat.com

6.2. Yer ve Yön Zarfları

utru; utruda "karşıda"910; utrudın "karşıdan"576; utrusıda "karşısında"872; utur "karşı" 2101; üstide 246; üstidin 2107; üstige 287, 1177; üze "üzerine" 2100; üzre "üzerine" 2057; beri "beri, ön" 153; yoḳarı "yukarı" 918; yoḳḳarı "yukarı" 1597, 2027; yoḳḳarıġa 612; yanġa 810; yanıda 367; taşḳarı+dın 1999, taşḳarı+ġa 2048; sol+da 464; sol+ġa 849; on͡g+ġa 849; astıda 381; ḳuyı 1420; aşuġun͡ggaça 614; içide 250; içre "içinde, -DA; -A" 2178; içredür 269; ilgerige 1540; ḳaşıda 155; kiyinge 1540...

6.3. Azlık Çokluk Zarfları

besī "(<F.) çok" 924; bisyārī "(<F.) çok, pek çok" 2162 endek "(<F.) biraz, az, azıcık" 532; endekī "(<F.) biraz, azıcık" 333; köptür 165.

Yalın durumdaki miktar zarfları yanı sıra karşılaştırma bildiren +raḳ ve eşitlik eki +ça ile de azlık, çokluk ifadesi sağlanır: ufraḳ "azıcık, ufacık" 457; rub'ıça 580; min͡g namāz+ça 2042; köp+tür 165...

6.4 Nasıllık Nicelik Zarfları

böyle "böyle" 1117; eyle kim "öyle ki" 862; uşmundaḳ "işte böyle" 2199; uşbularça 677; mundaḳ "bu şekilde, böyle" 2178: m.+bar 772, m.+irür 906, m.+ise 1467, m.+ḳa 838, m.+tur 366, m.+turur 1210; öz baş+ın͡gça "kendi kendine" 62; birge "beraber" 96; birge bir "bire bir" 985; bir bir " tek tek" 33; birin birin 1378; bar-ġanıça 670; andaḳ kirek turur 381; terk ḳılġan dik 1851; def ḳılġu dik 1463...

6.5. Soru Zarfları

ḳaçan "(<*ka+çan) ne zaman" 487; her ḳaçan 341; her ḳaçan kim 1453

niçe "nasıl" 862; niçe: ne kadar, çok 282 / niççe 337; bir niçe 1416; her niççe 1556 / her niçe 7; niççe +si 304; niççe +sini 107; niççe+ge 1880; niççe+dür 827 / niçe+dür 967

niçük: nasıl 76; her niçük 458; niçük+tür 831.

7. ÖLÇÜ BİRİMLERİ

Üzerinde çalıştığımız gerek Timurlular dönemi gerekse ilk Özbekler dönemi eserlerinde uzunluk ölçüleri geçtiğinde açıklama cümlelerinin yer alması, bu terimlerin yerleşmiş bir ölçü birimine sahip olmadığını gösterir.

7.1. Ağırlık Ölçüleri

a. ṣā' "<A. Bir dirhemlik tahıl ölçeği" 1146

"İslâm fıkhında da esas olarak bir hacim kabûl edilmiştir. Burada ṣā' = 26 2/3 rıṭl = 128 Mekke Dirhemi; 1 Mekke Dirhemi = 50 2/5 arpa tanesi." (Bel 1962:1).

Marfat.com

b. rıṭl "<A. Bir litre kadar olan sıvı ölçüsü birimi" 1152

c. mışḳāl"<A. 24 kıratlık bir ağırlık ölçüsü"1357

Mübeyyen'de şeriata göre yukarıdaki ağırlık ölçüleri ve denklikleri ile ilgili olarak aşağıdaki bilgiler verilmiştir:

1149 Bilge sin ṣā' tört batmandur, "1 ṣā' = 4 batman'dir, bil"
Şer'ning batmanı bu digendür. "Şeriate göre bu denilmiştir."

1150 İkki rıṭl oldı uşbu batman, bil, "İşte bu batman rıtl'ın 2 katıdır."
Rıṭl ister ise yigirme digil. "(Zekat olarak) rıtl istenirse 20 de."

1151 Bil ki mışḳāl birle bu ister, "Bil ki bu istenilen mıskal iledir."
Tört yarımdur munı işit, iy yār. "Ey yar, 4 yarımdır, bunu iqşit."

1152 Rıṭl mışḳāl birle bir toḳsan, "Rıtl mıskal ile 90'dır."
Batmanıng bil ki boldı yüz siksen."Batman 180'dir"

1153 Ṣā'nı yitti yüz yigirme digil, "Sa ise 720'dir; yani sa rıtlın 9 katıdır."
Barını şerḥi birle didim, bil. "Hepsini açıklayarak söyledim, bilb"

ç. batman "< Sogd." 1149, 1150, 1152, 1859, 1882, 1883.

Babür'de batman/ bânmân, N.H.'da fatman olarak geçen ağırlık ölçüsü terimi, ayrı coğrafyalarda, eş ve art zamanlarda farklı ağırlık birimine karşılık geldiği metinlerle tespit edilmiştir. Bugün bunun tam karşılığını belirleyebilmek mümkün olamamaktadır (Ayrıntılı bilgi için ARAT 1962).

Babür'de batmanın kullanımı şu şekildedir:

"Babur'un Hindistan'da kullanılan ağırlık ölçüleri hakkında verdiği mâlûmatın *batman*'a âit olan kısmı nushalarda farklıdır: H. 280 a*: her yerde kırk sir bir batman bolur; on iki batman bir mâni, yüz mânini bir minâsa (?) dirler*ve K.376*: her yerde kırk sir bir batman bir mâni bolur, yüz mânini bir minâse dirler.* Farsça tercümenin aş.-yk. Haydarâbâd nushasına uyduğu anlaşılmaktadır (batman yerine, mani). *On iki batman bir mâni* cümlesi, iki türkçe nushada da, her hâlde, eksik kalmış olacaktır. Babur'a göre ağırlık ölçüsü olarak, *batman (bânmân)* = 40 *sir* ve 12 *batman* = 2 *mâni* sikletindedir. ..... (Babur 1987:585-6).

7.2. Uzunluk Ölçüleri

Metinlerde uzunluk ölçüleri olarak karı, karış, kadem, tutam, yıgaç/yagaç, gez, mil, ilig, fersah/ferseng, küruh kullanılan terimlerin İslâm dünyasında eş ve art zamanlı olarak farklılıklar gösterdiği kabul edilmektedir. Eserlerde de bu

uzunluk ölçüleri geçtiğinde açıklama cümlelerinin yer alması kanaatimizce, bu terimlerin yerleşmiş bir ölçü birimine sahip olmadığını gösterir. Biz başta Babür'ün eserlerinde verdiği bilgilerden yararlanarak (Bâbürnâme, Mübeyyen) Timurlular ve ilk Özbekler dönemindeki bazı eserlerde (Nâm-ı Hak, Şerafettin Ali Yezdi- Zafername ve iki tercümesi, Ubeydullah Han-Mukaddimetü's-Salat) karşılıklarını ortaya koymaya çalışacağız.

Babür'de ve salat kitaplarında ölçüler, daha çok birbirleriyle karşılaştırmalı olarak verilmektedir. Bu sebeple terimler Reşit Rahmeti ARAT'ta (BABUR 1987:667-668) olduğu gibi bir arada değerlendirilmektedir.

a. Ḳarı 2102 < ḳar-ı

Clauson'da soru işaretli olarak verilen ḳarı kelimesinin kökeni <*kar- olarak gösterilir ve karış ile karşılaştırılır. "originally 'the forearm', but more ofen used as a unit of measurement 'a cubit, the distance from the elbow to the finger tips'. With various meanings, 'forearm, upper arm, cubit, half-fathom(the distance from the middle of the chest to the finger tips). SW Tkm. *ġarı* means (1) 'the lower leg of a quadruped from the downwards'; (2) 'half-fathom'. See Doerfer III 1477 (CLAUSON 1972: 644-5).

Şerafeddin Ali Yezdî-Zafername'de geçen *gez* Çağatayca tercümelerin ikisinde de *ḳarı* terimiyle karşılanmakmtadır: (N) "237b[11] 'Antāb sarı müteveccih boldılar ve ol şehirning ḳal'ası asru berk [12] irdi ve ḳal'anıng tamı ve taşı aḳ taşdın irdi ve ḫandaḳı bar irdi, yassılığı otuz [13] ḳarı (URUNBAYEV 1972 : sī gez: 371a)

Reşit Rahmeti Arat, *karış* <kar-ı+ş "gerilmiş hâlde, baş parmak ucundan *serçe* parmağın ucuna kadar uzanan bir mesâfe ölçüsüdür"(Babur, 1987: 616) kelimesinin aynı kökten gelmesi gerektiğini düşünür.

Gez in döneminde tam olarak ne kadar uzunluk için kullanıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Timur dönemi mimarisiyle ilgili çalışmalarda, *gez* in cm olarak verilen karşılıklarında farklılıklar bulunur. Zafername'de *gez* in 15. yüzyılda İran'da uzunluk ölçü birimi olarak kullanıldığı ve 60cm'ye karşılık geldiği, Mankovskaya'nın gezin 60.6 cm'ye denk düştüğü, K.S. Kryukov'un araştırmalarında da esas itibariyle 60 cm'den 105 cm'ye kadar ama çoklukla 60-67 cm arasında Timur dönemi eserlerinde farklı ölçülere karşılık geldiği üzerinde durulur. Türbe-i Câm, Gevher Şad Medresesi v.b. binalarının ölçülerinde *gez*in 60 cm'den 105 cm'ye kadar değişik uzunlukları karşıladığı görülür. *Gaz-i buzurg* ve *gaz-i shar'* olmak üzere ikiye ayrıldığı belirtilir(Golombek 1988: 34-5).

Yine Reşit Rahmeti Arat'ın verdiği bilgiler arasında Türkistan'da *açın*, *ok* terimleri ile de karşılanan *gez*in *kulaç*ın 1/3'ine, ayrıca 4 *karış*a denk olduğunu bulunur: "Raquette II (s.146), şarkî Türkistan'da kullanılmakta olan mesâfe ölçüleri için, şu mâlûmatı vermektedir:

1 *gulaç* = 3 *gez*
1 *gez* = 4 *gariç*

Marfat.com

gariç = şehâdet parmağının ucundan baş parmağının sonuna kadar olan mesâfe için kullanılır.

açin tâbiri çok defa = *gez* olarak kullanılır. Türkistan'da kullanılan çin uzunluk ölçüleri şunlardır:

ok (gez) atımı mesâfe ölçüsü için kullanılan bir tâbirdir; Beveridge'e göre, 482 yarda....." (BABUR 1987: 638, 667-668).

Gez için kullanılan bir diğer terim *zer* "İran arşını için kullanılan tabirdi (*gez* olarak bilinir, ender hâllerde *zira*' derler). İki türü olduğu belirtilir: 1. *Şer'î arşın* veya *zar-i şer'î*, 2. *İsfahan arşını*

1 *fersah* = 7500 *İsfahan arşını* = 12 bin *şer'î arşın*"(Hınz 1990:78)

Babür'ün *gez* hakkında Hatırât'tan başka, Mübeyyen'de şu beyitlerde bilgi verir:

Şaṣt-der-şaṣt gez cerībini bil
Sin misāḥat gezi bile gez ḳıl (1460)

Bu beyite göre iki türlü *gez* vardır: 1. *Şest-der-şest gezi* " parmaktan parmağa"; 2. *misāḥat gezi* " alan ölçümünde kullanılan gez".

Hınz, beyitte geçen yaklaşık 1 dönüme karşı gelen ölçü birimi *cerīb* hakkında şu bilgileri verir: "*cerīb* arazi ölçüsü. XVII. Yüzyılda 1 *cerīb* = 30,95 x 30,95 m = 958 m²

küçük *cerīb* 60 x 60 *hükümdar arşını* (*zirau'l-melik*)

büyük *cerīb* küçük cerībin 3²/3'ü değerinde = 5837 / 3 m²(HINZ 1990: 81).

Tört mingdür ḳadem bile bir mīl,
Bir kürūh anı Hind ili dir, bil.

Didiler bir yarım ḳarı bu ḳadem,
Bir ḳarı, bil ki bardur altı tutam.

Bir tutam tört ilig, yana bir ilig
Altı cev 'arżı boldı, bil bu bilig. (636-638)

Bu beyitlere göre

1 mil = 4000 kadem = 1 küruh (Hint'te karşılığı)

1 ḳadem = 1,5 ḳarı= 9 tutam (Hatırât'ta da aynı bilgi yer alıyor: Babur 1987:614; trc.s.399)

1 ḳarı = 6 tutam

1 tutam = 4 ilig (parmak)

1 ilig = 6 cev arzı (cev "arpa; küçük bir ağırlık birimi)

Muhtemelen aynı asırlarda yazılmış olan *Nâm-Hak*'ta da şeriate göre uzunluk ölçülerinin karşılıkları üzerinde durulmuştur (ALIŞIK 2002):

1 mīl = 4 bin gez
1 gez = 1 mangdam
1 mangdam = 24 engüşt

"Bir mil tört ming gez, bir gez bir mangdam, kim yigirmi tört enggüşt turur" (N.H. 9a Derkenar)

Bunların sonucunda *gez*, *karı* ve *kadem*'in birbirine, *mil* ile de *küruh*'un birbirine denk düştüğü görülmektedir.

b. Mīl (<A. 635, 636, 975, 975, 2029, 2035, 2170; mil+ġa 2029; mil+lerdin 2031; mīleyn " iki mil" 1961) → yıġaç, ḳarı

Mīl şer' içre niçedür bilseng
Se yek ay Ḫwāce, mīl üç ferseng (N.H. 9b/1)

Bir ferseng on iki ming ḳadem (N.H. 9b Derkenar)
1 mīl = 1/3 ferseng
1 ferseng = 12 000 kadem

c. İlig "parmak (ölçü birimi)" 638 → ḳarı

ç. Tutam "tutam, dört parmaklık bir ölçü birimi" 321, 637, 638 → karı

d. kürūh (<F.) 636 → ḳarı

Tört mindür ḳadem bile bir mīl
Bir kürūh anı Hind ili dir bil (636)

1 kürûh = 4000 kadem (= 1 mīl) (Babur 1987: 628; trc.s.399)

Babur Agra ile Kâbil arasında posta menzilleri tâyini münâsebeti ile, *kürûh*'u *mîl* 'e göre tespit eder (Babur 1987: 398 v.d.):

6 *cev* (arpa) = 1 *ilig* (parmak ki işaret parmağına denk düşer)
4 *ilig* (parmak)= 1 *tutam*
6 *tutam* =1 *karı*
1 ½ *karı* = 1 *kadem*
4.000 *kadem* = 1 *mîl* = 1 *kürûh.*

Diğer bir denkleştirme: " ' Münîr'den dönerken, bir adamın, Sûn'un sâhilinden ordugâha kadar, atının her adımını saymasını söyledim. 23100 *adım* saymış ki, 46200 *kadem* veyahut 11 ½ *kürûh* eder" (Babur 1987: 418)

e. Gez "<F. uzunluk ölçüsü birimi, fersah karşılığı" misāḥa "ölçme" gezi 321; misāḥat gezi 1460; gez cerībi 1460 (cerīb <A. ölçü birimi, bir dönüm" → ḳarı

Marfat.com

f. yıġaç 974, 975

Yıġaç için "Devir ve mıntakaya göre değişen bir uzunluk ölçüsüdür. Babur'un zamanında mesâfe tesbitinin hângi esas ve usûllere göre yapıldığını kat'iyetle söylemek güçtür." tespitinde bulunan Reşit Rahmati Arat, kaynaklara dayanarak "Babur'un *yığaç* ile gösterdiği mesâfe. Bugünkü ölçülere göre, 4-8 ingl. mili arasında değişmektedir" (Beveridge)."der ve Arat kaynaklarda *yıgaça* verilen karşılıkları belirler: " .. *yığaç* tâbiri farsça nushada *ferseng* ile tercüme edilmiştir. .... *yığaç*'ın muhtelif kıymetleri için bk. Süleyman, *ağaç* 'menzil, mesafe-i fersah', *yığaç* 'fersah, ferseng ve bâzı yerde bir *kulaç* itibar olunur'; Radloff, ağaç (osm. âzer.) '6,4 – 7,4 klm.', (Krm.) 'aş.-yk. 70 cm.', *yığaç* (çağ.) 'aralarında bir üçüncü şahsın sesini işitebilecekleri derecede birbirinden ayrı bulunan iki şahıs arasındaki mesafenin üç misli' ve *yığaç* (osm.Z.) 'ferseng'; krş. İslâm ansiklopedisi, mad. *ağaç* 'bir ispanyol fersahı (= 4 italyan mili = 6 klm. = 4 ingiliz milinden bir az eksik)'; bk. bir de Beveridge, s. 4, not 5: *yığaç* = *ferseng* = aş.-yk. 6 klm. (Ujfalvy) ..... Babur, kürûh tâbirinin *mîl* mukabili Hindce bir isim olduğunu tasrih ettiği hâlde, aynı tâbiri eserinin Türkistan'a âit kısmında da kullanırken, bunu *yığaç* karşılığı almış gibi görünmektedir." (Babür 1987: 667-668).

Mübeyyen'de *mil*

1. yıġaç ile karşılaştırılır:

Bir yıġaç bil ki bar-durur üç mīl
Burnaraḳ mīl aytılıp idi bil (975)

Buna göre 1 yaġaç= 3 mīl 'dir.

2. Zaman ölçüsüyle belirlenmeye çalışılarak bu uzaklığın katedilmesinde kullanılan hayvanlara veya yaya olma durumuna göre belirlemelerde bulunulur. Seferî olma durumundan bahsedilirken seferîliğin 18 yıġaçlık mesafeyle gerçekleştiği belirtilir. Bu ya deve yürüyüşü ile ya dağ yolunda vasat yürüyüşlü bir yayanın alacağı yola ya da geminin vasat seyirle 3 gün 3 gecede alacağı yola eşittir:

Üç tün ü künlük olsa uşbu yolı
Dir sefer müddeti şerī'at ili

Bu merāḥılda şer' muḫtārı
Tivening boldı orta reftārı

Bolsa taġ yolı vü piyāde kişi
Mutavassıṭ kirek-turur yörüşi

Suda ger kimedür eger ġayrı
Mu'teberdür anıng vasaṭ seyri

Marfat.com

Ger yaġaç birle istesenĝ mıḳyās
On sikiz bil ki didi şer‘-şunās (970-974)

Nâm-ı Hak'ta da *yıġaç*'a karşılık kullanılan *ferseng*'in *12 bin çift kadem*'e eşitliği vurgulanır:

Bil [ki] ferseng on iki minĝ du ḳadam
Se yeki bir mīl oldı ay hem-dem (N.H. 9b/2)

Bil ki tört minĝ ḳadem irür bir mīl
Bolsa bir mīlde su teyemmüm ḳıl (N.H. 9b/3)

"Ey arkadaş, bil ki (bir) ferseng 12 bin çift kademdir (ve bunun) üçte biri (= 4 000) bir mildir. Bil ki 4000 kadem 1 mil'dir. ... " Yani 1 ferseng = 12 000 çift kadam = 1/3 mīl; 1 mil = 4 000 kadem' dir. Bir çift kadem yaklaşık 50 santimetredir.

Bil, sekiz minĝ ḳadem nidür ki bilinĝ
Bir yıġaç dir ki şer‘ ḥisāb ḳılınĝ (9b/4)
Bir yıġaç sekiz minĝ ḳadem turur. " (N.H. 9b Derkenar)

"Bil, 8000 kadem nedir? Şeriat 1 yıġaç der,hesaplayın. 1 yıġaç 8000 kadem'dir"

Ancak burada bir karışma söz konusudur. Son beyitte belirtildiği gibi *1 yıgaç, 8 bin ḳadem* ise *1 fersenge* değil *1 mīl*'e denk olur ki burada bir hata vardır. Beyitteki *8 minĝ kademin* on iki minĝ olması gerekir.

7.3. Değer Birimleri

dirhem 389, 1840/ direm 391, 393, 956, 1322,
Dirhem'in vezni 1 mıskal olup yassılığı avuç içi kadardır:
Her necāset ki cizm bar anda,
Vezni dirhemdür i‘tibār anda. 390

Bu direm veznini diyin, yād al,
Ḳıldılar i‘tibār bir mışḳāl; 391

Yoḳsa yassılıġı murād-durur,
Ḥanefīġa bu i‘tiḳad-durur. 392

Bu direm ‘arżı kim bitiptürler,
‘Arż-ı kef i‘tibār itiptürler. 393

altun 1318,1317, ṭılā 1316, kümiş 1322/ kümüş 1316, 1327.

8. EDATLAR

8.1. Çekim Edatları

bile "ile" 2218; dağı "dahi" 41, 308, 2159 (37); birle "ile" 170, 230; bilen "ile" 342, 1460; narı "sonra, öte, başka" 715; ile "ile" 24, 122; sarı "-e doğru, -tarafa" 127, 2165; ḳıble sarı imesni 708; sayı "kadar": ḫarc ḳılġan sayı 2246; üçün "için" 110, 2209; çaġlıḳ "(+ça çaġlıḳ) kadar" 2217; kiyin "(-den) sonra" ; arka, geri 29, 50, 2078; ara "-DA, içinde" 74, 171; burun: özni yurdın burun 451, kün çıḳardın burun 2096; 'ıydtın burna 1157; barçadın burna 586; namāzıng̃dın burnaraḳ 1156; kün sarıġıdın burunraḳ 688; özge: ḥaḳ buyurġandın özge 101; song̃ra: uyḳudın song̃ra 490; ḫuftendin song̃ra 683; taḥrīmedin song̃ra 833; song̃: mesḥdin song̃ 630.

8.2. Bağlama Edatları

bile "ile" 1811; bilen "ile" 1757; birle "ile" 438, 460; ile "ile (bağlama edatı)70; yana "yine" 79; tā "(<F.) –A kadar, değin"19, 267, 2258; u "(<F.) ve" 1, 6; ... u hem .... 149; ü "(<F.) ve" 20; vü "(<F.) ve" 2059; vü hem 149; ki "(<F.) ki" 7, 1229; yāḫūd "(<F.yā ḫōd) veya, ya da" 1866

8.3. Karşılaştırma ve Denkleştirme Edatları

ni .. . vü ṇi ... 218; ni .... ni 58, 60, 60, 456, 700; ni ... ni ... ni .... 693; ni .... ni ..... u ni .. 692; ni .... u ni .... 457; ni ..... ü ni .... ni..... 84; ya "ya, veya" 317, 2241; ya .... ya ..... 211, 455; ger eger "ister ister" 1500; ger ..... er .... 81, 983, 1480, 1546; ger .... ger... 1331; ger .... vü ger ..... 81; ḫ^{v}āh "(<F.) ister" 617; ḫ^{v}āh ḫ^{v}āh: ister .... ister 132,1925; ḫ^{v}āh ḫ^{v}āhī 1546; ḫ^{v}āh ḫ^{v}āh ise 933; ḫ^{v}āh u ḫ^{v}āh 1366; ḫ^{v}āh ü 753; ḫahī "(<F.) ister" 458; geh .... gāh .... "zaman zaman" 1227; geh gāh ü geh 1214; ü ... vü geh .... 454; geh ... gāh ... 1227; geh ... gāh ... ü geh ... 1214; geh ... u geh ... 227; hem "(<F.) hem; ve; bile; dA; ister .... 2211; hem ... hem .... 453, 463; hem .... u hem 115; ... u hem .... 149; ... vü hem ... 149

8.4. Benzetme Edatları

bigin "gibi" 643; dik: aytḳan dik 788; ir kişi dik turur 2166; kibi "gibi" 12, 324; yang̃lıġ "gibi" 2245; ni yosunluḳ 421, bu yosunluḳ 427; meşellik (<A. meşel+ T.+lik) .. gibi, benzer 2101.

8.5. Olumsuzluk Edatı

ni "yok, değil": ni bāk durur 327; ni çāre 114, 114; ni żarar 608.

Marfat.com

8.6. Kuvvetlendirme Edatı

oḳ “bizzat; tam, tıpkı; dA”11, 254.

8.7. Şüphe Edatı

ikin “(<erki+n) acaba” 198; niçük ikin 403; ni türlük ikin 403.

8.8. Cümle Başı Edatları

yoḳsa “aksi taktirde, ancak; ya da 1554

eger “(<F.) eğer; şayet” 114; egerçi “(<F.) her ne kadar” 1020; er “eğer” 635; ger “(<F.) eğer, şayet” 32; belki “belki, hatta” 234; gerçi “(<F.) gerçi, her ne kadar” 487; līk “(<F.) fakat, ama, ancak” 31; līkin “(<F.) fakat, ama, ancak” 1688; meger “(<F.) meğer, ancak; çünkü” 187; velī “(<F.) fakat, ancak” 90, 447; velīk “(<F.ve+līk) ama, fakat, ancak” 569; bā-vücūd “<F.bā + A. vücūd bununla birlikte, ancak, özellikle” 1655; bā-vücūdī “<F.bā + A. vücūd-ī ayrıca, bilḫāssa” 172; eyle kim “öyle ki” 862; çü “(<F.) madem ki; zira; çünkü; -dığı zaman; artık” 2178; çün “(<F.) madem ki; zira; çünkü; -dığı zaman; artık” 164; çünki “<F.çün+ki madem ki; zira; çünkü; -dığı zaman; artık” 2251

9. ÜNLEMLER

āh “ (<A.) ah! “ā.+ (āh u vah eyle-) 944

ayā “ey!”198

yā “(<A.) ey!” 274, 1068

10. İSİM-FİİLLER

10.1. -r; -Ar; Ur yu-r çaġda 468; arı-r+ıda 331; (aġız) aç-ar+nı 1550 ; tüg çıḳ-ar yir 575; ḳop-ar 742; çıḳ-ar+dın 2096; aḳ-ar+da 313; yit-er+i 1982; bil-ür+de 1712; füzūn bol-ur+ıdın 675; vīrān bol-ur+ıġa 203; arıt-ur+nı 462; sıḳıl-urnı 429; bar-urġa 1655; bir-ürüng 1147; şer‘di-yeri “demesi, dediği” 987.

10.2. -mas ḳol bağlamaslıḳ 901; ‘özr bar-maskа 1658; ḳıble sarı imesni 708.

10.3. -ġan/-gen; -ḳan/-ken: a. Vasıf ismi fonksiyonunda: al-ġan 1426, 1427; birme-gen 1379; art-ḳan 1321; tüket-ken 1168; öte-gen+din 804; öt-ken ol- 1379

b. Mastar ismi yapma fonksiyonunda: al-ġan+ı 1388; kiy-gen+ige 1815; ḳus-ḳan+ıng 545 ; yit-gen+idin 2254; di-gen+im 1809

c. Geçmiş zaman (-D°k; -m°ş) fonksiyonunda: bil-genimçe 1275; ayt-ḳan dik 788; ayt-ḳan kibi 1090; tap-ḳanıda 223; terk ḳılġan-dik 1851; di-gendin song “dedikten sonra” 1188

ç. Pasif isim yapma fonksiyonunda: di-gençe “denilene göre, denildiği gi-

Marfat.com

bi" 722; di-genler "denilenler" 281; di-genlerdür "denilenlerdir" 822.

10.4. -ġu/-gü; -ḳu noḳṣān tap-ḳu+sıdur 559; diyil-gü+sidür 50; def' ḳılġu 1463; bol-ġu+sı 1338; tol-ġu+sıdur 58; yi-gü+lük "yenilecek, yiyecek" 1133

10.5. -ġuçı/-güçi; -ḳuçı/-küçi oḳu-ġuçı 804; saç sal-ġuçı 2120; sög-güçi "küfreden" 171; işit-güçi "işiten" 802; ṭavf it-güçi 1678; tut-ḳuçı "tutan, (üzerinde) taşıyan" 908; öt-küçi "geçici, geçme işini yapan (kişi)" 250.

10.6. –maḳ/-mek Yapım ekleri arasında fiil ismi yapan bir ek görevindedir: yitkür-mek "değdirmek" 534; tut-maḳ 907; yol-maḳ "yolmak" 1861; yap-maḳ "örtmek, kapatmak" 378; tüg üz-mek 1820; ur-maḳ "vurmak, sürmek" 1907.

Ek, +lıḳ/+lik isimden isim yapma eki ile genişlemiş olarak da yaygın bir kullanıma sahiptir: yapmaġlıḳ"örtme" 384; yutmaġlıḳ "yutma" 901; tükürmeklik "tükürme" 905; ayrıca durum ekleri alırlar: yügürmek+te "koşmak" 2030; yüklemek+tin "yüklemek" 2234; yığılmaḳ+ḳa "toplanmak" 1259.

Ayrıca isim-fiiller durum eki, iyelik eki alarak zarf-fiil görevinde bulunurlar. → 11. ZARF-FİİLLER 11.12- 11.19

11. ZARF-FİİLLER

11.1. –A

a. Zarf görevinde: yıḳıla ḳopa 253; ayta ayta 2081

b. Birleşik fiil oluşturmakta: yaḫşı ide tut-1117; sin uşbularça ḳıla kör 677

c. Aşağıdaki örnekte muhtemelen zarf-fiil kökenli –a gelecek zaman fonksiyonuyla sıfat-fiil olarak kullanılmış: 'Amalıġa yaraşa yir 270; ağız tol-a ḳay1517

11.2. -(°)p iḥrām bağla-p 2168; yu-p 469; sana-p 762; aç-ıp 77; al-ıp 1375, 1433; bil-ip 597, 730; ḳon-up 2147; kör-üp 943; körset-ip 1973

11.3. -bAn bağla-ban 1693; yu-ban 436; yi-ben 74; yığla-ban 2162; öteben 1208; başla-ban 1999; cidd ü cehd eyle-ben 2252

11.4. -(°)bAn ayır-ıban 1671; çıḳ-ıban 2164; bil-iben 302; kiy-iben 1816; kör-üben 1574; ilig ur-uban 2161; tur-uban 1019; tın-ıban 268; taş-ıban 345; öt-üben 976; bar-ıban 1668; kiltür-üben 1019

11.5. -ġuça/-güçe; ḳuça/-küçe al-ġuça (tuş) 2105; (köz) aç-ḳuça 77; köz yum-ġuça 77; yit-güçe 1122; bol-ġuça 676

11.6. -ġunça/-günçe; -ḳunça/-künçe yu-ġunça 471; bol-ġunça 1320; körüngünçe 2023; açıl-ġunça 1247; ezān ayt-ḳunça 2058; tañg at-ḳunça 2106; tolġunça 1325; namāz öte-günçe 1127; di-günçe 752.

11.7. -ġalı/-geli kiy-geli "giymek için" 1704; bol-ġalı 2220

11.8. -mAy aç-may 1548; ḳuru-may 605; du'āġa tur-may bar- 2142; barmay 2147

11.9. -mAyIn yan-mayın 1694; aç-mayın 1060; bol-mayın 457; bil-meyin 95; ḳażā tut-mayın 1598; bir-meyin 1555

11.10. -ġaç/-geç;-ḳaç/-keç arı-ġaç 535; çıḳ-ġaç 343; çıḳ-ḳaç (āfītāb) 2048; rūze tut-ḳaç 1592; zāyil ol-ġaç 544

11.11. -ġalı/-geli kiy-geli 1704

İsim-fiil+durum eki birleşmesinden oluşanlar:

11.12. -ġanda/-gende; -ḳanda/-kende çıḳ-ḳanda 1974; ayt-ḳanda 388; ḳop-ḳanda 1225; bol-ġanda 2150; yitiş-kende 1725; tüket-kende 1947; tut-ḳanda 1623; ḳādir ol-ġanda 1668; di-gende 939

11.13. -ḳanın͡gda; -ġanın͡gda at-ḳanın͡gda 1945; tur-ġanın͡gda 739; ḳıl-ġanın͡gda 792

11.14. -ArdA ḳop-arda 469; yut-arda 1576; hedy ilt-erde 2233

11.15. -rdA yu-rda 603; di-rde 1018; ṭavf eyle-rde 1984

11.16. - r°n͡gdA di-rin͡gde 1187; yörü-rün͡gde 1960

11.17. -UrdA bol-urda (maḥrem) 1730; ayt-urda 1186; oḳu-rda 920

11.18. -urġa/-ürge yügür-ürge 1959; bar-urġa 1655; ḳurbān ḳıl-urġa 2117; yuyul-urġa 593

11.19. -meste yörü-meste 982

12. FİİL ÇEKİMİ

12.1. Şahıs Ekleri

Çağatay Türkçesinde üç tip şahıs eki bulunur:

1. Zamirler, 2. Görülen geçmiş zaman ve Şart kipi çekiminde görülen iyelik kökenli şahıs ekleri, 3. Emir ekleri. Son iki tip şahıs eki metnin üslubundan dolayı çok kere zamirlerle pekiştirilir: ayt-tı-m min 1276; sin asra 171; sin işitkil 318; Meshḳim ötügün͡gga sin ḳıla sin /Ḳılma barmaḳların͡g uçı bile sin 615; sin meshḳ ḳılmaġıl 621.

12.2. Bildirme Kipleri

12.2.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

I.T.Ş. -D° + m

ayt-tı-m 764; ayt-tı-m min 1276; murādıma yit-ti-m 291; renc çik-ti-m 2245; di-di-m 45; eyle-di-m 826; şerḥ ḳıl-dı-m 873

II.T.Ş. -D° + n͡g

al-dı-n͡g 1374, 1376, 1377; bil-di-n͡g 708, 1425; yitiş-ti-n͡g 1110; köz sal-dı-n͡g 1376; muḫayyer ol-du-n͡g 1042; bir-di-n͡g 1425; di-di-n͡g 1471; niyyet eyle-di-n͡g 1771.

Marfat.com

III.T.Ş. -DI + ø

biti-ti (bitti) 417; bol-dı 631; kör-di 149; arı-dı 426 ; yit-ti 18; tur-dı 863; ḳarār tap-tı 176; sın-dı 1521; öltür-di 1895; oltur-dı 863; baḳ-tı 727; kit-ti 358.

III.Ç.Ş.-DI + lAr

ayıt-tı-lar 480, zīnet ü zeyn bir-di-ler 169; di-di-ler 538; cehd ḳıl-dı-lar 207

Bu kiplerin çekiminde şahıs ekinden sonra bazen vurgu amacıyla şahıs zamiri de kullanılmaktadır.

12.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Çekimi

a. III.T.Ş -mIş + ø

ata-mış 309; bol-mış 299; sana-mış 309; di-miş 419.

b. -p + tUr(-ur) Şahıs Zamiri

I.T.Ş. -p + tUr min

bil-ip-tür min 21; ḳıl-ıp-tur min 21

II.T.Ş. -p + ø sin

kiy-ip sin 611

III.T.Ş. -p + tUr (-ur) ø

bol-up mudur 819; ta'yīn ḳılıp turur 1284; öte-p tur-ur 1214; oḳu-p tur-ur 1225; kil-ip turur116; ḫatm ol-up-tur 139; di-p-tür 352; di-p turur 1215; ḥikāyet eyle-p-tür 1264

III.Ç.Ş. -p + tUr (-ur)-lAr

biti-p-tür-ler 393; unut-up-tur-lar 310; tut-up-tur-lar 310; di-p-tür-ler 1181.

c. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi -p i(r)-di

I.T.Ş. di-p i-di-m 537 / di-p ir-di-m 1872; īmā ḳıl-ıp i-di-m 466

III.T.Ş. bol-up i-di 1281, aytıl-ıp i-di 975; diyil-ip i-di 560

12.2.3. Geniş Zaman Çekimi

Olumlu -r; -Ar;-Ur + Şahıs Zamiri

Olumsuz-mAs + Şahıs Zamiri ; -mA + n

I.T.Ş. -r; -Ar + min; -inĝ

Olumlu nem kör-er min 562; di-r min 35; di-inĝ 1419.

Olumsuz bil-me-n 566.

II.T.Ş. -r; -Ar;-Ur + sin

Olumlu al-ur sin 1468; tur-ar sin 859; öte-r sin 1236; bir-ür sin 1552; ḳıl-ur sin 1565.

III.T.Ş. -r; -Ar;-Ur + ø

Olumlu aḳ-ar 73; çıḳ-ar 447; tabanınĝ tik tur-ar 862; bil-ür 4, 71; kör-er

Marfat.com

82; arı-r 341; di-r 32; iḥrām bağla-r 1696; tile-r 1238; yitiş-ür 1333; yit-er 246; öte-r 676; diyil- ür 1454; köy-er 73; al-ur 1383; körün-ür 109; ayır-ur 1390; destūr bir-ür 245.

Olumsuz buş-mas 395, 1913; bil-mes 924, 1184; kör-mes 290; toy-mas 74; bir-mes 1291; vāsıṭa kirek-mestür 78.

I.Ç.Ş. -r; -Ar;-Ur + biz

Olumlu ayt-ur biz 787.

II.Ç.Ş. -r; -Ar;-Ur + siz

Olumlu ḳıl-ur siz 1057.

III.Ç.Ş. -r; -Ar;-Ur + -lAr

Olumlu yörü-rler 1308; rūze yi-rler 1590; ḳażā tut-arlar 1596; tart-arlar 238; di-rler 1988.

Olumsuz bil-mes-ler 101; arı-mas-lar 439.

Geniş Zamanın Hikâyesi: harmaḳtın imes irdi 150; heves irmes idi 2250

Geniş Zamanın Şartı: öte-r iseñg 1219; al-ur irseñg 1375; yu-r iseñg 314; bir-ür iseñg 1156; ḳıl-ur iseñg 1263; rūze tut-ar bol-sa 1762; arıġ imes irse 535.

12.2.4. Şimdiki Zaman Çekimi –A-dUr

Olumlu I.T.Ş. namāz ḳıl-a-dur 396

Şimdiki zaman kalıbı süreklilik ifade eden bir fiil olarak isim-fiil eki ile sıfat gibi kullanılmıştır.ḳıl-adurġan 773, 1200; kil-edürgen 917, 1494; itmām ḳıl-adurġan 885; ni baḳ-adur 12.

Olumsuz-may -dUr(ur): Şimdiki ve geniş zaman fonksiyonunda.

III.T.Ş. Her kişi kim bu işni ḳıl-may-dur 201; salṭanat şīvesini bilmey-dür 201; bol-may durur 339; ḳıl-may-dur 201.

Şimdiki Zamanın Hikâyesi -maydur i-di

savu-maydur idi "soğumamıştı"153 (Öğrenilen geçmiş zaman fonksiyonunda)

12.2.5. Gelecek Zaman Çekimi

1. -ġay/-gey; ḳay/-key

-ġay/-gey; ḳay/-key eki Çağataycada çok foksiyonludur; gelecek zaman, geniş zaman ve istek fonksiyonlarında kullanılmaktadır.

II.T.Ş. -ġay/-gey; -key + Şahıs Zamiri

al-ġay sin 1302; yit-key sin 1208; namāz öte-gey sin 1709.

III.T.Ş. -ġay/-gey; -ḳay/-key + Şahıs Zamiri

aç-ḳay 244; bol-ġay 220, 324; bil-gey 140, 236; yit-key 243; tur-ġay 437; öte-gey 2216.

I.Ç.Ş. -key + biz
yit-key biz 269.

II.Ç.Ş. -gey/-key + siz
bil-gey siz 1896; işit-key siz 1394.

III.Ç.Ş. –ġay/-gey + lAr
ḳolda-ġay-lar 2256; tur-ġaylar 266; ol-ġaylar 1168; bir-geyler 237.

2. –ġu/-gü; -ḳu/-kü + iyelik eki + DUr(Ur)

I.T.Ş. ‘arż ḳıl-ġu+m 1064

III.T.Ş. meẕkūr bol-ġu+sı 2167; bāṭıl ol-ġu+sı 1087; miñgdin on bol-ġu+sı 1338; bāṭıl bol-ġu+sı 627; bol-ġu+sıdur 58; tol-ġu+sıdur 58; tikil-gü+sidür 1441; ikil-gü+sidür 1441; noḳṣān tap-ḳu+sıdur 559; ol-ġu+sıdur 58; bol-ġu+sıdur 58; diyil-gü+sidür 50; ḳıl-ġu+sıdur 810.

Gelecek Zamanın Şartı

Ger necāset tiger nidür ḥükmi? 397 “ Eğer necaset değerse hükmü nedir?”

12.3. Tasarlama Kipleri

12.3.1. Emir Kipi

Metinde vurgu amacıyla emir eklerinin özellikle ikinci şahıs çekiminde zamirlerle pekiştirildiği görülür.

I. Tekil Şahıs Emir Eki –y; -Ay; -yIn; -eyin; -ayıñg; -yiñg; -ġın

eyle-y 1479; di-y 1947; añgla-y 756; tut-ay 1611; al-ay 1470; kiy-ey 385; körset-ey 296; ayt-ay 214; tamām ḳıl-ay 22; ayt-ay min 1040; bir-ey 1361; iḥrām bağla-yın 1703; min di-yin 1808; ḳaṭ‘it-eyin 1637; kit-eyin 1637; şerḥ ḳıl-ayın 1131; til tipret-ey 731; şerḥ eyle-yin 851; ayt-ayıñg 1997; di-yiñg 210.

Berlin nüshasında ekin -ġın şekline de rastlanmaktadır: başlağıl 599 B’de: boşlağın 31b/6.

II. Tekil Şahıs Emir Eki Ø; -ġıl/-gil; -ḳıl/-kil; -gin

turma- 278; turma-ġıl 2027; ayt- 48; aç-ḳıl 1472; ḳop-ḳıl 870; alma-ġıl 609; al-ġıl 1468, 1704, 1881; çıḳ-ḳıl 773; kiy- 440, 1088; kör- 25; kör-gil 865; yu-ġıl 314; yörü-gil 2031; yit-kil 2029; yi-gil 1128; yıraḳ tut-ḳıl 955; sürt-kil 651; sin asra 171.

-gin Bir örnekte metin içinde *öte-* olarak yazılmış, daha sonra tashih yapılarak satır kenarına *–gin* (كين)yazılmış: öte-gin 687.

Bunların yanı sıra –ḳa(y)/-ke(y) + sin;-ġa(y)/ge(y) + sin de istek/ gereklilik yanı sıra emir ifadesi taşımaktadır: ayt-ḳa sin 726; ayt-ḳay sin 606.

III. Tekil Şahıs Emir Eki -sUn ; dik

alma-sun 1386; al-sun 478, 1388, 1466; çıḳ-sun 1258; bol-sun 132, 748;

Marfat.com

birme-sün 1421; turma-sun 1443; kör-sün 535; di-sün 1001.

Bir örnekte dik ile karşılaşılmıştır: bu nev‘ örgen dik1851.

II. Çoğul Şahıs Emir Eki (°)n̂g; (°)n̂gIz; (°)n̂gIzlar

yād al-ˈn̂gız 289; bil-ˈn̂giz 93; ayt-ˈn̂gız 1123; birme-n̂g 1424; ötme-n̂g 1682; biti-n̂g; tile-n̂g 2137; di-n̂g 173; kör-ˈ̈n̂g 174; āgāh bol-ˈ̈n̂g 337; bil-ˈn̂g 89; ḳıl-ˈn̂g 730; tüzet-ˈn̂g 751; āgāh bol-ˈ̈n̂g 337; bitime-n̂giz 183; öte-n̂giz 1242; rūze tutma-n̂gız 1601; ḳıl-ˈn̂gız 1166; baġla-n̂gız 439; ḳop-ˈ̈n̂gızlar 876; kör-ˈ̈n̂giz 1060; tut-ˈ̈n̂gız 1480.

III. Çoğul Şahıs Emir Eki -sUnlAr

alma-sunlar 1423; bil-sünler 2112; ḳıl-sunlar 2112.

12.3.2. Gereklilik Kipi kirek (+ Durur); kirek (+Dur)

II.T.Ş. birmek+in̂g kirek 1448; ‘öşr birmekin̂g kirek 1448.

III.T.Ş. sa‘y kirek 783; örgenmek kirek 783; müstaḳır bol-sa kirek 51; tişi bolsa kirek 1353; pāk bol-sa kirek 646; ol-sa kirek 595; bil-se kirek 1498; örgen-se kirek 1976; bu kişi yirlik kirek-turur 706; andaḳ kirek turur 381; maḥrem kirek turur 1655; ḳuruḳ kirek 406; bilmeklik kirek 909; bir ḳarı bolġay kirek 324;; su tamsa kirek 405.

-ġay/-gey; -ḳay/-key’li yapılarda da pek çok yerde gereklilik ifadesi bulunur.

12.3.3. Şart Kipi -sA + İyelik kökenli ekler

I.T.Ş. -sA + m

yıġıştur-sa-m 18; sıġıştur-sa-m 18.

II.T.Ş. -sA + n̂g

al-sa-n̂g 325, 1432, 1446; çıḳ-sa-n̂g 1629; bol-sa-n̂g 502, 803, 1379; bil-se-n̂g 818; rūze tut-sa-n̂g 1606; sıġıştur-sa-n̂g 134.

III.T.Ş. -sA + ø

açıl-sa 382, 1523, 1550; aġ-sa 239, 240; alma-sa 1829; birme-se 1293; turma-sa 1634.

II.Ç.Ş. -sA + n̂gIz

bol-san̂gız 46, 1965; yi-sen̂giz 1523; tur-san̂gız 2151

III.Ç.Ş. –sa + lAr

al-sa-lar 345; çıġsalar <çıḳ-sa-lar 542; bol-salar 1909; rūze yi-seler 1595; otla-salar 1311.

Şart kipi eki kimi zaman kullanılmamaktadır. Ger/ er v.b. şart ifadeli cümle başı edatları ile sağlanmaktadır: ger necāset tonun̂gda bar “Eğer elbisende pislik varsa” 1840; eger ḳılmağığa māyil sin “yapmak için istekli isen” 1273.

12.3.4. İstek Kipi -ġa(y) / -ge(y) + şahıs zamiri ; -a/-e + şahıs zamiri

Oğuz Türkçesi etkisi ile birkaç örnekte istek eki –A şeklinde kullanılmıştır.

Marfat.com

Esas itibariyle hem gelecek zaman hem de emire yaklaşan bir istek ve gereklilik fonksiyonunda –ġa(y)/-ge(y); -ḳa(y)/-ke(y) kullanılır.

II.T.Ş. bil-e sin 695; ḳıl-a sin 615, 695; ört-e sin 1993; çıḳ-ḳa sin 2048; bol-ġa sin 2053; bil-ge sin 16; oḳu-ġa sin 2077/ oḳu-ġay sin 606; kiy-ge sin 1816; ḳuç-ḳa sin 2011; yit-ge sin 1076; yād tut-ḳa sin 1004; sıḳ-ḳa sin 429; sal-ġay sin 1302.

III.T.Ş. Kim ki bu aġzı suyını yut-key / Bī-kefāret ḳażāsını tut-key 1530

II.Ç.Ş. yād tut-ḳay siz 383; (yād) al-ġa siz 1116

12.4. Yeterlilik Çekimi

Yeterlilik yapısında gerek olumlu gerekse olumsuz çekimde al- yardımcı fiili kullanılmaktadır: bara al-ġay 11; kil-e almaġay 1174; ḳıl-a alġança 2039, 2151; bol-a alġay 11; sıḳ-a almas 430; bol-a almasa 1667; ḳaç-a almaṣa 1890; ḳıl-a almas iseṉg 1011.

Bir örnekte de –u görülür: kiltürümes 118.

13. EK-FİİL i(r)-

Eski Türkçe'den beri kullanılan i(r)- < er- ek fiili görevinin onun yanı sıra Karahanlı Türkçesinden iitibaren tur- ve bol- yardımcı fiilleri de üstlenmiştir. Tur- özellikle geniş zaman çekiminde III.Şahıs çekiminde ir- ile aynı kullanıma sahiptir. Özellikle isim cümlelerinde geniş zaman çekiminde ek-fiilin düştüğü, bu düşme sonucu ya yüklem isminin fiil görevini üstlendiği ya da şahıs zamirinin bildirme görevini üstlendiği görülür. Bunların yanı sıra olumlu ve olumsuz isim cümlelerinde bar "-D˚r" ve yok "değil" yüklem isimlerini bildirme olarak görürüz (ERASLAN 1996).

13.1. Ek-fiilin isim-fiillerle kullanımı

ẓāhir igenni 459; maṣraf irmes igenni 1428; müṣrif irmes igendür 1426.

13.2. Ek-fiilin Geniş Zaman Çekimi

13.2.1. Olumlu

muḫtār sin "serbestsin" 742, 981, 983; ḳul+ġa irür 1292; azraḳ irür 448.

Ek-fiilin Geniş Zamanının Şartı

arıġ imes irse 535.

13.2.2. Olumsuz: i(r)mes; irmes turur; i(r)mestür

lāzım imes 118 (1); yigülük imes 453; işitmek ḳulaḳ+dın irmes 80; ẓulm imestür 92; ḳuruḳ irmes 1449; 'ādat +imes 1525; lāzım irmes 522, 616 (2); lāyıḳ irmes 191; lāzım irmes turur 653; vācib irmes turur 1034; maḥsūb imes turur 1429; sünnet imes 1760; sünnet imestür 1202; lāzım irmestür 333, 489, 555, 779; sünnet irmes 1081; ṣevāb imestür 371; revā imes 1057 / revā irmes 124 / revā imestür 1000; mavḳıf imes 2068; müfsid imes turur 1571; revā yoḳ

Marfat.com

1904; cāyiz imes 502 / cāyiz irmes 1414 / cāyiz imestür 1422 / cāyiz irmestür 872; ḥisāb yoḳ 2108.

13.3. Ek-fiilin Görülen Geçmiş Zaman Kipiyle Çekimi i(r)-di

yüz yigirme sikkiz idi 2255; merkeb irdi 145; bar idi 58; żarūr irdi 17; sünnet+ler irdi 601; meṣtūr idi 1281 muḳtedā idiler 671; afḍal +ı irdi 168

13.4. Ek-fiilin Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipiyle Çekimi i(r)-miş

müfsid imiş 946

13.5. Ek-fiilin Şart Kipiyle Çekimi

al-ġan irse 2213; su ise 323; bāliġ olġan ise 1142; yoḳ ise 1207; lāzım ise 1555; ‘amd ise 1780; ‘ayb ise 2238; żarūr ise 608; sūra ise 889.

14. YARDIMCI FİİLLER

Çağatayca yardımcı fiiller bakımından son derece zengin bir tarihî şivedir. Babür de bu zenginlikten yararlanmıştır. Metinde aşağıda görülen yardımcı fiiller tespit edilmiştir. Yardımcı fiillerden it- / eyle- /ḳıl-; ol- / bol-; ayt- / di- / oḳu- vezne göre birbirleriyle yer değiştirmektedir. Bu yardımcı fiillerin beraber kullanıldıkları isim ve fiiller dizinde hem isim hem de fiil kısmında tam liste olarak verilmiştir.

bol- / ol- cünüb+ (bol-) 348, 1831/ (ol-) 489; lāzım bol- 1545 (8) / lāzım ol- 1066 (17); revā bol- 701/ revā ol- 880

it- / eyle- / ḳıl- ‘arż+ (eyle-) 595, 1479 / ‘arż+ (ḳıl-) 297, 305; ẕikr eyle- 698 / ẕikr ḳıl- 2144; ẕibḥ eyle- 1175 / ẕibḥ it- 1177 / ẕibḥ ḳıl- 1743; beyān eyle- 292 / beyān it- 65, 293, 328, 2253 / beyān ḳıl- 46, 1965; ‘azm+ (eyle-) 2163 / ‘azm+ (it-) 1966, 1971 / ‘azm+ (ḳıl-) 2080; luṭf it-152, 243 / luṭf ḳıl- 114, 269; ‘amel it- 1956 / ‘amel ḳıl- 509; -ġa yüz ḳıl-710; teyemmüm eyle- 651 / teyemmüm it-) 649 / teyemmüm ḳıl- 635; terk eyle- 1035 / terk it- 1036 / terk ḳıl- 185; ṭavāf eyle- 2177 / ṭavāf it- 1841 / ṭavāf ḳıl- 1955; taḫlīl eyle- 655 / taḫlīl it- 591 / taḫlīl ḳıl- 598, 599; selām di- 1191 /selām eyle- 810 / selām it- 900 / selām ḳıl- 870; namāz eyle- 1118 / namāz it- 962 / namāz ḳıl- 356 / namāz öte- 657; mesḥ eyle- 571 / mesḥ it- 580 / mesḥ ḳıl- 611 / mesḥ tart- 592.

aç- köz aç- 77; aġız aç- “iftar etmek” 1550.

açıl- āfitāb açıl- 1247 / āfitāb çıḳ- 2047.

al- aġızġa su al- 587; köñglüñge al- 2084; yād al- 391; tırnaḳ al-: tırnak kesmek 1824; burū+uñg al- 1707.

at- tañg at-sa 2090; tañg attur- 2147.

ayt- / di- / ḳıl-tesbīḥ ayt- 1109 / tesbīḥ di- 757; telbiye ayt- 1772 / telbiye di- 1914 / telbiye ḳıl- 2168; tekbīrāt ayt- 1106 / tekbīrāt di- 1187; tekbīr ayt- 1123 / tekbīr di- 1101 / tekbīr ḳıl- 883; söz ayt- 610.

bağla- löng bağla- 1705 / löng ḳıl- 1706; iḥrām bağla- 2181; il bağla-

Marfat.com

1104; ḳol bağlamaslıḳ 901.

baḳ-sözige bak- 590.

bar- ālemdin bar-ur "ölmek" 263; yoḳḳarıġa barsa "ölse" 1416.

bil- revā bil- 618.

bir- şifā bir- 567; ṣadaḳa bir- 1156 / ṣadḳa eyle- 1906 /ṣadḳa ḳıl-1869; meded bir- 80.

çik- renc çik- 2245; ʻazāb çik- 242.

di- / ayt-/ oḳu- ṣalavāt di- 2075 / ṣalavāt oḳu-809.

ivrül- tüş ivrül- 1920.

ḳıl- barmaġ ucını ḳıbleġa ḳıl- " parmak ucunu kıbleye çevirmek" 857.

kiltür- secde kiltür- 811 / secde ḳıl- 806.

kir- mecālı kir- "güçlenmek" 1587.

ḳoy- özni boş ḳoyma- 468.

kör- revā kör- 744; nem kör- 562; elem kör- 218.

körset- cidd körset- 932.

ḳur- bağdaş ḳurmaḳ 899.

oḳu- duʻā oḳu- 1190 / duʻā edā ḳıl- 2135 / duʻā eyle- 2135 / duʻā ḳıl-1272

öte- namāz ötemekni 2017.

sal- ḳulaḳ sal- 289, 1828; köz sal- 1376; ton sal- 1704; ṣulḥ sal- 285; sunı salmaḳdur 514; saç salġuçı 2120, tırnaḳ sal- 1865; ton u ötük sal- 1704.

sın- teyemmüm sın- 662; ṭahārat sınmas 565.

sındur- barmaḳlarıŋnı sındur- 912.

sür- ustura sür- 2120; dem sürgey 229.

tap- vuḳūʻ tapsa 815; ḳudrat tapsa 662; ṣevāb tap-ḳaylar 2258; noḳṣān tapar 546; şeref tapar 634; tağyīr tapḳay 686.

tart- su tartmasa 640; sürme tartsaŋ 1581; mesḥ tartıp 592; sürme tart-1581.

tigür- til tigürme- 178.

tipret- tilni tipretey 731.

tut- ḳulaḳ tut- 394, 2203; ʻaḳd tut- 2101; yād tut- 383; rūze tut- 1511.

tutul- ay tutul-ġanda 1252; ḳuyaş tutul-ġanda 1242.

tüş- köz+i (tüş-) 1980; yolġa tüş- 1693.

ur- ilig ur-uban 2161; pūye ur-up 253.

yap- baş yap-sa 1818; ağız yap- "oruç tutmaḳ için niyetlenmek, bir şey yememek" 852, 896.

yi- ḥasret yi-gey 1035; ni ġuṣṣa yi-gey 218; rūze yi- 1555.

yi(me) -rūze yime- 1582.

yum- köz yum- 77.

Bu yardımcı fiillerden yararlanılarak pek çok birleşik fiil oluşturulur. Bunlar başlıca iki yapıda değerlendirilir:

Marfat.com

a. İsim+ Yardımcı Fiil Yapısında olan Birleşik Fiiller: rūze yime- 1582; tırnaḳ sal- 1865; meded bir- 80 ...

b. Fiil+Zarf-Fiil Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller

yaḫşı ide tut-1117; sin uşbularça ḳıla kör 677. Bu yapılarla aşırılık ve gayret anlamı sağlanmaktadır (BARUTÇU- ÖZÖNDER, 1996: 778a/2-3).

Marfat.com

C. CÜMLE BİLGİSİ

Söz varlığı bakımından kendini daima yetiştirmeye çalışan Babür, eserini oldukça sade ve içten bir dille yazmıştır.

Nazım dolayısı ile ahenkli söylenmiş sözlerle öğrenmenin daha kolay olmasından yararlanma sonucu pek çok örneğini gördüğümüz manzum fıkıh, salat kitapları yazma geleneğini Babür de kendisininkinden önceki örneklerden çok daha hacimli olarak Mübeyyen ile devam ettirmiştir. Aruz vezni ile yazarken gerekli olan dil zenginliğini gerek Türkçe gerekse alıntı kelime ve kelime gruplarını son derece rahat bir üslupla kullanarak göstermiştir. Vezne göre kelime ve kelime gruplarını, gerektiği şekilde Türkçe veya Farsça kaideye göre kullanmış (ziyārat ṭavāfı 2123, 2176 / ṭavf-ı ziyārat 1838; ṣadr ṭavfı 2177 / ṭavf-ı ṣadr 1948; dīn ehli 2248 / ehl-i dīn 64; çokluk şekilleri: tekbīrāt 1187 / tekbīr+ler durur 799, tekbīr+lerni 1112); kelime seçiminde de yine hem Türkçe hem alıntı hem de arkaik kelimelerden yararlanmış (yağın yağ- "yağmur" 98 / yamġur yağ 1044, 1532; mār 353 / yılan 879; ḫayme <A. çadır 992; alaçuḳ 992; piyāde <F. yaya 972 / yayaḳ 1652; nuḳre <A. kümüş 1331 / kümiş; taşrıḳ "başka" 1602 yanı sıra *özge* "başka" 101; tüz+de 71 / yazı "ova"1310; cehennem 249 (2 kere) / tamuḳ 256 (3 kere) / uçmaḳ 219 (5 kere); güş tut- 1316 / ḳulaḳ tut 1662), böylelikle dil çalışmaları için zengin bir malzeme ortaya koymuştur.

1. KELİME GRUPLARI

Metinde daha çok basit fakat çeşitli kelime grupları bulunmaktadır.

Tekrar grupları: ayta ayta 2081; bir bir 409; birin birin 1378.

Bağlama grupları ölmeklik vü tirilmeklik 43; ḥuccāc birle ġāzīler 1411; yaman u yaḫşı 6; dūzaḫnı vü behiştni hem (kördi); yaḫşı efʿāl u bed-siriştni hem 149.

İyelik grupları anıng ṣıfātı 68.

Belirtili/ belirtisiz isim tamlamaları enbiyā ser-efrāzı 14, naẓm tertībi 18; mülk vīrān boluru "mülkün viran olması" 203; şirk çirigi 47; hestlik cergesi 55; Tingri ẕātı vü atı 61; turġan sunıng aḳallı 318; atanıng atası 1417; ana anası 1417.

Sıfat Tamlamaları tanglalıḳ kün 20; bu mufaṣṣal 45.

Edat grupları bu ikidin kiyin 29; şerḥi birle 46.

Hitap grupları iy hem-dem 42; iy ḳārī 881; iy ʻulemā 982.

İsim-ıiil grupları hīç kim yitmegen 152.

Zarf-fiil grupları telbiye aytıban 1772, 2049; köz yumup açḳuça 77; bir kişige nişāb bolġunça 1435.

2. CÜMLE ÇEŞİTLERİ

"Türkçede 'bildirme' cümlenin temelini oluşturan çekimli fiillerle teşkil edilir. Çekimli fiilin mahiyetine göre bildirme iki kısımda ele alınabilir: Çekimli esas fillerle kurulan bildirme" ki bunlar cümle bilgisinde fiil cümleleri; diğeri de "Çekimli yardımcı fiillerle kurulan bildirme" ki bunlar da isim cümleleri olarak

Marfat.com

adlandırılır (ERASLAN 1996:458).

Mübeyyen, İslâmın beş şartını din bilginlerine ama esas olarak halka öğretmek amacıyla yazıldığı için (Her ni dir min, anı köŋgülge biting. "Benim her dediğimi gönlünüze yazın."35) daha çok kısa, anlaşılır, basit cümlelerle oluşturulmuştur. Bunlar basit ya da sıralı isim, fiil cümleleri; emir cümleleri; bil / bil ki(m) ile dikkat çekilerek nesnenin söylendiği cümleler; zamir ki(m) şeklinde yine belirtme tarzında kurulan cümlelerdir.

Bar üçinçi kitāb iḳrārı "Üçüncü kitaba imandır" 40

Avval īmān Ḫudā'ġa kiltürgil, "Önce Allah'a iman getir."
Şirk çirigin żamīrdin sürgil. "Şüpheleri kendinden uzaklaştır." 38

Yana bil kim melek irür mevcūd, "Yine bil ki melek vardır." 39

2.1. İsim Cümleleri

İsim cümlelerinde bildirme farklı şekillerde oluşturulur:

2.1.1. Olumlu İsim Cümleleri

2.1.1.1 i(r)- ek fiili ve bunun çekimli şekilleriyle

Bildirme unsurunda vezin gereği çok şekillilik görülmektedir: bu bardur 1230 / bu+dur 35/ bu durur 197/ bu idi 292; munça bar durur 1922 / munça dur 818 / munça durur 1476...

a. Ek-fiilin Geniş Zaman Kipi ile Çekimi

Bigi ḳul mālıġa zekāt birür,
Ruḫṣat er birse birgü ḳulġa irür 1292

"Kölenin beği (onun) malı için zekat verir; eğer (beğ) izin verirse vergi kuladır (kul verir)."

Fevt bolġan künige fidye birür,
Mes'ele şer' içre mundaḳ irür. 1635

".... mesele şeriate göre böyledir."

b. Ek-fiilin Görülen Geçmiş Zaman Kipi ile Çekimi i(r)-di

yüz yigirme sikkiz i-di 2255; merkeb ir-di 145; bar i-di 58; żarūr ir-di 17; sünnet+ler ir-di 601; meṣtūr i-di 1281 muḳtedā i-di-ler 671; afḍalı ir-di 168.

Yıl toḳuz yüz yigirme sikkiz idi,
Fıḳhda Bābür uşbu naẓm didi. 2255

"Yıl, 928 idi, Babür fıkıh konusunda bu nazmı yazdı."

Marfat.com

Cebra'īl allıda buraḳ çikip,
Merkeb irdi Buraḳ vü ol rāḳib 145

"Cebrayil 'onun huzuruna burak getirmiş, Burak merkep ve o, binici idi."

c. Ek-fiilin Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi ile Çekimi i-miş

Bir ilig birle ḳılsaŋg er üç iş,
Bolsa bir rüknde bu müfsid imiş. 946

"Eğer üç işi bir elle yapsan, bu bir rükn de olsa kötü imiş."

ç. Ek-fiilin Şart Kipiyle Çekimi

İsim cümlelerinde bildirmede şart ifadesi farklı şekillerde sağlanmaktadır:

ç.ı. Ek-fiil + Şart kipi

i(r)-se

Sūranıŋg żammı lāzım irmestür,
Ger bir āyat uzun ise bestür. 779

"... Eğer bir ayet uzun ise yeterlidir."

Līk köŋglüŋgde taŋg namāzı ise,
Yaŋgılıp tiliŋg anı şām dise, 723

"Ancak, gönlündeki sabah namazı ise, dilin yanılıp onun için akşam dese ..."

Yanà ḫatun ki ḥāmile irse,
Ya kiçik oġlanıġa süt birse, 1588

" Ayrıca, hamile olan veya küçük oğluna süt veren (bir) hanım ise.. "

Bī-żarūr ālatıŋġa ḳılıp naẓar,
Baḳmaġıŋg ger żarūr ise ni żarar. 608

"Gerekli olmadan edep yerine bakıp, ayet bakman zorunlu ise zararı yok, ..."

Ger kefāret kişige lāzım ise,
Birmeyin anı yana rūze yise, 1555

"Eger kişiye kefaret gerekli ise, onu vermeden oruç yese ..."

Ḥacnı fāsid ger eylese me'mūr,
Nef'a her ni alġan irse birür. 2213

"Eğer memur, haccı bozsa her ne kâr elde etmiş ise verir."

bol-sa: i(r)- yerine bol- da aynı işlevde kullanılır:

Ger uzun su ise mesāḥat ḳıl,
Yüz ḳarı bolsa ḫōş ṭahārat ḳıl. 323

".. eğer uzun su ise ölç, yüz fersah ise iyi(dir), temizlen."

ç.ıı. Şart Bildiren Cümle Başı Edatı (Ger/eger/er) .... Yüklem ismi + ø

Bu yapılar şartlı birleşik cümlelerde yardımcı cümlelerde görülür.

Kör, eger ḳılmaġıġa māyil sin,
Bī-tavaḳḳuf ḳılur işiŋ ḳıl sin. 1273

"Bak, eğer yapmak için meyilli isen, beklemeksizin yapılacak işini yap."

ç.ııı.eger ..... isim + ek-fiil + geniş zaman

Vācib oldı diremçe bolsa, yumaḳ,
Sünnet oldı, eger irür azraḳ. 448

"Dirhem kadar olsa yıkaması vacip oldu; eğer (dirhemden) daha az ise sünnet oldu."

ç.ıv ger ... isim+ -Dur

Anda ger da'vā-yı nübüvvettür,
Biliŋgiz aŋga mu'cize attur 157

"O zaman eğer peygamberlik davası olsa, onun adı bilin ki mucizedir."

Pād-şāhī egerçi ẓālimdür,
Ehl-i islām içre ḥākimdür, 196

"Şayet bir padişah zalim ise – müslümanlar arasında hâkimdir-"

2.1.1.2. turur/durur

Tur- yardımcı fiili de ir- ek-fiili gibi geniş zamanda aynı fonksiyonda kullanılmaktadır: cāyiz durur 2169 / cāyiz irür 1896.

Aŋga ḳılmaḳ ḫurūc boldı ḥarām,
Bu-durur şer' içre rabṭ u niẓām 197

"Ona karşı ayaklanmak haram olmuştur, şeriattaki kayıt ve düzen budur."

Munda hem bilge sin şerāyiṭ bar,
Cum'anıŋ şarṭı dik-turur, iy yār. 1091

"Ey dost, bu (konuda) da bilmelisin ki şartlar var, cumanın şartı gibidir."

Marfat.com

Biş-durur vaḳtı bir tün ü künde,
Şübhe vü ḳīl yoḳ-turur munda. 664

"Bir gece ve gündüzde vakti beştir, bunda hiçbir şüphe yoktur."

2.1.1.3. +DUr + (Zamir)

Boldı yıllar ki bī-devādur min,
Bu belā birle mübtelādur min. 561

"Ben yıllardır çaresizim, bu belaya müptelayım."

Sūranıng żammı lāzım irmestür,
Ger bir āyat uzun ise bestür. 779

"Sure ilâvesi gerekli değildir. Eğer bir ayet uzun ise yeterlidir."

Ol muṣallī namāzıdur cāyiz,
Bu mesāyilni yād tutḳay siz. 383

"O namaz kılanın namazı cayizdir, bu meseleyi siz aklınızda tutun."

2.1.1.4. +Ø

Güm-rehler raḥmatıġa muntaẓır (dur)
Şehler ḳulluġı bile müftehir(dür) 5

" Doğru yoldan sapanlar (onun) rahmetine bakarlar; şahlar, (onun) kulu olmakla övünür."

Nafl u sünnette iḫtiyārıng bar 742
"Nafile ve sünnette seçme özgürlüğün var."

Ni cenāze revā-durur ni ḳażā,
Ni tilāvet ḳılurda secde revā. 693

"Ne cenaze ne kaza uygundur ne de okurken secde reva(dır)."

2.1.1.5. bar turur/durur

Bilgil üçünçi vācibin mundaḳ,
Bar-durur ol Minā'da taş atmaḳ. 1942

"Üçüncü vacibini bil, böyle(dir): o, Mina'da taş atmaktır."

Ḳıl namāzınġnı, eyle ḳurbānlıḳ,

Yigil andın ki bar-durur lāyıḳ. 1128

"Namazını kıl, kurban et (ve) ondan ye çünkü uygundur."

2.1.1.6. bar+Dur

Bil ki bardur Ḥarem'de ṣayd ḥarām,
Niççe kim bolmasa sanga iḥrām, 1902

"Harem (bölgesinde) ihram giymemek gibi, av (avlamak da) haramdır, bil."

Vaḳtını bil ki bardur üç kün,
Dāḫil-i vaḳttur yana iki tün. 1928

"Vaktini bil ki üç gündür, vakte iki gece dahildir."

2.1.1.7. bar

İmdi aytay ki niçedür sünnet,
Bar tün ü künde on iki rek'at. 967

"Şimdi sünnetin ne kadar olduğunu açıklayayım, gece ve gündüzde on iki rekattır."

Yana bişinçi bar tikilgen ton,
Min diyin bu ṭarīḳ bilgen ton. 1808

"Ve beşinci dikilmiş elbisedir, ben, bu yola elbiseyi anlatayım."

Yana bilgil ölük namāzı bar,
Munı farż-ı kifāye diptürler 1181

"Yine, bil, ölü namazıdır, buna farz-ı kifaye demişlerdir."

2.1.1.8. İsim + Zamir

Ḳopar u oltururda sin muḫtār. 742
"Kalkıp oturmada serbestsin"

Līk sünnetlerini bil, iy yār,
Ḳılur u ḳılmasıġa sin muḫtār. 981

"Ey yar, lakin sünnetlerini bil, (onları) yapmak veya yapmamakta serbestsin"

Ramażan rūzesiġa sin muḫtār,

Marfat.com

Ger tut er tutma iḫtiyārıṅg bar. 983

"Ramazan orucu için özgürsün, ister tut ister tutma serbestliğin var."

2.1.2 Olumsuz İsim Cümleleri

Yine burada da manzum eser olmanın gereği çok şekillilik görülür. Babür vezinde her hangi bir düşüklüğe sebebiyet vermeksizin bunları kullanır: cāyiz imes 502 / cāyiz irmes 1414 / cāyiz imestür 1422 / cāyiz irmestür 872.

2.1.2.1 Ek-fiilin Olumsuz Geniş Zaman Çekimi i(r)mes

Biş nime ḳılma bolsaṅg arıḳsız,
Kim cünübḳa bu biş imes cāyiz. 502

"Abdestsizken beş şey yapma çünkü bu beşi pislikte uygun değildir."

Lāyıḳ irmes bu işke özge kişi,
Kirek uşbu imāmınṅgız Ḳureşī 191

"Bu iş için başka kişi uygun değildir; imamının işte bu Kureyşî olmalıdır."

Ek-fiilin Olumsuz Geniş Zaman Çekiminin Şartı: imes irse

Kim ki ḥammāmda suġa kirse,
Löngi anınṅg arıġ imes irse, 535

"Hamamda suya girenin alt iç çamaşırı temiz değilse ..."

2.1.2.2. irmes turur

Lāzım irmes turur teyemmümde,
Eşeri bes-turur teyemmümde. 653

"Teyemmümde gerekmez, eser miktarı yeterlidir."

Özge mescid mü'eẕẕiniġa cavāb,
Vācib irmes turur, bilinṅg aḥbāb. 1034

"Başka mescidin müezzinine cevap vacip değildir, (ey) dost, bilin."

2.1.2.3. i(r)mestür

Anda taġyīr lāzım irmestür,
Neces olmaḳḳa endekī bestür. 333

"O zaman değiştirmek gerekmez; pislik olmak için birazı yeterlidir."

Ẕulm imestür, irür barı işi ḫūb,
‘Adl ile faẓl irür anṅga mensūb. 92

“İşlerinin tamamı zulüm değil iyiliktir; adalet ve fazilet ona bağlıdır.”

2.1.2.4. yoḳ

Tüşmese yirge yoḳ ḥisāb ol atış,
Sanṅga uşbu maḥal i‘ādedür iş. 2108

“(Taş) yere düşmezse o atış sayılmaz; o zaman sana düşen iş, tekrarlamaktır.”

2.1.2.5. yoḳ ise

‘Iyd-gāh içre afḍal oldı bilinṅg,
Yoḳ ise cum‘a mescidide ḳılınṅg. 1248

“En iyisi bayram yerindedir, bilin; (bayram yeri) yok ise Cuma mescidinde kılın.”

2.1.2.6. yoḳ+tur

İḥtiyācı kişige yoḳtur anınṅg,
Yār u yāver işige yoḳtur anınṅg. 57

“Onun kimseye ihtiyacı yoktur; işi için yardımcıya (ihtiyacı) yoktur.”

Ḥaddı yoḳtur aḳallınınṅg anınṅg,
Eḳṣeri ḳırḳ kün-durur anınṅg 500

“Onun çok azının sınırı yoktur, çoğu kırk gündür.”

2.1.2.7.yoḳ turur

Yoḳ-turur uşbu ikki şıḳta zekāt,
Her iki cem‘ bolsa birgil bat. 1304

“Bu iki konuda zekat yoktur; her ikisi toplansa hemen (zekat) ver.”

2.1.2.8. ni

Bī-żarūr ālatınṅġa ḳılıp naẓar,
Baḳmaġınṅ ger żarūr ise ni żarar. 608

“Gerekli olmadan edep yerine bakıp, ayet bakman zorunlu ise zararı yok, ...”

2.2.3. Soru Cümleleri

Marfat.com

Metinde görülen soru cümleleri daha çok isim cümlesi yapısında olup bir meseleyi ortaya koyma amacını taşır. Öğretme metotlarından biri olan nedir, kimdir, nasıldır gibi sorularla meseleyi ortaya koyup bunun cevaplarının verilmesine, soru-cevap biçimine dayanan bir üslupla eser ortaya konmuştur. Bu cümlelerde kullanılan soru unsurları şunlardır: kimdür, ni-durur, nidür, ni türlük ikin; ni türlük ikin; ni imiş; n'iter; şer' (ehle) ni dir; ism niçe; nidür işiŋ; ḳaysıdur; ni ḥükmdür; niçüktür; ni'tkey; ni ḳılur.

Bu cümleler özne yüklem, yer tamlayıcısı yüklem; yardımcı cümlesi çoklukla zarf olan şartlı birleşik cümle türündedir.

Kim Ḫudāy'ıŋ, peyam-barıŋ kimdür?
Dīniŋ ü rāh u reh-beriŋ kimdür? 217

Ger neces tüşse özge sularġa,
Ni-durur şer' ḥükmi bularġa? 332

Ger necāset tiger, nidür ḥükmi? 397

Ol neces nime tigse niçük ikin,
Ḥükm aŋa şer'de ni türlük ikin? 403

"Ġayr-ı me'kūl ḳuş saŋı ni imiş?"
Bil, anı şer' ili ḥafīfe dimiş. 419

Bolsa mer'ī necāset anda, n'iter?
Su bile 'aybnı kiterse yiter. 422

Mūcib-i ġusl boldı ikki ḳısm,
Uşbu ḳısm içre barına niçe ism? 482

Ger ḳuruḳ ḳalsa saŋa endek yir,
Tut ḳulaḳ, şer' ehli munda ni dir? 532

Bolsa ger ir imām ḫatunġa,
Ni-durur şer' buyruġı munġa? 1053

Bolsa ger mülk ü bolmasa ilde,
Şer' ehli ni dir mesāyilde? 1298

"Ḳaysıdur imdi istiṭā'at?", işit,
Ger ḳılur sin Ḫudā'ġa ṭā'at, işit. 1648

Marfat.com

Ḥaccı vü ‘umresi bolur bāṭıl,
“Bāṭıl olsa niçük ḳılur ol?”, bil. 1782

‘Umre ya ḥacġa müfred olsa kişi,
Ḥalḳ ile naḥrda niçüktür işi? 2113

2.3. Fiil Cümleleri

2.3.1. Olumlu Fiil Cümleleri

Kördi dūzaḫnı vü behiştni hem,
Yaḫşı ef‘āl u bed-siriştni hem. 149

Rāst yol ilge körsetürler alar, 127

Bardı andın, felekke meyl itti,
Yitti kökke uşal zamān yitti. 147

2.3.2. Olumsuz Fiil Cümleleri

2.3.2.1 –mA- fiilden fiil yapma eki ile genişlemiş olumsuz fiil çekimleriyle yapılırlar.

Şek bu işte kiçürme köñglüñde,
Fikr-i fāsıd ivürme köñglüñde. 154

Kildi andın çü zevḳ birle beri,
Savumaydur idi henüz yiri. 153

Küfr ile ma‘ṣiyetni bilmesler,
Ḥaḳ buyurġandın özge ḳılmaslar. 101

Öz başıñgça Ḫudā’ġa at dimegil,
Hem ta‘aḳḳul ḳılıp ṣıfat dimegil. 62

Ḫ^{v}āstsız ot ara mamuḳ köymes,
Aç, yiben ‘ālem aşını toymas. 74

2.3.2.2 *ni* olumsuzluk edatı ile yapılırlar.

Ger cavābını bā-ṣavāb digey,
Ni elem körgey vü ni ġuṣṣa yigey. 218

“Cevabını doğru olarak verirse elem görmeyecek, endişelenmeyecek.”

Marfat.com

Kim ki Aḥmed kibi ki bedraḳadur,
Yolda yüz ḫavf bolsa ni baḳadur. 12

"Kim, en iyi olan Ahmed gibidir, yolda yüz korku olsa bakmaz."

Her kişi kim bu işni ḳılmaydur,
Salṭanat şīvesini bilmeydür;

Ger imām itseler ni ḳılsun ol,
Salṭanat şīvesin ni bilsün ol! 201-202

"Herkes bu işi yap(a)maz, saltanat şivesini bil(e)mez; (bu kişiyi) eğer imam yapsalar o yap(a)maz, saltanat şivesini bilmez."

2.3.3. Bağlı Cümleler

Bağlı cümlelerde şu bağlama edatları ve cümle başı edatları kullanılmıştır: yoḳsa "aksi taktirde; eger; egerçi; er; ger; belki; gerçi; līk; līkin; meger; velī; velīk; eyle kim; çü; çün; çünki.

2.3.3.1. Basit Bağlı cümleler ve, hem v.b.

Yaḫşı dinḡ, yaḫşı hem körünḡ yārını,
'İzz u ta'ẓīm ile sürünḡ barını. 174

Bar idi vü hemīşe bolġusıdur, 58

Körgülüklerni bardı vü kördi,
İşitür sözni Ḥaḳ işittürdi. 151

Yaman u yaḫşıdur ḳażāsı anınḡ,
Yaḫşıġadur velī rıżāsı anınḡ. 90

2.3.3.2. Cümle başı edatları ile bağlı cümleler

Çün ḫilāfet 'Alī'ġa taptı ḳarār,
Tüşti aṣḥāb ile ḫilāf u niḳār 176

"Halifelik Ali'ye geçtiğinde ....."

Kildi andın çü zevḳ birle beri,
Savumaydur idi henüz yiri. 153

"Oradan zevkle döndüğünde ..... "

Tā yuyulġay tamuḳ ġubārıdın,

Marfat.com

Köñgli tıngay bu laḥẓa barıdın. 267

"Cehennem tozundan arındığında (ne zaman ki arınır)...."

2.3.4. Birleşik Cümleler

2.3.4.1. İç İçe Birleşik Cümleler

\# Yolda nāyib ger olsa ol fursat,
"Ni ḳılur bu zamān?" diyin, toḫtat. 2219
Nesne

".... bu zaman ne yapacağını açıklayayım, ..."

\# Kim ki bu nev' ḳılsa ol te'ḫīr,
Bara almasa bil, "Nidür tedbīr?". 1667
Nesne

"..... tedbirinin ne olduğunu bil."

\# Bil ki ḥükmini dip idim "iki ḳısm(dır)", 537
Nesne

"Bil ki hükmünün iki kısım olduğunu söylemiştim."

\# Müteyemmim eger sunı körse,
"Bu dağı müfsid oldı", diñg sorsa. 958
Nesne

"..... sorsa, bunun da müfsid olduğunu söyleyin."

\# Bil ki mekrūhdur niçe nime,
"Ol nime birle pāk itey", dime. 452
Nesne

"Pek çok şeyin mekruh olduğunu bil; (mekruh olan) şeyle temizleyeyim deme.

Uygur Türkçesinden itibaren Türkçede tercüme etkisi ile görülmeye başlayan ki'li / kim'li cümleler Doğu Türkçesinde çok kere karşımıza bağlama zamiri / edatı düşmüş, içi içe birleşik cümle biçimini almış olarak çıkar. Mübeyyen'de de vezne göre bu iki yapı ikili olarak kullanılır. Karşımıza bil ki(m), bilgil ki(m) ile kurulan cümlelerde yardımcı cümle nesne görevindedir:

\# Bil ġarīb ol-durur ki ġurbette,
Kün kiçürgey 'aẕāb u şiddette. 1412

"Gurbette azap ve şiddet içinde gün geçirenin garip olduğunu bil."

Marfat.com

Bil ki altınçı farż niyyettür, 717
nesne

"Altıncı farzın niyet olduğunu bil."

Yana bil kim melek irür mevcūd,
Barçası ‘abd u Tiñgridür ma‘būd. 39

Yukarıdaki gibi beyitler yanı sıra sadece bil, bilińgiz ile kurulan örnekler de çoktur:

Bil üçünçi ṣıfat irādettür, 72
Nesne

"Üçüncü sıfatın irade olduğunu bil."

Yana ḫayl-ı ferişteder, bilińgiz,
Nesne
Her birisi bir iştedür, bilińgiz. 93
Nesne

Her birini bir işge ta‘yīn bil. 104
Nesne
Niççesini beşerġa bil ta‘yīn, 107

Yana ‘İsādur u Muḥammed bil, 122
Nesne

2.3.4.2. Şartlı Birleşik Cümleler

Dört tip şartlı birleşik cümle yapısı görülmektedir:

a. Yardımcı cümle yüklemi + - sA Esas Cümle

Bu yapılarda yardımcı cümle çoklukla zarf görevindedir.

Tiñgri tevfīḳı bolsa / diy barı. 40

Ḫalḳ ara kim ki pād-şāh-durur,
Ṭā‘atıñg ḳılmasañg / günāh-durur. 193

Bil ki uynıñg niṣābı otuzdur,
Yitse otuzġa / anda bu sözdür. 1340

Vācib oldı /diremçe bolsa,/ yumaḳ, 448

Marfat.com

Yitmese ger meşaḳḳatı bu maḥal,/
Rūze tutsun ki bar-durur afḍal. 1594

Çirk eger bolsa tırnaġıng arası, 1.Y.c.
Ġuslde kitmese anıng ḳarası, 2.Y.c. 524

Bolsa bu çirk miṣl-i yaġ u ḫamīr, 3.Y.c.
Uşbulardın su ḳılmasa te'sīr, 4.Y.c. 525

Vācib oldı bularnı dūr itmek,
Uşbular yirlerige su yitmek. Esas Cümle 526

(Burada 1. y.c. dışında edat kullanılmamış.)

Emrler terk ḳılmasa hergiz,/
Nehyler sarı zāhir itmese iz, / 185

Ḥükm ḳılmanġ anı ṣa'ādatlıḳ,
Dimenġiz anı cezm-i cennetlıḳ. 186

Uşbu ḫayl olmasa delālette,
Ḳalġay il küfr ile ḍalālette. 128

b. meger/eger/ger/er yardımcı cümle yüklemi + -sA Esas Cümle

Yana bilgil Ḫudā'dın, iy hem-dem,
Yaḫşılıḳ bolsa ger yamanlıġ hem, 42

Sehv eger birdin artuḳ olsa niter? 823

Ger imām itseler ni ḳılsun ol,
Salṭanat şīvesin ni bilsün ol 202

Ger kişi bolsa ṣāliḥ ü 'ābid,
Tün ü kün bolsa ḳāyim ü sācid. 184

Żilletī tapsa ger birisige yol,
Sehv ü nisyān bile igendür ol. 130

Kilse ger ḳaṭre yamġurı yirge,
Bar anınġ birle bir melek birge. 96

Yana bilgil Ḫudā'dın, iy hem-dem,

Yaḫşılıḳ bolsa ger yamanlıġ hem, 42

Gerçi köp ẓulm u köp ḫaṭā ḳılsa,
Mübtedi‘ bolsa, yüz hevā ḳılsa, 182

Ḥükm ḳılmanġ anınġ şaḳāvatıġa,
Dūzaḫīlıḳ bitimenġiz atıġa. 183

c. meger/eger/ger/er Yüklem ismi ø / yardımcı cümle yüklemi+(şart kipi dışındaki kiplerle: geniş zaman/ gelecek zaman/görülen geçmiş zaman v.b.) Esas Cümle

c.ı. meger/eger/ger/er fiil+ gelecek zaman kipi

Meger olġay sanġa yavuḳ mescid, 1. Y.c.
(meger mescid sanġa yavuḳ bolġay)
Sindin olġay yıraḳ uluḳ mescid, 2. Y.c. 1038
(uluġ mescid sindin yıraḳ olġay)

Uşbu mescidḳa bar, barma yıraḳ, Esas Cümle 1039

Ger cavābını bā-ṣavāb digey,
Ni elem körgey vü ni ġuṣṣa yigey. 218

c.ıı. meger/eger/ger/er fiil+ geniş zaman kipi

Sünnet oldı, eger irür azraḳ. 448

Ger necāset tiger, nidür ḥükmi?
Bilge sin, ton kibi irür ḥükmi. 397

Ḥayż çaġı eger imes, bilsün,
Çarḫ-ı sāyil kibi ‘amel ḳılsun. 509

c.ıı. meger/eger/ger/er yüklem ismi+ (bildirme)

Buşmas, ol rub‘ıdın eger kemdür,
Mes’ele, bilmegenge köp ġamdur. 395

Eger artuḳḳa iḥtiyācınġ bar,
‘Adadın ṭāk asraġıl zinhār. 461

c.ıv. meger/eger/ger/er fiil + emir kipi

Marfat.com

Ger cünüb bolsun u eger kāfir,
Bilge sin aġzı suyını ṭāhir. 348

Ger ḳarangġu vü ger yaruḳ bolsun,
Ger yıraḳ bolsun er yavuḳ bolsun, 81
Körer ü işitür tefāvütsiz,
'Acz yoḳtur cenābıda hergiz. 82

ç. Soru yapısı ile:

Fi'lingiz her nidür, bilinġ andın,
Yaman u yaḫşı, barça Raḥmān'dın 89

"İşiniz her ne ise, ondan bilin; ...."

Yir ü kök içre her ni ḥādistür,
Tinġri taḳdīri bil ki bā'istür. 87

Fi'lingiz her nidür, bilinġ andın, 89

İkki yirdin ni kim bolur ẓāhir,/
Ḳıl ṭahārat ki bolġa sin ṭāhir. 54ᵥ

"İki yerden her ne çıkarsa, temiz olmak için taharetlen."

2.3.4.3. Kim ve Ki'li Birleşik Cümleler

Metinde *kim* ve *ki* ile kurulan cümle yapıları bir hayli fazladır. Bunları birkaç grupta toplamak mümkündür:

a. Esas cümle ki(m) Yardımcı cümle:

a. ı. Yardımcı cümlenin esas cümlenin öznesi olma durumu

Yitti köñglümge kim yıġıştursam,
Naẓm tertībiġa sıġıştursam. 18

"(İmanın esaslarını) toplamak ve nazım düzenine sokma (isteği) gönlüme düştü."

a. ıı. Yardımcı cümlenin esas cümlenin nesnesi olma durumu

İmdi aytay ki niçedür sünnet 967

"Sünnetin nasıl olduğunu şimdi açıklayayım."

Marfat.com

Yıraḳ olġan kişi işit ki niter,
Cihetiġa yüzini ḳılsa yiter. 704

"Uzak olan kişinin ne yapacağını işit."

İmdi aytay ki nidür istibrā 472

"İstibranın ne olduğunu şimdi söyleyeyim."

Müfsid-i ṣavm ikki türlüktür,
Her ikisini diy ki niçüktür1513

"Orucu bozan şeyler iki türdür; her ikisinin nasıl olduğunu söyleyeyim."

Hīç bilmen ki ni devā ḳılayın,/
Kimge bu müşkilim edā ḳılayın. 566

a. ııı. Zamir durumunda olan yüklem isminin açılımı

Ol idi fidye kim didim yoḳḳarı. 1597

"Fidye yukarıda açıkladığım idi."

b. bil- ki(m) + Yardımcı cümle(ler):

Bu yapılarda yardımcı cümleler nesne görevindedir.

Bil ki ma'būd-ı bā-sezā oldur,
Cümle-i ḫalḳdın sivā oldur. 54

Bilinġiz kim ferişte ḫaylı barı
Nerlıġ u māddalıġdın oldı berī 100

"Meleklerin hepsinin cinsiyet ve bedenden arınmış olduğunu bilin."

Uşbular /kim barın didi Bābür,/
Bilge sin kim mufaṣṣal-ı īmāndur. 44
E.C.

"Babür'ür dediği her şeyin imanın ayrıntıları olduğunu bil." Yukarıdaki kim'li birleşik cümlede y.c. de kim'li birleşik cümledir ve y.c.nin y.c.si öznenin tamlayıcısıdır.

Yana bil kim melek irür mevcūd, 39

Şarṭ-ı ḥac bil ki ikki türlüktür,
Her ikisini diy ki niçüktür. 1644

Marfat.com

Bil ki tofrāġnı ançça sürmeklik,
Tüg tübige anı tigürmeklik, 652
Lāzım irmes turur teyemmümde, 653

c. Eses cümlenin bir öğesi isim / zamir ki(m) + Yardımcı cümle(ler):

Bu yapılarda yardımcı cümleler ismin niteleyicisi durumundadır /zamir açılımı durumundadır ve bunlar esas cümlenin öznesi görevindedir.

c. ı. zamir + ki(m) + zamirin açılımı

Her ni kim bardur, ol yaratḳandur,
Hestlik cergesige ḳatḳandur. 55

"Var olan her şeyi o, yaratmıştır, varlık yerine katmıştır."

Tīz öter *kim* ki birse yaḫşı cavāb,
Yoḳsa, yıllar çiker 'aẕāb u 'iḳāb 242

"Doğru cevap veren çabuk geçer yoksa ....."

Ḫalḳ ara *kim* ki pād-şāh-durur,
Ṭā'atıṅg ḳılmasaṅg / günāh-durur 193

Şartlı birleşik cümledir. Şartlı birleşik cümlenin y.c.si ki'li birleşik cümledir ve y.c. nesnenin tamlayanı durumundadır: " Halk arasında padişah olanın taatını yerine getirmezsen günahtır."

Her kişi kim bu işni ḳılmaydur,/
Salṭanat şīvesini bilmeydür;/ 201
Ger imām itseler / ni ḳılsun ol,
Salṭanat şīvesin ni bilsün ol! 202

"Bu işi yapmayan, saltanat şivesini bilmeyen kişiyi eğer imam etseler; o ne yapsın."

Yukarıdaki cümle şartlı birleşik cümledir. Y.c.de kim'li birleşik cümledir ki bunun y.c.si her iki cümlenin de öznesi görevindedir.

Kim ki şeyḫin ü enbiyānı söger,
Ḳanını öz iligi birle töker./ 170
Söggüçi şer' ara bolur kāfir, 171

"Şeyhine ve peygamberlerine söven kanını kendi eli ile döker, şeriata göre kafir olur."

Uşbular kim barın didi Bābür,-
Bilge sin kim mufaṣṣal-ı īmāndur 44

Marfat.com

"Babür'ün anlattıklarının imanın ayrıntıları olduğunu bil."

c. II. İsim + ki(m) + yardımcı cümle

Bu yapılarda yardımcı cümle ismin tamlayanı durumundadır.

c. II. I. Öznenin tamlayanı olma durumu

Yana ẖatun ki ḥāmile irse,
Ya kiçik oġlanıġa süt birse, 1588
Yaşıdın ẖavf ḳılsa ya özidin,
Yisün ol rūze şer' ili sözidin. 1589

"Hamile olan hanım .... şeriate göre orucunu bozsun."

Kiçik oġlan ki māllıḳ irür,
Atası oġlı mālıdın birür. 1143

"Malı olan küçük oğlanın babası oğlunun malından (zekat) verir."

Yuyulur 'użvġa ki didim at,
Yumaġı farż boldı bir nevbet. 581

"Adını söylediğim yıkanır uzuvların temizlenmesi bir kere farz oldu."

Her kişi kim bu işni ḳılmaydur,
Salṭanat şīvesini bilmeydür; 201

c. II. II zarfın tamlayanı olma durumu

Tañglalıḳ künde /kim ḥisāb olġay,/
Mañga ecr ü sañga şevāb olġay 20

"Hesap sorulacak yarınki günde bana ecir ve sana sevap olacak."

c. II. III. nesnenin tamlayanı olma durumu

Şart-ı avval ki ol ṭahārattur,
Bil, bu üç farżdın 'ibārettür 306

"İlk şart olan taharetin üç farzdan ibaret olduğunu bil."

Mes'eleler ki ol żarūr irdi,
Bilmeseñg / dīnge ḳuṣūr irdi. 17

Şartlı birleşik cümlenin y.c.si ki'li birleşik cümledir; ki burada nesnenin tamlayanı durumundadır: "Gerekli olan meseleleri bilmesen din için kusurdu."

c. II. III. yer tamlayıcısının tamlayanı olma durumu

Bu kütüb törttür ü yana ün tört,
Kimge kim münkir olsa / tüşsün ört. 117

"..... Münkir olan kişiye ateş düşsün."

ç. ki(m) bazı yapılarda kalıplaşmıştır: Bā-vücūdī ki, eyle kim.

Bā-vücūdī ki şer' iter tekfīr,
Ölüm olġay bu cürmġa ta'zīr. 172

Aġzıġa renklik nime salsa,
Eyle kim aġzı suyı reng olsa, 1529

Kim ki bu aġzı suyını yutkey,
Bī-kefāret ḳażāsını tutkey. 1530

d. Katmerli ki(m)'li birleşik cümle:

Līk ḫatun ki başḳa su saçḳay,
Lāzım irmes ki saçını açḳay. 522

1. y.c. ikinci y.c.nin öznesinin tamlayanı, 2. y.c. de esas cümlenin nesnesidir: "Başına su serpen hanımın saçını açması gerekmez."

Kim ki Aḥmed kibi ki bedraḳadur,
Yolda yüz ḫavf bolsa ni baḳadur. 12

1. y.c. esas cümle öznesinin tamlayanı, 2. y.c., 1. y.c.deki isimin açıklayıcısıdır: "En iyi (kişi) Ahmed gibi olan ..... bakmaz."

Yana bilgil ki ḥāyiż ü nefsā,
Niççe işdür ki ḳılmasun aṣlā. 505

e. Esas cümlede yardımcı cümlenin e. c.nin hangi öğesi olduğunu belirten çekimli bir zamir bulunur:

Hedydin her nime ki toġsa ol ān,/
Ṣadaḳa ḳılġıl anı ya ḳurbān. 2235

"Kurbanlıktan o an doğan her şeyi ya sadaka ya da kurban kıl."

Yana her kim ki ol müsāfir ise,
Anĝa boldı mubāḥ, rūze yise. 1593

"Misafir olan kişi için oruç bozması uygun oldu."

Marfat.com

Her ni kim Tiñgri'din kitürse resūl,
Her kişi kim olarnı ḳılsa ḳabūl, 180

Ol kişi ehl-i ḳıbledür, biliñgiz, 181

"Peygamberin Tanrı'dan getirdiklerini kabul eden her kimse kıble ehlidir; bilin."

Yukarıdaki cümle gerçekte iki y.c.si olan bir kim'li birleşik cümledir: 1. y.c. ikinci y.c.nin nesnesi, ikinci y.c. de esas cümlenin öznesi görevindedir; ancak y.c.lerdeki şart unsurları onları esas cümlenin zarfı durumuna getirmektedir.

Bolsa ḫurma vü arpa, buġdaydın,
Birsün andaḳ ki eyledim ta'yīn. 1586

"(Zekatını) hurma, arpa, buğdaydan varsa belirlediğim şekilde versin."

Kimge kim bolsa ża'flıḳ īmān,
Ötmegi andın olmaġay āsān 152

Ḥalḳ u taḳṣīr eyle naḥr küni,
'Iyddur kim diyildi naḫr munı. 1952

Ol nime kim zekāt olur andın,
Şer' añga ḥad ḳılıp turur ta'yīn 1284

Uşbular kim didim birin birin at,
Bil ki vācib imes bularda zekāt 1378

f. Ki(m) esas cümle eyleminin sebebini bildirir

İkki yirdin ni kim bolur ẓāhir,
Ḳıl ṭahārat ki bolġa sin ṭāhir. 540

"İki yerden her ne çıkarsa, temiz olmak için taharetlen."

Delk ḳılġıl ki delk sünnettür, 594

Līk taḥrīme vaḳtı, iy dānā,
Ḳıbleġa yüzni ḳıl ki bar evlā. 713

"Ey dana, tahrime vakti yüzünü kıbleye çevir çünkü uygundur."

Yaḫşı ton kiy ki müstaḥabtur bu 1088

"Güzel kıyafet giy çünkü bu uygundur."

Marfat.com

Sa‘y ḳılġıl ki sa‘y sünnettür,
Yügürürge işit ki bu attur. 1959

“Say kıl çünkü say sünnettir; acele acele yürümenin adı (say)’dır.”

Şükr kim ṣavmda mesāyiller
‘Arż ḳıldım, ḥall oldı müşkiller. 1636

“Şükürler olsun çünkü oruçta meseleleri arz ettim, zorluklar çözüldü.”

Marfat.com

Marfat.com

IV. KARŞILAŞTIRMALI METİN

B1a MÜBEYYEN DER FIḲH[1]

A6 Bi'smi'l-lāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm[2]

1. [Giriş]

B1b 1 Ḥaḳ'ḳa ḥamd u şenā edā ḳıldım,
Ḥaḳ atı birle ibtidā ḳıldım.

2 İbtidā ḳılġuluḳ ni kim bardur,
Ḳılmasaŋg atı birle ebterdür.

3 Ḳādir [ü] ber-kemāl Tiŋgri-durur,
Ḳāhir [ü] ẕü'l-celāl Tiŋgri-durur.

4 Her ni kim ḳılsa ol ḳılur bī-şek,
Her ni kim bolsa ol bilür bī-şek.

5 Muntaẓır raḥmatıġa güm-rehler,
Müfteḫir ḳulluġı bile şehler.

6 Yaman u yaḫşıġa ümīd andın,
Ḳorḳmaḳ andın u nevīd andın.

A7, B2a 7 Cismde her niçe ki ḳıl bolsa,
Ḳıl sanı il tenide til bolsa,

8 Ḥamdıġa ẕākir olsa ol tiller,
Dise ḥamdını aylar u yıllar.

9 Ol bārīniŋg kelāmı bir bolġay,
Barı öz 'aczıġa muḳır olġay.

2. Seyyide'l-Mürselīn ü Ḫātemü'n-Nebiyyiniŋg Na'tı Ṣalla'l-Lāhu 'Aleyhi ve Sellem.

10 Vācib oldı barıġa şükr-i Ḫudāy,
Muṣṭafā boldı bizge rāh-nümāy,

---

[1] A'da başlık yok.

[2] Rabbi yesir bi'smi'l-lāhi'r-raḥmani'r-raḥim ve temmem bi'l-ḫayr B1b/1.

Marfat.com

11 Yolçısız yolnı kim bara alġay,
Barsa avval ḳademde oḳ ḳalġay.

12 Kim ki Aḥmed kibi ki bedraḳadur,
Yolda yüz ḫavf bolsa ni baḳadur.

13 Boyıġa cüst hil'at-i levlāk,
Lāt aġzıġa ilgidin tün çāk.

14 Ol-durur enbiyā ser-efrāzı,
Ḳabu ḳavseyn maḥrem-i rāzı.

A8 15 Manĝa ḳılġıl şefā'atınĝ hem-rāh,
Ni diy özge 'aleyke ṣalla'llāh.

3. Kitāb Naẓmınınĝ Sebebi

B2b 16 Bilge sin iy ḫuceste-pey ferzend,
Cigerim birle cānıma peyvend.

17 Mes'eleler ki ol żarūr irdi,
Bilmesenĝ dīnge ḳuṣūr irdi.

18 Yitti könĝlümge kim yıġıştursam,
Naẓm tertībiġa[3] sıġıştursam.

19 Tā anı żabṭ ḳılġa sin āsān,
Ol mesāyilni bilge sin yek-sān.

20 Tanĝlalıḳ künde kim ḥisāb olġay,
Manĝa ecr ü[4] sanĝa ṣevāb olġay.

21 Uşbu niyyet ki min ḳılıptur[5] min,
Ol mesāyil ki min biliptür[6] min,

---

[3] tertībide B.
[4] A'da yok.
[5] ḳılıpdur A.
[6] bilipdür A.

Marfat.com

22 Cem‘ide sa‘y u[7] ihtimām ḳılay[8],
Sining atınggа min tamām ḳılay[9].

A9 23 Bī-beḳā dünyā işi sehl-durur,
Dīn işin ḳılġay ol ki ehl-durur.

24 Dīn ü dānişde her kün efzūn bol,
Devlet ü baḫt ile Hümāyūn bol.

25 Kām-rān bol cihānda, devlet kör,
Yüz tümen āb-rūy u ‘izzet kör.

4. Biş Farżnıng Ta‘dādı

B3a 26 ‘Ulemā ekşeri didi bu maḳal,
Cehl-i farż oldı mübṭil-i a‘māl.

27 ‘İlm-i farż ilge miṣl-i ḳarż-durur,
Ṭalebi barça ilge farż-durur.

28 Kim ki ol bolsa bāliġ ü ‘āḳıl,
Anga biş farżdur munı bilgil:

29 Biri īmān-dur[10] u[11] ikkinçi ṣalāt,
Bu ikidin kiyin üçünçi zekāt,

30 Ramażān rūzesi vü ḥac ötemek,
Farż-ı ‘ayn oldı uşbu biş bī-şek.

A10 31 İldin oldı barıġa ṭā‘at şarṭ,
Līk ikide bar istiṭā‘at şarṭ.

32 Ol iki, ḥacnı vü zekātnı dir,
Bolsa ger istiṭā‘atıng bar bir.

---

[7] A’da yok.
[8] ḳılġay B.
[9] ḳılġay B.
[10] B’de īmān-durur
[11] B’de yok.

Marfat.com

33 İmdi bir bir ḳılay barın taḳrīr,
Ḥaḳ ta‘ālādın olsa ger taḳdīr.

I. Birinci Kitap [KİTĀB-I ĪMĀN]

1. Avvalġı Farżnıng Beyānı

34 Bābür, avvalġı farż ḳıl ta‘rīf,
Kim bar insānġa avval ol teklīf.

35 Budur īmān min aytayın, işiting,
Her ni dir min, anı köngülge biting.

B3b 36 Mü’menü bihġa kim bolur taḥḳīḳ,
Ḳılġay iḳrār til köngül taṣdīḳ.

2. Altı Mü’menü Bihning Ẕikri

37 Altıdur mü’menü bih, iy mü’min,
Aytayın barçasın, işit mindin.

A11 38 Avval īmān Ḫudā’ġa kiltürgil,
Şirk çirigin żamīrdin sürgil.

39 Yana bil kim melek irür mevcūd,
Barçası ‘abd u Tingridür ma‘būd.

40 Bar üçinçi kitāb iḳrārı,
Tingri tevfīḳı bolsa diy barı.

41 Yana bil enbiyāsını ber-ḥaḳ,
Rūz-ı āḫırnı dağı bil mundaḳ.

42 Yana bilgil Ḫudā’dın, iy hem-dem,
Yaḫşılıḳ[12] bolsa ger yamanlıġ hem,

43 Yana ölmeklik vü tirilmeklik,
Tingridin uşbularnı bilmeklik.

44 Uşbular kim barın didi Bābür,
Bilge sin kim mufaṣṣal-ı īmāndur.

---

[12] yaḫşılıġ B.

Marfat.com

45 Bu mufaṣṣal ki min didim ḥālī,
Līk fi'lcümle bardur icmālı.

B4a 46 Şerḥi birle barın beyān ḳılayın,
Bilmegen bolsaṅgız ‘ayān ḳılayın.

3. Avvalḳı[13] Mü’menü Bihniṅg Şerḥi

A12 47 Budur īmān Ḫudā’ġa kiltürmek,
Şirk çirigin żamīrdin sürmek.

48 Aytḳıl *lā ilāhe illa'l-lāh*,
Ayt u ma‘nīsidin hem ol āgāh.

49 Kelime uşbudur, munı toḫtat,
Dimegi farż boldı bir nevbet.

50 Yana[14] mundın kiyin ki kilgüsidür,
Bu ‘aḳāyid kim ol diyilgüsidür[15].

51[16] Müstemir bolsa ḫaṭırıṅgda kirek,
Müstaḳır bolsa ḫāṭırıṅgda kirek.

52 Bilgil vü i‘tikādnı muṅga tüz,
Cān u köṅglüṅgde[17] mundaḳ olturġuz.

53 Kim Ḫudādur barını hest itgen,
Yir ü kök ü bülend ü pest itgen.

54 Bil ki ma‘būd-ı bā-sezā oldur,
Cümle-i ḫalḳdın sivā oldur.

55 Her ni kim bardur, ol yaratḳandur,
Hestlik cergesige[18] ḳatḳandur.

---

[13] avvalġı B.
[14] līk B.
[15] digilgüsidür B.
[16] Beyit A’da yok.
[17] köṅglüṅge B.
[18] cergeside B.

Marfat.com

A13, B4b

56 Birdür ü yoḳ şerīk anıñg işige,
Oḫşamas hīç işide hīç kişige.

57 İḥtiyācı kişige yoḳtur anıñg,
Yār u yāver işige yoḳtur anıñg.

58 Bar idi vü hemīşe bolġusıdur,
Ni kim olġusıdur ni tolġusıdur.

59 Tiñgri künhiġa bende yol tapmas.
Ḳaçan vü ḳanda anda yol tapmas.

60 Ẕātı anıñg ni[19] cevher vü ni[20] ‘araż,
İşleride ni[21] ‘illet ü ni[22] ġaraż.

61 Tiñgri ẕātı vü atı il dik imes,
Fi‘li birle ṣıfātı il dik imes.

62 Öz başıñgça Ḫudā’ġa at dimegil,
Hem ta‘aḳḳul ḳılıp ṣıfat dimegil.

63 Bar mevṣūf ol ṣıfat birle,
Hem müsemmā-durur ol at birle.

64 Kim özi anı yād ḳılġandur,
Ehl-i dīn i‘tiḳād ḳılġandur.

A14 4. Ḥaḳ Subhānehuniñg Şübūtī Ṣıfatlarıniñg Tafṣīli

65 Bar şübūtī ṣıfatları yitti,
Uşbularnı selef beyān itti.

5. İşāret Ḥayāt Ṣıfatıġa

66 Biri bu yittidin ḥayāt-turur,
Ol ḥayātı ki bī-memāt-turur[23].

---

[19] ne B.
[20] ne B.
[21] ne B.
[22] ne B.
[23] memāt-durur B.

Marfat.com

67 Bu ḥayāt il ḥayātı dik irmes,
Vaṣf-ı Ḥaḳ il ṣıfātı dik irmes.

68 Ten ü cāndın imes ḥayātı anıñg,
Oḫşamas ḫalḳḳa ṣıfātı anıñg.

6. İşāret ‘İlm Ṣıfatıġa[24]

69 Yana bir ‘ilmdür ṣıfātlarıdın,
‘Ālimü'l-ġayb boldı atlarıdın

70 Fikr ü endīşedin imes bu ‘ilm,
Kesb ile pīşedin imes bu ‘ilm.

A15 71 Taġda taş, tüzde ḳum ‘adadlarını,
Añga ẓāhir-durur bilür barını.

7. İşāret İrādet Ṣıfatıġa

72 Bil üçünçi ṣıfat irādettür[25],
Bilmegen[26] ol ki bī-sa‘ādattur[27].

73 Ot köyer, su aḳar irādetidin,
Ser-be-ser her ni bar irādetidin.

B5b 74 Ḫ^{v}āstsız ot ara mamuḳ köymes,
Aç, yiben ‘ālem aşını toymas.

8. İşāret Ḳudrat Ṣıfatıġa

75 Yana bir vaṣf Ḥaḳ’ḳa ḳudrattur[28],
Anda ḳudrattur, anda ḳuvvattur[29].

---

[24] *İşāret ‘ilm ṣıfatıġa* adlı bölüm Berlin’de(5a -4) *Ḥaḳ subḥānehunıñg ṣübūtī ṣıfatlarınıñg tafṣīlī*’nden hemen sonra gelmekte.

[25] irādetdür A.

[26] bilmegey B.

[27] sa‘ādatdur A.

[28] ḳudratdur A.

Marfat.com

76 Barı işde niçük ki dānādur,
Her ni ḳılmaḳta hem tevānādur.

77 Köz yumup açḳuça[30] ḳılur mevcūd,
Köz açıp yumġuça ḳılur nā-būd.

A16 78 Her ni ḳılmaḳta[31] ḳudratı bestür[32],
Ālat ü vāsıṭa kirekmestür[33].

9. İşāret Sem‘ ü Baṣar Ṣıfatlarıġa[34]

79 Yana bil vaṣf-ı sem‘ ü vaṣf-ı baṣar,
‘İlmdin munda özge ma‘nī bar.

80 Bu işitmek ḳulaḳdın irmes,
Uşbu körmekte köz meded birmes.

81 Ger ḳarangġu vü ger yaruḳ bolsun,
Ger yıraḳ bolsun er yavuḳ bolsun,

82 Körer ü işitür tefāvütsiz,
‘Acz yoḳtur cenābıda hergiz.

B6a 10. İşāret Kelām Ṣıfatıġa

83 Yana bil kim kelāmdur[35] ṣıfatı,
Ber-kemāl ü tamāmdur ṣıfatı.

84 Mütekellim-durur kelām bile,
Ni til ü ni aġız ni kām bile.

A17 85 Nükteler ḥarfsiz, ‘ibāretsiz,
Ḥaḳ ‘ademġa didi nihāyetsiz.

---

[29] ḳuvvatdur A.
[30] açġuça B.
[31] ḳılmaḳda A.
[32] besdür A.
[33] kirekmesdür A.
[34] ṣıfatıġa B.
[35] kelāmıdur A.

86 ‘Adem ol söz bile vücūd oldı,
Munça tar oldı, munça pūd oldı.

11. Altınçı Mü’menü Bihning Şerḥini Münāsib Cihetidin Munda Ḳılındı

87 Yir ü kök içre her ni ḥādiṯtür[36],
Tingri taḳdīri bil ki bā‘istür[37].

88 Küfr ü dīn zühd ü fısḳ u[38] yaḫşı yaman,
Tingri taḳdīri birledür yek-sān.

89 Fi‘lingiz her nidür, biling andın,
Yaman u yaḫşı, barça Raḥmān’dın

90 Yaman u yaḫşıdur ḳażāsı anıng,
Yaḫşıġadur velī rıżāsı anıng.

91 Zāhidīġa tiger tümen[39] ta‘abı,
Yarlıḳar[40] fāsıḳīnı bī-sebebī.

B6b 92 Ẓulm imestür, irür barı işi ḫūb,
‘Adl ile faẓl irür anga mensūb.

A18 ## 12. İkkinçi Mü’menü Bihning Şerḥi

93 Yana ḫayl-ı ferişteдür bilingiz,
Her birisi bir iştedür bilingiz.

94 Biri rāki‘-durur, biri sācid,
Biri ḳāyim-durur, biri ḳā‘id,

95 Biri Ḥaḳ yādı birle müstaġraḳ,
Bilmeyin Ḥaḳ’dın özgeni muṭlaḳ.

---

[36] ḥadisdür A.
[37] bā‘isdür A.
[38] A’da yok.
[39] Metinlerde tüben yazılı.
[40] A’da şeddeli *yarlıḳḳar* okunacak şeklinde yazılmış, ancak vezin gereği *yarlıḳar* okundu.

Marfat.com

96 Kilse ger ḳaṭre yamġurı yirge,
Bar anıñg birle bir melek birge.

97 Barsa ger ẕerre tofrağı kökke,
Ol barışnı sağınma özlükke.

98 Her yağın yağsa, her yili yilse,
Her nime barsa, her nime kilse,

99 Her bir işke müvekkel oldı melek,
Ger yir ehli-durur ger ehl-i felek.

100 Bilinġiz kim ferişte ḫaylı barı
Nerlıġ u māddalıġdın oldı berī[41].

A19 101 Küfr ile ma'ṣiyetni bilmesler,
Ḥaḳ buyurġandın özge ḳılmaslar.

B7a 102 Bu melek içre törttür[42] meşhūr,
Atları ṣafhalardadur mesṭūr.

103 Cebra'yīl ü ikinçi İsrāfīl,
Bar üçünçi ferişte Mikā'īl,

104 Bar bulardın birisi 'Azrā'īl,
Her birini bir işge ta'yīn bil.

105 Bar burunġısı[43] vaḥy kiltürgen,
Yana bir ṣūr içre dem sürgen,

106 Birisi rızḳ yitkürür ilge,
Biri il 'ömrini birür yilge.

107 Niççesini beşerġa bil ta'yīn,
Ḫayr u şer ṣebt iterleri āyīn.

---

[41] Beyitin yanında mütekellimdür yazılı A.

[42] törtdür B.

[43] burunḳısı A.

108 İkki kün, ikki tün öy ü[44] yolda,
Biri oñg ḳolda, biri sol ḳolda.

109 Her ṣuver rāst eylep özlerige,
Körünür ehl-i ḳurb közlerige.

A20 110 Yana ba'żı ferişte-i raḥmat,
Yana ba'żı 'aẕāb üçün müṣbet.

111 İkkisi gür içidedür[45] sāyil[46],
Şekl ü hey'etleri besī hāyil.

112 Biri Münkir, biri Nekir-durur,
Barı ḥükm ilgide esīr-durur.

B7b 113 Uşbular birle siz yaman bolmañg,
Küfr ü 'iṣyāngа hem-zebān bolmañg.

114 Bendelıḳtur[47] buyursa ni çāre,
Luṭf eger ḳılsa, sorsa ni çāre.

13. Üçünçi Mü'menü Bihniñg Şerḥi

115 Tiñgri'ge bil ki köp kitāb-turur[48],
Anda hem luṭf u hem 'itāb-turur[49].

116 Enbiyāġa kilip-turur bu kütüb,
Ümmetiġa nebīleri oḳutup.

117 Bu kütüb törttür[50] ü[51] yana ün tört,
Kimge kim münkir olsa tüşsün ört.

---

[44] A'da yok.
[45] İçindedür B.
[46] sā'il A.
[47] bendelıḳdur B.
[48] kitāb-durur B.
[49] 'itāb-durur B.
[50] yüzdür A.
[51] B'de yok.

Marfat.com

A21

118 Līk īmān ‘adaḳa[52] lāzım imes,
Mücmel īmān kütübḳa[53] kiltürümes.

119 Bu kütübdin ki törtdür meşhūr,
Biri Tevrāttur, birisi Zebūr.

120 Yana İncīl vü yana Furḳāndur,
İmdi meşhūr atı Ḳur’āndur.

121 Bu kütüb kim alarġa kildi fürūd:
Biri Mūsādur u biri[54] Dāvūd,

122 Yana ‘Īsādur u Muḥammed bil,
Uşbu tertīb ile ta‘aḳḳul ḳıl.

B8a

123 Bu kütüb kim diyildi ba‘żı atı,
Barçasın bil kelāmı vü ṣıfatı.

124 Ṣıfatı Tiñri’din cüdā irmes,
Dime maḫlūḳ, kim revā irmes.

14. Törtünçi Mü’menü Bihniñ Şerḥi

125 Kim ki ilter Ḫudā’dın ilge peyām,
Ol kişige bolur peyāmbar nām.

A22

126 İlge dirler Ḫudāy aḥkāmın,
Emr ile nehy ü her ni peyġāmın.

127 Rāst yol ilge körsetürler alar,
Yaḫşılıḳ sarı ilge reh-ber alar.

128 Uşbu ḫayl olmasa delālette,
Ḳalġay il küfr ile ḍalālette.

129 Bar-durur cümle enbiyā ma‘ṣūm,
Cürm ü ‘iṣyān alardadur ma‘dūm.

---

[52] ‘adedġa B.
[53] kütübġa B.
[54] yana B.

Marfat.com

130 Ẕilletī tapsa ger birisige yol,
Sehv ü nisyān bile igendür ol.

15. İşāret Enbiyānıng Faẓīletleriġa ve Ḥażreti Muḥammed'ning Afḍallıġıġa[55] 'Aleykümü's-selām

B8b 131 Enbiyā Tingri tanlaġanlardur[56],
Barça il ten bu ḫayl-ı cānlardur.

132 Bar-durur barça ilge[57] faẓılları,
Ḫ^{v}āh bolsun ferişte ḫ^{v}āh perī.

133 Barçanıng afḍalı Muḥammeddür,
Barçanıng ekmeli Muḥammeddür.

A23[58] 134 Barçanıng faẓlını yıġıştursang,
Bir kişide barın sıġıştursang,

135 Faẓl Aḥmed'çe bolmaġay, ol hem
Bolġay Aḥmed faẓīletidin kem.

136 Her nebīning, ki ḥucceti bardur,
Bir bölek ḫayl u ümmeti bardur.

137 Līk, bil kim Muḥammed-i 'Arabī ,
Bar-durur kāffe-i ulusḳa nebī.

138 Cümle-i enbiyāġa ol ḫātim,
Barça maḥkūm, ol-durur ḥākim.

139 Ḫatm oluptur anga peyāmbarlıḳ,
Kilmes imdi kişige bu yarlıḳ.

140 Āsmāndın Mesīh çün kilgey,
Şer'-i şer'-i Muḥammedī bilgey.

---

[55] afḍallıġları B.

[56] tanglaġanlardur B.

[57] barça ilge: barçasıġa B.

[58] Bu sayfada kenarda metin ile ilgili olmayan bir not var: Eger kimersening dīdārça ṣıdḳ birle namāz-ı ḫuften yigirme bir merātibe oḳusa bolġay " b'ismi'llā allāhümme ente'l-ḳayyu ... femen yede e'ūzü zelīlü ... illā ente yā Rabb."

Marfat.com

141 Da‘vat itkey ulusnı bu dīnġa,
Sa‘y ḳılġay barın bu āyīnġa.

B9a 142 Şer‘içe şer‘ bolmaġay tansuḫ,
Ḳıldı her şer‘ni ki bar mensūḫ.

A24 16. İşāret Mi‘rācıġa Ṣalla'llāhu ‘Aleyhi ve Sellem[59]

143 Bir kiçe Tiñri’niñ ‘ināyetidin,
Faẓl ile luṭf-ı bī-nihāyetidin,

144 Ümmühānī öyide irdi resūl,
Cebra’īl āsmāndın itti nüzūl.

145 Cebra’īl allıda buraḳ çikip,
Merkeb irdi Buraḳ vü ol rāḳib.

146 Mekke’din kildi Beyt-i Muḳaddes’ḳa,
Sin bu yolnı sağınmağıl ḳısḳa.

147 Bardı andın, felekke meyl itti,
Yitti kökke uşal zamān yitti.

148 Enbiyā birle muḫteliṭ boldı,
Nūrıdın cevf-i āsmān toldı.

149 Kördi dūzaḫnı vü behiştni hem,
Yaḫşı ef‘āl u bed-siriştni hem.

150 Hem-rehi ‘āciz oldı barmaḳtın[60],
İmes irdi bu ‘aczı hārmaḳtın[61]

A25 151 Körgülüklerni bardı vü kördi,
İşitür sözni Ḥaḳ işittürdi.

B9b 152 Oyġaġ[62] irdi, ki Ḥaḳ bu luṭf itti,
Hīç kim yitmegenge ol yitti.

---

[59] İşāret- mi‘rāc-ı ḥażreti resūl ṣalla'llāhu ‘aleyhi ve sellem B.
[60] barmaḳdın B.
[61] hārmaḳdın B.
[62] uyġaḳ B.

Marfat.com

153 Kildi andın çü zevḳ birle beri,
Savumaydur idi henüz yiri.

154 Şek bu işte kiçürme köñlüñde,
Fikr-i fāsıd ivürme köñlüñde.

155 Barça Tiñri ḳaşıda āsāndur,
Ḳudrat allıda ‘aḳl ḥayrāndur.

17. İşāret Añga Kim Ḥavārıḳ-ı ‘Ādātḳa Her Maḥalda[63] Bir Attur

156 Ḫarḳ-ı ‘ādāt ẓāhir itse kişi,
Biliñgiz kim nidür anıñg bu işi.

157 Anda ger da‘vā-yı nübüvvettür[64],
Biliñgiz añga[65] mu‘cize attur[66].

158 Yoḳsa anıñg atı kerāmettür[67],
‘Aḳlda[68] uşbu işte ḥayrettür[69].

A26 159 Mübtedi‘din ḫavārıḳ-ı ‘ādāt
Ẓāhir olsa biliñg, nidür añga at.

160 Bardur ol mekr yāḫūd istidrāc,
Şehrdin eyleñgiz anı iḫrāc.

18. Beşer Cinsi Bilen[70] Melek Cinsiniñg Birbirlerige Fażīletleriniñg Beyānı

B10a 161 Bilgil afḍal-durur ḫavāṣ-ı melek,
Mü’minīn ‘āmmesidin irmes şek.

---

[63] her maḥalda: ber-maḥal B.
[64] nübüvvetdür B.
[65] anda B.
[66] atdur B.
[67] kerāmetdür B.
[68] ‘aḳlġa B.
[69] ḥayretdür B.
[70] bile B.

162 Bardur afḍal melek ‘avāmıdın,
‘Āmme-i mü’minīn munı bil çın.

163 Enbiyādın kiyin velīlerdür,
Kim melekke faẓīleti bardur[71].

19. İşāret Anga Kim Muḥammed Ümmeti Afḍal-ı Ümem-Durur ve Ümmetleri Arasıda Ḫulefā-yı Rāşidīn ‘Azīz u Muḥteremdür[72]

164 Çün Muḥammed nebīler ekmelidür,
Ümmeti hem ümemning afḍalıdur[73].

165 Ümmeti içre köptür aḥbābı,
Barıdın yaḫşı āl u aṣḥābı[74].

166 Bar Ebū Bekr cümle ümmetḳa,
Lāyıḳ u yaḫşıraḳ bar ḫilāfetḳa[75].

A27 167 Boldı andın kiyin ḫalīfe ‘Ömer[76],
Bar idi uşbu işke ol der-ḫūr.

168 Yana ‘Oṣmān bile ‘Alī irdi,
Uşbu tört ümmet afḍalı irdi.

169 İkkisi şeyḫ ü ikkisi ḫatneyn,
Birdiler dīn işige zīnet ü zeyn.

B10b 170 Kim ki şeyḫin ü enbiyānı söger,
Ḳanını öz iligi birle töker.

171 Söggüçi şer‘ ara bolur kāfir,
Tilimizni sin asra, iy Ḳādir!

172 Bā-vücūdī ki şer‘ iter tekfīr,
Ölüm olġay bu cürmġa ta‘zīr.

---

[71] Beyit A’da yok.
[72] muḥterem B.
[73] Beyit B’de yok.
[74] Beyit B’de yok.
[75] Beyit B’de yok.
[76] ‘Ömür (عُمر) şeklinde harekeli A

Marfat.com

173 Yaḫşı diñg cümle āl u aṣḥābın,
Vaṣf itiñg barça yār u aḥbābın.

174 Yaḫşı diñg, yaḫşı hem körüñg yārını,
‘İzz u ta‘ẓīm ile sürüñg barını.

175 Cümleni yaḫşı i‘tiḳād ḳılıñg,
Barçanı[77] yaḫşılıḳḳa yād ḳılıñg.

A28

176 Çün ḫilāfet ‘Alī’ġa taptı ḳarār,
Tüşti aṣḥāb ile ḫilāf u niḳār[78].

177 Ḥaḳ ‘Alī cānibi idi anda,
Kim ḫilāf itti, boldı şermende.

178 Ol ḫilāf, irdi nā-ḥaḳ u bāṭıl,
Līk alarġa[79] tigürmegey sin til.

179 İkkisi irdi on mübeşşiredin,
Kim bu nev‘ ittiler ḫaṭā aradın[80].

20. İşāret Añga Kim Ehl-i Ḳıble[81] Tekfīri Cāyiz İmestür

B11a

180 Her ni kim Tiñgri’din kitürse resūl,
Her kişi kim olarnı[82] ḳılsa ḳabūl,

181 Ol kişi ehl-i ḳıbledür, biliñgiz,
Anı ḳāfir dimekni bes ḳılıñgız.

182 Gerçi köp ẓulm u köp ḫaṭā ḳılsa,
Mübtedi‘ bolsa, yüz hevā ḳılsa,

183 Ḥükm ḳılmañg anıñg[83] şaḳāvatıġa,
Dūzaḫīlıḳ bitimeñgiz atıġa.

---

[77] barçasın B.
[78] ḫilāf [u] niḳār A.
[79] alarge B.
[80] alarge B.
[81] ehl tekfīri B.
[82] alarnı B.
[83] anı B.

A29

184 Ger kişi bolsa ṣāliḥ ü ‘ābid,
Tün ü kün bolsa ḳāyim ü sācid.

185 Emrler terk ḳılmasa hergiz,
Nehyler sarı ẓāhir itmese iz,

186 Ḥükm ḳılmanġ anı ṣa‘ādatlıḳ,
Dimenġiz anı cezm-i cennetlıḳ.

187 Meger ol on ki dōst-dār-ı ilāh,
Cennetīlıḳlarıġa boldı güvāh.

188 Yana āl-i resūl, kim bar idi,
Cennet-i ‘adnḳa mübeşşir idi[84].

189 Yana cem‘ini ḥażret allıdın,
Bil mübeşşir-nebī maḳālıdın.

21. İşāret İmāmġa[85]

B11b

190 Dīn işige köp ihtimām kirek,
‘Ālem ehli ara imām kirek.

191 Lāyıḳ irmes bu işke özge kişi,
Kirek uşbu imāmınġız Ḳureşī.

192 Pādşehdür ki şer‘ imām didi,
Uşbu ilge ḫalīfe nām didi.

A30

193 Ḫalḳ ara kim ki pād-şāh-durur,
Ṭā‘atınġ ḳılmasanġ[86] günāh-durur.

194 Ṭā‘at-ı pād-şāh vācibdür,
Ḳılmaġanġa günāh vācibdür[87].

195 Meger ol iş ki ma‘ṣiyet bolġay[88],
Ḳılmasıġa anınġ cihet bolġay.

---

[84] Beyit A'da yok.
[85] imāmetḳa B.
[86] Ṭā‘at er ḳılmasa B.
[87] Beyit A'da yok.
[88] Mısra: Mekr iş ki maḥabbet bolġay B.

Marfat.com

196 Pād-şāhī[89] egerçi ẓālimdür,
Ehl-i islām içre ḥākimdür,

197 Anĝa ḳılmaḳ ḫurūc boldı ḥarām,
Bu-durur şer‘ içre[90] rabṭ u niẓām.

198 Bu imām istemek şerī‘at ara,
Kimge vācib bolur ikin ayā.

199 Ser-keş il uşbunı heves ḳılmas,
Sāyir ilniŋ bu ilgidin kilmes[91].

200 Ger berīn bolsalar muna ḥükkām,
Kimni ḳılsunlar özlerige imām.

B12a 201 Her kişi kim bu işni ḳılmaydur,
Salṭanat şīvesini bilmeydür;

202 Ger imām itseler ni ḳılsun ol,
Salṭanat şīvesin ni bilsün ol[92]!

A31 203 Mülk vīrān bolurıġa ni şek,
Dīnġa hem köp ḫalel[93] bolur bī-şek.

22. İşāret Tört İmāmġa Kim Muḳtedāy-I Dīn ü Pīşvāy-ı Ehl-i Yaḳīndürler

204 Bil ki bu tört imām ber-ḥaḳtur[94],
Kim alardın bu dīnġa revnaḳtur[95].

205 Bu imāmī ki şer‘ edāsı-durur,
Dīn ile şer‘ muḳtedāsı-durur.

206 Birisi Bū Ḥanīfe Nu‘māndur,
Yana bir Şāfi‘ī-yi Pervāndur.

---

[89] Pād-şehī B.
[90] içinde B.
[91] Beyit: Sāyir ildin bu ilgidin kilmes / Ser-keş il uşbunı heves ḳılmas şeklinde B.
[92] Beyit B'de yok.
[93] ḫalās B.
[94] ber-ḥaḳdur B.
[95] revnaḳdur B.

Marfat.com

207 Yana bir Mālik vü yana Aḥmed,
Ḳıldılar cehd şer‘ ara bī-ḥad.

208 Birbirige[96] mutābı‘ vü hem-pāy,
Derecāt u necāt köp tapḳay.

209 Tiñgri’din bizge köp laṭīfe-durur,
Muḳtedāmız Ebū Ḥanīfe-durur.

210 Tiñgri’ge şükrler diyiñg yek-sān,
Ḳıldı bizlerge işni ol āsān.

A32, B12b **23. İşāret Añga Kim Zāhid ü Fāsıḳ ve Yaḫşı Yamannıñg[97] Arḳasıda Namāz cāyizdür**

211 Fāsıḳī bolsa, bolsa yā zāhid,
Ẓālimī bolsa, bolsa yā ‘ābid,

212 Cāyiz oldı kim[98] ol imām olġay,
Muḳtedānıñg işi tamām olġay.

213 Ḳaysıdur bu imām, işitiñg rāz,
Bu imām oldı ilge bīş-i namāz.

24. Bişinçi Mü’menü Bih Bilen Yitinçi Mü’menü Bihniñg Beyānı[99]

214 Yana āḫır kününiñg īmānı,
Budur aytay, işitiñgiz anı.

215 Burnaġı menzil anda gür-durur,
Gür ilidin Ḫudāy sordurur.

216 Ol soruḳçı iki ferişte-durur,
Kim burun boldı atları meẕkūr.

---

[96] hem birige B.
[97] yaman B.
[98] ki A.
[99] şerḥi vü beyānı B.

Marfat.com

217 Kim Ḫudāy'ıṅg, peyam-barıṅg kimdür?
Dīniṅg ü rāh u reh-beriṅg kimdür?

A33, B13a 218 Ger[100] cavābını bā-ṣavāb digey,
Ni elem körgey vü ni ġuṣṣa yigey.

219 Ḳabrını kiṅg Ḫudāy ḳılġay anṅga,
Ṙevzen uçmaḳ sarı açılġay anṅga.

220 Kiçe kündüz anṅga 'ayān bolġay,
Kim yiri ravżada ḳayan bolġay.

221 Ger cavābını yaḫşı aytmasa,
Tiṅgri anıṅg sarıġa[101] ḳaytmasa.

222 Başıġa āhenīn çomāḳ yigey,
Rāḥat u 'ıyşı el-firāḳ digey.

223 Ünini tapḳanıda gürz eşeri,
İşitür ġayr-ı ādemī vü perī.

224 Ger perī vü beşer işitkeyler,
Ġuṣṣadın cānların iritkeyler[102].

225 Ḳabrı ol nev' zūr ile sıḳḳay,
Birbirige süṅgeṅlerin tıḳḳay.

226 Revzen olġay anṅga saḳar sarıġa[103]
Yüz tümen renc ü şūr u şer' sarıġa[104]

A34 227 Yirini dūzaḫ içre körgey ol,
Geh ot u geh yaḫ içre körgey ol.

25. İşāret İsrāfil'niṅg İkki[105] Ṣūrıġa

B13b 228 Devr-i āḫır ki çün yavuḳlaşsa,
'Ömr peymānesi barı taşsa.

229 Emr bolġay Ḫudāy'dın bī-ḳīl,
Demni ṣūr içre sürgey İsrāfil.

---

[100] ki A.
[101] sarı B.
[102] cānları irigeyler B.
[103] sarı B.
[104] sarı B.
[105] ikki : A'da yok.

Marfat.com

230 Şem‘ dik ölgey il bu dem birle,
Hem ‘adem bolġay il[106] dem[107] birle.

231 Ḫālī olġay bu ḫalḳdın ‘ālem,
‘Ömrler bolmaġay benī-ādem.

232 Yana bolġay Ḫudāy’dın me’mūr,
Ṣūr ara dem sürerge[108] ṣāḥib-i ṣūr.

26. Yitinçi Mü’menü Bih Bolġusıdur[109]

233 Zinde ḳılġay barını bir demde,
Hīç ölük ḳalmaġay bu ‘ālemde.

234 Ḥaşr olur mü’minīn bu ṣūrette,
Belki mundın laṭīf hey’ette.

A35 ## 27. İşāret Nāme-i A‘mālġa

235 Uşbulardın kiyin budur[110] aḥvāl,
Kilgüsi ilge nāme-i a‘māl.

236 Su‘adānıng[111] ong ilgidin kilgey,
Anda ol il sa‘ādatın[112] bilgey.

B14a 237 Eşḳıyā nāmesin, ki tirgeyler,
Arḳadın sol iligge[113] birgeyler.

28. İşāret Mīzānġa

238 Yana mundın kiyin terāzū bar,
Ṭā‘at u ma‘ṣiyetni[114] tartarlar.

---

[106] bu B.
[107] ‘adem A.
[108] sürerde B.
[109] Başlık A’da yok.
[110] bolur B.
[111] song ilik B.
[112] sa‘ādatıdın B.
[113] ilige B.
[114] ma‘sīning B.

Marfat.com

239 Kimge kim aġsa[115] pelle-i ṭā‘at,
Bilgey uçmaġlıġını ol sā‘at.

240 Kimge kim aġsa[116] pelle-i ‘iṣyān,
Ḳalġay ol laḥẓa bī-heş ü ḥayrān.

29. İşāret ‘Araṣāt’nıñg Mevāḳıfıġa[117]

A36 241 ‘Araṣāt içre mavḳıf illig imiş,
Her biride[118] bolur su’āl[119] her[120] iş.

242 Tīz öter kim ki birse yaḫşı cavāb,
Yoḳsa, yıllar çiker ‘aẕāb u ‘iḳāb.

243 Ba‘żı ilge ki Tiñgri luṭf itkey,
Bī-ḥisāb uçmaḳ içre ol yitkey.

30. İşāret Añga Kim Şefā‘at İşigi Avval Ḥażreti Resūldın Açılġay Yana Her Kimge Ḥaḳ Destūr Birse Ol Şefā‘At Ḳılġay

B14b 244 Muṣṭafādur, biliñg ki, ümmetḳa
Işik açḳay burun şefā‘atḳa.

245 Yana her kimge Ḥaḳ birür destūr,
Köñgli isterge ol şefī‘ bolur.

31. İşāret Ṣıraṭ’ḳa[121]

246 ‘Araṣāt ehli kim bulardın öter,
Dūzaḫ üstide köprügige yiter.

A37 247 İnçke ḳıldın u ḳılıçdın itig,
Barçaġa lāzım andın[122] ötmeklik.

---

[115] inse B.
[116] aḳsa B.
[117] Bu başlık bölümün ilk beyitinden sonra B.
[118] yiride B.
[119] suvāl B.
[120] bir A.
[121] ṣıraṭġa B.
[122] oldı B.

Marfat.com

248 Cin ü insan u mü'min ü kāfir,
Bolġay ol köprüg üstide ḥāżır.

249 Ki[123] ayaḳ koysa kāfir ol demde,
Yirini körgey ol cehennemde.

250 Ötküçi ot içide[124] ġarḳ ötkey,
Mü'min andın miṣāl-i berḳ ötkey.

251 Ba'żı il yil dik ü gehī ḳuş dik,
Ba'żı ilge körüngey ol, tüş dik.

252 Kimge kim bolsa ża'flıḳ īmān,
Ötmegi andın olmaġay[125] āsān.

253 Biri imgeklep ü birisi[126] yörüp,
Yıḳıla ḳopa biri püye urup,

B15a 254 Ba'żı avval ḳademde oḳ ḳalġay[127],
Ba'żı ortasıġa yitip harġay,

255 Ba'żı āḫır ḳademde yıḳılġay,
Yıḳılıp dūzaḫ içre tıḳılġay.

A38 32. İşāret Aṅga Kim Uçmaḳ Bile Tamuḳ Ḥaḳ-dur[128] ve Müşrikniṅg Menzili Tamuḳ ve Mü'minniṅg Maḳāmı Uçmaḳdur

256 Bil ki uçmaḳ bile[129] tamuḳ ḥaḳdur,
Mü'minīnniṅg maḳāmı uçmaḳdur.

257 Kim ki ol bolsa müşrik ü kāfir,
Menzil itti tamuḳ aṅga Ḳādir.

---

[123] ger B.
[124] içinde B.
[125] bolmaġay B.
[126] biri B.
[127] barġay B.
[128] ḥaḳ-durur B.
[129] ile B.

33. İşāret Dūzaḫḳa[130]

258 Kim ki dūzaḫḳa tüşse kāfirdin,
Çıḳmaġay cāvidān uşol[131] yirdin.

259 Her ‘aẕābī, ki il taṣavvur iter,
Dūzaḫīlerġa ol ‘aẕāb yiter.

260 Tüşse ger mü’minī cehennemġa,
Günehiçe ḳalur uşol[132] ġamġa.

261 Yā[133] şefī‘ī şefā‘at itkey anga,
Menzilī cennet içre yitkey[134] anga.

A39, B15b 262 Yā Ḫudā anga maḥż-ı luṭf itkey,
Andın ol miḥnet ü elem kitkey.

263 Kim ki mü’min barur bu ‘ālemdin,
Ḳutulur bil ki cāvidān ġamdın.

264 Günehiçe egerçi renc yiter,
Līk āḫır behişt sarı kiter.

34. İşāret Ḥavż-ı Kevşer’ġa

265 Yana bilgil ki Ḥavż-ı Kevşerdür,
Anda yulduzça ẓarflar bardur.

266 Püldin ötüp bu suda[135] turġaylar,
Ḫalḳnı bu suġa çomurġaylar.

267 Tā yuyulġay tamuḳ ġubārıdın,
Köngli tınġay bu laḥẓa barıdın.

268 Tınıban köngli barġay uçmaḳḳa,
Yüz tümen şükrler digey Ḥaḳ’ḳa.

---

[130] dūzaḫġa B.
[131] uşal B.
[132] uşal B.
[133] yā: B’de yok.
[134] kilgey B.
[135] suġa B.

Marfat.com

35. İşāret Behişṭḳa

A40 269 Derece cennet içredür sikkiz,
Tiñgri ger luṭf ḳılsa, yitkey biz.

270 Tiñgri cennetḳa kimni kim birgey,
ʻAmalıġa yaraşa yir birgey.

B16a 271 Anda ḥūr u ḳuṣūr u ġılmāndur,
Ançа leẕẕet ki ʻaḳl ḥayrāndur.

272 Her ferāġat ki il ḫayāl iter,
Andın artuḳ behişt ilige yiter.

273 Cāvidān yirleride[136] bolġaylar,
Ġam bile ġuṣṣadın ḳutulġaylar.

274 Barçadın yaḫşı leẕẕet-i dīdār,
Bizge ḳılġıl nasīb, yā Ġaffār.

36. İşāret Īmān Şerāyiṭiġa

275 Bil ki īmān şerāyiṭi[137] bardur,
Ehl-i īmān ara mukarrardur.

276 Birisi ġaybḳa[138] kitür īmān,
Boldı īmān be's[139]-i bī-dermān.

A41 277 Ġayb ʻilmini ḫāssa-i Ḥaḳ bil,
Söz budur şerʻ içre, mundaḳ bil[140]

278 Yana Ḥaḳ'dın kirek ümid ile bīm,
Munı dip turma, bar Ḫudāy kerīm.

279 Yana bilgil ḥelāl ḥaḳnı ḥelāl,
Bil ḥarāmını hem ḥarām u vebāl.

---

[136] yirleriġa B.
[137] şerāʻiṭi B.
[138] ġaybġa B.
[139] ye's B.
[140] ḳıl B.

Marfat.com

280 Tiñgri'niñg düşmeniġa düşmen bol,
Tiñgri'niñg sivgenini[141] sivgen bol.

B16b 37. İşāret Īmān Vācibātıġa[142]

281 Kim ki īmān bularġa kiltürse,
Uşbu digenler üstide tursa.

282 Ehl-i īmānġa niçe vācibtür,
Aytayın, kim dimek münāsibtür.

283 'Ulemā ṣoḥbetidür avval bil,
Yana su teşnelerġa tigürgil.

284 Aġrıḳ ilge yana 'ıyādettür,
Bil bularnı, ki ḫōş sa'ādattur.

285 Atasızlarnı sin nevāziş ḳıl,
Ṣulḥ sal ḫaṣmlar ara, iş ḳıl.

286 Ġusl meyyit-turur, yana munı dir,
Ki Ḫudāyā, faḳīrġa nime bir.

38. İşāret Īmānnıñg Netīce vü Fāyidesıġa

287 Kim ki īmān bularġa kiltürse,
Uşbu digenler üstige[143] tursa[144],

288 Ḳutulur bendelikdin, ölmektin[145],
Talamaktın, cihātı bölmektin[146].

289 Dünyevīdür, bularnı yād alıñgız,
Uḫrevīni[147] diyin, ḳulaḳ salıñgız.

---

[141] sivgenige B.
[142] İşāret īmān vācibātıġa adlı bölüm (281-286. beyitler) A'da yok.
[143] üstide B.
[144] Bu beyit A'da "İşāret īmān vācibātıġa" adlı bölümün ilk beyiti ile aynı. Muhtemelen sonraki beyitler atlanarak diğer bölüme geçilmiş.
[145] ölmekdin B.
[146] Mısra: Talamakdın cihānnı bölmekdin B.
[147] āḫırını B.

B17a

290 Cāvidānī ‘aẕāb ile miḥnet[148],
Körmes ü ‘āḳıbet barur cennet.

A42

39. Kitāb Ḫātimesi

291 Şükr li'l-lāh murādıma[149] yittim,
Farż-ı avval sözin tamām ittim.

292 Bu idi sünnī ilge mu‘tekidāt,
Kim beyān eyledim barısını bat.

293 Bu mesāyil ki min beyān ittim,
Bu ‘aḳāyid ki min ‘ayān ittim.

294 Dirler aṣliyye-i i‘tiḳādiyye,
Münkir olġan, irür ‘inādiyye.

295 Ḳalġan ol tört farż-ı şer‘iyye,
‘Ameliyye diyildi fer‘iyye.

296 Tiñgri tevfīḳı bolsa diy barını ,
Körsetey anda her ‘amel yirini.

A43

II. KİTĀBU'Ṣ-ṢALĀT

297 Bābür imdi digil ikinçi farż,
Diyilür sözni anda ḳılġıl ‘arż.

298 Bu ikinçini bil namāz-durur,
Bendedin Tiñgri’ge niyāz-durur.

B17b

299 Kiçe kündüzde vaḳtı biş bolmış,
Öẕr imes munda hīç nime vü hīç iş.

300 Bil ki bu farżda ferāyiż bar,
Yana bar vācībāt u sünnetler.

301 Mustaḥablardur u edeblerdür,
Şer‘ ehli ara muḳarrardur.

---

[148] muḥabbet B.
[149] murādıġa B.

Marfat.com

1. Namāz Ferāyiżining Beyānı

302 Farż on ikkidür namāzda, bil,
Biliben her birini yiride ḳıl.

303 Altısın[150] bil namāz ḫāricide,
Yana altısını namāz içide.

A44 304 Niççesi şarṭtur bulardın, bil,
Yana bir niçesini rükn[151] digil[152].

2. Namāzdın Taşġarıḳı[153] Altı Farżnıng Beyānı

305 Altı ḫāricni burna ‘arż ḳılay,
Songra şerḥ ol altı farż ḳılay.

306 Şart-ı avval ki ol ṭahārattur[154],
Bil, bu üç farżdın ‘ibārettür[155].

307 Biri yir, biri ton, biri su-durur[156],
Ol on ikkidin üçi uşbudur.

B18a 308 Bu ṭahārat bedende dağı kirek,
Tört olur farż anıng ile[157] bī-şek.

309 Fuḳahā farżlarnı kim atamış,
Pāklikte[158] farīża üç sanamış.

310 Dime kim birni unutupturlar,
Tenni vü tonnı bir tutupturlar.

---

[150] altısını B.
[151] şarṭ B.
[152] Bu, B'de "Namāzdın taşġarıḳı alt farżnıng beyānı" adlı hemen alttaki bölümün ilk beyitidir.
[153] taşḳarıġa B.
[154] ṭahāratdur B.
[155] ‘ibāretdür B.
[156] Mısra: Biri yir biri su biri tondur B.
[157] bile B.
[158] pāklikde B.

Marfat.com

3. Arıġ[159] Sunıŋ Mesāyili[160]

A45 311 Çün arıġlıġ[161] barı bolur sudın,
Burna sunıŋ ṭahāratını diyin.

312 Bil mesāyilni cehd ile sorġan,
Bir revān su-durur[162], yana turġan.

313 Bol aḳar su akallıdın āgāh,
Kim aḳarda[163] aḳarsa[164] bir per-i kāh.

314 Bu sunı ṭāhir ü muṭahhar bil,
Her nime yur iseŋ bu suda yuġıl.

315 Līk aḳar suda bar-durur igrim,
Nimeni anda yumasun hīç kim.

316 Ger[165] necāset bile ölüksegüdür
Bu aḳar suda, anda ḥükm budur.

317 Ger sunıŋ nıṣfı yā köpige tiger[166],
Su arıġsızdur[167] andaḳ olsa eger.

318[168] Yana turġan sunıŋ aḳallını bil,
Bu-durur aytayın sin işitkil:

319 Ger bu sunıŋ murabba‘ olsa yiri,
Bolsa anıŋ muḥīṭi ḳırḳ ḳarı,

A46 320 Şer‘ ile dir munı deh-der-deh,
Bu aḳar su dik oldı, bol āgāh.

---

[159] A’da yok.
[160] beyānı B.
[161] arıġlıḳ B.
[162] sudur u B.
[163] aḳardın B.
[164] aḳızsa B.
[165] Kim B.
[166] Mısra: Köpi yā nıṣfı aŋa ger tiger B.
[167] arıḳsızdur B.
[168] 318-325. beyitler B’de yok.

Marfat.com

321 Didi bu gezni şer‘ yitti tutam,
Bu mesāḥa gezidür, iy hem-dem.

322 Ger mudavvar körünse bu su yiri,
Tigresi kirek otuz altı ḳarı.

323 Ger uzun su ise mesāḥat ḳıl,
Yüz ḳarı bolsa ḫōş ṭahārat ḳıl.

324 ‘Arżı hem bir ḳarı kirek bolġay
Tā bu sular kibi dimek bolġay

325 Uşbular ‘umḳı bil, yiter bu ḳadar,
Yiri körünmegey, su alsaŋ eger.

B18b 326 ‘Arż oldur ki her sunı körseŋ,
Ṭūl ile ‘arżını yıġıştursaŋ,

327 Deh-der-dehçe bolsa pāk-durur,
Anda her ni yusaŋ ni bāk-durur.

328 Uşbu sözler, ki min beyān ittim,
Barınıŋ[169] ḥükmini ‘ayān ittim.

A47 329 Levn yā ṭa‘m yāḫūd is birle
Mutaġayyir ise neces birle

330 Biliŋgiz uşbu sunı arıġsız[170],
İctināb eyleŋgiz ger arıḳsız.

331 Su kirip çıḳsa[171], kitse taġyīri,
Arırıda bu boldı tedbīri.

332 Ger neces tüşse özge sularġa,
Ni-durur şer‘ ḥükmi bularġa?

333 Anda taġyīr lāzım irmestür,
Neces olmaḳḳa[172] endekī bestür.

---

[169] barını B.
[170] arıḳsız B.
[171] çıġsa B.
[172] olmaḳta B.

Marfat.com

334 Bolsa bu suda[173] bir ölük ḥayvān,
Bolmaġan bolsa anda ḫūn revān,

335 Yā su ḥayvānlarıdın olsa suda,
Uşbularnıṉg ölügi bolsa suda:

336 Çibin u peşşe vü çayān yaṉglıġ,
Baḳḳa vü penç-pāye vü balıġ,

B19a 337 Bu su bolmas neces boluṉg āgāh.
Niççe kim bolmasa deh-der-deh,

A48 338 Ger ġadīrıġa kirse aḳar su,
Yā yilip barsa anda su[174] her su,

339 Bir necāsetḳa yitti su nā-geh,
Līk bolmay-durur deh-der-deh,

340 Pāk imes uşbu köl suyı, biliṉgiz,
Zinhār ol sudın ḥazer ḳılıṉgız.

341 Her ḳaçan ol ġadīr kim tolġay[175],
Arır ol çaġ, ki su revān bolġay.

342 Şer‘ ḥammām suyını didi pāk,
Her ni bu su bilen yusaṉg ni bāk.

343 Bolsa bu su neceslıġı ṭāḥir,
Su kirip çıḳġaç oḳ bu su arır.

344[176] Bolsa nā-pāk uşbu su nā-geh,
Niçük arır, diyin, boluṉg āgeh.

345 Su aḳıp kirse, alsalar yiridin,
Yā revān bolsa taşıban yiridin,

346 Bolur aḳar su ḥükmide bu su,
Özge her nime yur iseṉg, kil yu.

---

[173] suġa B.
[174] anda su: suyını B.
[175] bolġay B.
[176] Beyit A'da yok.

347 Ādemī aġzı suyı ṭāhirdür,
Bil ki ol ṭāhir ü muṭahhardur.

A49 348 Ger cünüb bolsun u eger kāfir,
Bilge sin aġzı suyını[177] ṭāhir.

B19b 349 Bilge sin kim, ḥelal ḥayvānnıng̃
Sürı pāk oldı vü hem insānnıng̃.

350 Her nime, kim itin yise bolmas,
Sürını hem arıġ[178] dise bolmas.

351 Līk bilgil ki, sür-ı baġl vü işek
Boldı meşkūk, munda yoḳtur şek.

352 Sākin-i beyt ile sıbā'-ı ṭuyūr[179],
Sürı mekrūh, şer' ili diptür.

353 Miṣİ-i sıçḳan yana müşük yana mār,
Ḳarçıġay birle lāçın u şunḳar,

354 Ger tavuḳtur[180] çerā'yī, iy dānā,
Sürı mekrūhdur[181] şerī'at ara.

4. Namāz Öter Yirning̃ Mesāyili

355 İmdi yirning̃ ṭahāratın aytay,
Şer' ilining̃ 'ibāretin aytay.

A50 356 Pāk yirde namāz ḳılġay sin,
Bolmasa iḥtirāz ḳılġay sin

357 Secde yiri iki ayaḳ yir-i pāk
Bolsa[182] özge, arıġsız[183] olsa ni bāk.

---

[177] suyıdur B.
[178] arıḳ B.
[179] B'de ṭūr yazılı.
[180] tavuḳdur A.
[181] mekrūh irür B.
[182] bolsun B.
[183] arıḳsız B.

Marfat.com

358 Yirge ger bir necāsetī yitti,
Ḳurıdı[184] ol yir ü[185] eṣer kitti,

B20a 359 Dime ol yirni kim arıġsızdur,
Öte anda namāz, cāyizdür.

360 Līk munda teyemmüm eylemegil,
Şer'niṉg yolını kem eylemegil.

361 Yıġaç[186] u ot ki yirdedür kāyim,
Ḫişt kim yirde ferş irür dāyim.

362 Ger uşaḳ taş u taġ[187] taṣavvur ḳıl,
Barı yir ḥükmide-durur, bilgil.

363[188] Her tamī kim öyi arıḳsızdur,
Dime, anda namāz cāyizdür.

364 Miṣl-i mebrez tamı vü mey-ḫāne,
Bolsa her tam bular kibi yana,

365 Anda mekrūhdur namāz, bilinṉg,
Bī-kerāhiyyet özge yirde ḳılınṉg.

A51 366 Ger muṣallā ise biṣāṭ sanṉga,
Anda mundaḳtur[189] iḥtiyāt sanṉga.

367 Arıḳ[190] irmes yanıda ḳılma namāz,
Bar namāzınṉġa özge yirde[191] cevāz.

5. [Mescid Ādābınınṉg Mesāyili]

368 Mescid ādābını ḳılay ta'līm,
Ḳılġa sin Tinṉgri öyini ta'ẓīm.

---

[184] göndin B.
[185] yir ü: yirdeki B.
[186] yaġaç B.
[187] uşaḳ taş u taġ : uşaġ taġ u taş B.
[188] Beyit A'da yok.
[189] mundaḳdur A.
[190] arıġ A.
[191] yanda B.

Marfat.com

369 Munda mışḳırma, munda tükürme,
Balçıḳ olsa ayaḳlarıng sürme.

370 Pāk imes bolsa mesciding menḳūş,
Anda ṣarf eylesengˆ[192] ṭılā vü kümüş,

B20b 371 Līk öz mālıng anda ṣarf itkil,
Kişi mālı ṣevāb imestür, bil.

372 Munda ṣarf itgüçe budur evlā,
Behre alsa bu māldın fuḳarā,

373 Mescid ü tamı ḥükmi birdür, bil,
Tamıdın iḳtidā revādur, bil.

6. Kiygülik[193] Mesāyili

A52 374 Ton, ki aytıldı, setr-i ‘avrattur,
Farżdur, bilmegi żarūrattur.

375 Dāyimī farżdur, ki ḳıldım ‘arż,
Līk arıġlıġıdur namāzda farż.

376 Yapmaġı irge kilse iligdin,
Tizgeçe farż boldı kindiktin[194].

377 Kindiking bil, imes-turur dāḫil,
Tizni ‘avratḳa līk dāḫil, bil.

378 Bil ki ḫatunġa yapmaḳ oldı barın,
Ḳadem ü yüz ü kefdin özgelerin.

379 Ger kenizek-turur[195] şerī‘atta,
İr kibi boldı setr ‘avratta.

380 Līk bilgil ki arḳası vü ḳarın,
Yapmaġı farż boldı[196] uşbuların.

---

[192] eylegil B.
[193] kiygülikning B.
[194] kindikdin A.
[195] kenizek-durur A.
[196] oldı B.

Marfat.com

B21a 381 Bu yapınçı kirek-turur andaḳ,
Kim bilinmese astıda ḳara aḳ.

382 Ger muṣallīġa ‘avrat açılsa,
Rub‘ıdın azraḳ irgenin bilse[197],

A53 383 Ol muṣallī namāzıdur cāyiz,
Bu mesāyilni yād tutḳay siz.

384 Müstaḥabtur[198] yapınçı tapmaġlıḳ[199],
Ten bile kitflerni yapmaġlıḳ[200].

385 Bil ki dībā bile ḳızıl nime,
İrge mekrūhdur, kiyey dime.

386 Şer‘ni ḳıl ri‘āyet, iy hem-dem,
Ḳılma ebrīşümīn muṣallā hem.

387 Ger tonuñġa necāsetī yitti,
Şer‘, bilgil, muñga ni ḥükm itti.

388 Ger necāset ġalīẓdür anda,
Bilge sin ḥükmini aytḳanda:

389 Bolsa dirhemçe, bil ki ma‘fuvdur,
Ḫ^{v}āh yudurma ḫ^{v}āh anı yuvdur.

390 Her necāset ki cizm[201] bar anda,
Vezni dirhemdür i‘tibār anda.

391 Bu direm veznini diyin, yād al,
Ḳıldılar i‘tibār bir mışḳāl;

A54, B21b 392 Yoḳsa yassılığı murād-durur,
Ḥanefīġa bu i‘tiḳad-durur.

393 Bu direm ‘arżı kim bitiptürler,
‘Arż-ı kef i‘tibār itiptürler.

---

[197] Beyitin başında *anda mekrūh* ibaresi yazılı A.
[198] müstaḥabdur A.
[199] tapmaġlıġ A.
[200] yapmaġlıġ A.
[201] cirm A.

394 Ger necāset ḫafīfedür anda,
Tut ḳulaḳ, ḥükmin aytayın bende.

395 Buşmas, ol rub'ıdın eger kemdür,
Mes'ele, bilmegenge[202] köp ġamdur.

396 Bir[203] kişi kim namāznı ḳıladur,
Her nime kim anıñg bile biledür.

397 Ger necāset tiger nidür ḥükmi?
Bilge sin, ton kibi irür ḥükmi.

398 Līk ten birle ten dağılarıda,
Bolmasa bir diremçe bu barıda.

399 Tiggen olsa ḫafīfe, iy hem-dem,
Vaṣlınıñg rub'ıdın kirektür kem.

400 Bil, beden[204] birle ton u cāy-ı namāz,
Niçük olur neces, işitkil rāz.

A55 401 Ger ḫafīfī[205] necāsetī ki[206] tiger,
Ḳalġay andın[207] bularda[208] reng ü eṣer.

402 Yuḳmasa hīç nime bularġa ni bāk,
Ol zamān uşbularnı bilgil pāk:

B22a 403 Ol neces nime tigse niçük ikin,
Ḥükm anıñga şer'de ni türlük ikin?

404 Ger necāsettin olsa ol nemlıḳ,
Bil ḫafīfī[209] kibi vü[210] yuġıl arıḳ.

---

[202] bilmegenġa B.
[203] her A.
[204] ten A.
[205] ḫaḳīḳī A.
[206] B'de yok.
[207] anda B.
[208] bularġa B.
[209] ḫaḳīḳī A.
[210] B'de yok.

Marfat.com

405 Yoḳsa kirek sirāyetī anda,
Tamsa su ol arıġnı sıḳḳanda.

406 Ger neces bolsa ḳuruḳ[211] ol arıḳ,
Anda ḳuruḳ kirek sirāyetlıḳ[212].

7. Necāsetning Avvalḳı Ḳısmının Mesāyili[213]

407 Bil necāsetni, ikki ḳısm-durur,
Birisige ḫaḳīḳī ism-durur.

408 Bu ḫaḳīḳī hem ikki ḳısm[214], işit,
Bir ġalīẓe, birin ḫafīfe ayıt.

A56 409 Ḳaysıdur bu ġalīẓe, diy bir bir
Yiring ü ḳan-durur[215] yana çāgir.

410 Ol yiring ḳanġa ḥükm[216] bu bolġay,
Kim alar nāḳıṣ-ı vużū bolġay.

411 Bolsa me'kūl boġuzlanġan,
Bil ki ṭāhir-durur anga iç ḳan.

412 Peşşe vü bürge birle bit ḳanı,
Niççe köp bolsa, bil arıḳ[217] anı.

B22b 413 Bil ki her nev' ḳurt ile ḥaşarāt
Aḳmasa ḳanı, di arıġ anga at.

414 Ġayr-ı mekūl ġāyıṭ u bevlin
Bil ġalīẓe, işit bu il ḳavlın.

415 Mayaḳ u[218] tizek ü yana ḳumalaḳ,
Bolsa her ḳaysıdın irür mundaḳ.

---

[211] ḳuruġ B.
[212] kenarda ...*ruḳ kirek sirāyetī anda* yazılı A.
[213] Kenarda *necāsetning avvalḳı ḳısmının beyānıda* yazılı A. Necāsetning yumaġının beyānı B.
[214] nev' B.
[215] ḳandur B.
[216] ḥükmi B.
[217] arıġ A.
[218] B'de yok.

Marfat.com

416 Tavuḳ u ḳaz u baṭġa budur ḥāl,
Bil, bu üçge ġalīẓedür bī-ḫāl.

417 Her nime kim[219] ḥelāl bolsa iti,
Bevlini şer'de ḥafīfe bitti.

A57 418 Her nime kim süt ü tir ü sülegey,
Sorı ḥükmidedür, sañga aytay.

419 "Ġayr-ı me'kūl ḳuş sañgı ni imiş?"
Bil, anı şer' ili ḥafīfe dimiş.

420 Yiyilür ḳuş sañgını bil bu şıḳ,
Yaman ıdlıḳ ger olmasa di arıḳ.

8. Neces Nimeniñg Yumaġınıñg Beyānı

421 Bil neces nimeni, niçük yuyulur,
Ni yosunluḳ yuyulsa pāk bolur.

422 Bolsa mer'ī necāset anda n'iter?
Su bile 'aybnı[220] kiterse yiter.

B23a 423 Yā revān nime bolsa su yañglıġ,
Bil muṭahhar anı ger olsa arıġ.

424 Ḥükmī bolsa necāset işitkil,
Anı ḳılmas izāle bu nime, bil.

425 Miṣl-i şimşīr ü közgü birle bıçaḳ,
Arıtur uşbularnı bil tofraḳ.

A58 426 Bolsa kefş ü ötükte bu mer'ī,
Tofraḳ anı kitergeç oḳ[221] arıdı.

427 Ger körünür necāset olmasa bil,
Bu yosunluḳ ki dir min anı yuġıl.

---

[219] nime kim: nime ki B.
[220] 'aynīni A.
[221] ol B.

Marfat.com

428 Ger bedendür, yuġay sin üç nevbet,
Ol yumaḳ kim subuġ-dur aŋga at.

429 Sıḳılurnı bu üç dağı üç sıḳ,
Soŋġı sıḳmaḳnı sıḳḳa sin ḳatıḳ.

430 Sıḳa almas nime yumağını bil,
Boldı üç türlük, aytay, işitkil.

431 Biri oldur ki su nüfūẕ itmes,
Cismiŋ arasıġa[222] su yitmes.

432 Miṣl-i cenī bile mes ālātı,
Bar bu ḥükm uşbular miṣālātı:

433 Bil ki ten ḥükmide-durur bular,
Ten dik üç ḳatla ḳuyġa sin sular.

B23b 434 Yana her kim nüfūẕ iter aŋga su,
Anı bu nev‘, iy muṣallī, yu.

A59 435 Miṣl-i çarmīna vü yıġaç[223] u sifl,
Her ni kim su nüfūẕ iter bu miṣāl,

436 Üç yuban, üç ḳurut ki pāk bolur,
Mes’ele bilmegen helāk bolur.

437 Bu ḳurumaġnı[224] kim ki ol sorġay,
Āyet oldur ki tammaġı[225] turġay.

438 Yana miṣl-i kilīm birle kiyiz,
Bar bulardın sıḳardın il[226] ‘āciz.

439 Arımaslar biliŋ ki her suda,
Tün ü[227] kün bağlaŋgız aḳar suda.

---

[222] arasıda B.
[223] yaġaç B.
[224] ḳuruġmaġnı A. Yanlış yazım olmalı.
[225] tamġay B.
[226] ol B.
[227] ü: A’da yok.

Marfat.com

440 Her tiri aş yise arır, bilgil,
Ḫ^{v}āh kiy ḫ^{v}āh anı muṣallā ḳıl.

441 Meger ikki şerefdin ol birisi,
Biri ādem biri tonġuz tirisi.

442 Necesü'l-'ayndur tonġuz, bilgil[228].
Andın ol muḥteriz bu söz, bilgil[229].

9. Beden Ṭahāratınıng Mesāyili

A60 443 Yana bilgil beden ṭahāratını,
Anġlaġıl şer' ili 'ibāretini.

B24a 444 Bu ṭahārat ki şer' işāretidür,
Bil, necāsetning ol izāletidür.

10. İstincā Mesāyili[230]

445 İkki yiringde bolsa ġāyıṭ u bevl,
Ger diremdin köp olsa budur ḳavl.

446 Farż bilgil izāletini anıng,
Yuġıl anı, işit sözümni mining.

447 Dāḫil irmes turur[231] diremde velī,
Ġāyıṭ u bevlning çıḳar maḥallı.

448 Vācib oldı diremçe bolsa, yumaḳ,
Sünnet oldı, eger irür azraḳ.

449 Bevl ü ġāyıṭsız itmeng[232] istincā,
Bid'at oldı bu, bilgil[233] iy dānā.

---

[228] bilingiz B.
[229] bilingiz B.
[230] Başlık adı A'da yok.
[231] durur B.
[232] itmek B.
[233] bilig B.

Marfat.com

11. İstincānıng Avvalḳı[234] Nev'İning Beyānı[235]

450 Bil iki türlük oldı istincā,
Biri budur, işitkil, iy bernā.

A61 451 Özni yurdın burun arıt, iy yār,
Pāk nime bile arıt zinhār.

452. Bil ki mekrūhdur niçe nime,
Ol nime birle pāk itey, dime.

B24b 453 Yigülük bolmasun bu imes hem,
Cüzv-i ḥayvān kirekmes ü ḫas hem.

454 Miṣl-i nan u ḳamış bile şīşe,
Sünğek ü tiri vü geh yana tīşe,

455 Pāk ḳılmaḳḳa[236] uşbu ḥālatta,
Taş kirek, yā külūḫ yā latta.

456 Yaman irmes yıġāç[237] ḳuruḳ bolsa,
Ni kiçik bolsa ni uluḳ bolsa,

457 Ni ilig tofraḳ u ni ten tofraḳ,
Bolmayın gerd ü ḫāk ü[238] ton ufraḳ,

458 Zāyil it her niçük ki, köñglüñg arır,
'Adadın üç di ü ḫ^{v}āhī bir.

12. İstincā Sünnetleriniñg Beyānı

A62 459 İmdi sünnetlerini diy, bir bir,
Maña ẓāhir igenni[239] diy ẓāhir.

460 Üç nime birle özni arıtḳıl,
Birinińg üç yanını bu ḥükmde bil.

---

[234] avvalġı B.
[235] mesāyili B.
[236] ḳılmaḳġa B.
[237] yaġaç B.
[238] ü: A'da yok.
[239] igen B.

461 Eger artuḳḳa iḥtiyācıng bar,
'Adadın ṭāk asraġıl zinhār.

462 Yurnı vü arıturnı cem' itkil,
Şer'ning buyruġını işitkil.

B25a 463 Hem yu[240] hem[241] pāk eyle sol birle,
Ḳılma bularnı rāst ḳol birle.

464 Ālatıng anda līk solda kirek,
Arıtur nime rāst ḳolda kirek.

465 Yusang özüngni tamġa yā yirge,
Sürt ilgingni şer' işin tirge.

13. İstincānıng İkinçi Nev'İning Beyānı

466 Budur ikkinçi nev' istincā,
Kim burunraḳ ḳılıp idim īmā.

A63 467 Avval allıngnı yu vü songra kiyin[242],
Diyilür sözni mundalarda diyin.

468 Süst ḳoy maḳ'adıngnı yur çaġda,
Ḳoyma boş özni rūze bolmaġda.

469 Rūze-dār özni iḥṭiyāt itsün,
Yup ḳoparda özini arıtsun.

470 Bu yumaḳta[243] 'adad imes masnūn,
Könglüng arısa yumaġıl efzūn.

471 Üç yuġunça bu su ġalīẓ imiş,
Līk törtinçi bolsa pāk dimiş.

14. İstibrā Mesāyili

B25b 472 Çün didim ikki nev' istincā,
İmdi aytay ki nidür istibrā[244].

---

[240] B'de *tu* şeklinde yanlış yazılmış.
[241] Hem yu hem: hem tamām B.
[242] ilgin B.
[243] yumaḳḳa B.

Marfat.com

473 İrge, ḫatunġa munı vācib bil,
Ḳılġuluḳ iş-durur, munı ḳılġıl.

474 Tübidin uçıġa saġ üç[245] nevbet,
Yā yutal üç ü sikri üç kerret[246].

A64 475 Yā budur kim niçe ḳadem yörü yol,
Yā budur tekye ḳıl basıp sol ḳol.

476 Bil ki ḫatunġa budur istibrā,
Siysün u latta ḳoysun ol barça.

477 Ḳoysun u ayaġını ayaḳḳa[247],
Çırmasun iḥtiyāt ḳılmaḳḳa.

478 Lattanı alsun u yusun özini,
Köñglide asrasun bu il sözini

15. Necāsetniñg İkinçi Ḳısmıniñg Beyānı[248]

479 Bu ḫafīfī necāsetirdi kim,
Vaṣfını ḥükmini barın didim.

480 Yana bir ḳısmdur necāsette,
Ḥükmi anı ayıttılar atta.

481 Muñga dağı bil ikki ḳısmettür,
Birisige muġallaẓa attur.

A65, B26a 482 Mūcib-i ġusl boldı ikki[249] ḳısm,
Uşbu ḳısm içre barına niçe ism?

483 Mūcib-i ġusl bir cenābettür,
Yana bir mūcibīġa ḥayż attur,

484 Yana bir mūcib-i nifāsī bil,
Barçasını ḳulaḳ sal[250], işitkil.

---

[244] Mısra: Kim burunraḳ ḳılıp idim īmā B.
[245] ol B.
[246] nevbet B.
[247] ayaḳġa B.
[248] mesāyili B.
[249] uşbu B.

Marfat.com

16. Ġuslnıñg Avvalġı[251] Mūcibiniñg Beyānı

485 Niççe işdin bolur cenābet, bil,
Bat diyin barçasını, sin bat bil.

486 Yiridin munfaṣıl bolurda menī,
Dafḳ u[252] şehvet ger olsa, ol kişini

487 Bil cünüb, gerçi bī-duḫul-durur,
Munda ‘öẕrüñg ḳaçan ḳabūl-durur.

488 Ḫatne-gāhıça[253] ġāyib olsa başı,
İrge, ḫatunġa boldı ġusl işi.

489 Munda inzāl lāzım irmestür,
Cünüb olmaḳḳa munça[254] iş bestür.

490 Uyḳudın soñgra bolsa[255] ol ẓāhir,
Meẕy yāḫud menī ise suġa[256] kir.

A66 491 Meger ol meẕy kim uyumaġda,
Bā‘işī bolġay añga ol çaġda.

B26b 492 İrge aḳ u ḳoyuḳ-turur[257] bu çirk,
İsi bardur be-‘aynihi gül-zirk.

493 Bil ki ḫatun menīsi bu şıḳdur,
Suyuḳ oldı vü[258] levn içre sarıḳdur.

17. Ġuslnıñg İkinçi Mūcibiniñg Beyānı

494 Mūcib-i ġusl boldı ḥayż yana,
Uşbu mūcibni sin ikinçi sana.

---

[250] tut B.
[251] avvalḳı A.
[252] u: B’de yok.
[253] ḫatnegehiçe B.
[254] uşbu B.
[255] olsa B.
[256] suge B.
[257] ḳoyuḳ-durur B.
[258] vü: B’de yok.

Marfat.com

495 Ḥayż ḫatunġa ḳan-durur ki kilür,
Üç tün ü kün munıñg aḳallı[259] bolur.

496 Ekşeri boldı on kiçe kündüz,
Munı bilmekte sa'ylar körgüz.

497 Bolsa ondın ziyād, üçdin[260] kem,
İstiḥāża bil anı, iy hem-dem.

498 Ol ki 'ādatta[261] körse ḳan her reng,
Ḥayżdur, anı özge nime dimeñg.

A67 18. Ġuslnıñg Üçünçi Mūcibiniñg Beyānı

499 İmdi aytay nifās kim ni bolur,
Tuġsa oġlan, bu ḳan-durur ki kilür.

500 Ḥaddı yoḳtur aḳallınıñg anıñg,
Ekşeri ḳırḳ kün-durur anıñg[262].

B27a 501 Bu üç iş ġusl bil ki farż-durur,
Ḳılmaġı ilge mişl-i ḳarż-durur.

19. Cünüb ve Ḥāyiz ü Nefsā Ḳılmas Nimelerniñg Beyānı[263]

502 Biş nime ḳılma bolsañg arıḳsız[264],
Kim cünübḳa bu biş imes cāyiz.

503 Bir namāz u ṭavāfdur[265] yana bir,
Bolma Tiñgri kelāmıġa ẕākir.

504 Yana bir bu ki ḳılma muṣḥaf mes,
Mescid içre turarnı ḳılma heves.

505 Yana bilgil ki ḥāyıż ü nefsā,
Niççe işdür ki ḳılmasun aṣlā.

---

[259] munıñg aḳallı: munı aḳallıdur B.
[260] ziyād üçdin : ziyāde ondın B.
[261] 'ādāt B.
[262] ḳannıñg B.
[263] ta'dādı B.
[264] artıḳsız B.
[265] namāz u ṭavāfdur : ṭavāf u namāzdur B.

A68

506 Uşbu bişdür cimā‘ u rūze, yana
Yitti iş boldı barçasını sana.

507 Yoḳ ḳażāsı namāzınıŋ[266], bilsün,
Rūzesini velī ḳażā ḳılsun.

508 Bil ki ḫatun üç müstaḥāża ise,
Ḥükm-i ḥayż oldı ḥayż çağı dise.

509 Ḥayż çağı eger imes, bilsün,
Çarḫ-ı sāyil kibi ‘amel ḳılsun.

20. Tört Sünnet-i Ġuslīniŋ Beyānı

B27b

510 Bil ki bu tört ġusl sünnettür,
Özge ġusl olsa müstaḥab attur.

511 Cum‘a vü ikki ‘ıyd ile iḥrām,
‘Arafe ġuslı boldı tört tamām.

512 Bil tiriglerge[267] ġusller mundaḳ,
Līk vācib-turur[268] ölügni yumaḳ.

A69

21. Ġuslnıŋ[269] Ferāyiziniŋ Beyānı[270]

513 Bil ki üç nime boldı ġuslda farż,
Ḳılayın barçasını bir bir ‘arż.

514 Biri ağızġa sunı salmaḳdur,
Yana sunı burunġa almaḳdur.

515 Burun, ağızġa ança su sürgil,
Ḳaŋġrıġ u ḫalḳḳa sunı yitkürgil.

516 Budur üçünçi farż, bil munı,
Cümle-i tenġa ḳıl revān sunı.

---

[266] namāzını B.
[267] tiriglerġa B.
[268] vācib-durur A.
[269] ġusl B.
[270] ta‘dādı B.

Marfat.com

517 Bu yumaḳlarda sin mübālaġa ḳıl,
Ḳalsa bir tüg ḳuruḳ, arıḳsız, bil.

22. Ġusl Sünnetleriniñg Beyānı

518 Ġuslda bil ki biş-durur[271] sünnet,
Sañga aytay barını, sin toḫtat.

B28a 519 Bendiġaça iki iligni yuġıl
Tende bolsa necāset, it zāyil.

A70 520 Ḳıl vużū ile ġusl üçün niyyet,
Barı a'żāġa su ḳuy üç nevbet.

521 Uşbu yañglıġ di ġusl, ḥayż u nifās,
Uşmuñga ḳılġa sin alarnı ḳıyās.

522 Līk ḫatun ki başḳa su saçḳay,
Lāzım irmes ki saçını açḳay.

523 Ger ḳuruḳ ḳalsa tübi pāk irmes,
Örgeni ḳuruḳ olsa bāk irmes.

524 Çirk eger bolsa tırnaġıñg arası,
Ġuslde kitmese anıñg ḳarası,

525 Bolsa bu çirk miṣl-i yaġ u ḫamīr,
Uşbulardın[272] su ḳılmasa te'ṣīr,

526 Vācib oldı bularnı dūr itmek,
Uşbular yirlerige su yitmek.

527 Özüniñg çirki bolsa bāk irmes,
Ġusluñga bil ki ol ziyān birmes[273].

A71 528 Ġuslnıñg çīkresini bilgil pāk,
Saylaġanġa[274] yitişmese ni bāk.

---

[271] bişdür B.

[272] uşbularda B.

[273] irmes B.

[274] sayalanġa A.

Marfat.com

529 Bil, cünüb ġusl ḳılmasun fi'l-ḥāl,
Ḳılsun elbette bir zamān ihmāl.

B28b 530 Siysün ol yā niçe ḳadem yörüsün[275],
Yā demī tekye ḳılsun u uyusun.

531 Def‘ bolġay arada bolsa menī
Dāfi‘i uşbu niçe boldı, tanı.

532 Ger ḳuruḳ ḳalsa sañga endek yir,
Tut ḳulaḳ, şer‘ ehli munda ni dir?

533 Ger tigürseñg sunı añga, bestür[276].
Yana ġusl iḥtiyāc irmestür[277].

534 Müstaḥabtur iligni yitkürmek,
Cümle a‘żāġa yitkürüp sürmek.

535 Kim ki ḥammāmda suġa kirse,
Löngi anıñg arıġ imes[278] irse,

536 Tenni sürmekte anı hem sürsün,
Arıġaç ten, anı arıġ körsün.

A72 23. Vużū Navāḳıżınıñg Beyānı

537 Bil ki ḥükmini dip idim iki ḳısm,
Birisige muġallaẓa idi ism.

538 Yana ġayr-ı muġallaẓadur, bil,
Ḥadeṯ anı didiler, işitkil.

539 Bil ki bu nevāḳış-ı[279] vużū boldı,
Ḳıl vużū, çünki sañga[280] bu boldı.

B29a 540 İkki yirdin ni kim bolur ẓāhir,
Ḳıl ṭahārat ki bolġa sin ṭāhir.

---

[275] yörisün B.
[276] besdür A.
[277] irmesdür A.
[278] irmes B.
[279] mūcib-i B.
[280] çün ki sañga: sañga çün ki B.

541 Meger ol bil ki ilgeridindür,
Nāḳıż irmes-turur, bu söz çın-durur.

542 Yiriŋg ü ḳan u[281] yana sarıġ su,
Çıġsalar[282] yirleridin eyle vużū.

543 Yana biri[283] aġız tola ḳay bil,
Yana bir mestlıḳdur[284], işitkil.

544 Bil ki her nev‘ ẓāyil olġaç[285] hūş,
Boldı noḳṣān vużūġa, tutḳıl gūş.

A73 545 Līk eger bolsa ḳusḳanıŋg balġam,
Buşmaġay bolsa ger aġız tola hem.

546 Kim kay u tükrükünŋgde körseŋg ḳan
Rengi ġālib, vużū tapar noḳṣān.

547 Uyḳudur yana tekye çün ḳılsaŋg,
Eyle kim tekye alsa, yıġılsaŋg;

548 Yana bu kim namāzda külse,
Ol külüş ḳahḳaha bile bolsa;

549 Yana ḫatun yirige ir ẕekeri
Tigse, boldı vużūları sınarı.

550 Niççe kim yoḳ duḫul ile inzāl,
Boldı nāḳıż[286] vużūġa, bu yād al.

B29b 551 Yana bir vaḳtınŋg-durur çıḳışı,
Ṣāḥib-i ‘öẕrġa ṭahārat işi.

552 Ṣāḥib-i ‘öẕr ḳaysıdur, bilgil,
Uşbu iş bardur asru köp müşkil.

---

[281] u: A’da yok.
[282] çıḳsa lay B.
[283] bir B.
[284] bir mestlıḳdur: biri mest-durur B.
[285] ẓāyil olġaç: ẓāhir olġan B.
[286] noḳṣān B.

Marfat.com

553 Yiriṅg ü[287] ḳan ile sarıḳ su vü[288] bevl,
Seyelān bolsa anda budur ḳavl.

A74 554 Ḳılsa bir vaḳtnı bu şuġl tamām,
Ṣāḥib-i ‘öẕr di bu kişige nām.

555 Şuġl bir vaḳt lāzım irmestür,
Özgede bir körünse hem bestür.

556 Līk bir vaḳt[289] kim tamām itkey,
Ṣāḥib-i ‘öẕr bolmaġı kitkey.

557 Ṣāḥib-i ‘öẕr işit ki bu sāyil,
Nāḳıż irmes ṭahāratıṅġa, bil.

558 Her namāzıṅ üçün ṭahārat ḳıl,
Vaḳt barınça[290] her namāz ötegil.

559 Her ḳaçan vaḳt kim çıḳar ol ān,
Tapḳusıdur ṭahāratıṅ noḳṣān.

560 Çarḫ-ı sāyil budur ki şer‘ didi,
Burnaraḳ munda ol diyilip idi.

561 Boldı yıllar ki bī-devādur min,
Bu belā birle mübtelādur min.

B30a 562 Her ḳaçan kim ṭahārat eyler min,
İlgeri nem körer min ekşer min.

A75 563 Līk bir vaḳt ni bu şuġl itmes?
Müddetīdür ki mindin ol kitmes.

564 Şuġl bir vaḳt ḳılsa müddette,
Yana bir vaḳt yoḳtur elbette.

565 Yaz ekşer ṭahāratım sınmas,
Ḳış sınardın ṭahāratım tınmas.

---

[7] ü: B'de yok.
[8] B'de yok.
[9] vaḳtnı B.
[0] barıça B.

Marfat.com

566 Hīç bilmen ki ni devā ḳılayın,
Kimge bu müşkilim edā ḳılayın.

567 Ġaybdın bir şifā Ḫudā birgey,
Derdime Tiñri oḳ devā birgey.

24. Vużū Ferāyiziniñ Beyānı

568 Kimge kim bolsa bu ḥadeṯ-i ḥādiṯ,
Ol vużū eylesün ki bar muḥaddiṯ.

569 Bilge sin, tört boldı farż-ı vużū,
Mülteḥīġa velīk bişdür bu.

570 Yüz yumaḳtur[291] biri bulardın, bil,
Tirseginiñ birle illeriñni yuġıl.

A76 571 Başḳa[292] mesḥ eyle vü ayaġıñ yu,
Aşuġuniñ birle boldı farż-ı vużū.

B30b 572 Saḳḳal üstide ẓāhir olmasa[293] yüz,
Farż bil mesḥini işit, bu söz.

573 Saḳal astıda ẓāhir olsa yüzi,
Su tigürsün, bu boldı şer‘ sözi.

574 Her ni körünse ol muvācehede,
Anı yüz bil didim müşāfehede.

575 Tüg çıḳar yirdin ol ingek tübiçe
Bil, ingek ya‘nī ol süñgek tübiçe.

576 Tübi dāḫil imes-turur yüzge,
Utrudın[294] çün körünmes ol közge.

577 Nermeler kim iki ḳulaḳda-durur[295],
İkkisiniñ arası bil yüz irür.

---

[291] yumaḳdur B.
[292] başġa B.
[293] örtmese B.
[294] utrıdın B.
[295] ḳulaḳ-durur B.

Marfat.com

578 Nerme[296] bil kim ısırġa yiri-durur,
Yüzüñg andın işit ki biri-durur.

579 Muñgaça yüz-durur bu[297] dāḫil imes,
Vech ḥaddını bil ki müşkil imes.

A77 580 Çünki başıñgġa mesḥ itkey sin,
Rub'ıça farżdur işitkey sin.

581 Yuyulur 'użvġa ki didim at,
Yumaġı farż boldı bir nevbet.

582 'Amel-i şer' ara fürūġ kirek,
Yuyulur 'użvda subuġ kirek.

B31a 583 'Użvlardın su ol ḳadar tamsa,
Kim aḳıp barsa ḳatreler tamsa,

584 Munı diptür subuġ şer' ili,
Muñga nāṭıḳ-durur bu ḫayl tili.

25. Vużū Sünnetleriniñg Beyānı

585 Bil[298] ki bardur vużūda sünnetler,
Tut ḳulaḳ, barçaġa[299] diyin atlar.

586 Sünnet oldı on ikki, bol āgāh.
Barçadın burna ayt bi'smi'l-lāh.

587 İkki ilginñgni bendiġaça yuġıl,
Su al aġzınñgġa daġı mażmaża ḳıl,

A78 588[300] Su al aġzınñgġa daġı ḳıl misvāk,
Ol yıġaç birle kim didiler erāk.

---

[296] nermeler B.
[297] ki B.
[298] bol B.
[299] barçasın B.
[300] B'de bu beyit yok.

Marfat.com

589 Çöp[301]-i misvākı bolmaġan bilsün,
Barmaġı birle bu ‘amel ḳılsun.

590 Yana mundın kiyin ḳıl istinşāḳ,
Niyyet it, şer‘ ehli sözige baḳ.

591 Saḳal u ilig ü ayaḳ it taḫlīl,
Cümle-i başḳa mesḥ sünnet, bil.

592 Mesḥ ikki ḳulaġıñga tartıp,
Eylegey sin ri‘āyet-i tertīb.

593 Yuyulur ‘użvnı yu üç ḳatla,
Yuyulurġa tigür[302] su üç ḳatla.

B31b 594 Delk ḳılġıl ki delk sünnettür,
Sür iligni ki añga bu attur.

595 İmdi keyfiyyetini eyley ‘arż,
Niyyet olsa kirek muḳārin farż.

596 Su alıp aġzıñga[303] mubālaġa ḳıl,
Ġarġara boldı bu mubālaġa bil.

A79 597 Yoḳḳarı tart burnuñga su[304] alıp,
Her ‘amelġa şürū‘ eyle bilip.

598 Ḥalḳdın ḳıl saḳalıñga taḫlīl,
İlgiñg arḳasını yoḳḳarı ḳıl.

599 Yana taḫlīl ḳıl ayaġıñgdın,
Başlaġıl[305] burna sınçalaġıñgdın.

600 Ḫınşırıñgnı salıp aralarıġa,
Sunı yitkürgil uşbular barıġa.

---

[301] çün B.
[302] tigür su: tigürse B.
[303] aġzıñgġa B.
[304] burnuñga su: burunġa sunı B.
[305] boşlaġın B.

Marfat.com

601 Sol ayaḳ ḫınṣırıda eyle tamām,
Uşbu sünnetler irdi, didim nām.

26. Vużū Müstaḥablarınıng Beyānı

602 Aytayın imdi müstaḥablarını,
Yād tutḳıl, sang̃a diyin barını.

603 Mesḥ-i gerdenni müstaḥab bilgil,
İbtidā yurda ong̃ yanıng̃dın[306] ḳıl.

B32a 604 Burūt u kirpik ü ḳaşıng̃ yirige,
Müstaḥabtur tigür su[307] her yirige.

A80 605 Ḳıl vużū işlerini pey-der-pey,
'Użvlarnı yuġıl suyı[308] ḳurumay.

606 Aytḳay sin teşehhüd ü ṣalavāt,
Oḳuġay sin oḳuġuluḳ da'vat.

Vużūnıng ibtidāsıda oḳumaḳ kirek:

Bi'smi'l-lāhi'r-raḥmani'r-raḥīm bi'smi'l-lāhi'l-'aliyyi'l-'aẓīm ve'l-ḥamdu li'llāhi 'alā dīni'l-islāmi allāhümme ṣabbitnī 'alā dīnike'l-islāmi ve 'alā sünneti nebiyyike 'aleyhi'ṣ-ṣalavātu ve's-selām.

Üç yuyulur 'użvlarda, avval yumaḳta teşehhüd ortançısıda ṣalavāt, üçünçiside meẕkūr bolur da'vātnı oḳumaḳ kirek.

Ağız yurda oḳuġuluḳ:

Rabbī e'innī 'alā ẕikrike ve şükrike ve ḥüsni 'ibādetike ve ḳıyāmi ṭā'atike B32b ve tılāveti (1) kelāmike'l-kerīm.

Burunġa su alurda[309] oḳuġuluḳ:

A81 Allāhümme rayyihnī min rāyiḥati'l- (1)cenneti v'erzuknī na'īymen ve a'ūẕu bike min duḫāni cehenneme.

Yüz yurda oḳuġuluḳ:

Allahümme beyyiż vachīy yevme tebyeżżu vücuvhu evliyāike ve lā tesveddu vecehīy binūni ma'rifetike[310] yevme tesveddu vücuvhu a'dāyike.

---

306 ayaġıng̃dın B.
307 tigür su: tigürse B.
308 sunı B.
309 alurġa B.

Marfat.com

Oñg ḳol yurda oḳuġuluḳ:

Allāhümme a‘ṭinī kitābiī bi-yemīynī ve hāsibnī ḥisāben basīyren.

Sol ḳol yurda oḳuġuluḳ:

Allāhümme lā tu’tinī kitābī bi-şimālī velā min verā’ī ẓahrīy velā tuḥāsibnī ḥisāben şedīden.

Baş meshide oḳuġuluḳ:

Allāhümme ġaşşiynī bi-raḥmetike ve enzile ‘aleyye min berekātike.

Ḳulaḳ meshide oḳuġuluḳ:

B33a Allāhümme ec‘alnīy mine’l-lezīne yestemi‘üne’l-ḳavle feyettebi‘üne aḥseneh

Boyun meshide oḳuġuluḳ:

A82 Allāhümme a‘tiḳ raḳabetīy mine’n-nāri ve neccinīy mine’s-selāsili ve'l-a‘lāli

Oñg ayaḳ yurda oḳuġuluḳ:

Allāhümme şebbit ḳademeyye ‘alā’ṣ-ṣırāṭi’l-müstaḳīmi[311] yevme tezūylu fiyhi’l-aḳdāmu.

Sol ayaḳ yurda oḳuġuluḳ:

Allāhümme ec‘al sa‘yīy meşkūren ve ẕenbīy maġfūren bi-raḥmetike yā erḥame’r raḥimīyne.

Vużūdın soñg oḳuġuluḳ:

Allāhümme ec‘alnīy mine’t-tevvābīyne ve ec‘alnīy mine’l-muṭaṭahhirīyne ve ec‘alnīy min vereşeti cenneti’n-na‘iymi ve ca‘alnīy mine’l-leẕīyne lā ḫavfun ‘aleyhim ve lāhum yaḥzenūne.

27. Vużū Mekrūhlarınıñg Beyānı

B33b 607 İmdi mekrūhlarnı diyin, işit,
Sunı yüzüñge ḳatıḳ urma, yigit.

608 Bī-żarūr ālatıñġa[312] ḳılıp naẓar,
Baḳmaġıñg ger żarūr ise ni żarar.

A83 609 Sol ilig birle almaġıl sunı
Burun aġzıñġa, yād tut munı.

---

[310] *binūni ma‘rifetike.* B’de yok.

[311] B’de yok.

[312] ālatıñga B.

610 Rāst birle burunnı mışḳırma,
Söz aytma, vużūda ḳıçḳırma.

28. Ötük Meshi[313] Mesāyili

611 Ger kiyip sin ötük ṭahāratlıḳ,
Ger vużū sınsa meshḥ ḳıl bu şıḳ.

612 Tart ol barmaġıng̃nı yoḳḳarıġa,
Ayaġıng̃ uçıdın aşuḳ[314] sarıġa.

613 Üç ilig yirçe meshḥ bestür, bil,
Ḫ^{v}āh uzun ḫ^{v}āh köndelen ḳılġıl.

614 Tört ilig birle meshḥ ḳılsang̃ līk,
Aşuġung̃ġaça bardur evlā dik.

615 Meshḥ kim ötügüng̃ġa sin ḳıla sin,
Ḳılma barmaḳlarıng̃[315] uçı bile sin.

616 Lāzım irmes ki bu ötük bolġay,
Ozgening̃ ḥükmi diy, niçük bolġay;

A84, B34a 617 ʻArabī bolsa sinde ḫ^{v}āh çaruḳ,
Aşuġung̃ġaça kirek anda yapuḳ.

618 Līk çūrabḳa meshḥ sin ḳılma,
Latta dik nimege revā bilme.

619 Bolsa çūrab munaʻal u tendār,
Ang̃a ol vaḳt meshḥ ḳılmaḳ bar.

620 Meshḥ iter nime bolsa ger yırtuḳ,
Bolsa üç barmaġıng̃ yiriçe açuḳ,

621 Meshḥ ol nimege imes cāyiz,
Ang̃a sin meshḥ ḳılmaġıl hergiz.

---

[313] B'de yok.
[314] ayaḳ A.
[315] barmaḳların B.

622 Müddetī bar muḳīmġa tün ü kün,
Bar müsāfirġa līk üç tün ü kün.

623 İbtidāsı vużū sınardındur,
Fuḳahādın bu nev‘ telḳīndür.

624 Munḳażī bolsa meshi͡ŋge müddet,
Yā çıḳarsan͡g ötükni ol furṣat,

625 Ger vużū bar-durur ayaḳ yu vü bes,
Ḳılma baştın vużūge, hācet imes.

A85 626 Çıḳarur ḳaṣdī birle ger tapanın͡g,
Köpi sāḳın͡ggа kilse, bil ki sinin͡g

627 Meshi͡ŋg ol vaḳt bolġusı bāṭıl,
Tart ötükni vü ayaġını yuġıl.

B34b 628 Yol yörür vaḳt, yiridin kāvāk
Tapanın͡g bolsa meshi͡ŋge yoḳ bāk.

629 Bir ayaḳ çıḳsa mesḥ mübeṭṭelīdür,
Uşbular şer‘ ehlinin͡g tilidür.

630 Meshdin son͡g ayaḳnı ḳılsa su öl,
Aşuġun͡ggaça ger yitişse bu öl.

631 Mesḥ bāṭıl bolur çü bar mundaḳ,
Bolmadı cemī‘ mesḥ birle yumaḳ.

632 Ger ötüklük muḳīm ḳılsa sefer,
Üç tün ü küngeçe bu mesḥ an͡ga bar.

633 Ger ötüklük müsāfir olsa muḳīm,
Tün ü kün mesḥ ḳıl an͡ga ta‘līm.

A86 29. Teyemmüm Mesāyili[316]

634 Vaḳt olur kim şeref tapar tofraḳ,
Suġa ol vaḳt olur ẖalef tofraḳ.

---

[316] A’da bu başlık yok.

Marfat.com

635 Su yıraḳ bolsa sindin er bir mīl,
Sin namāzıng üçün teyemmüm ḳıl.

636 Tört mingdür ḳadem bile bir mīl,
Bir kürūh anı Hind ili dir, bil.

637 Didiler bir yarım ḳarı bu ḳadem[317],
Bir ḳarı, bil ki bardur altı tutam.

B35a

638 Bir tutam tört ilig, yana bir ilig
Altı cev ‘arżı boldı, bil bu bilig.

639 Yā bir ümmetke[318] zaḥmetī yitse,
Su ziyān itmegini ḫavf itse,

640 Yā itik[319] birle sindin arımasa,
Su ṭahārat ḳılurġa tartmasa,

641 Yā bahāsı bu sunıng olsa aġır,
Ḳıl teyemmüm, çü bolsa bu her bir.

642 Bu iki şarṭ bar bī-ābānda[320],
Suġa tenḳīṣlıḳ ise anda[321],

A87

643 Her ni kim bolsa arż cinsidin,
Gec ü tofraḳ[322] u ḳum u sürme bigin[323],

644 Uşbular birle sin teyemmüm ḳıl,
Boldı cāyiz bular bile, bilgil.

645 Gerd birle dağı mücevvezdür,
Ḳıl teyemmüm ki munda söz azdur.

646 Gerdning yiri pāk bolsa kirek,
Ḳalmaġay tā bu işte şübhe vü şek.

---

[317] tutam B.
[318] ümmetḳa B.
[319] yā itik: anıng B.
[320] biyābāndın B.
[321] tenḳīṣlıḳ ise anda: tenḳīṣlik andın B.
[322] tofraġ A.
[323] sürme bigin: şerme(?) kibin B.

Marfat.com

30. Teyemmüm Ferāyiżining Beyānı[324]

647 Bil teyemmümġa[325] tört farż-durur,
Bilmek alarnı miṣl-i ḳarż-durur.

B35b 648 Birisi ḳaṣd-ı ḫāk pāk itkil,
Yana niyyetni bu yosunluḳ ḳıl:

649 "Niyyet ittim teyemmüm itmek üçün,
Tā namāzım manga mubāḥ olsun."

650 Yana ikki iligni tofraḳḳa
Ur teyemmüm işini ḳılmaḳḳa.

A88 651 Sürtkil yüzüngge iliglerini,
Yād tutḳıl teyemmüm eylerni.

652 Bil ki tofraġnı ançça sürmeklik,
Tüg tübige anı tigürmeklik,

653 Lāzım irmes turur teyemmümde,
Eṣeri bes-turur teyemmümde.

654 Yana tofraḳḳa ḳol tigürmek ile,
Sürt ḳollarġa ikki tirsek ile.

655 Sin teyemmümde uşbu mes'ele bil,
Eyle barmaġların[326] ara taḫlīl.

656 Anda kim yaft bolmaġan sudur,
Ġusl vācib ise hem iş budur.

657 Bu şerāyiṭ bile teyemmüm ḳıl,
Bolsa her vaḳt, her namāz ötegil.

658 Müteyemmim bu niççe işni ḳılur,
'Öẕrsiz su barıda kim ki bilür.

---

[324] ta'dādı B.
[325] teyemmümḳa B.
[326] barmaḳların B.

Marfat.com

B36a 659 Bir bir aytay işitkil, iy hem-dem,
Mess-i ḳırān u[327] duḫūl-ı mescid hem,

A89 660 Havf-ı fevt olsa, bolsa hem su pedīd,
Öte ölük namāzı vü yana ‘ıyd.

31. Teyemmüm Nevāḳışınıng Beyānı

661 Her ni kim nāḳıż vużū irür ol,
Bil teyemmümġa hem ziyān birür ol.

662 Yana kāfī suġa eger ḳudrat
Tapsa, sınġay teyemmüm ol furṣat.

32. Namāz Vaḳtlarınıng Beyānı

663 Farż bilgil namāznıng vaḳtın,
Vaḳtsız işni sūd ḳılmaḳtın.

664 Biş-durur[328] vaḳtı bir tün ü künde,
Şübhe vü ḳīl yoḳ-turur munda.

665 Altı taşḳı farīżaġa dāḫil,
Vaḳt törtünçi farżdur bilgil.

666 Barçadın burna tanḡ namāzın öte,
Bar-durur vaḳt-ı ṣubḥ kāẕib, öte[329]

A90 667 Bar uzun, inçke, yaruḳdur kim
Bil[330] ufuḳ saṭḥıġa munı kāyim.

B36b 668 Cāyiz oldı bu ṣubḥ bolsa[331] saḥūr,
Munda ḫuften namāzı ḳılsa bolur.

669 Yana munıng soṅgıda şarḳ sarı,
Körünür birisi[332] yaruḳ eṣeri.

---

[327] B’de yok.
[328] Bişdür B.
[329] t-ı ṣubḥ kāẕib, öte: A’da tamamen silinmiş.
[330] bu A.
[331] olsa b.
[332] bir yassı B.

Marfat.com

670 Bu ufuḳnıñg uzunıġa tartar,
Barġanıça yaruġluġı[333] artar.

671 Ehl-i dīnler ki muḳtedā idiler,
Ṣubḥ-ı ṣādıḳ bu ṣubḥnı, didiler.

672 Bilge sin tañg namāzınıñg vaḳtın,
Uşbu ṣubḥ ibtidāsı bolmaḳtın[334].

673 Kün çıḳar çaġdur intihāsı anıñg,
. Bu arada bolur edāsı anıñg.

674 Yana vaḳt-ı namāz-ı pīşīndür,
Añga bilgil bu nev‘ ta‘yīndür.

675[335] Avvalı künniñg[336] ivrülüridin,
Sāyelerniñg füzūn bolurıdın,

A91 676 İkki ḳad bolġuça bu kölegeler,
Bil ki pīşīn öter, kişiler öter.

677 Līk tüş sāyesin bular bile kör,
Bolġuça uşbularça sin ḳıla kör.

678 Ötse pīşīn, namāz-ı dīgerdür,
Sin saġınma ki vāsıṭa bardur.

B37a 679 Didiler, ‘aṣr vaḳtını munça,
Ötegil āfitāb batḳunça.

680 Batḳaç oḳ kün namāz-ı şām bolur,
Dimegil, vaḳtı pat tamām bolur.

681 Tā şafaḳ bar bu vaḳt bardur, bil,
Bar şafaḳ kün batar ṭarafta[337] ḳızıl.

---

[333] yaruḳluġı b.
[334] bolmaḳdın b.
[335] A’da bu beyit ile bir önceki beyit arasında *bir bir aytay* ibaresi yer alıyor.
[336] A’da silik.
[337] ṭarafda A.

Marfat.com

682 Bu şafaḳ ġāyib olsa ḫuftendür,
Ṣubḥ-ı ṣādıḳça vaḳtı bolġandur.

683 Ötegil vitr soñra ḫuftendin,
Vitr edāsı kiyin bolur andın[338].

33. Müstaḥab Vaḳtlar[339] Beyānı

A92 684 İmdi diy vaḳtlarda istihbāb,
Öteñ ol çaḳ[340] namāz[341], iy aḥbāb.

685 Kün çıḳar yir kirek sarıḳ bolsa,
Fecr ḳıl vaḳt eger bu şıḳ[342] bolsa.

686 Yaz-ı pīşīnde eylegil te'ḫīr,
Tā hevā tapḳay endekī taġyīr.

687 Avval[343]-ı vaḳtta ötegin ḳışlar,
Yaḫşıraḳ ger ḳılay diseñ işler.

688 'Aṣr te'ḫīr ḳılġa sin andaḳ,
Kün sarıġıdın öte burunraḳ.

B37b 689 Līk maġribde[344] ḳılġa sin ta'cīl,
Ḳılma te'ḫīr anı vü sin bat ḳıl.

690 Ança te'ḫīr eyle ḫuftende,
Bolġay avvalġı ṣülṣ ḳılġanda.

691 Vitr āḫırġı[345] ṣülṣi evlādur,
Ger sañga i'timād peydādur.

---

[338] bolur andın: diyin mundın B.
[339] vaḳtlarnıñ B.
[340] çaġ A.
[341] namāz: namāzı B.
[342] şafaḳ B.
[343] Derkenar: kiyin A.
[344] maġribḳa B.
[345] āḫırġı A.

Marfat.com

34. Namāzda Vaḳtlar bile Mekrūh Vaḳtlarnıñ Beyānı

A93 692 Ḳılmaġay sin namāz üç furṣat,
Ni farīża ni nafl u[346] ni sünnet,

693 Ni cenāze revā-durur[347] ni ḳażā,
Ni tilāvet ḳılurda secde revā.

694 Kün tuġar çaḳ[348] u kün batar çaġdur[349],
Yana bir vaḳt kün tüş olmaġdur[350].

695 Līk ol ‘aṣrnı ki sin ḳıla sin,
Āfitāb oltururnı bile sin.

696 Rek‘atı ḳıldıñ[351] er ḳuyaş barıda,
Özge sin ḳıl ki şübhe yoḳ barıda.

697 Bil bu üç vaḳttın irür bu çaḳ[352],
Kim bu meẕkūr ‘aṣr olur ḳılmaḳ.

698 Bu dağı bar kerāhiyet birle,
Uşbu ẕikr eylegen ṣıfat birle.

B38a 699 Ḳılmaġıl naflnı ikki sā‘at,
Boldı memnū‘ anda bu ṭā‘at.

700 ‘Aṣr vaḳtı vü fecr vaḳtı-durur[353],
Ḳılma ni müzddür ni[354] ecr-durur.

A94 701 Līk bolsa cenāze birle ḳażā,
Ḳıl ki bu vaḳtlarda boldı revā.

---

[346] A’da yok.
[347] revā-dur u B
[348] çaġ A.
[349] çaḳdur B.
[350] olmaḳdur B.
[351] bardıñ B.
[352] çaġ A.
[353] fecr vaḳtı-durur: vaḳt-ı fecrī-durur A.
[354] ne B.

Marfat.com

35. Ḳıble Mesāyili

702 Boldı bir farż ḳıbleġa baḳmaḳ,
Şarṭtur, şer‘ sözidür mundaḳ.

703 Sākin-i Mekke uşbu söz bilsün,
Yüzini Ka‘be ‘aynıġa ḳılsun.

704 Yıraḳ olġan kişi işit ki niter,
Cihetiġa yüzini ḳılsa yiter.

705 Ciheti ger sanĝa imes ma‘lūm,
Kişidin sor ki bolġay ol mefhūm.

706 Līk yirlik kirek-turur bu kişi,
Ol zamān bolmaġay taḥarrī işi.

707 Yirlik il bolmasa taḥarrī ḳıl,
Bir cihetḳa gümān ḳılıp ötegil.

708 Bu yosunluḳ namāz kim ḳıldıng,
Ḳıble sarı imesni song bilding,

A95, B38b 709 Yana ḳılma ki bu işingdür ḫūb,
Bu namāzıng sining irür maḥsūb.

710 Ger namāz içre ẓāhir oldı cihet,
Yüzni ḳıl ol sarıġa bu furṣat.

711 Ḫavf vaḳtıda bilgil, iy bernā,
Merkeb üstide bar[355] namāz revā.

712 Nafl-ı bī-‘öẕr hem revādur, bil,
Merkeb üstide ḫōş edā ḳılġıl.

713 Līk taḥrīme vaḳtı, iy dānā,
Ḳıbleġa yüzni ḳıl ki bar[356] evlā.

---

[355] bil B.

Marfat.com

714 Kime içre namāz cāyiz, bil,
Olturup yā kopup edā ḳılġıl.

715 Kime ivrülse, sin narı ivrül[357],
Her sarı ḳıble ol sarı ivrül[358].

716 Līk bir yolı ḳılmaġıl ḥareket,
Başḳa başḳa ayaġlarıñ[359] tipret.

36. Namāz Niyyetiniñ Mesāyili

A96 717 Bil ki altınçı farż niyyettür,
Kim[360] namāz içre şarṭ sıḥḥattur.

718 Niyyet itmek köñülde farż digil,
Til bile dimegini sünnet bil.

B39a 719 Bil ki taḥrīme birle niyyet ara,
Fāṣıla bolmasun ḳılurda edā.

720 Bu zamān Tiñri birle ḥāżır bol,
Żabṭ ḳıl özni cem‘-i ḫāṭır bol.

721 Lā-aḳal bil bunı ṣalāt-turur[361],
Bu namāzıñġa bil ni at-turur[362].

722 Ger bu digençe bolmasañ ḥāżır,
Nā-revādur sañga, didim[363] ẓāhir.

723 Līk köñlüñde tañ namāzı ise,
Yañılıp tiliñ anı şām dise,

724 Ol köñüldaġı mu‘teberdür bil,
İ‘tibārıñ köñülde bardur, bil.

---

[356] yüzni ḳıl ki bar: kör ki bardur ol B.
[357] evirül B.
[358] evirül B.
[359] ayaḳlarıñ B.
[360] ki B.
[361] ṣalāt-durur B.
[362] at-durur B.
[363] sañga didim: didim sañga B.

Marfat.com

725 Niyyet eylerni min ḳılay sanṅga ‘arż,
Naflnı nafl di vü farżnı farż.

A97 726 Vācib olsa di anṅga vācib at,
Sünnet olsa, aytḳa sin sünnet.

727 Kim ki ol şer‘ sözige baḳtı,
Vaḳtı olsa itsün īn vaḳtı.

728 Līk bu lafẓ cum‘āda dimegil,
Ger aytsanṅg dürüst imestür, bil.

729 Şarṭ imes niyyet-i imāmet, bil,
Līk evlā budur ki niyyet ḳıl.

B39b 730 Şarṭtur niyyet iḳtidāda, bilinṅg,
Her ‘amelni bilip yiride ḳılınṅg.

37. Namāz Dāḫili Altı Farżnınṅg Beyānı

731 İmdi diy altı farż-ı dāḫilni,
Bu mesāyilġa tipretey tilni.

732 Barıdın burna bar-durur tekbīr,
Munı taḥrīme dir ṣaġīr u kebīr.

733 Digil, *allāhu ekber*, ol ānda,
Yā bu ma‘nīde di nime anda.

A98 734 Ḳılma med bā vü rā arasıda,
Rānı cezm eylegil edāsıda.

735 Munı taḥrīme bil, nige dirler,
Her mubāḥīni bu ḥarām eyler.

736 Dimek ü yimek ü yana içmek,
Barısını ḥarām iter bī-şek.

737 Niyyet itkil[364] dağı iligni köter,
Burna iligiṅg köterme, iy ser-ver.

---

aytġıl B.

38. Ḳıyām Mesāyili

738 Bil ki ikkinçi farż boldı ḳıyām,
'Öẕrsiz, bī-ḳıyām ḳılma tamām.

B40a 739 Bil ḳıyām azrağını, iy dānā,
Bolsa taḥrīme turġanıñgda edā.

740 Ḳudratı yoḳ kişi munı bilsün,
Olturup bolmasa, yatıp ḳılsun.

741 Ger namāzıñg farīżadur, iy yār,
Farż bilgil ḳıyāmnı zinhār.

A99 742 Nafl u sünnette[365] iḫtiyārıñg bar,
Ḳopar u oltururda sin muḫtār.

743 Yaḫşıraḳ ol-durur kişi tursa,
Nīm-müzd oldı ol kim[366] oltursa.

744 Līk tanğ sünnetide olturma,
Munda olturmağıñg revā körme.

39. Ḳırā'at Mesāyili

745 Yana bir farż bil, ḳırā'attur,
Bil ki Ḳur'ān oḳurġa bu attur.

746 Farż bolsa namāz bil mundaḳ,
İkki rek'atta farżdur oḳumaḳ.

747 Vācib ü nafl birle sünnette,
Farż bilgil tamām-ı rek'atta.

748 Ger bir āyat oḳusañg, oḳu uzun,
Ḳısḳa āyat ger olsa üç bolsun.

---

[365] sünnetḳa B.
[366] ol kim: kim ki B.

Marfat.com

B40b

40. Rükū‘ Mesāyili

A100

749 Yana bir farżnı rükū bilinğ,
Ḳılur işni edāsı birle ḳılınğ.

750 Ḫam olunğ ilginğiz ḳoyup tizge,
Digülükni min aytayın sizge.

751 Baş u arḳa boyunnı tüptüz itinğ,
Her namāz işlerini siz tüzetinğ.

752 Munda tesbīḥ bir digünçe turunğ,
Vācib uşbu turuşnı munda körünğ.

753 Üç dimekni velīk sünnet dinğ,
Ḫ'āh tesbīḥ kiç dinğ ü bat dinğ.

41. Sücūd Mesāyili

754 Secde boldı bişinçi farż, işit,
Līk iki secde farż boldı, yigit.

755 Ḳollarınğ yirge ḳoy, arasıġa baş,
Secde ḳılġıl bu nev‘, iy ḳardaş.

756 ‘Amel-i secdeni disenğ, anğlay,
Yirge ḳoyġıl burun bile manğlay.

A101

757 Munda tesbīḥ di vü ḳıl ārām,
Bu ikide rükū‘ kibi tamām[367].

B41a

758 Munı bilgil ki secde eyler ḥīn,
Ayaġınğ bolmasun cüdā yirdin.

759 Bir ayaḳ ḳopsa bar kerāhiyyet,
İkkisi ḳopsa baştın[368] it niyyet.

---

[367] itmām B.
[368] başdın A.

42. Ḳu‘ūd Mesāyili

760 Ḳıldı altınçı farż soñġı ḳu‘ūd,
Et-taḥiyyāt oḳuġuça ma‘būd.

761 Muḳtedī uşbu mes’ele bilsün,
Tā teşehhüd muvāfaḳat ḳılsun.

762 Altı ḫāricdin oldı vaḳt-ı sebeb,
Bişini şart cergeside sanap.

763 Altı dāḫilde ḳa‘de vü tekbīr,
Şarṭ bil özge rükn, diy bir bir.

43. Namāz Vācibātınıñ Beyānı

A102 764 Çün ayttım namāz farżların,
Şerḥ itey imdi vācibini barın.

765 Tut ḳulaḳ iy muṣalli-i ṭālib,
Bil yigirme[369] iki-durur vācib.

766 Yittisin ‘ām bilge sin, iy yār,
Her muṣallīġa her ṣalātta bar.

B41b 767 Biri *allāhu ekber* oldı, işit,
Vaḳt-ı taḥrīmede bu lafẓ ayıt.

768 *Et-taḥiyyāt* oḳumaḳdur, bil,
Ḳa‘deler vaḳtıda anı oḳuġıl.

769 Yana ta‘dīl rüknlerde kirek,
Munı ārām didiler bī-şek.

770 Ḳıl rüḳū‘ vü sücūdta ārām,
Tā ki tesbīḥ bir digey sin[370] tām.

771 Farż u vācibni yirleride ḳılıp,
Eylegey sin ri‘āyet-i tertīb.

---

[369] igirme B.
[370] dige sin B.

772 Yana bir *fātiḥā'*nı bir oḳumaḳ,
Boldı vācib işit ki bar mundaḳ.

A103 773 Yana lafẓ-i selām ile çıḳḳıl,
Ḳıladurġan namāzdın[371] ḥāṣıl.

774 Yana on bişige min aytay nām,
Barıġa barça yirde irmes ‘ām.

775 Sin ḳırā'atnı ḳılġa sin ta‘yīn,
İkki avvalġı[372] rek‘at içre ta‘yīn[373].

776 Hem bu ikkide *fātiḥā* oḳuġıl,
Uşbu ikkide *fātihā* żam ḳıl.

777 Ḳılġıl *el-ḥamd* sūraġa[374] taḳdīm,
Barçasını sanga ḳılay ta‘līm.

B42a 778 Līk eger bolsa nafl u[375] sünnet bil,
Barça rek‘atta sūranı żam ḳıl.

779 Sūranıng żammı lāzım irmestür,
Ger bir āyat uzun ise bestür.

780 Ḳısḳa bolsa oḳuġıl üç āyat,
Yā bu üç ḳısḳaça kirek ġāyat.

781 Yana oḳu *ḳunut* elbette,
Vitr içre üçünçi rek‘atta.

A104 Allāhümme innā nesta‘īnüke ve nestaġfirüke <ve nestehdīke> venü'minü bike <ve netūbü ileyke> ve netevekkelü ‘aleyke ve nüsnī ‘aleyke'l-ḫayra <küllehū> ve neşkuruke ve lā nekfuruke ve naḫle‘u ve netruku men yefcaruke. Allāhümme iyyāke na‘büdü ve leke nuṣallīy ve nescüdü ve ileyke nes'ā ve naḫfidü ve nercū raḥmeteke ve naḫşā ‘aẕābeke inne ‘azābeke bi'l-küffāri mülḥıḳ.

---

371 namāzdur B.
372 avvalḳı A.
373 yaḳīn A.
374 süreçe B.
375 B'de yok.

Marfat.com

B42b 782 Ger kişi bilmese *ḳunut* niter,
Rabbenā ātinā[376] oḳusa yiter.

Rabbenā ātinā fi'd-dünyā ḥasaneten ve fi'l-āḫıreti ḥaseneten ve ḳınā ʿaẕābe'n-nāri.

783 Līk örgenmegige saʿy kirek,
Saʿylar[377] birle kirek örgenmek.

784 Yana tanḡ birle şām u ḫuftende,
Bil imām oḳusun bülend anda.

785 Budur ednāsı ġayr işitse,
Üni ilninḡ ḳulaġıġa[378] yitse.

A105 786 Münferidḳa işit ki bar cāyiz,
Oḳusun ḫᵛāh pest ḫᵛāh anḡız.

787 Afḍal oldı ger[379] oḳusa anḡız,
Digülük her ni bolsa aytur biz.

788 ʿAṣr u pīşīnde[380] pest oḳusun imām,
Min aytḳan dik eylesün itmām.

789 Bu ḳırā'atnı ança pest itsün,
Lā-aḳal özi anı[381] işitsün.

790 Lebni tipretse könḡlide kiçürüp,
Bu ḳırā'at imes turur maḥsūb.

B43a 791 Ger imām olmasa işit ki niter,
Münferid hem munı riʿāyet iter.

792 İḳtidā ḳılġanınḡda sin tik tur,
Muḳtedīġa sükūt vācibtür.

---

[376] āteynā B.
[377] saʿy B.
[378] ḳulaḳıġa B.
[379] eger B.
[380] pīşīnġa B.
[381] özi anı: anı özi B.

Marfat.com

793 Bu ḳırā'at maḥallıda sākit,
Digülüklerni özge çaġda ayıt.

A106 794 Muḳtedī kim ki bolsa ol ānda,
Teba'iyyet kirek-turur anda.

795 Teba'iyyet budur işit, meşelā,
İḳtidā bolsa secde ḳa'de ara,

796 Rek'atḳa egerçi yoḳ maḥsūb,
Bolmasa hem mutābı'attur ḥūb.

797 Ḳa'de-i avval oldı vācib, bil,
Anda her vaḳt yitseñg olturġıl.

798 'Iydlarda rükū' tekbīri,
Bil ki vācibtin ol-durur[382] biri.

799 Yana tekbīrler-durur, bilgil,
İkki 'ıyd içre vācib, iy sāyil.

800 Yana bir secde-i tilāvet bil,
Secde ol yirge ger yitişseñg ḳıl

801 Bolmasa hem namāz vācibtür,
Yitseñg ol vaḳt secdeī kiltür.

802 Oḳuġuçı, işitgüçi bilsün,
Yitse ger secde yirige ḳılsun.

B43b 803 Bolsañg ol vaḳt ger namāz içide,
Tiñgri der-gāhıda niyāz içide,

A107 804 Ger şerīk olmasa oḳuġuçı bil,
Ötegendin kiyin bu secdeni ḳıl.

805 Oḳusa ger imām ḳıl ma'lūm,
Secde ḳılsun imām u hem me'mūm.

806 Sin rükū' itmeyin bu secdeni ḳıl,
Bī-rükū' eylegil bu secdeni bil[383].

---

[382] vācibtin ol-durur: vācibdin oldı her B.

807 Yana bir vācib oldı secde-i sehv,
Tiŋgrilik işide kirekmes lehv.

808 Secde-i sehv ḳaysıdur, bilgil,
Et-taḥiyyāt oḳu dağı munı ḳıl.

809 Ṣalavāt oḳumay selām digil,
Mes'ele mundaḳ oldı şer'de, bil.

810 Münferid olsaŋ[384] eyle ikki selām,
Līk bir yanġa ḳılġusıdur imām.

811 Sin yana ikki secdeni kiltür,
Kiltürüp ikki secdeni oltur.

812 *Et-taḥiyyāt* oḳu dağı ṣalavāt,
Uşbu yaŋlıġ tamām ḳıl bu ṣalāt.

A108 44. Secde-i Sehv Mūcibātınıŋ Beyānı

B44a 813 Secde-i sehv bilgil, iy ṭālib,
Niççe işdin bolur vācib saŋa[385].

814 İş namāz içre artuḳ itse kişi,
Ger namāz işleridin olsa işi,

815 Miṣl üç secde birle ikki rükū',
Secde-i sehv ḳıl, bu tapsa vuḳū'.

816 Yana ger terk bolsa her vācib,
Secde-i sehv kiltür, iy ṭālib.

817 Yana taḳdīm bolsa[386] ger te'ḫīr,
Farżda secdedür aŋa tedbīr.

818 Ḫadd-ı te'ḫīr munçadur bilseŋ,
Anda bir rüknni edā ḳılsaŋ.

---

[383] ḳıl B.
[384] bolsaŋ B.
[385] vācib saŋa: saŋa vācib B.
[386] olsa B.

Marfat.com

819 Yana şek bolsa rek‘at içre sanga,
Tört yā üç bolup mudur meşelā.

820 Ger bu şek bolsa sanga avval bar,
Öte baştın namāznı zinhār.

A109 821 Ger sanga barlar bolur bu şek,
Soñgra bir rek‘at anda bar ötemek.

822 Secde-i sehv munda hem kiltür,
Mūcib-i secde bu digenlerdür.

823 Sehv eger birdin artuḳ olsa niter?
Her niçe bolsa ikki secde yiter.

B44b 824 Ger imāmıñgga sehv vāḳı‘dur,
Muḳtedī bil ki anga tābi‘dür.

825 Muḳtedī sehv ḳılsa ol furṣat,
Secde-i sehv yoḳ anga ḥācet.

826 Muḳtedī sehvini kötergey imām,
Yād tutḳıl ki eyledim i‘lām.

45. Namāz Sünnetleriniñg Beyānı

827 Vācib ü[387] farżġa çü didim at,
Niççedür bil namāz ara sünnet.

828 Köter iligiñgni disenğ üç tekbīr,
Biri taḥrīmede, ḳunutta[388] bir.

A110 829 Yana bir ‘ıydlarda tekbīrāt,
Dir maḥalda ilig kötergil bat.

830 İr kötersün iligni güşḳaça[389],
Līk ḫatun iligni döşḳaça.

---

[387] B’de yok.
[388] ḳunutda B.
[389] güşġaça A.

Marfat.com

831 Tut açuḳ bu maḥalda barmaḳlar,
Bil, niçüktür bu yolġa[390] barmaḳlar.

832 Kindik astıda ḳoyġa sin solnı,
Solnıng üstide ḳoyġıl ong ḳolnı.

833 Songra taḥrīmedin şenā oḳuġıl,
Yana oḳu e'ūẕ ile *bi'smil.*

Subḥāneke allāhümme ve bi-ḥamdike ve tebārekesmüke ve ta'ālā ceddüke ve lā ilāhe ġayrüke[391].

B45a 834 Yana āmīn di *fātiḥā* 'dın song,
Barı işni Ḫudā kitürgey ong.

835 Çün ki ḳıldıng bu törtni ma'lūm,
Pest oḳusun imām u hem me'mūm.

836 İntiḳālatta digil tekbīr,
Barça yirde digil meger ol bir.

A111 837 Ol biridür rükū'dın çıḳmaḳ,
Uşbu yirde aytmaġıl mundaḳ.

838 Rüknlerge kirerge[392], çıḳmaḳḳa,
Didiler intiḳāl mundaḳḳa.

839 *Semi' allah* dir imām anda,
Muḳtedī *rabbenā lek*e ol ānda,

840 Münferid uşbu sözni işitsün,
Her ikisini munda[393] aytsun.

841 Üç digey sin rükū' tesbiḥin,
Bu rükū' içre tutḳa sin tizdin[394].

---

[390] yolda B.
[391] Bu dua B'de yok.
[392] rüknlerge kirerge: rüknlerde kirerde B.
[393] anda B.
[394] birdin B.

Marfat.com

842 Ḳavma birle rükū‘ u[395] celsede bil,
Barça barmaḳlarıñg açuḳ tutḳıl.

843 Secde birle rükū‘ ara turmaḳ,
Ḳavmadur, sünnet oldı, bil mundaḳ.

844 Secdede yitti ‘użv yirge tigür,
Aytayın barçasını, bir bir sor.

B45b 845 İkki ḳol, ikki tiz, baş, ikki ayaḳ,
Uşbu yittini yirge bar ḳoymaḳ.

A112 846 Secde tesbīḥini digey sin üç,
Uşbular ḳılmaġını bil öntüç.

847 İkki secde arasıda[396] oltur,
Celse dirler munı, bir sünnettür.

848 *Et-taḥiyyāt*'tın[397] kiyin ṣalavāt,
Oḳumaḳ sünnet oldı sin toḫtat.

Allāhümme ṣalli ‘alā Muḥammedin ve bārike ‘alā Muḥammedin ve‘alā āli Muḥammedin kemā ṣalleyte ve bārekte ve sellemte ‘alā İbrāhīme ve ‘alā ālihi İbrāhīme rabbenā inneke ḥamīdun <mecid>.[398]

849 Yüz ivür oñġa, solġa eyle selām,
Uşbu yañglıġ namāz ḳıl itmām.

850 Barı işte[399] imāmġa me’mūm,
Tābi‘ olmaḳ kirek ḳılıñg ma‘lūm.

46. Namāz Müstaḥablarınıñg Beyānı

851 İmdi aytay namāz müstaḥabın,
Yana şerḥ eyleyin anıñg edebin.

---

[395] B’de yok.
[396] arasıġa B.
[397] *Et-taḥiyyāt*'dın B.
[398] Bu dua metni B’de yok.
[399] işge B.

A113 852 Kilse ger esnegüŋ[400], aġız yapķıl,
Yutalıŋ def'iġa tekellüf ķıl.

853 Munı bil müstaḥab ķırā'attın[401],
Oķumaġlıķ[402] ziyād üç āyattın[403].

854 Sin maḥall-i rükū'da munı bil,
Baş u arķa, boyunnı tüptüz ķıl.

B46a 855 Secde ķılmaķta[404] tiz ü ilgiŋ ü baş,
Ķoy u ķopmaķta[405] 'aks, iy ķardaş.

856 Secdeni ikki ķol arasıda ķıl,
Anda barmaġlarıŋ[406] yapışturġıl.

857 Secde eyler maḥalda sin munı bil,
Barça barmaġ[407] ucını ķıbleġa ķıl.

858 Bolsa ger maŋlayıŋ yir[408] ü tofraķ,
Pāk ķılma namāz ara muṭlaķ.

859 Çün namāz içre kim turar sin tik,
Tut ayaķlar arası tört ilig.

860 Ķa'dede[409] toŋġa[410] ķoyġa sin ķollar,
Körsetey saŋa şer' ara yollar.

861 Sol ayaķ yirge[411] ķoyup oltur aŋa,
Oŋgnı tipretmemeklik oldı saŋa.

---

[400] isnegüŋ B.
[401] ķırā'atdın B.
[402] oķumaķlıķ B.
[403] āyatdın B.
[404] ķılmaķda A.
[405] ķoymaķta A.
[406] barmaķlarıŋ B.
[407] barmaķ B.
[408] tir B.
[409] ķa'daġa B.
[410] putķa A.
[411] tizge B.

Marfat.com

A114 862 Eyle kim rāst niçe yirde kirek,
Tapanıng̑ tik[412] turar bu çaḳ bī-şek.

863 Līk ḫatun ni yirge[413] olturdı,
Ayaḳ uçları ong̑ sarı turdı.

864 Bil imāmınggа müstaḥab boldı,
Oḳumaġlıḳ[414] ḳırā'at-ı mervī.

865 Ayt tesbīhlerni üçdin köp,
Līk ṭāḳ aytmaġını körgil ḥūb.

B46b 866 Ḳol karındın[415] yıraḳ, karındın tut[416],
But[417] ayaḳdın, ayaḳnı yirdin tut.

867 Ḳıl rükū' vü sücūdta mundaḳ,
Līk ḫatunġa 'aksdur ḳılmaḳ.

868 Rek'at tört farż ise munı bil,
İkki song̑ḳıda[418] *fātiḥa* oḳuġıl.

869 Yana *el-ḫamd* avvalıda kirek,
Barça rek'atta[419] tesmiye bī-şek.

870 Munı mesbūḳ bil ki her ki imām,
Ḳopḳıl ol çaḳ[420] ki ḳılsa iki selām.

871 Yüz ivürsün imām ong̑ yanġa,
Fecr ile 'aṣrda budur ang̑ġa[421].

A115 872 Meger olġay muṣallī utrusıda,
Cāyiz irmestür allı utrusıda.

---

[412] dik B.
[413] yirde B.
[414] oḳumaḳlıḳ B.
[415] ḳol ḳarındın: ḳollarıng̑dın B.
[416] Metinde tut yazılı, ancak anlam olarak but olmalı.
[417] tut A.
[418] song̑ıda B.
[419] rek'atda B.
[420] çaġ A.
[421] ang̑a A.

Marfat.com

47. Namāz Edeblerining[422] Beyānı

873 Şerḥ ḳılḍım çü müstaḥablarını,
İmdi aytay namāz edeblerini[423].

874 Ḳıl ḳıyām içre secde-gehge[424] naẓar,
Baḳ ayaḳḳa[425] çü bar rüḳū‘ eger.

875 Secde ḳılġanda burnuñga baḳḳıl[426],
Ḳoynuñga ḳa‘de bolsa mundaḳ ḳıl.

B47a 876 Çün mü’eẕẕin aytsa *ḥayya ‘alā*,
Ḳopuñgızlar namāz iterge edā.

877 Dise *ḳadd [u] kāmet* itgüçi āvāz,
Ḳıl imām anda sin şürū‘-ı namāz.

48. Namāz Mubāḥlarınıñg Beyānı[427]

878 Niççe işdür mubāh, şer‘ dimiş,
Ger namāz içre vāḳı‘ olsa ol iş.

879 Oñg u[428] sol yüz ivürmeyin körmek,
Ger yılan ḳaṣd ḳılsa öltürmek[429].

A116 880 Tenġa yapuşsa[430] ton rüḳū‘ ara,
Yıraḳ ol tonnı ḳılmaḳ oldı revā.

881 Nafl eger bolsa işit, iy ḳārī,
Bil, mubāḥ oldı sūra tekrārı.

---

[422] ādāblarınıñg B.
[423] ādāblarını B.
[424] secde-ġahge B.
[425] ayaḳta B.
[426] baḳġıl B.
[427] Başlık B’de: mubāḥat beyānı
[428] A’da yok.
[429] öltürmaḳ B.
[430] yapışsa B.

Marfat.com

49. Namāz Mekrūhlarınıng Beyānı

882 İmdi mekrūhlarġa nevbettür,
Bil, ni işlerge[431] uşbu nev‘ attur[432].

883 Biri tekrār ḳılmaġıng tekbīr,
Terk-i sünnetni bilge sin yana bir.

884 Sanamaḳlıḳ ilig bile āyāt,
Oḳuġuluḳnı oḳumaḳ pat pat.

B47b 885 Yana ḳılmaḳ rükū‘ ara, iy ḫām,
Ḳıladurġan ḳırā’atıng itmām.

886 İntiḳālātta dimeklik ẕikr,
Eylemeklik namāz ara yana fikr.

887 Yana ta‘yīn sūradur bilseng,
Ger mu‘ayyen namāz ara ḳılsang.

888 Sūralar avvalıda *bi'smi'l-lāh*,
Boldı mekrūh oḳumaḳ ol gāh.

A117 889 Sūralar cem‘i kim edāsıda,
Ḳısḳa sūra ise arasıda,

890 Ḳuyıġı[433] sūra yoḳḳarı oḳumaḳ,
Boldı mekrūh bu dağı andaḳ.

891 Farż bolsa ikinçi rek‘atta,
Oḳumaġlıḳ[434] uzun bu furṣatta.

892 Āyet ü sūrada yana tekrār
Ḳılmaġıngdur kerāhiyyet, iy yār.

893 Yana ḳılmaḳ rükū‘da ḳoyı[435] baş,
Secde-gehdin yana arıtmaḳ[436] taş[437],

---

[1] işlerġa A.
[2] atdur A.
[3] ḳuyuġı B.
[4] Oḳumaḳlıḳ B.
[5] rükū‘da ḳoyı: rükū‘ ḳoyıda B.
[6] arınmaḳ A.

894[438] Yirge ḳol ḳoymaġıñg burun tizdin,
'Aks ḳoymaḳta sin işit bizdin.

895 Yeñgde[439] ḳol yoḳ namāz ḳılmaġlıḳ[440],
Aġız u ḳolda her ne tutmaġlıḳ.

896 Aġız u közni 'özrsiz yapmaḳ,
Yapġıl aġzıñgnı bolsa esner[441] çaḳ.

897 Yana yüdkemek[442] ü ayaġdın ayaḳ,
Celse içre tapanġa olturmaḳ.

B48a 898 Tigse yirge biliñg, ḳarın tizge,
İrge mekrūh-durur[443], diyin sizge.

A118 899 Çömçenip yana it dik olturmaḳ[444],
Yana bağdaş[445] ayaġlarıñg[446] ḳurmaḳ,

900 Uy kibi baş salıp selām itmek,
Aşuḳup rükn-i nā-tamām itmek,

901 Tiş arasıdaġını yutmaġlıḳ[447],
Bağlamaslıḳ anı ki bar bağlıḳ.

902 Bolsa mañglayda ger tir[448] ü tofraḳ,
Boldı mekrūh anı arıtmaḳ.

903 Yana ḳolnı bıḳınġa[449] ḳoymaḳdur,
Yaḫşı ıd ıdlamaḳ hem andaḳtur[450]

---

[437] yaş B.
[438] B'de beyitlerin sıralanışında ve harmanlanışında fark var: 894, 897, 898, 899, 900, 901a-895b, 896, 895a-901b.
[439] tiñgde B.
[440] ḳılmaḳlıḳ B.
[441] yapġıl aġzıñgnı bolsa esner: lîk yapḳıl aġızını isner B.
[442] yavıtmek B.
[443] mekrūhdur B.
[444] dik olturmaḳ: tik turmaḳ B.
[445] A'da derkenar: ikki ayaġını kerip oldurmak.
[446] ayaḳlarıñg B.
[447] yutmeklik B.
[448] yir B.
[449] bıġınġa B.

135435

Marfat.com

904 Ger muṣallāda bar ḫas u ḫāşāk[451],
Bil ki mekrūh boldı ton ayamaḳ.

905 Yana işitmegünçe hürmeklik,
Yana aġız suyın tükürmeklik,

906 Kiygülüklerni kiymek ü salmaḳ,
Er ‘amel birle hem irür mundaḳ.

907 Tutmaḳ altunnı vü ipek kiymek,
İrge mekrūh boldı bil bī-şek

B48b 908 Bolmasa hem namāz irür mekrūh
Tutḳuçı[452], kiygüçi yigey endūh.

A119 909 Esnemeklik yana kirilmeklik,
Kirek ilge bularnı bilmeklik.

910 Utruda ot bile kişi bolmaḳ,
Yilpimeklik namāz ara muṭlaḳ,

911 Yana barmaḳ namāzġa[453] yügürüp,
Çekinekçe[454] yana yigiñgni turup,

912 Yana barmaḳlarıñgnı sındurmaḳ,
Nimege[455] yana tayanıp turmaḳ,

913 Yana bir bu ki baş yalañg ötemek,
Boldı mekrūh uşbu reng ötemek.

914 Ẓuhr u şām u ‘ışā farīżasıdın,
Ḳılsa mekrūh-durur[456] dereng kiyin.

915 Yana bu kim imām uzun oḳusa,
Baḳsa[457] ḳavm anı ni[458] üçün oḳusa,

---

[50] andaḳdur B.
[51] tofraḳ B.
[52] tutġuçı A.
[3] namāzge B.
[4] çeknekçe B.
[5] nimeġa B.
[6] mekrūhdur A.

Marfat.com

916 Bu dağı bar kerāhiyyet, sin bil,
Ḳavmnıñg ḫāṭırı üçün ta‘cīl.

917 Yana ḳılmaḳ-durur imām ḥayāl,
Kiledürgen kişi üçün bu maḥal.

918 Yana bolmaḳ imām añgız yirde,
Bir ḳarı yoḳarı vü siz yirde.

B49a 919 Bolsa miḥrāb ṭāḳı ol ānda,
Münferid[459] bolmağı imām anda.

A120 920 Āyet-i secdedür işit mundaḳ,
Pest oḳurda imām anı oḳumaḳ.

921 Rüknlerde imāmġa sıbḳat[460],
Bil ki bardur bu iş kerāhiyyet.

922 Yana me’mūm añgız dimek tekbīr,
Cehr kündüzgi naflдur[461] yana bir.

923 Āyet-i va‘de vü va‘īd işit[462],
Ṣadḳa'l-lāh dimek bu yirde, yigit[463].

924 Niççe yirde namāz irür mekrūh,
Kim ki bilmes, yigey besī[464] endūh:

925 Ḳotan u ağıl içre maḳberede,
Neces utrusıda vü yol arada,

926 Bil ki ḫatunġa mescid içre namāz
Boldı mekrūh, sin işitkil rāz.

---

[457] yanḳısa B.
[458] ḳavm anı ni: anı ḳavm A.
[459] Satır altı: tenhā A.
[460] Derkenar: imāmdın ilgeri rükū‘dın baş kötermek, imāmdın ilgeri başnı secde ḳılmaḳ, imāmdın ilgeri secdedin baş kötermek A.
[461] kündüzgi naflдur: kündüz naflda B.
[462] işitip B.
[463] yitip B.
[464] bes B.

927 Bolsa öyninŋ[465] içide fısḳ ālat,
Yā ton u öyde[466] bolsa ger ṣūrat,

928 Līk cānlıġnınŋ[467] olsa bu ṣūrat,
Anŋa bolsun[468] bütün ara[469] hey'et,

929 Bolsa mevcūd uşbu ṣūratlar,
Bil, kerāhiyyet ol namāzda bar.

A121, B49b 930 Uşbu ef'āl[470] birle keyfiyyāt,
Kim didim barçasıġa bir bir at.

931 Bil ki mekrūh-durur[471] namāz ara,
Bolsa vāḳı' i'ādesi evlā.

50. Namāz Fāsidlerininŋ[472] Beyānı

932 Niççe işdin namāz olur fāsıd,
Aytayın örgenürge körset cidd.

933 'Özrsiz terk-i farżdur müfsid,
Hᵛāh sehv olsa[473] hᵛāh ise kāsıd[474].

934 Oḳuġuluḳnınŋ[475] olsa taġyīri,
Bil ki müfsiddin ol-durur biri.

935 Ança taġyīr bolsa müfsid di,
Kim muġayyerde ḳalmasa ma'nī.

936 Yā bu taġyīr bolsa ger fāḥiş,
Ḳoy namāzınŋnı eyle baştın iş.

---

[465] ivninŋ B.
[466] ton u öyde: bütün ivde B.
[467] cānlıḳdın B.
[468] bolsa A.
[469] barı B.
[470] aḥvāl B.
[471] mekrūhdur B.
[472] müfsidininŋ B.
[473] *sehv olsa* için derkenar: unutup A.
[474] derkenar: ḳaṣd bile A.
[475] oḳuġuluġnı B.

Marfat.com

937 Söz dimek köp-durur ger az-durur,
Bil ki ol müfsid-i namāz-durur.

938[476] ‘Aṭsaġa ger disenĝ cavāb yigit,
Yā selām olsa yā ‘aleyk işit.

939 “Celle” disenĝ digende Tinĝri’ge at,
Yā nebī atıġa disenĝ ṣalavāt,

A122, B50a 940 Uşbularnı namāz müfsidi bil,
Ger namāz içre sin bular dimegil.

941 Yana ta‘līm[477] ile ta‘allüm[478] bil,
Bu iki fi‘lni digil mübeṭṭil.

942 Yana bir nimege ṭaleb bolġay,
Kim anı ḫalkdın tilep bolġay.

943 Yana muṣḥafnı körüp oḳumaḳ,
Bu dağı müfsid oldı bil mundaḳ.

944 Yana ınĝramaḳ, eylemek āh [u] vāh,
Müfsid oldı bular bolunĝ āgāh.

945 İkki ilig bile ger iş ḳılsanĝ,
Bir yolı müfsid oldı, sin bilsenĝ.

946 Bir ilig birle ḳılsanĝ er üç iş,
Bolsa bir rüknde bu müfsid imiş.

947 Secdede ḳopsa yirdin ikki ayaḳ,
Bu dağı müfsid oldı, bil mundaḳ.

948 Yana yol yörümek-turur[479] mübeṭṭil[480],
Yörüsenĝ üç ḳademçe müfsid bil.

---

[476] Bu beyit A’da yok.
[477] Satıraltı:‘ilm örgetken A.
[478] Satıraltı:‘ilm örgengen A.
[479] yörümek-durur B.
[480] Derkenar: bāṭıl A.

Marfat.com

949 Yana içmek yimek-turur[481] mübeṭṭil,
Külmek ün birle dağı mübṭil bil.

A123 950 Ün bile yıġlasaŋ bu müfsid imiş,
Meger olġay cihet ḫudāylıḳ iş.

951 Yana hürmeŋ[482] özüŋ işitgünçe,
Müfsid oldı bu fi'l, bil munça.

952 Yana müfsid-durur yutalmek, bil,
Bolsa bī-'öẕr bar-durur mübeṭṭil.

953 Ḳıbledin özge sarı yüz bolsa,
Müfsid[483] olġay çü kögsüŋ ivrülse.

954[484] Keşf-i 'avrat-turur yana mübeṭṭil,
Rub'ıdın köprek olsa mübṭil, bil.

B50b 955 Yana bir müfsidī necāset bil,
Andın özüŋni sin yıraḳ tutḳıl.

956 Bu necāsetniŋ ikki nev'ide bil,
Direm ü rub'nı taṣavvur ḳıl.

957 Ḳaṣd birle vużūnı sındurmaḳ,
Müfsid oldı bu fi'l, bil mundaḳ.

958 Müteyemmim eger sunı körse,
Bu dağı müfsid oldı, diŋ sorsa.

959 Vaḳtnıŋ çıḳmağı-durur mübeṭṭil,
Ṣāḥib-i 'öẕrġa bu mes'ele bil.

960 Yana tertīb igesi işitse,
Fevt bolġan namāz[485] yād itse,

---

[481] yimek-durur A.
[482] hürmek B.
[483] mübṭil B.
[484] Beyit A'da yok.
[485] namāzı B.

A124 961 Fāsıd oldı[486] namāz anŋa bilsün,
Munı ḳoysun, ḳażāsını ḳılsun.

51. Beş Namāznıŋ Beyānı[487]

962 Kim ki biş vaḳtta namāz itti,
Rek‘at-ı farżda bar on yitti:

963 İkkisi[488] taŋ namāzı andındur,
Tört dīger, namāz-ı pīşīndür.

964 Tört ‘aṣr oldı ü yana üç şām,
Tört ẖuften farīża boldı tamām.

B51a 965 Törtlerini[489] iki müsāfir öter,
Bir tün ü künde farż on bir öter.

966 Yana üç vitrdür ki vācibtür[490],
Munda ẕikr eylemek münāsibtür[491].

967 İmdi aytay ki niçedür sünnet,
Bar tün ü künde on iki rek‘at.

968 İkkirer ṣubḥ u şām u ẖuftende,
Yana pīşīn ki altıdur anda.

52. Müsāfirāne Namāzıŋ Beyānı[492]

A125 969 Çün kişi ḳaṣd-ı mevżi‘ī ḳılsa,
Maḳṣadınıŋ mesāfetin bilse,

---

[486] olġay B.

[487] Başlık B’de: Kiçe kündüzgi farż u vācib ü sünnet rek‘atınıŋ ta‘dādı

[488] ikkisini B.

[489] törtlerni A.

[490] vācibdür B.

[491] münāsibdür B.

[492] B’de başlık: Müsāfir mesāyili. Bu bölüm Aruz Risalesi’nde de yer almaktadır. Yazma olduğu için bununla da metin karşılaştırılılması yapılmıştır. Aruz Risalesi C nüshası olarak adlandırılmıştır. A’da sayfa kenarında bölüm başlığı tekrar edilmiş: *müsāfirāne namāzıŋ beyānı*

970 Üç tün ü kündin[493] ötse[494] uşbu yolı,
Dir sefer müddeti şerī‘at ili,

971 Bu merāḥilde şer‘ muḫtārı,
Tivening boldı orta reftārı;

972 Bolsa tag̀ yolı vü piyāde kişi,
Mutavassıṭ[495] kirek-turur yörüşi;

973 Suda ger kimedür eger ġayrı,
Mu‘teberdür anıng̀ vasaṭ seyri.

974 Ger yıġaç[496] birle istesenğ mıḳyās,
On sikiz bil ki didi şer‘-şunās.

B51b 975 Bir yıġaç[497] bil ki bar-durur üç mīl,
Burnaraḳ mīl aytılıp idi, bil.

976 Çıḳsa ger niyyet sefer itiben,
Vaṭanınğ[498] sevādıdın[499] ötüben,

977 Ol zamān bil müsāfir ol kişini,
Sefer-āne ḳılur barı işini.

978 Bil müsāfirġa ni-durur aḥkām,
Tut ḳulaḳ, barçasın ḳılay i‘lām.

A126 979 Biri bu kim namāz ḳaṣr iter,
Tört rek‘at farīża ikki iter[500].

980 Ger ḳażā bolsa bu namāz niter,
Bil ki anı müsāfirāne öter.

---

[493] Satır altı: nelük olsa A. // künlük B.
[494] olsa B.
[495] anğa lāyıḳ C.
[496] yaġaç B.
[497] yaġaç B.
[498] vaṭanınınğ C.
[499] A'da satır altında: *ya‘ni ḳarası* açıklaması var.
[500] öter B // İkinci mısra: ol ḳażānı dağı mu‘ayyen öter C.

Marfat.com

981 Līk sünnetlerini bil[501], iy yār,
Ḳılur u ḳılmasıġa sin muḫtār.

982 Bilinĝiz uşbu sözni, iy ‘ulemā,
Yol yörümeste ḳılsanĝız evlā.

983 Ramażan rūzesiġa sin muḫtār,
Ger tut er tutma iḫtiyārınĝ bar.

984 Līk evlāsı rūze tutmaḳdur[502],
Nefsninĝ lezẕetin unutmaḳtur[503].

985 Rūze yigen kişi ḳażā ḳılsun,
Birge bir rūzesin edā ḳılsun.

B52a 986 Yana bu kim müsāfirī ki bilür,
Üç tün ü kün ötükke mesḥ ḳılur.

987 Yitse ger maḳṣadıġa bu seferī,
Anı boldı muḳīm şer‘ diyeri.

988 Yoḳsa on biş kiçe bile kündüz,
Turmaġın niyyet itse budur söz.

A127 989 Uşbu turmaḳḳa[504] līk şehir kirek,
Bolmasa şehr, bolsa kint ü[505] kisek,

990 Ol kişinińg muḳīm irür[506] nāmı,
Kiter andın müsāfir aḥkāmı.

991 Yazıda niyyet-i ikāmet ile,
İl muḳīm olmaġay bu niyyet ile.

992 Meger olġay yazıda olturur il,
Ḫayme vü alaçuḳ bile yörür il.

---

[501] diy B.
[502] tutmaḳtur C.
[503] unutmaḳdur A.
[504] turmaḳ B.
[505] C’de yok.
[506] olur B.

Marfat.com

993 Anda kim çirik ili vāḳı‘dur,
Pād-şeh niyyetıġa tābi‘dür.

994 Ger müsāfirġa bar muḳīm imām,
Teba‘iyyet kirektür anda tamām.

995 Ger müsāfir imām bolsa niter,
Muḳtedī soñgra ikki rek‘at öter[507].

53. Ṣāḥib-i tertībiñg Beyānı[508]

996 Pey[509] hem her[510] kişige altı[511] ṣalāt,
Bolmaġan bolsa fevt[512] bil añga at.

B52b 997 Şer‘de boldı ṣāḥib-i tertīb,
Mes’ele ḫāṭırıñgda tut işitip.

A128 998 Bu kişige namāz bolsa ḳażā,
Eylesün avval ol ḳażānı edā.

999 Ger ḳażā ḳılmayın ḳılur vaḳtın,
Şer‘ men‘ eyledi bu ḳılmaḳtın.

1000[513] Bil ki vaḳtı revā imestür añga,
Tā bu ḳalġannı ḳılmaġunça edā.

1001 Līk nezdīkter disün bu ḳażā,
Bu ḳażānı mu‘ayyen itsün edā.

1002 Kişige ger ḳażā köp olsa niter,
Ol ḳażānı dağı mu‘ayyen iter.

1003 Yā bu baştın ḳażānı ḳıl ta‘yīn,
Yāḫud ol baştın eylegil ta‘yīn.

---

[507] iter B.
[508] B’de başlık: Ṣāḥib-i tertīb mesāyili.
[509] Pey: kelimenin üstünde *pey-der-pey* yazılı. Vezin gereği bu kelime için sadece *pey* yazıp ne için kullandığını üstte belirtmiş olmalı A.
[510] B’de yok.
[511] ikki B.
[512] A’da satır sonunda: ya‘nī ṣāḥib-i tertīb açıklaması yer alıyor.
[513] A’da beyit kenarında: meşelā bu künki namāz-ı bām-dād yā namāz-ı pīşīn açıklaması yer alıyor.

Marfat.com

1004 Bil, üç iş boldı muskıṭ[514]-ı tertīb,
Aytayın, yād tutḳa sin işitip.

1005 Biri nisyān[515]-durur bulardın, bil,
Yana bir vaḳt tarlığını digil.

1006 Yana bir keşret[516]-i fevāyit, bil,
Uşbu keşret aḳallı altı, digil.

1007 Sāḳıṭ olsa bu nev‘ ile tertīb,
Ḳılmas ol ‘avd, yana bil işitip.

A129, B53a 1008 Her ḳaçan her ḳażānı[517] ḳılsaŋ, ḳıl,
Yana tertīb ḥācet irmes, bil.

54. Aġrıḳ Namāzınıŋ Mesāyili[518]

1009 Yana aġrıḳ namāzını bilgil,
Aġrıḳ olġan bu sözni işitkil.

1010 Ger müyesser imes saŋa turmaḳ,
Cāyiz oldı bu vaḳt olturmaḳ.

1011 Olturup hem rükū‘ birle sücūd,
Ḳıla almas iseŋ budur bih-būd.

1012 Olturup ḳıl işāret ü īmā,
Bu iki rükn ḳıl bu nev‘ edā.

1013 Bu işāretni sin bu nev‘ itkil,
Secde birle rükū‘ farḳın bil.

1014 Līk işāretni ḳılma[519] ḳaş birle,
Bu işāretni eyle baş birle.

---

[514] A’da muḳsıṭ olarak yazılmış ve derkenar var: sāḳıt ḳılġuçı.
[515] A’da derkenar: unutḳan.
[516] A’da derkenar: tola.
[517] ḳażā ki B.
[518] B’de başlık: Aġrıḳ mesāyili.
[519] ḳıble B.

Marfat.com

1015 Munĝa hem bolmasa mecālınĝ eger,
Yatķıl arķanĝġa ol çaķ[520], iy server.

1016 Ķıble sarı ayaķlarınĝ ķılıban,
Ķıl namāzınĝ bu mes'ele biliben.

55. Eẕān Mesāyili[521]

A130, B53b 1017 Bil ki bardur mü'ekkede sünnet,
Farżlarda eẕān bile ķāmet.

1018 Ķıl ri'āyet munı eẕān dirde,
Biyik ün birle dinĝ[522] biyik yirde.

1019 Ķıble sarı yüzüngni kiltürüben,
Sin vużū birle aytķıl turuban.

1020 Bī-vużū hem egerçi boldı revā,
Ger vużū bolsa bar-durur[523] evlā.

1021 Līk ķāmetni bī-vużū dimek,
Boldı mekrūh, bilge sin bī-şek.

1022 Sin eẕān dirde tut bu sözni yād,
Laḥn ile ḥarflerni ķılma ziyād.

1023 Vaķtlarda digil eẕānlarnı,
Ķılma bī-vaķt uşbu çārlarnı.

1024 "Biş kişige kerāhiyyettür eẕān"
Dise, eylenĝ i'ādesin ol ān.

1025 Biri nā-bāliġ ü yana ḫatun,
Cünüb ü mest ü yana bir mecnūn.

1026 Ger ķażālarnı ķılsanĝ ol furṣat,
Ayt avval eẕānnı bir nevbet.

---

[520] çaġ A.
[521] A'da bu başlık yok.
[522] di A.
[523] bardur B.

Marfat.com

A131 1027 Özgelerde eẕān imes ḥācet,
Eger aytılsa bes-turur[524] ḳāmet.

B54a 1028 Ger cemā'atḳa yitmesen̄g bilgil,
Ol eẕān bes-turur[525], iḳāmet ḳıl.

1029 Her kişi kim muḳīm irmestür,
Ger iḳāmet itse ol bestür[526].

1030 Mescid-i ḥay mü'eẕẕiniġa cavāb,
Vācib oldı dimeklik, iy aḥbāb.

1031 Ḳaysıdur bu cavāb, mindin[527] işit,
Her ni dise mü'eẕẕin, anı ayıt.

1032 Meger ol çaḳ[528] ki dise *ḥayy'alātın*,
Ayt *lā ḥavle* anda min aytayın.

1033 Hīç söz dime, ḳılmaġıl hīç iş,
Bu[529] maḥal söz, iş[530] ḥarām irmiş.

1034 Özge mescid mü'eẕẕiniġa cavāb,
Vācib irmes turur, bilin̄g aḥbāb.

56. Namāznı Cemā'At Bile Ötemekin̄g Beyānı[531]

1035 Bil cemā'at, mü'ekkede sünnet,
Kim ki terk eylese yigey ḥasret.

A132 1036 Ḳavm terk itse bil munı bī-şek,
Bolur ol ḳavm ile ḳıtāl itmek.

1037 Sin cemā'atnı terk eylemegil,
Her niçe köp ṣevābı köprek bil.

---

[524] bes-durur A.
[525] bes-durur A.
[526] besdür A.
[527] min diyin B.
[528] çaġ A.
[529] mu B.
[530] söz iş: söz ü iş B.
[531] B'de başlık: Cemā'at mesāyili.

Marfat.com

B54b 1038 Meger olġay sañga yavuḳ mescid,
Sindin olġay yıraḳ uluḳ mescid,

1039 Uşbu mescidḳa bar, barma[532] yıraḳ,
Yoḳ revā köplügi üçün barmaḳ.

1040 Fevt bolsa namāz mescid-i ḥay,
Sañga üç iş revādu[r][533] min aytay:

1041 Özge mescid cemā'atıġa yügür,
Yā bu mescidde[534] yalġuz ötep tur,

1042 Yā öz öyüñgde[535] oḳ namāz ötegil,
Bu üç işte muḫayyer oldunġ, bil.

1043 Ger on işdin birisidür vāḳı',
Bil, cemā'atḳa bar-durur māni'.

1044 Birisi boldı yamġur u balçıḳ,
Yana bir ḳopsa kiçe yil ḳatıḳ;

1045 Yana bir[536] bolsa ger kişi aġrıḳ,
Yā birev bolsa, bolsa aġrıḳlıḳ;

A133 1046 Yana aç[537] alıda ṭa'ām olsa;
Yana bir bu ki ḫavf-ı dām olsa,

1047 Yana ger ḫavf bolsa sulṭāndın;
İstemeklik yana bu ḳalġandın,

1048 Yana biri ḳışāş ġavġāsı;
Bar onunçı vużū taḳāżāsı.

B55a 1049 Yaman u yaḫşı arḳasıġa namāz,
Bil ki[538] bardur şerī'at içre cevāz.

---

[532] u yoḳ B.
[533] iş revā vü: işdür anda B.
[534] mescidḳa B.
[535] ivüñgde B.
[536] bil B.
[537] üç B.
[538] B'de yok.

1050 Līk evlā budur imāmet ara,
Kim ki olġay a‘lam u atḳā[539],

1051 Müteyemmim kişi vü nāsıḥ bil,
Mutavażżī bile yana ġāsil,

1052 Cāyiz oldı, olar[540] imām olġay,
Uşbularnıng işi tamām olġay.

1053 Bolsa ger ir imām ḫatunġa,
Ni-durur şer‘ buyruġı munġa?

1054 Ḳıldı ger niyyet imāmet ir,
Bil ki ḫatun namāzı cāyiz, dir.

1055 Līk ḫatun imāmet-niyyet
Eylemektür imām ol furṣat.

A134 1056 Bil imāmet kerāhiyyet ol kişige,
Bolmasa ḳavm rāżı ol işige[541].

1057 Ḳılmaġay siz imām niçe kişi,
Ger ḳılur siz, imes revā[542] bu işi,

1058 Biri nā-bāliġ ü yana bir güng,
Ṣāḥib-i ‘öẕr bolmasun bu sözüng.

1059 Kim edā ḳılsa ḥarf maḫrecsiz,
Bu kişini imām ḳılmang siz.

B55b 1060 Ṣafıng ız igri bolmasun, körüng iz,
Aranı açmayın, yavuḳ turung ız.

1061 Bolsa me’mūm bir kişi, munı ding,
Tursun ong yan, imām ile tip[543] ting.

---

[539] B’de mısra şu şekilde: Kim imām olġay a‘lemde taḳı.

[540] alar B.

[541] işge B.

[542] imes revā: revā imes B.

[543] A’da yok.

1062 Nafl öter kişige farīża güẕār,
İḳtidāsı dürüst imes, iy yār.

A135 1063 Müteneffilning iḳtidāsı velī,
Farż öter kişige revādur velī.

57. Namāz-ı cum'anıng Beyānı[544]

1064 Yana bilgil namāz-ı cum'ānı farż,
Bu şerāyiṭ bile ki ḳılġum 'arż.

1065 Farż bilsün bu nev' ise[545] her kim,
İr ü āzād u ten-dürüst ü[546] muḳīm.

1066 Līk edāsıda niçe şarṭ kirek,
Lāzım oldı bu şarṭlar bilmek.

1067 Mıṣr-cāmi'de ḳıl edā bu namāz,
Ḳaysıdur mıṣr-cāmi', işit rāz.

1068 Pād-şāh olġay anda, yā nāyib,
Ḥükm-i şer' eylegey ḳażā manṣıb.

1069 Yana ol ki şarṭ[547] pād-şeh olsun,
Yā kirek bolsa nāyib-i me'ẕūn.

B56a 1070 Yana bir şarṭ vaḳt-ı pīşīndür,
Munda bilgil, bu nev' telkīndür.

1071 Farż-ı īn vaḳtı cum'ada dimegil,
Farż bu vaḳtda digey sin, bil.

A136 1072 Yana bir şarṭ ẖuṭbedür anda,
Ẕikr-i Ḥaḳdur aḳallı ol ānda.

1073 Yana bir şarṭ bil, cemā'attur,
Azrağı üç kişi bu furṣattur[548].

---

[44] B'de başlık: Cum'a namāzı mesāyili.
[45] ile B.
[46] A'da yok.
[47] ol ki şarṭ: şarṭ ol ki B.

Marfat.com

1074 Līk ġayr-ı imām üç bolsun,
Tā cemā‘at bu üç bile tolsun.

1075 Bolsa meẕkūr şarṭlar ḥāṣıl,
Farż anda namāz-ı cum‘anı bil.

1076 Çünki mescidḳa[549] yitke sin avval,
Nafl ḳıl ikki rek‘at uşbu maḥal.

1077 Bar bu ikki taḥiyyet-i mescid,
Öte Tiñri işide[550] körset cid.

1078 Yana sünnetni tört rek‘at ḳıl,
Sünnet-i cum‘alik niyyet ḳıl.

1079 Ḳılmaġay siz[551] namāz ḫuṭbe çaġı,
Ẕākir itme tiliñni sözge daġı.

1080 Ger ḫaṭībiñdin özge bolsa imām,
Ni-durur şer‘ iliñge munda kelām?

B56b 1081 Bil ki irmes bu ḫāric-i sünnet,
Ḳıl namāzıñgnı bī-kerāhiyyet.

A137 1082 Ḳa‘dede ger imāmġa yittiñg,
İḳtidā ḳıl ki bu namāz ittiñg.

1083 Yana ḳılġıl sünen bile pīşīn,
Ẓuhr nezdīkter digil ol ḥīn.

1084[552] Kişige terk bolsa uşbu ṣalāt,
Anda kim mün‘aḳid imes bu ṣalāt.

1085 Ẓuhrda bar cemā‘at ol evḳāt,
Eylesün ẓuhr yalġuz ol evḳāt.

---

[548] furṣatdur A.
[549] mescidġa A.
[550] işige B.
[551] sin B.
[552] B'de 1084. beyit ile 1085. beyitlerin harmanlanması farklı: 1084a-1085b, 1084b-1085a.

Marfat.com

1086 Ötüben cum‘adın burun pīşīn,
‘Azm-ı mescid ger eylesenĝ ol ḥīn,

1087 Cum‘aġa ger[553] yitişmesenĝ bilgil,
Ötegen ẓuhrunĝ olġusı bāṭıl.

1088 Yaḫşı ton kiy ki müstaḥabtur bu,
Tut özünĝ birle bu[554] maḥal ḫōş-bū.

1089 Kişi boynıġa ḳoymaġay sin ayaḳ,
Ḳayda[555] yir tapsanĝ anda olturmaḳ.

58. ‘Iyd Namāzlarınınĝ Beyānı[556]

1090 ‘Iydlarınĝ[557] namāzı vācib bil,
Min aytḳan kibi edā ḳılġıl.

B57a 1091 Munda hem bilge sin şerāyiṭ bar,
Cum‘anınĝ şarṭı dik-turur, iy yār.

A138 1092 Cum‘ada ḫuṭbe şarṭ-ı ṣıḥḥattur,
‘Iydlarda velīk sünnettür.

1093 Cum‘ada ḫuṭbe ilgeri oḳulur,
‘Iydlarda namāzdın sonĝ olur[558].

1094 Çıḳsa kün vaḳtınınĝ[559] bidāyetidür,
Tüşgeçe vaḳtınınĝ nihāyetidür.

1095 ‘Iydlarda namāz iki rek‘at,
Ötegil bī-eẕān u bī-ḳāmet.

1096 Ramażān ‘ıydı bolsa diy ramażān,
‘Iyd-ı ḳurbān ger olsa diy ḳurbān.

---

er B.
ol B.
ḳanda B.
B’de başlık: ‘ıydın namāzı mesāyili.
‘ıydlarınĝ B.
oḳulur A.
ger vaḳtınınĝ B.

1097 Bil ki[560] vācib-turur toḳuz tekbīr,
'Iydlarda diyin barın bir bir:

1098 Bil ki taḥrīme didiler biri,
Yana ikki, rükū' tekbīri,

1099 Yana altısını zevāyid bil,
Uşbular bilmegin fevāyid, bil.

1100 Soñgra[561] taḥrīmedin şenā oḳuġıl,
İligiñg munda bağlamaḳtur, bil.

1101 Yana mundın kiyin di üç tekbīr,
Köterip bağlamay[562] ilig bir bir.

A139, B57b 1102 Līk āḫırıda[563] ḳavuştur ilig,
Kirek ilge bularnı bilmeklik.

1103 Yana oḳu *e'ūẕu* ile *bi's-mil*,
Yana el ḥamd ile ḳırā'at ḳıl[564].

1104[565] Ayt tekbīr yana üç nevbet,
Köterip bağlamay il ol furṣat.

1105[566] Yana digil rükū tekbīrin,
Yād tut şer' ehli taḳrīrin.

1106[567] Ger imām aytḳanda tekbīrāt,
İḳtidā ḳılsañg añga ol evḳāt.

1107 Yana bilgil ikinçi rek'attın,
Soñgra *el-ḥamd* ile ḳırā'attın,

1108 Ayt tekbīrler, oḳuma şenā,
Salıp ilgiñgni ḳıl bularnı edā.

---

[560] B'de yok..
[561] munda B.
[562] bağlama B.
[563] āḫırıġa B.
[564] bil B.
[565] Bu beyit B'de yok.
[566] Bu beyit B'de yok.
[567] Bu beyit B'de yok.

Marfat.com

1109 İḳtidā ḳıldıñ er rükū‘ çaġı,
Ayt tesbīḥ vaḳtıda bayaġı[568].

1110 Ger yitiştiñ ikinçi rek‘atta,
Sañga bu boldı, bil bu furṣatta.

1111 Ol maḥal ḳop[569] imām ḳılsa selām,
Ol namāzıñgnı ḳıl bu nev‘ tamām.

1112 Oḳu *el-ḥamd* u[570] hem ḳırā‘at ḳıl,
Soñgra tekbīrlerni[571] aytḳıl[572].

A140 1113 Fıṭr ‘ıydı ki[573] ayıdur şevval,
Bolsa taḥḳīḳ-i ‘ıyd ba‘de zevāl,

1114 Soñgḳı[574] kün bu namāz ḳılsa bolur,
Mes’ele cehd birle bilse bolur.

1115 Līk eger ‘ıyd bar-durur[575] aẓḥā[576],
Boldı teşrīḳ künleride revā,

B58a 1116 Ḳaysıdur ‘ıydlarda istiḥbāb,
Aytayın yād alġa siz, aḥbāb.

1117 Eyle misvāk u[577] yaḫşı tonlar kiy,
Yaḫşı ide tut[578] özüñg böyle[579] sañga diy.

1118 Sin namāz eylemekte bil munça,
Ḳılmaġıl nafl anı ḳılġunça.

---

[568] payaġı B.
[569] fevt B.
[570] B’de yok.
[571] tesbīḥlerni B.
[572] aytġıl A.
[573] fiṭr ‘ıydı ki: ‘ıyd-ı fiṭrī ger B.
[574] soñgı B.
[575] bardur B.
[576] aẓḥā B.
[577] A’da yok.
[578] ide tut: bed ton B.
[579] bile B.

Marfat.com

1119 Barsaŋg er ‘ıyd-gāhġa bir yandın,
Özge yol birle yanġa sin andın.

1120 Fıṭr ‘ıydıda müstaḥabtur[580], bil,
Ṣadḳa-i fıṭrnı burun birgil.

1121 Yigülük ‘ıydnıŋg yimekleridin,
Bilge sin şer‘ ili dimekleridin.

1122 Ayt tekbīrlerni āheste,
Yitgüçe ‘ıydgahġa peyveste.

1123 ‘Iyd-ı ‘ażḥāda aytıŋgız tekbīr,
Barısın[581] aytayın saŋga bir bir.

A141 1124 Her farīża soŋgıda sin munı bil,
Barça teşrīḳ künleride digil.

1125 ‘Arefe fecrdin dimektür, bil.
Soŋgḳı teşrīḳ ‘aṣrīġaça digil.

1126 Bil ki vācib-turur bu tekbīrāt,
Bu mesāyilni yād al, toḫtat.

B58b 1127 Ötegünçe namāz hīç nime,
‘Iyd-ı ażḥā ger olsa hīç dime[582].

1128 Ḳıl namāzıŋgnı, eyle ḳurbānlıḳ,
Yigil andın ki bar-durur lāyıḳ.

1129[583] İkki ‘ıyd içre ikki vācibtür,
Munda aytay, dimek münāsibtür.

---

[580] müstaḥabdur B.
[581] barçasın B.
[582] nime A.
[583] Bu beyit B’de yok.

Marfat.com

59. Ṣadaḳa-i fiṭrıñ Beyānı[584]

1130[585] Bolsa mālik-nisāb eger her ḥur,
Ṣadḳa-i fiṭr anña vācibtür.

1131 Fıṭr ‘ıydıda fiṭr ṣadaḳası bil,
Ḳılayın sanña şerḥ, işitkil.

1132 Bu nime kim niṣābdur anña at,
Munda dāḫil imes żarūriyyāt.

A142 1133 Yigülük, kiygülük öy ālātı,
Uruş esbābı vü miner atı,

1134 Ġāzi ilde[586] meger[587] iki attur[588],
Munça çaġlıḳ anña żarūrattur[589].

1135 Yana ikmekke bil ki dihḳānġa,
İkki uynı żarūr bil ki[590] anġa[591].

B76b 1136 Yana kesb ehliġa ki bar esbāb,
Fıḳhdın bolsa[592] fıḳh ilide kitāb.

1137 Ḫidmet üçün ger olsa bendeleri,
Bil ki bardur żarūrī[593] uşbuları[594].

1138 Bu żarūrīdin artuġın sanaġıl,
Şarṭ imes munda yılnıñ ötmegi, bil.

1139 Ger niṣābıġa yitse bu fāżıl,
Fıṭrnıñ ṣadḳasını sin birgil.

---

584 “ *ṣadaḳa-i fiṭr beyānı*” başlıklı bölüm B’de *Kitābü’s-zekāt* bölümünde “ *‘Öşr ḥarācı beyānı*”ndan sonra (76a/7-77a/11)’de yer almaktadır. İki nüshada bu alt bölümün yeri farklıdır.

585 1130-1131. beyitler B’de yok.

586 ilide B.

587 ger B.

588 atdur A.

589 żarūrātdur A.

590 B’de yok.

591 anña B.

592 B’de yok.

593 żarūr B.

594 uşbu barı B.

Marfat.com

1140 Ṣadḳa-i fiṭrnı özüñgdin bir,
Şer‘ kimdin yana munı bir, dir.

1141 Ger sañga bolsa oġlan u bende,
Bir bulardın bu ṣadḳanı anda,

1142 Birme ḳuldın ki bar ticāret üçün,
Bāliġ olġan ise özi birsün.

1143 Kiçik oġlan ki māllıḳ[595] irür,
Atası oġlı mālıdın birür.

A143 1144 Kiçik oġlanda[596] bende bolsa bu ḥīn,
Ṣadḳa birmek yoḳ iḥtiyāc andın.

1145 Bolsa oġlan cihātı andın bir,
Mes’ele şer‘ ehli mundaḳ dir.

1146 Kişi başıġa vācib olġan ḥīn,
Birge sin nıṣf sa‘ buġdaydın.

B77a 1147 Birürüñg bolsa ger mevīz siniñg,
Bil ki buġday dik oldı ḥükmi anıñg.

1148 Yana ḫurma vü arpadın bir ṣā‘,
Birge sin sinde bolsa ger bu metā‘.

1149 Bilge sin ṣā‘ tört batmandur[597],
Şer‘niñg batmanı[598] bu digendür.

1150 İkki rıṭl oldı uşbu batman[599], bil,
Rıṭl ister ise yigirme[600] digil.

1151 Bil ki mıṣḳāl birle bu ister,
Tört yarımdur[601] munı işit, iy yār.

---

[595] māllik B.
[596] oġlanġa B.
[597] patmandur B.
[598] patmanı B.
[599] patman B.
[600] igirme B.
[601] yarım-durur B.

Marfat.com

1152 Rıṭl mışḳāl birle bir toḳsan,
Batmanıñg bil ki boldı yüz siksen.

1153 Ṣā‘nı yitti yüz yigirme digil,
Barını şerḥi birle didim, bil.

A144 1154 Yā bu ẕikr eylegenni ḳıymet ḳıl,
Ḳıymetin birmegini afḍal bil.

1155 Fıṭr ‘ıydı[602] tañgı yarutsa ḳaraġ,
Bil ki vaḳt-ı vücūb irür bu çaġ.

1156 Ṣadḳa bir burnaraḳ namāzıñgdın,
Müstaḥabtur birür iseñg bu ḥīn.

1157 Ṣadḳa-i fıṭr birmek işitkil,
‘Iydtın burna dağı cāyiz bil.

1158 Bolsa bu ṣadaḳada eger te’ẖīr,
Bar ṣaḥīḥ, özge vaḳt birseñg bir.

1159 Ṣadḳa-i fıṭr masrafı vü zekāt
Bir-durur, ẖāṭırıñgda sin toẖtat.

60. Ḳurbānlıġıñg Beyānı[603]

1160 Yana ażḥiyye bil ki vācibtür,
‘Iyd-ı ażḥāda sin becā kiltür.

1161 Ṣadḳa-i fıṭr vācib olġanġa,
Vācib olġay bu iş dağı añga.

1162 Līk ḳurbān özige ḳılsun bes,
Ḳul u ferzend üçün bu vācib imes.

A145 1163 ‘Iyd-ı ażḥā namāzını ḳılsañg,
Boldı vaḳt-ı vücūb eger bilseñg.

1164 Vaḳtı bil üç kün oldı, köñglüñge al,
Līk avvalḳı kün-durur afḍal.

---

[602] ‘Iyd-ı fıṭrī A.

[603] Bu bölüm B’de yok.

Marfat.com

1165 Kim ki ḳurbān ḳılur, munı bilsün,
Şehr ḫalḳı namāz ötep ḳılsun.

1166 Ferdī[604] il revā-durur, bilinĝiz,
ʻIydnınĝ ṣubḥıdın kiyin ḳılınĝız.

1167 Kişi başıġa öçküdür yā ḳoy,
Yitti kişige tivedür yā uy.

1168 Ḳoy u öçkü yaşınĝ bilinĝ, baylar,
Bir yaşını tüketken olġaylar.

1169 Uy ü tive kirek-turur ol ān,
Üçge vü altıġa ayaḳ ḳoyġan.

1170 Ḫaṣiy ü şāḫsız revādur, bil,
Tinĝri yolıda anı ḳurbān ḳıl.

1171 Uşbu ḳurbānlıġ olmasun ol çaġ,
Aruḳ u aḳsaḳ u çataḳ[605] u çolaġ.

A146 1172 Bolmasun kör ü kelte vü tişsiz,
Uşbularnı bilinĝ, imes cāyiz.

1173 Aruġ andaḳ ki bolmaġay iligi,
Çolaġ andaḳ ki bolmaġay iligi.

1174 Aḳsaḳ ol boldı, şerʻ ili dir nige,
Kile almaġay ol turar yirige.

1175 Ḳulaġı ḳuyruġı bile közidin,
Bolmaġay s̱ülş̱i, ẕibḥ eyler ḥīn.

1176 İmdi tişsizni diy, bilinĝ mundaḳ,
Bolmaġay aġzıda tişi muṭlaḳ.

1177 Yaḫşıraḳ bu-durur, özünĝ ẕibḥ it,
Yā buyur dağı ẕibḥinĝ üstige yit.

---

[604] Kırmızı mürekkep ile yanında düzeltme var: ṣaḥrāḳı A.

[605] Metinde çanaḳ (جناق) yazılı A.

Marfat.com

1178 Şülşini ṣadḳa ḳıl ki bar afḍal,
Yana bir şülşini özüñg üçün al,

1179 Yana bir şülşini żiyāfet ḳıl,
Saḫlasañg barçasını hem sin bil,

1180 Tirisin ṣadaḳa yā bir ālat ḳıl,
İntifā‘ alsa bolġay andın, bil.

A147 61. Ölük[606] Namāzınıñg Mesāyili

1181 Yana bilgil ölük namāzı bar,
Munı farż-ı kifāye diptürler[607].

1182 Ḳaysıdur bu kifāye farżı, bil,
Aytayın, sin ḳulaḳ sal, işitkil.

1183 Bir müselmān ol[608] işni ḳılġanıdın,
Sāḳıṭ olġay tamāmı gerdenidin.

1184 Biliben hīç kim eger ḳılmas,
Barı bolur mu‘āḳıb, il bilmes.

1185 Tört tekbīr boldı, bil bu ṣalāt,
Ni yosunluḳ ḳılurnı diy, toḫtat.

1186 Bolsa tekbīr avval, iy server,
Munı ayturda sin iligni köter.

1187 Mundın özge diriñgde tekbīrāt,
İl köterme başıñgnı sin tipret.

1188 Oḳuġay sin şenānı andın soñg,
Yana tekbīrni digendin soñg.

A148, B59a 1189 Aytḳay[609] sin resūlġa ṣalavāt,
Yana üçünçini ayıtḳıl[610] bat.

---

[606] cenāze B.
[607] dipdürler A.
[608] bu B.
[609] aytġay A.

Marfat.com

1190 Oḳu üçünçidin kiyin bu du‘ā,
Bu du‘ā sünnet oldı ḳılġıl edā:

Allāhümme aġfir li ḥayyinā ve meyyitinā ve şāhidinā ve ġāyibinā ve saġīrinā ve kebīrinā ve ẕekerinā ve ünṯānā mine’ş-şāhidīn allāhümme men aḥyeytehū minnā feaḥyih ‘ala'l-islāmi ve's-sünneti ve men tavaffeytehu minnā fe teveffehū ‘ala'l-iymāni ve't-tevbeti bi-raḥmetike yā erḥame'r-rāḥimīn.

Eger meyyit nā-bāliġ bolsa ir oġlanġa bu du‘ānı oḳumaḳ kirek[611]:

Allāhümme ec‘alhu lenā feraṭan ve’ec‘alhu lenā ecren ve ẕuḫren ve-c‘alhu B59b lenā şāfi‘en ve müşeffi‘en bi-raḥmetike yā (1) erḥame'r-raḥimīne.

Eger ḳız oġlan bolsa bu yosunluḳ oḳumaḳ kirek[612]:

A149 Allāhümme ec‘alhā lenā feraṭan ve’c‘alhā lenā ecren ve ẕuḫren (1) ve’c‘alhā lenā şāfi‘aten[613] ve müşeffi‘aten bi-raḥmetike yā erḥame'r-raḥimīne.

1191 Yana törtünçidin kiyin di selām[614],
Bu namāzıṉgnı ḳıl bu nev‘ tamām[615]

1192 Bu namāz eylemekte sin munı bil,
Sünnet oldı namāz[616]-ı iḥfā, ḳıl.

1193 Sin ölügge namāz ḳıl bu ṣıfat,
Kögsiniṉg utrusıda[617] ḳıl bu ṣalāt.

1194 Şeh kirek, bu imām yā ḳāḍī,
Yā birev kim velī ise rāżı.

1195 Bu namāzıṉgnı ḳılġa sin üç ṣaf,
Soṉggı[618] ṣaf bil ki bar-durur[619] eşref.

---

[610] aytġıl A.
[611] Bu cümle A’da yok ve bir aşağıdaki dua ile aynı.
[612] Bu cümle A’da yok.
[613] *şāfi‘aten* ibaresinden sonra metinde *ilā yevmi’l-ḳıyāmeti’l-ḳıyāmeti* yazılmış ve tashih görerek üstü karalanmış B.
[614] bu du‘ā B.
[615] edā B.
[616] selām B.
[617] ortasıda B.
[618] soṉgḳı A.

1196 Fevt eger bolsa kişige, tekbīr
Bolmaġan kişidür[620], disün yana bir.

B60a 1197 Ger namāz eylemekke[621] ol furṣat,
Ḥāżır olġanġa özgedür ṣūret.

1198 Bī-tavaḳḳuf namāzġa kirer ol,
Uşbudur bil şerī'at ehliġa yol.

A150 1199 Fevt bolġannı soñgra diy, aytay,
Bī-du'ā diy olarnı[622] pey-der-pey.

1200 Çün cenāze köterseler munı bil,
Ḳıla durġan namāz ḳaṭ' itkil.

62. Terāvīḥ Namāzınıñg[623] Mesāyili

1201 Sin terāviḥniñg namāzını bil,
Ramażān tünleride anı ḳıl.

1202 Sünnet oldı bu ikki on rek'at,
Līk imestür mü'ekkede sünnet.

1203 Bu namāz eyle soñgra ḫuftendin,
Vitrni soñgra ḳılġa sin andın.

1204 Her iki rek'at itseñg eyle selām,
Ḳıl cemā'at bile munı itmām.

1205 Tört rek'atta[624] istirāḥat ḳıl,
Üç bu tesbīḥni bu vaḳt digil.

B60b Sübḥāne ẕil'l-mülki ve'l-melekūti sübḥāne ẕi'l-'izzeti (1) ve'l-'aẓameti ve'l- A151 ḳudreti ve'l-kibriyā'yi ve'l-ceberūti (1) sübḥāne el-melekū el-ḥayyu'l-leẕī lā yenāme ve[625] lā yemūtu subbūḥun ḳuddūsun rabbü'l-melā'iketü ve'r-rūhu.

---

[619] bardur B.
[620] kişitür A.
[621] eylemekte B.
[622] alarnı B.
[623] namāzı B.
[624] rek'at B.
[625] lā yenāme ve: A'da yok.

Marfat.com

1206 Müstaḥabtur[626] tamām oḳu Ḳur'ān,
Sin terāvīḥte[627] barı ramażān.

1207 Yoḳ ise oḳuġay sin üç āyat,
*Fātiḥā*dın kiyin uşol[628] furṣat.

1208 Öteben[629] vitrġa[630] çü yitkey[631] sin,
Vitrni hem cemā'at itkey sin.

63. İşrāḳ Namāzı Mesāyili[632]

1209 Yana işrāḳnıñg namāzını bil,
Çıḳsa kün(1) nīze boyı sin munı ḳıl.

1210 Oḳu *el-ḥamd* uşbu āyatlar,
Bil ki mundaḳ-turur rivāyetler.

Allāhu nūru's-semāvāti ve'l-arż meşelü nūrıhı kemişkvātin fiyhā miṣbāḥe'l-A152 misbāḥu fī zucācetin B61a/1 ez-zücācetü ke ennehā (1) kevkebun dürriyun yuḳadu min şeceretin mübāreketin zeytūnetin lā şarḳıyyetin ve lā ġarbiyyetin yekādu zeytuhā yużī'u ve levelem temseshu nārun nūrun 'alā nūrin yahdiya'l-lāhu li nūrihi men yeşā'u ve yaḍribu allāhu el-emṣāle li-en-nāsi va'l-lāhu bi külli şey'in 'alīmun.

1211 Yana ikinçi rek'at olġanda,
*Fātiḥā*dın kiyin oḳu anda.

Fī buyūtin ezine'l-lāhnu[633] an turfa'a ve yuẕkere fīhā ismuhu yusabbihu lehu fīhā bi'l-ġuduvvi ve'l-aṣāli ricālun lā tulhiyhim ticāretün ve lā bey'un 'an ẕikri'l-lāhi ve iḳāme'ṣ-ṣalāti ve iytā'e'ẕ-ẕekevāti yeḫāfūne yevmen teteḳallebu B61b fiyhi'l-ḳulūbu ve'l-ebṣāru li yecziyāhumu'l-lahu aḥsene (1) ma 'amilu ve A153 yezidehum min fażlihi va'l-lāh yerẕuḳu men yeşā'u bi-ġayri (1) ḥisābin.

---

[626] müstaḥabdur B.
[627] terāvīḥde B.
[628] uşal B.
[629] ارتابان A.
[630] vitrġaça B.
[631] yitişgey B.
[632] A'da başlık okunmuyor.
[633] fī buyūtin ezine'l-lāhnu: B'de yok.

Marfat.com

64. Çāşıt Namāzı Mesāyili[634]

1212 Yana aytay namāz-ı çāşıt işit,
Tut ḳulaḳ, uşbu ʻarż-dāşt işit.

1213 Bilge sin, sünnet oldı uşbu ṣalāt,
Nā-muʻayyen-durur velī rekʻat.

1214 Munı Ḥażret ötep turur, bilingiz,
Geh[635] iki gāh tört ü[636] geh[637] sikkiz.

1215 Baʻżı il dip turur[638] on ikki dağı,
Ötengiz bu namāz-ı çāşıt çağı.

1216 Ötesengü bu namāz iki rekʻat,
Oḳu *el-ḥ*amd dın songra ol furṣat.

1217 Oḳuġay sin burungı[639] rekʻatta,
Ve'd-du*ḥā* sūrasın ḳırāʻatta.

1218 Yana ikkinçini öter ḥālat,
Sin elem neşraḥ oḳu ol furṣat.

1219 Tört rekʻat öter isengü munı bil,
Fātiḥādın kiyin bular oḳuġıl:

B62a 1220 Burna ve'ş-şems oḳu bu furṣatta,
Yana *ve'l-leyl* ikinçi rekʻatta,

A154 1221 *Ve'd*-du*ḥā* dur üçünçi bolġanda,
Sin elem neşraḥ oḳusangu anda.

65. Teheccüd Namāzı Mesāyili[640]

1222 İmdi aytay sanga teheccüd, işit,
Tingrige[641] ḳılsangu er taʻabbüt işit.

---

[634] A'da başlık yok.
[635] gāh B.
[636] A'da yok.
[637] gāh B.
[638] durur A.
[639] burunḳı A.
[640] A'da başlık yeri var, ancak yazılmamış.

Marfat.com

1223 Tün yarımıda[642] uyḳudın oyġan,
Ḳıl teheccüd namāzını ol ān.

1224 Bil teheccüdni farż Ḥażret'ḳa,
Sünnet oldı velīk ümmetḳa.

1225 Uyḳudın bu du'ānı ḳopḳanda,
Oḳu Ḥażret oḳup turur anda.

Allāhümme leke'l-ḥamdü ente ḳāyyımu's-semāvāti ve'l-arżi ve men fiyhinne ve ente meliku's-semāvāti ve men fiyhinne ve[643] leke'l-ḥamdu ente'l-ḥaḳḳu ve va'duke'l-ḥaḳḳ[644] ve liḳā'ike ḥaḳḳu ve ḳavlike ḥaḳḳun ve'l-cennetun ḥaḳḳun ve en
A155, B62b nāru ḥaḳḳun ve'n-(1) nebiyyūne ḥaḳḳun (1) ve muḥammedu ḥaḳḳun ve's-sā'atun ḥaḳḳun allāhümme leke eslemtü ve bike āmentü ve 'aleyke tevekkeltü ve ileyke enebtü ve bike ḫāsemtü ve ileyke ḥākemtü ente rabbenā ve ileyke'l-maṣīr faġfirli mā ḳaddemtü ve mā aḫḫartu ve mā esrartu ve mā a'lentü ve mā ente a'lemu bihi minniy ente'l-muḳaddemu ve ente'l-muḫarru ilāhī ente lā ilāhe illā ente ve lā ḥavle ve lā ḳuvvete illā bi'l-lāhi semi'a'l-lāhu limen ḥamidehu ve'l-ḥamdu li'l-lāhi rabbi'l-'ālemīne subḥāna'l-lāhi ve bi-ḥamdihi.

1226 Yana on āyat oḳumaḳtur[645], bil,
Āl-i 'imrān ayaġıdın oḳuġıl:

B63a 11 inne fiy ḫalḳı's-semāvāti ve'larżi ve iḫtilāfi'l- (1) leyli ve'n-nehāri lā A156āyātin (1) li uvlī'l-elbābi elleẕīne yeẕḳurūna'l-lāhe ḳıyāmen ve ḳu'ūden ve 'alā cünūbihim ve yetefekkerūne fiy ḫalḳi's-semāvāti ve'l-arżi rabbenā mā ḫalaḳta heẕā bāṭılen subḥāneke feḳınā 'aẕābe'n-nār rabbenā inneke men tedḫulı'n-nāre faḳad aḫzeytehu ve mā li'ẓ-ẓālimīne min enṣar rabbenā innenā semi'nā münādiyyā yunādiy li'l-iymāni an āminū bi-rabbiküm fe āmennā rabbenā faġfirlenā ẕünuvbenā ve keffir 'annā seyyātinā ve teveffenā ma'a'l-ebrāri rabbenā ve ātinā mā va'adtenā 'alā rüsulike ve lā tuḫzinā yevme'l-ḳıyāmeti inneke lā tuḫlifu'l-miy'ād festecābe B63b lehüm rabbühüm innī lā (1) uziy'u 'amele 'āmilin minküm min ẕekerin ev ünṣā ba'żuküm fe'l-leẕīne hāceruv ve uḫricuv min diyārihim ve uzuv fiy sebiyliy A157 ve ḳāteluv ve ḳutiluv lā ukeffirene 'ahum seyyātihim (1) ve lā udḫilennehüm cennātu tecriy min

---

[641] Tiñgri'ġa B.
[642] A'da ana metinde *yarmıda*, kenarda (ایمدی) *ımdı* yazılı.
[643] ente meliku's-semāvāti ve men fiyhinne ve: B'de yok.
[644] 'l-ḥaḳḳ: A'da yok.
[645] oḳumaḳdur B.

Marfat.com

taḥtihā'l-enhār ṣevāben min ‘indi'l-lāhi va'l-lāhu ‘indahu ḥüsni'ṣ-ṣevāb lā yaġurrenneke taḳallübe elleẕīne keferūv fi'l-bilādi metā‘un ḳaliylun ṣümme ma vahum cehennem ve biyse'l-mihādi lākinni'l-leẕīne't-taḳav rabbehüm lehüm cennetün tecriy min taḥtihā'l-anharu ḫālidiyne fihā nüzulen min ‘ind'llāhi ve mā B64a ‘inda'l-lāhi ḫayrun li'l-ebrāri ve inne min ehli'l-kitābi lemen (1) yu‘minu bi'l-lāhi ve mā ünzile ileyküm ve mā ünzile ileyhim ḫāşi‘iyne li'l-lāhi lā yeşterūne bi āyāti'l-lāhi ṣemenen ḳalīlen ulā’ike lehüm ecruhum ‘inde rabbihum inna'l-lāhe seriy‘u'l-ḥisābi yā eyyühe'l-leẕīne āmenū ṣabirūv ve ṣābirūv ve rābıṭūv ve't-taḳu'l-lāhe la‘alleküm tufliḥūne.

1227 Bu teheccüd namāzını Ḥażret,
Geh sikiz ḳıldı gāh on rek‘at.

A158 1228 Min sanga aytayın ta‘abbüdtin,
Vitrni songra ḳıl teheccüdtin.

1229 Vaḳtıda kör[646] çü bolsa güncāyiş,
Bu yosunluḳ, ki dir min, itkil iş.

1230 Burnaġı ikki rek‘at içre oḳu,
Oḳuġulugnı[647] bil ki bardur bu.

1231 *Āyete'l-kürsī* oḳu avval, bil,
Songġıda[648] *āmene'r-resūl* oḳuġıl.

B64b 1232 Oḳu ikkinçi ikki rek‘atta,
Secde birle *duḫ*an bu furṣatta.

1233 Sin üçünçi ikide[649] y*ā-sin* bil,
Songġıda[650] fet*ḥ* sūrasın oḳuġıl.

1234 Yana törtünçi ikkide *ṭā-hā*,
Oḳu andın tamām yā ba‘żı.

1235 Vitrde yana sub*ḥ*-ı ism oḳuġıl,
Yana *ḳuly*ā vü *ḳul* hüva'l-lāh bil.

---

[646] ger B.
[647] oḳuġuluḳnı B.
[648] songıda B.
[649] ikinde B.
[650] songıda B.

Marfat.com

1236 Çaşt birle teheccüd ü işrāḳ,
Ger öter sin miniṉg bu sözüme baḳ.

A159 1237 Uşbu digen suver bile āyāt,
Bolmasa saṉga yād[651] ol evḳāt.

1238 Her ni köṉglüṉg tiler anı oḳuġıl,
Tiṉgri dergāhıda ‘ibādet ḳıl.

1239 Vaḳtda vüs‘at olsa sin munı bil,
Ḳıl teheccüd namāzıda taṭvīl.

1240 Çaşt u ẓuhr u ‘asr ile işrāḳ,
Müteḳābil-durur bular, sin baḳ;

1241 Bām u şām[652] u teheccüd ü ḫuften,
Bar bular hem muḳābele bolġan.

66. Küsūf u Ḫusūf Namāzınıṉg[653] Mesāyili

B65a 1242 Sünnet oldı ḳuyaş tutulġanda,
Ötenṉgiz bu namāznı anda.

1243 Bil imām-ı namāz-ı cum‘a kirek,
Bu kişini kirek imām itmek.

1244 Ḳılıban bu digen kişini imām,
Siz cemā‘at bile ḳılınṉg itmām.

A160 1245 Sin, imām ol çaḳ[654] ikki rek‘at ḳıl,
Pest oḳu, uzun ḳırā’at ḳıl.

1246 Ötegendin kiyin du‘ā ḳılınṉgız,
Min aytḳan kibi edā ḳılınṉgız.

---

[651] saṉga yād: yād saṉga B.
[652] bām u şām: şām u ṣubḥ B.
[653] namāzı A.
[654] çaġ A.

Marfat.com

1247 Sin du‘ā vü namāznı[655] munççа[656],
Ḳıl tamām āfitāb açılġunça[657].

1248 ‘Iyd-gāh içre afḍal oldı bilinĝ,
Yoḳ ise cum‘a mescidide ḳılınĝ.

1249 Özge yirde hem oldı ol cāyiz,
Afḍal oldı bu ikki yir bilinĝiz.

1250 Līk bir yirde bir cemā‘at ile,
Ḳılsa mekrūhdur bu hey’et ile.

1251 Bu imām olmaġanda budur söz,
Ötesün her kim ol maḥal yalġuz.

1252 Ay tutulġanda hem namāz ötegil,
Munda yalġuz namāz öter sin bil.

B65b 1253 Ay açılġunça ḳıl namāz u du‘ā,
Mes’ele bu-durur şerī‘at ara.

A161 1254 Yana her[658] ters ü bīm bolsa uluḳ,
Miṣl-i ḳattıḳ yil ü ḳaranġuluḳ,

1255 Ḳıl du‘ā vü niyāz bu furṣat,
Bu maḥallar bu fi‘l bil sünnet.

67. İstisḳā Namāzı[659] Mesāyili

1256 Yana bardur namāz-ı istisḳā,
Yaġmasa yamġur anı eylenĝ edā.

1257 İkki rek‘at-turur cemā‘at ile,
Ötegey siz anı bu hey’et ile.

---

niyāznı B.
munça B.
batḳunça B.
bir B.
namāzınınĝ B.

1258 Yıġılıp cümle'-i müselmānlar,
Yazıġa çıḳsun ol yıġılġanlar.

1259 Bu yıġılmaḳḳa dīn ili bestür,
Ẕimmī ol cemī'de kirekmestür.

1260 Tonını bāz-güne kiysün imām,
Bu namāz eylesün bu nev' tamām.

1261 Uşbu yanġlıġ anı edā ḳılınġız,
Ötegendin kiyin du'ā ḳılınġız.

A162 1262 Ger yaġın yaġmasa işitinġ rāz,
Ḳılınġ[660] üç küngeçe bu nev' namāz.

B66a 68. İstiḫāre Namāzı[661] Mesāyili

1263 Her işi kim ḳılur isenġ munı bil,
İstiḫāre namāzını ötegil.

1264 Munı Cābir ḥikāyet eyleptür,
Muṣṭafā'dın rivāyet eyleptür.

1265 Bu namāzınġnı ikki rek'at ḳıl,
İstiḫāre velīk niyyet[662] ḳıl.

1266[663] Burna *ḳulyā* soñġġı rek'atta,
Ḳul hüva'l-lah oḳu bu furṣatta.

1267[664] Bu namāzınġnı çünki ḳılsanġ edā,
Yana andın kiyin oḳu bu du'ā.

Allāhümme innī estaḫīrüke be-'ilmike ve's-taḳdīrüke bi-ḳudretike es'ālüke min faẕlike'l-'aẓīmi fe-inneke taḳdīru velā aḳdiru ve ta'lemu velā a'lemu ve ente A163 (1) 'allāmu'l- ġuyūbi. Allāhümme innī künte ta'lemu enne hāẕā'l-emri.

---

[660] ḳılsanġ B.
[661] namāzınınġ B.
[662] sünnet B.
[663] Bu beyit B'de yok.
[664] Bu beyit B'de yok.

Marfat.com

1268 Munda ol işni ḫāṭırıngda[665] kiçür,
Līk til birle disenğ evlādur.

Ḫayrun lī fī dīnī ve ma'āşī ve 'āḳıbete emriy 'ācileten ve 'ācileten fāḳdirhu B66b lī ve yassırhu lī şümme bārek lī (1) fīhi ve in künte ta'lemu inne heẕa'l-emri[666].

1269 Munda hem ol işinğ könğülde kiçür,
Til bile ger istesenğ[667] evlādur.

Şerrun lī fī dīnī ve ma'āşī ve 'āḳıbete emriy 'ācileten ve 'ācileten fā'ṣrıfhu 'annī vaṣrifnī 'anhu ve aḳdir li el-ḫayra ḥayṣu kāne ṣümme raẓiynī bihi[668].

1270 Bu işinğge[669] ki eyledinğ bu ṣalāt,
Ḫātırıngda bu sözni sin toḫtat.

1271 Uşbu şarṭ anda sin muḳarrar tut,
Ḳılur u ḳılmasın ber-ā-ber tut.

A164 1272 Bu namāzınğnı çün edā ḳıldınğ,
Ḳılur işinğ üçün[670] du'ā ḳıldınğ.

1273 Kör eger ḳılmaġıġa māyil sin,
Bī-tavaḳḳuf ḳılur işinğ ḳıl sin.

1274 Baḳ eger ḳılmasın tiler könğlüng,
Ḳılma mundaḳ eger tiler könğlüng.

69. Kitāb Ḫātimesi

B67a 1275 *Li'l*-lāhi'l-*ḥ*amd kim ikinçi farż,
Sözini bilgenimçe ḳıldım 'arż.

1276 Ayttım min namāzlar atını,
Farżını, vācibini, sünnetini.

---

[665] Munda ol işni ḫāṭırıngda: ḫāṭırıngda ol işni munda B.
[666] Bu dua metni aslında 1268. beyitten önceki duanın devamı, ancak ayrı yazılmış.
[667] istemek B.
[668] Bu dua metni aslında 1268. beyitten önceki duanın devamı, ancak ayrı yazılmış.
[669] işinğe B.
[670] ḳılur işinğ üçün: bu yosunluḳ bile B.

Marfat.com

1277[671] Bu dimekdin ‘arż Ḥaḳ irdi bes,
Şi‘r ü şā‘irlıḳ irmes idi heves.

1278[672] Çün ki ‘ilmīsin eyledim taḥḳīḳ,
‘Amelīsıġa birge sin tevfīḳ.

1279 Yana sözning başıġa min ḳaytay,
Ḳalġan üç farżnıng sözin aytay.

A165 ## III. KİTĀBU'Z-ZEKĀT[673]

A166 1280 Bābür, üçünçi farż boldı zekāt,
Anda dir sözni aytayın sanga bat.

1281 Anda kim uşbu farż idi mesṭūr,
İstiṭā‘at bolup idi meẕkūr.

1282 İstiṭā‘at nidür, işit mundaḳ,
Bardur ol mālik-i niṣāb olmaḳ.

1283 Kim ki ol mālik-i nisāb olġay,
Anga bu farżdın ḥisāb olġay.

1284 Ol nime kim zekāt olur andın,
Şer‘ anga ḥad ḳılıp turur ta‘yīn[674].

B67b 1285 Ol nimelerni sin ḳılurda ḥisāb,
Ḥaddıġa yitse şer‘ didi niṣāb.

1. Zekāt Şerāyiṭining Beyānı

A167 1286 Bā-vücūd[675] bu bilge sin, iy yār,
Birmegide muning şerāyiṭi bar.

---

[671] Bu beyit A’da yok.

[672] Bu beyit A’da yok.

[673] A’da bu bölümün başladığı kapakta bölüm başlığı ile gerek aynı siyah mürekkep ve karakterde, gerekse kırmızı mürekkeple farklı karakterlerde yazılmış konuyla ilgili olmayan sayfanın sağında (*Her kes ki cüdā ..... ki yārī yārī / Ez dīde-i her hū hūn-ı ciger-i bisyārī*) ve solundaki (*Min ‘aks-i şemsü’l-kās envār-ı hudā / Yār ‘aksin minde körüp cānıdın ṣadā*) birer beyitin dışında Lā ilāhe ila’l-lāh muḥammeden resūl, Lām, kef, mim harfi karalamaları, başlığın tekrarı v.b. yazı alıştırmaları; sağ alt köşede de *eger .. ki Şīrāz be-dest* ibaresi bulunur.

[674] andın B.

[675] bā-vücūdī B.

Marfat.com

1287 Boldı bir şarṭ yıl[676] tamām öterni,
Uşbu yıl bil ki bar-durur ḳamerī.

1288 Bir yıl on ikki aydur, bil,
Bolsa on ikki ay irür bir yıl.

1289 Kirek aṣl-ı nisāb, sin bilgil,
Yıl başı[677] vü ayaġıda kāmil.

1290 Yıl ara bolsa māl noḳsānı,
Dimegil māni‘-i zekāt anı.

1291 Yana ḥürriyet oldı şarṭ anda,
Bil ki birmes zekātnı bende.

1292 Bigi ḳul mālıġa zekāt birür,
Ruḫṣat er birse birgü ḳulġa irür[678].

1293 Birmese ger munı big-i bende,
Biginiṉg ẕimmesiġadur anda.

1294 Yana bir bu ki bolmaġay aṉga ḳarż,
Tā zekāt olġay ol maḥal aṉga farż.

A168, B68a 1295 Ança çaġlıḳ kirek bu ḳarż olġan,
Bolġay anıṉg niṣābıġa noḳṣān.

1296 Yana bir şarṭ mülk-i tām-durur,
Bil, niçük mālġa bu nām-durur.

1297 Min saṉga diy, işitkil, iy hem-dem,
Bolġay ol mülk ü bolġay ilgide hem.

1298 Bolsa ger mülk ü bolmasa ilde,
Şer‘ ehli ni dir[679] mesāyilde?

1299 Bolsa ilgige[680] kirmegi düş-vār,
Dir bu mülkiṉgni[681] ehl-i şer‘, żimār.

---

[676] bil A.
[677] başıda B.
[678] bolur B.
[679] diy B.
[680] ilgiṉge B.

Marfat.com

1300 Miṣl-i mülkī ki bolsa yoḳ bolġan,
Yā defīne ise unutulġan,

1301 Yā birev ẕimmeside ḳarżıñg bar,
Ḳarż-dārıñg imes velī[682] iḳrār.

1302 Yoḳ güvāhıñg ki anı alġay sin,
Uşbu mālıñg iligge salġay sin.

1303 Yana māl u vedī'at u maġsūb,
İldedür, mülk imes bu bilgil ḫūb.

A169 1304 Yoḳ-turur uşbu ikki şıḳta zekāt,
Her iki cem' bolsa birgil bat.

1305 Yana fāṣıl kirek-turur ol ḥīn,
Uşbu māl iḥtiyāc-ı aṣlīdin.

B68b 1306 Meṣelā ol kümüş[683] bile altun
Ḫarcı yoḳ, bar ḫazīne ḳılmaḳ üçün.

1307 Yana ol ḳoy u uy ü tive-durur,
Kim ḳoyup sin alar çerāda yörür;

1308 Yir üçün, ḳuş üçün, yük üçün imes,
Kim yörürler bular çerāda vü bes.

1309 Ilḳı atıñg ger olsa, iy hem-dem,
Minmesenğ, bār-gīr bolmasa[684] hem,

1310 Şer' ili uşbularnı sāyime[685] dir,
Kim çerāda yörüp yazı otı yir;

1311 Ger yarım yıldın artuḳ otlasalar,
Uşbulardın zekāt birmek bar.

---

[681] mülkini B.
[682] imes velī: velī imes B.
[683] kümiş B.
[684] olmasa B.
[685] sanma B.

Marfat.com

1312 Ḥācetiŋdin bularnı bil fāṣıl,
Uşbularnıŋ zekātını birgil.

A170 **2. Zekāt Māllarıŋıŋ Beyānı**[686]

1313 Tört ḳısım oldı barça māl-ı zekāt,
Tut ḳulaḳ, diy barıge[687] bir bir bat.

1314 Biri naḳdīne, bir sevāyım bil,
Yana māl-ı ticāret, işitkil.

1315 Yana yirdin çıḳar zekātın bir,
Bil ki şer‘ ehli söz bularda ni dir?

B69a **3. Naḳdīne Beyānı**

1316 Bil ki naḳdīne bar ṭılā vü kümüş,
Aytay alar nişābını, tut güş.

1317 Bolsa mışḳāl birle altundın,
Bil, nişābı yigirmedür mundın.

1318 Yüz çü boldı[688] bu vezn, bil, iy yār,
Munı altunda didiler dīnar.

1319 Bir zekātın muniŋ yarım mışḳāl,
‘Öşriŋ rub‘ı boldı bu, yād al.

A171 1320 Artsa ger yigirmedin māliŋ,
Tört bolġunça[689] uşbudur ḥāliŋ[690].

1321 Törtke ger bu artḳan tartar,
Uşbu yaŋlıġ zekātı hem artar.

---

[686] mesāyili B.
[687] barını B.
[688] çü boldı: öçüldi B.
[689] bolġanda B.
[690] ḥāletiŋ B.

1322 Sin kümişning nişābın[691], iy sözi[692] tüz[693],
Bil, direm birle bardur ikki yüz[694].

1323 Yitti mışḳāl boldı on diremi,
Uşbu sözdür ki eyledim ḳalemī.

1324 Rub‘ ‘öşrin ḥisāb eger kılsang,
Biş bolur ger ḥisābını[695] bilseng.

1325 Bir bu biş yana ḳırḳ bolġunça,
Birgülük bil[696] bu ḳırḳ tolġunça[697].

B69b 1326 Ḳırḳ eger bolsa rub‘ ‘öşrin bir,
Ḳırḳnıng rub‘ ‘öşrini bir, dir.

1327 Sinde altun, kümüş ḥisābıdın,
Kem[698] ise ikkisi nişābıdın.

A172 1328 Her iki ḳıymetini cem‘ ḳılıp,
Bir zekātını uşbu sözni bilip.

1329 Her ikisini cem‘ ḳılsang hem,
Ger nişābıdın olsa kem ol[699] dem,

1330 Bolsa māl-ı ticāreting anga ḳat,
Bir, nişābıġa ger yitişse zekāt.

1331 Ger ḥuliy nuḳredin, ger altundın
Bolsa birgil zekāt uşmundın.

4. Sevāyım Beyānı

1332 Bu sevāyım, ki min didim yangla,
Ḳoy u uy ü tive-durur angla.

---

[691] ḥisābın B.
[692] sūzī
[693] B’de yok.
[694] yüzi B.
[695] ḥisābnı a.
[696] yol B.
[697] bolġunça B.
[698] Metinlerde *kim* yazılı, ancak anlam bakımından *kem* olmalı.
[699] bu B.

1333 Uşbu üç ger niṣābıġa[700] yitişür,
Bir bulardın zekāt, bu destūr:

1334 Ḳoy eger bolsa sinde eyle ḥisāb,
Ḳırḳḳa[701] ger yitişse boldı niṣāb.

1335 Ḳırḳ ḳoydın zekāt bir ḳoy, dir,
Yüz yigirme[702] bir[703] olġuça munı bir.

B70a 1336 Yüz yigirme[704] bir olsa ikkini bir,
İkki yüz bir, ger olsa üç bir, dir[705].

A173 1337 Tört yüz bolġuça budur birişing,
Tört yüz bolsa bil, ki nidür işing?

1338 Özge her yüzge birgülük budur[706],
Mingdin on bolġusı, bu ẓāhirdür.

1339 Öçküning ḥükmi dağı ḳoy dik bil
Ḳoy dik anı zekātını birgil.

1340 Bil ki uyning nişābı otuzdur,
Yitse otuzġa anda bu sözdür.

1341 Bir yaşar uy, muning zekātın bil,
Ḳırḳ bolġunça uşbu bir[707], birgil.

1342 Bir, bir uy, ḳırḳ bolsa öyünge[708] san,
Bolġay üç yaşıġa ayaḳ ḳoyġan.

1343 Altmışḳa uyung yitişse ni dir?
İkki uy bir yaşar zekātın bir.

---

[700] A'da kenarda *naṣb* altında *best* onun da altında ....*nimni mindin özge dest-yār bolsang ḥaṭā* açıklaması yer alır.
[701] ḳırḳġa A.
[702] igirme B.
[703] ger B.
[704] igirme B.
[705] bir B.
[706] birdür B.
[707] birni B.
[708] ivige B.

Marfat.com

1344 Yana her ḳırḳ bolsa yā otuz,
Bil ki uşbu digen kibidür söz.

1345 Tiveniŋ biş-turur[709] nişābı, dir,
Biş tiveniŋ zekātı[710] bir ḳoy, bir.

A174 1346 Ondın ikki vü[711] üçdür on bişdin,
Törtni bir yigirmedin[712] ol çın.

B70b 1347 Bir tive bir, yigirme[713] biş ise baḳ,
İkki yaşıġa ḳoyġan olġay ayaḳ.

1348 Tive ger otuz altı bolsa ni dir?
Bir tive üç yaşıġa kirgen, bir.

1349 Bir, çü ḳırḳ altı bolsa tivege san,
Bir, tive törtge ayaḳ ḳoyġan.

1350 Altmış birde[714] bir tive birgil,
Bişke kirgen olġay ol tive, bil.

1351 Yitmiş altıda[715] ikki bir, andaḳ,
Ḳoyġan olġaylar üç yaşıġa[716] ayaḳ.

1352 Yana toḳsan bir olsa tivege[717] san,
İkki bir, tört yaşıġa yitken[718].

1353 Bu tiveler kirek ki bolsa tişi,
Bu-durur munda şer‘ ili diyişi:

---

[709] biş-durur B.
[710] nişābı B.
[711] ikki vü: ikkide B.
[712] igirmedin B.
[713] igirme B.
[714] birge B.
[715] altı vü A.
[716] yaşıge B.
[717] tiveġa A.
[718] kirgen B.

Marfat.com

1354 Uşbudur yüz yigirmeçe[719] biriş,
Yana andın kiyin diyin, nidür[720] iş.

A175 1355 Başla baştın ḥisāb soñg mundın,
Bişidin[721] bir ḳoy, ikki bir ondın.

1356 Uşbu digen kibi ḥisāb ḳılıp,
Bir zekātın bu mes'eleni bilip.

1357 At zekātını aytayın, yād al,
Birgil altundın añga[722] bir mıṣḳāl.

B71a 1358 Yoḳ ise atlarıñgnı ḳıymet ḳıl,
Ḳırḳdın bir zekātını birgil.

1359 Bolsa māl-ı zekāt her kimdin[723],
Mutavassıṭ birür sevāyımdın[724].

1360 Yoḳsa a'lā birip ziyādesin al,
Pāye birseñg, kemini bir der-ḥāl[725].

1361 Ḳıymetini birey diseñg hem bir,
Şer' munda sini muḫayyer dir.

1362 Yitmegen bolsa sāyime yaşıġa,
Yoḳ zekāt ol maḥal bular başıġa.

1363 Ger bular birle bar uluḳ ol dem,
Sanamaḳḳa kirek kiçikler hem.

A176 1364 Bir ise ḳırḳta uluḳ, meṣelā,
Bir uluḳnı vü ḳıl zekāt edā.

---

[719] igirmeçe B.
[720] ni dir B.
[721] bişdin A.
[722] atḳa B.
[723] kim dir B.
[724] sevāyım dir B.
[725] kemini bir derḥāl: yekini birür ḥāl B.

Marfat.com

5. Ticāret Emvālı Beyānı

1365 Bar üçünçi ticāret emvālı,
Tut ḳulaḳ, sanga şerḥ itey ḥālı.

1366 Her ni andın ġaraż ticārettür,
Cevher ü ḫᵛāh raḫt u ḫᵛāh attur.

1367 Bir zekātını mülk olur furṣat,
Ger ticāretḳa eylesenġ niyyet[726].

B71b 1368 Ḳıymetini bularnı eyle ḥisāb,
Altun yā kümüşçe[727] bolsa niṣāb.

1369 Birgil altun, kümüş[728] ḥisābı bile,
Ting-durur uşbular niṣābı bile.

1370 Munda maḍrūbe[729] birle eyle ḥisāb,
Kümüş altunda vezn it cavāb.

1371 Müstefād olsa yıl arasıda māl,
Bil ki, tācirġa anda nidür ḥāl.

A177 1372 Ḳoşsun öz cinsini ol efzūnġa,
Tivege tive, altun altunġa.

1373 Yıl ayaġıda sūd u māye sanap,
İkkisige disün zekāt cavāb.

1374 Sūd üçün sāyime ger aldınġ, bil,
Sin ticāret zekātını birgil.

1375 Nimeni sūd üçün alur irsenġ,
Alıp anı icāraġa birsenġ;

1376 Yāḫud özünġe bir nime aldınġ,
Sūd ḳılsa, satarġa[730] köz saldınġ;

---

[726] vüs'at B.

[727] kümiş çü B.

[728] kümiş B.

[729] A'da kelimenin altında: *ḍarb ḳılınan altın ya'nī pul* yazılı.

1377 Yā kirāye[731] üçün ger aldıñg alaġ,
Yā ticāretḳa mezra'a yā bāġ.

1378 Uşbular kim didim birin birin at,
Bil ki vācib imes bularda zekāt.

B72a 1379 Ötken olsa zekāt mālıġa yıl,
Birmegen bolsañg er zekātını, bil.

1380 Ger helāk olsa uşbu vaḳt niṣāb,
Bil, nidür uşbu mes'eleġa cavāb.

A178 1381 Ger tamāmı helāk bolsa, zekāt
Sāḳıṭ olġay tamām ol evḳāt.

1382 Ba'żı andın eger helāk bolur,
Sāḳıt ol ba'żınıñg zekātını[732] kör.

1383 Kāfir-i ẕimmī olsa ger tācir,
Bīst yek mālıdın alur[733] 'āşır.

1384 Kāfir-i ḥarbī olsa ger tüccār[734],
Min sañga diy ki anda ni söz bar.

1385 Her nime tācir-i müselmāndın,
Küfr ili alsa, sin hem al andın.

1386 Ger tamām alsa mālını küffār,
Ol ṭarīḳ almasun müselmānlar.

1387 Añga ança ḳoyuñg ki çün kitkey,
Me'menige[735] azuḳ ḳılıp yitkey.

1388 Ger alar alġanı imes ẓāhir,
'Öşrni alsun ol zamān 'āşır.

---

[730] sanarġa A.
[731] gümrāh B.
[732] zekātın B.
[733] olur B.
[734] tācir B.
[735] me'meniġa B.

Marfat.com

6. Zekāt Ferāyiżiniŋ Beyānı

A179, B72b

1389 Bil, edāsıda boldı niyyet farż,
Niyyet evḳātını ḳılay saŋa ‘arż.

1390 Biri mālıŋnı ayırur çaġdur,
Maṣrafıġa yana birür çaġdur.

1391 Maṣrafıġa birür maḥalda bu māl
Ḳılmasaŋ niyyet, anda budur ḥāl.

1392 Ḳılmaġan bolsa ḫarc alġanlar,
Bar revā niyyet ol çaḳ[736] itseŋ eger.

1393 Yana ikinçi farż budur, bil,
Maṣrafıġa bu māl yitkürgil.

7. Zekāt Maṣārıfınıŋ Beyānı

1394 Maṣrafın Tiŋrī dip turur sikkiz,
Barını aytayın, işitkey siz.

1395 Bir faḳīr ü ikinçi miskīn bil,
Yana üçünçi bar-durur ‘āmil.

1396 Yana bardur mü’ellefe-i ḳulūb,
Bar bişinçi mükāteb, işit ḫūb.

A180

1397 Bil, bar altınçı ḳarżlıḳ[737] muḥtāc,
Yana ġāzīler oldı vü[738] ḥuccāc.

1398 Sikkizinçi ġarīblerdür, bil,
Barınıŋ[739] şerḥin aytay, işitkil.

B73a

1399 Dir faḳīr anı şer‘ ili, yād al,
Kemraḳ[740] olġay nişābıdın aŋa māl.

---

[736] çaġ A.
[737] farżlıḳ B.
[738] B’de yok.
[739] barını B.
[740] kemrek B.

Marfat.com

1400 Kesb ḳılmaḳḳa ḳādir olġay hem,
Ḫarcıdın līk daḫlı bolġay kem.

1401 Didi şer‘ ol kişige miskīn at,
Bolmaġay anŋa kesbge[741] ḳudrat.

1402 Bolmaġay anŋa cins-i dünyālik,
Bolmaġay hīç nimege mālik.

1403 Bil ki bar ol kişige ‘āmil at,
Kim yıġar ol ḫarāc u ‘öşr, zekāt.

1404 Bu zamān çün mü’ellife yoḳtur,
Ḳılmadım ḥükmini anıŋ[742] meẕkūr.

A181 1405 Ḳaysını şer‘ dir[743] mükāteb, bil,
Min saŋa şerḥ itey, sin işitkil.

1406 Ger ḳarār itse ḫāce vü[744] bende,
Bir baḫā müddet-i mu‘ayyende,

1407 Ger edā eylese bu müddette,
Bolġay āzād ol bu furṣatta.

1408 Uşbulardın birisi bar medyūn,
Müstaḥaḳ dime, līk her[745] medyūn

1409 Ḳarżıdın artuġın ḥisāb itkil,
Ger nişābıġa yitmes ol fāżıl,

B73b 1410 Bu ṣıfat ḳarżlıḳ[746] ki didim at,
Bil bu medyūnnı müstaḥaḳ-ı zekāt.

1411 Yana ḥuccāc birle ġāzīler,
Bir zekāt, olsalar faḳīr eger.

---

[741] kesbġa A.
[742] anı B.
[743] dip B.
[744] B’de yok.
[745] bar B.
[746] farżlıḳ B.

Marfat.com

1412 Bil ġarīb ol-durur ki ġurbette,
Kün kiçürgey ‘aẕāb u şiddette.

A182 1413 Vaṭanıda niçe ki bolsa ġanī,
Müstaḥaḳ zekāt, bilgil anı.

8. Zekāt Almas Kişilerniṉg Beyānı

1414 Cāyiz irmes niçe kişige zekāt,
Aytayın barçasıġa bir bir at:

1415 Biri aṣl oldı vü yana bir fer‘,
Tut ḳulaḳ, uşbularda[747] ni dir şer‘?

1416 Şer‘ dir aṣlını ata vü ana,
Bir niçe yoḳḳarıġa barsa yana,

1417 Atanıṉg atasın, ana anasın,
Ḳıl ḳıyās uşbularġa sin babasın.

1418 Ger neseb barsa niççe yoḳḳarıġa,
Cāyiz irmes zekāt alar barıġa.

1419 Ḳaysıdur şer‘ içre fer‘, diriṉg,
Oġul u ḳız-durur nebīrelériṉg.

B74a 1420 Bu neseb barsa ḳuyıġa her çend,
Cāyiz irmes turur çü bar ferzend.

A183 1421 İrge ḫatun vü iri ḫatunġa,
Birmesün bu[748] aṉga vü ol muṉga.

1422 Kim ki birgey zekāt Ḥaḳ yolıġa,
Birse cāyiz imestür öz ḳulıġa.

1423 Hāşimī ṿü ġanī vü bendeleri,
Almasunlar zekāt uşbu[749] barı.

---

[747] uşbularġa B.
[748] bul B.
[749] işbu B.

Marfat.com

1424 Küfr ilige zekāt imes cāyiz,
Uşbularġa[750] zekāt birmeng siz.

1425 Kişini müstaḥaḳ gümān ḳıldıng,
Birding anga zekāt, song bilding,

1426 Müṣrif irmes igendür ol alġan,
Ger yangıldıng ger ol didi yalġan,

1427 Ger bu alġan ḳulung imes bil ḥūb,
Bu zekātıng sining irür[751] maḥsūb.

1428 Şek bile ger zekāt edā ḳıldıng,
Maṣraf irmes igenni song bilding,

1429 Bil ki maḥsūb imes turur bu biriş,
Sanga uşbu maḥal i'ādedür iş.

A184 1430 Ḳılma birgenni līk istirdād,
Mes'ele uşbu boldı, tutḳıl yād.

B74b 1431 Bu zekātı, ki min didim bu şıḳ,
Şarṭtur ġayr-ı mülk ḳılmaḳlıḳ.

1432 Ger bu māl olsa ḥacc u 'umreġa ṣarf,
İl su içmekke yāḫud alsang ẓarf,

1433 Yā ḳılsa binā-yı ḫayr-ābād,
Yā alıp bende, eyleseng āzād,

1434 Ḳābil-i mülk imes bular, sin bil,
Bir zekātıngnı mülk ġayr[752] itkil.

1435 Bir kişige nişāb bolġunça,
Boldı mekrūh, birseng er munça.

1436 Sin zekātıngnı naḳl ḳılma ġanī,
Bir uşal şehr maṣrafıġa anı.

---

[750] uşbularge B.
[751] imes B.
[752] ġayr-ı mülk B.

Marfat.com

1437 Müstaḥabtur, zekāt bir munça,
Bir kün ilge ma‘āş kiçgünçe.

9. ‘Öşr ü Ḫarāc Beyānı[753]

A185 1438 İmdi yirdin çıḳar zekātın işit,
İkilür yir ü sunıng atın[754] işit.

1439 Yir ü sudın ikin revācīdür,
Her biri ‘öşrī vü ḫarācīdür.

1440 Yir ü su her ikisi ‘öşrī ise,
Tikkey, ikkey[755] kişi bu yirde dise[756],

B75a 1441 Daḫl üçün her ni kim ikilgüsidür,
Yā dıraḫtī kim ol tikilgüsidür;

1442 Meşelā mīve, terre, gül-dāne,
Her ni bolsa[757] bular kibi yana.

1443 Tursun u ḫ^{v}āh turmasun şemere,
Mes’ele bil nidür şerī‘at ara.

1444 Yā yıġaç[758] birle ḳılsang öyni ḳuruḳ,
Diy, nidür uşbularda[759] aytḳuluḳ:

1445 Bir bularnıng zekātını deh yek,
Mes’ele uşbu boldı, yoḳtur şek.

1446 ‘Asel ü mīve tağdın alsang, bil,
‘Öşr uşbu ikisidin birgil.

A186 1447 Uşbu digen dik olsa su bile bir,
Bolsa her kimde ‘öşrini bir, dir.

---

[753] ‘öşr ḫarācı beyānı B.
[754] sunıng atın: sunı atı B.
[755] ilge B.
[756] ise B.
[757] bolsalar B.
[758] yağaç B.
[759] uşbularġa B.

Marfat.com

1448 Munda bilgil niṣāb u bil ötmek,
Şarṭ imes, ‘öşr birmekiñg kirek.

1449 Ḳuruḳ irmes ḳamış u ot, yıġaç[760],
Bilge sin yoḳ-turur bularda ḫarāc.

1450 Her ni dūlāb ile içer sunı,
Nıṣf-ı deh yek[761] cavāb bir munı.

1451 Bolsa nuḳūd ‘öşr şarṭı, işit,
Ol çaḳ[762] ol her ni sin ḫarācı it.

B75b 1452 Bil ki bardur ḫarācı ikki ḳısm,
Birisige muḳāsemedür ism.

1453 Aytayın uşbu ḳısm, işitkey sin,
Her ḳaçan kim mu‘ayyen itkey sin.

1454 Māl ikindür[763], bu nev‘ kim diyilür[764],
Her kişi kim te’emmül itse bilür.

1455 Deh se yāḫud se tūde ġāyat-nıṣf,
Bil ki bardur muniñg nihāyet-nıṣf.

A187 1456 Şer‘ bu ḳısmnı muḳāseme[765] dir,
Her niçük, kim mu‘ayyen itseñg, bir.

1457 Birse maḥṣūlın[766] mükerrer yir,
Sin ḫarācıñgnı hem mükerrer bir.

1458 İmdi ikkinçisin diyin sañga bat,
Bil, muvaẓẓaf-durur bu ḳısmġa at.

---

[760] yaġaç B.
[761] yoḳ B.
[762] çaġ A.
[763] ikindin B.
[764] bilür B.
[765] dise B.
[766] maḥṣūlını B.

Marfat.com

1459 Munda bardur cerībge[767] ta‘yīn,
Her niçük kim mu‘ayyen itse emīn.

1460 Şaşt der şaşt gez cerībini bil,
Sin mesāḥat gezi bilen[768] gez ḳıl.

1461 Bu zirā‘atḳa yā ikin yirige,
Āfatī ger yitişse her birige,

1462 Yirde[769] ikin bu nev‘ bolġanda[770],
Sāḳıṭ olġay ḫarāc ol ānda.

B76a 1463 Bolsa ger def‘ ḳılġu dik āfat,
Sāḳıṭ olmas ḫarāc ol furṣat.

1464 Ḳādir olsa özi vü ṣālih yir,
İkmese, şer‘ ehli munda ni dir?

A188 1465 Vācib olġay ḫarāc ol kişige,
Dimesün ‘öẕr ikmegen işige.

1466 ‘Āciz olġan yirin imām alsun[771],
Yana ḳādir-i muzāri‘ī salsun.

1467 Kim edā ḳılmayın ḫarāc yise,
Mālıdın yoḳ ḥelāl mundaḳ ise[772].

1468 Bu ḫarācıñgnı, kim alur sin, bil,
Ref‘-i maḥṣūldın kiyin alġıl.

B77b 10. Kitāb Ḫātimesi

1469 Şükr üçünçi farīża yolını hem
Ḳıldı ṭayy, ḫing-ı ḫōş-ḫırām ḳalem.

---

[767] A’da *çerīb* yazılı.
[768] bile B.
[769] yir ü B.
[770] olġanda B.
[771] olsun B.
[772] mundaḳ dise: munda dise B.

1470 Rūz-ı meydān bu at iligge alay,
Rūze meydānıġa bu atnı salay.

A189 IV. KİTĀBU'Ṣ-ṢAVM

1471 Bābür, üç farżda didiŋ sözni[773],
Özgede tutmaġıl mu'āf özni[774].

1472 İmdi törtünçi farż 'azmın ḳıl,
Rūzeniŋ sözige[775] ağız açḳıl.

1473 Yimek vü içmek ü cimā' itmek,
Nefs leẕẕātıdur bular bī-şek.

1474 Ger bu üç işni ḳılmasaŋ kündüz,
Terk-i niyyetlıḳ[776] olsa, budur söz.

1475 Şer' ehli ḳaşıda ṣavm budur,
Munda bil, ittifāḳ-ı ḳavm budur.

1476 Ṣubḥdın āfitāb batḳunça,
Şer'iniŋ kündüzi durur munça.

1477 Rūze farżı bu ikkidür, toḫtat[777],
Bu üç iş terki vü yana niyyet.

B78a Keyfiyyeti[778] 1. Farż ve Nafl Rūzeleriniŋ Beyānı ve Niyyetleriniŋ

A190 1478 Ṣavm üç türlük oldı, bil işitip,
Farżdur yana naflдur yana vācib.

1479 Ramażan ayı rūzesidür farż,
Munda dir sözni sizge eyley 'arż.

---

[773] sözini B.
[774] özini B.
[775] söziġa B.
[776] niyyetlıġ A.
[777] ḥayāt B.
[778] Farż ve vācib u nafl rūzeleriniŋ beyānı ve niyyetleriniŋ keyfiyyeti B.

Marfat.com

1480 Tutunġız uşbu ayda[779] rūze tüküz,
Küni ger otuz er yigirme toḳuz.

1481 İkki iştin[780] bolur bu ay[781] ṣābit,
Her ikisini şerḥ itey, işit.

1482 Biri otuz kün olmaġı ṣa‘bān,
Yana biri güvāh-ı ‘adl ol ān.

1483 Bu tanuḳluḳḳa[782] bir kişi bestür[783],
Köp tanuḳ iḥtiyāc irmestür[784].

1484 Māni‘ī bolsa ger ḥavāda[785] budur,
Ṣaf eger bolsa ḥükmin[786] özgeçe kör.

1485 Ança çaġlıḳ[787] kirek bu vaḳt güvāh,
Ḳalmaġay iḥtimāl-i kiẕb ol gāh.

B78b 1486[788] ‘Iyd ayı ger hevā bulutluḳdur,
Mu‘teber anda ikki tanuġdur[789].

A191 1487 Ger hevā ṣāf bolsa, işitkil,
Ḥükmi ẕikr eylegen kibidür, bil.

1488 Bir tanuḳ birle kim ki rūze tutar,
Rūzesidin anıng kün otuz öter.

1489 Bā-vücūd[790] bu[791] ḳılmasun ol ‘ıyd,
Bolmaġunça iki güvāh pedīd.

---

[779] aynı B.
[780] işdin B.
[781] bolur bu ay B.
[782] tanuġluġḳa A.
[783] besdür A.
[784] irmesdür A.
[785] Metinde *hevā* yazılı ancak anlamca *ḥavā* olmalı.
[786] ḥükmi B.
[787] çaġlıġ A.
[788] B'de 1986 ile 1987. beyitlerin yerleri değişik.
[789] tanuḳdur B.
[790] bā-vücūdī B.
[791] çü B.

Marfat.com

1490 Bir kişige körünse ikki hilāl,
Ramażan ayı vü yana şevvāl.

1491 Ḳılmasa şer‘ eger sözini ḳabūl,
Yimesün nime, rūze tutsun ol.

1492 Tutmasa rūze, eylese iftār,
Bī-kefāret ḳażā bu kişige bar.

1493 Kişige ger körünse kündüz ay,
“Mes’ele anda ni-durur?”, aytay.

1494 Ol kün ay başıġa imes dāḫil,
Kiledürgen kiçeni ay başı bil.

1495 Bolsa her yirde ay başı ṣābit,
Ṣābit olġay cemī‘ yirde işit.

A192 1496 Ottuzunçı kiçe körünmese ay,
Tanglası şek-durur, sanga aytay.

1497 Şek küni rūze-i nafl niyyet ḳıl,
Farż ṣavmı kerāhiyyettür bil.

B79a 1498 Ramażan içre kāfir ü kūdek,
Müslim ü bālīġ olsa, bilse kirek.

1499 Ḳalġanı farżdur, edā ḳılsun,
Ötkeninin̄g ḳażāsı yoḳ, bilsün.

1500 Rūze ger nez̲r eger kefārettür,
Bil ki vācib bu ikkige attur.

1501 Vācib ü farż uşbulardur, bil,
Özge her rūze bolsa nafl digil.

1502 Nez̲r iki[792] türlük oldı, işitkil,
Nā-mu‘ayyen yana mu‘ayyen bil.

1503 Nā-mu‘ayyen ger olsa ṣavmda yevm,
Yā ḳażā yā kefāret olsa bu ṣavm.

---

[792] eger B.

Marfat.com

1504 Uşbu üç rūzeler niyyetin kiçe ḳıl[793],
Kündüz itseñg dürüst imestür, bil[794].

A199 1505 Uşbular niyyetini ḳıl ta‘yīn,
Mes’ele uşbudur, işit mundın.

1506 Özge her rūze niyyetin sin bil,
Kiçedin çāşt-gāh bolġuça ḳıl.

1507 Līk avvalı budur, işit munda.
Rūzeniñg niyyetini ḳıl tünde:

1508 “Niyyet ittim tutarnı bu tünde,
Ramażan ṣavmı tañglalıḳ künde.”

B79b 1509 Rūzeniñg her künige[795] niyyet ḳıl,
Bolsa her rūze uşbu yañglıġ bil.

1510 Tañglanıñg niyyetin bu kün ḳılma,
Uşbu niyyetni sin revā bilme.

1511 Niyyet-i ṣavm uşbudur bī-şek,
Rūze tutmaḳ köñgülde bilse kirek.

2. Ṣavm Müfsidātınıñg Beyānı

1512 Ṣavmnıñg müfsidātını işitiñg,
Bu mesāyilni köñglüñgizge[796] bitiñg.

A194 1513 Müfsid-i ṣavm ikki türlüktür,
Her ikisini diy ki niçüktür[797].

1514 Biride[798] bar ḳażā kefāretsiz,
Yana birde her ikki bar, bilińgiz.

---

[793] sin bil B.
[794] B’de 1506. beyitin ikinci mısraı ile karışmış: kiçedin çāşt-gāh bolġuça ḳıl.
[795] künide B.
[796] köñglüñgizde B.
[797] niçükdür A.
[798] her biride B.

Marfat.com

1515 Kerh ile bolsa ekel ü şurb u cimā‘,
Yā ḫaṭā birle bil, budur icmā‘:

1516 Būse yāḫud misās ḳılġanda,
Ger menī kilse sanga ol ānda.

1517 Ḳasd ile ger aġız tola ḳay ḳıl,
Bolsa inzāl calḳ ile bilgil.

1518 İkki ḫatun biri birige eger,
İr ü ḫatun dik itseler işler,

B80a 1519 Herbirige eger bolur inzāl,
Bī-kefāret ḳażā tutar, yād al.

1520 Yā muḳīm ü müsāfir olġanda,
Ḳılsa iftār-ı rūze ol ānda,

1521 Unutup yise yā cimā‘ itse,
Sındı dip rūze könglige yitse,

A195 1522 Yise ‘amda ṭa‘ām eger bu kişi,
Anga bilgil ki yoḳ kefāret işi.

1523 Yā seher kiçe nimeī[799] yisengiz,
Yā kün(1) olturdı dip açılsa aġız[800],

1524 Ẓāhir olsa bu vaḳt kün(1) bile tang,
Ṣavm eger bāṭıl olsa anda, ni tang.

1525 Yā yisengg bir nime, ki ‘ādet imes,
Miṣl-i tofraḳ[801] u taş u kāġıd u ḫas.

1526 Baş u[802] ḳarnıngda[803] ger[804] cerāḥattur[805],
Anga ḳoysang devānı ol çaḳ[806] kör.

---

[799] dip nime B.
[800] açılsa aġız: açılsangız B.
[801] tofraġ A.
[802] B'de yok.
[803] ḳarnıngda B.
[804] eger B.
[805] cerāḥatdur A.

Marfat.com

1527 Ger içiñge, demāġıñga yitkey,
Ṣavmuñga[807] bu ‘amel ziyān itkey.

1528 Yaḳ tamızsa ḳulaḳ[808] u burnıge[809],
Yā ‘amel ḳılsa ḥuḳne öziġa,

1529 Aġzıġa renklik nime salsa,
Eyle kim aġzı suyı reng olsa[810],

B80b 1530 Kim ki bu aġzı[811] suyını yutkey,
Bī-kefāret ḳażāsını tutkey.

A196 1531 Ḥalḳıñga barsa ger burun ḳanı,
Müfsid-i rūze bilge sin anı.

1532 ‘Arḳ u eşk ü ḳan ile yamġur,
Barsa[812] ḥalḳıñgga bil, bu ḥükmdedür[813].

1533 Kim ki eyler maḥalda istincā,
Yumaḳ emride ḳılsa istiḳṣā,

1534 Ḥuḳneniñg mevżi‘iġa su yitse,
Rūze fāsıd bolur bu nev‘ itse.

1535 Ramażān rūze ḳılmayın niyyet,
Ger yiseñg yoḳtur anda kefāret.

1536 Ger kişi rūze tutsa niyyetsiz,
Lāzım olġay ḳażā[814] kefāretsiz.

1537 Bolmasa rūze rūze-i ramażān,
Yise yoḳtur kefāreti ol ān.

---

[806] çaġ A.
[807] ṣavmıñga B.
[808] ḳulaġ A.
[809] yüziġa B.
[810] alsa B.
[811] aġzını B.
[812] barça B.
[813] bu ḥükmdedür: ki ḥükm budur B.
[814] lāzım olġay ḳażā: bil ḳażā tutḳay ol B.

1538 Yoḳ kefāret bu vaḳtlarda sanga,
Bī-kefāret ḳażālarıng[815] ḳıl edā.

3. Ḳażā Bile[816] Kefāret Beyānı

A197 1539 Ramażān rūzeġa ḳılıp niyyet,
Ḳaṣd-ı iftār ḳılsa ol furṣat,

B81a 1540 Vaṭy ḳılsa kiyinge[817] ilgerige,
Vaṭy ḳıldursa hem iki yirige,

1541 Bolsun u bolmasun eger inzāl,
Müfsid ṣavmdur bular, yād al.

1542 Yise yā içse ḳaṣd birle ġıẕā,
Uşbu her[818] nime gerçi bolsa devā,

1543 Lāzım olġay ḳażā kefāreti hem,
Diy bularnı, işitkil, iy hem-dem.

1544 Sin ḳażā rūze içre bil mundaḳ,
Bardur ol künge kün(1) ‘ivaż tutmaḳ.

1545 Min kefāretini aytayın, tut yād,
Lāzım er bolsa bende ḳıl āzād.

1546 Bende ger müslim olsun[819] er[820] kāfir,
Ḥ^{v}āh ḫatun bu bende ḫ^{v}āhī ir.

1547 Ger sanga istiṭā‘at-ı i‘tāḳ,
Bolmasa şer‘ ehli sözige baḳ.

A198 1548[821] Altmış kün tamām bul ṣāyim,
Ara açmay bu ikki ay dāyim.

---

[815] ḳażāların B.
[816] birle B.
[817] kiyin B.
[818] yir A.
[819] olsa B.
[820] ger B.
[821] Beyit B’de yok.

Marfat.com

1549 Altmış künde bolmasun ramażān,
Yana biş kün ki bar ḥarām olġan.

1550 Bu iki ay ağız açarnı unut,
Ara açılsa yana baştın tut.

1551 ʻĀciz olsaŋg bu rūze tutmaḳdın,
Toyġar ol vaḳt altmış miskīn.

B81b

1552 Ger birür sin mevīz yā buġday,
Birge sin nıṣf sāʻ, min aytay.

1553 Sinde ger bolsa arpa yā ḫurma,
Birgülük munda sāʻ boldı saŋga.

1554 Yoḳsa ẕikr eylegenni ḳıymet ḳıl,
Ḳıymetin hem birey, diseŋg. birgil.

1555 Ger kefāret kişige lāzım ise,
Birmeyin anı yaŋa rūze yise,

1556 Bil ki her niççe ḳılsa ṣavm, iftār
Aŋga āḫırda bir kefāret bar.

A199

1557 Ger kefāretni biriben, iy yār,
Yana her rūze eylese iftār,

1558 Yana boynıġa bir kefāret kör,
Her niçe birse, yise mundaḳtur.

1559 Kişige lāzım olsa kefāret,
Aġrıḳ u ḥāyiż olsa ol ḥālat[822],

1560 Bu iki muskıt-ı kefāret bil,
Mes'ele uşbudur, ḳulaḳ tutḳıl.

4. Ṣavm Mekrūhātınıŋg Beyānı

1561 Aytayın ṣavm içre mekrūhāt,
Barçasın ḫāṭırıŋgda sin toḫtat.

---

[822] sāʻat B.

Marfat.com

B82a 1562 Nime tatmaḳ kerāhiyettür, bil,
Çaynamaḳdın dağı ḥaẕer ḳılġıl.

1563 Bolsa inzāl vehmi ol furṣat,
Ḳuçmaḳ öpmaḳ-turur[823] kerāhiyyet.

1564 Mażmaża ḳılma, kirme suġa dağı,
Ol nimeni tatınma rūze çağı.

A200 1565 Teşnelıġdın[824] bular ki didim at,
Ger ḳılur sin irür kerāhiyyet.

1566 İkki kün rūze ḳılmayın iftār,
Tutmaḳ oldı kerāhiyyet, iy yār.

1567 Samt mekrūhdur, işit bu makāl[825],
Ger 'ibādet ḳılur sin, iy yār[826].

5. Ṣavm Müfsidi[827] imes Nimelerning Beyānı

1568 Ger bu muftırlar olsa nisyāndın,
Ṣavmunga[828] bil ki yoḳ[829] ziyān andın.

1569 İḥtilām olsa ger uyuġan[830] ḥāl,
Yā naẕardın ise sanga inzāl,

1570 Bī-menī bolsa öpmek[831] ü ḳuçmaḳ,
Rūzede[832] olsa bāk imes mundaḳ.

1571 Vaṭy yitse behīme bī-inzāl,
Müfsid irmes turur bular[833], yād al.

---

[823] öpmaḳ-durur A.
[824] teşnelıḳdın B.
[825] iy yār B.
[826] iy yār: anı ḥayāl B.
[827] ṣavm müfsidi: ṣavmnıng müfsid B.
[828] ṣavmġa B.
[829] A'da yok.
[830] uyunġan B.
[831] öpmaḳ B.
[832] rūze-dār B.
[833] budur B.

Marfat.com

B82b 1572 Ḳay eger iḫtiyārsız bolsa,
Niççe kim ḳay bile aġız tolsa,

A201 1573 Yutsaŋg er lübb-i ulı bile mışrıḳ,
Bil ḳulaḳ su kirse hem bu şıḳ.

1574 Mışrıġıŋgnı aġızḳa kiltürüben,
Yutsaŋg ol mışrıġıŋg bile körüben;

1575 Munḳaṭı‘ bolmaġan aġız sunı,
Yutsaŋg iŋgekke yitkürüp munı;

1576 Tiş ḳanını yutarda, iy ṭālib,
Bolsa aġzıŋg suyı aŋga ġālib;

1577 Tiş arasıdaġın[834] daġı[835] yutmaḳ,
Ger noḫudīdin olsa ol kemraḳ;

1578 Peşşe yāḫud ġubār birle çibin,
Kiriben barsa ḥalḳıŋga ol ḥīn;

1579 Rūzede bilge sin ḥacāmet ü faṣd,
Mużır irmes ki niçe[836] ḳılsaŋg ḳaṣd.

1580 Her maḥal ger ḳılur iseŋg misvāk,
Ṣavmda bu ‘amel imestür bāk.

1581 Tartsaŋg ger devā üçün sürme,
Bu ‘amelni kerāhiyyet körme.

A202 1582 Müfsid-i ṣavm, uşbularnı dime,
Ger saŋga vāḳı‘ olsa rūze yime.

B83a 6. A‘ẕār-ı Müteneccise Beyānı

1583 Niççe kişige bar mubāḥ iftār,
Aytayın barçasın işit, iy yār.

---

[834] arasındaġın B.
[835] yana B.
[836] ki niçe: niçe ki B.

Marfat.com

1584 Bir ḳarıdur ki yoḳ aṅga ḳuvvat,
Bar revā, rūze yise ol ḥālat[837].

1585 Bu ḳarı rūze kim yigey[838] ol ḥīn,
Toyġarur her künige[839] bir miskīn.

1586 Bolsa ḫurma vü arpa, buġdaydın,
Birsün andaḳ ki eyledim ta'yīn.

1587 Bu ḳarınıṅg mecālı kirgende,
Yigenige ḳażā tutar anda.

1588 Yana ḫatun ki ḥāmile irse,
Yā kiçik oġlanıġa süt birse,

1589 Yaşıdın ḫavf ḳılsa yā özidin,
Yisün ol rūze şer' ili sözidin.

A203 1590 Yana bilgil ki ḥāyiż ü nefsā,
Rūze yirler, kiyin ḳılurlar[840] edā.

1591 Cāyiz oldı uruşta ġāzīler,
Ża'f def'iġa rūze yise eger.

1592 Yana aġrıḳ ki ḫavf ḳılsa eger,
Rūze tutḳaç maraż aṅga artar.

B83b 1593 Yana her kim ki ol müsāfir ise,
Aṅga boldı mubāḥ, rūze yise.

1594 Yitmese ger meşaḳḳatı bu maḥal,
Rūze tutsun ki bar-durur afḍal.

1595 Bu cemā'at ki boldılar meẕkūr,
Yiseler rūze, bil, ki ḥükmi nidür.

---

[837] furṣat B.
[838] yise B.
[839] her künige: birbirige B.
[840] ḳılurda B.

Marfat.com

1596 Bī-kefāret ḳażā tutarlar, bil,
Ḳarı bu cem‘de imes dāḫil.

1597 Fidye ifṭār üçün birür bu[841] ḳarı,
Ol idi fidye kim didim yoḳḳarı.

1598 Ger bu meẕkūr ‘öẕrler kitse,
Sin ḳażā tutmayın, ḳażā yitse,

A204 1599 Fidye birmekke sin vaṣiyyet ḳıl,
Bu vaṣiyyet ḳılurnı vācib bil.

1600 Ramażān rūzesi çü bolsa ḳażā,
Mütetābi‘ tutulsa bar evlā.

7. Menhī vü Mekrūh vü Müstaḥab Ṣavmlarnıng[842] Beyānı

1601 Bil ki biş künde ṣavm boldı ḥarām,
Tutmanġız rūzeni uşal eyyām.

1602 İkkisi ikki ‘ıyd künleri, bil,
Üçi taşrıḳ künlerini[843] digil.

B84a 1603 Kim bu künlerde ḳılsa niyyet-i ṣavm,
Yana ifsād-ı rūze ḳılsa bu yevm,

1604 Bolmas ol kün ḳażāsı lāzım anġa,
Köngülide asrasun, ayttım anġa.

1605 Ṣavm-ı nevrūz bar kerāhiyyet,
Meger olġay bu kün anġa ‘ādet.

1606 ‘Arfe rūzesi tutsanġ ol furṣat,
‘Arafat içre bar kerāhiyyet.

A205 1607 Terviye küni ṣavm bil, mekrūh,
Ḥacda bu ṣavmnı digil mekrūh.

---

[841] B'de yok.

[842] müstaḥab ṣavmlarnıng : müstaḥablar B.

[843] künleri B.

Marfat.com

1608 Müstaḥab ṣavmı uşbulardur, bil,
Hafta ṣavmı vü ay ṣavmı vü yıl.

1609 Haftanıng ṣavmı bil ki üç kündür,
Aytayın barçasını, bir bir sor.

1610 Pencşenbih yana düşenbih bil,
Yana bir cum'a boldı, işitkil.

1611 Yana ay ṣavmı altı kündür, bil,
Müstaḥab ger tutay disenğ tutḳıl.

1612 Avvalā āḫırı vü muntaṣıfı,
Yana eyyām-ı beyż bar şerefi.

B84b 1613 Ḳaysıdur beyż künler, işitkil,
On üç, on törti, on bişidür, bil.

1614[844] Ḳaysılardur bil imdi yıldağı ṣavm,
Niççe ay müstaḥab-turur, niçe yevm.

1615 Bil üç ay boldı müstaḥab bolġan,
Bir muḥarrem yana receb, ṣa'bān;

A206 1616 Yana şevval ayıdın sin bil,
Altı kün rüze müstaḥab tutḳıl.

1617 Yana ẕi'l-ḥiccedin toḳuz kün bil,
Ay başıdın sanap toḳuz tutḳıl.

1618 Bir kün imsāk vü yana kün[845] iftār,
Bu dağı müstaḥab-turur, iy yār.

1619 Yana her vaḳt bolsa yaz yevmi,
Müstaḥab bil bu yevmler ṣavmı.

1620 Rūze-i naflġa şürū' itip,
Ḳılsanğ ifsād rūze bil işitip,

B'de bir üstteki beyit ile yerleri değişik.
bir B.

Marfat.com

1621 Vācib oldı, anı ḳażā ḳılġıl,
Tut ḳażāsın dağı edā ḳılġıl.

1622 Naflġa kim ki ol şürū‘ ḳılur,
‘Öẕr-i mihmānlıḳ[846] olsa, yise bolur.

1623 Ramażānnıñg ḳażāsı tutḳanda[847],
Bil ki mekrūhdur yimek anda.

8. İ‘tikāf Beyānı

A207, B85a 1624 Ramażān ayı bil ki sünnettür,
Soñgḳı[848] ‘öşride i‘tikāf oldur[849].

1625 Uşbu sünnet-i müekkededür, bil,
Līk munı ‘ale'l-kifāya digil.

1626 İ‘tikāf içre şarṭtur rūze,
Bardur anıñg aḳallı yek rūze.

1627 Anda kim mescid-i cemā‘attur,
İ‘tikāf anda bil ki sünnettür.

1628 Ḳıldıñg er i‘tikāfḳa[850] niyyet,
Çıḳmaġıl bī-żarūr[851] ol furṣat.

1629 Çıḳsañg andın ḳażā-yı ḥācet üçün,
Yā vużū naḳżıda ṭahārat üçün,

1630 Ḳılur işiñgni çünki ḳıldıñg, bil,
Mu‘tekefḳa[852] derengsiz kirgil.

1631 ‘Öẕrsiz sā‘atī dereng itmek,
Mübṭel i‘tikāfdur bī-şek.

---

[846] mihmānlıġ A.
[847] tutġanda A.
[848] soñgra B.
[849] oltur A.
[850] i‘tikāfġa A.
[851] żarūret B.
[852] mu‘terifḳa B.

Marfat.com

1632 Vaṭy hem i‘tikāf mübṭelidür,
Uşbular şer‘ ehlining tilidür.

A208 1633 Ḳuçmaḳ, öpmek ger olsa şehvetlıḳ[853],
İ‘tikāf içre bar ḥarām bu şıḳ.

1634 Ḳılsa il lāzım i‘tikāf özige,
Turmasa yana bu digen sözige,

B85b 1635 Fevt bolġan künige fidye birür,
Mes’ele şer‘ içre mundaḳ irür.

9. Kitāb Ḫātimesi

1636 Şükr kim ṣavmda mesāyiller
‘Arż ḳıldım, ḥall oldı müşkiller.

1637 İmdi bişinçi farżġa kiteyin,
Ḥacc u ‘umre yolını ḳaṭ‘ iteyin.

A209 ## V. KİTĀBU'L-ḤAC

1638 Bābür, aytıldı tört farż tamām,
İmdi bişinçi sarı eyle ḫırām.

1639 Bu bişinçige bil ki ḥacdur at,
Boldı ‘ömrüngde farż bir nevbet.

1640 Bil ki ḥac şer‘ içre mundaḳtur,
Ka‘be ṭavfıġa ḳaṣd ḳılmaḳdur.

1641 Ḥacda bardur bular, diyin, toḫtat[854].
Sebeb ü şarṭ u rükn ü[855] maḥẓūrāt.

1642 Vācib ü müstaḥabb u sünnetler,
Tut ḳulaḳ, barçaġa diyin atlar.

1643 Sebebī Ka‘be boldı işitkil,
Yana ḳalġanlarını aytay, bil.

---

[853] şehvetlik B.
[854] bardur bular diyin toḫtat: virdler diyin sanga bat B.
[855] B’de yok.

Marfat.com

B86a 1644 Şarṭ-ı ḥac bil ki ikki türlüktür[856],
Her ikisini diy ki niçüktür.

1645 Boldı şarṭ-ı vücūb u[857] şarṭ-ı edā,
Şerḥ eyley her ikkisini sanga.

A210 1. Ḥac Vücūbı Şerāyiṭining[858] Beyānı

1646 Bil bular boldı ḥacda şarṭ-ı vücūb,
Tut ḳulaḳ, barçasın işitkil ḫūb.

1647 Uşbu biş farżnı digen künde,
İstiṭā'atnı dip idim munda.

1648 "Ḳaysıdur imdi istiṭā'at?", işit,
Ger ḳılur sin Ḫudā'ġa ṭā'at, işit.

1649 Biri ṣıḥḥat kirek bedende sanga,
Farż imes ṣıḥḥat olmaġanda sanga.

1650 Yana bil[859] iḥtiyāc-ı aṣlīdin,
Ança bolġay nimeng ziyād ol ḥīn.

1651 Öyünge sanga barsang vü kilseng,
Nafaḳa bolsa ol nimeng bilseng,

1652 Yana ança kirek sanga ḳudrat,
Kim yayaḳ barmaġay sin ol furṣat.

1653 Münḥaṣır öz ulaġda irmestür[860],
Yitse yarmaḳ[861] kirayeġa[862] bestür[863].

A211, B86b 1654 Yana tācirġa bil ki budur ḥāl,
Barsa vü kilse, ḳalsa re'sü'l-māl.

---

[856] türlükdür A.
[857] B'de yok.
[858] vücūbı şerāyiṭining : vücūbının şerāyiṭi B.
[859] bir B.
[860] irmes B.
[861] barmaḳ B.
[862] kirayeġa tur bestür B.
[863] bes B.

Marfat.com

1655 Yana ḫatunġa bā-vücūd bu hem,
Barurġa kirek-turur maḥrem[864].

1656 Mundın özge dağı şerāyiṭ bar,
Bolsa mevcūd ol şerāyiṭ bar.

1657 Boldı bir şarṭ munda ḥürriyet,
Bendeġa farż imes bu, sin toḫtat.

1658 Yana bir şarṭ yol emānlığıdur,
‘Özr barmasḳa yol yamanlığıdur.

1659 Ḳaḥṭ ile ẓulm bolsa yolda ol ān,
Dimegil uşbu nev‘ yolnı emān.

1660 Bolsa deryā arada, sin bilgil,
Yol emānlığıġa irür dāḫil.

1661 Līk Ceyḥūn u Dicle dik sunı,
Dime deryā vü neḥr di munı.

1662 Tut ḳulaḳ, vaḳt boldı şarṭ yana,
Şerḥ itey sanga vaḳtlarnı sana.

A212 1663 Ḥacnıng evḳātını diyin, yād al,
Boldı ẕi'l-ḳa‘de vü yana şevvāl,

1664 Yana[865] ẕü'l-ḥiccening burunġı onı,
Vaḳtnıng dāḫili, sin it munı.

B87a 1665 Bolsa ger ḥac şerāyiti mevcūd,
Farż uşal dem ḳılur sanga ma‘būd.

1666 Bolsa te’ḫīr farż bolġanda,
Yana yılġaça cürmdür anda.

1667 Kim ki bu nev‘ ḳılsa ol te’ḫīr,
Bara almasa bil, “Nidür tedbīr?”.

---

[864] merḥem A.
[865] B’de yok.

Marfat.com

1668 Ḳādir olġanda uşbu söz bilsün,
Barıban Ka'be farż edā ḳılsun.

1669 'Umredür[866] vaḳtı, her ḳaçan kim ḳıl,
Ol edādur ḳażā imestür bil.

1670 Ger barurıġa[867] bolmasa imkān,
Bil ki vācib-turur bu iş ol ān.

1671 Ḥaccı üçün birevni ayırıban,
Yiberür zād u rāḥile biriben.

A213 1672 Bolmasa ger cihātı ḳarż ḳılur,
Her ni eylep edā-yı farż ḳılur[868].

2. Ḥac Edāsınıñg Şerāyiṭiniñg[869] Beyānı

1673 İmdi bilgil edā şerāyiṭini,
Şerḥ eyley sanña şerāyiṭini.

1674 Bir zamāndur ki boldı ol meẕkūr,
Yana biri mekān ki Mekke-durur[870].

B87b 1675 Ger bu meẕkūr bolġan ezminedin,
Burna iḥrām bağlasañg ol ḥīn.

1676 Bil ki iḥrām bağlamaḳ bu şıḳ,
Cāyiz oldı velī kerāhatlıḳ.

1677 Yana bir şarṭ bil ki bar iḥrām,
Tut ḳulaḳ, şerḥ itey[in] sözni[871] tamām.

1678 Bilge sin Ka'be ṭavf[872] itgüçiler,
Ḥac u 'umre yolıġa kitgüçiler,

---

[866] 'umrdur A.
[867] barurġa B.
[868] farż-durur B.
[869] şerāyiṭiniñg: şerāyiṭi B.
[870] Mekkedür B.
[871] sözini B.
[872] ṭavfı B.

Marfat.com

1679 Boldı üç ṣınıf, aytayın bir bir,
Tut ḳulaḳ, bu sözümge bol ḥāżır[873].

A214 1680 Bar-durur biri ḫāric-i mīḳāt,
Anŋa āfāḳī oldı[874], bilgil at.

3. Ḥac Mevāḳıtınıŋ Beyānı

1681 Bil ki biş boldı ḥac mevāḳıtı,
Barını sanŋa şerḥ itey yitti.

1682 Ka'be'ġa barur inçide yirdin,
Ötmeŋ iḥrāmsız bu biş yirdin.

1683 Ẕü'l-Ḫuleyfe Medīne ehliġa bil,
Cuḥfe-yi mīḳāt ehl-i Şām digil.

1684 Necd ilige Ḳarn-durur mīḳāt,
Yemen ehliġa bar yelmelem at.

B88a 1685 Ẕātü'ırḳ oldı yana birige at,
Bil 'Irāḳ ehliġa budur mīḳāt.

1686 İr ü ḫatun ki Mekke kirmek[875] üçün,
Bu mevāḳıttın öter bilsün.

1687 Ötse iḥrām bağlamay her kim,
'Umre yā ḥac anŋa bolur[876] lāzım.

A215 1688 Biri mīḳāt içidedür līkin,
Bar-ı zemīn ḥelāl ara sākin.

1689 Bu cemā'atnı ehl-i Ḥil didiler,
Uşbu yanŋlıġ atını bil didiler.

1690 Yana birni ḥarām yiride bil,
Bu cemā'atnı ehl-i Mekke digil.

---

[873] ḥātır B.
[874] boldı B.
[875] barmaḳ B.
[876] anŋa bolur: bolur anŋa B.

1691 Bil āfāḳī[877] olsa kişige at,
Anga bilgil ki bar bu iş[878] mīḳāt.

1692 Kim ki iḥrāmsız bu biştin[879] öter,
Uşbu ötken[880] kişini bil, ki niter.

1693 Yana mīḳātḳa[881] kilip, iḥrām
Bağlaban yolġa tüşsün ol hengām.

1694[882] Kim ki iḥrām-ı dāḫil-i mīḳāt
Bağlasa, yanmayın uşal evḳāt,

1695 'Umre yā ḥacnı ötese ol ān,
Lāzım olġay bu kişige bir ḳan.

B88b 1696 Öyleri ehl-i Ḥil'ġadur mīḳāt,
Bağlar iḥrām öydin ol evḳāt.

1697 Ehl-i Ḥil ger ḥarāmī yirlerige,
Ötse iḥrāmsız ol il yirige,

A216 1698 Bil āfāḳī[883] il kibi munga hem,
Lāzım olġay bu işge ḳan ol dem.

1699 Ḥacġa Mekkī'ni bil Ḥarem yiridin,
Bağlar iḥrām şer' ili deyridin.

1700 'Umre üçün ḥelāl yirġa[884] kilür[885],
Bağlar iḥrām andın ol ki bilür.

1701 Bil Ḥarem ehli 'aks eger ḳılsa,
Munda hem lāzım oldı ḳan bilse.

---

[877] āfāḳ B.
[878] biş B.
[879] bişdin B.
[880] digen B.
[881] mīḳātġa A.
[882] Beyit A'da yok.
[883] Āfāḳ B.
[884] yirge B.
[885] kiltür B.

1702 Uşbu mīḳātḳa[886] yavuḳ yitseng,
Ḳılġuluḳlar budur, diy er işitseng.

4. İḥrām Bağlamaḳ Beyānı

1703 Diseng iḥrām bağlayın, munı bil,
Ġusl ḳıl yoḳ ise, ṭahārat ḳıl.

1704 Ton u destār u ötükünğ salġıl,
Kiygeli tikmegen nime alġıl.

1705 Bilinge löng bağla, çāder kiy
Baş yalanğ bol bu vaḳtlar, sanga diy.

A217, B89a 1706[887] Çāder ü löng ḳılsanğ işitkil,
Yanğı vü yumaġannı afḍal bil.

1707 Burūtunğ birle tırnaġınğ alġıl,
Ḳırḳḳuluḳ tügni ḳırḳ vü saç salġıl.

1708 Ḳıl özünge bu vaḳtta ḥoş-bū,
Müstaḥab bil bu vaḳtta uşbu.

1709 Ötegey sin namāz iki rek'at,
Oḳu *el-ḥ*amddın soñg ol furṣat,

1710 Oḳu *ḳ*ul y*ā*nı burnaġı rek'at,
Yana *ḳ*ul y*ā* soñgıda bu āyat:

Rabbenā lā tüziġ ḳulūbenā ba'de iẕ hedeytenā ve habbi lenā min ledünke raḥmeten inneke ente'l-vehhāb.

1711 Oḳu ḳılsanğ ikinçi rek'atnı,
*Ḳ*ul hüv*ā*'l-l*ā*h bile bu āyatnı:

---

[886] mīḳātġa A.
[887] B'de 1706 ile 1707. beyitler karışmış:
Çāder ü löng ḳılsanğ işitkil
Ḳırḳuluḳ tügni ḳırḳ saç salġıl

Burutunğ birle tırnaġınğ alġıl
Yanğı vü yumaġannı afḍal bil

Marfat.com

Rabbenā ātina min ledünke raḥmeten ve habbi' lenā min emrinā reşeden.

A218

5. Ḥac Edāsı Vücūhınıñ Beyānı

1712 Bar vücūh-ı edā-yı ḥac üç nev',
Min diyin, sin bilürde körset ṭav'

B89b

1713 Biri ifrāddur, ḳırān birisi
Bir[888] temettu' üç oldı, bil barısı[889].

6. İfrād Beyānı[890]

1714 Vaḳt-ı iḥrām eylesem̃ niyyet,
'Umre yā ḥacġa yalġuz ol furṣat,

1715 Munı ifrād ḥac ili dir, bil,
Niyyet-i ḥac ger olsa munı digil:

Allāhümme innī urīdü'l-ḥacce fe yessirhālīy ve taḳabbelhu minnī.

1716 'Umreġa niyyet olsa munı ayıt[891],
Digülük uşbu vaḳt budur, işit:

Allāhümme innī urīyde'l-'umrete fi yessirhālī ve taḳabbelhā minnī.

A219

1717 'Umreni sünnet-i mü'ekkede bil,
Vaḳtı līkin irür anıñ bārī[892] bil.

1718 Kim ki kārin imes añga[893] biş kün,
'Umre mekrūhdur, munı[894] bilsün.

1719 'Arefe künidür burunḳısı, bil,
Soñgḳı[895] teşrīḳ birle biş sanaġıl.

---

[888] bil B.
[889] birisi B.
[890] Başlık B'de yok.
[891] digil A.
[892] narı B.
[893] imes añga: añga imes B:
[894] anı B.
[895] soñgı B.

Marfat.com

1720 ‘Umreniŋ rükni ikkidür, sin bil,
Her ikisini aytay, işitkil.

B90a 1721 Bir ṭavāf ile yitti şavṭ edā,
Yana sa‘y it Ṣafā vü Merve ara.

1722 ‘Umreniŋ şarṭı dağı ikki imiş,
Ḳaysılardur bil, imdi bu iki[896] iş.

1723 Bil ki iḥrāmdur bulardın bir,
Yana birisi ḥalḳ yā taḳṣīr,

1724 Mu‘temir ḥalḳ ḳılsa yā taḳṣīr,
Birür iḥrāmıġa bu iş taġyīr.

A220 1725 Mu‘temir Mekke’ġa yitişkende,
Ḳılur işini bil, nidür anda.

1726 Kirsün anda[897] ki Bāb-ı İbrāhīm,
Dirler anı ḥac ehlidin her kim.

1727 Her ḳaçan ḳılsa istilām-ı ḥacer,
Telbiye ḳaṭ‘ı uşbu vaḳt aŋa bar.

7. Ḳırān Beyānı

1728 ‘Umre vü ḥacġa bir yolı niyyet
Ḳılsaŋ[898], iḥrām vaḳtı bil muŋa at.

1729 Ḥacda ol il ki nükte-dān idiler,
Bil ki bu vechni ḳırān didiler.

1730 Munda maḥrem bolurda munı digil,
Digülük uşbu vaḳt budur, bil:

B90b Allāhümme innī urīydü'l-ḥacce ve'l‘amrete ma‘an fe yesirruḥā līy ve taḳabbelhumā minnī.

---

[896] bu iki: iki bu B.
[897] andın B.
[898] ḳılsa B.

Marfat.com

1731 Her ḳaçan kirse Mekke'ġa ḳārin,
'Umreni burna ḳılsun ol ḥacdın.

A221 1732 'Umrening̃ sa'y u ṭavfını ḳılsun,
Ḳılġuluḳ iş yana budur[899], bilsün.

1733 Ḳıl bu iḥrām ile ṭavāf-ı ḳudum,
Sa'y hem ḳıl, bu söz ḳılıp ma'lūm.

1734 Uşbu iḥrām birle ḥac ḳıl edā,
Ḥalḳnı[900] burna diy, ḳılur ni sanga.

1735 Munda bir ḳoynı ḳılġa sin ḳurbān,
Sub' yā uy ü tivedin ol ān.

1736 Uşbu ḳurbānnı bil ki vācibtür,
Naḥr küni bu iş münāsibtür.

1737 Uşbu ḳurbān ḳılurda sin munı bil,
Cemre 'aḳabedin kiyin ḳılġıl.

1738 Ẕibḥdin sonġra ḥalḳ yā taḳṣīr,
Ḳılġıl vü bol ḥelāl, diy bir bir.

1739 Ẕibḥġa ḳādir olmaġan bilsün,
Rūze ḥac künleri tutar üç kün.

B91a 1740 Tutsa ger uşbu rūzeni her kim,
Kirek ol vaḳt ol kişi muḥrim.

A222 1741 Ḥacnıng̃ a'mālını çü ḳılsa edā,
Yitti kün yise rūze bardur anga.

1742 'Iydtın burna tutmaġan[901] üç kün,
'Uhdedin ẕibḥ eyleben çıḳsun.

1743 Ẕibḥdin[902] kim ki 'āciz olsa[903] bu ḥāl,
Ẕibḥ ḳılmay bu işi bolsa ḥelāl,

---

[899] yana budur: budur yana B.
[900] ḥalḳdın B.
[901] tutmaġaç B.
[902] ẕibḥġa B.
[903] oldı B.

Marfat.com

1744 Lāzım olġay aṅga iki ḳurbān,
Biri iḥrām ḳanı yana ḳırān.

1745 Ẕibḥ üçün kim ki rūzeni üç kün
Tutsa, ḥac künleri munı bilsün.

1746 Naḥrda tapsa nime ḳurbāṅġa,
Tutmasun[904] rūze ẕibḥ-i devrāṅġa.

1747 Naḥrdın soṅgra tapsa[905] ẕibḥ üçün
Ḳılmasun ẕibḥ, rūze ol tutsun.

1748 ‘Umreġa burna baġlasaṅg iḥrām,
Eylegünçe ṭavāf ‘umre tamām.

1749[906] Niyyet-i ḥacnı ḳılsaṅg ol furṣat,
Yoḳ ise ‘aks eylesenṅg niyyet,

A223 1750 Uşbu ikkige hem ḳırān attur,
Soṅgḳı[907] vechi ḫilāf-ı sünnettür.

8. Temettu‘ Beyānı

B91b 1751[908] ‘Umreġa kim ki baġlaban iḥrām,
Ṭavfnı ḥac ayıda ḳılsa tamām,

1752 Ol Ḥarem yiridin uşol hengām,
Ḥac üçün yana baġlasa iḥrām,

1753[909] Bil temettu‘-durur bu vechġa at,
Yana özge iştin diyin saṅga bat.

---

[904] tutmasa B.
[905] rūze B.
[906] Bu beyit B’de yok.
[907] soṅgı B.
[908] Berlin’de 1751 ile 1752. beyitlerin harmanlanması farklı:
‘Umreġa kim ki baġlaban iḥrām
Ḥac üçün yana baġlasa iḥrām

Ol ḥarām yiridin uşal hengām
Ṭavfını ḥac ibtidā ḳılsa tamām
[909] Bu beyit B’de yok.

Marfat.com

1754 Mütemetti‘ bil ikki türlüktür[910],
Her ikisini diy, ki niçüktür.

1755 Biri oldur ki hedy yoḳ hem-reh,
Ni ḳılur uşbu kişi, bol āgeh.

1756 Bil ki mīḳāttın bu, ol hengām,
‘Umre ḳılmaḳḳa baġlar ol iḥrām.

1757[911] ‘Umreniñg ṭavfını edā ḳılur ol,
Sa‘y Merve bilen Ṣafā ḳılur ol.

A224 1758 Başnı ḳırḳar yana[912] ḥelāl bolur,
Niççe kün Mekke’de bu ḥāl bolur.

1759 Terviye küni baġlar ol iḥrām,
Ḥac üçün Mekkī il dik ol hengām.

1760 Añga ṭavf-ı ḳuḍūm ḥācet imes,
Mütemetti‘ġa bil ki sünnet imes.

1761 Farż-ı ṭavfī ḳılur maḥal bilsün,
Rem.[913] ü sa‘yını[914] edā ḳılsun.

1762 Mütemetti‘ kişi eger bolsa,
Ḳılsa ḳan, rūze yā tutar bolsa,

1763 Ḳılsun uşbu ikini ḳārin dik,
Ḳılıban munı ḫāṭır-ı teni[915]-dik.

B92a 1764 Mütemetti‘ ki hedyi bar hem-rāh,
Ḳılur işini diy, bolunğ āgāh:

1765 ‘Umredin soñgra muḥrim oḳ tursun,
Yana özge ḳılur işin sürsün.

---

[910] türlügdür B.
[911] Bu beyit B’de yok.
[912] dağı B.
[913] il A.
[914] sa‘īyni B.
[915] tin B.

Marfat.com

1766 Terviye küni bağlasun iḥrām,
Ḥaccıġa Mekkī il dik ol hengām.

A225 1767 Ḳılıban naḥr küni ḫalḳ işi,
İkki iḥrāmdın çıḳar bu kişi.

1768 Kim ki āfāḳi olmasa[916] munı bil,
Yoḳ ḳırān [u] temettu‘ anga digil.

1769 Sin ḳırān barçasıdın afḍal kör,
Yana mundın kiyin temettu‘dur.

1770 Bil ki[917] üç vechdin kiyin nidür iş,
Ni diyişdür, sanga diyin, ni ḳılış.

1771 Her birige çü[918] eyleding niyyet,
Til bile telbiye di ol furṣat:

Lebbeyke allāhümme lebbeyke lā şerīyke leke lebbeyke[919] enne'l-ḫamdu ve'n-ni‘metü leke[920] ve'l-mülkü lā şerīyke leke.

1772 Telbiye aytıban bolup muḥrim,
Bu niçe işni ḳılmasun hīç kim.

B92b 9. Maḫṭūrāt Beyānı

A226 1773 Bil[921] iki türlük oldı maḫṭūrāt,
Tut ḳulaḳ, her ikige aytay at:

1774 Birisi mūcib-i ġıẕā boldı,
Yana bir mūcib-i cezā boldı.

1775 Burnaġı nev‘i bardur ikki ḳısm,
Tut ḳulaḳ her ikige aytay ism.

1776 Burnaġı ḳısm boldı mūcib-i ḳan,
Öçkü yā ḳoynı ḳıl bu dem ḳurbān.

---

[916] bolmasa B.
[917] bu B.
[918] bu B.
[919] *leke lebbeyke:* B'de yok.
[920] B'de yok.
[921] bu B.

Marfat.com

1777 Līk iki işte tivedür yā uy,
Ol iki[922] işte ḳılma ḳurbān ḳoy.

1778 On sikiz iş-durur bu ḳısm, işit,
Aytayın barçasıġa ism[923], işit.

1779 Vaḳy iki yirge[924] ger ḳılur muḥrim,
Yā iki yirge ḳıldurur her kim.

1780 Ḫ^{v}āh ‘amd ise ḫ^{v}āh ise nisyān,
Ḫ^{v}āh ṭav‘ olsa ḫ^{v}āh kerh ol ān.

1781 ‘Arafāt içre turmaġıdın eger
Burnaraḳ bolsa bu digen işler,

A227 1782 Ḥaccı vü ‘umresi bolur[925] bāṭıl,
“Bāṭıl olsa niçük ḳılur ol?”, bil.

B93a 1783 ‘Umre vü ḥacnıng işlerin ḳılsun,
Lāzım oldı bu işge ḳan, bilsün.

1784 Yana bil ḥaccını ḳażā ḳılur ol,
Uşbudur bil şerī‘at ehliġa yol.

1785 Ger vuḳūfung̃dın olsa song̃ra bu iş,
Müfsid-i ḥac imes turur bu ḳılış.[926]

1786 Uşbu yang̃lıġ bu iş üçün ḳan ḳıl,
Tive yā uynı munda ḳurbān ḳıl.

1787 Ger bu iş bolsa ḥac edāsıda,
Ḥalḳ ile[927] ṭavfnıng̃ arasıda,

---

[922] B’de yok.
[923] hem B.
[924] yirde B.
[925] irür B.
[926] Bu beyitten sonra A ve B nüshalarında olmayan bir beyit var:
Halk yā kasrdın burun bu işing̃
Vaki‘ er bolsa ni-durur kılışıng̃ (HASANOV 2000:132/9).
[927] ḥalḳ ile: ḥalḳnıng̃ B.

Marfat.com

1788 Uşbu fi‘lińgge[928] lāzım olġay ḳan,
Bu işińge ḳoy eylegil ḳurbān.

1789 Bilgil ikkinçi bar devā‘ī vaṭy,
Bolmaġıl uşbu vaḳt sā‘ī-yi vaṭy.

A228 1790 Miṣl-i būs u kenār-ı şehvet[929] ile,
Mes eger ḳılsa hem bu hey’et ile,

1791 Ġayr-ı insān cimā‘ıda inzāl
Bolsa bu ḥükmde-durur, yād al.

1792 Naẓar u fikr birle kilse menī,
Uşbu meẕkūr ḥükmde bil anı.

1793 Uşbular müfsid-i ḥac irmes, bil,
Ger bular vāḳı‘ olsa sin ḳan ḳıl.

B93b 1794 Bilgil üçünçi bar-durur taṭyīb,
Sańga ḫāṭır-nişān ḳılay aytıp.

1795[930] Her ni andın ġaraż ise ḥōş-bū,
Ṭībni bil ki bar-durur uşbu:

1796 Miṣl-i müşg ü gül ‘abīr ü ‘anber ü gül,
Za‘ferān u benefşe vü sünbül.

1797 Mīveler bil ki munda dāḫil imes,
Ġaraż andın çü yaḫşı ıd bil imes.

1798 ‘Użv-ı kāmilġa ḳılsańg isti‘māl,
Yaḫşı ıd ḥükmin aytayın, yād al.

A229 1799 Miṣl-i sāḳ u baş u but u bāzū,
Her birige eger tiger ḫōş-bū,

1800 Her niçe meclis itseńg isti‘māl,
Ança ḳan ḳılġa sin munı, yād al.

---

[8] fi‘lińgġa B.
[9] kenār-ı şehvet: kenār u şehvet A.
[0] B’de yok.

Marfat.com

1801 Ger barı tenni eylesen̂g taṭyīb,
Bolsa bir meclis içre[931] bil işitip.

1802 San̂ga bilgil bu vaḳt bir ḳan bes,
Birdin artuḳ bu vaḳt ḥācet imes.

1803 Ṭīb ḥükmidedür ḥiżāb, iy yār,
Andın itkey sin ictināb, iy yār.

1804 Līk hōş-būġa kim ki tutsa özin,
Ḳan ḳılur ger işitse şer‘ sözin.

1805 Köyse meclis ara eger ḫōş-būy,
Bāk imes bolsa bu ḳadar ḫōş-būy.

B94a 1806 Yana maḫṭūr bu-durur, yād al,
Ḳılma iḥrāmda[932] ayaġ[933] isti‘māl.

1807 ‘Użv-ı kāmilġa ger tigürsen̂g yaġ,
Mun̂ga hem ḳan-durur san̂ga ol çaġ.

A230 1808 Yana bişinçi bar tikilgen ton,
Min diyin bu ṭarīḳ bilgen ton.

1809 Her ni kim kiygülük-turur mundın,
Digenim ol-durur[934] ġaraż tondın.

1810 Ötük ü börk ü kön̂glek ü tünbān,
Kepenek birle cübbe vü ḥaftān.

1811 Kiyiz olsun ger ip bile örgen,
Barı bu ḥükmde-durur, örgen.

1812 Kisen̂g anı tamām bir[935] künde,
‘Ādeti dik ni ḥükmdür munda[936]?

---

[931] bolsa bir meclis içre: ‘Arafat içre bolsa B.
[932] iḥrāmdın B.
[933] yaġ B.
[934] ol-turur B.
[935] her B.
[936] anda B.

Marfat.com

1813 Munda hem sanga lāzım olġay ḳan,
Öçkü yā uynı ḳılġa sin ḳurbān.

1814 Tonnı her[937] künde kim ki bar[938] furṣat,
Çıḳarıp kiyse tört biş nevbet,

1815 Her niçe kiygenige ḳan ḳılsun,
Mes'ele şer'de budur, bilsün.

1816 Meger ötükni[939] ka'bıdın ḳuyıraḳ
Kiyiben, kiyge sin anı ol çaḳ.

A231, B94b 1817 İmdi altınçısın işitkey sin,
Sanga diy kim, bu vaḳt nitkey sin.

1818 Yapsa er başnı, yüzini ḫatun,
Bu iki kişi dağı ḳan ḳılsun.

1819 Rub'ıça ger yapılsa bu ikki yir,
Bir kün ötse bu işke ḳan bir, dir.

1820 Bil ki yitinçi bu-durur bī-şek,
Ḳırḳmaḳ bir tüg olsa yā üzmek.

1821 Ḳırḳsa çar yekçe saç u saḳal,
Yā tamām özge 'uẓvdın yād al,

1822 Miṣl-i ḳoltuḳ tügi[940] vü 'āmmesini
Ḳıl ḳıyās uşbularge[941], yā nesini[942]

1823 Yā ḥacāmet yirini ḳırḳılsa,
Ya[943] barıġa kirek ki ḳan ḳılsa,

---

[937] bir B.
[938] ol B.
[939] ötük ki: ötükke B.
[940] yüki: B.
[941] uşbularġa B.
[942] yā nesini: Hasanov: hemmesini.
[943] bu A.

Marfat.com

1824 Yana maḥẓūr tırnaḳ[944] almaḳtur[945],
Sin işit sözlerini mundaḳtur[946].

1825 Bir ilig tırnaġın tamām almaḳ,
Yā alınsa ayaġnı[947] hem mundaḳ,

A232 1826 Yā kişi tırnaġını alur ḥīn,
Alsa her meclis içre törtele sin,

1827 Uşbu işlerge bar anga bir ḳan,
Öçkü yā ḳoynı ol ḳılur ḳurbān.

B95a 1828 Tört mecliste[948] her[949] birin alsa,
Tört ḳandur anga ḳulaḳ salsa.

1829 Bir ayaḳ, bir iligni kim ki tamām,
Almasa[950] ḳan anga yoḳ ol hengām.

1830 Toḳḳuzunçını bil ki bar mundaḳ,
Farż ṭavfını bī-vużū ḳılmaḳ.

1831 Kim ki muḥdiş bu ṭavf ḳılsa edā,
Yā cünüb bolsa özge ṭavf ara,

1832 Lāzım olġay bu iş üçün bir ḳan,
Bu maḥal bir ḳoy eylesün ḳurbān.

1833 İmdi onunçısını[951] aytay, bil,
Bu yosunluḳ ki dir min, andaḳ ḳıl.

1834 'Umrening sa'y u ṭavfı ḳılġanda,
Ger kişi bolsa bī-vużū anda,

---

[944] birmaḳ A.
[945] almaḳdur B.
[946] mundaḳdur B.
[947] ayaḳnı A.
[948] meclisde A.
[949] bir B.
[950] eylese B.
[951] onunçını hem B.

A233 1835 Ḳılmasa ger i‘āde uşbu kişi,
Aṉga bolġay bu vaḳt[952] ḳannıṉg işi.

1836 Yana maḥẓūrnı işit mundaḳ:
Farż ṭavfın cünüb edā ḳılmaḳ,

1837 Bu yosunluḳ bu iş üçün ḳan ḳıl,
Tive yā uynı munda ḳurbān ḳıl.

1838 Yana ṭavf-ı ziyāret olġanda,
Bolsa mekşūf ‘avratı anda,

B95b 1839 Yapılur ‘użv, rub‘ıdın köprek
Bolsa, mekşūf ḳan kirek itmek.

1840 Ger necāset tonuṉgda bar ol ḥīn,
Her niçe köprek olsa dirhemdin,

1841 Ger bu yaṉglıġ ṭavāf iter her kim,
Bolmaġay aṉga hīç nime lāzım.

1842 Yana bir farż-ı ṭavfī[953] eyler çaḳ[954],
Terk-i üç şavṭ bolsa yā azraḳ,

1843 Muṉga hem ḳan bolur aṉga[955] lāzım,
Ḳannı ḳılmaḳḳa bolsun ol ‘āzım.

A234 1844 Çıḳmas iḥrāmdın bu nev‘ kişi,
Ḳılmaġunça yana bu ṭavf işi,

1845 Sin ziyāret ṭavāfı[956] ḳılġanda,
Terk eger bolsa tört şart[957] anda,

1846 Yana eyyām-ı naḥrdın te’ḫīr,
Farż-ı ṭavfī ger olsa ḳıl ḳan, bir.

---

[952] bolġay bu vaḳt: bu vaḳt boldı B.
[953] farż-ı ṭavf B.
[954] çaġ A.
[955] bolur aṉga: aṉga bolur B.
[956] sin ziyārat ṭavāfı: farż-ı ṭavfīni kim ki
[957] tört şart: ekşeri B.

Marfat.com

1847 Yana maḫṭūr uşbudur toḫtat,
‘Arafat içre ger turar furṣat.

1848 Burnaraḳ ger imāmdın yir kim,
Çıḳsa bir ḳan bolur aṅga lāzım.

1849 Yana terk olsa vācibī kişige,
Ḳoynı ḳurbān ḳılur bu terk işige.

B96a 1850 Bil ki her[958] vācib işleridin eger
Terk bolsa ḥac ehliġa ekşer,

1851 Ḥükmi bardur bu nev‘ örgen-dik,
Barı vācibni terk ḳılġan-dik.

1852 Yana bir bu-durur işit, her kim
Soṅġı[959] vācibni eylese taḳdīm.

A235 1853 Kim ki bu nev‘ ḳılsa[960] ol yitkey,
Ol kişi bu işige ḳan itkey.

1854 İmdi on sikkizinçisin işiting,
Ni[961] yosunluḳ ki dir min, andaḳ iting.

1855 Kim ki mīḳāttın ötüp muḥrim
Bolsa, ḳurbān bolur[962] aṅga lāzım.

1856 Uşbu işler ki boldı mūcib-i ḳan,
Kimge kim ‘öẕr birle bolsa ol ān,

1857 Anı üç işge sin muḥayyer bil,
Biri oldur ki ẕibḥ eyler, bil.

1858 Yāḫud üç kün aṅga ṣıyām irür,
Altı miskīnge yā ṭa‘ām birür[963]

---

[958] bu B.
[959] soṅġı B.
[960] bolsa B.
[961] bu B.
[962] olur B.
[963] irür B.

Marfat.com

1859 Birgülük nime buġday olsa ol ān,
Kişi başıġa bar iki batman.

1860[964] Bardur ikkinçi ḳısm ara niçe ism[965],
Ṣadḳa mūcibi-durur bu ḳısm.

1861 Yaġ u ḫōş-bū vü ḳırḳmaḳ yolmaḳ,
Tigse yā bolsa ‘uẓvdın azraḳ.

A236 1862 Yā saḳal birle başnı ḳırḳılsa,
Rub‘ıdın azraḳ irgenin bilse.

1863 İmdi aytay ikinçi ḳısmıġa ism,
Ṣadḳa mūcibi-durur bu ḳısm.

B96b 1864 Bu digenlerning[966] itse azrāġını,
Yā yana kişi saç u tırnāġını,

1865 Salsa yā alsa yā ṭahāratsız,
Farż ṭavfını eylese bilingiz.

1866 Yāḫud on bitni kişi öltürse[967],
Ḥükmini aytayın, kişi sorsa,

1867 Bolsa yā terk-i vācib işleridin,
Azrāġı bilge sin bu her biridin.

1868 Ṣadḳa nıṣf ṣā‘ buġday bir,
Tut ḳulaḳ, şer‘ ehli mundaḳ dir.

1869 Bir bit öltürse[968] bir kişi ol ān,
Ḳılur ol kişi ṣadḳa loḳma-i nan[969].

1870 Kim ki öltürse ikki yā üç bit,
Ṣadḳa buġday oldı[970] bir kef[971] işit.

---

[964] 1860. beyitin bir tekrarı var.
[965] Mısra B’de: İmdi aytay ikinçi ḳısmıġa ism.
[966] digenlerni B.
[967] öldürse B.
[968] oldur B.
[969] loḳma-i nan: loḳma vü nan B.
[970] boldı A.

A237 1871 Yonsa[972] ger bir tügin eger muḥrim,
Sadḳa bir kef ṭa‘ām olur lāzım.

10. Maḫṭūrātnıñ İkkinçi Nev‘İniñ Beyānı

1872 Budur ikkinçi nev‘ maḫṭūrāt,
Kim burunraḳ añga dip irdim[973] at.

1873 Bil ki bar mūcib-i cezā bu nev‘,
Tut ḳulaḳ, şerḥ itey sañga bu nev‘,

B97a 1874 Bilge sin mūcib-i cezā maḫṭūr,
Ṣayd birini ḳatl ḳılmaḳtur[974].

1875 Ṣayd sarı işāret er itseñg,
Ṣayd iterge delālet er itseñg,

1876 Bu cihetlerdin olsa ṣayd ḳatīl,
Uşbularnı dağı bū ḥükmde bil.

1877 Bolsa ol yirde ger satıḳ-sevdā,
Ṣaydnı ikki ‘adl ḳılsa bahā;

1878 Ger ḫarīd ü fürūḫtsızdur yir,
Tut ḳulaḳ, şer‘ ehli mundaḳ dir.

A238 1879 Bir ḫarīd ü fürūḫtluḳ yir tap[975],
Kim bu maḳtelġa bolġay ol aḳreb.

1880 Niççege ḳılsalar bahā ol ḥāl,
Ol bahā birle ẕibḥ iter nime al.

1881 Mekkede ol nimeni ḳurbān ḳıl,
Yā bu ḳıymet bile ṭa‘ām alġıl.

---

[971] buġday boldı bir kef: bir kef oldı buġday B.
[972] bolsa A.
[973] aydım B.
[974] ḳılmaḳdur B.
[975] dep B.

Marfat.com

1882 Anı miskīnge[976] ḳısmet it ol ān,
Kişi başıġa ikirer batman[977].

1883 Yā bu iş ḳılġuluḳ bolur[978] anġa,
Rūze tutsun her[979] ikki batmanġa[980].

1884 Ger bu ḳıymetni ḳısmet eyler çaġ,
Artsa nıṣf ṣa'dın azraḳ.

B97b 1885 Ṣadḳa ḳılmaḳ-turur anġa lāzım,
Yā bu artuḳ üçün bolur ṣāyim.

1886 Ṣaydnınġ ḳıymeti eger ol çaḳ[981],
Bolsa, ger nıṣf ṣa'dın azraḳ

1887 Ḥükmi ẕikr eylegen kibidür, bil,
Uşbu ẕikr eylegen kibi ḳılġıl.

1888 Ṣaydnı[982] her kişi ki nāḳış iter,
Nāḳış itken kişini bil ki, niter:

1889 Ḳıl bahā nāḳış u selīmni hem,
Sin tefāvütni ṣadḳa bir ol dem.

A239 1890 Ṣaydnı[983] her kişi bu nev' itse,
Ḳaça almasa her kişi yitse,

1891 Ḳıymetini tamām ṣadaḳa birür,
Mes'ele bilge sin ki mundaḳ irür.

1892 Uvşatur ger yumurtḳa muḥrim,
Ṣadḳa ḳıymeti bolur lāzım.

1893 Ṣaydta ortaḳ olsa muḥrimler,
Her birige tamām-ı ḳıymet bar.

---

976 miskīn B.
977 patman B.
978 ḳılġuluḳ bolur: ḳılġuluḳ-turur B.
979 bir B.
980 patmanġa B.
981 çaġ A.
982 ṣaydnınġ B.
983 ṣaydnınġ B.

Marfat.com

1894 Her ni müfridḳa lāzım olsa cezā,
Birgüsi ḳārin anda ikki bahā.

1895 Ṣayd kim anı muḥrim öltürdi,
Şer‘ ili munı[984] meyte[985] dik kördi.

B98a 1896 Ger ḥelāl itse ṣayd bilgey siz,
Muḥrim andın yise, irür cāyiz.

A240 1897 Ḳatl ḳılsa bularnı ger muḥrim,
Bolmaġay aṅga hīç nime lāzım.

1898 Peşşe vü bürge vü yana sıçḳan,
Keleş ü arı u yılan u çayan,

1899 Böri vü şīr vü her ni derrende,
Bāk imes ḳatl ḳılsalar anda.

1900 Ḳarġa murdār nimeni ger yir,
Muḥrim öltürse bāk irmes dir.

1901 Bāk imes bolsa seng-poşt ü ḳoṅġız[986],
Ḥaşarāt olsa dağı budur söz.

1902 Bil ki bardur Ḥarem’de ṣayd ḥarām,
Niççe kim bolmasa saṅga iḥrām,

1903 Her kişi ḳatl ḳılsa ṣayd-ı Ḥarem,
Ḳıymetin ṣaydḳa eylesün ol dem.

1904 Yā mesākīnge[987] birmek oldı ṭa‘ām,
Yoḳ revā ṣaydlik[988] ol hengām.

1905 Bolsa ṣayd Ḥarem’de ger şirket,
Bir bahā müstaḳīm bolur, toḫtat.

---

[984] sözi B.
[985] meyyit B.
[986] toṅguz B.
[987] mesākīnġa B.
[988] ṣavmlik A.

Marfat.com

A241 1906 Ursa[989] kisse Ḥarem ot u yıġaçın,
Ḳıymetin ṣadḳa eylesün ol ḥīn.

1907[990] Kismaḳ, urmaḳ dik oldı otlanmaḳ,
Ḳılmaġay sin Ḥarem'de sin mundaḳ.

B98b 1908 Tikken, ikken ger olsa bu her bir,
Yā tiken kim atı-durur iẕẖir.

1909 Yā ḳuruḳ bolsalar nidür aḥkām?
Ḥ̯āh kis ḥ̯āh nef‘ al ol hengām.

1910 Bolsa mülk içre ger[991] dıraḫt u giyā,
Lāzım olġay kisilse ikki bahā.

1911 Boldı muḥrimġa niçe iş cāyiz,
Barçasın aytayın, işitkey siz.

1912 Bağlasaŋg bilge nafaḳa hemyānı,
Bāk imes tikken olsa hem anı.

1913 Yana ḥammām u sāye buşmas, bil,
Anda kir ḥ̯āh munda olturġıl.

1914 Uçrasa atlıḳ u yayaḳ her kim,
Ün bile telbiye disün muḥrim.

1915 Çıḳsa ürge vü inse inişke,
Aytsun telbiyeni her işke.

A242 1916 Ḥāldın ḥālġa çü naḳl itse,
Telbiye kirek ol çaḳ[992] aytsa.

11. Ḥac Erkānınıŋg Beyānı

1917 Ḥacda rükn ikki boldı, işitkil,
Her ikisin aytay, işit, bil.

---

[989] üzse B.
[990] Bu beyit A'da yok.
[991] eger B.
[992] çağ A.

B99a

1918 Farż-ı ḫāricni şarṭ dirler, bil[993],
Rükn dirler farīża-i dāḫil.

1919 Anda bir tag̀ bar[994], atı ‘Arafāt,
Rükn bil anda turmaḳ ol evḳāt.

1920 ‘Arefe küni kim tüş ivrüldi,
Bil ki turmaḳ maḥalları boldı.

1921 ‘Arefe toḳḳuzunçı kündür, bil,
Munı ẕü'l-ḥicce başıdın sanag̀ıl.

1922 Vaḳtını bil ki bar-durur[995] munça,
‘Iyd-ı aż̧ḥā tan̂gı yarug̀unça,

1923 Bu digen vaḳtlarda bir sā‘at,
Ḳıl vuḳūf anda kim irür ṭā‘at.

A243

1924 Ḫ̆ᵛāh atlıḳtur[996] anda ḫ̆ᵛāh yayaḳ,
Ḫ̆ᵛāh uyu anda ḫ̆ᵛāh bol oyg̀aḳ.

1925 Ḫ̆ᵛāh tur anda ḫ̆ᵛāh sin yatḳıl,
Her ni ḳıl, sā‘atī tavaḳḳuf ḳıl.

1926 ‘Urene baṭnıda velī turma,
Anda turmag̀nı[997] sin revā körme.

12. Ḥacnın̂g İkkinçi Rüknin̂ing Beyānı[998]

1927 İmdi ikkinçi rükn işitkil,
Bu ziyāret ṭavfıdur, bil.

B99b

1928 Vaḳtını bil ki bardur üç kün,
Dāḫil-i vaḳttur yana iki tün.

1929 ‘Iyd ṣubḥıdur ibtidāsı anın̂g,
Bolur üç küngeçe edāsı anın̂g.

---

[993] Mısra B'de: Farż-ı ḫāricde şarṭlar dir bil

[994] tag̀ bar: tag̀dur B.

[995] bardur B.

[996] atlıḳdur A.

[997] turmaḳnı B.

[998] Başlık B'de: İkkinçi rüknnin̂g beyānı.

1930 Uşbu üç kün içide ikki tüni,
Dāḫil-i vaḳt-ı ṭavf it munı.

1931 Bil ki bu vaḳt yitti şavṭ kirek,
Şavṭnı bil, luġatta bardur tek.

A244 1932 Özge ma'nīdedür işit her şavṭ,
Munda öy gerdişini dirler şavṭ.

1933 Ger bu ivrülmek[999] olsa terk ol ān,
Lāzım olġay bu iş üçün ḳurbān.

13. Ḥac Vācibātınıñ Beyānı[1000]

1934 Ḥacda bilgil ki biş-turur[1001] vācib,
Barını ḳıl edā yiride bilip.

1935 Ṣubḥ-ı 'ıyd olsa ötüben 'arefe,
Boldı vācib vuḳūf müzdiġa.

1936 Bu digen yirde sā'atī turġıl,işāret
Uşbu turmaḳnı anda vācib bil.

1937 Sa'y ḳılġıl Ṣafā vü Merve ara,
Vācib oldı bu fi'l ḳılmaḳ[1002] edā.

1938[1003] Sa'ynı sin Ṣafā'dın[1004] it bünyād,
Merve sarıġa bar bu söz, tut yād.

B100a 1939 Sanña keyfiyyetin diyin ḳılġıl,
Sa'ynı ṭavfdın kiyin ḳılġıl.

A245 1940 Merve'din kil yana Ṣafā sarıġa,
Uşbu işdür ḥac ehliġa barıġa .

1941 Munda bilgil ki yitti şavṭ kirek,
İkki şavṭ oldı barmaḳ u kilmek.

---

[999] bu ivrülmek: üçev birök B.
[1000] Bu başlık B'de yok.
[1001] biş-durur A.
[1002] ḳılġıl B.
[1003] B'de 1938 ile 1939. beyitlerin yerleri değişik.
[1004] Ṣafā'da B.

Marfat.com

1942 Bilgil üçünçi vācibin mundaḳ,
Bar-durur[1005] ol Minā'da taş atmaḳ.

1943 Atḳa sin tört künde taş yitmiş,
Başlaġıl 'ıyd künidin bu iş.

1944 'Iydta yitti taşnı at munda,
Altmış üçni atḳıl üç künde.

1945 Atḳa sin her künide üç nevbet,
Her ḳaçan atḳanıñgda yitti taş at.

1946 Kim ki āfāḳī olsa ṭavf ara,
Vācib oldı ṭavāf-ı ṣadr añga.

1947 Ḳaysıdur bu ṭavāf diy[1006] bende,
Ḥacnıñg a'mālını tüketkende[1007].

1948 Ka'be ivini yitti ṭavf ḳılıñg,
Ṭavf-ı ṣadr uşbu ṭavf boldı biliñg.

A246 1949 Reml ü sa'y munda yoḳ ḥācet,
Ḳıl ṭavāf-ı vidā' bu furṣat.

B100b 1950 Yana baş ḳırḳ yā saç it taḳṣīr,
Boldı vācib bu, ḳılmaġıl taḳṣīr.

1951 Munda taḳṣīr ḳaysıdur, bilgil,
Bir ilig saçnıñg ucıdın kem ḳıl.

1952 Ḥalḳ u taḳṣīr eyle naḥr küni,
'Iyddur kim diyildi naḥr munı.

14. Ḥac[1008] Sünnetleriniñg Beyānı

1953 Ḥacda bilgil ki törttür sünnet,
Tut ḳulaḳ, barçasıġa aytay at.

[1005] bardur B.
[1006] dir B.
[1007] tökkende B.
[1008] Ḥac B.

1954 Munı āfāḳi eylesün ma‘lūm,
Sünnet oldı aŋga ṭavf-ı ḳudūm.

1955 Mekke’ge[1009] kirgeç oḳ ṭavāf ḳılıŋg,
Bu dağı yitti ṭavf boldı biliŋg.

1956 Yana bir sünnet-i ḥac oldı reml,
Şavṭ üç bolġuça sin it bu ‘amel.

A247 1957[1010] Bu ‘amel ḳaysıdur, min aytay bil,
Tipret ilginŋni vü taḥayyür ḳıl.

1958 Kim ki avvalġı ṭavf ḳılsa remel,
Özgede iḥtiyāc imes bu ‘amel.

1959 Sa‘y ḳılġıl ki sa‘y sünnettür,
Yügürürge işit ki bu attur.

1960 Yörüriŋde Ṣafā vü Merve ara,
Anda bu sa‘ynı kitür bercā.

B101a 1961 Anda mīleyn aḥdareyn-durur,
Uşbu ikkiniŋ[1011] arasıda yügür.

1962 Sünnet oldı bu taş atar eyyām,
Kiçeler bol Minā’da ol hengām.

1963 Uşbu ẕikr eylegendin[1012] özgeleri,
Müstaḥab yā edebtür özge barı.

15. Tafṣīl Bile Ḥac A‘mālıniŋ Beyānı[1013]

1964 İmdi ḥac farż u vācib ü sünnetin,
Müstaḥab[1014] u[1015] yana edeb digenin,

[1009] Mekke’ġa B.
[1010] B’de 1957 ile 1958. beyitlerin yerleri değişik.
[1011] ikki B.
[1012] eylegen dik B.
[1013] Başlık B’de: Ḥac ādāblarınıŋ beyānı.
[1014] müstaḥabdur B.
[1015] B’de yok.

Marfat.com

A248 1965 Sizge tafṣīl ile beyān ḳılayın,
Bilmegen[1016] bolsaŋız[1017] ‘ayān ḳılayın.

1966 Kim ki ḥac cānibiġa ‘azm itse,
Bu seferni özige[1018] cezm itse,

1967 Her ni kim ḳarżı bar, edā ḳılsun.
Ḫasmlarnı barın rıżā ḳılsun.

1968 Tevbe ḳılsun barı günehleridin,
Yaman işlerdin ötsün ol barıdın.

1969 Dōstlarnı barın vidā‘ itsün,
Barıdın himmet isteben kitsün.

1970 Anda ol vaḳt bolsa māl-ı ḥelāl,
Nafaḳa ḳılsun ol bu yolda[1019] bu māl.

B101b 1971 ‘Azm itip öyidin çıḳar furṣat,
Öyde ḳılsun namāz iki rek‘at.

1972 Oḳuġuluḳnı bil ki bardur bu,
Munda ḳulyā vü ḳulhüva'llāh oḳu.

1973 Oḳusun bu du‘ā ötep bu namāz,
Körsetip Tiŋri der-gehide niyāz:

A249 Allāhümme ente'ṣ-ṣāḥibu fi's-seferi ve'l-mūnisi fi'l-ḥaḍari ve'l-ḥaliyfetu fi'l-ehli'l-veledi aḥfaẓnā ve iyyāhüm min külli āfetin ve ‘āhetin allāhümme bike inteşertü ve ileyke teveccehtü ve bike i‘taṣamtu ve ‘aleyke tevekkeltü allāhümme ente ṣaḳatīy ve ente ricā’ī ekfini mā ehemmenī ve mā lā entehüm bihi ve mā ente a‘lemü bihi minnī ‘azze cāreke ve lā ilāhe ġayruke allāhümme zevvidni’taḳvā ve B102a aġfir lī (1) ẕünūbīy ve vecihnī li'l-ḥayri eynemā teveccehtü. Allāhümme innī e‘ūẕu bike min ġaṣā’i's-seferi ve kātibe'l-munḳalebi ve'l-ḥūri ba‘de'l-kevni ve A250a sū’i'l-manẓari fi'l-ehli ve'l-māli ve'l-veledi ve'l-(1) aṣḥābi. Allāhümme ec‘alnī ve iyyāhüm fī cevāriki.

[1016] ḥacnıŋ B.
[1017] a‘mālını B.
[1018] öziġa B.
[1019] bu yolda: yolıda B.

Marfat.com

1974 Öyidin bu seferġa[1020] çıḳḳanda,
Bu bitilgenni aytsun anda:

Bi'smi'l-lāhi'r-raḥmani'r-raḥīm bi'smi'l-lāhi lā ḥavle ve lā ḳuvvete illā bi'l-lāhi'l-'aliyyi'l-'aẓīm tevekkeltü 'alā'llāhi allāhümme inni lem aḫrec baṭaren ve lā riyā'en ve lā sem'aten bel ḫaracte ibḳā'e saḫatike ve ebtiġā'e marżātike ve ḳażā'e farżike ve itbā'e sünneti nebiyyike ve şevḳen B102b/1 'ilā liḳā'ike allāhümme vefḳatī limā tuḥibbu ve terżā ve aḥfaẓnī mine'ş-şeyṭāni'r-racīmi.

1975[1021] Oḳusun ẓāhir eyleben iḫlāṣ,
*Ā*yete'l-*kürsī* vü yana *iḫlāṣ*.

1976 Oḳusun bu du'ānı atlansa,
Bu du'ānı kirek kim[1022] örgense:

A250b Bi'smi'l-lāhi' el-ḥamdu li'llāhi'l-leẕīy hedānā li'lislāmi ve 'allemnā el ḳur'āne ve men 'aleynā nebiyyihi 'aleyhi's-selām el-ḥamdu li'l-lāhi'l-leẕīy ca'alnā ḫayre ümmetin uḫricet li-ennāsi subḥāne'l-leẕiy saḫḫara lenā heẕā ve mā künnā lehu muḳarrenīn ve iffā ilā rabbanā münḳalebūne.

1977 Yitse[1023] mīḳatḳa yavuḳ bu kişi,
Anda meẕkūr boldı ḳılur işi.

1978 Min digen kibi bağlaban iḥrām,
Eylesün Mekke cānibiġa ḫırām.

B103a 1979 Her ḳaçan kim ḥarām yirge yiter,
Anda uşbu du'ā tekellüm iter:

Allāhümme heẕā'l-beyte beytike ve'l-ḥarami ḥaramike ve'l-ümmeti ümmetike ve'l-'abdi 'abdike ve heẕā'l-maḳāmi'l-'āyid el-müstahīrüke mine'n-nāri A251a (1) faḳınā min 'aẕābike tevme teb'aşi 'ibādike ve veffiknī limā tuḥibbu ve terżā ve ḥarrim laḥmī ve bedenī ve şi'rī ve beşerī 'alā'n-nāri.

[1020] seferde B.
[1021] B'de beytin mısralarının yerleri değişik:
Oḳusun ẓāhir eyleben iḫlāṣ
Āyete'l-kürsī ve yana *iḫlāṣ*
[1022] ki B.
[1023] yana B.

1980 Ḳaṭ itip Ka‘be’ġa[1024] çü yavuşsa,
Her kaçan Ka‘be’ġa közi tüşse,

1981 Aytsun uşbularnı ol furṣat,
Digülükler budur, diyin toḫtat:

Allāhü ekber allāhü ekber allāhümme ente's-selām ve minke's-selām ḥayyinā rabbenā bi's-selāmi allāhümme B103b/1 zid beytike hezā ta‘ẓīmen ve teşrīfen ve maḥābeten ve tekrīmen ve zid min ḥaccin evi‘temere ta‘zīmen ve teşrīfen ve maḥābeten ve tekrīmen.

1982 Her ḳaçan bolsa Ka‘be’ġa yiteri,
Barsun[1025] ol Mescid-i Ḥarām sarı.

1983 Bar nebī-şibih işigi anda,
Kirsün andın[1026], aytsun ol ānda:

A251b, B103b /1 Allāhümme hezā ḥaramike ve mā’menüke ḳulti ve ḳavlike'l-ḥaḳḳu ve min daḫlihi kāne āminā allāhümme ḥarreme laḥmi ve demī ‘alā'n-nāri ve ḳīnā min ‘aẕābike yevme teb‘aṯu ‘ibādike.

1984 Mescid içre ayaḳ yalaŋg olġıl,
Ṭavf eylerde hem bu reng olġıl.

1985 Oḳuġıl bu du‘ānı mescid ara,
Anda bardur oḳuġuluḳ bu du‘ā:

B104a/1 Bi'smi'l-lāhi ve ‘alā milleti resūli allāhi’l ḥamdü li'l-lāhi’l-leẕī belleġanī beytihi'l-ḥarame allāhümme eftaḥ liy ebvābi raḥmetike ve maġfiretike ve edḫılnī fīhā ve a‘lıḳ ‘alā ebvābi ma‘āṣıyke ve ḥabbibniye'l-‘amele bihā.

1986 Ka‘be’ġa sin yavuḳ yitişkende,
Köter ilgiŋgni, aytḳıl anda:

A252 Allāhu ekber allāhu ekber. Allāhümme ente's-selām ve minke's-selām ḥayyinā rabbenā bi's-selām ve eḍḫilnā dāre's-selām. Allāhümme zid beytike hezā teşrifen ve ta‘ẓīmen. Allāhümme taḳabbel tevbeti ve aḳalnī ‘uṯretī vaġfir ḫaṭī'yeti yā ḥannāni yā mennāni bi'smi'l- lāhi's-selāmi ‘alā resūli'l-lāh.

[1024] Mekke’ġa B.
[1025] barsa B.
[1026] anda B.

Marfat.com

Allāhümme aġfirī ẕünūbi B104b/1 ve eftaḥ lī ebvābi raḥmetike es-selāmu ‘alā melā’yiketi'l-lāhü eşhedü en lā ilāhe illā'l-lāh ve enne muḥammeden ‘abduhu ve resūluhu bi'smi'l-lāhi daḫalte ve ‘alā'l-lāhi tevekkeltü. Allāhümme ahdī ḳalbī ve saddid lisānī ve ḳabl tevbeti ve şebbitnī bi'l-ḳavli'ṣ-ṣābiti fī'l-ḥayavāti'd-dünyā ve'l-āḫıreti. Allāhümme A253 essālüke fī zamānī hezā ve in tarḥamni ve taḳul ‘uṣrati ve tażi‘ (1) ‘an viẕri. Allāhümme edḫalnī bi raḫmetike fi ‘ibādike'ṣ-ṣāliḥīn.

1987 Ḥacerü'l-esved utrusıda barıp,
Ayt tekbīrni ilig köterip.

1988 Büse ḳıl taşnı yā ilig sürgil.
Uş munı istilām dirler, bil.

1989 Tıḳılışdın müyesser olmasa bu,
Taşḳa baḳıp selām[1027] ile yörü.

B105a 1990 İligiñg birle sin işāret ḳıl,
Uşbu vaḳt uşbularnı sin oḳuġıl:

Bi'smi'l-lāhi allāhu ekber eşhedü en lā ilāhe illā'l-lāhu ve enne muḥammeden ‘abduhu ve resūluhu āmentü bi'l-lāhi ve kefertü bi'l-cinneti ve't-ṭāġuti va'l-lāti ve'l-‘azzī ve mā ya‘budūne min dūni'l-lāhi inne veliyyü'l-lāhi nezele'l-kitābe ve hüve yetevella'ṣ-ṣāliḥīn lā ilāhe illa’llāhi īmānen A254 (1) bike ve taṣdīḳen bi-kitābike ve vefā’i bi ‘ahdike ve ibtā‘an li sünneti nebiyyike. Allāhümme aġfirliy ẕünūbī ve ṭahhir ḳalbi ve'şraḥliy ṣadri ve yesirlī emriy ve mā ‘āfanī mimmen yu‘āfa.

1991 Bu digenlerni eyleben ma‘lūm,
Ḳılġa sin niyyet-i ṭavāf-ı ḳudūm.

B105b 1992 Iżṭıbā‘ eylegil bu furṣatta,
Ḳaysıdur ıżṭıbā‘ bil atta.

1993 Çeb-i kitfḳa[1028] ridā uçın[1029] salıp,
Örtesin rāst ḳoltuġuñgdın alıp.

[1027] işāret B.
[1028] kitfġa B.
[1029] uçını A.

Marfat.com

1994[1030] Çeb-i kitfḳa yana bir uçını sal,
Iżṭıbā uşbudur, munı yād al.

1995 Her şerāyiṭ ki bar namāz ara,
Kiltür anı ṭavāf ara bercā.

1996 Līk bilgil ṭavāf ḳılġanda,
Söz aytmaḳ mubāḥdur anda.

A255 1997 Eylegey sin ri'āyet-i tertīb,
Aytayıñg, ḫaṭırıñgda al işitip.

1998 Sin Ḥacer'din ṭavāf ḳıl bünyād,
Öyni sol ḳolġa[1031] ḳıl, bu söz tut yād,

1999 Ṭavfnı başlaban Ḥacer sarıdın,
Eylegey sin ṭavāf taşḳarıdın.

2000 Bolmasa ṭavf başlamaḳ taştın[1032],
İvrülüp başḳa[1033] yit yana baştın.

2001 Bilge sin kim ṭavāf eyler ān,
Ṭavf ḳılġıl ḥaṭīm ü şādurvān.

2002 Uşbu ikkini öyge dāḫil bil,
İvrülürde bularnı öy sarı ḳıl.

2003 Ka'be'ni ivrülürde sin munı bil,
Ṭavfnı mescid içide[1034] ḳılġıl.

B106a 2004 Uşbu mescidniñg atı boldı Ḥarām,
Munıñg içinde[1035] ivrül ol hengām.

2005 Şavṭ üç bolġuça sin it sür'at,
Yügürüp tipret igniñg[1036] ol furṣat.

[1030] B'de yok.
[1031] ḳolda B.
[1032] baştın B.
[1033] taşḳa A.
[1034] içinde B.
[1035] ¸idin A.
[1036] ilgiñg B.

A256

2006 Yügürür vaḳtı bolsa ger tıḳılış,
Tur eger fürce[1037] tapsang, eyle bu iş.

2007 Tört āheste şavṭ ḳıl anda,
İstilām it Ḥacer'ġa yitkende.

2008 Şavṭlarnıng arasıda munı bil,
Sin muvālātnı ri'āyet ḳıl.

2009 Yitti ṭavf eyleben Ḥacer'ġa yit[1038],
İstilām-ı Ḥacer bile[1039] ḫam[1040] it[1041].

2010 Yitti şavṭ ile mültezem kilgil,
Bu icābet yiri-durur bilgil.

2011 Ka'be astārıġa[1042] ilig uruban,
Ḳuçḳa sin Ka'be tamını turuban.

2012 Bu du'ā uşbu yirde sin oḳuġıl,
Oḳuġuluḳ bu yirde budur, bil:

Allāhümme yā rabbi beyti'l-atīḳe 'raḳabetī mine'n-nāri ve a'adnī mine'ş-şeyṭāni'r-racīm ve a'adnī min külli B106b/1 sū'in vaḳni'nī bimā razaḳatī ve bārek liy fīmā āteytenī. Allāhümme inne hezā'l-beyte beytike ve'l-'abdu 'abdike ve hezā'l-muḳāmi'l'-āyiẕü bike mine'n-nāri allāhümme ec'alni min ekreme A257 (1) vāfidüke 'aleyke.

2013 Ḥaḳḳa ḥamd u resūlḳa ṣalavāt,
Dige sin uşbu yirde ol evḳāt.

2014 Dil ü cān birle munda ḥāżır bol,
Cem' ḳıl özni, cem'-ḫāṭır bol.

2015 Ḥācetinġni Ḫudāy'dın tilegil,
İsticābet yiri budur, sin bil.

[1037] furḥa B.
[1038] yitip B.
[1039] bilen B.
[1040] ḫātm B.
[1041] itip B.
[1042] istārıge B.

Marfat.com

2016 Yana kilip Maḳām-ı İbrāhīm,
İkki rek‘at namāz öter her kim.

2017 Bu namāz ötemekni vācib bil,
Her yitti şavṭdın kiyin ötegil.

2018 Bu namāz ol maḳāmda ḳılmaḳ,
Ger müyesser imes, işit mundaḳ,

A258 2019 Öte her yirde uşbu mescid ara,
Bu yosunluḳ ṭavāf ḳılġıl edā.

B107a 2020 Eyleben bu ṭavāf kim ki çıḳar,
Ḳılsun ol vaḳt istilām-ı Ḥacer.

2021 Sa‘yġa ḳılġa sin yana iḳdām,
Şerḥ itey barçasını sañga tamām.

2022 Çıḳ Ṣafā işigidin ol furṣat,
Sa‘y ḳılmaḳḳa eyleben niyyet.

2023 Sin Ṣafā’nıñg taġıġa çıḳ munça,
Közge Ka‘be öyi körüngünçe.

2024 Ka‘be sarıġa baḳıp üç tekbīr,
Köterip ilgiñg aytḳıl bir bir.

2025 Her ḳaçan kim diyilse bir tekbīr,
Bu oḳuġuluḳ oḳuġay[1043] sin bir:

Lā ilāhe illā'l-lāhu vaḥdehu lā şerīke lehu lehu'l-mülkü ve lehu'l-ḥamdu yuḥyī ve yumiytu ve hüve ḥayyu lā yemūtu bi yedihi'l-ḫayri ve hüve ‘alā külli A259 şey'in ḳadīrün (1) hüve'l-avvalu ve'l-aḫıru ve'ẓ-ẓāhiru ve'l-bāṭınu ve hüve ‘alā küllü şey'in ḳadīrün ‘alīm lā ilāhe illā'l-lāhu B107b/1 ve lā na‘büdü illā iyyāhe lā ilāhe illa’l-llāhu muḫlisīne lehu ed-dīne velev kerihe'l-müşrikūne ve'l-ḥamdu li'l-lāhi rabbi'l-‘ālemīne el-ḥamdu li'l-lāhi'l-leẕiy ṣadaḳa v‘adehu ve naṣara ‘abdehu ve e‘azze cündehu ve hezeme'l-aḥzābe vaḥdehu ve lā şey'e ba‘dehu lā ilāhe illā'l-lāhu ilāhen vāḥiden ṣameden lem yetteḫiẕ ṣāḥibeten ve lā veleden. Allāhümme ec‘al heẕā ḥaccen mebrūren ve sa‘yen meşkūren ve ‘amelen maḳbūlen ve tecāvere len tebūre bi-raḥmetike yā erḥame'r-raḥīmīne.

[1043] oḳuġa B.

Marfat.com

2026 Bolsa ger ḥāceting bu yirde tile,
Tingri'din zārī vü tażarru‘ eyle.

A260 2027 Tüş ḳuyı, turmaġıl[1044] yana yoḳḳarı,
Ḳıl teveccüh bu vaḳt Merve sarı.

2028 Aytḳıl bu du‘ānı ol[1045] furṣat,
Yörü āheste, ḳılmaġıl sür‘at:

B108a Allāhümme aḥbabnī li-sünneti nebiyyike ve ṭavffani ‘alā milletike ve milleti resūlike ve a‘ẕinī min mufaḍḍılāti'l-feteni bi-raḥmetike yā erḥame'r-raḥīmīne.

2029 Yörü āheste, mīlġa yitkil,
İkki mīl arasıda sa‘y itkil.

2030 Bu yügürmekte[1046] oḳuġıl bu du‘ā,
Bu du‘ānı bu yirde ḳılġıl edā:

Rabbi aġfir ve erḥame ve tekrem ve tecāvez ‘ammā ta‘lem inneke ente'l-e‘azze'l-ekrem ve ihdinā ve neccinā min ḥarri cehennem.

2031 Mīllerdin ötüp bar āheste,
Yörügil Merve sarı peyveste.

A261 2032 Merve'ġa çıḳ[1047] yüzüngni ḳıbleġa[1048] ḳıl[1049],
Sin Ṣafā'da oḳuġanıng oḳuġıl.

2033 Bil ki bu şavṭtur bu bir barışıng,
Kil yana ikki şavṭ olur[1050] bu işing.

B108b 2034 Yana şavṭ it Ṣafā vü Merve ara,
Yitti şavṭ oldı vācib, eyle[1051] edā.

[1044] tüş ḳuyı turmaġıl: Ka‘be'din barmaġıl B.
[1045] bu B.
[1046] yörümekte B.
[1047] ḳıl B.
[1048] Ka‘be'ġa B.
[1049] bil B.
[1050] irür B.
[1051] oldı B.

2035 Sa‘y ḳılġay sin ikki mīl ara,
Her barış, her kilişte[1052] ḳılġıl edā.

2036 Yād tutḳıl[1053] ki müstaḥabtur bu,
Sa‘y eyler maḥalda bolsa vużū.

2037 Yana kil Mescid-i Ḥarām’ġa pat[1054],
Anda ḳılġıl namāz iki rek‘at.

2038 Uşbu iḥrām birle Mekke’de tur,
Uşbu turmaġnı[1055] bil ġanīmettür.

2039 Çıḳmaġıl bī-żarūr mesciddin[1056],
Ḳıla alġança[1057] ṭavf ḳıl ol ḥīn.

2040 Yitti şavṭ oldı her ṭavāfī, bil,
İkki rek‘at ṭavāf itip[1058] ötegil.

A262 2041 Her ḳaçan bu ṭavāflar ḳılsaŋg,
Sa‘y ḥācet imes turur, bilseŋg.

2042 Yā bu mescidte sin namāz ötegil,
Her namāz anda miŋg namāzça bil.

2043 Yā naẓar Ka‘be öyige ḳılġıl,
Bu naẓar ḳılmaġıŋg ‘ibādet bil[1059].

2044 Sin işitkil munı rivāyettin,
İbn ‘Abbās didi Ḥażret’tin.

B109a Tenzilu ‘alā hezā'l-beyti külli yevmin mi’eyte ve ‘işrūne raḥmete setūne li'ṭ-ṭā’yifīyne ve erba‘ūne li'l-muṣallīne ve ‘işrūne li'n-nāẓırīne.

2045 Bolsa ẕi'l-ḥicce ayıdın yitti kün,
Ẓuhr ötep ḫuṭbe imām oḳusun.

[1052] kilişde A.
[1053] tutġıl A.
[1054] bat B.
[1055] turmaḳnı B.
[1056] mescidtin B.
[1057] alġunça B.
[1058] it B.
[1059] ḳıl B.

Marfat.com

2046 Ḥacnıñg a‘mālın eylesün ta‘līm,
Tā ki bilgey ḳılur işin her kim.

2047 Sikkizinçi küni ki terviyedür,
Mekke’de āfitāb çıḳḳuçadur.

A263 2048 Çıḳḳaç oḳ āfitāb taşḳarıġa,
Mekke’din çıḳḳa sin Minā sarıġa.

2049 Telbiye aytıban yayaḳ barġıl,
Oḳuġuluḳ Minā’da budur bil:

Allāhümme heẕā minā ve hüve mā ve’l-liyenā ‘aleyhi mine'l-menāsiki fe men ‘aleynā bi cevāmi‘i'l-ḫayrāti kemā menente ‘alā evliyā’ike ve ehli ṭā‘atike fe-innā ‘abdüke nāṣıyetī B109b/1 bi-yedike tef‘al mā eradtü. Allāhümme ve iyyāke ev‘ū ve minke ercū fe belliġnī ṣāliḥe emeliy vāġfirlī ẕenbi ve ḳınā ‘aẕābe'n-nār.

2050 Ẓuhr ile ‘aṣr u yana şām u[1060] ‘ışā,
Mescid-i Ḫayf içide[1061] ḳılġıl edā.

2051 Kiçe bolmaḳ Minā’da sünnet bil,
Mescid içre kiçe namāz ötegil.

2052 ‘Arefe ṣubḥı bolsa çün peydā,
Tañg namāzın Minā’da ḳılġıl edā.

A264 2053 Bolġa sin yana ‘āzım-ı ‘Arafat,
Oḳuġıl bu du‘ānı ol evḳāt:

Allāhümme ileyke teveccehtü ve ‘aleyke tevekkeltü ve bike i‘temedtü.

2054 ‘Arafāt içre bar, tavaḳḳuf ḳıl,
Yol arasıda turmaġıl, munı bil.

2055 ‘Arafe baṭnıġa yitişkende,
Turma, maḥsūb imes vuḳūf anda.

[1060] B’de yok.
[1061] içinde B.

Marfat.com

B110a

2056 Ġusl ḳıl çün yavuşsa vaḳt-ı zevāl,
Sünnet oldı bu ġusl, sin ẏād al.

2057 Bolsa vaḳt-ı zevāl ol hengām,
Çıḳsun ol vaḳt minber üzre imām.

2058 Anda oltursun aytḳunça eẕān,
Ḳopuban ḫuṭbe oḳusun ol ān.[1062]

2059 Oḳusun ḫuṭbeni vü oltursun,
Yana ḫuṭbe oḳurġa tik tursun.

2060 Bu iki ḫuṭbede ḥac işlerini,
İlge ta'līm eylesün barını.

A265

2061 Ötesün ẓuhrnı iḳāmet ile,
'Aṣrnı hem öter bu hey'et ile.

2062 Uşbu ikkini munda cem' itsün,
Her ikige[1063] iḳāmet ayıtsun.

2063 Cem' ḳılġan maḥalda ikki ṣalāt,
Arada nafl ḳılma ol evḳāt.

2064 Bolmasa her kişi cemā'atta,
Cem' ḳılmay öter bu furṣatta.

2065 Her birisini[1064] vaḳtıda ḳılsun,
Ḥanefīler bu mes'ele bilsün.

2066 Ötüben ẓuhr ile namāz-ı dīger,
Barça mavḳıfḳa[1065] uşbu vaḳt kirer.

B110b

2067 Bil ki mavḳıf-durur barı 'Arafāt,
Ḳıl vuḳūf anda kim irür ṭā'at.

2068 'Urna baṭnīlik imes mavḳıf,
Turma anda bu sözge bol vāḳıf.

[1062] B'de mısra şu şekilde: Ḳopuban oḳusun imām ol ān.
[1063] ilgige B.
[1064] her birisini: yana ẓuhrını B.
[1065] mavḳıfġa B.

Marfat.com

2069 Bil ki afḍal-durur bu ol hengām,
Tive üstide tursa anda imām,

A266 2070 Afḍal oldı vuḳūf ḳılġanda,
Sin imāmıñġa tur yavuḳ anda.

2071 Vaḳtıda ger vuḳūf bolmasa bil,
Fevt olur ḥac bu yıl, öte yana, bil.

2072 Meger ay başını yañgılġay sin,
'Iyd küni vuḳūf ḳılġay sin.

2073 Bolsa mundaḳ vuḳūf bar cāyiz,
Mes'ele uşbudur, işitkey siz.

2074 Munı bilgil vuḳūf ḳılġanda,
Tut ilig açuḳ u[1066] bülend anda.

2075 Ḥaḳḳa ḥamd u resūlġa[1067] ṣalavāt,
Digil ü ḥācet iste ol evḳāt.

2076 Anda tekbīr digil ü tehlīl,
Her zamān telbiyeni aytḳıl.

2077 Munda mervī du'ā peyām-bardın
Bu du'ādur, oḳuġa sin ol ḥīn:

B111a Lā ilāhe illa'l-lāhu vaḥdehu lā şerīyke lehu lehu'l-mülku ve lehu'l-ḥamdu yuḥyi ve yumītu ve hüve ḥayyu lā yemūtu bi eydihi'l-ḫayru[1068] A267 (1) ve hüve 'alā külli şey'in ḳadīru. Allāhümme ec'al fī ḳalbīy nüren ve fī başari nüren ve fī sem'ī nüren. Allāhümme eşraḥ lī ṣadriy ve yesrī lī emri. Allāhümme innī e'ūẕu min ve sāvisi'ṣ-ṣudūri ve sibābe'l-emri ve şiddeti'l-ḳabri. Allāhümme inneke ḳultü ed'uvni fe istecib leküm ve ente lā tuḫlefu'l-mī'ādi. Allāhümme hezā maḳāmu'l-müstaḥrike'l-'ābidi mine'n-nāri fācrinī mine'n-nāri bi 'afvike ve adḫalnī el cenneti bi-raḥmetike iẕ hedeytenī li'l-islāmi felā tenzu'ahu B111b/1 minni ve lā tenzi'nī minhu ḥattā yaḳḳībzī ve innā 'aleyhi ve veffaḳnī limā-fitarażtu 'aleyhi ve a'inniy 'alā ṭalebi rıżāke ve edā'e ḥaḳḳıke ve ec'alnī min a'ẓami 'ibādike min ḫayri taḳsimetin fī heẕihi'l-fetneti beyne 'ibādike'ṣ-ṣāliḥīne

---

[1066] B'de yok.
[1067] resūlḳa B.
[1068] ve hüve ḥayyu lā yemūtu bi eydihi'l-ḫayru: A'da yok.

Marfat.com

min nūri A268a seyyidi bihi ev raḥmetihi tebşiriha ‘aleyke ev razaḳa tubsiṭuhu ev ḫayre yekşifhu ev belā’e yedfa‘uha taṣarrufihā. Allāhümme āmene rev‘atī ve üstur ‘avratī ve aḳalnī ‘uṣretī ve aḳżin ‘annī ve yevnī vaġfir lī ve li-vālideyye ve ḳarābeti ve aṣlinī. Allāhümme inneke da‘vete ile'l-ḥac ve va‘ādete'l-maġfirete ‘alā şühūdī menāsikike ve ḳad eḥabnāke ve li külli va ḳad cāyizeti fe’ec‘al cābiretī ‘an umūri ve heẕā B112a/1 an taġfirlī ẕünūbī-ve tu’tīnī fi'd-dünyā ḥaseneten ve fi’l-āhireti ḥaseneten ve ḳınā ‘aẕābe'n-nār.

2078 Ḫıżr’dın bu du‘ā-durur mervī,
Bu[1069] du‘ādın kiyin oḳu munı:

A268b Yā men lā yeşġalehu semi‘a ‘an sem‘in ve lā teşbīhe ‘aleyhi'l-aṣvāti (1) yā men lā yeġliṭi'l-mesā’ile fe lā yuḫtelifu ‘aleyhi'l-luġati yā men lā yebraḥahu'l-ḥāce'l-mülihḥīne ve lā tażḥayruhu mesāyili’s-sāyiliyne eẕiknā berde ‘afvike ve ḥalāvete raḥmetike.

2079 Ança tursun kim anda kün batsun,
Künge ol kiçe cüzvini ḳatsun.

2080 Uşbu nev‘ ötkerilse çün ‘arefe,
Ḳılsun ol vaḳt ‘azm Merve’ġa.

2081 Ḳılsun ol vaḳt imām ile ḥareket,
Telbiye ayta ayta ol furṣat.

B112b 2082 Şām u ḫuftenni anda cem‘ itkil,
Vaḳt-ı ḫuftende her ikisini[1070] ḳıl.

2083 Ḥanefīġa bil uşbu tört ṣalāt,
Cem‘ ḳılmaḳtur anda ol evḳāt.

2084 Yoḳ-turur cem‘ ḳılmaḳ özge maḥal,
Mes’ele uşbu boldı, könglünge al.

A269 2085 Bir eẕān birle bir iḳāmet eyle,
Öte her ikkisin bu hey’et ile.

2086 Bilge sin kim bu ikki furṣat ara,
Fāṣıla bolmasun ḳılurda edā.

[1069] burın B.
[1070] ikini B:

Marfat.com

2087 Farżlardın ferāġat olġanda,
Sünen ü nafl u vitr öte[1071] anda.

2088 Şāmnı[1072] vaḳtıda ger itseñg edā,
Yana ḳılġıl edā ḳılurda ‘ışā.

2089 Kiçe ol yirde oḳ tavaḳḳuf ḳıl,
Tañg namāzın ḳaranġuda[1073] ötegil.

2090 Atsa tañg anda sin vuḳūf itkil,
Bu vuḳūf ol maḥalda vācib bil.

2091 Bil ki mavḳıf-durur tamām bu yir,
Meger ol yirge il ki maḥşer dir.

2092 Sin Ḳuzaḥ tağınıñg yavuġıda tur,
Müstaḥab uşbu yirde turmaḳtur.

B113a 2093 Ṭālī‘ olġanda ṣubḥ-ı ‘ıyd ol ān,
Bil ki vaḳt-ı vuḳūf irür bu zamān.

A270 2094 Uşbu yirde vuḳūf ḳılġanda,
Ayt tekbīr ü telbiye anda.

2095 Oḳu vaḳt-ı vuḳūf uşbu du‘ā,
Bu du‘ā ol maḥalda ḳılġıl edā:

Allāhümme be-ḥaḳḳ ma‘şere'l-ḥarāmi ve'l-beyti'l-ḥarāmi ve'ş-şehre'l-ḥarāmi ve'r-rükni ve'l-muḳāmi bellaġu rūḥe muḥammedin ṣalla'l-lāhu ‘aleyhi ve selleme mine't-taḥiyyete ve's-selāme ve edḫilnā dāre’s-selāmi[1074] yā zi'l-celāl ve'l-ikrāmi.

2096 Her ḳaçan yaḫşı yarusa kündüz,
Kün çıḳardın burun işit bu söz.

2097 Bar taş atmaḳ üçün Minā sarıġa,
Bil ki vācib-turur bu iş barıġa.

[1071] öter B.
[1072] şāmnıñg B.
[1073] ḳaranḳuda A.
[1074] ve edḫilnā dāre’s-selāmi: B’de yok.

Marfat.com

2098 Baṁ-ı vādīde turġıl ü oñg ḳol
Ḳıl Minā sarıġa vü Ka'be'ġa sol[1075].

2099 Yüzni bu vaḳt 'Aḳabe sarı ḳılur,
Taş bu hey'et bile[1076] turup atılur.

A271, B113b 2100 Taş ḳoy ibhām tırnaġı üze, bil.
Mededīsin müsebbiḥa bile ḳıl.

2101 Yā atar taş bu şekl[1077] ile tutsun[1078],
'Aḳd tutḳan meşellik utur[1079] üçün.

2102 Tört yā biş ḳarı yıraḳ atḳıl,
Munça çaġlıḳ atarnı vācib bil.

2103 Yittidin taşnı kem atılmas, bil,
Burnaġı taşḳa telbiye bes ḳıl.

2104 Taşnı at āfītāb çıḳḳanda,
Müstaḥab bil taş atmaḳ ol ānda,

2105 Bī-kerāhat tuş alġuça atḳıl,
Ötse tuş, taş atış kerāhet bil.

2106 Līk ikinçi küni tañg atḳunça,
Boldı vaḳt-ı cevāz at munça.

2107 Taşnı yol üstidin köter dağı at,
Yirge tüşsün bu atḳan ol evḳāt.

2108 Tüşmese yirge yoḳ ḥisāb ol atış[1080],
Sañga uşbu maḥal i'ādedür iş.

A272 2109 Her taş atḳanda bu du'ā oḳuġıl,
Taş atarda oḳuġuluḳ munı bil:

[1075] yol B.
[1076] ile B.
[1077] sekt B.
[1078] tursun B.
[1079] oḳur B.
[1080] iş B.

Marfat.com

Bi'smi'l-lāhi'r-raḥmani'r-raḥīm va'l-lāhi ekber. Allāhümme B114a/1 ec'alhā ḥaccen mebrūren ve ẕenben maġfūren ve sa'yen meşkūren.

2110 Her ni yir cinsidin ki bar ḳattıḳ,
Miṣl-i yāḳut u kisek ü[1081] balçıḳ.

2111 Cāyiz oldı bular aytılmaḳ üçün,
Taş velī yaḫşı reml[1082] ḳılmaḳ üçün.

2112 Atsalar taşnı munı bilsünler,
Ḥalḳ u taḳṣīr ü naḥr ḳılsunlar.

2113 'Umre yā ḥacġa müfred olsa kişi,
Ḥalḳ ile naḥrda niçüktür işi?

2114 Cāyiz oldı bu ikkidin her bir,
Ḳılsa taḳdīm vü eylese te'ḫīr,

2115 Mütemetti' bile velī ḳārīn[1083],
Ḳılur ol ḥalḳ soñgra ḳurbāndın.

2116 Sin özüñg sünnet oldı, ḳurbān ḳıl.
Bu du'ānı bu vaḳt sin oḳuġıl:

A273 Bi'smi'l-lāhi va'l-lāhi[1084] ekber. Allāhümme minke ve bike ve leke taḳabbel minnī kemā taḳabbeltü min ḫaliylike ibrāhīme 'aleyhi's- B114b/1 ṣalavat ve's-selām.

2117 Tive ḳurbān ḳılurġa[1085] bil fāżıl,
Tivedin soñgra uynı fāżıl bil.

2118 Tive vü uyda bolsa ger şirket,
Ḳoynı yalġuz bil afḍal ol furṣat.

2119 Yitti kişige bar tive yā uy,
Līk her bir kişi üçün bir ḳoy.

[1081] B'de yok.
[1082] remy A.
[1083] velī ḳārīn: vü bī-ḳārīn B.
[1084] va'l-lāhi: B'de yok.
[1085] ḳılurda B.

Marfat.com

2120 Bolsa ger saçnı salġuçı kişi kel,
Ustura başḳa[1086] sürsün uşbu maḥal.

2121 Ḥalḳ u naḥr eylegen helāl bolur,
Barça maḫtūrdın bu dem ḳutulur.

2122 Meger ikki ki vaḳ*t* u ṣayd-durur[1087],
Anĝa ol dem bu ikki ḳayd-durur.

2123 Bu digenlerni kiltürülse becā,
Ḳıl ziyāret ṭavāfını sin edā.

A274 2124 Ḳıl ṭavāf-ı ḳudūm dik munı hem,
Reml ü sa'y ḳılmaġıl ol dem.

2125 Burnaġı ṭavf içre sa'y u reml,
Ḳılmaġan bolsan, eyle uşbu maḥal.

2126 Bilge sin kim ṭavāf-ı farż budur[1088].
Barı 'ālemġa miṣl-i ḳarż budur[1089].

B115a 2127 Vaḳtı meẕkūr bolġan[1090] üç kündür,
Yana üç kün ara iki tündür.

2128 Kim ki vaḳtıdın eylese te'ḫīr,
Boldı mekrūh, ḳılsun ol ḳan bir.

2129 Ḥac ili bu ṭavāf ḳılġan ḥāl,
Bolur uşbu zamān tamām ḥelāl.

2130 Şavṭlardın ferāġat olġanda,
Bar[1091] Minā sarıġa taş at anda.

2131 Tanĝlası[1092] 'ıydınĝ ikinçi küni,
Ayt teşrīḳ ibtidāsı munı.

[1086] başġa A.
[1087] ṣayd-turur A.
[1088] -durur B.
[1089] -durur B.
[1090] vaḳtı meẕkūr bolġan: vaḳt anınĝ ikki tün ü B.
[1091] barı A.
[1092] tanĝla sin B.

Marfat.com

2132 Oḳusun, tuş ḳılsa, ḫuṭbe imām,
Munda bir ḫuṭbe oḳur ol hengām.

A275 2133 Ḳalġan a‘māl-ı ḥacġa aytıp at,
İlge ta‘līm ḳılsun ol furṣat.

2134 Mescid-i Ḫayf yavuġıda taş at,
Atḳa sin yitti taşnı[1093] ol furṣat.

2135 Kökke ḳıl kefleriñgni, eyle du‘ā,
Ting tut igniñg bile du‘ā ḳıl edā.

2136 Dige sin ḥamd-ı ḳādir [ü] ġaffār,
Ayt tekbīr ḳılġıl istiġfār.

2137 Ḳılınğız yaḫşı sā‘at[1094] anda dereng,
Tiñgri’din ḥācet olsa anda tileñg.

B115b 2138 Yana ol yirdin intiḳāl ḳılıp,
Yitti taş atḳa sin bu sözni bilip.

2139 Bil ki bardur bu cemre-i vüsṭā,
Cemredin soñg yana du‘ā ḳıl edā.

2140 Burnaġıdın dereng köprek ḳıl,
Ḥāceting bolsa Tiñgri’din tilegil.

2141 ‘Uḳbe’ġa[1095] bar [ü] soñgraġı cemre ,
Ḳıl edā munı baṭn u öy[1096] ara.

A276 2142 Çün tükense üçünçi remy-i cimār,
Bu maḥal sin du‘āġa turmay bar.

2143 Yana teşrīḳniñg ikinçi küni,
Kim dir il ‘ıyddın[1097] üçünçi munı.

[1093] taş B.
[1094] ṭā‘at B.
[1095] ‘Aḳabe: Vezin gereği ‘Uḳbe okundu.
[1096] baṭn u öy: baṭn-ı vādī B.
[1097] ‘ıydtın B.

Marfat.com

2144 Ẕikr ḳ:lġan dik eyleben tekrār,
Ḳılġıl üç ḳatla anda remy-i cimār

2145 Tükenip uşbu künde taş atarı,
Turmasa anda, barsa Mekke sarı,

2146 Andın āḫırġı[1098] remy sāḳıt olur,
Cemreī remyidin bu dem ḳutulur.

2147 Mekke barmay Minā'da oḳ tursa,
Kiçe anda ḳonup tanḡ attursa,

2148 Anḡa āḫırġı[1099] remy olur lāzım,
Remy itip Mekke'ge[1100] bolur 'āzım.

B116a 2149 Līk evlā budur işit, iy yār,
Kiçe tursa vü ḳılsa remy-i cimār.

2150 Mekke sarıġa 'āzım bolġanda[1101],
Tüş muḥaṣṣabta, ḳıl dereng anda.

A277a 2151 Tursanḡız Mekke içre munı bilinḡ,
Ḳıla alġança anda 'umre ḳılınḡ.

2152 Barı a'māl-ı ḥacdın olsa ferāġ,
Mekke'din öyge ric'at eyler çaġ.

2153 Kim ki āfāḳī olsa, işitsün,
Bu zamān ol, ṭavāf-ı ṣadr itsün.

2154 Bu ṭavāf uşbu ilge vācib, bil,
Barçadın sonḡra bu ṭavāf itkil.

2155 Sin ṭavāf-ı vidā'[1102] itkende.
Reml ü sa'y ḳılmaġıl anda.

[1098] āḫırḳı A.
[1099] āḫırḳı A.
[1100] Mekke'ġa A.
[1101] 'āzım bolġanda: 'azm ḳılġanda B.
[1102] tavāf-ı vidā': ṭavāf u vidā' B.

Marfat.com

2156 Yitti şavṭ eylesenĝ sin ol furṣat,
Ötegey sin namāz iki rek‘at.

2157 Bu zamān ḳıl ‘azīmet-i Zemzem,
Köp köp iç andın, içmegil kem kem.

2158 Bu sunı her tilekke kim içilür,
Tilegin Tinĝri müstecāb ḳılur.

2159 Kil dağı öp öy āsitānesini,
Ḳılayın sanĝa şerḥ[1103] barısını[1104]

A277b,B116b 2160 Taş bile işik arasıda turup,
Mültezemġa yüz ü közünĝni sürüp,

2161[1105] Ka‘be astārıġa ilig uruban,
Ḳuçḳa sin Ka‘be tamını turuban.

2162 Öy vidā‘ eylemekke bisyārī,
Yıġlaban zār u ḳılur sin zārī.

2163 İstilām eyleben Ḥacer’ni bu dem,
Ḳoyġa sin ‘azm eylemekke ḳadem.

2164 Uşbu mescid ki atı boldı[1106] Ḥarām,
Çıḳıban andın eylegünçe ḫırām,

2165 Ḳılma arḳanĝnı Ka‘be öyi sarı,
Uşbu öyge kirer közüng naẓarı.

2166 Bil ki ḫatun kişi ḥac işleride[1107],
İr kişi dik turur, bular barıda[1108].

2167 Meger ol iş ki bolġusı meẕkūr,
Anda[1109] ḫatunġa ḥükm özgeçedür.

[1103] sanĝa şerḥ: şerḥ sanĝa B.
[1104] yana sini A.
[1105] Bu beyit B’de yok.
[1106] atı boldı: boldı atı B.
[1107] işleriġa B.
[1108] barıġa B.
[1109] anĝa B.

Marfat.com

2168 Bağlap iḥrām muḥrim olġanda,
Ḳılmasun telbiye bülend anda.

A278 2169 Yana iḥrām vaḳtı baş yapsun,
Kiyse cāyiz-durur tikilgen ton.

2170 Ṭavfda ḳılmasun remelni edā,
Ḳılmasun sa‘y ikki mīl ara.

2171 Her ḳaçan bolsa izdihām anda,
Ḳılmasun taşḳa istilām anda.

B117a 2172 Bu digen mes’eleni bilsün ol,
Ḳılmasun ḥalḳ, ḳasr ḳılsun ol.

2173 Ḥayż ḥac işige ziyān birmes,
Māni‘-i hīç b-şek[1110] ol irmes.

2174 Meger olġay anŵga ṭavāf işi,
Ḳılmasun anı ḥāyiż olsa kişi.

2175 Ḥāyiż olġan maḥalda ṣabr itsün,
Arıġaç ṭavf ḳılsun ol ḫatun.

2176 Ger ziyāret ṭavāfı ḳılġandın
Soŋŵra ḥāyiż ger olsa, bil andın,

2177 Ṣadr ṭavfı bu vaḳt sāḳıṭ olur,
Bu ṭavāf eylemektin ol ḳutulur.

A279 2178 ‘Arafat içre bolsa turmaḳ ḳut,
Ḥac hem olġay çü bolsa mundaḳ ḳut.

2179 Bu kişi ṭavf u sa‘ynı ḳılıban,
Çıḳsun iḥrāmdın bu söz biliben.

2180 Yana bil ḥaccını[1111] ḳażā ḳılsun,
Bu şerāyiṭ bile edā ḳılsun.

[1110] neŋŵ B:
[1111] ḥacnı B.

Marfat.com

16. İḥṣār Beyānı[1112]

2181 İlge iḥrām bağlaġandın soñg,
Mānı'-i vāḳı' olsa andın soñg,

B117b 2182 Miṣl-i düşmen herāsı birle maraż,
Uşbu yañglıġ mevānı' olsa ġaraż,

2183 Munı iḥṣār ḥac ili dir, bil,
Muḥṣir olġanda bu yosunluḳ ḳıl.

2184 Hedyni Mekke'ge yiber ol ḥīn,
Ẕibḥ eylerge bir kün it ta'yīn.

2185 Mütemetti' ger olsa yā ḳārin,
Yiberür ikki hedyni andın.

A280 2186 Naḥrdın burna bar revā ḳurbān,
Līk ġayr-ı ḥarāmda ḳılma[1113] bu ḳan.

2187 Her ḳaçan ötse ol mu'ayyen kün,
Muḥṣir-i iḥrāmdın digil çıḳsun.

2188 Her kişi muḥṣir olsa ol furṣat,
Ḥalḳ u taḳṣīr yoḳ añga ḥācet.

2189 Bolsa iḥṣār zāyil, ol nitkey?
Bolsa mümkin ki hedyġa yitkey.

2190 Barıban ḥac edā ḳılur, bilsün,
Hedyni her ni ḳılsa ol ḳılsun.

2191 Hedy ẕibḥ itseler bu bolsa ḥelāl,
Ber-ṭaraf bolsa mānı'i ol ḥāl,

2192 Ḥacġa muḥrim ger olsa ol tenhā,
Ḳılsun ol vaḳt ḥac u 'umre ḳażā.

[1112] Başlık B'de: Ḥac iḥṣārınıñg beyānı.
[1113] bilme B.

Marfat.com

B118a 2193 ‘Umreġa muḥrim olsa ger[1114] yalġuz,
‘Umre ḳılsun ḳażā, işit bu söz.

2194 Bolsa ḥac birle ‘umreġa muḥrim,
Bir ḥac u ikki ‘umredür lāzım.

A281 2195 Kişi ger ikki rükndin memnū‘
Bolsa vü Mekke’de bu tapsa vuḳū‘,

2196 Muḥṣir olġay[1115] bu kişi hem, iy yār,
Men‘ bir rükn ise imes iḥṣār.

17. Ḥacc-ı Ġayr Beyānı[1116]

2197 Ḥaḳ ‘ibādātı miṣl-i öntüçtür,
Bu ‘ibādāt nev‘i bil üçtür:

2198 Birisi bil ki maḥż mālı-dur[1117],
Bil bular şer‘ ili maḳālı-dur[1118].

2199 Ger ‘ibādāt bolsa uşmundaḳ,
Bar revā nāyib eylesen̄g muṭlaḳ.

2200 Ṣadḳa-i fıṭr birle yana z̲ekāt,
Mālī̄-maḥż boldı sin toḫtat.

2201 Bil ki ṣavm u salātdur bedenī̄,
Özlügün̄gdin becā kitürgil anı.

2202 Munda cāyiz imes inābet bil,
Özlügün̄g birle bu ‘ibādet ḳıl.

A282, B118b 2203 Ḥac üçünçisidür, ḳulaḳ tutḳıl[1119],
Uşbu ikkisidin mürekkeb bil.

2204 Bu ‘ibādettin olsan̄g er ‘āciz,
Nāyib itsen̄g kişini bar cāyiz.

[1114] ol A.
[1115] olġanda B.
[1116] Başlık B’de: Üç türlük ḥaḳ ta‘ālānın̄g maḥz u mālī vü bedenī̄ ‘ibādātının̄g beyānıda.
[1117] mālı-durur B.
[1118] maḳālı-durur B.
[1119] salġıl B.

Marfat.com

2205 Bilge sin ‘acz ḫaddını munça,
Ber-devām olsa ‘acz[1120] ölgünçe,

2206 Ötese ḥac sining üçün nāyib,
Ber-ṭarāf bolsa ‘acz bil işitip.

2207 Uşbu ḥac bilge sin ḥisāb irmes,
Çāresi bar-durur i‘āde vü bes.

2208 Ḥac farż olsa bu yosunluḳ ḳıl,
Naflda bar-durur[1121] inābet, bil.

2209 Bil ki nāyib-i mensūb üçün niyyet[1122]
Eylesün, ḥac öterde ol furṣat.

2210 Nāyib itse cināyetī ol ān,
Bolsa ol ḳılġan işi mūcib-i ḳan,

2211 Özidin nāyib itse anda bu dem,
Bil, ḳırān ḳanı vü temettu‘ hem.

A283 2212 Līk[1123] iḥṣār ḳanını āmir,
Birür ü birmes uşbu ḳan muḥṣır.

2213 Ḥacnı fāsid ger eylese me’mūr,
Nef‘a her ni alġan irse birür.

2214 Bolġan olsa kişige ḥac lāzım,
Bolmaġan bolsa ḥacġa ol ‘āzım,

2215 Her ḳaçan nez‘ çaġıġa yitkey,
Vārisıġa vaṣiyyet ol itkey.

2216 Kim tutup ücre mālıdın kişini,
Ötegey bu kişige ḥac işini.

[1120] ‘azm B.
[1121] bar revā B.
[1122] Mısranın vezni bozuk.
[1123] līkin B.

Marfat.com

2217 Andın er ḳalsa ança çaġlıḳ māl,
Şülşidin ücreġa yitişse bu ḥāl,

2218 Vārişi uşbu mes'ele bilsün,
Bu vaṣiyyet bile 'amel ḳılsun.

2219 Yolda nāyib ger olsa ol fursat,
"Ni ḳılur bu zamān?" diyin, toḫtat.

2220 Ḳalġan ol şülşni ḥisāb itse,
Yana bir ücre bolġalı yitse,

A284 2221 Uşbu āmir yiridin ücre birip,
Yiberür ḥac öterge bir nāyib.

2222 Afḍal oldı bu işte işitkil,
Ḥacc-ı farż ötegenni nāyib ḳıl.

2223 Kişige bolsa nez' çaġıda māl,
Barı şülşin vaṣiyyet itse bu ḥāl,

2224 Vārişiġa bu vaḳt olur lāzım,
Ücre tutmaḳ ḥac işige her kim.

2225 Niççe ḥacnıñ edāsıġa bu māl,
Yitse bilgil ki anda budur ḥāl.

2226 Afḍal oldur, işit mesā'ilde,
Bunça ḥacnı ḳılsa bir yılda,

2227 Ger müsāfir vaṣiyyet itse bu iş,
Vaṭanıdın kirek-turur bu barış.

2228 Ger vaṣiyyetni ḳılmasa bu kişi,
Bolmaġay vārişġa ücre işi.

2229 Līk vāriş ger olsa ol bāliġ,
Bolsa ol ölgüçige dünyālıġ,

A285 2230 Boldı cāyiz bu vaḳt bu iş añga,
Kim ölük mālıdın ḥac itse añga.

Marfat.com

18. Hedy Beyānı

2231 Hedyni bil ki bardur ol ḥayvān,
Kim ḳılur Ḥaḳ yolıġa il ḳurbān.

2232 Tört ḥayvāndın oldı hedy, işit,
Tive vü uy ü ḳoy [u] öçkü ayıt.

2233 Hedy ilterde budur afḍal bil,
Hedyni alıng̃a salıp sürgil.

2234 Minmek ü yüklemektin er noḳsān
Bolsa, hedying̃ġa bilge sin ol ān.

2235 Hedydin her nime ki tuġsa ol ān,
Ṣadaḳa ḳılġıl anı yā ḳurbān.

2236 Ṣadḳa ḳıl itini vü çulını,
Bir, özüng̃din ḳoy olturur yalını.

2237 Yolda hedying̃ sining̃ eger ölse,
Tap bedel ang̃a nāyib er olsa.

A286a 2238 Hedyi vācibte ‘ayb ise fāhiş,
Bir bütün hedy birle anı alış.

2239 Sin özüng̃ ẕibḥ ḳılsang̃ evlādur,
Yoḳsa bu vaḳt hedyning̃ üstide tur.

2240 Ḳılġa sin ẕibḥ naḥr künleride,
Bolsun uşbu işing̃ Ḥaram yiride.

2241 Meger olġay bu vaḳt hedy-i ḳırān,
Yā temettu‘, tetavvu‘ olsa ol ān.

2242 Uşbu üç iş kim min ittim edā,
Bil ki bar ẕibḥ-i ġayr-ı naḥr revā.

2243 Uşbu üçdin yiseng̃ bolur anda,
Ṣülṣini līk ṣadaḳa ḳılġanda.

2244 Ṣadḳa ḳıl özge hedylerni tamām,
Yād tutġıl ki eyledim i‘lām.

Marfat.com

19. Kitāb Ḫātimesi[1124]

2245 Bābür, imdi[1125] egerçi çiktim renc,
Kildi[1126] ilgimge uşbu yanglıġ genc.

A286b 2246 Genc noḳṣānġa ḫarcdın tartar,
Ḫarc ḳılġan sayı bu genc artar.

2247 Barı il żāyi‘ itmeyin rencin,
Yaşurur ‘ālem ehlidin gencin.

2248 Min bu gencimni āşkār ittim,
Barı dīn ehliġa nisār ittim.

2249 Uşbular kim didim bolung āgeh,
Bar-durur barça ḫālişen li’l-lāh.

2250 Bu dimektin[1127] ġaraż ḫaḳ irdi vü bes,
Şi‘r ü şā‘irlıḳ irmes irdi heves.

2251 Çünki ‘ilmīsin eyledim taḥḳīḳ,
‘Amelīsıġa birge sin tevfīḳ.

2252 Bu kitābım kim[1128] ihtimām ittim,
Cidd ü cehd eyleben[1129] tamām ittim.

2253 Çün beyān ittim[1130] anda şer‘iyyāt,
Ni ‘aceb ger didim Mübeyyen[1131] at.

1124 Sonuç bölümü B’de mensurdur. A’da ise Hrestomatiya’da yayınlanan bölüme kıyasla kısadır. Özbek’te 14 beyit iken Hrestomatiya’da 22 beyittir. Bu fazlalık fark değil 15. beyitte belirtildiği gibi kitaba dahil olmayan bir bölümdür ki kitabın bitirilmesinden sonra nerelere ve kimlere niçin gönderildiği ile ilgilidir. Bundan dolayı matbu metin ile de karşılaştırma yapıldı. Bu Hrestomatiya’daki metin D olarak adladırıldı.

1125 Bābür imdi: şükr Babür D.

1126 kirdi D.

1127 dimekdin D.

1128 ki D.

1129 eyledim D.

1130 ḳıldım D.

1131 didim Mübeyyen: Mübeyyen didim D.

Marfat.com

2254 Mekkī'din[1132] resūl kitkenidin[1133],
Hicret eylep Medīne yitkenidin,

A287 2255 Yıl toḳuz yüz yigirme sikkiz idi,
Fıḳhda Bābür uşbu naẓm didi.

2256 'Ulemādın budur mining tilegim,
Ḳoldaġaylar bu iş ara bilegim.

2257 Ġalaṭ u ẖadşe[1134] mundalar bolsa,
Tüzseler şefḳatī eger bolsa,

2258 Tā bu iştin[1135] şevāb tapḳaylar,
'Afv ẕeylini manga yapḳaylar.

Temmet tamām[1136]

1132 vaṭanıdın D.

1133 ötkenidin D.

1134 Hasanov: düşa.

1135 işdin D.

1136 temmet tamām. Boldı ve tüketti bu risāle-i şerīfe el-müsemmā be-mübeyyen ḥażreti Bābür pād-şāhī ḳalendering taşnīfleridin, ḥasbü'l-ḥükm şerāfet seherining ḳuyaşı ve rif'at u mükremet tingizining dürr-i yektāyı. Müşfik ü mürebbī-yi ġarībān, feyyāz-ı zamān 'Abdu'l-lāh Big H̱an sellemhüm allāhü'r-raḥman, kemīne ḳul kem nām Molla Muḥammed Müştaḳ'nıng sınuḳ ḳalemidin ihtistam taptı, el-ḥamdü li'l-lāhi rabbi'l-'ālemīn. Allāhümme aġfar li-ṣāḥibe ve'l-kātibe ve li-nāẓıre be-maḥż yā ekreme'l-ekremīn ve yā er-raḥme'r-rāḥimīn temmet. B119a

Marfat.com

Marfat.com

V. DİZİN

Marfat.com

Marfat.com

Sıra: a b c ç d e/é f g/ġ h/ḥ/ḫ ı i j k/ḳ l m n/ñg o ö p r s/ş /ṣ ş t/ṭ u ü v y z/ ẕ / ż /ẓ

A/ʻA /ʻĀ/ Ā

ʻabd (<A.) Allah'ın yarattığı insan, kul
ʻA. 39

ʻābid (<A.) kulluk eden
ʻā.+ (bol-) 184, 211

ʻabīr (<A.) amber, misk
ʻa. 1796

āb-rūy (<F.) şeref
ā. 25

ʻaceb (<A.) acayip, tuhaf
ʻa. 2253

ʻāciz (<A.) zayıf, güçsüz; şaşırmış
ʻā. 438
ʻā.+ (ol-) 150, 1466, 1551, 1743, 2204

ʻacz (<A.) güçsüzlük, zavallılık
ʻa. 82, 2205, 2205, 2206
ʻa.+ı 150
ʻa.+ıġa 9

aç (<E.T. aç < A.T. āç) aç
a. 74, 1046

aç- (<E.T. aç-) açmaḳ, aralamaḳ; çözmek
a.-arnı (ağız aç-: ramazanda iftar etmek) 1550
a.-ıp (köz) 77
a.-ḳay (saç aç-: saç çözmek) 522
a.-ḳay (işik) 244
a.-ḳıl 1472
a.-ḳuça (köz) 77
a.-may 1548
a.-mayın 1060

açıl- (<aç-ˈl-) açılmaḳ
a.-ġay 219
a.-ġunça (āfitāb) 1247
a.-ġunça (ay) 1253
a.-sa 382, 1523, 1550

açuḳ (<aç-uḳ) açıḳ
a. 620, 831, 842
a.+ (tut-) 2074

ādāb (<A.) terbiye, edep ve nezaket kuralları
a.+ını 368

ʻadad (<A.) adet, sayı
ʻa.+ın 458, 461
ʻa.+imes 470
ʻa.+ḳa 118
ʻa.+larını 71

ʻādāt (<A.) alışkanlıḳlar, âdetler
ʻā.+ (ḫarḳ-ı ʻādāt) 156
ʻā.+ (ḫavārıḳ-ı ʻādāt) 159
ʻā.+ta 498

ādem (<A.) adam, insan
ā. (tirisi: hürmet ve kerametinden dolayı tekizlense de tabaklanıp kullanılmayan deri) 86

ʻadem (<A.) yok, yokluk
ʻa. 441
ʻa.+ (bol-) 230
ʻa.+ġa 85

ādemī (<A.) insanoğlu
a. 347
a.+ (ġayr-ı ādemī) 223

ʻādet (<A.) alışkanlıḳ; usûl
ʻā.+ (ol-) 1605
ʻā.+i 1812
a.+imes 1525

ʻadl (<A.) adalet, doğruluk
ʻa. 92
ʻa.+ (güvāh-ı ʻadl) 1482
ʻa.+ (ḳıl-) 1877

ʻadn (<A.) Aden
a.+ḳa (cennet-i ʻadn: Peygamberlerin, şehitlerin, iyi iler yapan doğru kulların gidecekleri yer) 188

āfāḳī (<A.) Harem ve Hil bölgelerinin dışında kalan ve *āfāk* denilen yerlerde yaşayan insanlar
a. 1680, 1691, 1698, 1768, 1946, 1954
a.+ (ol-) 2153

āfat (<A.) afet, felaket
ā.+ (bol-) 1463

Marfat.com

āfatī (<A.) bir afet
ā. 1461
afḍal (<A.) en faziletli, üstün
a. 1154, 1164, 1706, 1769, 2118, 2226, 2233
a.+ (ol-) 787, 1248, 1249, 2070, 2222
a.+bar 1178
a.+bardur 162
a.+bar durur 1594
a.+durur 161, 2069
a.+ı 133
a.+ıdur 164
a.+ı irdi 168
āfitāb (<F. āf-tāb) güneş
ā. 695, 1476
ā.+ (açıl-) 1247
ā.+ (bat-) 679
ā.+ (çıḳ-) 2047, 2048, 2104
'afv (<A.) af
'a. 2258
āgāh (<F.) bilgili, haberli → āgeh
ā.+ (bol-) 313, 320, 337, 586, 944, 1764
ā.+ (ol-) 48
āgeh (<F.) bilgili, haberli → āgāh
ā.+ (bol-) 344, 1755, 2249
aġıl (<A.T. āġıl) ağıl
a. 925
aġır (<A.T. āġır) değerli, pahalı
a. 641
aġız (<E.T. aġız < A.T. āġız < *aġ-ˈz: aġ "kapalı alan boluğu") ağız
a. 84, 543, 545, 895, 905, 1472, 1517, 1523, 1572
a.+ (aġız aç-: iftar etmek) 1550
a.+ (aġız sunı: ağız suyu) 1575
a.+ (aġız yap-: oruç tutmaḳ için niyetlenmek, bir şey yememek) 852, 896
a.+ġa 514, 515
a.+ı (aġız suyı) 1529, 1530
a.+ı (aġzı) 347, 348
a.+ıda (aġzıda) 1176
a.+ıġa (aġzıġa) 13, 1529
a.+ın͡g (aġzın͡g suyı) 1576
a.+ın͡gġa (aġzın͡gġa) 587, 588, 596, 609
a.+ın͡gnı (aġzın͡gnı yap-) 896
a.+ḳa 1574
aġrıḳ (<E.T. aġrı- < A.T. hāġrı-) hasta
a. 284, 1009, 1045, 1559, 1592
a.+ (aġrıḳ namāzı: hasta namāzı) 1009
aġrıḳlıḳ (<aġrı-ḳ+lıḳ) hastalık
a. 1045
āh (<A.) ah (ünlem edātı)
ā.+ (āh u vah eyle-) 944
aḥbāb (<A.) dost
a. 684, 1030, 1034, 1116
a.+ı 165
a.+ın 173
aḥḍareyn (<A.) yemyeşil
a.+durur 1961
āhenīn (<F.) demirden, demir
ā. 222
āheste (<F.) yavaş
ā. 1122, 2007, 2028, 2029, 2031
āḫır (<A.) son, en son, sonunda
ā. 255, 264
ā.+ (āḫır küni: ahiret günü) 214
ā.+ (devr-i āḫır: bu dünyanın son günü) 228
ā.+da 1556
ā.+ġı 691, 2146, 2148
ā.+ı 1612
ā.+ıda 1102
ā.+nı (rūz-ı āḫır) 41
aḥkām (<A.) hükümler
a. 978, 1909
a.+ı 990
a.+ın 126
Aḥmed (<A. ö.i.) Hz. Muhammed
A. 12, 135
A.+çe 135
Aḥmed (<A. ö.i.) Hanbelî mezhebinin kurucusu İmam Ahmed bin Hanbel
A. 207
aḥvāl (<A.) oluşlar; durumlar
a. 235
aḳ (<E.T. aḳ < A.T. *āḳ) ak; iyi
a. 492
a. + (ḳara aḳ bilinme-) 381
aḳ- (<E.T. aḳ-) akmaḳ; basmaḳ, inmek
a.-ar 73
a.-ar (aḳar su) 313, 315, 316, 320, 338, 346, 439
a.-arda 313
a.-ıp 345, 583
a.-sa (aġsa) 239, 240

Marfat.com

'Aḳabe (<A.) Mekke ile Mina arasındaki bulunan bir tepenin adı →'Uḳbe
'A. 2099
'A.+din 1737
aḳall (<A.) pek az, çok az
a.+ı 495, 1006, 1072, 1626
a.+ıdın 313
a.+ını 318
a.+ınıŋ 500
aḳar- (<aḳ-ar-) akıtmaḳ (B. nüshası aḳız-)
a.-sa 313
'aḳāyid (<A 'aḳā'id) bir dinin īmān ve itikat esaslarından v.b. konulardaki fikir ve görüşlerinden söz eden ilim
a. 50, 293
'aḳd (<A.) bağlama
a.+ (tut-) 2101
'āḳıbet (<A.) nihayet, son
'ā. 290
'āḳıl (<A.) akıllı kimse
'ā.+ (bol-) 28
'aḳl (<A.) akıl
a. 155, 271
a.+da 158
aḳma- (<aḳ-ma-) akmamaḳ
a.-sa 413
aḳreb (<A.) en yakın
a. 1879
'aks (<A.) ters, zıt
a. 855, 894, 1749
a.+ (ḳıl-) 1701
a.+dur 867
aḳsaḳ (<aḳsa-ḳ) topal
a. 1171, 1174
al (<A.T. *āl ~ hāl) ön, huzur; edep yeri → all
a.+ıda 1046
a.+ınŋa 2233
āl (<A.) aile, sülale, nesil
a. 165, 173
a.+ (āl-i resūl) 188
a.+ıdın 189
ıl- (<E.T. al-) almaḳ; y.f.
a. 1164, 1178, 1319, 1360, 1385, 1880, 1909, 1997
a.- (aġızġa su al-) 587, 588
a.- (köŋlüŋe al-) 2084
a.- (yād) 391, 550, 1126, 1357, 1399, 1519, 1541, 1571, 1663, 1791, 1798, 1800, 1806, 1821, 1994, 2056
a.-ay 1470
a.-dıŋ 1374, 1376, 1377
a.-ġan 1426, 1427
a.-ġanı 1388
a.-ġan irse 2213
a.-ġanlar (ḫarc) 1392
a.-ġasiz (yād) 1116
a.-ġay (bara al-) 11
a.-ġay sin 1302
a.-ġıl 1468, 1704, 1881
a.-ġıl (burūt u tırnaḳ) 1707
a.-ġuça (tuş) 2105
a.-ıŋgız (yād) 289
a.-ıp 1375, 1433, 1993
a.-ıp (aġızġa su al-) 596
a.-ıp (burunŋa su al-) 597
a.-sa 372, 547, 1385, 1386, 1826, 1828, 1865
a.-sa (intifā') 1180
a.-salar 345
a.-saŋ 325, 1432, 1446
a.-sun 478, 1388, 1466
a.-ur 1383
a.-ur (1) (tırnaġını al: tırnak kesmek) 1826
a.-ur irseŋ 1375
a.-ur sin 1468
a'lā (<A.) en yüksek
a. 1360
alaçuḳ (<D.L.T. alaçu ~alaçuḳ) oba, çadır
a. 992
alaġ eşek
a. 1377
a'lam (<A.) en iyi bilen
a.+ (ol-) 1050
alar (<E.T. anlar < *a+lar) onlar (III. Ç.Ş.Z.) → olar
a. 127, 127, 410, 1307, 1316, 1388, 1418
a.+dadur 129
a.+dın 204
a.+ġa 121, 178
a.+nı 521, 647
ālāt (<A.) aletler
ā. 927, 1180
ā.+ı 432, 1133
ālat (<A.) alet, *edep yeri* anlamında
ā. 78

Marfat.com

ā.+ıñg 464
ā.+ıñgġa 608
'ale'l-kifāya (<A.) yeterince
'a. 1625
'ālem (<A.) dünya
'ā. 74, 231
'ā. +('ālem ehli: insanoğlu) 190, 2247
'ā.+de 233
a.+din (bar-: ölmek) 263
a.+ġa 2126
'aleyk(<A.) senin üzerine
a. 938
'aleyke ṣalla'l-lāh (<A.) Allah'ın selāmı üzerine olsun.
a. 15
alın- (<E.T. al-'n-) alınmaḳ
a.-sa 1825
alış (<E.T. al-'ş) alış
a. 2238
'Alī (<A.ö.i.) IV. Halife Hz. Ali
'A. 177
'a.+ġa 176
'a.+irdi 168
Āl-i imrān (F.<A.āl-i A.imrān) Kur'an'ın 3. suresi
Ā. 1226
'ālimü'l-ġayb (<A.) görülmeyeni bilen, Allah'ın ṣıfātlarından
'ā. 69
all ön (taraf) → al
a.+ı 872
a.+ıda 145, 155
a.+ıñgnı 467
allāhu ekber (<A.) en büyük Allah
a. 733, 767
alma- (<al-ma-) almamaḳ
a.-ġıl 609
a.-sa (ḳan) 1829
a.-sun 1386
a.-sunlar 1423
almaḳ (<al-maḳ) almaḳ
a. 1825
a.+dur 514
a.+tur (tırnaḳ al-: tırnak kesmek) 1824
altı (<E.T. altı < A.T. āltı) 6, altı (sayı sözü)
a. 305, 305, 637, 638, 665, 731, 762, 763, 996, 1006, 1349, 1611, 1616, 1858
a.+dur 37, 968
a.+ġa 1169
a.+sın 303
a.+sını 303, 1099
altınçı (<E.T. altı+nç+ı) altıncı
a. 717, 760, 1397
a.+sın 1817
altmış (<E.T. altmış) 60, altmış (sayı sözü)
a. 1548, 1549, 1551
a.+ḳa 1343
altmış bir 61, altmış bir (sayı sözü)
a.+de 1350
altmış üç 63, altmış üç (sayı sözü)
a.+ni1944
altun altın
a. 1306, 1327, 1368, 1369, 1372
a.+da 1318, 1370
a.+dın 1317, 1331, 1357
a.+ġa 1372
a.+nı 907
'ām (<A.) halk
'ā. 766
'ā.+irmes 774
a'māl (<A.) işler
a.+ (a'māl-ı ḥac) 2133, 2152
a.+ (mübtil-i a'māl) 26
a.+ (nāme-i a'māl) 235
a.+ın 2046
a.+ını 1741, 1947
'amd (<A.) kasıtlı olarak
'a.+ise 1780
'amdā (<A.) kasıtlı olarak
'a. 1522
'amel (<A.) iş, niyet
'a. 296, 589, 906, 1527, 1580, 1957, 1958
'a.+ ('amel-i secde) 756
'a.+ ('amel-i şer') 582
'a.+ (it-) 1956
'a.+ġa 597
'a.+ıġa 270
'a.+ (ḳıl-) 509, 1528, 2218
'a.+ni 730, 1581
'amelī (<A.) pratik, işleme yoluyla
'a.+sıġa 1278, 2251
'ameliyye (<A.) pratik, fiilî
'a. 295

Marfat.com

āmene'r-resūl (<A.) en güvenilir peygamber
ā. 1231
'āmil (<A.) vergi memuru, zekat işlerinde çalıştırılan memur
'ā. 1395, 1403
āmīn (<A.) tanrım dileğimi kabul et.
ā. 834
āmir (<A.) üst dereceli memur
ā. 2212, 2221
'āmme (<A.) umuma mahsus olanlar, her şey
'ā.+ ('āmme-i mü'minīn) 162
'ā.+sidin 161
'ā.+sini 1822
ān (<A.) an, zaman
ā. 559, 1024, 1169, 1223, 1482, 1537, 1659, 1670, 1695, 1735, 1780, 1856, 1859, 1869, 1882, 1933, 2001, 2058, 2093, 2210, 2234, 2235, 2241
ā.+da 733, 794, 839, 919, 1072, 1462, 1516, 1520, 1983, 2104
ana (<E.T. ana) anne
a. 1416
a.+ (ana anası: anneanne) 1417
a.+sın (ana anası) 1417
anġa (<E.T. *a+n+ġa) ona → anġġa, anġa
a. 28, 71, 92, 139, 157, 159, 197, 219, 219, 220, 226, 257, 261, 261, 262, 403, 411, 413, 428, 434, 491, 533, 594, 619, 621, 632, 633, 674, 726, 817, 824, 825, 861, 928, 961, 996, 1000, 1106, 1130, 1132, 1134, 1161, 1283, 1284, 1294, 1294, 1330, 1357, 1387, 1399, 1401, 1402, 1421, 1425, 1522, 1526, 1556, 1576, 1584, 1592, 1593, 1604, 1604, 1605, 1680, 1687, 1691, 1718, 1727, 1741, 1744, 1760, 1768, 1827, 1828, 1829, 1835, 1841, 1843, 1848, 1855, 1858, 1872, 1885, 1897, 1946, 1954, 2122, 2148, 2174, 2188, 2230, 2230, 2237
'anber (<A.) amber, güzel koku
'a. 1796
ança (<E.T. *a+n+ça) o kadar → ançça
a. 271, 515, 690, 789, 935, 1295, 1387, 1485, 1650, 1652, 1800, 2079, 2217
ançça → ança
a. 652
anda (<E.T. *a+n+da) orada, o zaman
a. 59, 75, 75, 115, 157, 177, 215, 236, 265, 271, 296, 297, 315, 316, 327, 333, 334, 338, 359, 363, 365, 366, 370, 371, 388, 390, 390, 394, 405, 406, 422, 464, 553, 617, 642, 656, 699, 733, 784, 794, 797, 818, 821, 839, 856, 877, 919, 968, 993, 994, 1032, 1068, 1072, 1075, 1084, 1089, 1141, 1211, 1221, 1225, 1242, 1271, 1280, 1281, 1291, 1293, 1340, 1371, 1384, 1391, 1486, 1493, 1524, 1535, 1587, 1623, 1627, 1627, 1666, 1725, 1726, 1834, 1838, 1845, 1894, 1899, 1913, 1919, 1919, 1923, 1924, 1924, 1925, 1926, 1936, 1960, 1961, 1970, 1974, 1977, 1979, 1985, 1986, 1996, 2007, 2037, 2042, 2055, 2058, 2067, 2068, 2069, 2070, 2074, 2076, 2079, 2082, 2083, 2087, 2090, 2094, 2130, 2137, 2137, 2144, 2145, 2147, 2150, 2151, 2155, 2167, 2168, 2171, 2171, 2211, 2225, 2243, 2253
a.+bar 1983
andaḳ (<E.T. *a+n+da oḳ ~ *a+nı teg) öyle, o şekilde
a. 317, 688, 890, 1173, 1173, 1351, 1586, 1833, 1854
a.+kirek turur 381
a.+tur 903
andın (<E.T. *a+n+dın) ondan
a. 6, 6, 6, 89, 147, 153, 167, 247, 250, 252, 262, 272, 401, 442, 578, 683, 955, 990, 1119, 1128, 1144, 1145, 1180, 1188, 1203, 1234, 1267, 1284, 1354, 1366, 1382, 1385, 1568, 1629, 1700, 1795, 1797, 1803, 1896, 1983, 2146, 2157, 2164, 2176, 2181, 2185, 2217
a.+dur 963
anġa (<E.T. *a+n+ġa) ona → anġġa, anġa
a. 1135, 1883
anġġa (<E.T. *a+n+ġa) ona → anġa, anġa
a. 871
anı (<E.T. *a+nı) onu
a. 19, 35, 64, 160, 181, 186, 186, 214, 389, 412, 419, 423, 424, 426, 427, 434, 440, 446, 480, 497, 498, 535, 538, 574, 636, 652, 689, 723,

Marfat.com

768, 789, 901, 902, 915, 920, 942, 980, 987, 1031, 1118, 1170, 1201, 1238, 1256, 1257, 1261, 1290, 1302, 1339, 1375, 1399, 1413, 1436, 1531, 1555, 1621, 1726, 1792, 1812, 1816, 1857, 1882, 1895, 1912, 1995, 2174, 2201, 2235, 2238

anıñg (<E.T. *a+nıñg) onun
a. 56, 57, 57, 60, 68, 68, 90, 90, 96, 156, 158, 183, 195, 221, 308, 319, 396, 446, 500, 500, 524, 535, 673, 673, 851, 973, 1147, 1295, 1404, 1488, 1626, 1717, 1929, 1929

añgız yüksek ses, açıktan (okumaḳ)
a. 918, 922
a.+ (oḳu-) 786, 787

añgla- (<E.T. añg+la-) anlamaḳ
a. 1332
a.-ġıl 443
a.-y 756

ara (<IB. Āra < A.T. hāra) 1. -DA, içinde
a. 74, 171, 190, 193, 198, 207, 232, 275, 301, 354, 655, 719, 928, 1548, 1550, 1721, 1937, 1960, 2034

2. ara, mesafa, aralıḳ
a. 285, 582, 795, 827, 843, 858, 860, 880, 885, 886, 887, 910, 931, 1050, 1253, 1290, 1443, 1688, 1805, 1831, 1860, 1946, 1985, 1995, 2019, 2035, 2086, 2127, 2141, 2170, 2256
a.+bar 1995
a.+da 531, 673, 925, 1660, 2063
a.+dın 179
a.+larġa 600
a.+nı 1060
a.+sı 524, 577, 859
a.+sıda 734, 847, 856, 889, 1371, 2054, 1787, 1961, 2008, 2029, 2160
a.+sıdaġın 1577
a.+sıdaġını 901
a.+sıġa 431, 755

ʻArabī (<A.) Arap kavmine mensup
ʻA. 617
ʻA.+ (Muhammed-i ʻArabī) 137

ʻArafāt (<A.)Mekke'deki bir dağ
ʻA. 1606, 1781, 1847, 1919, 2054, 2067, 2178
ʻA.+ (ʻāzım-ı ʻArafāt) 2053

ʻarafe (<A.) bayramdan önceki gün → ʻarfe
ʻa. 511, 1125, 1719, 1920, 1921, 1935, 2052, 2055, 2080

ārām (<F.) durma, dinlenme
ā. 769
ā.+ (ḳıl-) 757, 770

ʻaraṣāt (<A.) mahşer yeri
ʻa. 241, 246

ʻaraż (<A.) hastalıḳ
ʻa. 60

ʻarfe (<A.) bayramdan önceki gün → ʻarafe
ʻa.+ (rūzesi) 1606

arı (<A.T. hārı) arı (hayvan adı)
a. 1898

arı- (<A.T. ārı-) temizlenmek
a.-dı 426
a.-ġaç 535, 2175
a.-maslar 439
a.-r 341, 343, 344, 440, 458
a.-rıda 331
a.-sa 470

arıġ (<E.T. arıġ < A.T. ārıġ) temiz → arıḳ
a. 350, 413, 423, 535
a.+imes irse 535
a.+nı 405

arıġlıġ (<arı-ġ+lıḳ) temizlik
a. 311,
a.+ıdur 375

arıġsız (<arı-ġ+sız) pis, kirli → arıḳsız
a. 330, 357
a.+dur 317, 359

arıḳ (<E.T. arıġ) temiz → arıġ
a. 404, 406, 412, 420
a.+irmes 367

arıḳsız (<E.T. arı-ġ+sız) pis, kirli → arıġsız
a. 330, 502, 517
a.+dur 363

arıma- (<arı-ma-) temizlenmemek
a.-sa 640

arıt- (<arı-t-) temizlemek
a. 451, 451
a.-ḳıl 460
a.-sun 469
a.-ur 425, 464
a.-urnı 462

arıtmaḳ (<arı-t-maḳ) temizlemek
a. 893, 902

ʻarḳ (<A.) ter
ʻa. 1532

arḳa (<E.T. arḳa) arka (taraf), ard; maḳat
a. 751, 854
a.+dın 237
a.+n̂ġġa 1015
a.+n̂ġnı 2165
a.+sı 380
a.+sıġa 1049
a.+sını 598
arpa arpa
a. 1553, 1586
a.+dın 1148
art- (<E.T. art- < A.T. ārt-) artmaḳ
a.-ar 670, 1321, 1592, 2246
a.-ḳan 1321
a.-sa 1320, 1884
artuḳ (<E.T. art-uḳ) fazla
a. 272, 1311, 1802, 1885
a.+ (it-) 814
a.+ (ol-) 823
a.+ın (artuġın) 1138, 1409
a.+ḳa 461
aruġ zayıf, güçsüz, cılız → aruḳ
a. 1173
aruḳ (< E.T. ar-uḳ <A.T.hār-) zayıf, güçsüz, cılız → aruġ
a. 1171
ʻarż (<A.) gösterme, ortaya koyma, sunma
ʻa. 326, 1277
ʻa.+ (eyle-) 595, 1479
ʻa.+ (ḳıl-) 297, 305, 375, 513, 725, 1064, 1275, , 1389, 1636
ʻarż (<A.) en, genişlik
ʻa.+ı 324, 393, 638
ʻa.+ını 326
ʻa.+ (ʻarż-ı kef) 393
arż (<A.) toprak
a. 643
ʻarż-dāşt (<A.ʻarż+ F.dāşt) hatırlatma
ʻa. 1212
āsān (<F.) kolay
ā. 19
ā.+ (ḳıl-) 210
ā.+ (ol-) 252
ā.+dur 155
ʻasel (<A.) bal
ʻa. 1446
aṣḥāb (<A.) Hz. Muhammed'i gören ve ṣoḥbetine katılan kimseler
a. 176
a.+ı 165
a.+ın 173
āsitāne (<F. āstāne) eşik
ā.+sini 2159
aṣl (<A.) asıl, kök, soy; gerçek
a. 1415
a.+ (aṣl-ı nisāb) 1289
a.+ını 1416
aṣlā (<A.) asla, hiçbir zaman
a. 505
aṣlī (<A.) asıl, gerçek
a.+din (ihtiyāc-ı aṣlī) 1305, 1650
aṣliyye (<A.) asıl, aslî
a.+ (aṣliyye-i i'tiḳādiyye) 294
āsmān (<F.< Peh.) gök, göyüzü
ā.+ (cevf-i āsmān) 148
ā.+dın 140, 144
ʻaṣr (<A.) ikindi, ikindi (namāzı)
ʻa. 679, 697, 688, 700, 788, 964, 1240, 2050
ʻa.+da 871
ʻa.+nı 695, 2061
asra- (<Moğ. asara-) korumaḳ, bakmaḳ
a.- (tilimizni) 171
a.-ġıl 461
a.-sun 478, 1604
ʻaṣrī (<A. ʻaṣr) ikindi
ʻa.+ġaça 1125
asru (<D.L.T. aşru < aşır-u) çok
a. 552
ast (<E.T. ast) alt
a.+ıda 381, 573, 832
astār (<A.) örtüler, perdeler
a.+ıġa 2011, 2161
aş (<E.T. aş < A.T. āş) yemek
a. 440
a.+ını 74
ʻāşır (<A.) öşür, vergi toplayan
ʻā. 1383, 1388
āşkār (<F.) açıḳ, belli
ā.+ (it-) 2248
aşuḳ (<D.L.T. aşuḳ) topuk kemiği
a. 612
a.+un̂g (aşuġun̂g) 571
a.+un̂ġġaça (aşuġun̂ġġaça) 614, 617, 630
aşuk- (<E.T. aş-uḳ < A.T. āş-) acele etmek
a.-up 900

Marfat.com

at (<E.T. at < A.T. āt) ad, isim
a. 62, 63, 159, 413, 428, 581, 726, 827, 930, 939, 996, 1132, 1378, 1401, 1410, 1414, 1458, 1470, 1565, 1639, 1680, 1684, 1685, 1691, 1728, 1753, 1773, 1872, 1953, 2133, 2253
a.+bar 1403
a.+ı 1, 2, 61, 120, 123, 158, 1133, 1919, 2004, 2164
a.+ı durur 1908
a.+ıġa 183, 939
a.+ın 1438
a.+ını 1276, 1689
a.+ınñgga 22
a.+lar 585, 1642
a.+ları 102, 216
a.+larıdın 69
a.+nı 1470
a.+ta 480, 1992
a.+tur 157, 481, 483, 510, 594, 745, 882, 1134, 1500, 1750, 1959
a.+turur 721
at (1) (<E.T. at) at
a. 1357
a.+ınñg (ılḳı atı) 1309
a.+larınñgnı 1358
a.+tur 1366
at- (<Uyg.T. at- < A.T. āt-) atmaḳ; bırakmaḳ; çıḳmaḳ, doğmaḳ
a. 1944, 1945, 2104, 2106
a.- (taş) 2107, 2130, 2134
a.-ar (1) 1962, 2101
a.-arda (taş) 2109
a.-arı (taş) 2145
a.-arnı 2102
a.-ḳan 2107
a.-ḳanda (taş) 2109
a.-ḳanınñgda 1945
a.-ḳa sin 1945
a.-ḳa sin (taş) 1943, 2134, 2138
a.-ḳıl 1944, 2102
a.-ḳıl (taş) 2105
a.-ḳunça (tañg) 2106
a.-sa (tañg) 2090
a.-salar (taş) 2112
ata (<Uyg.T. ata) baba, ata
a. 1416
a.+nınñg (atanınñg atası) 1417
a.+sı 1143
a.+sın (atanınñg atası) 1417
ata- (<āt+a-) söylemek
a.-mış 309
atasız (<ata+sız) yetim
a.+larnı 285
atıl- (<at-ˈl-) atılmaḳ, bırakılmaḳ
a.-mas (taş) 2103
a.-ur 2099
atış (<at-ˈş) atış
a. 2108
a.+ (taş) 2105
atḳā (<A.) günah işlemekten en çok çekinen, takva ṣāḥibi
a.+ (a'lem ü atḳā ol-) 1050
atlan- (<at+la-n-) ata binmek
a.-sa 1976
atlıḳ (<E.T. at+lıġ) atlı, ata binmiş
a. 1914
a.+tur 1924
atmaḳ (<at-maḳ) atmaḳ
a.+ (taş) 2097, 2104
a.+bar durur (taş) 1942
'aṭsa (<A.) hapşırma, aksırma
'a.+ ġa 938
attur- (<at-tur-) sökmek, ağartmaḳ
a.-sa (tañg) 2147
'avām (<A.) halk
'a.+ıdın 162
āvāz (<F.) ses
ā. 877
'avd (<A.) dönüş, geri dönüş
'a. 1007
'avrat (<A.) kadın; örtünme yeri
'a. 382
'a.+ı 1838
'a.+ḳa 377
'a.+ta 379
'a.+tur (setr-i 'avrat) 374
'a.+turur (keşf-i 'avrat) 954
avval (<A.) önce, ilk
a. 11, 34, 38, 254, 283, 467, 820, 998, 1026, 1076, 1186, 1231
a.+ (avval-ı vaḳt) 687
a.+ (farż-ı avval) 291
a.+ (ḳa'de-i avval) 797
a.+ (şarṭ-ı avval) 306
a.+ġı 34, 690, 775, 1958
a.+ı 1507
a.+ı (avvalı kün) 675

Marfat.com

a.+ıda 869, 888
a.+ḳı 1164
avvalā (<A.) ilk önce
a. 1612
ay (<Uyg.T. ay < A.T. hāy) 1. ay, kamer
a. 1493, 1496
a.+ (tutul-) 1252
a.+ (açıl-) 1253
2. ay, yılın on ikide biri
a. 1288, 1481, 1493+, 1496+, 1548, 1550, 1614, 1615, 1617
a.+ (ay başı) 1494, 1494, 1495
a.+ (ay ṣavmı) 1608, 1611
a.+ (başı) 2072
a.+da 1480
a.+dur 1288
a.+ı 1479, 1490, 1624
a.+ı (‘ıyd ayı) 1486
a.+ıda 1751
a.+ıdın 1616, 2045
a.+ıdur 1113
a.+lar 8
ayā (<ay+a) ey (ünlem edatı)
a. 198
ayaġ (<E.T. adaḳ <A.T. ādaḳ) ayak → ayaḳ
a. 1806
ayaḳ (<E.T. adaḳ<A.T. ādaḳ) → ayaġ
a. 357, 591, 601, 625, 629, 845, 861, 1089, 1829, 1984
a.+ (ayaġdın ayaḳ yüdke-) 897
a.+ (ayaḳ uçı) 863
a.+ (ḳop-) 759, 947
a.+ (ḳoy-) 249, 1169, 1342, 1347, 1349, 1351
a.+dın 866
a.+ını (ayaġını) 477, 627
a.+ınġ (ayaġınġ) 571, 612, 758
a.+ınġdın (ayaġınġdın) 599
a.+ḳa 477, 874
a.+lar 859
a.+larınġ 369, 1016
a.+larınġ (ayaġlarınġ) 716, 899
a.+nı 630, 866
a.+nı (ayaġnı) 1825
ayaḳ (<E.T. adaḳ) aşağı taraf, alt kısım, son
a.+ıda (ayaġıda)1289, 1373
a.+ıdın (ayaġıdın)1226
ayamaḳ (<E.T.ay <A.T. āy+a-) korumaḳ
a. 904
‘ayān (<A.) belli, açık, meydanda
‘a.+ (bol-) 220
‘a.+ (it-) 293, 328
‘a.+ (ḳıl-) 46, 1965
āyāt (<A.) Kur’an’ın cümleleri
ā. 748, 748, 779, 780, 884, 1207, 1226, 1237, 1710
ā.+lar 1210
ā.+nı 1711
ā.+tın 853
‘ayb (<A.) günah; kusur, eksiklik
‘a.+ise 2238
‘a.+nı 422
āyet (<A.) Kur’an’ın her bir cümlesi
ā. 437, 892
ā.+ (āyet-i secde) 920
ā.+ (ayet-i va‘de) 923
Āyete’l-kürsī (<A.) Kur’an’da Bakara suresinin ikinci ayeti
Ā. 1231, 1975
ayır- (<E.T. adır-<A.T. ād-'r-) ayırmaḳ
a.-ıban 1671
a.-ur 1390
ayıt- (<E.T.ay-'t-) söylemek, açıḳlamaḳ → ayt-
a. 408, 767, 793, 1031, 1716, 2232
a.-ḳıl 1189
a.-sun 2062
a.-tılar 480
āyīn (<F.) ayin, tören
ā. 107
ā.+ġa 141
‘ayn (<A.) asıl; kendisi
‘a.+ (farż-ı ‘ayn) 30
‘a.+ıġa 703
ayt- (<E.T. ay-t-) söylemek, açıḳlamaḳ → ayıt-
a. 48, 586, 865, 1026, 1032, 1104, 1108, 1109, 1122, 1987, 2131
a.- (tekbīr) 2094, 2136
a.-a 2081
a.-a (ayta ayta) 2081
a.-ay 214, 355, 355, 418, 430, 472, 499, 518, 659, 774, 851, 873, 967, 1129, 1199, 1212, 1222, 1279, 1316, 1398, 1493, 1496, 1552, 1643, 1720, 1773, 1775, 1833, 1863, 1917, 1953, 1957

Marfat.com

a.-ayın 35, 37, 282, 318, 394, 602, 750, 844, 932, 1004, 1032, 1116, 1123, 1182, 1228, 1280, 1357, 1394, 1414, 1453, 1545, 1561, 1583, 1609, 1679, 1778, 1798, 1866, 1911
a.-ayıñg 1997
a.-ay min 1040
a.-ıban (telbiye) 1772, 2049
a.-ıñgız 1123
a.-ıp 1794, 2133
a.-ḳan 788, 1090, 1246
a.-ḳanda 388, 1106
a.-ḳa sin 726
a.-ḳay sin 606, 1189
a.-ḳıl 48, 1019, 1112, 1986, 2024, 2028
a.-ḳıl (telbiye) 2076
a.-ḳunça (ezān) 2058
a.-sa 876, 1916
a.-sañg 728
a.-sun 840, 1974, 1981, 1983
a.-sun (telbiye) 1915
a.-tım 764, 1604
a.-tım min 1276
a.-ur biz 787
a.-urda 1186
aytıl- (<ay-t-'l-) söylenmek, açıḳlanmaḳ
a.-dı 374, 1638
a.-ıp idi 975
a.-sa 1027
aytılmaḳ (<ay-t-'l-maḳ) söylenmek, açıḳlanmaḳ
a. 2111
aytḳuluḳ (<ay-t-ḳu+luḳ) söylenecek
a. 1444
aytma- (<ay-t-ma-) söylememek, konuşmamaḳ
a.- (söz) 610
a.-ġıl 837
a.-sa 221
aytmaḳ (<ay-t-maḳ) söylemek
a.+ (söz) 1996
a.+ını 865
az (<IB. āz~Orh.T. az <A.T. hāz) az
a.+dur 645
a.+durur 937
a'żā (<A.) organlar
a.+ġa 520, 534
'aẕāb (<A.) işkence, keder
'a. 110, 259, 290, 1412
'a.+ (çik-) 242
'aẕābī (<A.) bir azap
'a. 259
āzād (<F.) özgür, serbest
ā. 1065
ā.+ (bol-) 1407
ā.+ (eyle-) 1433
ā.+ (ḳıl-) 1545
ażḥā (<A.) ḳurbānlar, ḳurbān (bayramı)
a.+bar durur 1115
a.+ ('ıyd-ı ażḥā) 1127, 1163, 1922
a.+da ('ıyd-ı ażḥā) 1123, 1160
ażḥiyye (<A.) ḳurbānlıḳ
a. 1160
'āzım (<A.) yönelen, giden
'ā.+ ('āzım-ı 'Arafāt) 2053
'ā+ (bol-) 1843, 2148, 2150
'azīmet (<A.) gitme
'a.+ ('azimet-i zemzem) 2157
'azm (<A.) niyet, azim
'a.+ ('azm-ı mescid) 1086
'a.+ (eyle-) 2163
'a.+ (it-) 1966, 1971
'a.+ (ḳıl-) 2080
'a.+ın 1472
Azrā'īl (<A.ö.i.) Azrayil, İslâmiyette tört büyük melekten biri olup can almaḳ-la görevlidir.
A.+bar 104
azraḳ (<az+raḳ) daha az
a. 382, 1842, 1861, 1862, 1884, 1886
a.+ı (azrağı) 1073, 1867
a.+ını (azrağını) 739, 1864
a.+irür 448
azuḳ (<E.T.azuḳ < A.T. āzuḳ) yiyecek, azık
a. 1387

B

bā Arap alfabesinin ikinci harfi
b. 734
bāb (<F.) kapı
b.+ (bāb-ı ibrāḥīm) 1726
baba (<F.bābā) baba
b.+sın 1417
Bābür (ö.i.) Babür Şah
B. 34, 44, 297, 1280, 1471, 1638, 2245, 2255

Marfat.com

ba'de (<A.) sonra
b. 1113
bāġ (<F.) bahçe
b. 1377
bağdaş (<bağ+da-ş <A.T.bā-) bağdaş
b.+ (ḳur-) 899
bağl (<A.) katır
b.+ (sūr-ı bağl) 351
bağla- (<bağ+la-) bağlamaḳ; kavuşturmaḳ
b.- (löng) 1705
b.-ban (ihrām bağla-: iḥrama bürünmek) 1693, 1751, 1978
b.-ġandın (iḥrām) 2181
b.-may 1101
b.-may (iḥrām) 1687
b.-may (il) 1104
b.-n̄gız 439
b.-p (iḥrām) 2168
b.-r (iḥrām) 1696, 1699, 1700, 1756, 1759
b.-sa (iḥrām) 1694, 1752
b.-san̄g (bilge) 1912
b.-san̄g (iḥrām) 1675, 1748
b.-sun (iḥrām) 1766
b.-yın (iḥrām) 1703
bağlamaḳ (<bağ+la-maḳ) bağlamaḳ, kuşanmaḳ
b.+ (iḥrām) 1676
b.+tur 1100
bağlamaslıḳ (<bağ+la-mas+lıḳ) kavuşturmama
b. (ḳol) 901
bağlıḳ (<bağ+lıġ) bağlı
b. 901
bahā (<F.) değer, kıymet, eder
b. 1406, 1877, 1880, 1894, 1905, 1910
b.+ (ḳıl-) 1880, 1889
b.+sı 641
baḫt (<F.) talih, kısmet
b. 24
bā'iş (<A.) sebep olan, gerektiren
b.+tür 87
bā'isī (<A.) bir neden
b. 491
bāk (<F.) korku, endişe, şüphe
b. 628, 1274, 1347
b.+ (ni bāk) 342, 357, 402, 528
b.+durur (ni bāk durur) 327
b.+imes 1570, 1805, 1899, 1901, 1912
b.+imestür 1580
b.+irmes 523, 527, 1900
baḳ- (<E.T. baḳ-) bakmaḳ
b. 874, 1236, 1240, 1547
b.- (sözige bak-) 590
b.-adur (ni) 12
b.-ıp 1989, 2024
b.-ḳıl 875
b.-sa 915
b.-tı 727
baḳḳa (<A.T. bāḳa) kurbağa
b. 336
bakmaḳ (<baḳ-maḳ) bakmaḳ
b. 702
b.+ın̄g (baḳmaġın̄g) 608
balçıḳ (<D.L.T. balçıḳ) balçıḳ, çamur
b. 369, 1044, 2110
balġam (<A.) balgam
b. 545
balıġ (<Uyg.T. balıḳ <A.T. bālıḳ) balıḳ
b. 336
bāliġ (<A.) bülûğa eren, yetişkin
b. 1498
b.+ (bol-) 28
b.+ (ol-) 1142, 2229
bām (F.) sabah, sabahleyin
b. 1241
bar (<Orh.T. bar <A.T. bā-r) var, mevcut
b. 63, 73, 79, 96, 238, 300, 300, 390, 438, 461, 568, 619, 622, 631, 632, 642, 667, 681, 742, 766, 820, 821, 874, 901, 904, 916, 929, 983, 1077, 1085, 1091, 1136, 1286, 1301, 1311, 1316, 1363, 1384, 1397, 1420, 1492, 1556, 1656, 1656, 1727, 1764, 1827, 1919, 1967, 2141
b.+ (bar bol-) 32
b.+ (bar-ı zemīn) 1688
b.+dur 2, 45, 55, 136, 136, 163, 265, 275, 552, 585, 614, 637, 678, 724, 921, 1017, 1137, 1256, 1396, 1452, 1455, 1459, 1544, 1641, 1741, 1851, 1860, 1931, 1985, 2139, 2231
b.+durur 132, 137, 315, 625, 666, 732, 952, 975, 1043, 1395, 2207, 2208
b.+ ıda (ḳuyaş barıda: güneş varken) 696
b.+ınça 558

Marfat.com

b.+idi 58, 167, 188
b.+lar 821
bar- (<E.T. bar-) varmaḳ, gitmek, ulaşmaḳ; geçmek
b. 1039, 2031, 2054, 2097, 2130, 2142
b.-a alġay 11
b.-a almasa 1667
b.-dı 147, 151
b.-ġanıça 670
b.-ġay 268
b.-ġıl 2049
b.-ıban 1668, 2190
b.-ıp 1987
b.-maskḳa 1658
b.-may 2147
b.-sa 11, 97, 98, 338, 583, 1416, 1418, 1420, 1531, 1532, 1578, 1654, 2145
b.-sanĝ 1119, 1651
b.-sun 1982
b.-ur 290
b.-ur (1) 1682
b.-ur (ālemdin bar-:ölmek) 263
b.-urġa 1655
b.-urıġa 1670
barça (<E.T. bar+ça) hepsi, herbiri, her şey, bütün
b. 27, 89, 131, 132, 138, 155, 173, 476, 774, 778, 836, 842, 857, 869, 1124, 1313, 2066, 2121, 2249
b.+dın 274, 586, 666, 2154
b.+ġa 247, 585, 1642
b.+nı 175
b.+nınĝ 133, 133, 134
b.+sı 39
b.+sıdın 1769
b.+sıġa 930, 1414, 1778, 1953
b.+sın 37, 123, 978, 1561, 1583, 1646, 1911
b.+sını 484, 485, 506, 513, 777, 844, 1179, 1609, 2021
bārgīr (<F.bār-gīr) beygir
b. 1309
barı (<E.T. bar+ı) hepsi, tamāmen, hep, bütün
b. 9, 40, 76, 92, 100, 112, 228, 311, 362, 520, 834, 850, 977, 1184, 1206, 1423, 1801, 1811, 1851, 1963, 1968, 2067, 2126, 2152, 2223, 2247, 2248
b.+da 398
b.+da (barıda: hakkında) 658+, 696, 2166
b.+dın 165, 267, 732, 1968, 1969
b.+ġa 10, 31, 600, 774, 1418, 1823, 1940, 2097
b.+ge 1313
b.+n 33, 44, 46, 134, 141, 378, 479, 764, 1097, 1969, hısm.larnı
b.+na 482
b.+nı 53, 71, 174, 233, 296, 518, 602, 1153, 1394, 1681, 1934, 2060
b.+nınĝ 328, 1398
b.+sı 1713
b.+sın 1123
b.+sını 292, 736, 2159
bārī (<F.) bir defasında
barış (<bar-ˈş) gidiş, varış
b. 2035, 2227
b.+ınĝ 2033
b.+nı 97
barma- (<bar-ma-) gitmemek
b. 1039
b.-ġay sin 1652
barmaġ parmaḳ → barmaḳ
b.+ (barmaġ ucını ḳıbleġa ḳıl-) 857
barmaḳ (<bar-maḳ) varmaḳ, gitmek
b. 911, 1039, 1941
b.+tın 150
barmaḳ parmaḳ →barmaġ
b.+ı (barmaġı) 589
b.+ınĝ (barmaġınĝ) 620
b.+ınĝnı (barmaġınĝnı) 612
b.+lar 831, 831
b.+ların (barmaġların) 655
b.+larınĝ 615, 842
b.+larınĝ (barmaġlarınĝ yapıştur-) 856
b.+larınĝnı (sındur-) 912
bas- (<E.T. bas-) üzerine yaslanmaḳ
b.-ıp 475
başar (<A.) kalp gözüyle görme, iç yüzüne ve özüne erme
b.+ (vaṣf-ı başar) 79
bā-ṣavāb (<F. bā + A.ṣavāb) doğrulukla
b. 218
bā-seza (<F.bā + Peh. sezā) uygunlukla, yaraşır
b.+ (ma'būd-ı bā-sezā) 54

Marfat.com

baş (<E.T. baş) baş
b. 751, 755, 845, 854, 855, 913, 1014, 1526, 1705, 1799
b.+ (baş ḳuyı ḳıl-) 893
b.+ (ḳırḳ-) 1950
b.+ (sal-) 900
b.+ (yap-) 2169
b.+ı 488
b.+ıġa 222, 1146, 1167, 1279, 1362, 1859, 1882
b.+ın̂gça 62
b.+ın̂gġa 580
b.+ın̂gnı 1187
b.+ḳa 522, 571, 2120
b.+ḳa (cümle-i baş) 591
b.+nı (ḳırḳ-) 1758
b.+nı (ḳırḳıl-) 1862
b.+nı (yap-) 1818
baş(1) (<E.T. baş) ön, ilk; uç
b.+ı 1289, 1494, 1495
b.+ıdın 1617, 1921
b.+ıġa (ay başı) 1494
b.+ını (ay başı) 2072
b.+tın 625, 759, 820, 936, 1003, 1003, 1355, 1550, 2000
başḳa (<baş+ḳa) başka
b.+ (başḳa başḳa) 716
başla- (<baş+la-) başlamaḳ
b. 1355
b.-ban 1999
b.-ġıl 599, 1943
başlamaḳ (<baş-la-maḳ) başlamaḳ
b. 2000
bat hemen, çabuk
b. 292, 485, 485, 689, 753, 829, 1189, 1280, 1304, 1313, 1458, 1753
bat- (<D:L:T: bat-) batmaḳ; gözden kaybolmaḳ
b.-ar (1) 681, 694
b.-ḳaç 680
b.-ḳunça 1476
b.-ḳunça (āfītāb) 679
b.-sun (kün) 2079
baṭġa ördek
b. 416
bāṭıl (<A.) boş, beyhude
b. 178
b.+ (bol-) 627, 631, 1782
b.+ (ol-) 1087, 1524, 1782
batman (<Sogd.) bir çeşit ağırlıḳ ölçüsü
b. 1150, 1882
b.+bar 1859
b.+dur 1149
b.+ġa 1883
b.+ı 1149
b.+ın̂g 1152
baṭn (<A.) karın; iç; nesil, kuşak
b. 2141
b.+ (baṭn-ı vādī) 2098
b.+ıda 1926
b.+ıġa 2055
baṭnīlik (<A. baṭnī + T. +lik) içerde olan
b. 2068
bā-vücūd (<F.bā + A. vücūd) bununla birlikte, ancak, özellikle
b. 1286, 1489, 1655
bā-vücūdī (<F.bā + A. vücūd-ī) ayrıca, bilḫāssa
b. 172
bay (<E.T. bay<A.T. bāy) zengin
b.+lar 1168
bayaġı (<baya+ġı < D.L.T. baya “”az önce”) önceki
b.+ı 1109
bāzgüne (<F.bāz+güne) ters
b. 1260
ba‘żı (<A.) bazı, bir kısım
b. 110, 110, 123, 243, 251, 251, 254, 254, 255, 1215, 1234, 1382
b.+nın̂g 1382
bāzū (<F.) pazı, dirsek ile omuz arası
b. 1799
be-‘aynihi (<F. be + A. ‘aynihi) aynısı, gibi
b. 492
becā (<F.be+cā) yerinde, uygun → bercā
b. 1160
b.+ (kiltür-) 2123, 2201
bedel (<A.) bedel
b.+ (tap-) 2237
beden (<A.) vücut, ten
b. 400, 443
b.+de 308, 1649
b.+dür 428
bedenī (<A.) vücutla ilgili
b. 2201
bedraḳa (<A.) kılavuz, rehber
b.+dur 12
bed-sirişt (<F. bed+sirişt) kötü yaradılışlı, ahlâksız
b.+ni 149

Marfat.com

behīme (<A.) dört ayaklı hayvan
b. 1571
behişt (<F.) cennet
b. 264, 272
b.+ni 149
behre (<F.) pay, hisse
b. 372
belā (<A.) bela
b. 561
belki (<A. bel + F. ki) belki, hatta
b. 234
bend (<F.) boğum
b.+iġaça (ilig bendi) 519, 587
bende (<F.) kul
b. 59, 394, 1141, 1291, 1406, 1433, 1545, 1546, 1546, 1947
b.+ (big-i bende) 1293
b.+ (bol-) 1144
b.+din 298
b.+ġa 1657
b.+leri 1137, 1423
bendelıḳ (<F. bende + T. lıḳ) kulluk → bendelik
b.+tur 114
bendelik (<F. bende + T. lik) kulluk → bendelıḳ
b.+din 288
benefşe (<F.) menekşe
b. 1796
benī-ādem (<A. benī+ādem) insanlar
b. 231
ber-ā-ber (<F. ber+ā+ber) eşit, aynı derecede, beraber
b.+ (tut-) 1271
bercā (<F. ber+cā) yerinde, uygun → becā
b.+ (kiltür-) 1995
b.+ (kitür-) 1960
ber-devām (<Peh. ber + A. devām) devamlı
b.+ (ol-) 2205
ber-ḥaḳ (<Peh. ber + A. ḥaḳ) şüphesiz
b. 41
b.+tur 204
beri (<E.T. berü < A.T. be:ri) beri, ön
b. 153
berī (<A.) günahsız, temiz, arınmış
b.+ (ol-) 100
berīn (<F. ber+īn) en yüksek, üstün
b.+(bol-)200
berḳ (<A.) şimşek
b.+ (mişāl-i berḳ) 250
ber-kemāl (<Peh. ber + A. kemāl) mükemel, tamām
b. 3, 83
bernā (F.<Peh.) delikanlı, yiğit
b. 450, 711
ber-ṭaraf (<Peh. ber + A. ṭaraf) giderme
b.+ (bol-) 2191, 2206
bes (<F.) yeter, yetişir; çok; uygun
b. 625, 1162, 1277, 1308, 1802, 2103, 2207, 2250
b.+ (ḳıl-) 181
b.+turur 653, 1027, 1028
b.+tür 78, 333, 489, 533, 555, 613, 779, 1029, 1259, 1483, 1653
be's (<F.) sıkıntı, korku
b.+ (be's-i bī-dermān) 276
besī (<F.) çok
b. 111, 924
beşer (<A.) insan
b. 224
b.+ġa 107
bevl (<A.) idrar
b. 445, 449, 553
b.+in 414
b.+ini 417
b.+ning 447
beyān (<A.) anlatma, bildirme, açık söyleme
b.+ (eyle-) 292
b.+ (it-) 65, 293, 328, 2253
b.+ (ḳıl-) 46, 1965
beyt (<A.) ev
b.+ (beyt-i muḳaddes) 146
b.+ (sākin-i beyt) 352
beyż (<A.) parlak, ap ak
b.+ (beyż künler: ayın 13, 14 ve 15. günleri) 1613
b.+bar (eyyām-ı beyż) 1612
bıçaḳ (<D.L.T. bıç- aḳ) bıçak
b. 425
bıḳın (<D.L.T. bıḳın < *bıḳ+'n) böğür
b.+ġa 903
bī-ābān (<Peh.) çöl
b.+da 642
bī-beḳā (<F. bī + A. beḳā) devamlı, kalıcı olmayan
b. 23
bid'at (<A.) dine aykırı yeni âdetler

Marfat.com

b.+ (ol-) 449
bidāyet (<A.) başlangıç
b.+idür 1094
bī-dermān (<F.) halsiz, çaresiz
b.+ (be's-i bī-dermān) 276
bī-devā (<F. bī+ A. devā') çaresiz
b.+dur min 561
bī-du'ā (<F. bī+ A. du'ā) duasız
b. 1199
bī-duḫūl (<F. bī+ A. duḫūl) girişsiz
b.+durur 487
bī-ezān (<F. bī+ A. ezân) ezansız
b. 1095
big (<E.T.beg <A.T. be:g) bey
b.+ (big-i bende) 1293
b.+i 1292
b.+iniṅ 1293
bigin (<kip+i+n<A.T. kė:p) gibi (benzetme edatı)
b. 643
bī-ḥad (<F. bī+ A. ḥadd) pek çok
b. 207
bī-ḫāl (<F. bī+ A. ḫāl) beneksiz, günah karanlığı olmayan
b. 416
bih-būd (<F.) sağlıklı, sıhhatli
b. 1011
bī-heş (<F. bī+ A. heşş) keyifsiz
b. 240
bī-ḥisāb (<F. bī+ A. ḥisāb) sayısız, hesapsız
b. 243
bī-inzāl (<F. bī+ A. inzāl) uykuda düş azması / meni boşalması olmamış
b. 1571
bī-ḳāmet (<F. bī+ A. ḳāmet) cemaatle kılınan farż namāzlara başlamadan önce, cami v.b. yerlerde müezzin tarafından yavaşça okunan *kadkameti's-salât* cümleleri olmaksızın
b. 1095
bī-kefāret (<F. bī+ A. kefāret) kefāretsiz, cezasız
b. 1492, 1519, 1530, 1538, 1596
bī-kerāhat (<F. bī+ A. kerāhat) dolaylı olarak yasaklanmamış
b. 2105
bī-kerāhiyyet (<F. bī+ A. kerāyiyyet) yasaksız, mekruh olmayan
b. 365, 1081
bī-ḳıyām (<F. bī+ A. ḳıyām) namāzda ayakta durulan bölüm (kıyam) olmaksızın
b. 738
bī-ḳīl (<F. bī+ A. ḳīl) sözsüz
b. 229
bil (<OrhT.bėl <A.T. bė:l) bel
b. 538, 712, 729
b.+ge (bağla-) 1912
b.+iṅ 898
b.+iṅge 1705
bil- (<E.T.bil-) bilmek; kabul etmek; tanımaḳ
b. 39, 41, 41, 54, 72, 79, 83, 87, 104, 107, 115, 122, 123, 137, 162, 189, 204, 256, 263, 275, 277, 277, 279, 283, 284, 298, 300, 302, 303, 304, 306, 312, 314, 318, 325, 347, 371, 373, 373, 377, 377, 378, 385, 389, 400, 404, 407, 411, 412, 413, 414, 416, 419, 420, 421, 423, 424, 425, 427, 430, 433, 444, 450, 452, 460, 473, 476, 481, 484, 485, 485, 487, 493, 497, 501, 508, 510, 512, 513, 516, 517, 518, 527, 529, 537, 539, 541, 543, 544, 557, 570, 572, 574, 575, 577, 578, 579, 585, 591, 596, 613, 626, 636, 637, 638, 647, 652, 655, 661, 667, 676, 681, 697, 714, 717, 718, 719, 721, 721, 724, 724, 728, 735, 738, 739, 745, 745, 746, 763, 765, 768, 778, 784, 797, 798, 800, 804, 806, 809, 824, 827, 831, 842, 843, 846, 853, 854, 857, 864, 868, 870, 881, 882, 904, 907, 916, 921, 926, 929, 931, 934, 937, 940, 941, 943, 947, 948, 949, 951, 952, 954, 955, 956, 957, 959, 974, 975, 975, 977, 978, 980, 981, 996, 1000, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1013, 1017, 1035, 1036, 1037, 1042, 1043, 1049, 1051, 1054, 1056, 1071, 1073, 1075, 1081, 1090, 1097, 1098, 1099, 1099, 1100, 1110, 1118, 1120, 1124, 1125, 1126, 1131, 1135, 1135, 1137, 1138, 1147, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1157, 1160, 1164, 1170, 1179, 1180, 1182, 1185, 1192, 1195, 1198, 1200, 1201, 1209, 1210, 1219, 1224, 1226, 1230, 1231, 1233, 1235,

Marfat.com

1239, 1243, 1252, 1255, 1263, 1287, 1288, 1291, 1296, 1312, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1322, 1325, 1337, 1339, 1340, 1341, 1344, 1350, 1371, 1374, 1378, 1379, 1380, 1389, 1393, 1395, 1397, 1398, 1403, 1405, 1410, 1412, 1427, 1429, 1434, 1443, 1446, 1448, 1452, 1455, 1458, 1460, 1468, 1475, 1478, 1487, 1494, 1497, 1500, 1501, 1502, 1504, 1506, 1509, 1515, 1532, 1544, 1556, 1560, 1562, 1568, 1573, 1595, 1596, 1599, 1601, 1602, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1619, 1620, 1623, 1624, 1625, 1627, 1630, 1639, 1640, 1643, 1644, 1646, 1650, 1654, 1667, 1669, 1670, 1676, 1677, 1681, 1683, 1685, 1689, 1690, 1691, 1692, 1698, 1699, 1701, 1703, 1706, 1708, 171, 171, 1713, 1715, 1717, 1719, 1720, 1722, 1723, 1725, 1728, 1729, 1730, 1736, 1737, 1753, 1754, 1756, 1760, 1768, 1770, 1773, 1782, 1784, 1784, 1792, 1793, 1795, 1797, 1797, 1801, 1820, 1830, 1833, 1850, 1857, 1857, 1873, 1876, 1887, 1888, 1902, 1913, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1927, 1928, 1931, 1931, 1936, 1957, 1972, 1988, 1992, 2002, 2003, 2008, 2012, 2015, 2017, 2033, 2038, 2040, 2042, 2043, 2049, 2051, 2054, 2067, 2069, 2071, 2071, 2083, 2090, 2091, 2093, 2097, 2100, 2102, 2103, 2104, 2105, 2109, 2117, 2117, 2118, 2139, 2154, 2166, 2176, 2180, 2183, 2197, 2198, 2198, 2201, 2202, 2203, 2206, 2208, 2209, 2211, 2231, 2233, 2242

b.-dinğ 708, 1425, 1428

b.-e sin 695

b.-gen 1808

b.-genimçe 1275

b.-ge sin 16, 19, 44, 348, 349, 388, 397, 569, 672, 766, 883, 1091, 1121, 1149, 1213, 1286, 1449, 1531, 1579, 1678, 1867, 1874, 1891, 2001, 2086, 2126, 2205, 2207, 2234

b.-gey 140, 236, 239, 2046

b.-gey siz 1896

b.-gil 28, 42, 52, 161, 265, 279, 351, 362, 380, 387, 402, 440, 442, 442, 443, 446, 449, 505, 528, 552, 603, 644, 663, 665, 674, 711, 741, 747, 758, 799, 808, 813, 1009, 1028, 1064, 1070, 1087, 1107, 1181, 1289, 1303, 1413, 1448, 1517, 1522, 1590, 1660, 1673, 1680, 1691, 1789, 1794, 1802, 1934, 1941, 1942, 1951, 1953, 1996, 2010, 2074, 2225

b.-iben 302, 1016, 1184, 2179

b.-inğ 89, 159, 244, 365, 439, 730, 749, 1034, 1168, 1172, 1176, 1248, 1948, 1955, 2151

b.-inğiz 93, 93, 100, 156, 157, 181, 330, 340, 982, 1166, 1214, 1249, 1514, 1865

b.-ip 597, 730, 1328, 1356, 1934, 2138

b.-iptür min 21

b.-men 566

b.-mes 924, 1184

b.-mesler 101

b.-meydür 201

b.-meyin 95

b.-se 382, 969, 1114, 1701, 1862

b.-se kirek 1498, 1511

b.-seng 818, 887, 945, 1163, 1324, 1651, 2041

b.-sün 202, 507, 509, 589, 703, 740, 761, 802, 961, 1065, 1165, 1499, 1668, 1686, 1718, 1732, 1739, 1745, 1761, 1783, 1815, 2065, 2172, 2190, 2218

b.-sünler 2112

b.-ür 4, 71, 658, 986, 1454, 1700

b.-ürde 1712

bile (<bir+le) 1. ile → birle, bilen, ile

b. 5, 84, 84, 86, 130, 316, 396, 422, 451, 548, 615, 636, 644, 657, 677, 718, 884, 945, 950, 992, 1064, 1074, 1083, 1204, 1244, 1269, 1369, 1369, 1428, 1447, 1572, 1573, 1574, 1771, 1881, 1914, 2009, 2099, 2100, 2115, 2135, 2160, 2180, 2218

b.+dür 396

2. ile

b. 168, 256, 273, 384, 385, 432, 454, 756, 910, 988, 1017, 1051, 1175,

Marfat.com

1237, 1306, 1524, 1711, 1811
bilek (<D.L.T. bilek) bilek
b.+im (bilegim) 2256
bilen (<bir+le+n) ile (çekim edatı)→ birle, bile, ile
b. 342, 1460
bilen (<bir+le+n) ile (bağlama edatı)
b. 1757
bilig (<E.T.bil-ig) bilgi
b. 638
bilinme- (<bil-in-me-) bilinmemek
b.-se 381
bilme- (<bil-me-) bilmemek
b. 1510
b.- (revā) 618
b.-gen 46, 72, 436, 1965
b.-genge 395
b.-se 782
b.-seng 17
bilmek (<bil-mek) bilmek
b. 647, 1066
b.+i (bilmegi) 374
b.+in (bilmegin) 1099
b.+te 496
bilmeklik (<bil-mek+lik) bilmek
b. 43
b.+kirek 909, 1102
bīm (<F.) korku
b. 1254
b.+ 278
bī-memāt (<F. bī+ A.memāt) ölümsüz
b.+turur 66
bī-menī (<F. bī+ A. menī) spermsiz
b. 1570
binā (<A. binā') ev
b.+ (binā-yı ḫayrābād) 1433
bī-nihāyet (<F. bī+ A. nihāyet) sınırsız, sonsuz
b.+idin (luṭf-ı bī-nihāyet) 143
bī-'öẕr (<F. bī+ A. 'öẕr) özürsüz, sebepsiz
b. 952
b.+ (nafl-ı bī-'öẕr) 712
bir (<E.T.bir <A.T. bīr) bir, herhangi bir (belirsizlik sıfatı)
b. 49, 69, 75, 93, 104, 105, 134, 136, 143, 206, 207, 233, 304, 312, 313, 324, 334, 339, 358, 391, 396, 398, 408, 480, 483, 483, 484, 503, 503, 504, 517, 529, 543, 551, 554, 555, 555, 556, 563, 564, 564, 567, 581, 629, 639, 664, 694, 702, 707, 745, 748, 749, 759, 772, 800, 807, 810, 818, 821, 828, 829, 836, 847, 883, 897, 913, 922, 942, 946, 946, 955, 965, 985, 1005, 1006, 1025, 1026, 1044, 1045, 1046, 1058, 1061, 1070, 1072, 1073, 1119, 1178, 1179, 1180, 1183, 1196, 1250, 1250, 1287, 1288, 1294, 1296, 1314, 1347, 1376, 1395, 1415, 1435, 1437, 1525, 1558, 1584, 1610, 1615, 1618, 1657, 1658, 1674, 1677, 1695, 1713, 1723, 1774, 1801, 1802, 1825, 1827, 1829, 1829, 1842, 1848, 1852, 1869, 1869, 1871, 1879, 1919, 1923, 1951, 1956, 1994, 2025, 2085, 2085, 2128, 2132, 2184, 2194, 2196, 2220, 2221, 2238
b.+ (bir niçe) 1416
b.+ (bir yolı) 716, 945, 1728
b.+ (her bir) 99, 641, 1908, 2114, 2119
bir (<E.T bir <A.T.bīr) 1, bir (sayı sözü); tek
b. 96, 458, 635, 636, 636, 637, 638, 638, 752, 770, 772, 779, 918, 975, 1148, 1168, 1288, 1335, 1341, 1341, 1342, 1345, 1348, 1349, 1350, 1355, 1357, 1358, 1447, 1483, 1488, 1490, 1585, 1639, 1721, 1735, 1812, 1819, 1820, 1832, 1870, 1871, 2025, 2033, 2119, 2226
b.+ (bir bir) 33, 409, 459, 513, 659, 763, 844, 930, 1097, 1101, 1123, 1313, 1414, 1609, 1679, 1738, 2024
b.+de 1514
b.+din 823, 1802
b.+durur 1159
b.+dür 56, 373
b.+n (birin birin) 1378
b.+ise 1364
2. denk, aynı, bir
b. 9
b.+ (tut-) 310
bir- (<E.T.ber- ~bir- A.T. bė:r-) vermek; y.f.
b. 32, 286, 1140, 1140, 1141, 1145, 1158, 1315, 1319, 1325, 1326, 1326, 1328, 1330, 1333, 1335, 1336, 1336,

Marfat.com

1342, 1343, 1343, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1351, 1352, 1355, 1356, 1360, 1361, 1364, 1367, 1406, 1436, 1437, 1447, 1456, 1457, 1556, 1846, 1868, 1889, 1905, 2236
b.- (cavāb) 1450
b.- (ḳan) 1819, 1832
b.- (ṣadḳa) 1156
b.- (zekāt) 1411, 1434, 1445
b.-diler (-ge zīnet ü zeyn) 169
b.-dïŋ 1425
b.-ey 1361, 1554
b.-ge 985
b.-genni 1430
b.-ge sin 1146, 1148, 1552
b.-ge sin (tevfīḳ) 1278, 2251
b.-gey 270, 270
b.-gey (devā) 567
b.-gey (şifā) 567
b.-gey (zekāt) 1422
b.-geyler 237
b.-gil 1120, 1139, 1304, 1312, 1331, 1339, 1341, 1350, 1357, 1358, 1369, 1374, 1446, 1554
b.-iben 1557, 1671
b.-ip 1360, 2221
b.-mes 1291, 2212
b.-mes (meded) 80
b.-mes (ziyān) 527, 2173
b.-meyin 1555
b.-se 1292, 1422, 1457, 1558
b.-se (cavāb) 242
b.-se (süt bir-) 1588
b.-seŋ 1158, 1360, 1375, 1435
b.-sün 1142, 1586
b.-ür 106, 1143, 1292, 1359, 1597, 1724, 1858, 1891, 2212, 2213
b.-ür(1) 1390, 1391
b.-ür (destūr) 245
b.-ür (fidye) 1635
b.-ür (ziyān) 661
b.-ür iseŋ 1156
b.-ür sin 1552
b.-ürüŋ 1147
birbiri (<bir+i bir+i) birbiri
b.+ge 208, 225
birev (<Orh.T. bir+egü) her bir
b. 1045, 1194, 1301
b.+ni 1671
birge (<bir+ge) beraber
b. 96
birgü (<bir-gü <A.T.bė:r-) vergi
b. 1292
b.+si 1894
birgülük (<bir-gü+lük <A.T.bė:r-) verilecek, verilmesi gereken
b. 1325, 1338, 1553, 1859
biri (<bir+i) biri, bir tanesi (belirsizlik zamiri)
b. 29, 66, 94, 94, 94, 94, 95, 106, 108, 108, 112, 112, 119, 121, 121, 253, 253, 307, 307, 307, 431, 441, 441, 450, 514, 543, 570, 767, 798, 828, 883, 934, 979, 1005, 1025, 1048, 1058, 1098, 1314, 1390, 1415, 1439, 1482, 1482, 1649, 1674, 1680, 1688, 1713, 1744, 1755, 1857
b.+ (biri biri) 1518
b.+de 1514
b.+de (her biri) 241
b.+din (her biri) 1867
b.+durur 578
b.+dür 837
b.+ge 1685
b.+ge (biri biri) 1518
b.+ge (her biri) 1461, 1519, 1771, 1799, 1893
b.+n 408
b.+n (her biri) 1828
b.+ni 310, 1690, 1874
b.+ni (her biri) 104, 302
b.+niŋ 460
b.+si 104, 106, 119, 206, 253, 276, 441, 648, 669, 1044, 1408, 1713, 1723, 1774, 2198
b.+si (her birisi) 93
b.+sidür 1043
b.+sige 130, 407, 481, 537, 1452
b.+sini (her biri) 2065
biriş (<bir-iş <A.T. bė:r-) veriş
b. 1354, 1429
b.+iŋ 1337
birle (<bir+le) ile → bile, bilen, ile
b. 1, 2, 46, 63, 63, 95, 96, 113, 148, 153, 170, 230, 329, 452, 463, 463, 561, 571, 588, 589, 609, 610, 614, 626, 631, 640, 644, 645, 698, 701, 720, 749, 783, 906, 946, 949, 957,

974, 1014, 1014, 1018, 1019, 1088, 1114, 1119, 1151, 1152, 1153, 1268, 1317, 1322, 1363, 1370, 1444, 1488, 1515, 1542, 1707, 1719, 1734, 1792, 1856, 1880, 1990, 2014, 2038, 2085, 2202, 2238
b.+bar 698
b.+dür 88
birle(1) ile (bağlama edatı) → bile, bilen, ile
b. 16, 61, 230, 329, 353, 398, 400, 412, 425, 438, 460, .570, 719, 747, 784, 815, 842, 843, 930, 1011, 1013, 1232, 1236, 1411, 1578, 1810, 1862, 2182, 2194, 2200
birme- (<bir-me-) vermemek
b. 1142
b.-gen 1379
b.-ŋğ 1424
b.-se 1293
b.-sün 1421
birmek (bir-mek) vermek
b. 1144, 1157, 1311, 1904
b.+ide (birmegide) 1286
b.+ini (birmegini) 1154
b.+iŋğ kirek 1448
b.+ke (fidye) 1599
bir toḳsan (bir toḳuz on) 90, doksan (sayı sözü)
b. 1152
bī-rükū‘ (<F. bī+ A. rükū‘) rüku olmadan
b. 806
bir yarım (bir yar-ım<A.T. yār-) yarım
b. 637
bī-sa‘ādat (<F. bī+ A. sa‘ādat) mutsuz, talihsiz
b.+tur 72
bisāṭ (<A.) kilim, yaygı
b. 366
bī-sebebī (<F. bī+ A. sebebī) sebepsiz
b. 91
bi’smil (<A.) (Allah’ın) adıyla → bi’smi’llāh
b. 833, 1103
bi’smi’llāh (<A.) (Allah’ın) adıyla → bi’smi’llāh
B. 586, 888
bīst (<F.) 20, yirmi (sayı sözü)
b. (bīst yek: 20’de bir) 1383
bisyārī (<F.) çok, pek çok
b. 2162
biş (<E.T. bė:ş) 5, beş (sayı sözü)
b. 28, 30, 299, 502, 502, 962, 1024, 1324, 1325, 1345, 1549, 1601, 1647, 1681, 1682, 1718, 1719, 1814, 2102
b.+durur 518, 664
b.+dür 506, 569
b.+idin 1355
b.+ini 762
b.+ke (kir-: 5 yaşına girmek) 1350
b.+tin 1692
b.+turur 1345, 1934
bīş (<F. pīş) ön , ileri
b.+ (bīş-i namāz) 213
bī-şek (<F. bī+ A. şekk) şüphesiz
b. 4, 4, 30, 203, 308, 736, 769, 862, 869, 907, 1036, 1473, 1511, 1631, 1820, 2173
bişinçi (<E.T. bė:ş+inç+i) beşinci
b. 754, 1396, 1637, 1638, 1808
b.+ge 1639
bit (<A.T. bīt ~bıyt) bit
b. 412, 1869, 1870
b.+ni 1866
bī-tavaḳḳuf (<F. bī+ A. tavaḳḳuf) durmaḳsızın, beklemeksizin
b. 1198, 1273
biti- (<E.T. biti- <Çin.bi +T. +i-) yazmaḳ
b.-ŋğ 35, 1512
b.-ptürler 393
b.-ti (bitti) 417
bitil- (<biti-il-) yazılmaḳ
b.-genni 1974
bitime-(<biti-me-) yazmamaḳ
b.-ŋğiz 183
bī-vaḳt (<F. bī+ A. vaḳt) vakitsiz
b. 1023
bī-vużū (<F. bī+ A. vużū) abdestsiz
b. 1020, 1021
b.+ (bol-) 1834
b.+ (ḳıl-) 1830
biyik (<Orh.T. bedü-k) büyük, yüksek
b. 1018
b.+ (ün) 1018
biz (<E.T. biz <A.T. bi+z) biz (I. Ç.Ş.Z.)
b.+din 894
b.+ge 10, 209, 274
b.+lerge 210
bī-żarūr (<F. bī+ A. żarūr) gerekmedikçe, zorunluk olmadıkça

b. 608, 1628, 2039
boğuzlan- (boġ-ᵘz+la-n- <E.T. boġaz~boğuz) boğazlanmaḳ
b.-ġan 411
bol- (<E.T. bol- <A.T. bōl-) olmaḳ (y.f.) → ol-
b. 280, 280, 1705, 1962
b.- (āgāh) 313, 320, 586
b.- (āgeh) 1755
b.- (cem‘-ḫāṭır) 2014
b.- (cem‘-i ḫāṭır) 720
b.- (efzūn) 24
b.- (ḥāżır) 720, 1679, 2014
b.- (ḥelāl) 1738
b.- (hümāyūn) 24
b.- (kāmrān) 25
b.- (oyġaḳ) 1924
b.- (vāḳıf) 2068
b.-dı 69, 167, 331, 379, 430, 488, 494, 496, 506, 511, 531, 539, 539, 549, 561, 569, 571, 573, 596, 638, 699, 738, 971, 987, 997, 1004, 1044, 1110, 1152, 1163, 1174, 1185, 1280, 1287, 1318, 1319, 1323, 1334, 1389, 1430, 1445, 1553, 1610, 1615, 1639, 1643, 1645, 1646, 1657, 1662, 1663, 1679, 1681, 1917, 1920, 2004, 2084, 2106, 2164, 2200
b.-dı (cāʾyiz) 644, 1911, 2230
b.-dı (farīża) 964
b.-dı (farż) 49, 376, 380, 513, 581, 702, 754, 754
b.-dı (güvāh) 187
b.-dı (ḥarām) 197, 1601
b.-dı (īmān) 276
b.-dı (mekrūh) 888, 890, 902, 904, 907, 913, 926, 1435, 2128
b.-dı (meşkūk) 351
b.-dı (meẕkūr) 216, 1674, 1977
b.-dı (mubāḥ) 1593
b.-dı (mūcib-i cezā) 1774
b.-dı (mūcib-i ġıẕā) 1774
b.-dı (mūcib-i ġusl) 482
b.-dı (mūcib-i ḳan) 1776, 1856
b.-dı (muḫteliṭ) 148
b.-dı (müstaḥab) 864
b.-dı (nāḳıż) 550
b.-dı (noḳṣān) 544
b.-dı (rāh-nümāy) 10
b.-dı (revā) 701, 1020, 1115
b.-dı (şermende) 177
b.-dı (ṭavf) 1948, 1955
b.-dı (vācib) 772, 1935, 1950
b.-dılar (meẕkūr) 1595
b.-ġalı 2220
b.-ġan 1300
b.-ġan (fevt) 960, 1635
b.-ġan (lāzım bolġan olsa) 2214
b.-ġan (meẕkūr) 1675, 2127
b.-ġan (müstaḥab) 1615
b.-ġan bar 1241
b.-ġanda 1221, 1462, 1666
b.-ġanda (‘āzım) 2150
b.-ġandur 682
b.-ġannı 1199
b.-ġa sin 2053
b.-ġa sin (ṭāhir) 540
b.-ġay 220, 324, 410, 491, 616, 616, 690, 705, 942, 1180, 1295, 1297, 1297, 1342, 1400, 1835, 1879
b.-ġay (‘adem) 230
b.-ġay (‘ayān) 220
b.-ġay (āzād) 1407
b.-ġay (cihet) 195
b.-ġay (def‘) 531
b.-ġay (emr) 229
b.-ġay (ḥāżır) 248
b.-ġay (kelāmı bir bol-) 9
b.-ġay (kem) 135
b.-ġay (ma‘ṣiyet) 195
b.-ġay (me’mūr) 232
b.-ġay (nāḳış-ı vużū) 410
b.-ġay (revān) 341
b.-ġay (ṭaleb) 942
b.-ġay (ziyād) 1650
b.-ġay kirek 324
b.-ġaylar (cāvidān) 273
b.-ġuça 676, 677, 1337, 1506, 1956, 2005
b.-ġunça 1320, 1325, 1341, 1435
b.-ġusı 1338
b.-ġusı (bāṭıl) 627
b.-ġusı (meẕkūr) 2167
b.-ġusıdur 58
b.-mas 350, 350, 1604
b.-mas (neces) 337
b.-may durur 339
b.-mayın 457

Marfat.com

b.-mış 299
b.-sa 4, 7, 7, 12, 40, 42, 296, 319, 327, 334, 335, 357, 364, 389, 412, 415, 423, 426, 445, 448, 519, 524, 525, 527, 531, 545, 545, 548, 553, 568, 617, 619, 620, 628, 641, 643, 657, 668, 685, 701, 739, 778, 780, 787, 794, 795, 820, 823, 858, 875, 896, 902, 919, 927, 927, 929, 931, 935, 936, 946, 952, 953, 972, 989, 996, 1020, 1045, 1045, 1045, 1047, 1053, 1069, 1080, 1096, 1113, 1130, 1136, 1141, 1145, 1147, 1148, 1158, 1186, 1196, 1229, 1254, 1288, 1290, 1298, 1299, 1300, 1304, 1317, 1326, 1331, 1334, 1337, 1342, 1344, 1348, 1349, 1359, 1392, 1442, 1447, 1451, 1484, 1484, 1501, 1509, 1515, 1553, 1570, 1586, 1619, 1659, 1660, 1762, 1781, 1787, 1801, 1805, 1842, 1845, 1856, 1861, 1867, 1877, 1886, 1901, 1905, 1910, 1982, 2006, 2026, 2036, 2045, 2057, 2120, 2178, 2189, 2194, 2195, 2199, 2210, 2223, 2229, 2257, 2257
b.-sa (‘ābid) 211
b.-sa (āfet) 1463
b.-sa (bāliġ ü ‘āḳıl) 28
b.-sa (bar bol) 32
b.-sa (bende) 1144
b.-sa (ber-ṭaraf) 2191, 2206
b.-sa (bī-vużū) 1834
b.-sa (cünüb) 1831
b.-sa (devā) 1542
b.-sa (farż) 746, 891
b.-sa (fāsıḳī) 211
b.-sa (fevt) 1040
b.-sa (ġālib) 1576
b.-sa (ġanī) 1413
b.-sa (ḥācet) 2140
b.-sa (helāk) 1381
b.-sa (ḥelāl) 417, 1743, 2191
b.-sa (imām) 995
b.-sa (īmān) 252
b.-sa (inzāl) 1517, 1563, 1791
b.-sa (izdihām) 2171
b.-sa (ḳat) 1330
b.-sa (ḳay) 1572
b.-sa (ḳāyim ü sācid) 184
b.-sa (ḳażā) 980, 998, 1600
b.-sa (kiçik) 456
b.-sa (ḳurbān) 1855
b.-sa (ḳuruḳ) 406, 456
b.-sa (ḳut) 2178
b.-sa (lāzım) 1545
b.-sa (māl-ı ḥelāl) 1970
b.-sa (mekşūf) 1838, 1839
b.-sa (me’kūl) 411
b.-sa (me’mūm) 1061
b.-sa (menḳūş) 370
b.-sa (mer’ī) 422
b.-sa (mevcūd) 1656, 1665
b.-sa (meẕkūr) 1075
b.-sa (munḳażī) 624
b.-sa (mübtedī) 182
b.-sa (müşrik ü kāfir) 257
b.-sa (nafaḳa) 1651
b.-sa (nafl) 881
b.-sa (nā-pāk) 344
b.-sa (necāset) 424
b.-sa (nisāb) 1368
b.-sa (noḳṣān) 2234
b.-sa (pāk) 471
b.-sa (pedīd) 660
b.-sa (peydā) 2052
b.-sa (revān) 334, 345
b.-sa (rūze tutar bol-) 1762
b.-sa (ṣābit) 1495
b.-sa (ṣaf) 1487
b.-sa (ṣāliḥ ü ‘ābid) 184
b.-sa (şek) 819
b.-sa (şirket) 2118
b.-sa (ṭāḥir) 343
b.-sa (te’ẖīr) 817, 1666
b.-sa (terk) 816, 1084, 1850
b.-sa (uluḳ) 456
b.-sa (vuḳūf) 2073
b.-sa (yıraḳ) 635
b.-sa (yırtuḳ) 620
b.-sa (yitmegen) 1362
b.-sa (zāhid) 211
b.-sa (ẓāhir) 490
b.-sa (ẓālimī) 211
b.-sa (zāyil) 2189
b.-sa (ziyād) 497
b.-sa kirek 685
b.-sa kirek (müstaḳır) 51
b.-sa kirek (müstamir) 51

Marfat.com

b.-sa kirek (pāk) 646
b.-sa kirek (tişi) 1353
b.-salar 1909
b.-salar (berīn) 200
b.-san 2125
b.-sanğ 502, 803, 1379
b.-sanğız 46, 1965
b.-sun 132, 748, 928, 1074, 2240
b.-sun (‘āzım) 1843
b.-sun (cünüb) 348
b.-sun (inzāl) 1541
b.-sun (ḳarangu) 81
b.-sun (yavuḳ) 81
b.-sun (yıraḳ) 81
b.-unğ (āgāh) 337, 944, 1764
b.-unğ (āgeh) 344, 2249
b.-up (muḥrim) 1772
b.-up idi 1281
b.-up mudur 819
b.-ur 125, 311, 346, 495, 499, 668, 673, 680, 683, 1036, 1114, 1114, 1324, 1481, 1534, 1622, 1758, 1883, 1929, 2243
b.-ur (‘āzım) 2148
b.-ur (bāṭıl) 631, 1782
b.-ur (cenābet) 485
b.-ur (ḫalel) 203
b.-ur (helāk) 436, 1382
b.-ur (ḥelāl) 1758, 2121, 2129
b.-ur (inzāl) 1519
b.-ur (kāfir) 171
b.-ur (lāzım) 1687, 1843, 1848, 1855, 1892
b.-ur (mu‘āḳıb) 1184
b.-ur (müstaḳīm) 1905
b.-ur (pāk) 421, 436
b.-ur (ṣāyim) 1885
b.-ur (su’āl) 241
b.-ur (şefī‘) 245
b.-ur (şek) 821
b.-ur (taḥḳīḳ) 36
b.-ur (tamām) 680
b.-ur (vācib) 198, 813
b.-ur (ẓāhir) 540
b.-urda (maḥrem) 1730
b.-urda (munfaṣıl) 486
b.-urıdın (füzūn) 675
b.-urığa (vīrān) 203
bolma- (<bol-ma-) olmamaḳ (y.f.)
b.- (ẕākir) 503
b.-dı 631
b.-ġan 334, 589, 656, 996, 1196
b.-ġan (munḳaṭı‘) 1575
b.-ġay 135, 231, 706, 1173, 1173, 1175, 1176, 1294, 1401, 1402, 1402, 1897, 2228
b.-ġay (lāzım) 1841
b.-ġay (tansūḫ) 142
b.-ġıl 1789
b.-ğunça 1489
b.-nğ 113
b.-nğ (hem-zebān) 113
b.-sa 337, 356, 398, 707, 740, 796, 801, 908, 989, 1015, 1237, 1298, 1309, 1537, 1672, 1902, 2000, 2064
b.-sa (imkān) 1670
b.-sa (istiṭā‘at-ı i‘tāḳ) 1547
b.-sa (rāżı) 1056
b.-sa (vuḳūf) 2071
b.-sanğ (ḥāżır) 722
b.-sun 453, 719, 1172, 1549
b.-sun (cüdā) 758
b.-sun (fāṣıla) 2086
b.-sun (igri) 1060
b.-sun (inzāl) 1541
b.-sun (ṣāḥib-i ‘öẕr) 1058
bolmaḳ (<bol-maḳ) olmak (y.f.)
b. 910, 918, 2051
b.+da (bolmaġda) 468
b.+ı (bolmaġı) 556, 919
b.+tın 672
boş (<A.T. bōş) boş
b. 468
boy (<E.T. bod) boy
b.+ı 1209
b.+ığa 13
boyun (<E.T. boyın <A.T. bōyın) boyun
b.+ığa (boynığa) 1089, 1558
b.+nı 751, 854
bölek (<E.T. böl-ek <A.T. bö:l-) bölük, kısım
b. 136
bölmek (<böl-mek) bölmek
b.+tin 288
böri (<E.T. böri <A.T. bö:ri) kurt
b. 1899
börk (<D.L.T. börk) başlıḳ, külah
b. 1810

Marfat.com

böyle (<bu+ile) böyle
b. 1117
bu (<Uyg.T. bu/bo <A.T. bō) bu (işāret zamiri) → mu
b. 67, 102, 198, 293, 316, 320, 321, 331, 381, 391, 410, 426, 437, 449, 453, 470, 479, 501, 504, 539, 548, 550, 569, 573, 579, 594, 642, 670, 698, 735, 757, 789, 815, 890, 913, 915, 916, 941, 943, 946, 947, 950, 956, 958, 979, 986, 1001, 1012, 1013, 1042, 1046, 1064, 1081, 1088, 1110, 1151, 1190, 1286, 1294, 1296, 1303, 1319, 1325, 1338, 1421, 1489, 1550, 1618, 1655, 1657, 1756, 1788, 1833, 1837, 1841, 1864, 1927, 1936, 1950, 1955, 1989, 1991, 2010, 2019, 2033, 2036, 2069, 2191, 2195
b.+bardur 1230, 1972
b.+dur 35, 47, 214, 235, 277, 316, 372, 416, 445, 450, 466, 475, 475, 476, 516, 553, 560, 656, 729, 785, 795, 871, 988, 1011, 1050, 1251, 1337, 1338, 1391, 1393, 1474, 1475, 1475, 1484, 1507, 1515, 1654, 1685, 1702, 1716, 1730, 1732, 1815, 1872, 1901, 1981, 2012, 2015, 2049, 2126, 2126, 2149, 2225, 2233, 2256
b.+durur 197, 318, 1177, 1253, 1353, 1806, 1820, 1852
b.+idi 292
bunça 2226 → munça, munççа
bunı 721 → munı
munĝa 52, 200, 387, 481, 584, 1015, 1421, 1698, 1728, 1807, 1843
munĝaça 579
munça 86, 86, 489, 679, 951, 1118, 1134, 1435, 1437, 2023, 2102, 2106, 2205 → bunça, munççа
munça bar durur 1922
munça dur 818
munça durur 1476
munççа 1247 → bunça, munça
munda 79, 299, 351, 360, 369, 369, 372, 487, 489, 532, 560, 645, 664, 668, 744, 752, 752, 757, 822, 840, 966, 1070, 1080, 1091, 1100, 1129, 1132, 1138, 1252, 1268, 1269, 1353, 1361, 1370, 1448, 1459, 1464, 1475, 1479, 1507, 1553, 1647, 1657, 1701, 1730, 1735, 1786, 1797, 1812, 1813, 1837, 1913, 1932, 1941, 1944, 1949, 1951, 1972, 2014, 2062, 2077, 2132, 2202
mundalar 2257
mundalarda 467
mundın 50, 234, 238, 590, 1101, 1187, 1317, 1355, 1505, 1656, 1769, 1809
munġa 1053 → munĝa
munı 28, 49, 162, 278, 286, 320, 473, 473, 496, 516, 584, 609, 667, 732, 735, 740, 758, 769, 791, 808, 847, 853, 854, 857, 868, 870, 961, 1018, 1036, 1061, 1124, 1140, 1151, 1165, 1181, 1186, 1192, 1200, 1204, 1209, 1214, 1219, 1239, 1263, 1264, 1293, 1318, 1335, 1450, 1575, 1625, 1661, 1664, 1703, 1715, 1715, 1716, 1718, 1730, 1737, 1745, 1763, 1768, 1800, 1895, 1921, 1930, 1952, 1954, 1988, 1994, 2003, 2008, 2044, 2054, 2074, 2078, 2109, 2112, 2124, 2131, 2141, 2143, 2151, 2183 → bunı
munıng 495, 669, 1286, 1319, 1341, 1455, 2004
bular 364, 433, 644, 677, 940, 944, 1219, 1240, 1241, 1308, 1362, 1363, 1434, 1442, 1473, 1541, 1565, 1571, 1641, 1646, 1793, 2111, 2166, 2198
b.+larda 401, 1315, 1378, 1449
b.+lardın 104, 246, 304, 438, 570, 1005, 1141, 1333, 1723
b.+larġa 281, 287, 332, 402
b.+larnı 284, 289, 463, 526, 909, 1102, 1108, 1312, 1368, 1543, 1897, 2002
b.+larnıng 1445
bu(1) (<Uyg.T. bu/bo <A.T. bō) bu (işāret ṣıfātı)
b. 26, 29, 45, 50, 66, 70, 70, 80, 116, 117, 119, 121, 123, 131, 139, 141, 141, 146, 150, 152, 154, 156, 172, 179, 191, 199, 201, 204, 204, 205, 213, 213, 230, 231, 233, 234, 263, 266, 266, 267, 293, 298, 300, 306, 308, 314, 314, 319, 321, 322, 324, 325, 334, 337, 342, 343, 343, 346,

Marfat.com

372, 383, 392, 393, 398, 408, 409,
414, 416, 420, 424, 427, 429, 432,
434, 435, 442, 444, 460, 471, 478,
492, 493, 499, 502, 510, 517, 525,
539, 541, 554, 554, 557, 561, 563,
566, 568, 572, 584, 589, 596, 611,
616, 623, 630, 632, 637, 638, 641,
641, 646, 648, 657, 658, 668, 671,
673, 674, 676, 681, 682, 685, 697,
697, 697, 699, 701, 706, 708, 709,
709, 710, 720, 721, 722, 728, 731,
733, 745, 755, 767, 776, 780, 790,
793, 804, 806, 806, 812, 820, 821,
822, 831, 831, 835, 841, 862, 891,
917, 921, 923, 928, 936, 951, 957,
959, 971, 980, 987, 991, 998, 999,
1000, 1001, 1003, 1007, 1009, 1010,
1012, 1013, 1014, 1016, 1022, 1031,
1033, 1041, 1047, 1057, 1058, 1059,
1065, 1066, 1067, 1070, 1071, 1073,
1074, 1077, 1082, 1084, 1088, 1110,
1111, 1114, 1126, 1126, 1132, 1138,
1139, 1141, 1144, 1148, 1149, 1154,
1155, 1156, 1158, 1161, 1162, 1182,
1185, 1190, 1191, 1191, 1192, 1193,
1193, 1194, 1195, 1202, 1203, 1205,
1205, 1215, 1216, 1220, 1225, 1227,
1229, 1232, 1236, 1242, 1243, 1244,
1249, 1250, 1251, 1255, 1255, 1255,
1257, 1259, 1260, 1260, 1262, 1265,
1266, 1267, 1267, 1270, 1270, 1270,
1272, 1277, 1283, 1295, 1299, 1318,
1321, 1325, 1332, 1333, 1340, 1353,
1356, 1391, 1393, 1404, 1407, 1407,
1410, 1410, 1420, 1427, 1427, 1429,
1431, 1431, 1432, 1440, 1454, 1456,
1458, 1461, 1462, 1468, 1470, 1470,
1474, 1477, 1477, 1481, 1483, 1485,
1492, 1500, 1503, 1508, 1510, 1512,
1522, 1524, 1527, 1530, 1532, 1534,
1538, 1546, 1548, 1551, 1560, 1567,
1568, 1573, 1580, 1581, 1585, 1587,
1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599,
1603, 1603, 1605, 1607, 1619, 1633,
1634, 1639, 1667, 1670, 1675, 1676,
1679, 1682, 1686, 1689, 1690, 1691,
1692, 1695, 1698, 1705, 1708, 1708,
1710, 1711, 1722, 1724, 1729, 1733,
1733, 1736, 1743, 1743, 1753, 1758,
1767, 1772, 1776, 1778, 1781, 1783,
1785, 1785, 1786, 1787, 1790, 1791,
1802, 1802, 1805, 1808, 1811, 1817,
1818, 1819, 1819, 1831, 1832, 1832,
1835, 1837, 1844, 1844, 1849, 1851,
1853, 1853, 1860, 1863, 1867, 1873,
1873, 1876, 1876, 1879, 1881, 1883,
1884, 1885, 1890, 1908, 1923, 1931,
1933, 1933, 1937, 1938, 1943, 1947,
1949, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960,
1962, 1966, 1970, 1970, 1973, 1973,
1974, 1974, 1976, 1976, 1977, 1984,
1985, 1985, 1992, 1998, 2006, 2012,
2012, 2017, 2018, 2020, 2025, 2026,
2027, 2028, 2030, 2030, 2030, 2030,
2033, 2033, 2041, 2042, 2043, 2053,
2056, 2060, 2061, 2064, 2065, 2068,
2071, 2077, 2078, 2078, 2085, 2086,
2090, 2091, 2093, 2095, 2096, 2097,
2099, 2099, 2101, 2107, 2109, 2114,
2116, 2116, 2121, 2122, 2123, 2129,
2138, 2139, 2142, 2146, 2153, 2154,
2154, 2157, 2158, 2163, 2172, 2177,
2177, 2179, 2179, 2180, 2183, 2186,
2193, 2196, 2197, 2202, 2204, 2208,
2211, 2216, 2217, 2218, 2219, 2222,
2223, 2224, 2225, 2227, 2227, 2228,
2230, 2230, 2239, 2241, 2246, 2248,
2250, 2252, 2256, 2258

buġday (<E.T. buġday) buğday
b. 1147, 1552, 1859, 1868, 1870
b.+dın 1146, 1586

Bū Ḥanīfe Nū'mān (<A. ö.i.) Ebu Hanife Numan. Hanefî mezhebinin kurucusu olup asıl adı Numan İbnü Sâbit
B.+dur 206

bul (<E.T. bul) bu (işāret sıfātı) → bu
b.+ 1548

bular (<bu+lar) → bu

bulutluḳ (bulut+luḳ<D.L.T. bulıt) bulutlu
b.+dur 1486

bunça (<bu+n+ça) → bu

Buraḳ (<A.) Hz. Muhammed'in Miraç'ta bindiği binek
B. 145, 145

burna (<burun+a <E.T. burun) önce → burun
b. 305, 311, 586, 599, 666, 732, 737, 1157, 1220, 1266, 1675, 1731, 1734,

Marfat.com

1742, 1748, 2186
b.+ġı 215, 1230, 1710, 1775, 1776, 2103, 2125
b.+ġıdın 2140
burnaraḳ (<burun+a+raḳ) daha önce → burunraḳ
b. 560, 975, 1156, 1781, 1848
burun (<E.T. burun) önce → burna
b. 216, 244, 451, 609, 894, 1086, 1120, 2096
b.+ġı 1217, 1664
b.+ġısı 105
b.+ḳısı 1719
burun (<E.T. burun < *bur+ᵘn) burun
b. 515, 756, 1531
b.+ġa 514
b.+ıge (burnıge) 1528
b.+nı 610
b.+unŋga (burnunŋga) 597, 875
burunraḳ (<E.T. burun+raḳ) daha önce → burnaraḳ
b. 466, 688, 1872
burūt (<A.) bıyık
b. 604
b.+unŋ (al-) 1707
būs (<F.) öpücük, öpüş
b.+ (miṣl-i būs) 1790
būse (<F.) öpücük, öpüş
b.+ (ḳıl-) 1516, 1988
buş- (<D.L.T. buş-) sıkılmak, huzursuz olmak
b.-mas 395, 1913
buşma- (<buş-ma-) huzursuz olmamak
b.-ġay 545
but (<E.T. but <A.T. būt) but
b. 866, 1799
buyruḳ (<D.L.T. buyur-uḳ) buyruk, emir
b.+ı (buyruġı) 1053
b.+ını (buyruġını) 462
buyur- (<E.T. buyur-) buyurmak, emretmek
b. 1177
b.-ġandın 101
b.-sa 114
bülend (<F.) yüksek, yüce
b. 2074, 2168
b.+ (it-) 53
b.+ (oḳu-: yüksek sesle, sesli, açıktan okumak) 784
bünyād (<F.) kurmak, yapmak
b.+ (ḳıl-) 1998
b.+ (it-) 1938
bürge (<D.L.T. bürge) pire
b. 412, 1898
bütün (<E.T. büt-ᵘn) bütün
b. 928, 2238

C

Cābir (<A. ö.i.) Câbir bin Abdullah el-Ensârî, sahabeden.
C. 1264
calḳ (<A.) mastürbasyon
c. 1517
cān (<F.) can
c. 52, 2014
c.+dın imes 68
c.+ıma 16
c.+lardur (ḫayl-ı cān) 131
c.+ların 224
cānib (<A.) yan, taraf
c.+iġa 1966, 1978
c.+i idi 177
cānlıġ (<F. cān+ T. lıġ) canlı
c.+nınŋ 928
cavāb (<A.) cevap
c. 938, 1030, 1031, 1034, 1370, 1373, 1380
c.+ (bir-) 242, 1450
c.+ını 218, 221
cāvidān (<F.) ebedî, daima
c. 258, 263
c.+ (bol-) 273
cāvidānī (<F.) ebediyyen, sonsuza dek
c. 290
cāy (<F.) yer
c.+ (cāy-ı namāz) 400
cāyiz (<A. cā'iz) uygun
c. 383, 714, 1010, 1054, 1157
c.+ (bol-) 644, 1911, 2230
c.+ (ol-) 212, 668, 1052, 1249, 1591, 1676, 2111, 2114
c.+bar 786, 2073, 2204
c.+durur 2169
c.+dür 359, 363
c.+imes 502, 621, 1172, 1424, 2202
c.+imestür 1422
c.+irmes 1414, 1418, 1420
c.+irmestür 872

Marfat.com

c.+irür 1896
Cebrā'īl (<A.) Dört büyük melekten biri olup vahiyleri peygamberlere iletmekle görevlidir. → Cebrāyil
C. 144, 145
Cebrayil (<A.cebrā'īl) → Cebrā'īl
C. 103
cehd (<A.) çalışma, çabalama
c. 312, 1114
c.+ (cidd ü cehd eyle-) 2252
c.+ (ḳıl-) 207
cehennem (<A.) Dinen ahirette günahkâr kulların gideceği yer.
c.+de 249
c.+ġa 260
cehl (<A.) bilgisizlik
c.+ (cehl-i farż) 26
cehr (<A.) yüksek (sesle), açıktan
c. 922
celle (<A.) Yüce olsun.
c. 939
celse (<A.) oturma, iki secde arasındaki kısa oturuş
c. 847, 897
c.+de 842
cem' (<A.) toplama; çoğul
c. 1304, 1328
c.+ (cem'-i ḫāṭır) 720
c.+ (it-) 462, 2062, 2082
c.+ (ḳıl-) 1329, 2014, 2063, 2064, 2083, 2084
c.+de 1596
c.+i 889
c.+ide 22
c.+ini 189
cemā'at (<A.) imamın arkasında namaz kılanlar; topluluk
c. 1035, 1074, 1085, 1204, 1208, 1244, 1250, 1257, 1595
c.+ıġa 1041
c.+ḳa 1028, 1043
c.+nı 1037, 1689, 1690
c.+ta 2064
c.+tur 1073
c.+tur (mescid-i cemā'at) 1627
cem'-ḫāṭır (<A.) gönülden, kendini vererek
c.+ (bol-) 2014
cemī' (<A.) bütün, hep
c. 631, 1495
c.+de 1259
cemre (<A.) küçük çakıl taşı; (Hac ibadeti esnasında) bir defa taş atma; Mina'da Küçük Cemre, Orta Cemre ve Akabe Cemresi olmak üzere üç yer vardır.
c. 2141
c.+ (cemre-i vüstā) 2139
c.+ (ḳıl-) 1737
c.+din 2139
cemreī (<A.) bir taş
c. 2146
cenāb (<A.) "şeref, onur ve büyüklük" terimi olarak kullanılır, hazret
c.+ıda 82
cenābet (<A.) cünüp, pis olma durumu
c.+ (bol-) 485
c.+tür 483
cenāze (<A.) cenaze
c. 693, 701, 1200
cenī (<A.) gizli, edep yeri?
c.+ (mişl-i cenī) 432
cennet (<A.) cennet, dinen ahirette iyi kulların gideceği yer.
c. 261, 269, 290
c.+ (cennet-i 'adn) 188
c.+ḳa 270
cennetīlıḳ (A. cennetī + T. +lıḳ) cennetlik
c.+larıġa 187
cennetlıḳ (<A. cennet + T. +lıḳ) cennetlik
c. 186
cerāḥat (<A.) yara, irin
c.+tur 1526
cerge (<F.) halka, daire
c.+side 762
c.+sige 55
cerīb (<A.) ölçü birimi, bir dönüm
c.+ge 1459
c.+ini 1460
cev (<F.) arpa
c. 638
cevāz (<A.) izin, caiz olma
c.+ (vaḳt-ı cevāz) 2106
c.+bar 367
c.+bardur 1049
cevf (<A.) boşluk
c.+ (cevf-i āsmān) 148
cevher (<A.) bir şeyin yapıldığı madde, öz
c. 60, 1366
Ceyhūn (<A.ö.i.) Ceyhun akar suyu

Marfat.com

C. 1661

cezā (<A. cezā') ceza
c. 1894
c.+ (mūcib-i cezā) 1774, 1874
c.+bar (mūcib-i cezā) 1873

cezm (<A.) karar, niyet; kati karar
c. (cezm-i cennetlıḳ)186
c.+ (eyle-) 734
c.+ (it-) 1966

cid (<A.cidd) ciddilik, çalışmağa değer → cidd
c.+ (körset-) 1077

cidd (<A.) ciddilik, çalışmağa değer → cid
c.+ (cidd ü cehd eyle-) 2252
c.+ (körset-) 932

ciger (<F.) ciğer, bağır
c.+im 16

cihān (<F.) dünya
c.+da 25

cihāt (<A.) vakıf maaşları
c.+ı 288, 1145, 1672

cihet (<A.) sebep, vesile; yön; yer; hizmet
c. 710, 950
c.+ (bol-) 195
c.+i 705
c.+iġa 704
c.+ḳa 707
c.+lerdin 1876

cimā' (<A.) cinsel ilişki
c. 506, 1473, 1515
c.+ (it-) 1521
c.+ıda 1791

cimār (<A.) (Hacda şeytan taşlamada kullanılan) küçük çakıl taşları
c.+ (remy-i cimār) 2142, 2144, 2149

cin (<A.cinn) cin, insandan ayrı olarak gözle görünmez, ele geçmeyen, algılanamayan varlık
c. 248

cināyetī (<A.) bir cinayet
c. 2210

cins (<A.) cins, tür
c.+ (cins-i dünyālik) 1402
c.+idin 643, 2110
c.+ini 1372

cism (<A.) cisim
c.+de 7
c.+inin̂g 431

cizm (<A.) porsiyon
c. 390

Cuḥfe (<A.) Mısır ve Suriye yönünden gelenlerin mikatıdır ki Mekke'ye yaklaşık 187 km.'dir.
C.+ (cuḥfe-yi mīḳat) 1683

cum'a (<A.) cuma (günü); toplanma
c. 511, 1248, 1610
c.+ (imām-ı namāz-ı cum'a) 1243
c.+da 728, 1071, 1092, 1093
c.+dın 1086
c.+ġa 1087
c.+nı (namāz-ı cum'a) 1064, 1075
c.+nın̂g 1091

cum'alik (<A.cum'a+ T. +lik) cuma için
c.+ (sünnet-i cum'alik) 1078

cübbe (<A.) cübbe, düğmesiz ve dik yakalı üstlük
c. 1810

cüdā (<F.) ayrı
c.+ (bol-) 758
c.+irmes 124

cümle (<A.) bütün, hep
c. 129, 166, 173, 534
c.+ (cümle-i baş) 591
c.+ (cümle-i enbiyā) 138
c.+ (cümle-i ḫalḳ) 54
c.+ (cümle-i müselmān) 1258
c.+ (cümle-i ten) 516
c.+ni 175

cünüb (<A.) şeriate göre yıkanıp abdesti almayı gerektiren durum; taharetsizlik
c. 487, 529, 1025, 1836
c.+ (bol-) 348, 1831
c.+ (ol-) 489
c.+ḳa 502

cürm (<A.) suç
c. 129
c.+dür 1666
c.+ġa 172

cüst (<F. çüst) dar, ensiz; uygun
c. 13

cüzv (<A.) parça; bir karışımdaki maddelerden her biri
c.+ (cüzv-i ḥayvān) 453
c.+ini 2079

Ç

Marfat.com

çāder (<F.<A.T. çāt-ır) çarşaf, örtü
ç. 1705
ç.+ (ḳıl-) 1706
çaġ (<D.L.T. çaḳ) zaman, çağ → çaḳ
ç. 341, 1155, 1171, 1807, 1884, 2152
çāgir (F.) şarap, şıra
ç. 409
çaġlıḳ (<çaḳ+lıḳ) gibi; miktar, kadar (anlamlarında)
ç. (isim+ça çaġlıḳ) 1134, 1295, 1485, 2102, 2217
çaḳ (<D.L.T. çaḳ) vakit, zaman→ çaġ
ç. 13, 684, 694, 697, 862, 870, 896, 1015, 1032, 1245, 1392, 1451, 1526, 1816, 1842, 1886, 1916
ç.+dur (çaġdur) 673, 694, 1390, 1390
ç.+ı (çaġı) 508, 1079, 1109, 1215, 1564
ç.+da (çaġda) 468, 491, 793
ç.+ıda (çaġıda) 2223
ç.+ıġa (çaġıġa) 2215
ç.+ı imes (ḥayż çaġı) 509
çāre (<F.) çare
ç.+ (ni çāre: çaresiz) 114, 114
ç.+si 2207
çarḫ (<F.) felek
ç.+ (çarḫ-ı sāyil) 509, 560
çarla- (<D.L.T. çar+la-) çağırmak, davet etmek
ç.-rnı 1023
çarmīna (<F.) kösele
ç.+ (miṣl-i çarmīna) 435
çaruḳ (<D.L.T. çaruḳ) çarık
ç. 617
çār yek (<F.çehār+yek) dörtte bir
ç.+çe 1821
çāşıt (<F. çāşt) kuşluk vaḳti → çāşt
ç.+ (namāz-ı çāşıt: Kuşluk vaḳtinde Hz. Muhammed'in kıldığı 12 rekatlık namaz) 1212, 1215
çāşt-gāh (<F.) kuşluk vaḳti
ç. 1506
çāşt (<F.) kuşluk vaḳti → çāşıt
ç. 1236, 1240
çataḳ (<çat-aḳ) çatık
ç. 1171
çayan akrep
ç. 336, 1898
çaynamaḳ çiğnemek
ç.+dın 1562
çeb (<F.) sol
ç.+ (çeb-i kitf) 1993, 1994
çekinek (<çek-in-ek < D.L.T. çek-) çekingen
ç.+çe 911
çend (<F.) her ne kadar
ç. 1420
çerā (<F.) otlak
ç.+da 1307, 1308, 1310
çerāyī (<F. çerā'ī) otlayıcı, otlayan
ç. 354
çıḳ- (<D.L.T. çıḳ- <E.T. taşıḳ-) çıkmak; geçmek; doğmak
ç. 2022, 2023, 2032
ç.-ar 447, 559, 1767, 2020
ç.-ar (1) 673, 685, 1315, 1438, 1971
ç.-ar (tüg çıḳar yir) 575
ç.-ardın (kün) 2096
ç.-ġaç 343
ç.-ıban 2164
ç.-ḳaç (āfitāb) 2048
ç.-ḳanda 1974
ç.-ḳanda (āfitāb) 2104
ç.-ḳa sin 2048
ç.-ḳıl 773
ç.-ḳuçadur (āfitāb) 2047
ç.-mas (iḥrām) 1844
ç.-sa 331, 629, 976, 1094, 1209, 1848, 1915
ç.-salar (çıġsalar) 542
ç.-sanğ 1629
ç.-sun 1258, 1742, 2057
ç.-sun (iḥrāmdın) 2179
ç.-sun (muḥṣir-i iḥrāmdın) 2187
çıḳar- (<çıḳ-ar-) çıkarmak
ç.-ıp 1814
ç.-sanğ 624
ç.-ur 626
çıḳış (<çıḳ-'ş) çıkış
ç.+ı 551
çıḳma- (<çıḳ-ma-) çıkmamak
ç.-ġay 258
ç.-ġıl 1628, 2039
çıḳmaḳ (<çıḳ-maḳ) çıkmak
ç. 837
ç.+ı durur (çıḳmaġı) 959
ç.+ḳa 838

çın (Uyg.T. çın < Çin. zhen) doğru
ç. 162, 1346
ç.+durur 541
çırma- (<çır-ma-) dolamak
ç.-sun (ayağını ayaġġa çır-: ayak ayak üstüne atmak) 477
çibin (<<A.T. çīpın) sinek, sivrisinek
ç. 336, 1578
çik- (<E.T çek-) çekmek
ç.-er (‘aẕāb u ‘iḳāb) 242
ç.-ip 145
ç.-tim (renc) 2245
çīkre (<F. çīkāre) neci, nasıl
ç.+sini 528
çirik (< çerig <A.T. çe:rig) asker
ç. 38, 993
ç.+in(çirigin) 47
çirk (<F.) kir, pis; yaradaki kan ve irin
ç. 492, 524, 525
ç.+i 527
çolaġ (<D.L.T. çolaḳ~çolḳuy) çolak
ç. 1171, 1173
çomaḳ (<D.L.T. çomaḳ < Mog.) sopa
ç.+ (yi-) 222
çömçen- (<*çöm-çe-n-) çömelmek
ç.-ip 899
çöp (<A.T. çīp) (diş fırçalamaya uygun) ince, yumuşak dal parçası
ç.+ (çöp-i misvāk) 589
çul çul, giysi
ç.+ını 2236
çomur- (<çom-ur- <D.L.T. çöm-) (suya) daldırmak, yıkamak
ç.-ġaylar 266
çūrāb (<F.) çorap
ç. 619
ç.+ḳa 618
çü (<F.çū) madem ki; zira; çünkü; -dığı zaman; artık (cümle başı edātı)
ç. 153, 631, 641, 827, 873, 874, 953, 1208, 1229, 1318, 1349, 1420, 1600, 1741, 1771, 1797, 1916, 1980, 2178
çün (<F.çūn) madem ki; zira; çünkü; -dığı zaman; artık (cümle başı edātı)
ç. 140, 164, 176, 228, 311, 472, 547, 576, 764, 835, 859, 876, 969, 1200, 1272, 1278, 1387, 1404, 2052, 2056, 2080, 2142, 2253
çünki (<F.çūn+ki) madem ki; zira; çünkü; -dığı zaman; artık (cümle başı edātı)
ç. 539, 580, 1076, 1267, 1630, 2251

D

dāfi‘ (<A.) –i gideren; kovan, uzaklaştıran
d.+i 531
dafḳ (<A.) (şehvetle meni) boşalma
d. 486
dağı (<Orh.T. taḳ-ı) dahi (çekim edatı)
d. 41, 308, 429, 481, 587, 588, 645, 698, 737, 808, 812, 890, 916, 943, 947, 949, 958, 1002, 1079, 1157, 1161, 1177, 1215, 1339, 1562, 1564, 1577, 1618, 1621, 1656, 1722, 1818, 1876, 1901, 1955, 2107, 2159
dağı (<Orh.T. taḳ-ı) ilave, takı
d.+larıda (ten dağılarıda: ten üstündekilerde ?) 398
dāḫil (<A.) dāḫil, içinde, iç
d. 377, 665, 2002
d.+ (dāḫil-i vaḳt) 1928
d.+ (dāḫil-i vaḳt-ı ṭavf) 1930
d.+ (fariża-i dāḫil) 1918
d.+ (iḥrām-ı dāḫil-i mīḳāt) 1694
d.+de 763
d.+i 1664
d.+imes 579, 1132, 1494, 1596, 1797
d.+imes turur 377, 576
d.+irmes turur 447
d.+irür 1660
d.+ni (farż-ı dāḫil) 731
daḫl (<A.) gelir
d. 1441
d.+ı 1400
ḍalālet (<A.) doğru yoldan sapma
ḍ.+te 128
dām (<F.) tuzak
d.+ (ḫavf-ı dām) 1046
dānā (<F.) bilen, bilici
d. 354, 449, 713, 739
d.+dur 76
dāniş (<F.) bilgili
d.+de 24
da‘vā (<A.) dava, , iddia, mesele
d.+ (da‘vā-yı nübüvvet) 157
da‘vat (<A.) dualar; davet
d. 606
d.+ (it-) 141

Marfat.com

Dāvūd (<F.) Kitap inen dört peygamberden biri
D. 121
dāyim (<A.dā'im) devamlı
d. 361, 1548
dāyimī (<A.dā'imī) devamlı
d. 375
def' (<A.) uzaklaştırma, giderme
d.+ (bol-) 531
d.+ (ḳıl-) 1463
d.+iġa 852, 1591
define (<A.) gömü, define
d.+ise 1300
deh-der-deh (<Peh.) ona on
d. 320, 337, 339
d.+çe 327
deh se (<Peh.) onda üç
d. 1455
deh yek (<Peh.) onda bir
d. 1445
d.+ (nıṣf-ı deh yek) 1450
delālet (<A.) yol gösterme, kılavuzluk
d.+ (it-) 1875
d.+te (ol-) 128
delk (<A.) ovalama, sürtme
d. 594, 594
dem (<F.) nefes; an, zaman
d. 230, 230, 1329, 1363, 1665, 1698, 1776, 1889, 1903, 2121, 2122, 2124, 2146, 2163, 2211
d.+ (sür-: üflemek) 105, 232
d.+de 233, 249
d.+ni (ṣūr içre dem sür-) 229
demāġ (<F.) burun
d.+ınġa 1527
demī (<F.) bir nefes
d. 530
derd (<F.) dert
d.+ime 567
derecāt (<A.) aşamalar, mertebe
d. 208
derece (<A.) derece, mertebe
d. 269
dereng (<F.) geciktirme, bekleme
d. 914
d.+ (it-) 1631
d.+ (ḳıl-) 2137, 2140, 2150
derengsiz (<F. dereng + T. +siz) geciktirmeksizin
d. 1630
der-gāh (<Peh. der-gāh) kat, huzur → dergeh
d.+ıda 803, 1238
der-geh (<Peh. der-geh) kat, huzur → dergāh
d.+ ide 1973
der-ḥāl (<F. der + A. ḥāl) hemen
d. 1360
derḫūr (<F.) lâyık, uygun
d. 167
derrende (<F.) yırtıcı, vahşi
d. 1899
deryā (<F.) deniz
d. 1660, 1661
destār (<F.) sarık, tülbent
d.+ (sal-) 1704
destūr (<F.) izin
d. 1333
d.+ (bir-) 245
devā (<A. devā') ilaç, çare
d. 1581
d.+ (bir-) 567
d.+ (bol-) 1542
d.+ (ḳıl-) 566
d.+nı 1526
devā'ī (<A.) istekler
d. 1789
devlet (<A.)saadet, zenginlik
d. 24, 25
devr (<A.) zaman
d.+ (devr-i āḫır) 228
devrān(<A.) dönme, dolaşma
d.+ġa (ẕibḥ-i devrān) 1746
deyr (<A.) dünya
d.+idin 1699
dıraḫt (<F.<Peh.) ağaç
d. 1910
dıraḫtī (<F.<Peh.+dıraḫt+Ī) bir ağaç
d. 1441
di- (<E.T. tė- <A.T tė:-) söylemek
d. 413, 420, 458, 521, 554, 725, 726, 733, 834, 935, 1101, 1661, 1771
d.- (selām) 1191
d.- (tesbīḥ) 757
d.-di 26, 44, 85, 192, 192, 321, 342, 560, 974, 1285, 1401, 1426, 2044
d.-di (naẓm) 2255
d.-diler 538, 588, 637, 671, 679, 769,

Marfat.com

838, 1098, 1318, 1689, 1689, 1729
d.-dim 45, 472, 479, 574, 581, 601, 722, 827, 930, 1153, 1332, 1378, 1410, 1431, 1565, 1597, 2249, 2253
d.-dinğ 1471
d.-gen 1237, 1244, 1344, 1356, 1447, 1634, 1647, 1781, 1923, 1936, 1978, 2172
d.-gençe 722
d.-gende 939
d.-gendin 1188
d.-gendür 1149
d.-genim 1809
d.-genin 1964
d.-genler 281, 287
d.-genlerdür 822
d.-genlerni 1991, 2123
d.-genlerninğ 1864
d.-ge sin 2013, 2136
d.-gey 218, 222, 268
d.-gey sin 770, 841, 846, 1071
d.-gil 297, 304, 718, 733, 809, 836, 836, 941, 1005, 1006, 1023, 1083, 1105, 1124, 1125, 1150, 1153, 1205, 1501, 1602, 1607, 1625, 1683, 1690, 1715, 1730, 1768, 2187
d.-gil (ḥamd u ṣalavāt) 2075
d.-gil (tekbīr ü tehlīl) 2076
d.-günçe 752
d.-miş 419, 471, 878
d.-nğ 173, 174, 753, 753, 753, 958, 1018, 1061
d.-p 278, 1521, 1523
d.-p idim 537, 1647
d.-p irdim 1872
d.-p turur 1215, 1394
d.-ptür 352, 584
d.-ptürler 1181
d.-r 32, 286, 320, 532, 636, 732, 829, 839, 970, 1054, 1140, 1145, 1174, 1298, 1299, 1310, 1315, 1326, 1335, 1336, 1343, 1345, 1348, 1361, 1399, 1405, 1415, 1416, 1447, 1456, 1464, 1479, 1715, 1819, 1833, 1868, 1878, 1900, 2091, 2143, 2183
d.-r (1) 1280
d.-rde 1018, 1022
d.-rinğ 1419
d.-rinğde 1187
d.-rler 126, 294, 735, 847, 1726, 1918, 1918, 1932, 1988
d.-r min 35, 427, 1229, 1854
d.-se 8, 350, 508, 723, 877, 1024, 1031, 1032, 1440
d.-seng 687, 756, 828, 938, 939, 939, 1268, 1361, 1554, 1611, 1703
d.-sün 1001, 1196, 1373
d.-sün (telbiye) 1914
d.-y 15, 40, 296, 409, 459, 459, 616, 684, 731, 763, 1096, 1096, 1117, 1176, 1185, 1199, 1199, 1297, 1313, 1384, 1444, 1513, 1543, 1644, 1702, 1705, 1734, 1738, 1754, 1764, 1817, 1947
d.-yeri 987
d.-yin 289, 311, 344, 391, 467, 485, 585, 602, 607, 898, 1097, 1354, 1458, 1641, 1642, 1663, 1712, 1753, 1770, 1808, 1939, 1981, 2219
d.-yinğ 210

dībā (<F.) renkli dokuma, motiflerle besenmiş bir çeşit ipekli kumaş
d. 385

Dicle (ö.i.) Dicle akar suyu
D. 1661

dīdār (<F.) (güzel) yüz, çehre
d.+ (leẕẕet-i dīdār) 274

dīger (F.) sonra, öteki; ikindi
d. 963
d.+ (namāz-ı dīger: ikindi namazı) 2066
d.+dür (namāz-ı dīger) 678

digülük (<di-gü+lük) denilecek, söylenilecek
d. 787, 1716, 1730
d.+ler 1981
d.+lerni 793
d.+ni 750

dihḳān (<F.) çiftçi
d.+ġa 1135

dik (<E.T. teg) gibi (benzetme edātı)
d.+ (‘adeti) 1812
d.+ (aḳar) 320
d.+ (aytḳan) 788
d.+ (buġday) 1147
d.+ (def‘ ḳılġu) 1463
d.+ (Dicle) 1661
d.+ (digen) 1447
d.+ (evlā) 614

Marfat.com

d.+ (ḫāṭır-ı teni) 1763
d.+ (ḫatun) 1518
d.+ (il) 1759, 1766
d.+ (il dik imes) 61, 61
d.+ (it) 899
d.+ (ḳārin) 1763
d.+ (ḳoy) 1339, 1339
d.+ (ḳuş) 251
d.+ (latta) 618
d.+ (meyte) 1895
d.+ (şarṭı dik) 1091
d.+ (şem‘) 230
d.+ (ṭavf-ı ḳudūm) 2124
d.+ (ten) 433
d.+ (tüş) 251
d.+ (urmaḳ) ı907
d.+ (yil) 251
d.+ (ẕikr ḳılġan) 2144
d.+irmes (il ḥayātı) 67
d.+irmes (il ṣıfātı) 67
d.+turur (ir kişi) 2166
dil (<F.) gönül
d. 2014
dime- (<di-me-) söylememek
d. 124, 310, 359, 363, 385, 452, 1033, 1127, 1408, 1582, 1661
d.-gil 62, 62, 680, 728, 940, 1071, 1290, 1659
d.-nḡ 498
d.-nḡiz 186
d.-sün 1465
dimek (<di-mek) söylemek
d. 282, 324, 736, 922, 923, 937, 1021, 1129
d.+din 1277
d.+i (dimegi) 49
d.+ini (dimegini) 718
d.+leridin 1121
d.+ni 181, 753
d.+tin 2250
d.+tür 1125
dimeklik (di-mek+lik) deme, söyleme
d. 886, 1030
dīn (<A.) din, Allah'a īmān ve ibadet hakkında tutulan yol
d. 23, 24, 88, 169, 190, 205, 1259
d.+ (dīn ehli) 2248
d.+ (ehl-i dīn) 64
d.+ġa 141, 203, 204
d.+ge 17
d.+inḡ 217
d.+ler (ehl-i dīn) 671
dīnār (<F.<Peh.) altın sikke, dinar
d. 1318
direm (<F.) gümüş para → dirhem
d. 391, 393, 956, 1322
d.+çe 398, 448
d.+de 447
d.+din 445
d.+i 1323
dirhem (<F.) gümüş para → dirhem
d.+çe 389
d.+din 1840
d.+dür 390
diyil- (diy-il- <A.T.tė:-) söylenmek
d.-di 123, 295, 1952
d.-güsidür 50
d.-ip idi 560
d.-se 2025
d.-ür 297, 467, 1454
diyiş (diy-ⁱş) söz, söyleyiş
d.+dür 1770
d.+i 1353
dōst (<F.<Peh. dūst) dost
d.+larnı 1969
dōst-dār (<F.) seven
d.+ (dōst-dār-ı ilāh) 187
döş (<A.T. tö:ş) döş, göğüs
d.+ḳaça 830
du‘ā (<A.du‘ā’) dua, Allah'a yalvarış
d. 1190, 1246, 1247, 1973, 1979, 1985, 2012, 2030, 2077, 2095, 2095
d.+ (edā ḳıl-) 2135, 2139
d.+ (eyle-) 2135
d.+ (ḳıl-) 1253, 1255, 1261, 1272
d.+ (oḳu-) 1190, 1267, 2109
d.+dın 2078
d.+dur 2077
d.+durur 2078
d.+ġa (tur-) 2142
d.+nı 1225, 1976, 1976, 1985, 2028, 2030, 2053, 2116
Duḫān (<A.) Kur'an'ın 44. suresi
D. 1232
duḫūl (<A.) giriş, içeri girme
d. 550
d.+ (duḫūl-ı mescid) 659
dūlāb (<F.do+leb) dolap, dönme dolap

d. 1450
dūr (<Peh.) uzak
d.+ (it-) 526
dur- (<E.T. tur-) turmak (y.f.); turur: bildirme → tur-
d.-ur (afḍal) 161, 2069
d.-ur (afḍal bar) 1594
d.-ur (aḥḍareyn) 1961
d.-ur (‘āmil bar) 1395
d.-ur (atı) 1908
d.-ur (az) 937
d.-ur (ażḥā bar) 1115
d.-ur (bāk) 327
d.-ur (bar) 132, 315, 625, 1795, 2207, 2208, 2249
d.-ur (bī-duḫūl) 487
d.-ur (bir) 1159
d.-ur (biri) 578
d.-ur (biş) 518, 664
d.-ur (bu) 197, 318, 1177, 1253, 1353, 1806, 1820, 1852
d.-ur (cāyiz) 2169
d.-ur (çın) 541
d.-ur (deh der deh bolmay) 339
d.-ur (du‘ā) 2078
d.-ur (Ebū Ḥanife) 209
d.-ur (ecr) 700
d.-ur (edāsı) 205
d.-ur (ehl) 23
d.-ur (ehli) 99
d.-ur (esīr) 112
d.-ur (eşref bar) 1195
d.-ur (evlā bar) 1020
d.-ur (farż) 27, 501, 647
d.-ur (ferişte) 216
d.-ur (gūr) 215
d.-ur (günāh) 193
d.-ur (ḫāric-i mīkāt bar) 1680
d.-ur (ḫayal ḳılmaḳ) 917
d.-ur (ḥükmde) 1791, 1811
d.-ur (ḥükmide) 362, 433
d.-ur (ism) 407
d.-ur (iş) 473, 1778
d.-ur (i‘tiḳād) 392
d.-ur (ḳabūl) 487
d.-ur (ḳamerī bar) 1287
d.-ur (ḳan) 409, 495, 499, 1807
d.-ur (ḳarn) 1684
d.-ur (ḳarż) 27, 501, 647
d.-ur (ḳayd) 2122
d.-ur (ḳāyim) 94
d.-ur (ḳısm) 407
d.-ur (ḳız) 1419
d.-ur (köp) 937
d.-ur (ḳulaḳda) 577
d.-ur (kün) 500, 1164
d.-ur (laṭīfe) 209
d.-ur (lāyıḳ bar) 1128
d.-ur (māni‘ bar) 1043
d.-ur (ma‘sūm bar) 129
d.-ur (mavḳıf) 2067, 2091
d.-ur (Mekke) 1674
d.-ur (mekrūh) 898, 914, 931
d.-ur (mūcibi) 1860, 1863
d.-ur (muḳtedāsı) 205
d.-ur (munça) 1476
d.-ur (munça bar) 1922
d.-ur (murād) 392
d.-ur (muvaẓẓaf) 1458
d.-ur (mübeṭṭel bar) 952
d.-ur (müfsid) 952
d.-ur (müfsid-i namāz) 937
d.-ur (mülk-i tam) 1296
d.-ur (müsemmā) 63
d.-ur (müteḳābil) 1240
d.-ur (mütekellim) 84
d.-ur (nām) 1296
d.-ur (namāz) 298
d.-ur (nā-mu‘ayyen) 1213
d.-ur (nāṭıḳ) 584
d.-ur (nebī bar) 137
d.-ur (nekir) 112
d.-ur (ni) 332, 978, 1053, 1080, 1493
d.-ur (nisyān) 1005
d.-ur (niyāz) 298
d.-ur (ol) 14, 138, 743, 798, 934, 1412, 1809
d.-ur (pādşāh) 193
d.-ur (pāk) 327
d.-ur (rāki‘) 94
d.-ur (revā) 693, 1166
d.-ur (ṣayd) 2122
d.-ur (sehl) 23
d.-ur (su) 307, 312
d.-ur (şek) 1496
d.-ur (ṭāhir) 411
d.-ur (taş atmaḳ bar) 1942
d.-ur (taṭyīb bar) 1794

Marfat.com

d.-ur (tekbīr bar) 732
d.-ur (tekbīrler) 799
d.-ur (temettu') 1753
d.-ur (ting) 1369
d.-ur (tingri) 3
d.-ur (tive) 1307, 1332
d.-ur (üç mīl bar) 975
d.-ur (vaḳtı) 700
d.-ur (vaḳt-ı ṣubḥ bar) 666
d.-ur (vaḳtnıng çıḳmaġı) 959
d.-ur (yigirme ikki) 765
d.-ur (yiri) 578, 2010
d.-ur (yüz) 579
d.-ur (ẓāhir) 71
dūzaḫ (<F.) cehennem
d. 227, 246, 255
d.+ḳa 258
d.+nı 149
dūzaḫī(<F.) cehennemlik → dūzaḫīlıḳ
d.+lerġa 259
dūzaḫīlıḳ (<F. dūzaḫī+ T. lıḳ) cehennemlik → dūzaḫī
d. 183
dünyā (<A.) dünya
d. 23
dünyālıġ (<A. dünyā+ T. lıġ) dünyaya ait mal mülk → dünyālik
d. 2229
dünyālik (<A.dünyā+ T. lik) dünyaya ait mal mülk → dünyālıġ
d.+ (cins-i dünyālik) 1402
dünyevī (<A.) dünyaya ait mal mülk → dünyālik, dünyālıġ
d.+dür 289
dürüst (<F.<Peh.) dürüst, doğru
d.+imes 1062
d.+imestür 728, 1504
düşenbih (<F.do+şenbe) pazartesi
d. 1610
düşmen (<F.) düşman
d. 280
d.+ (mişl-i düşmen) 2182
d.+iġa 280
düşvār(<F.<Peh.) güç, zor
d. 1299

E

ebrīşümīn (<F.) ipek
e.+in 386
ebter (<A.) kusurlu, noksan
e.+dür 2
Ebū Bekr (<A.ö.i.) I. Halife Hz. Ebu Bekir
E. 166
Ebū Ḥanīfe (<A.ö.i.) Hanefi mezhebinin kurucusu → Bū Ḥanīfe Nu'mān
E.+durur 209
ecr (<A.) sevap, daha çok ibadet ve güzel işlere karşılıḳ verilen ahiret mükâfatı
e.+ (ol-) 20
e.+durur 700
edā (<A.edā') yerine getirmek, ödemek
e. 739, 1012, 1673, 1721
e.+ (du'ā edā ḳıl-) 2135, 2139
e.+ (edā-yı farż) 1672
e.+ (eyle-) 998, 1256, 1407, 2034
e.+ (it-) 876, 1001, 2088, 2242
e.+ (ḳıl-) 1, 566, 712, 714, 719, 818, 985, 1000, 1059, 1067, 1090, 1108, 1190, 1246, 1261, 1267, 1272, 1364, 1428, 1467, 1499, 1538, 1590, 1621, 1668, 1734, 1741, 1757, 1761, 1831, 1836, 1934, 1937, 1967, 2019, 2030, 2035, 2050, 2052, 2086, 2088, 2095, 2123, 2141, 2170, 2180, 2190
e.+ (şarṭ-ı edā) 1645
e.+ (vücūh-ı edā-yı ḥac) 1712
e.+dur 1669
e.+sı 673, 683, 749, 1929
e.+sıda 734, 889, 1066, 1389, 1787
e.+sı durur 205
e.+sıġa 2225
edeb (<A.) iyi tutum, huy ve davranış; terbiye
e. 1964
e.+in 851
e.+lerdür 301
e.+lerini 873
e.+tür 1963
ednā (<A.) düşük dereceli, en aşağı
e.+sı 785
ef'āl (<A.) işler
e. 149, 930
efzūn (<F.) geniş; üstün; çok
e. 470
e.+ (bol-) 24

Marfat.com

e.+ġa 1372
eger (<F.) eğer; şayet (cümle başı edatı)
e. 114, 317, 325, 348, 395, 448, 461, 509, 524, 545, 662, 685, 778, 823, 874, 881, 958, 973, 1015, 1027, 1115, 1130, 1158, 1163, 1184, 1196, 1273, 1274, 1274, 1324, 1326, 1334, 1382, 1392, 1411, 1484, 1491, 1518, 1519, 1522, 1524, 1541, 1572, 1591, 1592, 1701, 1762, 1781, 1790, 1799, 1805, 1845, 1850, 1871, 1886, 2006, 2237, 2257
egerçi (<F.eger+çe) her ne kadar (cümle başı edatı)
e. 196, 264, 796, 1020, 2245
ehl (<A.) sahip, muktedir, vâkıf; becerikli; bir yerde oturan
e.+ (ehl-i dīn) 64, 671
e.+ (ehl-i felek) 99
e.+ (ehl-i Ḥil) 1689, 1696, 1697
e.+ (ehl-i īmān) 275, 282
e.+ (ehl-i islām) 196
e.+ (ehl-i ḳıble) 181
e.+ (ehl-i ḳurb) 109
e.+ (ehl-i Mekke) 1690
e.+ (ehl-i Şām) 1683
e.+ (ehl-i şer‘) 1299
e.+durur 23
e.+i 190, 246, 301, 532, 590, 1105, 1145, 1298, 1315, 1464, 1475, 1547, 1701, 1868, 1878
e.+idin 1726, 2247
e.+i durur 99
e.+iġa 1136, 1198, 1683, 1684, 1685, 1784, 1850, 1940
e.+iġa (dīn ehli) 2248
e.+iniñg 629, 1632
kel (<A. ekl) yeme, yemek
e. 1515
mmel (<A.) en mükemmel ve kusursuz olan
e.+i 133
e.+idür 164
şer (<A.) daha çok, çok
e. 562, 565, 1850
e.+i 26, 496, 500
bette (<A.elbet+ T. -te) mutlaka, elbette
e. 529, 564, 781
m (<A.) keder, dert, (manevî) ıstırap
e. 262
e.+ (kör-) 218
Elem neşraḥ (<A.) İnşirah suresi, 94. sure
E. 1218, 1221
el-firāḳ (<A.) elveda (ayrılık sözü)
e. 222
el-ḥamd (<A.) Kur’an’ın birinci suresi
e. 777, 869, 1103, 1107, 1112, 1210, 1275
e.+dın 1216, 1709
emān (<A.) güvenilir, emin
e. 1659
emānlıḳ (<A.emān+ T.lıḳ) güvenlik
e.+ıdur (emanlıġıdur) 1658
e.+ıġa (emanlıġıġa) 1660
emīn (<A.) en büyük memur
e. 1459
emr (<A.) emir
e. 126
e.+ (bol-) 229
e.+ide 1533
e.+ler 185
emvāl (<A.) mallar
e.+ı bar 1365
enbiyā (<A.enbiyā’) peygamberler
e. 14, 129, 131, 148
e.+dın 163
e.+ġa 116
e.+ġa (cümle-i enbiyā) 138
e.+nı 170
e.+sını 41
endek (<F.) biraz, az, azıcık
e. 532
endekī (<F.) biraz, azıcık
e. 333, 686
endīşe (<F.) düşünce, şüphe
e.+din imes 70
endūh (<F.<Peh.) kaygı, üzüntü
e.+ (yi-: kaygılanmak, üzüntü duymak) 908, 924
er (<F. eger) eğer (cümle başı edatı)
e. 635, 696, 906, 946, 1109, 1119, 1222, 1292, 1379, 1435, 1545, 1573, 1628, 1702, 1818, 1875, 1875, 2204, 2217, 2234, 2237
erāk (<F.) misvâk ağacı
e. 588
esbāb (<A.) sebepler
e. 1136

Marfat.com

e.+ı 1133
eşer (<A.) iz, alâmet
e. 358, 401
e.+i 223, 653, 669
esīr (<A.) esir, bağlı
e.+durur 112
esne- (<es-^{i}n-e-) esnemek
e.-r(1) 896
esnegü (<es-^{i}n-e-gü) esneme
e.+ŋ̂g 852
esnemeklik (<es-^{i}n-e-mek+lik) esneme
i. 909
eşk (<F.) göz yaşı
e. 1532
eşḳıyā (<A. eşḳıyā') haydutlar, kötüler
e. 237
eşref (<A.) en şerefli
e.+bar durur 1195
Et-taḥiyyāt (<A.) namazda son oturuşta okunan dualardan biri
E. 760, 768, 808, 812
E.+tın 848
e'ūẕ (<A.) (<A.) "sığınırım" anlamında bir söz. → e'ūẕu
e. 833
e'ūẕu (<A.) "sığınırım" anlamında bir söz. → e'ūẕ
e. 1103
evḳāt (<A.) vakitler
e. 1085, 1085, 1106, 1237, 1381, 1694, 1696, 1919, 2013, 2053, 2063, 2075, 2083, 2107
e.+ını 1389, 1663
evlā (<A.evlā') daha uygun, daha iyi
e. 372, 614, 729, 931, 982, 1050, 2149
e.+bar 713, 1600
e.+bar durur 1020
e.+dur 691, 1268, 1269, 2239
e.+sı 984
eyle (<ol+ile<D.L.T.eyle) öyle
e. (eyle kim) 547, 862, 1529
eyle- (<eḍle-) yapmak
e. 936, 2006, 2026, 2085, 2125
e.- (du'ā) 2135
e.- (edā) 2034
e.- (ḫalḳ u taḳṣīr) 1952
e.- (ḫırām) 1638
e.- (ḥisāb) 1334, 1368, 1370
e.- (işāret) 1014
e.- (ḳurbānlıḳ) 1128
e.- (mesḥ) 571
e.- (misvāk) 1117
e.- (namāz) 1203
e.- (pāk) 463
e.- (selām) 810, 849, 1204
e.- (şürū') 597
e.- (taḫlīl) 655
e.- (tamām) 601
e.- (te'ḫīr) 690
e.- (vużū) 542
e.-ben (cidd ü cehd) 2252
e.-ben (istilām) 2163
e.-ben (ma'lūm) 1991
e.-ben (niyyet) 2022
e.-ben (ṭavāf) 2020
e.-ben (ṭavf) 2009
e.-ben (tekrār) 2144
e.-ben (ẓāhir) 1975
e.-ben (ẕibḥ) 1742
e.-di 999
e.-dim 826
e.-dim (beyān) 292
e.-dim (i'lām) 2244
e.-dim (ḳalemī) 1323
e.-dim (taḥḳīḳ) 1278, 2251
e.-dim (ta'yīn) 1586
e.-diŋ̂g (niyyet) 1771
e.-diŋ̂g (ṣalāt) 1270
e.-gen (ḫalḳ u naḥr) 2121
e.-gen (ẕikr) 698, 1487, 1887, 1887
e.-gendin (ẕikr) 1963
e.-genni (ẕikr) 1154, 1554
e.-gey (manṣıb) 1068
e.-gey sin 771, 1997, 1999
e.-gey sin (ri'āyet-i tertīb) 592
e.-gi (ıżṭıbā') 1992
e.-gil 806
e.-gil (cezm) 734
e.-gil (ḳurbān) 1788
e.-gil (ta'yīn) 1003
e.-gil (te'ḫīr) 686
e.-günçe (ḫırām) 2164
e.-günçe (ṭavāf) 1748
e.-ŋ̂g 1024
e.-ŋ̂g (edā) 1256
e.-ŋ̂giz (ictināb) 330
e.-ŋ̂giz (iḫrāc) 160

Marfat.com

e.-p 1672
e.-p (hicret) 2254
e.-p (rāst) 109
e.-ptür (ḥikāyet) 1264
e.-ptür (rivayet) 1264
e.-r(1) 758, 1842, 1884, 2001, 2036
e.-r (ḥarām) 735
e.-r (istincā) 1533
e.-r (ric'at) 2152
e.-r (secde) 857
e.-r (ẕibḥ) 1175, 1857
e.-rde (ṭavf) 1984
e.-rge (ẕibḥ) 2184
e.-rmin (ṭahārat) 562
e.-rni (niyyet) 725
e.-rni (teyemmüm) 651
e.-se (edā) 1407
e.-se (fāsid) 2213
e.-se (ifṭār) 1492, 1557
e.-se (taḳdīm) 1852
e.-se (ṭavf) 1865
e.-se (te'ḫīr) 2114, 2128
e.-se (terk) 1035
e.-seng 2199
e.-seng (āzād) 1433
e.-seng ('azm-ı mescid) 1086
e.-seng (niyyet) 1367, 1714, 1749
e.-seng (ṣarf) 370
e.-seng (ṣavṭ) 2156
e.-seng (taṭyīb) 1801
e.-sün 1085, 1903, 2209
e.-sün (eyle-) 998
e.-sün (ḫırām) 1978
e.-sün (itmām) 788
e.-sün (ḳurbān) 1832
e.-sün (ma'lūm) 1954
e.-sün (namāz) 1260
e.-sün (ṣadḳa) 1906
e.-sün (ta'līm) 2046, 2060
e.-sün (vużū) 568
e.-y 1479
e.-y ('arż) 595
e.-y (şerḥ) 1645, 1673
e.-yin (şerḥ) 851
eyleme- (<eyle-me-) yapmamak
e.-gil (kem) 360
e.-gil (terk) 1037
e.-gil (teyemmüm) 360
eylemek (<eyle-mek) yapmak
e.+ (āh u vāh eyle-) 944
e.+ (ẕikr) 966
e.+ke ('azm) 2163
e.+ke (namāz) 1197
e.+ke (vidā') 2162
e.+te (namāz) 1118, 1192
e.+tin (ṭavāf) 2177
e.+tür 1055
eylemeklik (<eyle-mek+lik) yapma, etme
e.+ (fikr) 886
eyyām (<A.) günler
e. 1601, 1962
e.+ (eyyām-ı beyż) 1612
e.+ (eyyām-ı naḥr) 1846
eẕān (<A.) ezan
e. 1017, 1018, 1022, 1024, 1027, 1028, 2085
e.+ (ayt-) 2058
e.+larnı 1023
e.+nı 1026
ezmine(<A.) zamanlar
e.+din 1675

F

fāḥiş (<A.) aşırı
f. 936, 2238
faḳīr (<A.) fakir, yoksul
f. 1395, 1399
f.+ (ol-) 1411
f.+ġa 286
farīża (<A.) yapılması farz olan dinî emirler
f. 309, 692, 979, 1062, 1124, 1469
f.+ (bol-) 964
f.+ (farīża-i dāḫil) 1918
f.+dur 741
f.+ġa 665
f.+sıdın 914
farḳ (<A.) fark
f.+ın 1013
farż (<A.) ayet ve kesin delil ile, yapılması mutlaka istenen iş, dinî emir
f. 34, 297, 302, 305, 308, 375, 446, 516, 572, 595, 663, 717, 718, 725, 738, 741, 745, 747, 760, 771, 965, 1063, 1064, 1065, 1071, 1075, 1224, 1275, 1280, 1281, 1294, 1389, 1393, 1472, 1479, 1497, 1501, 1638, 1639, 1665, 1666, 1668, 1672, 1830, 1836,

Marfat.com

1865, 1964, 2208
f.+ (bol-) 49, 376, 380, 513, 581, 702, 746, 754, 754, 891
f.+ (cehl-i farż) 26
f.+ (farż-ı avval) 291
f.+ (farż-ı ‘ayn) 30
f.+ (farż-ı dāḫil) 731
f.+ (farż-ı ḫāric) 1918
f.+ (farż-ı īn) 1071
f.+ (farż-ı kifāye) 1181
f.+ (farż-ı şer‘iyye) 295
f.+ (farż-ı ṭavfī) 1761, 1842, 1846
f.+ (farż-ı vużū) 569, 571
f.+ (ḥacc-ı farż) 2222
f.+ (‘ilm-i farż) 27
f.+ (ṭavāf-ı farż) 2126
f.+da 300, 817, 1471
f.+da (rek‘at-ı farż) 962
f.+dın 306, 1283
f.+dur 28, 374, 375, 580, 665, 746, 1478, 1499
f.+dur (terk-i farż) 933
f.+durur 27, 501, 647
f.+ġa 827, 1637
f.+ı 1182, 1477
f.+ını 1276
f.+imes 1649, 1657
f.+ise 868
f.+larda 1017
f.+lardın 2087
f.+ların 764
f.+larnı 309
f.+nı 725, 749, 1647
f.+nınğ 1279
faṣd (<A.) kan alma
f. 1579
fāsıd (<A.) kötü, bozuk
f. 1534
f.+ (fikr-i fāsıd) 154
f.+ (ol-) 932, 961
fāsıḳī (<A.) bir günah işleyen
f.+ (bol-) 211
f.+ni 91
fāṣıl (<A.) ayıran, bölen
f. 1305, 1312
fāṣıla (<A.) ara
f. 719
f.+ (bol-) 2086
fāsid (<A.) bozan
f.+ (eyle-) 2213
Fātiḥā (<A.) Kur’an’ın birinci suresi
F. 776, 776, 868
F.+dın 834, 1207, 1211, 1219
F.+nı 772
fāżıl (<A.) erdemli, üstün
f. 1139, 1409, 2117, 2117
fażīlet (<A.) erdem, güzel vasıf
f.+i 163
f.+idin 135
fażl (<A.) erdem
f. 92, 135, 143
f.+ını 134
f.+ları 132
fecr (<A.) sabaha karşı, güneş doğmadan önce tan yerinin ağarması
f. 685, 700, 871
f.+din 1125
felek (<A.) gökyüzü
f.+ (ehl-i felek) 99
f.+ke 147
fer‘ (<A.) ikincil, ikinci derecede
f. 1415, 1419
ferāġ (<A.) vazgeçme
f.+ (ol-) 2152
ferāġat(<A.) istirahat, el çekme
f. 272
f.+ (ol-) 2087, 2130
ferāyiż (<A.ferā’iz) farzlar, Allah’ın emirleri
f. 300
ferdī (<A.) tek başına, bir kişi
f. 1166
ferişte (<F. firişte) melek
f. 100, 103, 132
f.+ (ferişte-i raḥmat) 110
f.+durur 216
f.+dür (ḫayl-ı ferişte) 93
fer‘iyye (<A.) ikinci derecede olan
f. 295
ferş (<A.) seccade
f.+irür 361
ferzend(<F.) çocuk
f. 16, 1162, 1420
Feṭḥ (<A.) Kur’an’ın 48. suresi
F. (sūrası)1233
fevāyid (<A.fevā’id) yararlar, faydalar → fevāyit
f. 1099
fevāyit (<A.) yararlar, faydalar → fevāyid

Marfat.com

f.+ (keşret-i fevāyit) 1006

fevt (<A.) ölüm
f. 996, 1196, 1199
f.+ (bol-) 960, 1040, 1635
f.+ (ḫavf-ı fevt) 660
f.+ (ol-) 2071

fıḳh (<A.) İslâm hukuku
f. 1136
f.+da 2255
f.+dın 1136

fısḳ (<A.) Allah'a 'işyān etme, Hak yolundan ayrılma
f. 88, 927

fiṭr (<A.) oruç bozan
f. 1113, 1120, 1131
f.+ (fiṭr 'ıydı< 'ıyd-ı fiṭr: ramazan bayramı) 1131, 1155
f.+ (ṣadḳa-i fiṭr) 1130, 1157, 1159, 1161, 2200
f.+nı (ṣadaḳa-i fiṭr) 1120
f.+nı (ṣadḳa-i fiṭr) 1140
f.+nıng 1139

fidye (<A.) fidye, car kurtarma parası
f. 1597
f.+ (bir-) 1599, 1635
f.+idi 1597

fikr (<A.) düşünce, fikir; niyet; kuruntu
f. 70, 1792
f.+ (eyle-) 886
f.+ (fikr-i fāsıd) 154

fi'l (<A.) iş, davranış, hareket
f. 951, 957, 1255, 1937
f.+i 61
f.+inggе 1788
f.+ingiz 89
f.+ni 941

fi'l-cümle (<A.) tamamen, bütünüyle
f. 45

fi'l-ḥāl (<A.) hemen
f. 529

fuḳahā (<A.) fakihler, İslâm hukukuna tam anlamıyla vâkıf kimseler
f. 309
f.+dın 623

fuḳarā (<A.fuḳarā') yoksullar, fakirler
f. 372

Furḳān (<A.) dört kutsal kitaptan Hz. Muhammed'e indirilen Kur'an-ı Kerim
F.+dur 120

furṣat (<A.) fırsat, aralık
f. 624, 662, 692, 710, 825, 1026, 1055, 1104, 1197, 1207, 1216, 1218, 1255, 1367, 1463, 1539, 1563, 1606, 1628, 1652, 1709, 1714, 1749, 1771, 1847, 1949, 1971, 1981, 2005, 2022, 2028, 2081, 2086, 2118, 2133, 2134, 2156, 2188, 2209, 2219
f.+bar 1814
f.+ta 891, 1110, 1220, 1232, 1266, 1407, 1992, 2064
f.+tur 1073

fürce (<A.) yarık, aralık
f. 2006

fürūd (<A.) alta olan, aşağı
f. 121

fürūġ (<F.) parlaklık
f. 582

fürūḫtluḳ (<F.fürūḫt+ T.-luḳ) satılık
f. 1879

fürūḫtsız (<F.fürūḫt+ T.+sız) satılık olmayan
f.+dur 1878

füzūn (<F.) fazla, çok
f.+ (bol-) 675

G, Ġ

ġadīr (<A.) göl, su birikintisi
ġ. 341
ġ.+ıġa 338

ġaffār (<A.) bağışlaması bol olan, Allah'ın isimlerinden
ġ. 274, 2136

gāh (<F.) zaman, an → geh
g. 888, 1485

gāh (<F.) bazen (karşılaştırma denkleştirme edatı)→ geh
g.+ (geh gāh: zaman zaman) 1227
g.+ (geh gāh ü geh) 1214

ġalaṭ (<A.) yanılma
ġ.+ (ġalaṭ u ḫadşe) 2257

ġālib (<A.) üstün gelen; daha kuvvetli, fazla
ġ. 546
ġ.+ (bol-) 1576

ġalīẓ (<A.) yoğun, kalın, ağır
ġ.+dür 388
ġ.+imiş 471

ġalīẓe (<A.)yoğun, ağır
ġ. 408, 409, 414

Marfat.com

ġ.+dür 416
ġam (<A.ġamm) sıkıntı, keder, gam
ġ. 273
ġ.+dın 263
ġ.+dur 395
ġ.+ġa 260
ġanī (<A.) zengin, varlıklı; çok
ġ. 1423, 1436
ġ.+ (bol-) 1413
ġanīmet (<A.) büyük fırsat
ġ.+tür 2038
ġaraż (<A.) maksat, amaç; kin, gizli düşmanlık
ġ. 60, 1366, 1797, 1809, 2250
ġ.+ (ol-) 2182
ġ.+ise 1795
ġarġara (<A.) boğazda çalkalama
ġ. 596
ġarīb (<A.) yabancı, kimsesiz
ġ. 1412
ġ.+lerdür 1398
ġarḳ (<A.) batmak, dalmak
ġ. 250
ġāsil (<A.) ölü yıkayan
ġ. 1051
ġavġā (<F.) kavga
ġ.+sı 1048
ġāyat (<A.) son derece; son
ġ. 780
ġ.+ (ġāyat-nışf) 1455
ġayb (<A.) gizli olan, gözle görülmeyen, bilinmeyen, duyularla tanınan âlemin ötesi eyler
ġ.+ (ġayb 'ilmi) 277
ġ.+dın 567
ġ.+ḳa 276
ġāyıṭ (<A.ġā'iṭ) insan pisliği
ġ. 414, 445, 447
ġāyıṭsız(<A.ġā'iṭ+ T.+sız) insan pisliği olmadan
ġ. 449
ġāyib (<A.ġā'ib) kayıp, görünmeyen
ġ.+ (ol-) 488, 682
ġayr (<A.) başka, ayrı; +sız, değil
ġ. 785
ġ.+ (ġayr-ı ādemī) 223
ġ.+ (ġayr-ı Ḥarām) 2186
ġ.+ (ġayr-ı imām) 1074
ġ.+ (ġayr-ı insān) 1791
ġ.+ (ġayr-ı me'kūl) 414, 419
ġ.+ (ġayr-ı muġallaẓa) 538
ġ.+ (ġayr-ı mülk) 1431
ġ.+ (it-) 1434
ġ.+ (ẕibḥ-i ġayr-ı naḥr) 2242
ġ.+ı 973
ġāzī (<A.) gazi, sağ ve galipolarak savaştan dönen
ġ. 1134
ġ.+ler 1397, 1411, 1591
gec (<F.) kireç
g. 643
geh (<F.) bazen (karşılaştırma denkleştirme edatı)→ gāh
g.+ (ü vü geh) 454
g.+ (geh gāh) 1227
g.+ (geh gāh ü geh) 1214
g.+ (geh u geh) 227
gehī (<F.) bazen
g. 251
genc (<F.) hazine
g. 2245, 2246, 2246
g.+imni 2248
g.+in 2247
ger (<F.) eğer, ayet (cümle başı edatı)
g. 32, 33, 42, 96, 97, 99, 99, 130, 157, 184, 200, 202, 221, 224, 260, 269, 316, 317, 319, 322, 323, 330, 332, 338, 348, 354, 358, 362, 366, 379, 382, 387, 388, 394, 397, 401, 404, 406, 420, 423, 427, 428, 445, 486, 523, 532, 533, 545, 608, 611, 611, 620, 625, 626, 630, 632, 633, 687, 691, 705, 710, 722, 728, 741, 748, 748, 779, 782, 787, 791, 800, 802, 803, 804, 805, 814, 816, 817, 820, 821, 824, 852, 858, 878, 879, 887, 902, 904, 927, 936, 937, 938, 940, 945, 973, 974, 976, 980, 987, 994, 995, 999, 1002, 1010, 1020, 1026, 1028, 1029, 1043, 1045, 1047, 1053, 1054, 1057, 1080, 1082, 1086, 1087, 1096, 1106, 1110, 1127, 1137, 1139, 1141, 1147, 1148, 1197, 1236, 1262, 1269, 1293, 1298, 1309, 1311, 1320, 1321, 1324, 1329, 1330, 1333, 1334, 1336, 1348, 1363, 1367, 1374, 1377, 1380, 1381, 1383, 1384, 1386, 1388, 1406, 1407, 1409, 1418, 1426,

Marfat.com

1426, 1427, 1428, 1432, 1461, 1463, 1474, 1484, 1486, 1487, 1493, 1503, 1516, 1517, 1526, 1527, 1531, 1535, 1536, 1547, 1552, 1553, 1555, 1557, 1565, 1567, 1568, 1569, 1577, 1580, 1581, 1582, 1594, 1598, 1611, 1633, 1648, 1665, 1670, 1672, 1675, 1697, 1715, 1740, 1779, 1785, 1787, 1793, 1801, 1804, 1807, 1811, 1819, 1834, 1835, 1840, 1841, 1846, 1847, 1848, 1871, 1877, 1878, 1884, 1886, 1892, 1896, 1897, 1900, 1905, 1908, 1910, 1933, 2006, 2018, 2026, 2071, 2088, 2118, 2120, 2176, 2176, 2185, 2192, 2193, 2195, 2199, 2213, 2219, 2227, 2228, 2229, 2253

ger ... ger (<F.) ister ister (karşılaştırma ve denkleştirme edatı)
g.+ (ger eger. ister ister) 1500
g.+ (ger er) 81, 983, 1480, 1546
g.+ (ger ger) 1331
g.+ (ger vü ger) 81

gerçi (<F.ger+çe) gerçi, her ne kadar
g. 182, 487, 1542

gerd (<F.) toz, toprak
g. 457, 645
g.+ninĝ 646

gerden(<F.) boyun, gerdan
g.+idin 1183
g.+ni (meshi-i gerden) 603

gerdiş (<F.) dolaşma, gezinti
g.+ini 1932

gez (<F.) uzunluk ölçüsü birimi, fersah karşılığı, yaklaşık 104 cm.
g.+ (gez cerībi) 1460
g.+ (kıl-) 1460
g.+i 1460
g.+idür (mesāha gezi) 321
g.+ni 321

ġılmān (<A.) uşaklar
ġ.+dur 271

ġıẕā (<A.) gıda, besin maddesi
ġ. 1542
ġ.+ (mūcib-i ġıẕā) 1774

giyā (<F.) bitki, ot
g. 1910

ġubār (<A.) toz
ġ. 1578
ġ.+ıdın 267

gūr (<F.) kabir
g. 111, 215
g.+durur 215

ġurbet (<A.) gurbet, yabancı topraklar
ġ.+te 1412

ġusl (<A.)gusül, yıkanma; boy abdesti
ġ. 286, 488, 501, 510, 510, 520, 521, 533, 656, 2056
ġ.+ (kıl-) 529, 1703, 2056
ġ.+ (mūcib-i ġusl) 482, 483, 494
ġ.+da 513, 518, 524
ġ.+ı 511
ġ.+ler 512
ġ.+ninĝ 528
ġ.+unĝa 527

ġuṣṣa (<A.) keder, kaygı, tasa
ġ.+ (ni ġuṣṣa yi-) 218
ġ.+dın 224, 273

gūş (<F.) kulak
g.+ (kıl-) 544
g.+ (tut-) 1316
g.+kaça 830

gül (<F.) gül
g. 1796, 1796

gül-dāne(<F.) çiçek tohumu
g. 1442

gül-zirk(<F.) gül yaprağı
g.+bardur 492

gümān(<F.) şüphe
g.+ (kıl-) 707, 1425

güm-reh (<F.) yolunu aırmış, doğru yoldan ayrılmış
g.+ler 5

günāh (<F.) günah, dinî suç, Allah'ın emrine aykırı olarak görülen iş → güneh
g. 194
g.+durur 193

güncāyiş (<F.) sığınma
g. 1229

güneh (<F.) günah, dinî suç, Allah'ın emrine aykırı olarak görülen iş → günāh
g.+içe 260, 264
g.+leridin 1968

güng (<F.) dilsiz
g. 1058

gürz (<F.) gürz, uzun saplı, büyük demir topuz
g. 223

güvāh (<F.) tanık, şahit

g. 1485, 1489
g.+ (bol-) 187
g.+ (güvāh-ı 'adl) 1482
g.+ınꞑg 1302
güzār (<F.) yerine getiren
g. 1062

H / Ḥ / Ḫ

ḥac (<A.ḥacc) İslâmın beş şartında biri → ḥacc
ḥ. 30, 1640, 1665, 1678, 1681, 1687, 1715, 1726, 1734, 1739, 1745, 1751, 1752, 1759, 1787, 1850, 1940, 1964, 1966, 2060, 2071, 2129, 2166, 2173, 2178, 2183, 2190, 2192, 2194; 2194, 2203, 2206, 2207, 2208, 2209, 2214, 2216, 2221, 2224
ḥ.+ (it-) 2230
ḥ.+ (niyyet-i ḥac) 1715
ḥ.+ (sünnet-i ḥac) 1956
ḥ.+ (şarṭ-ı ḥac) 1644
ḥ.+ (vücūh-ı edā-yı ḥac) 1712
ḥ.+da 1607, 1641, 1646, 1729, 1917, 1934, 1953
ḥ.+dın 1731
ḥ.+dın (a'māl-ı ḥac) 2152
ḥ.+din (a'mal-i ḥac) 2152
ḥ.+dur 1639
ḥ.+ġa 1699, 1714, 1728, 2113, 2192
ḥ.+ġa (a'māl-ı ḥac) 2133
ḥ.+imes turur (müfsid-i ḥac) 1785
ḥ.+irmes (müfsid-i ḥac) 1793
ḥ.+nı 32, 1695, 2213, 2226
ḥ.+nı (niyyet-i ḥac) 1749
ḥ.+nınꞑg 1663, 1741, 1783, 1947, 2046, 2225
ḥacāmet(<A.) kan alma
ḥ. 1579, 1823
ḥacc (<A.) İslâmın beş şartında biri → ḥac
ḥ. 1432, 1637
ḥ.+ (ḥacc-ı farż) 2222
ḥ.+ı 1671, 1782
ḥ.+ıġa 1766
ḥ.+ını 1784, 2180
ḫāce (<F.) varlıklı, sahip, tüccar
ḫ. 1406
Ḥacer (<A.) (Kâbe'nin duvarında bulunan meşhur kara) taş
Ḥ. 1999
Ḥ.+ (istilām-ı Ḥacer) 1727, 2009, 2020
Ḥ.+din 1998
Ḥ.+ġa 2007, 2009
Ḥ.+ni 2163
Ḥacerü'l-esved (<A.) Kâbe'nin duvarında bulunan meşhur kara taş
Ḥ. 1987
ḥācet (<A.) ihtiyaç, gerekli olan şey ve özellikle Allah'tan beklenen istek
ḥ. 825, 1949, 2075
ḥ.+ (ḳażā-yı ḥācet) 1629
ḥ.+ (ol-) 2137
ḥ.+imes 625, 1027, 1760, 1802
ḥ.+imes turur 2041
ḥ.+inꞑg 2026
ḥ.+inꞑg (bol-) 2140
ḥ.+inꞑgdin 1312
ḥ.+inꞑgni 2015
ḥ.+irmes 1008
ḥ.+yoḳ 2188
ḥad (<A.ḥadd) sınır, derece; son aşama; gerçek değer→ ḥadd
ḥ.+ (ḳıl-) 1284
ḥadd (<A.) sınır, derece; son aşama; gerçek değer → ḥad
ḥ.+ (ḥadd-ı te'ḫīr) 818
ḥ.+ı 500
ḥ.+ıġa 1285
ḥ.+ını 579, 2205
ḥadeṯ (<A.) insan pisliği; abdest ve guslün tazelenmesini gerektiren durum
ḥ. 538
h.+ (ḥadiṯ-i ḥādiṯ) 568
ḥādiṯ (<A.) çıkan, meydana gelen
ḥ. + (ḥadeṯ-i ḥādiṯ) 568
ḫadşe (<A.) rahatsızlık verici
h.+ (ġalaṭ u ḫadşe) 2257
ḫafīfe (<A.) hafif, ağır olmayan
ḫ. 399, 408, 417, 419
ḫ.+dür 394
ḫafīfī (<A.) ağır olmayan
ḫ. (ḫafīfī necāset) 401, 404, 479
hafta (<F.) hafta
h.+ (hafta ṣavmı) 1608
h.+nınꞑg 1609
ḫaftān (<F.) kaftan
ḫ. 1810
ḫ'āh (<F.) ister (karşılaştırma ve denkleştirme

Marfat.com

edatı)
ḫ. 617, 1443, 1913
ḫ.+ (ḫ^{v}āh ḫ^{v}āh: ister .... ister) 132, 389, 440, 613, 786, 1780, 1780, 1909, 1924, 1924, 1925
ḫ.+ (ḫ^{v}āh ḫ^{v}āhī) 1546
ḫ.+ (ḫ^{v}āh ḫ^{v}āh ise) 933
ḫ.+ (ḫ^{v}āh u ḫ^{v}āh) 1366
ḫ.+ (ḫ^{v}āh ü) 753

ḫ^{v}āhī (<F.) ister
ḫ. (ü ḫ^{v}āhī) 458

Ḥaḳ (<A. ḥaḳḳ) Allah
Ḥ. 1, 33, 85, 95, 101, 151, 152, 177, 245, 2197
Ḥ + (ḫāssa-i Ḥaḳ) 277
Ḥ + (vaṣf-ı Ḥaḳ) 67
Ḥ + (yolı) 1422, 2231
Ḥ +dın 95, 278
Ḥ +dur (ẕikr-i Ḥaḳ) 1072
Ḥ +irdi 1277, 2250
Ḥ +ḳa 1, 75, 268, 2013, 2075

ḥaḳ(1) (<A.) pay, hisse
ḥ.+dur 256
ḥ.+nı 279

ḫāk (<F.) toprak
ḫ. 457
ḫ.+ (ḳaṣd-ı ḫāk) 648

ḥaḳīkī (<A.) gerçek
ḥ. 407, 408

ḥākim (<A.) hükmeden
ḥ. 138
ḥ.+dür 196

ḥāl (<A.) durum
ḥ. 416, 1371, 1391, 1569, 1654, 1743, 1758, 1880, 2129, 2191, 2217, 2223, 2225
ḥ.+dın 1916
ḥ.+ġa 1916
ḥ.+ı 1365
ḥ.+ınġ 1320

ḥālat (<A.) durum
ḥ. 1218, 1559, 1584
ḥ.+ta 455

ḫalef (<A.) yerine geçen
ḫ. 634

ḫalel (<A.) bozukluk
ḫ.+ (bol-) 203

ḥālī (<A.) şimdi, şimdiki
ḥ. 45

ḫālī (<A.) tenha, boş
ḫ.+ (ol-) 231

ḫalīfe (<A.) birinin yerine geçen kimse; Hz. Muhammed'in vefatından sonra ümmet idaresinin başına geçen kimse
ḫ. 167, 192

ḫāliṣen li'l-lāh (<A.) Allah için hilesizce
h.+bar durur 2249

ḥalḳ (<A.) saçların dipten tıraş edilmesi
ġ. 1723, 1724, 1787, 2112, 2113, 2115, 2188
ḥ.+ (eyle-) 1952, 2121
ḥ.+ (ḳıl-) 1738, 2172
ḥ.+dın 942
ḥ.+nı 1734

ḥalḳ (<A.) boğaz
ḥ.+dın 598
ḥ.+ınġa 1531, 1578
ḥ.+ınġġa 1532

ḫalḳ (<A.) halk, insanlar
ḫ. 193, 1767
ḫ.+dın 231
ḫ.+dın (cümle-i ḫalḳ) 54
ḫ.+ı 1165
ḫ.+ḳa 68, 515
ḫ.+nı 266

ḥall (<A.) çözme
ḥ. 1636

ḫam (<F.) eğri
h. 885, 2009
h.+ (ol-) 750

ḥamd (<A.) Tanrı'ya olan şükran duyguların bildirme, hamd
h. 1, 2013
h.+ (di-) 2075
h.+ (ḥamd-ı ḳādir) 2136
h.+ıġa 8
h.+ını 8

ḥāmile (<A.) hamile, gebe
h.+irse 1588

ḫamīr (<A.) hamur
h. 525

ḥammām (<A.) hamam
h. 342, 1913
h.+da 535

ḥanefī (<A.) İmam-ı Âzam Ebu Hanife'nin mezhebinden olan
h.+ġa 392, 2083
h.+ler 2065

Marfat.com

har- (<E.T. ar- <A.T. har-) yorulmak
h.-ġay 254
ḫarāc (<A.) haraç, vergi
h. 1403, 1449, 1462, 1463, 1465
h.+ (yi-) 1467
h.+ı 1451, 1452
h.+ınṅgnı 1457, 1468
ḫarācī (<A.) vergiye bağlı
h.+dür 1439
ḫarām (<A.) haram, İslâm hükümlerine göre yapılması, kullanılması yasaklanmış
h. 279, 1697, 1979, 2240
h.+ (bol-) 197, 1601
h.+ (eyle-) 735
h.+ (it-) 736
h.+ (ol-) 1549
h.+bar 1633
h.+bardur 1902
h.+ını 279
h.+irmiş 1033
ḥarām (<A.ö.i.) kutsal, mübarek
ḥ. 1690, 2004, 2164
ḥ.+ (Mescid-i Ḥarām: Kâbe'yi çevreleyen mescid) 1982
ḥ.+da (ġayr-ı Ḥarām) 2186
ḥ.+ġa (Mescid-i Ḥaram) 2037
ḫarbī (<A.) savaşla ilgili
h.+ (kāfir-i ḫarbī) 1384
ḫarc vergi; gider
ḫ.+ (al-) 1392
ḫ.+ (ḳıl-) 2246
ḫ.+dın 2246
ḫ.+ı 1306
ḫ.+ıdın 1400
ḫareket (<A.) kıpırdama, hareket
ḫ.+ (ḳıl-) 716, 2081
Ḥarem (<A.ö.i.) Mekke şehri ve etrafında bitkilerin koparılmamak ve av hayvanlarınaı zarar verilmemek üzere belirli sınırlar içindeki emniyetli bir bölge
Ḥ. 1699, 1701, 1752, 1906
Ḥ.+ (ṣayd-ı ḫarem) 1903
Ḥ.+de 1902, 1905, 1907
ḫarf (<A.) harf
ḫ. 1059
ḫ.+lerni 1022
ḫarfsiz(<A.ḫarf+ T.- siz) harfsiz
ḫ. 85
ḫāric (<A.) dış
ḫ.+ (ḫāric-i mīḳāt) 1680
ḫ.+ (ḫāric-i sünnet) 1081
ḫ.+din 762
ḫ.+ide 303
ḫ.+ni 305
ḫ.+ni (farż-ı ḫāric) 1918
ḫarīd (<F.) satın alma
ḫ. 1878, 1879
ḫarḳ (<A.) mükemmel
ḫ.+ (ḫarḳ-ı 'ādāt) 156
harmaḳ (<har-maḳ) yorulmak
h.+tın imes irdi 150
ḫas (<F.) kırıntı, çerçöp
ḫ. 453, 904, 1525
ḫāṣıl (<A.) sonuç
ḫ. 773, 1075
ḫaṣiy (<A.ḫaṣiyy) hadım, iğdiş edilmiş
ḫ. 1170
ḫaṣm (<A.) düşman
ḫ.+lar 285
h.+larnı 1967
ḫasret (<A.) hasret, özlem
ḫ.+ (yi-: özlem duymak) 1035
ḫāssa (<A.) özel, mahsus
ḫ.+ (ḫāssa-i ḥaḳ) 277
ḫ^{v}āstsız (<F. ḫ^{v}āst+ T.+sız) isteksiz
ḫ. 74
ḫāşāk (<F.) çerçöp
ḫ. 904
ḫaşarāt(<A.) böcekler
ḫ. 413, 1901
ḫaşimī(<A.) Hz. Muhammed'in mensup olduğu kabile ve mensupları
ḫ. 1423
ḫaşr (<A.) toplama
ḫ.+ (ol-) 234
ḫaṭā (<A.) hata,yanlış; günah
ḫ. 1515
ḫ.+ (it-) 179
ḫ.+ (ḳıl-) 182
ḫāṭır (<A.)zihin, fikir
ḫ.+ (cem'-i ḫāṭır) 720
ḫ.+ (ḫāṭır-ı ten) 1763
ḫ.+ı 916
ḫ.+ınṅda 51, 51, 997, 1159, 1268, 1270, 1561, 1997
ḫāṭır-nişān(<A.ḫāṭır+ F. nişān)
ḫ.+ (ḳıl-) 1794
ḫaṭīb (<A.) hitap eden, hutbe okuyan
ḫ.+inṅdin 1080
Ḥaṭīm (<A.ö.i.) Kâbe sola alınıp Hacerü'l-

Marfat.com

esved'in bulunduğu bölümden kapı yönüne doğru sağa giderek dolaşma
Ḥ. 2001
ḥātim (<A.) sona erdiren, bitiren
ḥ. 138
ḫatm (<A.) bitirme, sonra erdirme
ḫ.+ (ol-) 139
ḫatne-gāh(<F.) sünnet yeri
ḫ.+ıça 488
ḫatneyn(<A.) iki damat
ḫ. 169
ḫatun (<F.ḫātūn < E.T. ḳatun <A.T. ḳātun; Cl.<Sogd. ḫwat'yn) kadın
ḫ. 493, 508, 522, 549, 830, 863, 1025, 1054, 1055, 1421, 1518, 1518, 1546, 1588, 1686, 1818, 2166, 2175
ḫ.+ġa 378, 473, 476, 488, 495, 867, 926, 1053, 1421, 1655, 2167
ḥavā (<A.) hava
ḥ.+da 1484
ḥavārıḳ(<A.) mükemmel şeyler
ḥ.+ (ḫavārıḳ-ı ādāt) 159
ḫavāṣ (<A.ḫavaṣṣ) saygın olanlar
h.+ (ḫavāṣ -ı melek) 161
ḫavf (<A.) korku
ḫ. 12, 711, 1047
ḫ.+ (ḫavf-ı dām) 1046
ḫ.+ (ḫavf-ı fevt) 660
ḫ.+ (it-) 639
ḫ.+ (ḳıl-) 1589, 1592
ḫavż (<A.) havuz
ḥ.+ (ḥavż-ı kevşer) 265
ḥay (<A. ḥayy) hayat sahibi, Allah'ın sıfatlarından
ḥ.+ (mescid-i hay) 1030, 1040
ḫayāl (<A.) düşünce, fikir; hayal
ḫ.+ (it-) 272
ḫ.+ (ḳıl-) 917
ḥayāt (<A.) dirlik, canlılık, ömür; Allah'ın sıfatlarından
ḥ. 67
ḥ.+ı 66, 67, 68
ḥ.+turur 66
ḥayf (<A.) zulüm
ḥ.+ (mescid-i ḥayf) 2050, 2134
ḥāyız (<A.ḥā'iz) sahip; taşıyan
ḥ. 505, 1559, 1590, 2174
ḥ.+ (ol-) 2175, 2176
hāyil (<A.hā'il) korkunç
ḫayl (<A.) topluluk
ḫ. 128, 136, 584
ḫ.+ (ḫayl-ı cān) 131
ḫ.+ (ḫayl-ı ferişte) 93
ḫ.+ı 100
ḫayme (<A.) çadır
ḫ. 992
ḫayr (<A.) hayır, iyi
ḫ. 107
ḫayr-ābād(<A.) iyilik, hayır evi
ḫ.+ (binā-yı ḫayr-ābād) 1433
ḥayrān(<A.) hayran, şaşırmış
ḥ. 240
ḥ.+dur 155, 271
ḥayret (<A.) hayret, şaşırma
ḥ.+tür 158
ḥayvān(<A.) hayvan
ḥ. 334, 2231
ḥ.+dın 2232
ḥ.+kirekmes (cüzv-i ḥayvān) 453
ḥ.+larıdın 335
ḥ.+nıñg 349
ḥayya 'alā(<A.) Ezanda *hayye ale's-salâh ve hayye ale'l-felâh*'ın kısa sözleri
ḥ. 876
ḥayyalāt(<A.) Ezanda *hayye ale's-salâh ve hayye ale'l-felâh*'ın kısa sözleri
ḥ.+ın 1032
ḥayż (<A.) regl, aybaşı durumu
ḥ. 483, 494, 495, 508, 509, 521, 2173
ḥ.+ (ḥükm-i ḥayż) 508
ḥ.+dur 498
ḫaẕer (<A.) sakınma, kaçınma
ḫ.+ (ḳıl-) 340, 1562
ḥāżır (<A.) hazır, bizzat bulunan
ḥ.+ (bol-) 248, 720, 722, 1679, 2014
ḥ.+ (ol-) 1197
ḫazīne (<A.) hazine, devletin para ve altınlarının saklandığı yer
ḫ. 1306
ḥażret (<A.) hazret, saygın
ḥ. 189, 1214, 1225, 1227
ḥ.+ḳa 1224
ḥ.+tin 2044
hedy (<A.) hac ve umrede kesilen kurban; armağan
h. 1755, 2191, 2238
h.+ (hedy-i ḳırān) 2241
h.+ (ilt-) 2233
h.+ (ol-) 2232

h.+din 2235
h.+ġa 2189
h.+i 1764, 2238
h.+inğ 2237
h.+inğġa 2234
h.+lerni 2244
h.+ni 2184, 2185, 2190, 2231, 2233
h.+niñ 2239
helāk (<A.) yıkım, kayıp
h.+ (bol-) 436, 1381, 1382
h.+ (ol-) 1380
ḥelāl (<A.) İslâm hükümlerine göre kullanılmasına veya yapılmasına izin verilen şey ve durumlar
h. 279, 279, 349, 1467, 1688, 1700
h.+ (bol-) 417, 1738, 1743, 1758, 2121, 2129, 2191
h.+ (it-) 1896
h.+ (māl-ı ḥelāl) 1970
hem (<F.) hem; ve; bile; dA; ister .... (bağlama, kuvvetlendirme edatı)
h. 42, 48, 62, 63, 76, 135, 164, 174, 203, 230, 279, 324, 349, 350, 386, 408, 545, 555, 656, 659, 660, 661, 712, 776, 791, 796, 801, 805, 822, 835, 903, 906, 908, 996, 1011, 1015, 1020, 1091, 1112, 1179, 1208, 1241, 1249, 1252, 1269, 1297, 1309, 1321, 1329, 1361, 1363, 1385, 1400, 1457, 1469, 1540, 1543, 1554, 1573, 1632, 1655, 1698, 1701, 1733, 1750, 1790, 1807, 1813, 1825, 1843, 1889, 1912, 1984, 2061, 2124, 2178, 2196, 2211
h.+ (hem hem) 453, 463
h.+ (hem u hem) 115
h.+ (u hem) 149
h.+ (vü hem) 149
hem-dem (<F.) arkadaş, yoldaş
h. 42, 321, 386, 399, 497, 659, 1297, 1309, 1543
hemīşe (<F.) daima, her zaman
h. 58
hem-pāy (<F.) yoldaş, arkadaş
h. 208
hem-rāh (<F.) yol arkadaşı → hem-reh
h. 1764
h.+ (ḳıl-) 15
hem-reh (<F.) yol arkadaşı →hem-rāh
h. 1755
h.+i 150
hemyān (<F.) para kesesi, heybe
h.+ı 1912
hem-zebān (<F.) ağzı bir olan
h.+ (bol-) 113
hengām (<F.) zaman, vakit
h. 1693, 1752, 1756, 1759, 1766, 1829, 1904, 1909, 1962, 2004, 2057, 2069, 2132
henüz (<F.henūz) daha, hâlâ
h. 153
her (<F.) her, her bir, hep, bütün
h. 24, 98, 98, 98, 98, 109, 136, 142, 180, 201, 241, 259, 272, 296, 326, 338, 363, 364, 390, 413, 439, 440, 498, 544, 558, 558, 597, 604, 657, 657, 715, 730, 735, 751, 766, 766, 797, 816, 840, 996, 1008, 1029, 1124, 1130, 1204, 1254, 1263, 1304, 1328, 1329, 1338, 1344, 1408, 1420, 1439, 1440, 1454, 1481, 1495, 1501, 1506, 1509, 1509, 1513, 1514, 1557, 1580, 1585, 1619, 1644, 1645, 1720, 1754, 1773, 1775, 1814, 1826, 1850, 1883, 1888, 1890, 1890, 1903, 1915, 1917, 1932, 1945, 1995, 2017, 2019, 2035, 2035, 2040, 2042, 2062, 2064, 2076, 2082, 2085, 2109, 2158, 2188
h.+ (her bir) 99, 641, 1908, 2114, 2119
h.+ (her biri) 104, 241, 302, 1461, 1519, 1771, 1799, 1828, 1867, 1893, 2065
h.+ (her birisi) 93
h.+ (her ḳaçan) 341, 559, 562, 1008, 1669, 1727, 1731, 1945, 1979, 1980, 1982, 2025, 2041, 2096, 2171, 2187, 2215
h.+ (her ḳaçan kim) 1453
h.+ (her ḳaysı) 415
h.+ (her ki) 870
h.+ (her kim) 245, 434, 1065, 1251, 1359, 1447, 1593, 1687, 1726, 1740, 1779, 1841, 1852, 1914, 2016, 2046, 2224
h.+ (her ne) 895
h.+ (her ni) 4, 35, 73, 76, 78, 87, 89, 126, 314, 327, 342, 396, 417, 418, 574, 787, 823, 1031, 1037, 1238,

Marfat.com

1366, 1385, 1442, 1450, 1451, 1672, 1795, 1894, 1899, 1925, 2110, 2190, 2213
h.+ (her niççe) 1556
h.+ (her niçe) 7, 1558, 1800, 1815, 1840
h.+ (her niçük) 458, 1456, 1459
h.+ (her ni kim) 4, 55, 180, 435, 643, 661, 1441, 1809, 1967
h.+ (her nime) 346, 350, 1542, 2235
herāş (<F.) korku, ürküntü
h.+ı 2182
hergiz (<F.) asla
h. 82, 185, 621
hest (<F.) var
h.+ (it-) 53
hestlik (<F.hest+ T. +lik) var olma, varlık
h. 55
hevā (<F.) istek, arzu; nefis
h. 686, 1486, 1487
h.+ (ḳıl-) 182
heves (<A.) heves, istek
h.+ (ḳıl-) 199, 504
h.+irmes idi 1277, 2250
hey'et (<A.) görünüş; kurul, topluluk
h. 928, 1250, 1257, 1790, 2061, 2085, 2099
h.+leri 111
h.+te 234
ḫınṣır (<A.) serçe parmağı
ḫ.+ıda 601
ḫ.+ınṉgnı 600
ḫırām (<F.) yürüme
ḫ.+ (eyle-) 1638, 1978, 2164
ḫıżr (<A.ö.i.) Hızır peygamber
ḫ.+dın 2078
hicret (<A.) Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi
h.+ (eyle-) 2254
hīç (<F.) hiç
h. 56, 56, 233, 299, 299, 566, 1033, 1033, 1127, 1127, 1402
h.+ (hīç kim) 152, 315, 1184, 1772
h.+ (hīç nime) 402, 1841, 1897
h.+ (māni'-i hīç) 2173
ḫidmet (<A.ḫiẓmet) hizmet
ḫ. 1137
ḫikāyet (<A.) anlatma, nakletme
h.+ (eyle-) 1264
Ḫil (<A.ö.i.) Harem bölgesi ile mîkât yerleri arasındaki saha ki bu bölgede ihrama girilir.
Ḫ.+ (ehl-i Ḫil: Hil bölgesinde yaşayanlar) 1689, 1697
Ḫ.+ġadur (ehl-i Ḫil) 1696
ḫilāf (<A.) karşı, zıt
ḫ.+ (ḫilāf u niḳār) 176
ḫ.+ (ḫilāf-ı sünnet) 1750
ḫ.+ (it-) 177
ḫ.+irdi 178
ḫilāfet (<A.) halifelik, peygamber vekili olarak islâmiyeti koruma vazifesi
ḫ. 176
ḫ.+ḳa bar 166
hilāl (<A.) yeni ay
h. 1490
ḫil'at (<A.) kaftan
h.+ (ḫil'at-i levlāk) 13
himmet (<A.) üstün irade
h.+ (iste-) 1969
ḫīn (<A.) zaman, an
ḫ. 758, 1083, 1086, 1144, 1146, 1156, 1175, 1305, 1578, 1585, 1650, 1675, 1826, 1840, 1906, 2039, 2077, 2184
Hind (<A.) Hindistan
H. 636
ḫing (<F.) güzel at
ḫ.+ (ḫing-ı ḫōş-ḫırām) 1469
ḫisāb (<A.) hesap, alacak verecek kaydı
ḫ. 1355
ḫ.+ (eyle-) 1334, 1368, 1370
ḫ.+ (it-) 1409, 2220
ḫ.+ (ḳıl-) 1285, 1324, 1356
ḫ.+ (ol-) 20, 1283
ḫ.+ı 1369
ḫ.+ıdın 1327
ḫ.+ını 1324
ḫ.+irmes 2207
ḫ.+yoḳ 2108
ḫişt (<F.) kerpiç, tuğla
ḫ. 361
ḫiżāb (<A.) kına, boya
ḫ. 1803
ḫōş (<F.) hoş, güzel, iyi
ḫ. 284, 323, 712
ḫōş-bū (<F.) güzel kokulu → ḫōş-būy
ḫ. 1088, 1795, 1799, 1861

Marfat.com

ḫ.+ (ḳıl-) 1708
ḫ.+ġa (tut-) 1804

ḫōş-buy (<F.) güzel kokulu → ḫōş-bū
ḫ. 1805, 1805

ḫōş-ḫırām (<F.) güzel yürüyüşlü
ḫ.+ (ḫing-ı ḫōş-ḫırām) 1469

ḫūb (<F.) güzel, iyi
ḫ. 709, 796, 865, 1396, 1646
ḫ.+imes 1303, 1427
ḫ.+irür 92

ḫuccāc (<A.) hacılar
ḫ. 1397, 1411

ḫuccet (<A.) senet, delil
ḫ.+i 136

ḫuceste-pey (<F.) talihli
ḫ. 16

Ḫudā (<F.) Allah → ḫudāy
Ḫ. 262, 567, 834
Ḫ.+dın 42, 125
Ḫ.+dur 53
Ḫ.+ġa 38, 47, 62, 1648

Ḫudāy (<F.) Allah → ḫudā
Ḫ. 126, 215, 219, 278
Ḫ.+ (şükr-i ḫudāy) 10
Ḫ.+dın 229, 232, 2015
Ḫ.+ıñg 217

Ḫudāyā (<F.) Ey Allah!
Ḫ. 286

Ḫudāylıḳ (<F.+T. +lıḳ) Allah'a mensup
Ḫ. 950

ḫuften (<F.) yatsı (vakti)
ḫ. 964, 1241
ḫ.+ (ḫuften namāzı) 668
ḫ.+de 690, 784, 968
ḫ.+de (vaḳt-ı ḫuften) 2082
ḫ.+din 683, 1203
ḫ.+dür 682
ḫ.+ni 2082

ḫuḳne (<A.) şırınga
ḫ. 1528
ḫ.+niñg 1534

ḫuliy (<A.ḫuliyy) altın, yakut v.b. süs eşyası
ḫ. 1331

ḫūn (<F.) kan
ḫ. 334

ḫūr (<A.) âhû gözlü, cennet kızları
ḫ. 271, 1130

ḫurma (<A.) hurma
ḫ. 1148, 1553, 1586

ḫurūc (<A.) ayaklanma
ḫ.+ (ḳıl-) 197

hūş (<F.) akıl, idrak
h. 544

ḫuṭbe (<A.) hutbe
ḫ. 1079, 1092, 1093, 2132
ḫ.+ (oḳu-) 2045, 2058, 2059, 2132
ḫ.+de 2060
ḫ.+dür 1072
ḫ.+ni (oḳu-) 2059

ḫükkām (<A.) hâkimler
ḫ. 200

ḫükm (<A.) hüküm, emir
ḫ. 112, 316, 403, 410, 432, 2167
ḫ.+ (ḫükm-i ḫayż) 508
ḫ.+ (ḫükm-i şer') 1068
ḫ.+ (it-) 387
ḫ.+ (ḳıl-) 183, 186
ḫ.+de 460, 1792, 1876
ḫ.+de durur 1791, 1811
ḫ.+dedür 1532
ḫ.+dür 1812
ḫ.+i 332, 373, 397, 397, 480, 616, 1147, 1339, 1487, 1595, 1851, 1887
ḫ.+ide 346
ḫ.+ide durur 362, 433
ḫ.+idedür 418, 1803
ḫ.+in 394, 1484, 1798
ḫ.+ini 328, 388, 479, 537, 1404, 1866

ḫükmī (<A.) bir karara dayalı
ḫ.+ (tahāret-i ḫükmī:abdestsizlik, cünüp, hayız v.b. durumlarından temizlenme) 424

hümāyūn (<F.) mübarek; (ö.i.) Babür'ün oğlunun adı
h.+ (bol-) 24

hürme- (<A.T. hü:r-) ulur gibi ses çıkarmak (insan için kullanılmış)
h.-ñg 951

hürmeklik (hür-mek+lik) uluma
h. 905

ḫürriyet (<A.) özgürlük
ḫ. 1291, 1657

I/'I

ıd (<E.T. yıd) koku

Marfat.com

ı. 1798
ı.+ (ıdla-) 903
ı.+ (yaḫşı ıd imes) 1797
ıdlamaḳ (<ıd+la-maḳ) koklamak
ı.+ (ıd ıdla-) 903
ıdlıḳ (<ıd+lıḳ) kokulu
ı. 420
ılḳı (<E.T. yılḳı <A.T.*ılḳı) yılkı, hayvan (at için)
ı.+ (atı) 1309
ıŋgramaḳ (<D.L.T.eŋgre-) inlemek
ı. 944
ʻĪrāḳ (<A. ö.i.) Irak
ı. 1685
ısırġa (<ısır-ġa <D.L.T. ısır-) ısıracak
ı. 578
ʻışā (<A.ʻışā') akşam ezanından yatsı ezanına kadar olan süre
ʻı. 914, 2050
ʻı.+ (ḳıl-) 2088
ʻıyādet (<A.) hasta ziyareti, hatır sorma
ʻı.+tür 284
ʻıyd (<A.) bayram
ʻı. 511, 799, 1115, 1129, 1486, 1489, 1602, 1929, 1943, 2072
ʻı.+ (ʻıyd-ı aẓḥā) 1123, 1127, 1160, 1163, 1922
ʻı.+ (ʻıyd-ı ḳurbān) 1096
ʻı.+ (ʻıyd namāzı) 660
ʻı.+ (ṣubḥ-ı ʻıyd) 1935, 2093
ʻı.+ (taḫḳīḳ-i ʻıyd) 1113
ʻı.+dın 2143
ʻı.+ḍur 1952
ʻı.+ı 1096, 1113, 1155
ʻı.+ıda 1120, 1131
ʻı.+larda 798, 829, 1092, 1093, 1095, 1097, 1116
ʻı.+larınŋ 1090
ʻı.+nınŋ 1121, 1166, 2131
ʻı.+ta 1944
ʻı.+tın 1157, 1742
ʻıyd-gāh (<A īd+ F. gāh) bayram yeri
ʻı. 1248
ʻı.+ġa 1119, 1122
ʻıyş (<A.ʻīş) yaşama
ʻı.+ı 222
ıżṭıbāʻ (<A.) (hacda) ihramın vücudun belden yukarı örten parçasının bir ucunu sağ kolun altından geçirip sol omuz üzerine atarak sağ kolu ve omuzu ridanın dışında bırakmaktır.
ı. 1992, 1994
ı.+ (eyle-) 1992

İ/ʻİ/Ī

i- (<E.T. er-) imek; olmak, var olmak (ek-fiil) → ir-
i.-di (bar) 58
i.-gendür ol 130
i.-genni 459
imes "değil" (ʻadad) 470
i.-mes (ʻādet) 1525
i.-mes (bāk) 1570, 1805, 1899, 1901, 1912
i.-mes (cāyiz) 502, 621, 1172, 1424, 2202
i.-mes (dāḫil) 579, 1132, 1494, 1596, 1797
i.-mes (dürüst) 1062
i.-mes (farż) 1649, 1657
i.-mes (fikr ü endişedin) 70
i.-mes (ḥācet) 625, 1027, 1760, 1802
i.-mes (ḥayāt-ı ten ü cāndın) 68
i.-mes (ḥayż çaġı) 509
i.-mes (ḫūb) 1303, 1427
i.-mes (iḥṣār) 2196
i.-mes (iḥtiyāc) 1958
i.-mes (iḳrār) 1301
i.-mes (il dik) 61, 61
i.-mes (ḳābil-i mülk) 1434
i.-mes (kārin) 1718
i.-mes (kesb ile pīşedin) 70
i.-mes (lāzım) 118
i.-mes (maḥsūb) 2055
i.-mes (maʻlūm) 705
i.-mes (mavḳıf) 2068
i.-mes (münʻaḳid) 1084
i.-mes (müşkil) 579
i.-mes (müyesser) 1010, 2018
i.-mes (ʻöẕr) 299
i.-mes (pāk) 340, 370
i.-mes (revā) 1057
i.-mes (sünnet) 1760
i.-mes (şarṭ) 729, 1138, 1448
i.-mes (vācib) 1162, 1378
i.-mes (yaḫşı ıd) 1797
i.-mes (yigülük) 453

Marfat.com

i.-mes (yük üçün imes) 1308
i.-mes (ẓāhir) 1388
i.+mes irdi (harmaḳtın) 150
i.-mes irse (arıġ) 535
i.-mesni (ḳıble sarı imesni) 708
i.-mes turur (dāḫil) 377, 576
i.-mes turur (ḥācet) 2041
i.+mes turur (ḳırā'at) 790
i.-mes turur (maḥsūb) 1429
i.-mes turur (müfsid-i ḥac) 1785
i.-mestür (bāk) 1580
i.-mestür (cāyiz) 1422
i.-mestür (dürüst) 728, 1504
i.-mestür (ḳażā) 1669
i.-mestür (revā) 1000
i.-mestür (ṣevāb) 371
i.-mestür (sünnet) 1202
i.-mestür (ẓulm) 92
i.-se 490
i.-se (bu nev') 1065
i.-se (uzun) 779
i.-se (yigirme biş) 1347
i'āde (<A.) geri döndürme, karşılık verme
i. 2207
i.+ (ḳıl-) 1835
i.+dür 1429, 2108
i.+si 931
i.+sin 1024
'ibādāt (<A.) ibadetler
'i. 2197, 2199
'i.+ı 2197
'ibādet (<A.) kulluk, Allah'a kulluk vazifesini yerine getirme
'i. 1238, 2043, 2202
'i.+ (ḳıl-) 1567
'i.+tin 2204
'ibāret (<A.)-den meydana gelmiş
'i.+in 355
'i.+ini 443
'i.+tür 306
'ibāretsiz (<A.'ibāret+ T. +siz) cümlesiz
'i. 85
ibhām (<A.) baş parmak
i.+ (tırnaġı) 2100
İbn 'Abbās (<A.ö.i.) Hz. Muhammed'in amcası olabilir. Babür metinde ondan rivayet aktarıyor.
i. 2044
İbrāhīm (<A.< İbr.) Hz. İbrahim
İ.+ (bāb-ı İbrāhīm) 1726
İ.+ (maḳām-ı İbrāhīm) 2016
ibtidā (<A.ibtidā') başlama; önce
i. 603
i.+ (ḳıl-) 1, 2
i.+sı 623, 672, 1929, 2131
icābet (<A.) kabul etme; uyma
i. 2010
icāra (<A.) kira
i.+ġa 1375
icmā' (<A.) bir konuda görüş birliğine varma
i. 1515
icmāl (<A.) özetleme, özet
i. 45
ictināb(<A.) sakınma, uzaklaşma
i.+ (eyle-) 330
i.+ (it-) 1803
iç (<E.T. iç) iç, içeri
i.+ide 250, 303, 803, 803, 927, 1930, 2003, 2050
i.+idedür 111, 1688
i.+inĝe 1527
i. +inde2004
iç- (<Uyg..T. iç-)içmek
i. 411, 2157
i.-er 1450
i.-se 1542
içil- (<iç-ïl-) içilmek
i.-ür 2158
içme- (<iç-me-) içmemek
i.-gil 2157
içmek (<iç-mek) içmek
i. 736, 949, 1473
i.+ke 1432
içre (<E.T. iç+re) içinde, -DA; -A
i. 87, 102, 105, 165, 196, 197, 227, 227, 229, 241, 243, 255, 261, 277, 482, 493, 504, 710, 714, 717, 775, 781, 799, 814, 819, 841, 859, 874, 878, 897, 925, 926, 940, 1049, 1129, 1230, 1248, 1419, 1498, 1544, 1561, 1606, 1626, 1633, 1640, 1781, 1801, 1826, 1847, 1910, 1984, 2051, 2054, 2125, 2151, 2178
i.+dür 269
ifrād (<A.) tek, yalnız bırakma
i. 1715
i.+dur 1713

Marfat.com

ifsād (<A.) bozma
i.+ (ifsād-ı rūze) 1603
i.+ (ḳıl-) 1620
iftār (<A.) oruc açma
i. 1583, 1597, 1618
i.+ (eyle-) 1492, 1557
i.+ (iftār-ı rūze) 1520
i.+ (ḳaṣd-ı iftār) 1539
i.+ (ḳıl-) 1556, 1566
ige (<E.T. ėdi <A.T. ė:di)sahip
i.+si 960
igin (<D.L.T. egin) sırt, omuz
i. 198
i.+inğ (igniñg) 2135
i.+inğ (igniñg) 2005
igri (eg-ir-i <E.T. eg- >A.T. e:g-) eğri
i.+ (bol-) 1060
igrim (<eg-ir-im) girdap, döneğen
i. 315
iḫfā (<A.iḫfā') saklama, gizleme
i.+ (namāz-ı iḫfā) 1192
İḫlāṣ (<A.) Kur'an'ın 112. suresi
İ. 1975, 1975
ihmāl (<A.) boşlama, savsaklama
i.+ (ḳıl-) 529
iḫrāc (<A.) çıkarma
i.+ (eyle-) 160
iḫrām (<A.) hac zamani bürünülen beyaz giysi
i. 511, 1728, 1733, 1734, 1744, 1902, 2038, 2169
i.+ (bağla-) 1675, 1676, 1687, 1693, 1696, 1699, 1700, 1703, 1748, 1751, 1752, 1756, 1759, 1766, 1978, 2168, 2181
i.+ (iḫrām-ı dāḫil-i mīḳāt) 1694
i.+ (vaḳt-ı iḫrām) 1714
i.+bar 1677
i.+da 1806
i.+dın 1767
i.+dın (çıḳ-) 1844, 2179
i.+dın (muḥṣir-i iḫrām çıḳ-) 2187
i.+dur 1723
i.+ığa 1724
iḫrāmsız (<A.iḫrām+ T.+sız) ihram giymeden
i. 1682, 1692, 1697
iḫṣār (<A.) işinden alıkoyma
i. 2183, 2189, 2212
i.+imes 2196
ihti'lām(<A.)düş azma, şeytan aldatması
i.+ (ol-) 1569
iḥtimāl (<A.) ihtimal
i.+ (iḥtimāl-i kiẕb) 1485
ihtimām (<A.) özen, özenle iş görme
i.+ (it-) 2252
i.+ (ḳıl-) 22
i.+kirek 190
iḥtirāz (<A.) çekinme, sakınma
i.+ (ḳıl-) 356
iḥtiyāc(<A.) ihtiyaç
i. 1144
i.+ (iḥtiyāc-ı aṣlī) 1305, 1650
i.+ı 57
i.+ınğ 461
i.+imes 1958
i.+irmestür 533, 1483
iḫtiyār (<A.) seçme
i.+ınğ 742, 983
iḫtiyārsız (<A.iḫtiyār+ T.+sız) istemeksizin
i. 1572
iḥtiyāt (<A.) sakınma, tedbirli davranma
i. 366
i.+ (it-) 469
i.+ (ḳıl-) 477
ik- (<D.L.T. ek-) ekmek
i.-ken 1908
i.-key 1440
'iḳāb (<A.) eziyet, azap
i.+ (çik-) 242
iḳāmet (<A.)oturma, namaza durma
i. 2061, 2062
i.+ (eyle-) 2085
i.+ (it-) 1029
i.+ (ḳıl-) 1028
i.+ (niyyet-i iḳāmet) 991
iḳdām (<A.) girişim, teşebbüs
i.+ (ḳıl-) 2021
iki (<E.T.ėki <A.T. ė:ki) 2, iki (sayı sözü) → ikki
i. 32, 216, 357, 450, 519, 537, 577, 642, 754, 870, 941, 965, 1012, 1095, 1134, 1204, 1214, 1216, 1304, 1328, 1489, 1502, 1540, 1550, 1560, 1709, 1722, 1744, 1773, 1777, 1777, 1779, 1779, 1818, 1859, 1928, 1971, 2037, 2060, 2127, 2156
i.+de 31, 757, 1233
i.+din 29

Marfat.com

i.+ge 1773, 1775, 2062
i.+ni 1763
i.+si 1440
i.+sidin 1446
i.+sin 1917
i.+sini 840, 1329, 1481, 1513, 1644, 1720, 1754, 2082
ikil- (<ek-ⁱl-) ekilmek
i.-güsidür 1441
i.-ür 1438
ikin (<erki+n) acaba (şüphe edetı)
i. 198
i.+(niçük ikin) 403
i.+(ni türlük ikin) 403
ikin (<ek-ⁱn) ekin
i. 1439, 1461, 1462
i.+dür 1454
ikinçi (<E.T.ėki+nç+i) ikinci → ikkinçi
i. 103, 297, 494, 891, 1107, 1110, 1211, 1220, 1275, 1393, 1395, 1711, 1863, 2106, 2131, 2143
i.+ni 298
ikirer (E.T. ėki+rer) ikişer → ikkirer
i. 1882
ikki 2, iki (sayı sözü) → iki
i. 108, 108, 407, 408, 441, 445, 472, 481, 482, 511, 540, 587, 592, 650, 654, 676, 699, 746, 775, 799, 810, 811, 811, 815, 823, 845, 845, 845, 847, 856, 868, 945, 947, 956, 979, 995, 1076, 1077, 1098, 1129, 1129, 1135, 1150, 1230, 1232, 1245, 1249, 1257, 1265, 1304, 1343, 1346, 1347, 1351, 1352, 1355, 1452, 1481, 1486, 1490, 1513, 1518, 1548, 1566, 1602, 1644, 1754, 1767, 1775, 1819, 1870, 1877, 1883, 1894, 1910, 1917, 1930, 1941, 2016, 2029, 2033, 2035, 2040, 2063, 2086, 2122, 2122, 2170, 2185, 2194, 2195
i.+bar 1514
i.+de 776, 776, 1234
i.+din 2114
i.+dür 1477, 1720
i.+ge 1500, 1750
i.+imiş 1722
i.+ni 1336, 2002, 2062
i.+ning 1961
i.+si 111, 169, 169, 179, 759, 963, 1327, 1602
i.+sidin 2203
i.+sige 1373
i.+sin 2085
i.+sini 1645
i.+sining 577
ikkinçi ikinci → ikinçi
i. 29, 466, 738, 1232, 1789, 1860, 1872, 1927
i.+ni 1218
i.+sin 1458
ikki on 20, yirmi (sayı sözü)
i. 1202
ikkirer ikişer → ikirer
i. 968
ikki yüz 200, iki yüz (sayı sözü)
i.+bardur 1322
ikki yüz bir 201, iki yüz bir (sayı sözü)
i. 1336
ikme- (<ek-me-) (ekin v.s.) ekmek
i.-gen 1465
i.-se 1464
ikmek (<ek-mek) (ekin v.s.) ekmek
i.+ke 1135
iḳrār (<A.) dil ile söyleme, bildirme; kabûl
i.+ (ḳıl-) 36
i.+ı bar 40
i.+imes 1301
iḳtidā (<A.iḳtidā') tabi olma, uyma; namazda imamı taklit ederek hareket etme
i. 373, 792, 795, 1082, 1106, 1109
i.+da 730
i.+sı 1062, 1063
il (<E.T. elig) el (uzuv) → ilig
i.+ (bağla-) 1104
i.+ (köterme-) 1187
i.+leringni 570
i.+de 1298
i.+ge 1437
il (<E.T. ėl <A.T. ė:l) halk; başkası; iyi bilen (ehl karşılığı)
i. 7, 67, 67, 106, 128, 131, 199, 230, 230, 236, 251, 259, 272, 414, 438, 478, 707, 991, 992, 992, 1166, 1184, 1215, 1432, 1634, 1697, 1698, 1729, 1759, 1766, 2091, 2143, 2231, 2247
i.+ (il dik imes) 61, 61
i.+de 1134

Marfat.com

i.+dedür 1303
i.+din 31
i.+ge 27, 27, 106, 125, 126, 127, 127, 132, 192, 213, 235, 243, 251, 284, 292, 501, 909, 1102, 2060, 2133, 2154, 2181
i.+i 352, 419, 443, 584, 636, 970, 993, 1121, 1174, 1259, 1310, 1353, 1385, 1399, 1589, 1699, 1715, 1895, 2129, 2183, 2198
i.+ide 1136
i.+idin 215
i.+ige 272, 1080, 1424, 1684
i.+iniŋ 355
i.+niŋ 199, 785

ilāh (<A.) ilah, Allah
i.+ (dōst-dār-ı ilāh) 187

i'lām (<A.) bildirme
i. 826, 978
i.+ (iyle-) 2244

ile ile (çekim edatı) → bile, birle, bilen
i. 24, 122, 174, 225, 308, 312, 320, 654, 654, 773, 991, 991, 1007, 1022, 1036, 1061, 1103, 1107, 1240, 1250, 1250, 1257, 1257, 1450, 1515, 1517, 1517, 1733, 1790, 1790, 1965, 1989, 2010, 2061, 2061, 2066, 2081, 2085, 2101

ile(1) ile (bağlama edatı)
i. 70, 92, 101, 126, 128, 143, 176, 205, 278, 290, 326, 352, 413, 511, 520, 550, 553, 833, 871, 941, 1103, 1532, 1659, 1721, 1787, 2050, 2113

ilgeri (<E.T. il+gerü) ileri
i. 562, 1093
i.+dindür 541
i.+ge 1540

ilig (<E.T. elig) parmak (ölçü birimi)
i.+ 638, 638

ilik (<D.L.T. ilik / yilik) ilik
i.+i 1173

ilig (<E.T. elig) el → il
i. 457, 591, 609, 613, 614, 638, 638, 859, 884, 945, 946, 1101, 1951, 1988, 2011, 2074
i.+ (kavuştur-) 1102
i.+ (köter-) 829, 1987
i.+ (tırnaġı) 1825
i.+ (ur-) 2161
i.+din (kil-) 376
i.+ge 237, 1302, 1470
i.+i 170, 1173
i.+ide (ilgide) 112, 1297
i.+idin (ilgidin) 13, 236
i.+idin (ilgidin kil-) 199
i.+ige (ilgige) 1299
i.+imge (ilgimge) 2245
i.+iŋ 1100, 1990
i.+iŋ (ilgiŋ) 598, 855, 2024
i.+iŋ (köter-) 737
i.+iŋiz (ilgiŋiz) 750
i.+iŋni (ilgiŋni) 465, 587, 1957, 1986
i.+iŋni (ilgiŋni) 1108
i.+iŋni (köter-) 828
i.+lerini 651
i.+ni 519, 534, 594, 650, 830, 1186, 1829
i.+ni (köter-) 737, 830

'illet (<A.) sakatlık
'i. 60

illig (<E.t. elig) 50, elli (sayı sözü)
i.+imiş 241

'ilm (<A.) ilim
'i. 70, 70
'i.+ ('ilm-i farż) 27
'i.+din 79
'i.+dür 69
'i.+ini (ġayb 'ilmi) 277

'ilmī (<A.) ilmî
'i.+sin 1278, 2251

ilt- (<E.T. ėlt- <A.T. īl-t-) ulaştırmak
i.-er (peyām) 125
i.-erde (hedy) 2233

īmā (<A.īmā') işaret, ima
i.+ (ḳıl-) 466, 1012

imām (<A.) imam
i. 192, 198, 204, 212, 213, 213, 784, 788, 791, 805, 805, 810, 826, 835, 839, 870, 871, 877, 915, 917, 918, 919, 920, 994, 1053, 1055, 1057, 1059, 1061, 1080, 1106, 1111, 1194, 1244, 1245, 1251, 1260, 1466, 2045, 2057, 2069, 2081, 2132
i.+ (bol-) 995
i.+ (ġayr-ı imām) 1074
i.+ (imām-ı namāz-ı cum'ā) 1243
i.+ (it-) 202, 1243

Marfat.com

i.+ (ḳıl-) 200
i.+ (ol-) 1052
i.+dın 1848
i.+ġa 850, 921, 1082
i.+ın̂ġġa 824, 864, 2070
i.+ın̂ġız 191
i.+kirek 190
imāmet (<A.) imamlık
i. 1050, 1054, 1056
i.+ (imāmet-niyyet) 1055
i.+ (niyyet-i imāmet) 729
imāmī (<A.) imamlık
i. 205
īmān (<A.) inanma, inanç, İslâmın inanılması gerekli olan easlarına inanma
i. 35, 47, 118, 118, 275
i.+ (bol-) 252, 276
i.+ (ehl-i īmān) 275
i.+ (kiltür-) 38, 281, 287
i.+ (kitür-) 276
i.+dur 29
i.+dur (mufaṣṣal-ı īmān) 44
i.+ġa (ehl-i īmān) 282
i.+ı 214
imdi (<E.T.amtı) şimdi
i. 33, 120, 139, 297, 355, 459, 472, 499, 595, 602, 607, 684, 731, 764, 851, 873, 882, 967, 1176, 1222, 1438, 1458, 1472, 1614, 1637, 1638, 1648, 1673, 1722, 1817, 1833, 1854, 1863, 1927, 1964, 2245
imgekle- (<E.T.emge-k+le-) emeklemek
i.-p 253
imkān (<A.) imkan
i.+ (bol-) 1670
imsāk (<A.) orucun başlama vakti
i. 1618
īn (<F.) bu; şu (işaret sıfatı)
i. 727
i.+ (farż-ı īn) 1071
in- (<E.T.in-) inmek
i.-se 1915
inābet (<A.) günahlara tövbe edip Allah yoluna dönme
i. 2202, 2208
'inadiyye (<A.) eşyanın hakikatini inkar etme
'i.+irür 294
'ināyet (<A.) iyilik, lütuf
'i.+idin 143
İncil (<A.) Dört kutsal kitaptan Hz. İsa'ya indirileni
İ. 120
inçi (<*inç "sükunet, huzur") sakin
i.+de 1682
inçke (<Uyg. T. inçge) ince
i. 247, 667
in̂gek (<D.L.T. en̂gek) avurt
i. 575, 575
i.+ke 1575
iniş (<in-ⁱş) iniş
i.+ke 1915
insān (<A.) insan
i. 248
i.+ (ġayr-ı insān) 1791
i.+ġa 34
i.+nın̂g 349
intifā' (<A.) yarar, menfaat
i.+ (al-) 1180
intihā (<A.) son
i.+sı 673
intiḳāl (<A.) geçme, yer değiştirme
i. 838
i.+ (ḳıl-) 2138
intiḳālāt (<A.) geçişler
i.+ta 836, 886
inzāl (<A.) indirme, indirilme
i. 489, 550, 1569
i.+ (bol-) 1517, 1519, 1541, 1563, 1791
ip (<E.T. yıp) ip
i. 1811
ipek (<Kıpçakça: ip+ek; Cl. 539a) ipek
i. 907
ir (<E.T. er <A.T. he:r) erkek
i. 379, 549, 830, 1053, 1054, 1065, 1518, 1546, 1686, 2166
i.+ge 376, 385, 473, 488, 492, 898, 907, 1421
i.+i 1421
ir- (<E.T.er-) imek; olmak, var olmak (ek-fiil)→ i-
i.-di (ḳuṣūr) 17
i.-di (merkeb) 145
i.-di (öyide) 144
i.-di (żarūr) 17
i.-genin (azraḳ) 1862
i.-genin 382

Marfat.com

i.-mes (1) 1449
irmes "değil" (‘ām) 774
i.-mes (arıḳ) 367
i.-mes (bāk) 523, 527, 1900
i.-mes (cāyiz) 1414, 1418
i.-mes (cüdā) 124
i.-mes (ḥācet) 1008
i.-mes (ḫāric-i sünnet) 1081
i.-mes (ḥisāb) 2207
i.-mes (il ḥayātı dik) 67
i.-mes (il ṣıfātı dik) 67
i.-mes (işitmek ḳulaḳdın) 80
i.-mes (lāyıḳ) 191
i.-mes (lāzım) 522, 616
i.-mes (mużır) 1579
i.-mes (müfsid-i ḥac) 1793
i.-mes (nāḳıż) 557
i.-mes (ol-) 2173
i.-mes (pāk) 523
i.-mes (revā) 124
i.-mes (şek) 161
i.-mes (yaman) 456
i.-mes idi (heves) 1277
i.-mes igendür (maṣraf) 1426
i.-mes igenni (maṣraf) 1428
i.-mes irdi (heves) 2250
i.-mes turur (cāyiz) 1420
i.-mes turur (dāḫil) 447
i.-mes turur (lāzım) 653
i.-mes turur (müfsid) 1571
i.-mes turur (nāḳıż) 541
i.-mes turur (vācib) 1034
i.-mestür (cāyiz) 872
i.-mestür (iḥtiyāc) 533, 1483
i.-mestür (lāzım) 333, 489, 555, 779
i.-mestür (muḳīm) 1029
i.-mestür (münḥaṣır) 1653
i.-ür (ḫūb) 92
i.-ür (mensūb) 92
i.-ür (mevcūd) 39

irādet (<A.) dileme, isteme; Allah'ın sıfatlarındandır.
i.+idin 73, 73
i.+tür 72

irit- (<D.L.T. erit- ~erüt-) eritmek
i.-keyler 224

is (<A.T. īs) koku
i. 329
i.+i 492

‘Īsā (<A.ö.i.) Hz. İsa
‘İ.+dur 122

islām (<A.) İslâmiyet dini
İ.+ (ehl-i islām) 196

ism (<A.) isim, ad
i. 482, 537, 1452, 1775, 1778, 1860, 1863
i.+ (subḥ-i ism) 1235
i.+durur 407

İsrāfil (<A.) Dört büyük melekten biri olup kıyamet günü suru üflemekle görevlidir.
İ. 103, 229

iste- (<D.L.T. iste-) istemek
i. 2075
i.-ben (himmet) 1969
i.-r 1151
i.-rge 245
i.-r ise 1150
i.-seŋ 974, 1269

istemek (<iste-mek) istemek
i. 198

istemeklik (<iste-mek+lik) isteme
i. 1047

istibrā (<A.) idrardan sonra uzvu temizleme
i. 472, 476

isticābet (<A.) Allah tarafından yapılan duaların kabul edilmesi
i. 2015

istidrāc (<A.) Derece derece Allah'ın rahmetinden uzaklaşıp azabına yaklaşması için Hak yolundan sapmış, günühkâr kişilere verilen birtakım olağanüstü durumlar
i.+bardur 160

istiġfār (<A.) bağışlanmayı istemek, tövbe etmek
i.+ (ḳıl-) 2136

istiḫāre (<A.) hakkında bir işin hayırlı olup olmayacağını anlamak veya hayırlı olmasını Allah'tan dilemek üzere abdest alıp dua ettikten sonra uykuya yatma
i. 1265
i.+ (istiḫāre namāzı) 1263

istiḥāzā (<A.) regl hükmü gösteren durumlar
i. 497

istiḥbāb (<A.) iyi görme, iyi sayma, sevap

kazandırma
i. 684, 1116
istiḳṣā (<A.) inceden inceye araştırma
i.+ (ḳıl-) 1533
istilām(<A.) Hacerü'l-esved'e el sürme ve öpme
i. 1988
i.+ (eyle-) 2163
i.+ (istilām-ı ḥacer) 1727, 2009, 2020
i.+ (it-) 2007
i.+ (ḳıl-) 2171
isti'māl (<A.) kullanma, kullanılma
i.+ (it-) 1800
i.+ (ḳıl-) 1798, 1806
istincā (<A.istincā') pislikten temizlenme, büyük abdastten sonraki temizlik
i. 466, 472
i.+ (eyle-) 1533
i.+ (itme-) 449
i.+ (ol-) 450
istinşāḳ (<A.)abdest alırken burna su çekmek
i.+ (ḳıl-) 590
istirāḥat (<A.) dinlenme
i.+ (ḳıl-) 1205
istirdād (<A.) geri alma
i. 1430
istisḳā (<A.)
i.+ (namāz-ı istisḳā) 1256
istiṭā'at (<A.) kudret, güç yetme
i. 31, 1281, 1282, 1648
i.+ (istiṭā'at-ı i'tāḳ) 1547
i.+ınñ 32
i.+nı 1647
'işyān (<A.) ayaklanma; boyun eymeme
i. 129
i.+ (pelle- i'işyān) 240
i.+ġa 113
iş (<E.T.iş <A.T. īş) iş
i. 195, 241, 285, 299, 489, 501, 506, 552, 656, 814, 878, 921, 936, 945, 946, 950, 1004, 1033, 1033, 1040, 1161, 1229, 1354, 1429, 1477, 1670, 1691, 1722, 1724, 1732, 1736, 1770, 1785, 1786, 1787, 1832, 1837, 1883, 1911, 1933, 1943, 2006, 2097, 2108, 2167, 2227, 2230, 2242, 2256
i.+de 76
i.+din 485, 813, 932, 1043
i.+durur 473, 1778
i.+dür 505, 878, 1940
i.+ge 104, 1698, 1783, 1857
i.+i 23, 92, 156, 212, 488, 551, 706, 814, 1052, 1057, 1263, 1522, 1743, 1767, 1835, 1844, 1977, 2113, 2174, 2210, 2228
i.+ide 56, 807, 1077
i.+ige 56, 57, 169, 190, 1056, 1465, 1849, 1853, 2173, 2224
i.+in 23, 465, 2046
i.+in (sür-) 1765
i.+ini 650, 977, 1725, 1764, 2216
i.+inñ 1269, 1272, 1273, 1337, 2033, 2240
i.+inñdür 709
i.+inñge 1788
i.+inñgge 1270
i.+inñgni 1630
i.+ke 99, 167, 191, 1819, 1915
i.+ler 687, 1518, 1781, 1856
i.+lerdin 1968
i.+lerge 882, 1827
i.+leride 60, 2166
i.+leridin 814, 1850, 1867
i.+lerin 1783
i.+lerini 605, 751, 2060
i.+ni 201, 210, 658, 663, 749, 834, 1183, 1268, 1474, 1772
i.+te 154, 158, 646, 850, 1042, 1777, 1777, 2222
i.+tedür 93
i.+tin 1481, 1753, 2258
işāret (<A.) işaret, iz
i.+ (it-) 1875
i.+ (ḳıl-) 1012, 1990
i.+idür 444
i.+ni 1013, 1014
i.+ni (eyle-) 1014
işek (<E.T.eşgek) eşek
i. 351
işik (<A.T.ė:şik) eşik
i. 2160
i.+ (aç-) 244
i.+i (işigi) 1983
i.+idin (işigidin) 2022
işit- (<E.T.ėşid-) işitmek, duymak
i. 37, 408, 414, 446, 557, 572, 578, 607, 704, 754, 767, 772, 786, 791,

Marfat.com

795, 881, 894, 920, 923, 938, 1031, 1067, 1151, 1212, 1212, 1222, 1222, 1282, 1396, 1438, 1438, 1451, 1481, 1495, 1505, 1507, 1567, 1583, 1648, 1648, 1716, 1778, 1778, 1824, 1836, 1852, 1870, 1917, 1932, 1959, 2018, 2096, 2149, 2193, 2226, 2232
i.-günçe 951
i.-inğ 35, 213, 1262, 1512, 1854
i.-inğiz 214
i.-ip 997, 1004, 1007, 1478, 1620, 1801, 1997, 2206
i.-keyler 224
i.-key sin 580, 1453, 1817
i.-key siz 1394, 1911, 2073
i.-kil 318, 400, 424, 430, 450, 462, 484, 538, 543, 659, 926, 1009, 1131, 1157, 1182, 1297, 1314, 1398, 1405, 1487, 1502, 1543, 1610, 1613, 1643, 1646, 1706, 1720, 1917, 1927, 2044, 2222
i.-se 785, 960, 1804
i.-seng 1702
i.-sün 789, 840, 2153
i.-ür 82, 223
i.-ür (1) 151
işitgüçi (<işit-güçi) işiten
i. 802
işitme- (<işit-me-) işitmemek, duymamak
i.-günçe 905
işitmek (işit-mek) işitmek, duymak
i. 80
işittür-(<işit-tür-) işittirmek, duyurmak
i.-di 151
işrāḳ (<A.) güneşin doğmasından ufkun üstüne iki mızrak boyu yükselişine kadar geçen süre
i. 1236, 1240
i.+nınğ (işrāḳ namāzı) 1209
it (<A.T.īt~ıyt) it, köpek
i. 899
it (<E.T.et) et
i.+i 417
i.+in 350
i.+ini 2236
it- (<E.T.ėt- <A.T.ė:t-) yapmak (y.f.)
i. 1370, 1451, 1664, 1956, 2009
i.- (bünyād) 1938
i.- (dāḫil-i vaḳt-ı ṭavf) 1930
i.- (istilām) 2007
i.- (ḳısmet) 1882
i.- (niyyet) 590, 759
i.- (saç taḳṣīr it-) 1950
i.- (sa'y) 1721
i.- (sür'at) 2005
i.- (şavṭ) 2034
i.- (taḫlīl) 591
i.- (ta'yīn) 2184
i.- (zāyil) 458, 519
i.- (ẕibḥ) 1177
i.-e (ide tut-)1117
i.-er 791, 979
i.-er (1) 1880
i.-er (1) (mesḥ) 620
i.-er (ḥarām) 736
i.-er (ḫayāl) 272
i.-er (ḳaṣr) 979
i.-er (mu'ayyen) 1002
i.-er (nāḳıṣ) 1888
i.-er (nüfūẕ) 434, 435
i.-er (taṣavvur) 259
i.-er (ṭavāf) 1841
i.-er (tekellüm) 1979
i.-er (tekfīr) 172
i.-erge (edā) 876
i.-erge (ṣayd) 1875
i.-erleri (ṣebt) 107
i.-ey 1405
i.-ey (pāk) 452
i.-ey (şerḥ) 764, 1365, 1481, 1662, 1681, 1873, 2021
i.-eyin (ḳaṭ') 1637
i.-eyin (şerḥ) 1677
i.-gen (bülend ü pest) 53
i.-gen (hest) 53
i.-güçe (ṣarf) 372
i.-iben (sefer) 976
i.-inğ 1854
i.-inğ (tüp tüz) 751
i.-inğ (vaṣf) 173
i.-ip ('azm) 1971
i.-ip (ḳaṭ') 1980
i.-ip (remy) 2148
i.-ip (şürū') 1620
i.-ip (ṭavāf) 2040
i.-iptürler (i'tibār) 393
i.-ken (nāḳıṣ) 1888
i.-kende (ṭavāf-ı vidā') 2155

Marfat.com

i.-key (da‘vat) 141
i.-key (ḳan) 1853
i.-key (luṭf) 243
i.-key (maḥż-ı luṭf) 262
i.-key (şefā‘at) 261
i.-key (tamām) 556
i.-key (vaṣiyyet) 2215
i.-key (ziyān) 1527
i.-key sin (ictināb) 1803
i.-key sin (mesḥ) 580
i.-key sin (mu‘ayyen) 1453
i.-key sin (vitr) 1208
i.-kil 1013, 1229
i.-kil (cem‘) 462, 2082
i.-kil (ġayr) 1434
i.-kil (ḥisāb) 1409
i.-kil (ḳaṭ‘) 1200
i.-kil (niyyet) 737
i.-kil (pāk) 648
i.-kil (ṣarf) 371
i.-kil (sa‘y) 2029
i.-kil (ṭavāf) 2154
i.-kil (vuḳūf) 2090
i.-mes (nüfūẕ) 431
i.-mes (şuġl) 563
i.-meyin (rükū‘) 806
i.-meyin (zāyi‘) 2247
i.-se 1534, 1864, 1890, 2210, 2211
i.-se (artuḳ) 814
i.-se (‘azm) 1966
i.-se (cezm) 1966
i.-se (cimā‘) 1521
i.-se (ḥac) 2230
i.-se (ḫavf) 639
i.-se (ḥelāl) 1896
i.-se (ḥisāb) 2220
i.-se (iḳāmet) 1029
i.-se (ḳarār) 1406
i.-se (mu‘ayyen) 1459
i.-se (naḳl) 1916
i.-se (niyyet) 988
i.-se (te’emmül) 1454
i.-se (terk) 1036
i.-se (vaṣiyyet) 2223, 2227
i.-se (yād) 960
i.-se (ẓāhir) 156
i.-seler 1518
i.-seler (imām) 202
i.-seler (ẕibḥ) 2191
i.-señg 1204, 1504
i.-señg (delālet) 1875
i.-señg (edā) 2088
i.-señg (isti‘māl) 1800
i.-señg (işāret) 1875
i.-señg (mu‘ayyen) 1456
i.-señg (nāyib) 2204
i.-señg (niyyet) 1392
i.-sün 727
i.-sün (cem‘) 2062
i.-sün (edā) 1001
i.-sün (iḥtiyāt) 469
i.-sün (pest) 789
i.-sün (ṣabr) 2175
i.-sün (ṭavāf-ı ṣadr) 2153
i.-sün (vidā‘) 1969
i.-ti (beyān) 65
i.-ti (ḫilāf) 177
i.-ti (ḥükm) 387
i.-ti (luṭf) 152
i.-ti (menzil) 257
i.-ti (meyl) 147
i.-ti (namāz) 962
i.-ti (nüzūl) 144
i.-tiler (ḫaṭā) 179
i.-tim (āşkār) 2248
i.-tim (‘ayān) 293, 328
i.-tim (beyān) 293, 328, 2253
i.-tim (edā) 2242
i.-tim (ihtimām) 2252
i.-tim (nişār) 2248
i.-tim (niyyet) 649, 1508
i.-tim (tamām) 291, 2252
i.-tiñg (namāz) 1082
‘itāb (<A.) azarlama
‘i.+turur 115
i‘tāḳ (<A.) azat etme
i.+ (istiṭā‘at-ı i‘tāḳ) 1547
itgüçi (<it-güçi) yapan
i.+ (ḳadd u ḳāmet) 877
i.+ler (ṭavf) 1678
i‘tibār (<A.)
i. 390
i.+ (it-) 393
i.+ (ḳıl-) 391
i.+ıñg 724
itig (<D.L.T yitik) keskin
i. 247
itik (<E.T yit-ik) geçici

Marfat.com

i. 640
i‘tiḳād (<A.) inanma, iman
i.+ (ḳıl-) 64, 175
i.+durur 392
i.+nı 52
i‘tiḳādiyye (<A.) inançla ilgili
i.+ (aṣliyye-i i‘tiḳādiyye) 294
i‘tikāf (<A.) (bir şeye) devam etmek
i. 1624, 1626, 1627, 1632, 1633
i.+ (ḳıl-) 1634
i.+dur 1631
i.+ḳa 1628
i‘timād (<A.) itimat, güven
i. 691
itmām (<A.) bitirme, tamamlama
i.+ (eyle-) 788
i.+ (ḳıl-) 849, 885, 1204, 1244
itme- (<it-me-) yapmamak
i.- (ẕākir) 1079
i.-nḡ (istincā) 449
i.-se (ẓāhir) 185
itmek (<it-mek) yapmak
i. 1473
i.+ (dereng) 1631
i.+ (dūr) 526
i.+ (ḳıtāl) 1036
i.+ (niyyet) 718
i.+ (rükn-i nā-tamām) 900
i.+ (selām) 900
i.+ (teyemmüm) 649
i.+ini (itmegini) 639
i.+kirek (imām) 1243
i.+kirek (ḳan) 1839
ittifāḳ (<A.) uzlaşma, birlik olma
i.+ (ittifāḳ-ı ḳavm) 1475
iv (<E.T eb) ev → öy
i.+ini (ka‘be ivi) 1948
‘ivaż (<A.) karşılık, bedel
‘i.+ (tut-) 1544
ivrül- (ivür-ül- <E.T ebir-) dolaşmak, tavaf; dönmek
i. 715, 715, 2004
i.-di (tüş) 1920
i.-se 715, 953
i.-üp 2000
i.-ürde 2002, 2003
i.-üridin 675
ivrülmek (<ivrül-mek) dolaşmak
i. 1933
ivür- (<E.Tebir-) çevirmek, dolaşmak
i. 849
i.-meyin 879
i.-sün 871
ivürme- (<ivür-me-) çevirmemek, dolaşmamak
i.- (fikr-i fāsıd) 154
iy (<E.T ay) ey (ünlem)
i. 16, 37, 42, 171, 321, 354, 386, 399, 434, 449, 450, 451, 497, 659, 684, 711, 713, 737, 739, 741, 755, 765, 766, 799, 813, 816, 855, 881, 885, 892, 981, 982, 1015, 1030, 1062, 1091, 1151, 1186, 1286, 1297, 1309, 1318, 1322, 1543, 1557, 1566, 1567, 1576, 1583, 1618, 1803, 1803, 2149, 2196
iz (<Uyg.T. iz <A.T. īz) iz
i. 185
izāle (<A.) yok etme, giderme
i.+ (ḳıl-) 424
izālet (<A.) giderme
i.+idür 444
i.+ini 446
izdihām (<A.) izdiham
i.+ (bol-) 2171
iẕḫir (<A.) kamış, saz
i. 1908
‘izz (<A.) saygı
‘i. 174
‘izzet (<A.) değer, kıymet, saygı
‘i. 25

K / Ḳ

ka‘b (<A.) topuk
k.+ıdın 1816
Ka‘be (<A.ö.i.) Kâbe
K. 703, 1640, 1643, 1668, 1678, 2011, 2011, 2023, 2024, 2161, 2165
K.+ (ivi) 1948
K.+ (ka‘be tamı) 2161
K.+ (öyi) 2043
K.+ġa 1682, 1980, 1980, 1982, 1986, 2098
K.+ni 2003
ḳābil (<A.) mümkün, olabilir
ḳ.+ (ḳābil-i mülk) 1434
ḳabr (<A.)mezar, kabir

Marfat.com

ḳ.+ı 225
ḳ.+ını 219
ḳabu ḳavseyn (<A.ḳābe ḳavseyn) iki kavis aralığı kadar uzaklık, çok yakın; Kur'anda Miraç hadisesi esnasında Hz. Muhammed'in Allah ile yakınlığını anlatan ayette, bu yakınlık derecesinden kinaye olarak geçer.
ḳ. 14
ḳabūl (<A.) kabul
ḳ.+ (ḳıl-) 180, 1491
ḳ.+durur 487
ḳaç- (<Uyg.T. ḳaç-) kaçmak
ḳ.-a almasa 1890
ḳaçan (<A.T. *ḳā+çan) ne zaman (soru zamiri)
ḳ. 59, 487
ḳ.+ (her ḳaçan) 341, 559, 562, 1008, 1669, 1727, 1731, 1945, 1979, 1980, 1982, 2025, 2041, 2096, 2171, 2187, 2215
ḳ.+ (her ḳaçan kim) 1453
ḳad (<A. ḳadd) boy
ḳ. 676
ḳadar (<A.) kadar
ḳ. 325, 583, 1805
ḳadd u ḳamet (<A.) boy pos
ḳ.+ (it-) 877
ḳa'de (<A.) oturuş, oturma
ḳ. 763, 795, 875
ḳ.+ (ḳa'de i avval) 797
ḳ.+de 860, 1082
ḳ.+ler 768
ḳadem (<A.) ayak, adım; yer
ḳ. 378, 475, 530, 636, 637
ḳ.+ (ḳoy-) 2163
ḳ.+çe 948
ḳ.+de 11, 254, 255
ḳādī (<A.) yapan, yerine getiren, kadı
ḳ. 1194
ḳādir (<A.) kudretli, güç ve iktidar sahibi
ḳ. 3, 171, 257
ḳ.+ (ḥamd-ı ḳādir) 2136
ḳ.+ (ḳādir-i muzāri'ī) 1466
ḳ.+ (ol-) 1400, 1464, 1668, 1739
kāffe (<A.) bütün
k.+ (kāffe-i ulus) 137
kāfī (<A.) yeterli
k. 662
kāfir (<A.) İslâmiyete göre Allah tanımaz, müslüman olmayan
k. 181, 248, 249, 348, 1498
k.+ (bol-) 171, 257
k.+ (kāfir-i ḥarbī) 1384
k.+ (kāfir-i zimmī) 1383
k.+ (ol-) 1546
k.+din 258
ḳāgaẕ (<F.) kağıt
ḳ. 1525
kāh (<F.) saman çöpü
k.+ (per-i kāh) 313
ḳāhir (<A.) isyankârları kahreden
ḳ. 3
ḳahḳaha (<A.) yüksek sesle gülüş
ḳ. 548
ḳaḥṭ (<A.) kıtlık, kuraklık
ḳ.+ (bol-) 1659
ḳā'id (<A.) oturan
ḳ. 94
ḳal- (<E.T. ḳal- <A.T. ḳāl-) kalmak; artmak; y.f.
ḳ.-ġan 295, 1279, 2133, 2220
ḳ.-ġandın 1047
ḳ.-ġanı 1499
ḳ.-ġanlarını 1643
ḳ.-ġannı 1000
ḳ.-ġay 11, 128, 240, 254, 401
ḳ.-sa 517, 523, 532, 1654, 2217
ḳ.-ur 260
ḳalem (<A.) kalem
k. 1469
ḳalemī(<A.) bir kalem
ḳ.+ (eyle-) 1323
ḳalma- (<ḳal-ma-) kalmamak
ḳ.-ġay 233, 646, 1485
ḳ.-sa 935
kām (<F.) üst damak
k. 84
ḳamerī (<A.)ay takvimi ile ilgili
k.+bar durur 1287
ḳāmet (<A.) erkekler, yalnız veya cemaatle namaz kılacaklarında ayakta durulur ve kıbleye yönelinilir; ezanın sözleri aynen okunur ve " hayye ale'l-felâh"tan sonra iki kere "kad kâmeti's-salâh" denilir, Buna kamet getirmek denir.
ḳ. 1017, 1027

ḳ.+ni 1021
ḳamış (<Uyg.T. ḳamış) kamış
ḳ. 454, 1449
kāmil (<A.) tam, kusursuz
k. 1289
k.+ġa (ʿużv-ı kāmil) 1798, 1807
kām-rān (<F.) mutlu, isteğine kavuşmuş; (ö.i.) Babür'ün oğlunun adı
k.+ (bol-) 25
ḳan (<E.T. ḳan <A.T. *ḳān) kan
ḳ. 411, 498, 542, 546, 553, 1532, 1695, 1698, 1701, 1783, 1788, 1802, 1813, 1823, 1827, 1843, 1848, 2212
ḳ.+ (al-) 1829
ḳ.+ (bir-) 1819, 1832
ḳ.+ (it-) 1839, 1853
ḳ.+ (ḳıl-) 1762, 1786, 1793, 1800, 1804, 1815, 1818, 1837, 1846, 2128, 2186
k.+ (mūcib-i ḳan) 1776, 1856, 2210
k.+dur 1828
k.+durur 409, 495, 499, 1807
k.+ġa 410
k.+ı 412, 413, 1531, 1744, 2211
k.+ını 170, 1576, 2212
k.+nı 1843
k.+nıṅg 1835
ḳanda (<A.T. *ḳā+n+da) nerede (soru zamiri)
k. 59
ḳaṅgrıġ (<ḳaṅgır-'ġ <E.T. ḳaṅgraḳ) damak
ḳ. 515
ḳara (<E.Tḳara) kara, kötü
ḳ. 381
ḳ.+sı 524
ḳaraġ karanlık
ḳ. 1155
ḳaranġu (Uyg.T. ḳaraṅggu<E.T. ḳara + Mog. +ṅgu) karanlık
ḳ.+ (bol-) 81
ḳ.+da 2089
ḳaranġuluḳ (<ḳaraṅggu+luḳ) karanlık
ḳ. 1254
ḳarār (<A.) karar
ḳ.+ (it-) 1406
ḳ.+ (tap-) 176
ḳarçıġay (<Mog. ḳartıḳa ~ḳarçiḳa) atmaca
ḳ. 353
ḳardaş (<Uyg.T. ḳarındaş) kardeş
ḳ. 755, 855
ḳarġa (<A.T. ḳārga(n)) karga
ḳ. 1900
ḳarı (<A.T. kārı) kadın
ḳ. 1585, 1596, 1597
ḳ.+dur 1584
ḳ.+nıṅg 1587
ḳarı(1) (<*ḳar-ı) uzunluk ölçüsü birimi
ḳ. 319, 323, 324, 637, 637, 918, 2102
ḳ.+kirek 322
ḳarın (<E.T. ḳarın) karın
ḳ. 380, 898
ḳ.+dın 866, 866
ḳ.+ınṅda (ḳarınṅda) 1526
ḳārī (<A.) okuyucu
ḳ. 881
kārin (<A.) hac ve umreyi birleştiren
k. 1731, 1763, 1894, 2115, 2185
k.+imes 1718
ḳarn (<A.) hac'da Necid ve Kuveyt yönünden gelenlerin mîkâtıdır ki Mekke'ye yaklaşık 96 km.'dir.
k.+durur 1684
ḳarż (<A.) borç
ḳ. 1294, 1295
ḳ.+ (ḳıl-) 1672
ḳ.+ (miṣl-i ḳarż) 2126
ḳ.+durur (miṣl-i ḳarż) 27, 501, 647
ḳ.+ı 1967
ḳ.+ıdın 1409
ḳ.+ınṅ 1301
ḳarż-dār (<A.ḳarż+ F. dār) borçlu
ḳ.+ınṅ 1301
ḳarżlıḳ (<A. ḳarż+ T. lıḳ) borçlu
ḳ. 1397, 1410
ḳaṣd (<A.) kasıt, niyet; bilerek yapma, bilerek zarar verme
ḳ. 957, 1517, 1542
ḳ.+ (ḳaṣd-ı ḥaḳ) 648
ḳ.+ (ḳaṣd-ı iftār) 1539
ḳ.+ (ḳaṣd-ı mevżiʿī) 969
ḳ.+ (ḳıl-) 879, 1579, 1640
ḳaṣdī (<A.) bile bile, kasıtlı olarak
ḳ. 626
ḳāsıd (<A.) kesdeden
ḳ. 933
ḳaṣr (<A.) kısma, kısaltma; eksiklik
ḳ.+ (it-) 979
ḳ.+ (ḳıl-) 2172

Marfat.com

ḳaş (<A.T. ḳāş) huzur, ön, kat
ḳ. 1014
ḳ.+ıda 155, 1475
ḳ.+ınġ 604
ḳaṭ‘ (<A.) kesme, bitirme; geride bırakma
ḳ.+ (bol-) 1330
ḳ.+ı 1727
ḳ.+ (it-) 1200, 1637, 1980
ḳat- (<A.T. ḳāt- < *kā-t-) eklemek, ilâve etmek
ḳ.-ḳandur 55
ḳ.-sun 2079
ḳatıḳ (<E.T. ḳatıġ) katı; şiddetli → ḳattıḳ
ḳ. 429, 607, 1044
ḳātil (<A.) öldüren, katil
ḳ. 1876
ḳatl (<A.) öldürme
ḳ.+ (ḳıl-) 1874, 1897, 1899, 1903
ḳatla (<E.T. ḳat+la) defa, kez
ḳ. 433, 593, 593, 2144
ḳatre (<A.) damla
ḳ. 96
ḳ.+ler 583
ḳattıḳ katı, sert → ḳatıḳ
ḳ.+ (miṣl-i ḳattıḳ) 1254
ḳ.+bar 2110
kāvāk (<F.) yarık
k. 628
ḳavl (<A.) söz, kelâm
ḳ. 445, 553
ḳ.+ın 414
ḳavm (<A.) kavim
ḳ. 915, 1036, 1036, 1056
ḳ.+ (ittifāḳ-ı ḳavm) 1475
ḳ.+nınġ 916
ḳavma (<A.kavāme) rüku ile secde arasındaki kıyam, rükudan kalkıp *sübhane rabbiyelazim* veya *sübhanallah* diyecek kadar durmak
ḳ. 842
ḳ.+dur 843
ḳavuştur- (<A.T. ḳāb+ı-ş-tur-) birleştirmek, kavuşturmak
ḳ.- (ilig) 1102
ḳay (<A.ḳayy) kusmuk
ḳ. 543, 546, 1572
ḳ.+ (bol-) 1572
ḳ.+ (ḳıl-) 1517
ḳayan (<*ḳā+yan) ne taraf (soru zamiri)
ḳ. 220
ḳayd (<A.) bağ, zincirleme
ḳ.+durur 2122
ḳayda (ḳay+da<*ḳā+da)
ḳ. 1089
ḳāyim (<A.ḳā’im) ayakta duran
ḳ. 361, 667
ḳ.+ (bol-) 184
ḳ.+durur 94
ḳaysı (kayu+sı <ḳanyu <A.T.*ḳā) hangi, hangisi (soru zamiri)
ḳ.+dın irür (her ḳaysı) 415
ḳ.+dur 213, 409, 552, 808, 1031, 1067, 1116, 1182, 1419, 1613, 1648, 1947, 1951, 1957, 1992
ḳ.+lardur 1614, 1722
ḳ.+nı 1405
ḳayt- (<D.L.T. ḳayt-<A.T. ḳāy-) dönmek
ḳ.-ay 1279
ḳaytma- (<ḳayt-ma-) dönmemek
ḳ.-sa 221
ḳaz (<A.T. ḳāz) kaz
ḳ. 416
ḳażā (<A.) olacağı ezelden, Allah tarafından takdir olunan şeylerin meydana gelmesi; hüküm
ḳ. 693, 701, 985, 1001, 1002, 1068, 1492, 1503, 1514, 1519, 1536, 1543, 1544, 1598
ḳ.+ (bol-) 980, 998, 1600
ḳ.+ (ḳażā-yı ḥācet) 1629
ḳ.+ (ḳıl-) 507, 999, 1621, 1784, 2180, 2192, 2193
ḳ.+ (tut-) 1587, 1596, 1598
ḳ.+imestür 1669
ḳ.+larınġ 1538
ḳ.+larnı 1026
ḳ.+nı 998, 1001, 1002, 1003, 1008
ḳ.+sı 90, 507, 1499, 1604, 1623
ḳ.+sın 1621
ḳ.+sını 961, 1530
kāẕib (<A.) aldatıcı
k. 666
kebīr (<A.) büyük
k. 732
kef (<A.keff) el içi; ayak altı, taban
k. 1870, 1871
k.+ (‘arż-ı kef) 393
k.+din 378

Marfat.com

k.+leriñgni (kökke ḳıl) 2135
kefāret (<A.keffāret) bir günaha veya yerine getirilemen bir şeye karışı tutulmak üzere yapılan şey
k. 1503, 1522, 1535, 1538, 1555, 1556, 1558, 1559, 1560
k.+i 1537, 1543
k.+ini 1545
k.+ni 1557
k.+tür 1500
kefāretsiz (<A.keffāret+ T. siz) kefaretsiz
k. 1536
k.+bar 1514
kefş (<F.) ayakkabı, sandalet
k. 426
kel kel
k. 2120
kelām (<A.) söz; Allah'ın sıfatlarından
k. 84, 1080
k.+dur 83
k.+ı 9, 123
k.+ıġa 503
keleş örümcek
k. 1898
kelime(<A.) söz, (burada) *lâ ilâhe illâllah*
k. 49
kelte kısır; kuyruksuz
k. 1172
kem (<F.) az
k. 497, 1400, 2103, 2157, 2157
k.+ (bol-) 135
k.+ (eyle-) 360
k.+ (ḳıl-) 1951
k.+ (kirektür) 399
k.+ (ol-) 1329
k.+dür 395
k.+ini 1360
k.+ise 1327
kemraḳ (<F. kem+ T.-raḳ) daha az
k. 1399, 1577
kenār (<F.) kucak; kucaklama
k.+ (kenār-ı şehvet) 1790
kenīzek (<F.) küçük, büluğa girmemiş cariye
k.+turur 379
kepenek (<F.) kolsuz, dikişsiz keçeden yapılmış giyecek
k. 1810
kerāhatlıḳ (<A. kerāhat+ T. lıḳ) zorunluluk, mecburiyet
k. 1676
kerāhat (<A.) mekruh sayılma, yasaklanma; istemeyerek baskı ile yapma
k. 2105
kerahiyet (<A.kerāhiyyet) dolaylı olarak yasaklama, mekruh sayma→ kerāhiyyet
k. 698
k.+tür 1562
kerahiyyet (<A.) dolaylı olarak yasaklama, mekruh sayma → kerāhiyyet
k. 892, 916, 921, 929, 1056, 1563, 1566, 1581
k.+bar 759, 1605, 1606
k.+irür 1565
k.+tür 1024, 1497
kerāmet (<A.) müminlerde görülen olağanüstü durumlar
k.+tür 158
kerh (<A.) gönülsüzlük, zorlama, istemeye istemeye
k. 1515
k.+ (ol-) 1780
kerīm (<A.) cömert, affedici; Allah'ın güzel isimlerinden
k.+bar 278
kerret (<A.) kere, defa
k. 474
kesb (<A.) çalışıp kazanma; kula ait
k. 70, 1136
k.+ (ḳıl-) 1400
k.+ge 1401
keşret (<A.) çokluk
k. 1006
k.+ (keşret-i fevāyit) 1006
keşf (<A.) açma
k.+ (keşf-i 'avrat) 954
kevşer (<A.) cennette bir havuzun adı
k.+dür (ḥavż-ı kevşer) 265
keyfiyyāt (<A.)meseleler, konular; nitelik
k. 930
keyfiyyet (<A.) mesele, konu; nitelik
k.+in 1939
k.+ini 595
ḳıble (<A.)namaza başlarken yönelinen taraf, Kâbe
ḳ. 708, 715, 1016, 1019
ḳ.+din 953

Marfat.com

ḳ.+dür (ehl-i ḳıble) 181
ḳ.+ġa 702, 713, 857, 2032
ḳıçḳırma- (<ḳıç+ḳır-ma-) hıçkırmamak
ḳ. 610
ḳıl (<D.L.T. ḳıl) kıl, tüy
ḳ. 7, 7
ḳ.+dın 247
ḳīl (<A.) söz, dedikodu
ḳ. 664
ḳıl- (<E.T.) yapmak; etmek; yerine getirmek; yönelmek (y.f.)
ḳ. 285, 302, 386, 520, 598, 603, 605, 685, 689, 696, 701, 800, 804, 805, 808, 815, 854, 875, 877, 1008, 1012, 1078, 1082, 1112, 1178, 1180, 1192, 1193, 1193, 1201, 1209, 1228, 1238, 1245, 1245, 1273, 1472, 1504, 1506, 1507, 1669, 1833, 1889, 1925, 1949, 1998, 2002, 2007, 2036, 2082, 2098, 2100, 2103, 2124, 2183, 2202, 2208
ḳ.- (ārām) 757
ḳ.- (āzād) 1545
ḳ.- (‘azīmet-i zemzem) 2157
ḳ.- (barmaġ ucını ḳıbleġa ḳıl-) 857
ḳ.- (būse) 1988
ḳ.- (cem‘) 2014
ḳ.- (dereng) 2140, 2150
ḳ.- (du‘ā) 1253, 1255
ḳ.- (du‘ā edā ḳıl-) 2135, 2139
ḳ.- (edā) 1067, 1108, 1364, 1538, 1734, 1934, 2123, 2141
ḳ.- (-ġa yüz ḳıl-) 710, 713
ḳ.- (gez) 1460
ḳ.- (ġusl) 1703, 2056
ḳ.- (ḫōş-bū) 1708
ḳ.- (iḳāmet) 1028
ḳ.- (istinşāk) 590
ḳ.- (istirāḥat) 1205
ḳ.- (işāret) 1012, 1990
ḳ.- (itmām) 849, 1204
ḳ.- (ḳan) 1786, 1793, 1837, 1846
ḳ.- (ḳay) 1517
ḳ.- (kef kökke ḳıl-) 2135
ḳ.- (kem) 1951
ḳ.- (ḳırā‘at) 1103
ḳ.- (ḳıyām) 874
ḳ.- (ḳıyās) 1417, 1822
ḳ.- (ḳıymet) 1154, 1358, 1554
ḳ.- (ḳurbān) 1170, 1776, 1786, 1837, 1881, 2116
ḳ.- (mażmaża) 587
ḳ.- (mesāḥat) 323
ḳ.- (mesḥ) 611, 633
ḳ.- (misvāk) 588
ḳ.- (mubālaġa) 517, 596
ḳ.- (muṣallā) 440
ḳ.- (nafl) 1076
ḳ.- (namāz) 1016, 1081, 1128, 1253, 1265
ḳ.- (nāyib) 2222
ḳ.- (nevāziş) 285
ḳ.- (niyyet) 729, 1078, 1265, 1497, 1509
ḳ.- (niyyetni) 648
ḳ.- (revān) 516
ḳ.- (ri‘āyet) 1018, 2008
ḳ.- (rükū‘) 770, 867
ḳ.- (ṣadḳa) 2236, 2244
ḳ.- (sa‘y) 1733
ḳ.- (secde) 806, 856
ḳ.- (ta‘aḳḳul) 122
ḳ.- (ṭahārat) 323, 540, 558, 1703
ḳ.- (taḥarrī) 707
ḳ.- (tahayyür) 1957
ḳ.- (taḫlīl) 598, 599
ḳ.- (tamām) 812, 1111, 1191, 1247
ḳ.- (ta‘rīf) 34
ḳ.- (taṣavvur) 362, 956
ḳ.- (taṭvīl) 1239
ḳ.- (ṭavāf) 1998
ḳ.- (ṭavāf-ı ḳudūm) 1733
ḳ.- (tavaḳḳuf) 1925, 2054, 2089
ḳ.- (ṭavf) 2039
ḳ.- (ta‘yīn) 1003, 1505
ḳ.- (teheccüd) 1223
ḳ.- (tekellüf) 852
ḳ.- (tekye) 475
ḳ.- (teveccüh) 2027
ḳ.- (teyemmüm) 635, 641, 644, 645, 651, 657
ḳ.- (vaṣiyyet) 1599
ḳ.- (vuḳūf) 1923, 2067
ḳ.- (vużū) 539
ḳ.- (yüzüñgni ḳıbleġa ḳıl-) 2032
ḳ.- (żabṭ) 720
ḳ.- (żam) 776, 778
ḳ.- (ziyāfet) 1179
ḳ.-a alġança 2039, 2151

Marfat.com

ḳ.-a almas iseñg 1011
ḳ.-adur (namāz) 396
ḳ.-adurġan 773, 1200
ḳ.-a durġan (itmām) 885
ḳ.-a kör- 677
ḳ.-a sin 615, 695
ḳ.-ay 687, 978, 1389
ḳ.-ay (ʻarż) 305, 725
ḳ.-ay (ḫāṭır-nişān) 1794
ḳ.-ay (ihtimām) 22
ḳ.-ay (şerḥ) 305
ḳ.-ay (taḳrīr) 33
ḳ.-ay (taʻlīm) 368, 777
ḳ.-ay (tamām) 22
ḳ.-ayın (ʻarż) 513
ḳ.-ayın (ʻayān) 46, 1965
ḳ.-ayın (beyān) 46, 1965
ḳ.-ayın (devā) 566
ḳ.-ayın (edā) 566
ḳ.-ayın (şerḥ) 1131, 2159
ḳ.-dı 142, 760, 1227
ḳ.-dı (āsān) 210
ḳ.-dı (niyyet) 1054
ḳ.-dı (ṭayy) 1469
ḳ.-dılar (cehd) 207
ḳ.-dılar (iʻtibār) 391
ḳ.-dım 1275
ḳ.-dım (ʻarż) 375, 1636
ḳ.-dım (edā) 1
ḳ.-dım (ibtidā) 1
ḳ.-dım (şerḥ) 873
ḳ.-dıñg 696, 835, 1109, 1628, 1630
ḳ.-dıñg (duʻā) 1272
ḳ.-dıñg (edā) 1272, 1428
ḳ.-dıñg (gümān) 1425
ḳ.-dıñg (namāz) 708
ḳ.-ġan 2210
ḳ.-ġan (cemʻ) 2063
ḳ.-ġan (ḫarc) 2246
ḳ.-ġan (ṭavāf) 2129
ḳ.-ġan (ẕikr) 2144
ḳ.-ġanda 690
ḳ.-ġanda (būse) 1516
ḳ.-ġanda (misās) 1516
ḳ.-ġanda (ṣadḳa) 2243
ḳ.-ġanda (secde) 875
ḳ.-ġanda (ṭavāf) 1845, 1996
ḳ.-ġanda (ṭavf) 1834
ḳ.-ġanda (vuḳūf) 2070, 2074, 2094
ḳ.-ġandın (ziyāret ṭavāfı) 2176
ḳ.-ġan dik (terk) 1851
ḳ.-ġandur (iʻtiḳād) 64
ḳ.-ġandur (yād) 64
ḳ.-ġanıdın 1183
ḳ.-ġanıñgda 792
ḳ.-ġa sin 1203, 1991
ḳ.-ġa sin (iḳdām) 2021
ḳ.-ġa sin (ḳan) 1800
ḳ.-ġa sin (ḳıyās) 521
ḳ.-ġa sin (ḳurbān) 1735, 1813
ḳ.-ġa sin (namāz) 1195
ḳ.-ġa sin (taʻcīl) 689
ḳ.-ġa sin (taʻyīn) 775
ḳ.-ġa sin (taʻẓīm) 368
ḳ.-ġa sin (teʼḫīr) 688
ḳ.-ġa sin (żabṭ) 19
ḳ.-ġa sin (ẕibḥ) 2240
ḳ.-ġay 23
ḳ.-ġay (iḳrār) 36
ḳ.-ġay (kiñg) 219
ḳ.-ġay (saʻy) 141
ḳ.-ġay (zinde) 233
ḳ.-ġay sin (iḥtirāz) 356
ḳ.-ġay sin (namāz) 356
ḳ.-ġay sin (saʻy) 2035
ḳ.-ġay sin (vuḳūf) 2072
ḳ.-ġıl 473, 594, 613, 1083, 1887, 1939
ḳ.-ġıl (ʻarż) 297
ḳ.-ġıl (cemre) 1737
ḳ.-ġıl (edā) 712, 714, 1090, 1190, 1621, 2019, 2030, 2035, 2050, 2052, 2088, 2095
ḳ.-ġıl (ḫalḳ) 1738
ḳ.-ġıl (ḫaẕer) 1562
ḳ.-ġıl (hem-rāh) 15
ḳ.-ġıl (istiġfār) 2136
ḳ.-ġıl (ḳażā) 1621
ḳ.-ġıl (namāz) 2037
ḳ.-ġıl (nasīb) 274
ḳ.-ġıl (naẕar) 2043
ḳ.-ġıl (remy-i cimār) 2144
ḳ.-ġıl (ṣadḳa) 2235
ḳ.-ġıl (saʻy) 1937, 1939, 1959
ḳ.-ġıl (secde) 755
ḳ.-ġıl (taḳdīm) 777
ḳ.-ġıl (taḳṣīr) 1738
ḳ.-ġıl (ṭavf) 2001, 2003

Marfat.com

ḳ.-ġu (defʿ) 1463
ḳ.-ġum (ʿarż) 1064
ḳ.-ġunça 1118
ḳ.-ġusıdur 810
ḳ.-ıban 1016, 1244, 1763, 1767
ḳ.-ıban (ṭavf u saʿy) 2179
ḳ.-ınğ 730, 749, 1248
ḳ.-ınğ (iʿtiḳād) 175
ḳ.-ınğ (itmām) 1244
ḳ.-ınğ (maʿlūm) 850
ḳ.-ınğ (namāz) 365, 1262
ḳ.-ınğ (ṭavāf) 1955
ḳ.-ınğ (ṭavf) 1948
ḳ.-ınğ (ʿumre) 2151
ḳ.-ınğ (yād) 175
ḳ.-ınğız 1166, 1246
ḳ.-ınğız (bes) 181
ḳ.-ınğız (dereng) 2137
ḳ.-ınğız (duʿā) 1261
ḳ.-ınğız (edā) 1246, 1261
ḳ.-ınğız (ḥazer) 340
ḳ.-ıp 771, 1328, 1387, 1733
ḳ.-ıp (gümān) 707
ḳ.-ıp (ḥisāb) 1356
ḳ.-ıp (intiḳāl) 2138
ḳ.-ıp (naẓar) 608
ḳ.-ıp (niyyet) 1539
ḳ.-ıp (taʿaḳḳul) 62
ḳ.-ıp idim (īmā) 466
ḳ.-ıptur min 21
ḳ.-ıp turur (taʿyīn) 1284
ḳ.-mas 1007, 1184
ḳ.-mas (heves) 199
ḳ.-mas (izāle) 424
ḳ.-masıġa 195, 981
ḳ.-masın 1271
ḳ.-maslar 101
ḳ.-may (cemʿ) 2064
ḳ.-may (ẕibḥ) 1743
ḳ.-maydur 201
ḳ.-mayın 1535
ḳ.-mayın (edā) 1467
ḳ.-mayın (iftār) 1566
ḳ.-mayın (ḳażā) 999
ḳ.-sa 4, 630, 704, 914, 969, 1250, 1433, 1520, 1853, 2190, 2226
ḳ.-sa (ʿadl) 1877
ḳ.-sa (ʿaks) 1701
ḳ.-sa (ʿamel) 1528
ḳ.-sa (edā) 1059, 1741, 1831
ḳ.-sa (ḫaṭā) 182
ḳ.-sa (ḫavf) 1589, 1592
ḳ.-sa (hevā) 182
ḳ.-sa (ifsād-ı rūze) 1603
ḳ.-sa (iftār) 1556
ḳ.-sa (istilām-ı ḥacer) 1727
ḳ.-sa (istiḳṣā) 1533
ḳ.-sa (iʿtikāf) 1634
ḳ.-sa (ḳabūl) 180
ḳ.-sa (ḳan) 1762
ḳ.-sa (ḳaṣd) 879
ḳ.-sa (ḳaṣd-ı iftār) 1539
ḳ.-sa (ḳatl) 1897, 1903
ḳ.-sa (luṭf) 114, 269
ḳ.-sa (mes) 1790
ḳ.-sa (namāz) 668, 1114
ḳ.-sa (niyyet-i ṣavm) 1603
ḳ.-sa (remel) 1958
ḳ.-sa (remy-i cimār) 2149
ḳ.-sa (sefer) 632
ḳ.-sa (sehv) 825
ḳ.-sa (selām) 870, 1111
ḳ.-sa (sūd) 1376
ḳ.-sa (şuġl) 564
ḳ.-sa (taḳdīm) 2114
ḳ.-sa (taḳṣīr) 1724
ḳ.-sa (tamām) 554, 1751
ḳ.-sa (teʾḫīr) 1667
ḳ.-sa (tuş) 2132
ḳ.-sa (vaṭy) 1540
ḳ.-sa kirek 1823
ḳ.-salar (bahā) 1880
ḳ.-salar (ḳatl) 1899
ḳ.-sanğ 887, 945, 946, 1008, 1026, 1106, 1222, 1444, 1711
ḳ.-sanğ (cemʿ) 1329
ḳ.-sanğ (çāder ü löng) 1706
ḳ.-sanğ (edā) 818, 1267
ḳ.-sanğ (ḥisāb) 1324
ḳ.-sanğ (ifsād) 1620
ḳ.-sanğ (istiʿmāl) 1798
ḳ.-sanğ (ḳaṣd) 1579
ḳ.-sanğ (meshḥ) 614
ḳ.-sanğ (namāz) 1163
ḳ.-sanğ (niyyet) 1728
ḳ.-sanğ (niyyet-i ḥac) 1749
ḳ.-sanğ (ṭavāf) 2041
ḳ.-sanğ (tekye) 547

Marfat.com

ḳ.-sang̃ (ẕibḥ) 2239
ḳ.-sang̃ız 982
ḳ.-sun 202, 589, 703, 740, 802, 961, 985, 1162, 1165, 1731, 1763, 1783, 2065, 2190
ḳ.-sun (‘amel) 509, 2218
ḳ.-sun (‘azm) 2080
ḳ.-sun (edā) 985, 1499, 1668, 1761, 1967, 2180
ḳ.-sun (ḥareket) 2081
ḳ.-sun (ihmāl) 529
ḳ.-sun (istilām-ı ḥacer) 2020
ḳ.-sun (ḳan) 1815, 1818, 2128
ḳ.-sun (ḳaṣr) 2172
ḳ.-sun (ḳażā) 507, 2180, 2192, 2193
ḳ.-sun (muvāfaḳat) 761
ḳ.-sun (nafaḳa) 1970
ḳ.-sun (namāz) 1971
ḳ.-sun (secde) 805
ḳ.-sun (ta‘līm) 2133
ḳ.-sun (ṭavf) 1732, 2175
ḳ.-sun (tekye) 530
ḳ.-sun (tevbe) 1968
ḳ.-sunlar 2112
ḳ.-sunlar (imām) 200
ḳ.-ur 4, 658, 977, 999, 1165, 1273, 1734, 1755, 1782, 1977, 2046, 2115, 2219, 2231
ḳ.-ur (1) 749, 981, 1271, 1272, 1630, 1725, 1764, 1765
ḳ.-ur (edā) 1757, 2190
ḳ.-ur (edā-yı farż) 1672
ḳ.-ur (farż-ı ṭavfī) 1761
ḳ.-ur (ḳan) 1804
ḳ.-ur (ḳarż) 1672
ḳ.-ur (ḳażā) 1784
ḳ.-ur (ḳurbān) 1827, 1849
ḳ.-ur (ma‘būd) 1665
ḳ.-ur (meshḥ) 986
ḳ.-ur (mevcūd) 77
ḳ.-ur (muḥrim) 1779
ḳ.-ur (müstecāb) 2158
ḳ.-ur (nā-būd) 77
ḳ.-ur (ṣadḳa) 1869
ḳ.-ur (sa‘y) 1757
ḳ.-ur (şürū‘) 1622
ḳ.-ur (yüz) 2099
ḳ.-urda (edā) 719, 2086
ḳ.-urda (ḥisāb) 1285
ḳ.-urda (‘ışā) 2088
ḳ.-urda (ḳurbān) 1737
ḳ.-urda (tilāvet) 693
ḳ.-urġa (ḳurbān) 2117
ḳ.-urġa (ṭahārat) 640
ḳ.-ur isenḡ 1263
ḳ.-ur isenḡ (misvāk) 1580
ḳ.-urlar (edā) 1590
ḳ.-urnı 1185
ḳ.-urnı (vaṣiyyet) 1599
ḳ.-ur sin 1565
ḳ.-ur sin (‘ibādet) 1567
ḳ.-ur sin (ṭā‘at) 1648
ḳ.-ur sin (zārī) 2162
ḳ.-ur siz 1057
ḳıldur- (<Uyg.T. ḳıltur-) yaptırmak
ḳ.-sa (vaṭy) 1540
ḳ.-ur 1779
ḳılġuluḳ (<E.T.ḳıl-ġu+luḳ) yapılması gerekli
ḳ. 2, 473, 1732, 1883
ḳ.+lar 1702
ḳılıç (<E.T. ḳılç) kılıç
ḳ.+dın 247
ḳılış (<E.T.ḳıl-'ş) yapış
ḳ. 1770, 1785
ḳılma- (<ḳıl-ma-) yapmamak
ḳ. 386, 463, 502, 615, 625, 700, 709, 738, 858, 1014, 1023, 1274, 1430, 1510, 2165
ḳ.- (heves) 504
ḳ.- (isti‘māl) 1806
ḳ.- (ḳan) 2186
ḳ.- (ḳurbān) 1777
ḳ.- (mażmaża) 1564
ḳ.- (med) 734
ḳ.- (mes) 504
ḳ.- (nafl) 2063
ḳ.- (naḳl) 1436
ḳ.- (namāz) 367
ḳ.- (te’ḫīr) 689
ḳ.- (ziyād) 1022
ḳ.-dım (meẕkūr) 1404
ḳ.-ġan 1392
ḳ.-ġan (reml ü sa‘y) 2125
ḳ.-ġanġa 194
ḳ.-ġay sin 1907
ḳ.-ġay sin (namāz) 692
ḳ.-ġay siz 1057
ḳ.-ġay siz (namāz) 1079

ḳ.-ġıl 699, 1033, 1118
ḳ.-ġıl (ḥareket) 716
ḳ.-ġıl (meshḥ) 621
ḳ.-ġıl (reml ü sa'y) 2124, 2155
ḳ.-ġıl (sür'at) 2028
ḳ.-ġıl (taḳṣīr) 1950
ḳ.-ġunça 1844
ḳ.-ġunça (edā) 1000
ḳ.-ŋg 1059
ḳ.-ŋg (ḥükm) 183, 186
ḳ.-sa 2228
ḳ.-sa (i'āde) 1835
ḳ.-sa (ḳabūl) 1491
ḳ.-sa (terk) 185
ḳ.-sa (te'sīr) 525
ḳ.-saŋg 1474
ḳ.-saŋg (ibtidā) 2
ḳ.-saŋg (niyyet) 1391
ḳ.-saŋg (ṭā'atıŋg) 193
ḳ.-sın 1274
ḳ.-sin (meshḥ) 618
ḳ.-sun 505, 1489, 1772, 2174
ḳ.-sun (ġusl) 529
ḳ.-sun (ḥalḳ) 2172
ḳ.-sun (istilām) 2171
ḳ.-sun (remel edā)) 2170
ḳ.-sun (sa'y) 2170
ḳ.-sun (telbiye) 2168
ḳ.-sun (ẕibḥ) 1747
ḳılmaġlıḳ (<ḳıl-maḳ+lıḳ) yapma → ḳılmaḳlıḳ
ḳ. 895
ḳılmaḳ (<ḳıl-maḳ) yapmam, etmek, yerine getirmek, yönelmek (y.f.)
ḳ. 697, 867, 880, 885, 1306, 2018
ḳ.+ (baş ḳuyı ḳıl-) 893
ḳ.+ (bī-vużū) 1830
ḳ.+ (cem') 2084
ḳ.+ (edā) 1836, 1937
ḳ.+ (ḫurūc) 197
ḳ.+ (meshḥ) 619
ḳ.+ (reml) 2111
ḳ.+dur (ḳaṣd) 1640
ḳ.+durur (ḥayāl) 917
ḳ.+ı (ḳılmaġı) 501
ḳ.+ıġa (ḳılmaġıġa) 1273
ḳ.+ını (ḳılmaġını) 846
ḳ.+ıŋg (ḳılmaġıŋg) 883, 2043
ḳ.+ıŋgdur (ḳılmaġıŋgdur) 892
ḳ.+ḳa 650, 1756, 1843, 2022
ḳ.+ḳa (iḥtiyāt) 477
ḳ.+ḳa (kesb) 1400
ḳ.+ḳa (pāk) 455
ḳ.+ta 76, 78
ḳ.+ta (secde) 855
ḳ.+tın 999
ḳ.+tın (sūd) 663
ḳ.+tur (cem') 2083
ḳ.+tur (ḳatl) 1874
ḳ.+turur (ṣadḳa) 1885
ḳılmaḳlıḳ yapma → ḳılmaġlıḳ
ḳ.+ (ġayr-ı mülk) 1431
ḳırā'at (<A.) okuma
ḳ. 793, 1112, 1245
ḳ.+ (ḳıl-) 1103
ḳ.+ (ḳırā'at-ı mervī) 864
ḳ.+ıŋg 885
ḳ.+imes turur 790
ḳ.+nı 775, 789
ḳ.+ta 1217
ḳ.+tın 853, 1107
ḳ.+tur 745
ḳırān (<A.)
ḳ. 1713, 1729, 1744, 1750, 1768, 1769, 2211
ḳ.+ (hedyiḳırān) 2241
ḳ.+ (messiḳırān) 659
ḳırḳ (<E.T. ḳırḳ) 40, kırk (sayı sözü)
ḳ. 319, 500, 1325, 1325, 1326, 1335, 1341, 1342, 1344, 1349
ḳ.+dın 1358
ḳ.+ḳa 1334
ḳ.+nıŋg 1326
ḳ.+ta 1364
ḳırḳ- (<D.L.T. ḳırḳ-) kırkmak, tıraş olmak
ḳ.- (baş) 1950
ḳ.- (tüg ḳırḳ-) 1707
ḳ.-ar (baş) 1758
ḳ.-sa 1821
ḳırḳıl- (<ḳırḳ-'l-) kesilmek, tıraş olmak
ḳ.-sa 1823
ḳ.-sa (başnı ḳırḳıl-) 1862
ḳırḳḳuluḳ (<ḳırḳ-ḳu+luḳ) (saç sakal için) kesilecek
ḳ. 1707
ḳırḳmaḳ (<ḳırḳ-maḳ) kırkmak, tıraş olmak
ḳ. 1861
ḳ. + (tüg)1820
ḳışāṣ (<A.) göze göz dişi diş ceza verme

Marfat.com

ḳ. 1048
ḳısım (<A.) çeşit, bölük → ḳısm
ḳ. 1313
ḳısḳa (<D.L.T.ḳısġa) kısa
ḳ. 146, 748, 780, 889
ḳ.+ça 780
ḳısm (<A.) çeşit, bölük → ḳısım
ḳ. 408, 482, 482, 537, 1452, 1453, 1776, 1778, 1860, 1860, 1863
ḳ.+bardur 1775
ḳ.+dur 480
ḳ.+durur 407
ḳ.+ġa 1458
ḳ.+ıġa 1863
ḳ.+nı 1456
ḳısmet (<A.) kısmet
ḳ.+ (eyle-) 1884
ḳ.+ (it-) 1882
ḳ.+tür 481
ḳış (<E.T. ḳış) kış
ḳ. 565
ḳ.+lar 687
ḳıtāl (<A.) savaşma, öldürme
ḳ.+ (it-) 1036
ḳıyām (<A.) namazda ayakta durulan bölüm; ayağa kalkma
ḳ. 738, 739
ḳ.+ (ḳıl-) 874
ḳ.+nı 741
ḳıyās (<A.) karşılaştırma
ḳ.+ (ḳıl-) 521, 1417, 1822
ḳıymet (<A.) değer; bedel, tutar
ḳ. 1881
ḳ.+ (ḳıl-) 1154, 1358, 1554
ḳ.+bar (tamām-ı ḳıymet) 1893
ḳ.+i 1886, 1892
ḳ.+in 1154, 1554, 1903, 1906
ḳ.+ini 1328, 1361, 1368, 1891
ḳ.+ni 1884
ḳız (<E.T. ḳız <A.T. ḳīz) kız
ḳ.+durur 1419
ḳızıl (<ḳız+sıl) kırmızı, kızıl
ḳ. 385
ḳ.+bar 681
ki (<F.) ki (edat)
k. 7, 12, 12, 17, 21, 21, 23, 28, 45, 50, 54, 66, 72, 76, 87, 115, 119, 125, 136, 142, 152, 170, 172, 187, 192, 193, 195, 204, 205, 218, 228, 237, 242, 243, 244, 249, 256, 257, 258, 259, 263, 263, 265, 271, 272, 275, 281, 284, 286, 287, 293, 293, 300, 306, 326, 328, 341, 347, 351, 361, 374, 375, 378, 380, 385, 389, 390, 401, 411, 413, 427, 431, 433, 436, 437, 437, 439, 444, 452, 458, 472, 476, 493, 495, 498, 499, 501, 504, 505, 505, 508, 510, 513, 518, 522, 522, 527, 535, 537, 539, 540, 541, 544, 557, 560, 561, 563, 566, 568, 578, 579, 581, 585, 594, 594, 616, 626, 637, 645, 652, 658, 671, 676, 678, 695, 696, 701, 704, 705, 709, 713, 717, 719, 727, 729, 738, 745, 758, 770, 772, 786, 791, 794, 798, 824, 826, 835, 870, 870, 870, 901, 904, 913, 921, 924, 926, 931, 934, 937, 962, 966, 967, 968, 974, 975, 980, 986, 1000, 1017, 1032, 1035, 1046, 1049, 1050, 1054, 1064, 1069, 1081, 1082, 1088, 1097, 1098, 1113, 1126, 1128, 1135, 1135, 1136, 1137, 1142, 1143, 1147, 1151, 1152, 1155, 1160, 1165, 1173, 1173, 1178, 1195, 1210, 1229, 1230, 1270, 1278, 1283, 1287, 1291, 1294, 1300, 1302, 1315, 1316, 1323, 1332, 1337, 1340, 1344, 1353, 1371, 1378, 1384, 1387, 1403, 1410, 1412, 1413, 1422, 1429, 1431, 1452, 1455, 1488, 1500, 1513, 1522, 1525, 1530, 1533, 1549, 1556, 1565, 1568, 1579, 1584, 1586, 1588, 1590, 1592, 1593, 1594, 1595, 1595, 1601, 1609, 1622, 1623, 1624, 1627, 1639, 1640, 1644, 1644, 1654, 1667, 1670, 1674, 1674, 1676, 1677, 1681, 1686, 1691, 1692, 1692, 1694, 1700, 1718, 1723, 1726, 1729, 1729, 1736, 1743, 1745, 1751, 1754, 1755, 1756, 1760, 1764, 1768, 1770, 1795, 1797, 1804, 1814, 1820, 1823, 1829, 1830, 1831, 1833, 1850, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1870, 1873, 1888, 1888, 1891, 1902, 1920, 1922, 1928, 1931, 1934, 1941, 1946, 1953, 1958, 1959, 1959, 1966, 1972, 1995, 2020, 2033, 2036, 2046, 2047, 2067, 2069, 2091, 2091, 2093, 2097, 2110, 2122, 2128, 2139,

Marfat.com

2153, 2164, 2166, 2167, 2189, 2198, 2201, 2209, 2225, 2231, 2235, 2242, 2244
kibi (<E.T. kip+i <A.T. kė:p) gibi (benzetme edatı)
k. 12, 324, 364, 379, 404, 509, 757, 900, 1090, 1246, 1356, 1442, 1698, 1887, 1978
k.+dür 1344, 1487, 1887
k.+irür 397
kiç (<Uyg.T. kiç <A.T. kė:ç) geç
k. 753
kiç- (<A.T. keç-) (ele) geçmek
k.-günçe 1437
kiçe (<E.T. kėçe <A.T. kė:çe) gece
k. 143, 220, 299, 496, 988, 1044, 1496, 1504, 1523, 2051, 2051, 2079, 2089, 2147, 2149
k.+din 1506
k.+ler 1962
k.+ni 1494
kiçik (<E.T. kiçig) küçük
k. 456, 1143, 1144, 1588
k.+ler 1363
kiçür- (<kiç-ür-) geçirmek; y.f.
k. 1268, 1269
k.-gey (kün) 1412
k.-üp 790
kiçürme- (<kiç-ür-me-) geçirmemek
k.- (kŏnglüngde) 154
kifāye (<A.)
k. 1182
k.+ (farż-ı kifāye: yararlılıkölen bir müslümanı yıkamak, kefenlemek, onun için namaz kılıp dua etmek ve gömmek) 1181
kil- (<E.T. kel-) gelmek; y.f.
k. 346, 1940, 2033, 2037, 2159
k.-di 121, 146, 153, 2245
k.-e almaġay 1174
k.-edürgen 917, 1494
k.-gey 140, 236
k.-gil 2010
k.-güsi 235
k.-güsidür 50
k.-ip 1693, 2016
k.-ip turur 116
k.-mes 139
k.-mes (ilgidin) 199
k.-se 96, 98, 626, 852, 1654
k.-se (iligdin kil-) 376
k.-se (menī) 1516, 1792
k.-seng 1651
k.-ür 495, 499, 1700
kilim (<F. gelīm) kilim
k.+ (miṣl-i kilim) 438
kiliş (<kil-iş) geliş
k.+te 2035
kilmek (<kil-mek) gelmek, y.f.
k. 1941
kiltür- (<kil-tür-) getirmek; etmek, sığdırmak (y.f.)
k. 822, 1160
k.- (ber-cā) 1995
k.- (secde) 801, 811
k.- (secde-i sehv) 816
k.-gen bar 105
k.-gil (īmān) 38
k.-se (īmān) 281, 287
k.-üben 1019, 1574
k.-ümes (kütübġa) 118
k.-üp 811
kiltürmek (<kil-tür-mek) getirmek, etmek
k. 47
kiltürül- (<kil-tür-ül-) getirmek (y.f.)
k.-se (be-cā) 2123
kim ki (bağlama zamiri)
k. 2, 4, 18, 20, 34, 36, 39, 44, 44, 50, 53, 58, 64, 83, 100, 117, 121, 123, 124, 137, 156, 163, 177, 179, 180, 188, 201, 212, 216, 220, 239, 240, 246, 252, 270, 282, 292, 309, 310, 313, 337, 341, 349, 350, 359, 361, 363, 381, 393, 396, 396, 410, 417, 418, 428, 466, 475, 479, 491, 499, 502, 540, 546, 547, 548, 550, 556, 559, 562, 568, 577, 578, 583, 588, 615, 634, 656, 667, 697, 708, 717, 743, 859, 862, 889, 915, 930, 935, 942, 979, 986, 993, 1029, 1059, 1084, 1132, 1194, 1263, 1275, 1281, 1284, 1307, 1308, 1310, 1378, 1403, 1441, 1453, 1454, 1454, 1456, 1459, 1468, 1529, 1572, 1585, 1597, 1627, 1636, 1652, 1669, 1817, 1848, 1856, 1872, 1879, 1895, 1902, 1908, 1920, 1923, 1952, 1976, 1979, 2001, 2025, 2067, 2079, 2086, 2126, 2143, 2158,

Marfat.com

2230, 2231, 2242, 2249, 2252
k.+ (her ni kim) 4, 55, 180, 435, 643, 661, 1441, 1967
k.+ (her ni kim) (1) 1809
kim(1) kim (soru zamiri); kimse
k. 11, 12, 28, 125, 170, 193, 204, 217, 242, 257, 258, 263, 281, 287, 437, 535, 658, 727, 794, 924, 962, 1035, 1050, 1165, 1283, 1422, 1467, 1488, 1530, 1533, 1603, 1622, 1667, 1692, 1694, 1718, 1743, 1745, 1751, 1768, 1804, 1814, 1829, 1831, 1853, 1855, 1870, 1946, 1958, 1966, 2020, 2128, 2153, 2216
k.+ (her kim) 434, 1065, 1251, 1593, 1687, 1726, 1740, 1779, 1841, 1852, 1914, 2016, 2046, 2224
k.+ (hīç kim) 152, 315, 1184, 1772
k.+ de (her kim) 1447
k.+din 1140
k.+din (her kim) 1359
k.+dür 217, 217
k.+ge 117, 198, 239, 240, 252, 566, 568, 1856
k.+ge (her kim) 245
k.+ni 200, 270
kime (<Uyg.T.kemi <A.T. ke:mi ~ke:me) gemi
k. 714, 715
k.+dür 973
kiñg(1) (<A.T.kė:ñg) geniş
k.+ (ḳıl-) 219
kindik göbek deliği
k. 832
k.+iñg 377
k.+tin 376
kint (<Sogd.) kale
k. 989
kir- (<E.T. kir- <A.T.*kīr-) girmek; (yaş için) basmak
k. 490, 1913
k.-er 1198, 2066, 2165
k.-erge 838
k.-geç 1955
k.-gen 1348
k.-gen (bişke kir-: beş yaşına basmak) 1350
k.-gende (mecālı) 1587
k.-gil 1630
k.-iben 1578
k.-ip 331, 343
k.-se 338, 345, 535, 1573, 1731
k.-sün 1726, 1983
kirāye (<A.) kira
k. 1377
k.+ġa 1653
kirek (<E.T. kerge-k) gerek; olmalı
k. 308, 455, 464, 464, 582, 582, 617, 769, 780, 783, 783, 862, 869, 989, 1066, 1069, 1194, 1243, 1289, 1295, 1363, 1485, 1649, 1652, 1916, 1931, 1941
k.+ (bir ḳarı bolġay) 324
k.+ (ḥaḳdın ümīd ile bīm) 278
k.+ (ihtimām) 190
k.+ (imām) 190
k.+ (ḳuruḳ) 406
k.+ (müstaḳır bolsa) 51
k.+ (müstamir bolsa) 51
k.+ (otuz altı ḳarı) 322
k.+ (‘öşr birmekiñg) 1448
k.+ (özge kişi) 191
k.+ (su tamsa) 405
k.+turur 706, 794, 972, 1169, 1305, 2227
k.+turur (andaḳ) 381
k.+tür 994
k.+tür (kem) 399
kirek- (<kerge-k-) gerekmek
k.-mes 807
k.-mes (cüzv-i ḥayvān ü ḫas) 453
k.+mestür 1259
k.-mestür (vāsıṭa) 78
kirilmeklik (<kir-ïl-mek+lik) gerinme
k. 909
kirme- (<kir-me-) girmemek
k. 1564
kirmek (<kir-mek) girmek
k. 1686
k.+i (kirmegi) 1299
kirpik (<D.L.T. kirpek) kirpik
k. 604
kis- (<D.L.T. kes-) kesmek
k. 1909
k.-se 1906
kisek (<kis-ek) parça, bölüm
k. 989, 2110
kisil- (<kis-ïl-) kesilmek

Marfat.com

k.-se 1910
kismaḳ (<kis-maḳ) kesmek
k. 1907
kişi (<E.T. kişi) kişi, kimse; insanoğlu
k. 156, 180, 181, 184, 201, 371, 396, 704, 706, 740, 743, 782, 814, 910, 917, 969, 972, 985, 1029, 1045, 1051, 1057, 1061, 1073, 1089, 1146, 1167, 1440, 1454, 1483, 1522, 1536, 1740, 1755, 1762, 1767, 1818, 1826, 1834, 1835, 1844, 1853, 1859, 1864, 1866, 1866, 1869, 1869, 1882, 1888, 1890, 1890, 1903, 1977, 2064, 2113, 2119, 2120, 2166, 2166, 2174, 2179, 2188, 2195, 2196, 2228
k.+ (özge kişi) 191
k.+de 134
k.+din 705
k.+dür 1196
k.+ge 56, 57, 125, 139, 554, 996, 998, 1002, 1024, 1056, 1062, 1063, 1084, 1167, 1196, 1401, 1403, 1414, 1435, 1465, 1490, 1492, 1493, 1555, 1559, 1583, 1691, 1695, 1849, 2214, 2216, 2223
k.+ge bar 2119
k.+ler 676
k.+ni 486, 977, 1059, 1243, 1244, 1425, 1692, 1888, 2204, 2216
k.+ning 990
kit- (<A.T. kė:t-) gitmek; uzaklaşmak; y.f.
k.-er 264, 990
k.-eyin 1637
k.-kenidin 2254
k.-key 262, 556, 1387
k.-mes 563
k.-se 331, 1598
k.-sün 1969
k.-ti 358
kitāb (<A.) kitap
k. 40, 1136
k.+ım 2252
k.+turur 115
kiter- (<kit-er-) gidermek
k.-geç 426
k.-se 422
kitf (<A.) omuz
k.+ḳa (çebikitf) 1993, 1994
k.+lerni 384
kitgüçi (<kit-güçi) giden
k.+ler 1678
kitme- (<kit-me-) gitmemek
k.-se 524
kitür- (<E.T. kil-tür-) getirmek; yerine getirmek; yapmak (y.f.)
k.- (ber-cā) 1960
k.-gey 834
k.-gil (be-cā) 2201
k.-se 180
k.-ür (īmān) 276
kiy- (<E.T. ked-) giymek
k. 440, 1088, 1117, 1705
k.-ey 385
k.-geli 1704
k.-genige 1815
k.-ge sin 1816
k.-iben 1816
k.-ip sin 611
k.-se 1814, 2169
k.-seng 1812
k.-sün 1260
kiygüçi (<kiy-gü+çi) giyen
k. 908
kiygülük (<kiy-gü+lük) giyilecek
k. 1133
k.+ lerni 906
k.+turur 1809
kiyin (<D.L.T.kīdin~kīd <E.T.kėdin <A.T. kė:din<*ki-) (-den) sonra (çekim edatı); arka, geri
k. 29, 50, 163, 167, 235, 238, 467, 590, 683, 804, 848, 914, 1101, 1166, 1190, 1191, 1207, 1211, 1219, 1246, 1261, 1267, 1354, 1468, 1590, 1737, 1769, 1770, 1939, 2017, 2078
k.+ge 1540
kiyiz (<D.L.T.kiwiz~kiḍiz ~küvüz) yünden, basıp hazırlanan kalın yaygı, keçe, çuval
k. 438, 1811
kiymek (<kiy-mek) giymek
k. 906, 907
kiẕb (<A.) yalan
k.+ (iḥtimāl-i kiẕb) 1485
ḳol (<E.T. ḳol <A.T. ḳōl) el
ḳ. 463, 475, 654, 845, 856, 866, 894, 895, 2098

Marfat.com

ķ.+da 108, 108, 464, 895
ķ.+ġa 1998
ķ.+lar 860
ķ.+larġa 654
ķ.+larıng̃ 755
ķ.+nı 832, 903
ķolda- (<ķol+da-) istemek
ķ.-ġaylar 2256
ķoltuķ (<D.L.T.ķoltıķ) koltuk, kolun gödeye bağlandığı yer
ķ.+ (tügi) 1822
ķ.+ung̃dın (ķoltuġung̃dın: omuzundan) 1993
ķon- (<E.T. ķo-n-) durmak
ķ.-up 2147
ķong̃ız(<D.L.T.ķong̃uz) osuruk böceği
ķ. 1901
ķop- (<Uyg.T. ķop-) kalkmak, yükselmek
ķ. 1111
ķ.-a 253
ķ.-ar (1) 742
ķ.-arda 469
ķ.-ķanda 1225
ķ.-ķıl 870
ķ.-sa 1044
ķ.-sa (ayaķ) 759, 759, 947
ķ.-uban 2058
ķ.-ung̃ızlar 876
ķ.-up 714
ķopmaķ (<ķop-maķ) kalkmak
ķ.+ta 855
ķorkmaķ (<E.T. ķırk-maķ) korkmak
ķ. 6
ķoş- (<Uyg.T. ķoş- <A.T. ķōş-) denk, bir tutmak
ķ.-sun (öz cinsini) 1372
ķotan ağıl, etrafı çevrili koyunların yattığı yer
ķ. 925
ķoy (<Uyg.T. ķony) koyun
ķ. 755, 855, 1167, 1168, 1307, 1332, 1334, 1335, 1339, 1339, 1345, 1355, 1777, 1788, 1832, 2119, 2232, 2236
ķ.+dın 1335
ķ.+nı 1735, 1776, 1827, 1849, 2118
ķoy- (<E.T. ķod-) koymak; bırakmak; basmak; vermek (y.f.)
ķ. 468, 936, 2100
ķ.-ġan (ayaķ) 1169, 1347, 1349, 1351
ķ.-ġan (ayaķ ķoy-) 1342
ķ.-ġa sin 832, 860
ķ.-ġa sin (ķadem) 2163
ķ.-ġıl 756, 832
ķ.-sa (ayaķ) 249
ķ.-sang̃ 1526
ķ.-sun 476, 477, 961
ķ.-ung̃ 1387
ķ.-up 750, 861
ķ.-up sin 1307
ķoyma- (<ķoy-ma-) bırakmamak, koymak (y.f.)
ķ.-ġay sin 1089
ķ.+(özni boş ķoyma-) 468
ķoymaķ (<ķoy-maķ) koymak; bırakmak
ķ.+bar 845
ķ.+dur 903
ķ.+ıng̃ (ķoymaġıng̃) 894
ķ.+ta 894
ķoyuķ (<D.L.T. ķoyuġ) koyu (kıvamlı)
k.+turur 492
ķoyun (<D.L.T.ķoyun) bağır, göğüs
ķ.+ung̃a (ķoynung̃a) 875
kögüs (<E.T. kögüs~kögüz) göğüs, bağır
k.+ing̃ (kögsing̃) 1193
k.+üng̃ (kögsüng̃) 953
kök (<A.T. kö:k) gökyüzü
k. 53, 87
k.+ke 97, 147, 2135
köl (<E.T. köl <A.T. kö:l) göl
k. 340
kölege (D.L.T. kölige <Mog.) gölge
k.+ler 676
köndelen (<Moğ.) eğri, kavis
k.+ 613
köng̃lek (<D.L.T. köng̃lek) gömlek
k. 1810
köng̃ül(<E.T.köng̃ül) gönül
k. 36
k.+dağı 724
k.+de 718, 724, 1269, 1511
k.+ge 35
k.+i (köng̃li) 245, 267, 268
k.+ide (köng̃lide) 478, 790, 1604
k.+ige (köng̃lige) 1521
k.+ümge (köng̃lümge) 18
k.+üng̃ (köng̃lüng̃) 458, 470, 1238, 1274, 1274

Marfat.com

k.+üngde (könglüngde) 52, 723
k.+üngde (könglüngde ivür-) 154
k.+üngde (könglüngde kiçür-) 154
k.+ünge (könglünge) 1164
k.+ünge (könglünge al-) 2084
k.+üngizge 1512
köp (<Orh..T. ḳop) çok
k. 115, 182, 182, 190, 203, 208, 209, 395, 412, 445, 552, 865, 1002, 1037, 1483, 2157, 2157
k.+durur 937
k.+i 626
k.+ige 317
k.+tür 165
köplüg (<köp+lüg) çok
k.+i 1039
köprek (<köp+rek) daha çok
k. 954, 1037, 1839, 1840, 2140
köprüg (<D.L.T.köprüg < küb-ür-ᵘg) köprü
k. 248
k.+ige 246
kör (<F. kūr) kör
k. 1172
kör- (<E.T. kör-) görmek; bakmak; bilmek (y.f.)
k. 25, 677, 1229, 1273, 1484, 1526, 1558, 1769
k.- (devlet) 25
k.- (sāḳıṭ) 1382
k.-di 149, 151, 1895
k.-er 82
k.-er min (nem) 562
k.-gey 227, 227, 249
k.-gey (elem) 218
k.-gil 865
k.-mes 290
k.-se 498, 958
k.-seng 326, 546
k.-sün 535
k.-üben 1574
k.-üng 174, 752
k.-üngiz 1060
k.-üp 943
körgülük (<kör-gü+lük) görülecek; görecek
k.+lerni 151
körgüz- (<kör-güz-) göstermek (y.f.)
k.- (sa'y) 496
körme- (<kör-me-) görmemek (y.f.)
k. 1581, 1926
k.- (revā) 744
körmek (<kör-mek) görmek, bakmak
k. 879
k.+te 80
körset- (<kör+se-t- <D.L.T. körügse-) göstermek
k. 1712
k.- (cid) 1077
k.- (cidd) 932
k.-ey 296, 860
k.-ip (niyāz) 1973
k.-ürler 127
körün- (<kör-ᵘn-) görünmek
k.-gey 251
k.-günçe 2023
k.-mes 576
k.-se 322, 555, 574, 1490, 1493
k.-ür 109, 427, 669
körünme- (<kör-ᵘn-me-) görünmemek
k.-gey 325
k.-se 1496
köter- (<Orh.T. kötür-) kaldımak, yükseltmek
k. 1186, 2107
k.- (ilig) 737, 828, 1986
k.-gey 826
k.-gil (ilig) 829
k.-ip 1101, 1104
k.-ip (ilig) 1987, 2024
k.-seler 1200
k.-sün (ilig) 830
köterme- (<köter-me-) kaldırmamak
k.- (il) 1187
k.- (ilig) 737
köy- (<D.L.T. köy-) yanmak
k.-er 73
k.-mes 74
k.-se 1805
köz (<E.T.köz <A.T.*kö+z) göz
k. 80
k.+ (aç-) 77
k.+ (sal-) 1376
k.+ (yum-) 77
k.+ge 576, 2023
k.+i (tüş-) 1980
k.+idin 1175
k.+lerige 109
k.+ni (yap-) 896
k.+üng 2165

Marfat.com

k.+üngni 2160

közgü (<A.T. köz+gü) ayna
k. 425

ḳuç- (<A.T. ḳūç-) kucaklamak
ḳ.-ḳa sin 2011, 2161

ḳuçmaḳ (<ḳuç-maḳ) kucaklamak
ḳ. 1563, 1570, 1633

kūdek (<F.) çocuk
k. 1498

ḳudrat (<A.) kudret, güç; kaabiliyet; Allah'ın ezelî gücü
ḳ. 155, 1401, 1652
ḳ.+ (tap-) 662
ḳ.+ı 78, 740
ḳ.+tur 75, 75

ḳudūm (<A.) geliş gidiş;
ḳ.+ (niyyet-i ṭavāf-ı ḳudūm) 1991
ḳ.+ (ṭavāf-ı ḳudūm:Mekke'ye geliş tavafı) 1733, 2124
ḳ.+ (ṭavf-ı ḳudūm) 1760, 1954

ḳul (<E.T. ḳul) kul, İslâmiyette Allah'a göre insan
ḳ. 1162, 1292
ḳ.+dın 1142
ḳ.+ġa irür 1292
ḳ.+ıġa 1422
ḳ.+unṅ 1427

ḳulaḳ (<E.T. ḳulġaḳ) kulak
ḳ. 1528, 1573
ḳ.+ (sal-) 289, 484, 1182, 1828
ḳ.+ (tut-) 394, 532, 585, 765, 978, 1212, 1313, 1365, 1415, 1560, 1642, 1646, 1662, 1677, 1679, 1773, 1775, 1868, 1873, 1878, 1953, 2203
ḳ.+da durur 577
ḳ.+dın irmes (işitmek) 80
ḳ.+ı (ḳulaġı) 1175
ḳ.+ıġa (ḳulaġıġa) 785
ḳ.+ınṅa (ḳulaġınṅa) 592

ḳul hüva'l-lāh (<A.) Kunut duasının başlangıcı → ḳunut
ḳ. 1235, 1266, 1711, 1972

ḳulluḳ (<ḳul+luḳ) kulluk
ḳ.+ı (ḳulluġı) 5

ḳulūb (<A.) gönüller
ḳ.+ (müellefe-i ḳulūb) 1396

ḳul yā (<A.) Kâfirûn suresi: 109
ḳ. 1235, 1266, 1710, 1972
ḳ.+nı 1710

ḳum (<D.L.T.ḳum) kum
ḳ. 71, 643

ḳumalaḳ (<A.T.*kōm "deve hamudu") koyunun, dişi devenin tezeği
ḳ. 415

ḳunut (<A.) Vitir namazının üçüncü rekatında okunan dua
ḳ. 781, 782
ḳ.+ta 828

Ḳur'ān (<A.) Dört büyük mukaddes kitaptan en sonuncusu olup Hz. Muhammed'e indirilmiştir.
Ḳ. 745
Ḳ.+ (oḳu-) 1206
Ḳ.+dur 120

ḳurb (<A.) yakınlık, yakın olma
ḳ.+ (ehl-i ḳurb) 109

ḳurbān (<A.) kurban, Allah'a ibadet ve ona yaklaşma vesilesi olarak kesilen, eti yenilir hayvan
ḳ. 1096, 1162, 1165, 1744, 1933, 2186, 2231, 2235
ḳ.+ (bol-) 1855
ḳ.+ (eyle-) 1788, 1832
ḳ.+ ('ıyd-ı ḳurbān) 1096
ḳ.+ (ḳıl-) 1170, 1735, 1737, 1776, 1777, 1786, 1813, 1827, 1837, 1849, 1881, 2116, 2117
ḳ.+dın 2115
ḳ.+ġa 1746
ḳ.+nı 1736

ḳurbānlıġ (<A.ḳurbān+ T.-lıġ) kurban edilecek (hayvan) → ḳurbānlıḳ
ḳ. 1171

ḳurbānlıḳ (<A.ḳurbān+ T.+lıḳ) kurban edilecek (hayvan) → ḳurbānlıġ
ḳ.+ (eyle-) 1128

Ḳureşī (<A.) Kureyli, Hz. Muhammed
Ḳ. 191

ḳurı- (<A.T. ḳūrı-) kurumak → ḳuru-
ḳ.-dı 358

ḳurmaḳ (<D.L.T. ḳur-) kurmak (y.f.)
ḳ.+ (bağdaş) 899

ḳurt (<A.T.ḳūrt) yumuşak vücutlu, omurgasız, sürüngengillerden hayvan
ḳ. 413

ḳuru- kurumak → ḳurı-
ḳ.-may 605

ḳurumaḳ (<ḳuru-maḳ) kurumak

Marfat.com

ḳ.+nı (ḳurumaġnı) 437
ḳuruḳ (<E.T. ḳuruġ) kuru
ḳ. 517, 523, 523, 532, 1444, 1909
ḳ.+ (bol-) 406, 456
ḳ.+irmes (1) 1449
ḳ.+kirek 406
ḳurut- (<ḳuru-t-) kurutmak
ḳ. 436
ḳus- (<D.L.T.ḳus-) kusmak
ḳ.-ḳanıng 545
ḳuṣūr (<A.) köşkler, kasırlar
ḳ. 271
ḳuṣūr (<A.) eksiklik
ḳ.+ (ir-) 17
ḳuş (<Uyg.T. ḳuş) kuş
ḳ. 251, 419, 420, 1308
ḳut (<E.T. ḳut.) kut, saadet
ḳ.+ (bol-) 2178, 2178
ḳutul- (<Uyg.T. ḳurt-ᵘl-) kurtulmak
ḳ.-ġaylar 273
ḳ.-ur 263, 288, 2121, 2146, 2177
ḳu'ūd (<A.) namazda oturulan bölüm
ḳ. 760
ḳuvvat(<A.) kuvvet
ḳ. 1584
ḳ.+tur 75
ḳuy- (<E.T. ḳud-) içine sokmak
ḳ. (su) 520
ḳ.-ġa sin 433
ḳuyaş (<D.L.T. ḳuyaş) güneş
ḳ. 696
ḳ.+ (tutul-) 1242
ḳuyı (<E.T. ḳudı) aşağı
ḳ.+ (baş ḳuyı ḳıl-) 893
ḳ.+ (tüş-) 2027
ḳ.+ġa 1420
ḳ.+ġı 890
ḳuyıraḳ (<ḳuyı+raḳ) daha aşağı
ḳ. 1816
ḳuyruḳ (<Uyg,.T. ḳudruḳ) kuyruk
ḳ.+ı (ḳuyruġı) 1175
Ḳuzaḥ (<A.ö.i.) Merve civarında bir dağ adı
Ḳ. 2092
küffār (<A.) kafirler, müslüman olmayanlar
k. 1386
küfr (<A.) Allah'ın varlığına, birliğine inanmamak
k. 88, 101, 113, 128, 1385, 1424
kül- (<E.T. kül-) gülmek
k.-se 548
külmek (<kül-mek) gülmek
k. 949
külūḫ (<F.) pişmemiş tuğla
k. 455
külüş (<kül-ᵘş) gülüş
k. 548
kümiş (<D.L.T. kümüş) gümüş → kümüş
k.+ning 1322
kümüş(<D.L.T. kümüş) gümüş → kümiş
k. 370, 1306, 1316, 1327, 1369, 1370
k.+çe 1368
kün (<E.T. kün <A.T. kü:n) güneş; gün; gündüz
k. 24, 108, 495, 673, 680, 681, 685, 688, 694, 694, 1094, 1114, 1164, 1209, 1437, 1482, 1488, 1494, 1510, 1523, 1524, 1544, 1548, 1549, 1566, 1604, 1605, 1616, 1617, 1618, 1618, 1718, 1739, 1741, 1742, 1745, 1758, 1819, 1858, 1930, 2045, 2127, 2184, 2187
k.+ (bat-) 2079
k.+ (çıḳ-) 2096
k.+ (kiçür-) 1412
k.+ (tün ü kün) 184, 439, 622, 633, 986
k.+bar (tün ü kün) 622
k.+bardur 1928
k.+de 1508, 1549, 1601, 1647, 1812, 1814, 1943, 1944, 2145
k.+de (tanglalıḳ kün) 20
k.+de (tün ü kün) 664, 965, 967
k.+ din (tün ü kün) 970
k.+durur 500, 1164
k.+dür 1609, 1611, 1921, 2127
k.+ge 1544, 2079
k.+geçe 1262, 1929
k.+geçe (tün ü kün) 632
k.+i 1480, 1920, 2047, 2072, 2106, 2131, 2143
k.+i (naḥr) 1736, 1767
k.+i (naḥr küni) 1952
k.+i (şek küni) 1497
k.+i (terviye) 1759, 1766
k.+i (terviye küni) 1607
k.+ide 1945
k.+idin 1943
k.+idür 1719

k.+ige 1509, 1585, 1635
k.+iniŋ (āḫır küni) 214
k.+ler (beyż kün) 1613
k.+lerde 1603
k.+leri 1602, 1739, 1745
k.+leride 1115, 1124, 2240
k.+lerini 1602
k.+niŋ 675
kündüz (<E.T. kün+tüz) gündüz
k. 220, 496, 988, 1474, 1493, 1504
k.+ (yaru-) 2096
k.+de 299
k.+gi 922
k.+i 1476
künh (<A.) öz, hakikat
k.+iġa 59
kürūh (<F.) uzunluk ölçüsü
k. 636
kütüb (<A.) kitaplar
k. 116, 117, 121, 123
k.+din 119
k.+ḳa 118

L

lā ilāhe illa'l-lāh (<A.) Allah'tan başka ilah yoktur.
i. 48
lā-aḳal (<A.) en azından, hiç olmazsa
l. 721, 789
lāçın (<A.T. lāçın) şahin
l. 353
lafẓ (<A.) söz
l. 728, 767
l.+ (lafẓ-ı selām) 773
lā-havle (<A.) sıkıntılı anlarda söylenen, Allah7ın kudret ve kuvvetine sığınılıp dayanıldığını belirten dua (*lā havle velā ḳuvvete illā billāhi'l-'aliyyi'l-azīm*)
l. 1032
laḥn (<A.) söyleyiş hatası
l. 1022
laḥẓa (<A.) an, kısa zaman
l. 240, 267
Lāt (<A. ö.i.) İslâmiyetten önce Arapların Kâbe'de bulunan putlarından birinin adı.
L. 13
laṭīf (<A.) hoş, iyi
l. 234
laṭīfe (<A.) lütuf, iyilik
l.+durur 209
latta (<F.) keten bez, paçavra
l. 455, 476, 618
l.+nı 478
lāyıḳ (<A.) yakışır, yaraşır
l. 166
l.+bar durur 1128
l.+irmes 191
lāzım (<A.) gerekli
l. 247, 1536, 1604, 1634, 1885, 1897, 2194
l.+ (bol-) 1545, 1687, 1841, 1843, 1848, 1855, 1892, 2214
l.+ (ol-) 1066, 1543, 1559, 1695, 1698, 1701, 1744, 1783, 1788, 1813, 1832, 1871, 1894, 1910, 1933, 2148, 2224
l.+imes 118
l.+irmes 522, 616
l.+irmes turur 653
l.+irmestür 333, 489, 555, 779
l.+ise 1555
leb (<F.) dudak
l.+ni 790
lehv (<A.) eğlence, oyun
l. 807
levlāk (<A.lev-lā-ke) Hz. Muhammed'e hitaben söylenilen "Sen olmasaydın!" anlamında bir söz
l.+ (ḫil'at-i levlāk) 13
levn (<A.) boya, renk
l. 329, 493
leẕẕāt (<A.) tatlar
l.+ıdur 1473
leẕẕet (<A.) lezzet, tat
l. 271
l.+ (leẕẕet-i dīdār) 274
l.+in 984
līk (<F.) fakat, ama, ancak (cümle başı edatı)
l. 31, 45, 118, 137, 178, 264, 315, 339, 351, 360, 371, 375, 377, 380, 398, 464, 471, 512, 522, 545, 556, 563, 614, 618, 622, 677, 689, 695, 701, 706, 713, 716, 723, 728, 729, 744, 754, 778, 783, 810, 830, 863,

865, 867, 928, 981, 984, 989, 1001, 1014, 1021, 1050, 1055, 1066, 1074, 1102, 1115, 1162, 1164, 1202, 1250, 1268, 1400, 1408, 1430, 1507, 1625, 1661, 1777, 1804, 1996, 2106, 2119, 2149, 2186, 2212, 2229, 2243

lîkin (<F.) fakat, ama, ancak (cümle başı edatı)
l. 1688, 1717

li'l-lāhi'l-ḥamd (<A.) şükür ancak Allah'adır.
l. 1275

loḳma (<A. loḳme) lokma
l.+ (loḳma-i nān) 1869

löng (<F.) bacak arasından geçirilmiş belin alt tarafını saran bir tür giysi, kilot
l.+ (bağla-) 1705
l.+ (ḳıl-) 1706
l.+i 535

luġat (<A.) sözlük
l.+ta 1931

luṭf (<A.) iyilik
l. 115
l.+ (it-) 152, 243
l.+ (ḳıl-) 114, 269
l.+ (luṭf-ı bî-nihāyet) 143
l.+ (maḥż-ı luṭf) 262

lübb (<A.) öz, iç
l.+ (lübb-i ulı) 1573

M

ma'āş (<A.) maaş
m. 1437

ma'būd (<A.) kendisine tapınılan, ibadet edilen
m. 39, 760
m.+ (ḳıl-) 1665
m.+ (ma'būd-ı bā-sezā) 54

māddalıḳ (<A. mādda+ T.-lıġ) maddî
m.+dın (māddalıġdın) 100

maḍrūbe (<A.) basılmış altın, pul
m. 1370

ma'dūm (<A.) yok olan, mevcut olmayan
m. 129

ma'fuv (<A.ma'füvv) ayrı tutulan, istisna
m.+dur 389

maġrib (<A.) akşam
m.+de 689

maġṣūb (<A.) gasp edilmiş, zorla el konulmuş
m. 1303

maḥal (<A.maḥall) yer; gerek → maḥall
m. 917, 1033, 1076, 1088, 1111, 1251, 1294, 1362, 1429, 1580, 1594, 1761, 1832, 2084, 2108, 2120, 2125, 2142
m.+da 829, 831, 857, 1391, 1533, 2036, 2063, 2090, 2095, 2175
m.+lar 1255
m.+ları 1920

maḥall(<A.) yer; gerek → maḥal
m.+ (maḥall-i rükū') 854
m.+ı 447
m.+ıda 793

maḥkūm (<A.) kendisine hükm olunan, mahkum
m. 138

maḫlūḳ (<A.) yaratılmış
m. 124

maḫrecsiz (<A.maḫrec +T.+siz) harflerin doğru telaffuz edilmemesi
m. 1059

maḥrem (<A.) gizli, herkese söylenmeyen; haram, şeriatın yasakladığı şey
m.+ (bol-) 1730
m.+ (maḥrem-i rāz: kendisine sır verilmiş olan) 14
m.+kirek turur 1655

maḥsūb (<A.) hesaba alınmış; kesilmiş
m. 790, 796
m.+imes 2055
m.+imes turur 1429
m.+irür 709, 1427

maḥṣūl (<A.) ürün
m.+dın (ref'-i maḥṣūl) 1468
m.+ın 1457

mahşer (<A.) kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer
m. 2091

maḫṭūr (<A.) tehlikeye yakın; cinayet; fikir
m. 1806, 1847, 1874
m.+dın 2121

maḫṭūrāt (<A.) ihramlı iken Harem bölgesinde yapılması yasaklanmış şeyler
m. 1773, 1872

maḥż (<A.) katkısız, tam

Marfat.com

m. 2198
m.+ (maḥż-ı luṭf) 262
maḥẓūr (<A.) yasaklanmış; haram
m. 1824
m.+nı 1836
maḥẓūrāt (<A.) şeriate göre yasaklanmış şeyler
m. 1641
maḳ'ad (<A.) makat
m.+ınṅgnı 468
maḳāl (<A.) söz
m. 26, 1567
m.+ıdın 189
m.+ıdur 2198
maḳām (<A.) makam, yer
m.+ (maḳām-ı İbrāḥīm) 2016
m.+da 2018
m.+ı 256
maḳbere (<A.) mezar, mezarlık
m.+de 925
maḳṣad (<A.) amaç, maksat
m.+ıġa 987
m.+ınıṅg 969
maḳtel (<A.) öldürme, öldürülme yeri
m.+ġa 1879
māl (<A.) varlık; servet; para
m. 1290, 1303, 1305, 1371, 1391, 1393, 1399, 1432, 1454, 1970, 2217, 2223, 2225
m.+ (māl-ı ḥelāl) 1970
m.+ (māl-ı ticāret) 1314, 1330
m.+ (māl-ı zekāt) 1313, 1359
m.+dın 372
m.+ġa 1296
m.+ı 371
m.+ıdın 1143, 1383, 1467, 2216, 2230
m.+ıdur 2198
m.+ıġa 1292, 1379
m.+ını 1386
m.+ınṅg 371, 1302, 1320
m.+ınṅgnı 1390
nālīī-maḥż (<A. maḥẓ-ı mālī) maliye ile ilgili
m. 2200
nālik (<A.) sahip
m. 207, 1402
m.+ (mālik-i nişāb: zekatı verilecek kadar çok mal sahibi olan) 1282, 1283
m.+ (mālik-nişāb) 1130
māllıḳ (<A.+ T. lıḳ) mal sahibi
m.+irür 1143
ma'lūm (<A.) bilinen, belli
m. 805, 835, 1733
m.+ (eyle-) 1954, 1991
m.+ (ḳıl-) 850
m.+imes 705
mamuk (<A.T. bāmuḳ) pamuk
m. 74
ma'nī (<A.) mana, anlam
m. 79, 935
m.+de 733
m.+dedür 1932
m.+sidin 48
māni' (<A.) engel, güçlük
m. 1043
m.+ (māni'-i zekāt) 1290
m.+ (māni'-i hīç) 2173
m.+ (māni'-i vaḳı) 2181
m.+i 2191
māni'ī (<A.) bir engel
m. 1484
manşıb (<A.) devlet makamı
m.+ (eyle-) 1068
manṅga (<Orh.T.banṅga ~manṅga) → min
manṅglay (<Mog.) alın
m. 756
m.+da 902
m.+ınṅg 858
mār (<F.) yılan
m. 353
maraż (<A.) hastalık
m. 1592, 2182
ma'siyet (<A.) itaatsizlik, isyan; günah
m.+ (bol-) 195
m.+ni 101, 238
masnūn (<A.) âdet durumuna gelmiş, sünnet sayılan
m. 470
maṣraf (<A.) harcama, gider
m.+ı 1159
m.+ıġa 1390, 1391, 1393, 1436
m.+ın 1394
m.+irmes igenni 1428
ma'ṣūm (<A.) suçsuz, günahsız
m.+bar durur 129
mavḳıf (<A.) durak, durulacak yer

Marfat.com

m. 241
m.+durur 2067, 2091
m.+imes 2068
m.+ḳa 2066
mayaḳ (<D.L.T. mayaḳ) deve tezeği
m. 415
māye (<A.) sermaye, para
m. 1373
māyil (<A.mā'il) istekli
m.+sin 1273
mażmaża (<A.) ağız çalkalama, gargara
m.+ (ḳıl-) 587, 1564
mebrez (<A.) savaş alanı
m.+ (miṣl-i mebrez) 364
mecāl (<A.) güç, kuvvet
m.+ı (kir-) 1587
m.+ınġ 1015
meclis (<A.) toplantı, meclis
m. 1800, 1801, 1805, 1826
m.+te 1828
mecnūn (<A.) deli
m. 1025
med (<A.medd) uzatma
m.+ (ḳıl-) 734
meded (<A.) yardım
m.+ (bir-) 80
mededī (<A.) yardımla ilgili
m.+sin 2100
Medīne (<A.ö.i.) Hz. Muhammed'in türbesinin bulunduğu şehir
M. 1683, 2254
medyūn (<A.) borçlu
m. 1408
m.+bar 1408
m.+nı 1410
mefhūm (<A.) kavram
m. 705
meger (<F.) meğer, ancak; çünkü (cümle başı edatı)
m. 187, 195, 441, 491, 541, 836, 872, 950, 992, 1032, 1038, 1134, 1605, 1816, 2072, 2091, 2122, 2167, 2174, 2241
mekān (<A.) yer, mekan
m. 1674
Mekke (<A.ö.i.) Ḥicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Kâbe'nin bulunduğu şehir
M. 1686, 1978, 2145, 2147, 2150, 2151
M.+ (ehl-i Mekke) 1690
M.+ (sākin-i Mekke) 703
M.+de 1758, 1881, 2038, 2047, 2195
M.+din 146, 2048, 2152
M.+durur 1674
M.+ġa 1725, 1731
M.+ge 1955, 2148, 2184
Mekkī (<A.) Mekkeli
M. 1759, 1766
M.+din 2254
M.+ ni 1699
mekr (<A.) hile, aldatma
m.+bardur 160
mekrūh (<A.) yapılması şeriata göre hoş görülmeyen durum
m. 352, 1607, 1607
m.+ (bol-) 888, 890, 902, 904, 907, 913, 926, 1435, 2128
m.+dur 354, 365, 385, 452, 1250, 1567, 1623, 1718
m.+durur 898, 914, 931
m.+irür 908, 924
m.+larġa 882
m.+larnı 607
mekrūhāt (<A.) şeriate göre yapılması uygun görülmeyen şeyler
m. 1561
mekşūf (<A.) açık, belli
m.+ (bol-) 1838, 1839
me'kūl (<A.) yiyecek, yenilecek şey
m.+ (bol-) 411
m.+ (ġayr-ı me'kūl) 414, 419
melek (<A.) melek
m. 39, 96, 99, 102, 162
m.+ (ḫavāṣ-ı melek) 161
m.+ke 163
me'men (<A.) emin, güvenilir yer, sığınak
m.+ige 1387
memnū' (<A.) yasak
m. 699, 2195
me'mūm (<A.) imama tabi olan
m. 805, 835, 850, 922
m.+ (bol-) 1061
me'mur (<A.) memur
m. 2213
m.+ (bol-) 232
men' (<A.) yasaklama
m. 999, 2196

Marfat.com

menī (<A.) sperm, döl suyu
m. 486, 490, 531
m.+ (kil-) 1516, 1792
m.+si 493
menḳūş (<A.) nakışlı, süslü
m.+ (bol-) 370
mensūb (<A.) ilgisi bulunan
m.+ (nāyib-i mensūb) 2209
m.+irür 92
mensūḫ (<A.) hükmü kaldırılmış, hükümsüz
m.+bar 142
menzil(<A.) konaklama, durma yeri
m. 215
m.+ (it-) 257
menzilī (<A.) bir konak
m. 261
merāḥil (<A.) aşamalar
m.+de 971
mer'ī (<A.) gözle görülen
m. 426
m.+ (bol-) 422
merkeb (<A.) binek
m. 711, 712
m.+irdi 145
Merve (<A.ö.i.) Mekke'de bir dağ adı
M. 1721, 1757, 1937, 1938, 1960, 2027, 2031, 2034
M.+din 1940
M.+ġa 2032, 2080
nervī (<A.) anlatılan
m. 2077, 2078
m.+ (ḳırā'at-ı mervī) 864
nes (<A mess) dokunma
m. 432
m.+ (ḳıl-) 504, 1790
nesāfet (<A.) ara, uzaklık
m.+in 969
esāḥa (<A.misāḥa) ölçme
m.+ (mesāḥa gezi) 321
esāḥat (<A.misāḥat) ölçme
m.+ (ḳıl-) 323
m.+ (mesāḥat gezi) 1460
esā'il (<A.) meseleler → mesāyil
m.+de 2226
esākin (<A.) çok fakir olanlar, yokslullar
m.+ge 1904
esāyil (<A.) meseleler → mesā'il
m. 21, 293
m.+de 1298
m.+ġa 731
m.+ler 1636
m.+ni 19, 312, 383, 1126, 1512
mesbūḳ (<A.) cemaat ile namaz kılınırken birinci rekattan sonra imama yetişip, namazın geri kalan kısmı
m. 870
mescid (<A.) mescit
m. 368, 373, 504, 926, 1034, 1038, 1038, 1041, 1984, 1985, 2003, 2019, 2051, 2164
m.+ ('azm-ı mescid) 1086
m.+ (duḫūl-ı mescid) 659
m.+ (mescid-i cemā'at) 1627
m.+ (Mescid-i Ḥarām: Kâbe'yi çevreleyen mescid olup Harem şehrindedir.) 1982, 2037
m.+ (mescid-i ḥay) 1030, 1040
m.+ (Mescid-i Ḫayf) 2050, 2134
m.+ (taḥiyyet-i mescid: sabah, öğle, ikindi namazlarından önce mescide namaz vaktinden önce girilince oturmadan sevabına kılınan iki rekat namaz) 1077
m.+de 1041
m.+din 2039
m.+ide 1248
m.+iŋ̂g 370
m.+ḳa 1039, 1076
m.+niŋ̂g 2004
m.+te 2042
meşelā (<A.) örnek olarak, söz gelişi
m. 795, 819, 1306, 1364, 1442
mes'ele (<A.) mesele
m. 395, 436, 655, 761, 809, 959, 997, 1016, 1114, 1145, 1253, 1430, 1443, 1445, 1493, 1505, 1560, 1815, 1891, 2065, 2073, 2084, 2218
m.+ġa 1380
m.+ler 17
m.+ni 1356, 2172
meşellik (<A. meşel+ T.+lik) .. gibi, benzer
m. 2101
meshḥ (<A.) abdest alırken el ile silme, sıvama
m. 591, 613, 615, 621, 629, 631, 631, 632
m.+ (eyle-) 571
m.+ (it-) 580, 620

Marfat.com

m.+ (ḳıl-) 611, 614, 618, 619, 621, 633, 986
m.+ (mesḥ-i gerden) 603
m.+ (tart-) 592
m.+din 630
m.+ini 572
m.+inğ 627
m.+inğe 624, 628
Mesīḥ (<A.) Hz. İsa
M. 140
mess (<A.) dokunma → mes
m.+ (mess-i ḳırān) 659
mest (<F.) sarhoş
m. 1025
mestlıḳ (<F. mest+ T.+lıḳ) sarhoşluk
m.+dur 543
meṣtūr (<A.) yazılmış
m. 102
m.+idi 1281
meşaḳḳat (<A.) güçlük, sıkıntı
m.+ı (yit-)1594
meşhūr (<A.) tanınmış, şöhretli
m. 102, 119, 120
meşkūk (<A.) şüpheli
m.+ (bol-) 351
metā‘ (<A.) mal, eşya
m. 1148
mevāḳıt (<A.) belirlenmiş vakitler
m.+ı 1681
m.+tın 1686
mevāni‘ (<A.) engeller
m. 2182
mevcūd (<A.) var olan, varlık; yaratılmış olan
m. 929
m.+ (bol-) 1656, 1665
m.+ (irür) 39
m.+ (ḳıl-) 77
mevīz (<A.) bir çeşit üzüm
m. 1147, 1552
mevṣūf (<A.) belirtilen
m. 63
mevżi‘ (<A.) yer
m. +iğa 1534
mevżi‘ī (<A.) sınırı dar, bir yere mahsus
m.+ (ḳaṣd-ı mevżi‘ī) 969
meydān (<A.) meydan, alan
m.+ (rūz-ı meydān) 1470
m.+ığa 1470
mey-ḫāne (<F.) meyhane
m. 364
meyl (<A.) meyil, yönelme
m.+ (it-) 147
meyte (<A.) hayvan leşi
m. 1895
meyyit (<A.) ölü
m.+turur 286
meẕy (<A. meẕiyy) (erkeklerede) meniden önce gelen akıntı
m. 490, 491
meẕkūr (<A.) anılmış, (adı) geçmiş
m. 697, 1281, 1598, 1792
m.+ (bol-) 216, 1075, 1595, 1674, 1675, 1977, 2127, 2167
m.+ (ḳıl-) 1404
mezra‘a (<A.) tarım arazisi
m. 1377
me’ẕūn (<A.) izinli
m.+ (nāyib-i me’ẕūn) 1069
mıḳyās (<A.) ölçü, ölçek
m. 974
mışḳāl (<A.) 24 kıratlık bir ağırlık ölçüsü
m. 391, 1151, 1152, 1317, 1319 1323, 1357
mışr-cāmi‘ (<A. cāmi‘-i mışr) ülkeyi içine alabilecek kadar büyük cami
m. 1067
m.+de 1067
mışḳırma- (<mış+ḳır-ma-) sümkürmemek
m. 369, 610
mışrıḳ (<mış+ır-ıḳ) sümük
m. 1573
m.+ınğ (mışrıġınğ) 1574
m.+ınğnı (mışrıġınğnı) 1574
mihmānlıḳ (<A. mihmān+ T.+lıḳ) konukluk,misafirlik
m.+ (‘öẕr-i mihmānlıḳ) 1622
miḥnet (<A.) sıkıntı, eziyet
m. 262, 290
miḥrāb (<A.) camide, imamın durduğu, kıble tarafındaki oyuk yer
m. 919
Mikā’īl (<A.) Dört büyük melekten biri olup rızıkların paylaştırılmasıyla görevlidir.
M.+bar 103
mīḳāt (<A.) hac ve umre için Mekke yolu üzerinde dışarıdan gelen hacıların ih-

Marfat.com

ram bağladığı, buluşma yeri
m. 1684, 1685, 1688, 1696
m.+ (cuḥfe-yi mīḳāt) 1683
m.+ (iḥrām-ı dāḫil-i mīḳāt) 1694
m.+bar 1691
m.+bar durur (ḫāric-i mīḳāt) 1680
m.+ḳa 1693, 1702, 1977
m.+tın 1756, 1855

mīl (<A.) bir kilometreye yakın uzunluk ölçüsü
m. 635, 636, 975, 975, 2029, 2035, 2170
m.+ġa 2029
m.+lerdin 2031

mīleyn (<A.) iki mil
m. 1961

min (<Orh.T. ben <bi+n) ben (I.T.Ş.Z)
m. 21, 21, 22, 35, 45, 293, 293, 328, 562, 725, 750, 774, 788, 1032, 1090, 1228, 1246, 1279, 1297, 1332, 1384, 1405, 1431, 1545, 1552, 1712, 1808, 1833, 1957, 1978, 2242, 2248
manĝa 15, 20, 459, 649, 2258
min+din 37, 563, 1031
min+inĝ 446, 1236, 2256

min- (D.L.T. mün- <E.T. bin-) binmek
m.-er (1) 1133

Mīnā (<A.ö.i.) Mekke yakınındayi bir yer adı
M. 2048, 2097, 2098, 2130
M.+da 1942, 1962, 2049, 2051, 2052, 2147

minber (<A.) minber, camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli yüksek kürsü
m. 2057

mindin (<E.Tmin+din) → min

miniĝ (<E.T.min+inĝ) → min

minme- (<min-me-) binmemek
m.-seŋĝ 1309

minmek (<min-mek) binmek
m. 2234

miŋĝ (<E.T. biŋĝ ~bıŋĝ) 1000, bin (sayı sözü)
m. 2042
m.+din 1338
m.+dür 636

nişāl (<A.) benzer, gibi
m. 435
m.+ (misāl-i berḳ) 250

mişālāt (<A.) benzerler, örnekler
m.+ı bar 432

misās (<A.) dokunma, el sürme
m.+ (ḳıl-) 1516

miskīn (<A.) zavallı, yoksul
m. 1395, 1401, 1551, 1585
m.+ge 1858, 1882

mişl (<A.) benzer, eş
m. 815
m.+ (mişl-i būs) 1790
m.+ (mişl-i çarmīna) 435
m.+ (mişl-i cenī) 432
m.+ (mişl-i düşmen) 2182
m.+ (mişl-i ḳarż) 27, 501, 647, 2126
m.+ (mişl-i ḳattıḳ) 1254
m.+ (mişl-i kilim) 438
m.+ (mişl-i ḳoltuḳ tügi) 1822
m.+ (mişl-i mebrez) 364
m.+ (mişl-i mülkī) 1300
m.+ (mişl-i müşg) 1796
m.+ (mişl-i nān) 454
m.+ (mişl-i sāḳ) 1799
m.+ (mişl-i sıçḳan) 353
m.+ (mişl-i şimşīr) 425
m.+ (mişl-i tofraḳ) 1525
m.+ (mişl-i untuç) 2197
m.+ (mişl-i yaġ) 525
m.+ (mişl-i yāḳut) 2110

misvāk (<A.) Erâk ağacının ucu dövülerek liflendirilip diş fırçası olarak kullanılan ince dalları
m.+ (eyle-) 1117
m.+ (ḳıl-) 588, 1580
m.+ı (çöp-i misvāk) 589

mīve (<F.) meyve
m. 1442, 1446
m.+ler 1797

mu (<E.T. bu) bu (işaret zamiri) → bu

mu'āf (<A.) ayrı tutulmuş
m. 1471

mu'āḳıb (<A.) cezalandırılan
m.+ (bol-) 1184

mu'ayyen (<A.) belirli, belirlenmiş, kararlaştırılmış
m. 887, 1001, 1502, 2187
m.+ (it-) 1002, 1453, 1456, 1459
m.+de (müddet-i mu'ayyen) 1406

mubāḥ (<A.) dine göre helâl, haram veya mekruh sayılmayan, işlenmesinde

Marfat.com

günah ve savap bulunmayan şeyler
m. 878
m.+ (bol-) 1593
m.+ (ol-) 649, 881
m.+bar 1583
m.+dur 1996
mubahī (<A.) yapılmasında sevap veya günah olmayan bir şey
m.+ni 735
mubālaġa (<A.) abartma
m. 596
m.+ (ḳıl-) 517, 596
mūcib (<A.) gerektiren; gereken; sebep, vesile
m.+ (mūcib-i cezā) 1774, 1873, 1874
m.+ (mūcib-i ġıẕā) 1774
m.+ (mūcib-i ġusl) 482, 483, 494
m.+ (mūcib-i ḳan) 1776, 1856, 2210
m.+ (mūcib-i nifāsī) 484
m.+ (mūcib-i secde) 822
m.+i durur 1860, 1863
m.+ni 494
mūcibī (<A.) gerektiren bir şey
m.+ġa 483
mūcize (<A.) mucize
m. 157
mudavver (<A.) daire şeklinde
m. 322
mufaṣṣal (<A.) ayrıntılı, uzun uzadıya anlatılan
m. 45
m.+ (mufaṣṣal-ı īmān) 44
muftır (<A.) oruç bozan
m.+lar 1568
muġallaẓa (<A.) ağır pis olan
m. 481
m.+dur (ġayr-ı muġallaẓa) 538
m.+idi 537
muġayyer (<A.) değiştirilmiş, başkalaştırılmış
m.+de 935
muḥaddiş (<A.) hadis bilgini
m. 568
Muḥammed (<A.ö.i.) Kendisine kitap inen dört bayak peygamberden sonuncusu, Hz. Muhammed
M. 122, 164
M.+ (Muhammed-i 'Arabī) 137
M.+dür 133, 133
Muḥammedī (<A.) Hz. Muhammed'e ait
M.+ (şer'-i şer'-i Muḥammedī) 140
muḥarrem (<A.) Hicrî kamerî takvimin ilk ayı
m. 1615
muḥāṣṣab (<A.) hurmalık, hac sonunda Mina'da dönüşte Mekke girişinde Cennetü'l-mualla civarında bir süre dinlenilen bir vadi ki burada dinlenmek,Hanefîlere göre sünnet-i kifâyedir.
m.+ta 2150
muḥayyer (<A.) seçici, seçme hakkı verilmiş
m. 1361, 1857
m.+ (ol-) 1042
muḥdiş (<A.) yeniden meydana getiren
m. 1831
muḥīṭ (<A.) çevre
m.+i 319
muḥrim (<A.) ihrama giren
m. 1765, 1855, 1871, 1892, 1895, 1896, 1897, 1900, 1914, 2192, 2193, 2194
m.+ (bol-) 1772
m.+ (ḳıl-) 1779
m.+ (ol-) 2168
m.+ġa 1911
m.+kirek 1740
m.+ler 1893
muḥṣir (<A.) engelleyen
m. 2196, 2212
m.+ (muḥṣir-ı iḥrāmdın çıḳ-) 2187
m.+ (ol-) 2183, 2188
muḥtāc (<A.) yoksul
m. 1397
muḫtār (<A.) seçme hakkı elinde olan, bağımsız
m.+ı 971
m.+sin 742, 981, 983
muḫteliṭ (<A.) karışık, karma
m.+ (bol-) 148
muḥteriz (<A.) çekinen, saḳınan
m. 442
muḳābele (<A.) birbiriyle karşılaştırma, aynen tekrarlama
m. 1241
muḳaddes (<A.) kutsal
m.+ḳa (beyt-i muḳaddes) 146
muḳārin (<A.) yakın
m. 595

Marfat.com

muḳarrar (<A.) kesin, kesinleşmiş; kararlaştırılmış
m.+ (tut-) 1271
m.+dur 275, 301
muḳāseme (<A.) paylaşma
m. 1456
m.+dür 1452
muḳır (<A.muḳırr) doğruyu söyleyen, gizlemeyen
m.+ (ol-) 9
muḳīm (<A.) yerleşik, (uzun süreli) oturan
m. 632, 987, 991, 1065, 1520
m.+ (ol-) 633
m.+bar 994
m.+ġa 622
m.+irmestür 1029
m.+irür 990
muḳtedā (<A.) kendisine uyulan; imam
m.+idiler 671
m.+mız 209
m.+nıñg 212
m.+sı durur 205
muḳtedī (<A.) uyan, arkadan takip eden
m. 761, 794, 824, 825, 826, 839, 995
m.+ġa 792
muna'al (<A.) boğazlı terlik
m. 619
mundaḳ (<mu+n+da+oḳ) bu şekilde, böyle
m. 41, 52, 277, 415, 512, 631, 702, 746, 809, 837, 843, 867, 875, 920, 943, 947, 957, 1145, 1176, 1274, 1282, 1544, 1570, 1825, 1836, 1868, 1878, 1907, 1942, 2018, 2073, 2178
m.+bar 772, 1830
m.+irür 906, 1891
m.+ise 1467
m.+ḳa 838
m.+tur 366, 1558, 1640, 1824
m.+turur 1210
munfaṣıl (<A.) ayrılmış
m.+ (bol-) 486
munḳaṭı' (<A.) arkası gelmeyen
m.+ (bol-) 1575
munḳażī (<A.) sona ermiş, bitmiş
m.+ (bol-) 624
muntaṣıf (<A.) yarı, yarılanmış
m.+ı 1612
muntaẓır (<A.) gözleyen, bekleyen
m. 5
munġa (<mu+n+ġa) → bu
munġaça (<mu+n+ġa+ça) → bu
murabba' (<A.) kare
m. 319
murād (<A.) istek, maksat
m.+durur 392
m.+ıma (yit-) 291
murdār (<A.) pislik
m. 1900
Mūsā (<A.) Kendisine kitap indirilen dört peygamberden biri
M.+dur 121
muṣallā (<A.) namazlık
m. 386
m.+ (ḳıl-) 440
m.+da 904
m.+ise 366
muṣallī (<A.) namaz kılan
m. 383, 434, 872
m.+ (muṣalli-i ṭālib) 765
m.+ġa 382, 766
muṣḥaf (<A.) Kur'an-ı Kerim
m. 504
m.+nı 943
muskıt(<A.) bozan, düşüren
m.+(muskıt-ı kefāret) 1560
m.+ (muskıt-ı tertīb) 1004
Muṣṭafā (<A.ö.i.) Hz. Muhammed
M. 10
M.+dın 1264
M.+dur 244
mutābı' (<A.) uyan, tabi olan
m. 208
mutābı'at (<A.) birine tabi olma, uyma, arkasından gitme
m.+tur 796
mutaġayyir (<A.) başkalaşmış, değişmiş
m.+ise 329
muṭahhar (<A.) temizlenmiş, temiz
m. 314, 423
m.+dur 347
mutavassıṭ (<A.) orta dereceli
m. 972, 1359
mutavażżī (<A.) abdest alan
m. 1051
mu'teber (<A.) yürürlükte olan, geçerli
m. 1486
m.+dür 724, 973
mu'tekef (<A.) inzivaya çekilip namaz ve dua ile uğraılan yer

Marfat.com

m.+ḳa 1630
mu'tekidāt (<A.) inananlar
m. 292
mu'temir (<A.) hac ve umre görevini yerine getiren
m. 1724, 1725
muṭlaḳ (<A.) yalnız, tek; kayıtsız şartsız
m. 95, 858, 910, 1176, 2199
muvācehe (<A.) karşı karşıya, yüz yüze gelme
m.+de 574
muvāfaḳat (<A.) uyma, kabullenme
m.+ (ḳıl-) 761
muvālāt (<A.) bir düzen dahilinde devam eden
m.+nı 2008
muvaẓẓaf (<A.) görevli
m.+durur 1458
muzāri'ī (<A.) (tarla ekiminde görevlendirilecek) bir yarıcı
m.+ (ḳādir-i muzāri'ī) 1466
mużır (<A.) zararlı
m.+irmes 1579
mübeşşir (<A.) müjdeci
m.+idi 188
m.+ (mübeşşir-nebī) 189
mübeşşire (<A.) müjdeci
m.+din irdi 179
mübeṭṭelī (<A.) (abdest bakımından) bozulmuş bir şey
m.+dür 629
mübeṭṭil (<A.) bozan, geçersiz kılan
m. 941, 948, 949, 952, 954, 959
mübeyyen (<A.) beyan edilmiş, Babür'ün fıkıh kitabının adı
m. 2253
mübtedi' (<A.) inançta sünnet ve cemaat ehlinin yolundan ayrılan, Hz. Muhammed'den sonra ortaya çıkanların yolunu tutan
m.+ (bol-) 182
m.+din 159
mübṭel (<A.) geçersiz
m. 1631
m.+idür 1632
mübtelā (<A.) kötü şeylere alışmış
m.+dur min 561
mübṭil (<A.) bozan, hükümsüz bırakan
m. 949, 954
m.+ (mübtil-i a'māl) 26
mücevvez (<A.) izin verilmiş, uygun görülmüş
m.+dür 645
mücmel (<A.) kısa ve az sözle anlatılmış, öz
m. 118
müddet (<A.) süre
m. 624
m.+ (müddet-i mu'ayyen) 1406
m.+i 970
m.+te 564, 1407
müddetī (<A.) bir zaman
m. 622
m.+dür 563
mü'ekkede (<A.) pekiştirilmiş
m. 1017, 1035, 1202
m.+ (sünnet-i mü'ekkede: Hz. Muhammed'in devamlı olarak yerine getirip nadir olarak terkettiği ibadetler) 1717
m.+dür (sünnet-i mü'ekkede) 1625
müellefe (<A.) yazılmış, telif edilmiş
m.+ (müellefe-i ḳulūb) 1396
müellife (<A.) eser sahibi
m. 1404
mü'eẕẕin (<A.) ezan okuyan
m. 876, 1031
m.+iġa 1030, 1034
müfred (<A.) tek
m.+ (ol-) 2113
müfrid(<A.) tek başına bırakan
m.+ḳa 1894
müfsid (<A.) bozan
m. 933, 935, 948, 1541
m.+ (müfsid-i ḥac) 1785, 1793
m.+ (müfsid-i namāz) 937
m.+ (müfsid-i rūze) 1531
m.+ (müfsid-i ṣavm) 1513, 1582
m.+ (ol-) 943, 944, 945, 947, 951, 953, 957, 958
m.+din 934
m.+durur 952
m.+i 940
m.+imes turur 1571
m.+imiş 946, 950
müfsidāt (<A.) bozanlar
m.+ını 1512
müfsidī (<A.) bozan bir şey
m. (bir müfsidī) 955
müfte'ẖīr (<A.) şanlı şerefli
m. 5

Marfat.com

mükāteb (<A.) köleler
m. 1405
m.+bar 1396
mükerrer (<A.) tekrar edilmiş
m. 1457, 1457
mülk (<A.) mülk
m. 203, 1297, 1298, 1303, 1367, 1434, 1910
m.+ (ġayr-ı mülk) 1431
m.+ (mülk-i tam) 1296
m.+imes (ḳābil-i mülk) 1434
m.+iŋgni 1299
mülkī (<A.) bir mülk
m.+ (miṣl-i mülkī) 1300
mülteḥī (<A.) sakalı çıkmış olan genç
m.+ġa 569
mültezem (<A.) gerekli, gerekli görülen
m. 2010
m.+ġa 2160
mü'menü bih (<A.) iman getirilen, inanılan şeyler
m. 37
m.+ġa 36
mü'min (<A.) İslâm dinine inanmış, müslüman
m. 37, 248, 250, 263
mü'minī (<A.) bin mümin
m. 260
mü'minīn (<A.) müslümanlar
m. 161, 234
m.+ ('āmme-i mü'minīn) 162
m.+niŋg 256
mümkin (<A.) mümkün
m. 2189
mün'aḳid (<A.) düğümlenmiş, bağlı
m.+imes 1084
münāsib (<A.) uygun
m.+tür 282, 966, 1129, 1736
münferid (<A.) yalnız, kendi başına
m. 791, 840
m.+ (bol-) 919
m.+ (ol-) 810
m.+ḳa 786
münḥaṣır (<A.) sadece bir kimseye veya bir şeye mahsus olan
m.+irmestür 1653
Münkir (<A.) mezarda soru soracak olan iki melekten biri
M. 112
münkir (<A.) inkâr eden
m.+ (ol-) 117, 294
mürekkeb (<A.) birleşmiş
m. 2203
müsāfir (<A.) misafir
m. 633, 965, 977, 990, 995, 1520, 2227
m.+ġa 622, 978, 994
m.+ise 1593
müsafirāne (<A.) misafir gibi
m. 980
müsāfirī (<A.) bir konuk
m. 986
müşbet (<A.) belirlenmiş
m. 110
müsebbiḥa (<A.) sağ elin ikinci parmağı, işaret parmağı
m. 2100
müselmān (<A.) müslüman
m. 1183
m.+dın (tācir-i müselmān) 1385
m.+lar 1386
m.+lar (cümle-i müselmān) 1258
müsemmā (<A.) adlanmış, belirli
m.+durur 63
müslim (<A.) müslüman
m. 1498
m.+ (ol-) 1546
müṣrif (<A.) harcayan
m.+irmes igendür 1426
müstaġraḳ (<A.) kendini bilmeyecek derecede dalgın
m. 95
müstaḥab (<A.müstaḥabb) farz ve vacip haricinde sevap kazanılan iş → müstaḥabb
m. 510, 603, 853, 1611, 1616, 1619, 1708, 1963, 1964, 2092, 2104
m.+ (bol-) 864, 1615
m.+ (müstaḥab ṣavmı) 1608
m.+ın 851
m.+lardur 301
m.+larını 602, 873
m.+tur 384, 534, 604, 1088, 1120, 1156, 1206, 1437, 2036
m.+turur 1614, 1618
müstaḥabb (<A.) (<A.müstaḥabb) farz ve vacip haricinde sevap kazanılan iş → müstaḥab

Marfat.com

m. 1642
müstaḥaḳ (<A.) hak etmiş
m. 1408, 1413, 1425
m.+ (müstahaḳ-ı zekāt) 1410
müstaḥāża (<A.) regl durumundaki kadın
m.+ise 508
müstaḳır (<A. müstaḳırr) durulmuş, yerleşmiş, istikrar bulmuş
m.+ (bol-) 51
müstaḳīm (<A.) doğru
m.+ (bol-) 1905
müstemir (<A.müstemirr) sürekli, devamlı
m.+ (bol-) 51
müstecāb (<A.) kabul olunmuş
m.+ (ḳıl-) 2158
müstefād (<A.) kazanılmış
m.+ (ol-) 1371
müşāfehe (<A.) yüz yüze konuşma
m.+de 574
müşg (<F.) misk, güzel koku
m.+ (miṣl-i müşg) 1796
müşkil(<A.) güçlük, sıkıntı
m. 552
m.+im 566
m.+imes 579
m.+ler 1636
müşrik (<A.) Allah'a ortak koşan
m.+ (bol-) 257
müşük kedi
m. 353
müteḳābil (<A.) karşılayan, karşılıklı
m.+durur 1240
mütekellim (<A.) (dil,ağız v. uzuvlar olmaksızın) söyleyen, konuan
m.+durur 84
mütemetti' (<A.) yararlanan, kazanç sağlayan
m. 1754, 1762, 1764, 2115, 2185
m.+ġa 1760
müteneffil (<A.) nafile namazı kılan
m.+ning 1063
mütetābi' (<A.) birbiri ardınca gelen
m. 1600
müteyemmim (<A.) teyemmüm eden
m. 658, 958, 1051
müvekkel (<A.) vekil atanan kimse
m.+ (ol-) 99
müyesser (<A.) kolaylıkla olan
m.+ (ol-) 1989
m.+imes 1010, 2018
müzd (<F.) ödül
m.+dür 700
m.+iġa 1935

N

nā-bāliġ (<F.nā+ A. bāliġ) ergenleşmemiş
n. 1025, 1058
nā-būd (<F.) yok
n.+ (ḳıl-) 77
nafaḳa (<A.) geçim parası
n. 1912
n.+ (bol-) 1651
n.+ (ḳıl-) 1970
nafl (<A.) (farz ve vacip dışında yapılan) fazladan ibadet
n. 692, 725, 742, 747, 778, 1062, 1118, 1501, 2087
n.+ (bol-) 881
n.+ (ḳıl-) 1076, 2063
n.+ (nafl-ı bī-'öẕr) 712
n.+ (rūze-i nafl) 1497
n.+da 2208
n.+dur 922, 1478
n.+ġa 1622
n.+ġa (rūze-i nafl) 1620
n.+nı 699, 725
nā-geh(<F.) ansızın
n. 339, 344
nā-ḥaḳ (<F. nā+ A. ḥaḳ) haksız, boş
n. 178
naḥr (<A.) boğazlama, kesme
n. 1952, 2112, 2240
n.+ (eyle-) 2121
n.+ (küni) 1736, 1767, 1952
n.+ (ẕibḥ-i ġayr-ı naḥr) 2242
n.+da 1746, 2113
n.+dın 1747, 2186
n.+dın (eyyām-ı naḥr) 1846
naḳdīne (<A.naḳd+ F. īne) nakit para
n. 1314, 1316
nāḳıṣ (<A.) eksik, kusurlu
n. 1889
n.+ (it-) 1888, 1888
n.+ (nāḳıṣ-ı vużū) 410
nāḳıż (<A.) bozan, bozucu
n. 661
n.+ (bol-) 550
n.+irmes 557

Marfat.com

n.+irmes turur 541
nakl (<A.) taşıma, götürme
n.+ (it-) 1916
n.+ (kıl-) 1436
nakż (<A.) bozma
n.+ıda 1629
nām (<F.) ad, lâkab
n. 125, 192, 554, 601, 774
n.+durur 1296
n.+ı 990
namāz (<F.<Skrt. namaḥ) namaz, dua
n. 303, 303, 359, 363, 503, 558, 710, 711, 714, 717, 746, 751, 764, 801, 803, 814, 814, 827, 849, 851, 858, 859, 873, 876, 878, 886, 887, 895, 908, 910, 924, 926, 931, 932, 940, 940, 960, 961, 979, 980, 998, 1040, 1042, 1049, 1067, 1095, 1193, 1200, 1216, 1252, 1252, 1995, 2018, 2042
n.+ (bīş-i namāz) 213
n.+ (cāy-ı namāz) 400
n.+ (eyle-) 1118, 1192, 1197, 1203, 1260
n.+ (imām-ı namāz-ı cum'ā) 1243
n.+ (it-) 962, 1082
n.+ (kıl-) 356, 365, 367, 692, 708, 1079, 1114, 1253, 1262, 1971, 2037
n.+ (namāz-ı cum'ā) 1064, 1075
n.+ (namāz-ı çāşıt) 1212, 1215
n.+ (namāz-ı dīger) 678, 2066
n.+ (namāz-ı iḫfā) 1192
n.+ (namāz-ı istiskā) 1256
n.+ (namāz-ı pīşīn) 963
n.+ (namāz-ı şām) 680
n.+ (öte-) 657, 684, 1127, 1165, 1709, 1973, 2016, 2042, 2051, 2156
n.+ (ötemek) 2017
n.+ (şürū'-ı namāz) 877
n.+ (vakt-ı namāz-ı pīşīn) 674
n.+ça 2042
n.+da 302, 375, 548, 929
n.+dın 773, 1093
n.+durur 298
n.+durur (müfsid-i namāz) 937
n.+ğa 911, 1198
n.+ı 1054, 1090
n.+ı (ḫuften namāzı) 668
n.+ı (ölük namāzı) 660
n.+ı (tañg namāzı) 963
n.+ı (tañg namāzı) 723
n.+ı bar (ölük namāzı) 1181
n.+ıda (teheccüd namāzı) 1239
n.+ıdur 383
n.+ım 649
n.+ın (öte-) 666
n.+ın (tañg namāzı) 2052, 2089
n.+ını 1223
n.+ını (ağrık namāzı) 1009
n.+ını (işrāk namāzı) 1209
n.+ını (kıl-) 1163
n.+ını (teheccüd namāzı) 1227
n.+ını (terāviḥ namāzı) 1201
n.+ını. (istiḫāre namāzı) 1263
n.+ınıñg 507
n.+ınıñg (tañg namāzı) 672
n.+ıñg 558, 635, 709, 741
n.+ıñg (kıl-) 1016
n.+ıñgdın 1156
n.+ıñgğa 367, 721
n.+ıñgnı 936, 1111, 1191, 1267, 1272
n.+ıñgnı (kıl-) 1081, 1128, 1195, 1265
n.+lar 1276
n.+nı 820, 1242, 1247
n.+nı (kıl-) 396
n.+nıñg 663
nāme (<F.) defter
n.+ (nāme-i a'māl) 235
n.+sin 237
nā-mu'ayyen (<F. nā+ A. mu'ayyen) belirsiz
n. 1502, 1503
n.+durur 1213
nān (<F.) ekmek
n.+ (lokma-i nān) 1869
n.+ (miṣl-i nān) 454
nā-pāk (<F.) pis
n.+ (bol-) 344
nā-revā (<F.nā+ A. revā) uygun olmayan
n.+dur 722
narı (<E.T. ınaru) sonra, öte, başka (çekim edatı)
n. 715
nāsıh (<A.) öğüt veren
n. 1051
nasīb (<A.) kısmet, nasip
n.+ (kıl-) 274
nā-tamām (<F. nā+ A. tamām) eksik
n.+ (rükn-i nā-tamām) 900

Marfat.com

nāṭıḳ (<A.) söyleyen, bildiren
n.+durur 584
nāyib (<A.nā'ib) vekil
n. 1068, 2199, 2206, 2210, 2211, 2219, 2221
n.+ (it-) 2204
n.+ (ḳıl-) 2222
n.+ (nāyib-i mensūb) 2209
n.+ (nāyib-i me'ẕūn) 1069
n.+ (ol-) 2237
naẓar (<A.) bakma
n. 874, 1792
n.+ (ḳıl-) 608, 2043, 2043
n.+dın ise 1569
n.+ı 2165
naẓm (<A.) vezinli, kâfiyeli söz
n. 18
n.+ (di-) 2255
ne (<E.T. ne <A.T.ne:) ne (soru zamiri)
→ ni
n.+ (her ne) 895
n.+sini 1822
nebī (<A.) peygamber, haberci
n. 137, 939
n.+ler 164
n.+leri 116
n.+niŋ 136
nebīre (<A.) torun
n.+leriŋ 1419
nebī-şibih (<A.şibh-i nebī) peygamberinki gibi (?)
n. 1983
necāset (<A.) pislik, pislik bulunan şey
n. 316, 388, 390, 394, 397, 422, 427, 519, 955, 1840
n.+ (bol-) 424
n.+irdi 479
n.+ḳa 339
n.+ni 407
n.+niŋ 444, 956
n.+te 480
n.+tin 404
necāsetī (<A.) bir pislik
n. 358, 387, 401
necāt (<A.)kurtuluş
n. 208
Necd (<A.ö.i.) Arap yarımadasının orta kesimi
N. 1684
neces (<A.) pislik, kir
n. 329, 333, 400, 403, 406, 421, 925
n.+ (bol-) 337
n.+ (tüş-) 332
neceslıḳ (<A. neces+ T.+lıḳ) pis olma
n.+ı (neceslıġı) 343
necesü'l-'ayn (<A.) gözle görülen, temizlenemeyen pislik
n.+dur 442
nef' (<A.) kâr, kazanç
n. 1909
nef'a (<A.) kazanç
n. 2213
nefs (<A.) insanın doğal ihtiyaçlar; şahıs
n. 1473
n.+niŋ 984
nefsā (<A.nefsā') lohusa
n. 505, 1590
nehr (<A.) akar su
n. 1661
nehy (<A.) yasaklama
n. 126
n.+ler 185
Nekir (<A.ö.i.) mezarda ölüleri sorguya çekecek olan iki melekten biri
N.+durur 112
nem (<F.) hafif ıslaklık
n.+ (kör-) 562
nemlıḳ (<F.nem+ T.+lıḳ) ıslaklık
n. 404
nerlıġ (<F.ner+ T.-lıġ) erillik, erkeklik
n. 100
nerme (<F.) yumuşak (kulak memesi anlamında)
n. 578
n.+ler 577
neseb (<A.) soy
n. 1418, 1420
nev' (<A.) çeşit, tür
n. 179, 225, 413, 434, 466, 472, 544, 623, 674, 755, 882, 1007, 1012, 1013, 1070, 1111, 1191, 1260, 1262, 1454, 1462, 1534, 1659, 1667, 1844, 1851, 1853, 1872, 1873, 1873, 1890, 2080
n.+bar 1712
n.+i 1775, 2197
n.+ide 956
n.+ise 1065
nevāḳıṣ (<A.) eksikler

Marfat.com

n.+ (nevāḳış-ı vużū) 539
nevāziş (<F.) gönül alma, iltifat
n.+ (ḳıl-) 285
nevbet(<A.) sıra, sıra ile; defa
n. 49, 428, 474, 520, 581, 1026, 1104, 1639, 1814, 1945
n.+tür 882
nevīd (<F.) müjde
n. 6
nevrūz(<F.nev+rūz) nevruz
n.+ (ṣavm-ı nevrūz) 1605
nez‘ (<A.) can çekişme
n. 2215, 2223
nezdīkter (<F.<Peh. nezdīk-ter) daha yakın
n. 1001, 1083
neẕr (<A.) adak adama
n. 1500, 1502
nıṣf (<A.) yarım, yarı
n. 1146, 1552, 1868, 1884, 1886
n.+ (ġāyat-nıṣf) 1455
n.+ (nıṣf-ı deh yek) 1450
n.+ (niḥāyet-nıṣf) 1455
n.+ı 317
ni (<E.T. ne <A.T. ne:) ne (soru zamiri) → ne
n. 2, 15, 202, 202, 387, 403, 421, 499, 532, 540, 563, 566, 721, 863, 882, 915, 1185, 1298, 1315, 1343, 1348, 1384, 1415, 1464, 1524, 1734, 1755, 1770, 1770, 1812, 1854, 2219, 2253
n.+ (her ni) 4, 35, 55, 73, 76, 78, 87, 126, 180, 327, 342, 435, 574, 643, 661, 787, 1031, 1238, 1366, 1441, 1442, 1450, 1451, 1672, 1795, 1809, 1894, 1899, 1925, 1967, 2110, 2190, 2213
n.+ (her ni kim) 4
n.+ (ni .... ni) 58, 60, 60, 456, 700
n.+ (ni ... ni ... ni ....) 693
n.+ (ni .... ni ..... u ni ..) 692
n.+ (ni .... u ni ....) 457
n.+ (ni ..... ü ni .... ni) 84
n.+durur 332, 978, 1053, 1080, 1493
n.+dür 156, 159, 397, 472, 1282, 1337, 1354, 1371, 1380, 1443, 1444, 1595, 1667, 1725, 1770, 1909
n.+dür (her ni) 89
n.+imiş 419
ni .. . vü ni ...(karılaştırma ve denkleştirme edatı) 218
n. +ge 735, 1174
ni yok, değil (olumsuzluk edatı)
n. 12
n.+ (bāk durur) 327
n.+ (ni bāk) 342, 357, 402, 528
n.+ (ni çāre) 114, 114
n.+ (ni şek) 203
n.+ (ni żarar) 608
niççe (<E.T. ne+çe) ne kadar, çok
n. 337, 412, 482, 485, 505, 531, 550, 658, 1418, 1572, 1758, 1902, 2225→ niççe
niççe+dür 827
niççe+ge 1880
niççe +si 304
niççe +sini 107, 304
n.+ (her niççe) 1556
niçe (<E.T.ne+çe) 1. ne kadar, çok 282, 452, 475, 530, 813, 878, 924, 932, 1057, 1066, 1413, 1414, 1579, 1583, 1614, 1614, 1772, 1860, 1911→ niççe
n.+ (bir niçe) 1416
n.+ (her niçe) 7, 823, 1037, 1558, 1800, 1815, 1840
2. nasıl 862
n.+dür 967
niçük (<E.T.ne+çe+oḳ) nasıl
n. 76, 344, 400, 403, 421, 616, 1296, 1782
n.+ (her niçük) 458, 1456, 1459
n.+tür 831, 1513, 1644, 1754, 2113
nifās (<A.) lohusalık
n. 499, 521
nifasī (<A.) lohusalıkla ilgili
n.+ (mūcib-i nifāsī) 484
nige (<E.T. ne+ge) → ni
niḥāyet (<A.) son
n.+ (niḥāyet-nıṣf) 1455
n.+idür 1094
niḥāyetsiz (<A. niḥāyet+ T.+siz) sonsuz
n. 85
niḳār (<A.) kin, inat
n.+ (ḫilāf-ı niḳār) 176
nime (<E.T. *ne+mu) şey, ne
n. 98, 98, 286, 299, 385, 403, 423, 424, 430, 451, 452, 452, 460, 464,

Marfat.com

498, 502, 513, 620, 733, 1127, 1132, 1284, 1376, 1491, 1525, 1529, 1562, 1704, 1746, 1859, 1880
her nime 314, 346, 350, 396, 417, 418, 1385, 1542, 2235
hīç nime 402, 1841, 1897
n.+ge 618, 621, 912, 942, 1402
n.+lerni 1285
n.+ni 315, 421, 1375, 1564, 1881, 1900
n.+ng 1650, 1651
nimeī (<T. nime+ F.-ī) bir şey
n. 1523
nīm-müzd (<F.) yarım ödül
n.+ (ol-) 743
nişāb (<A.) bir malın zekat verilecek birikime ulaşması
n. 1285, 1334, 1380, 1435, 1448
n.+ (aṣl-ı nişāb) 1289
n.+ (bol-) 1368
n.+ (mālik-i nişāb) 1283
n.+bardur (mālik-i nişāb) 1282
n.+dur 1132
n.+ı 1317, 1340, 1345, 1369
n.+ıdın 1327, 1329, 1399
n.+ığa 1139, 1295, 1330, 1333, 1409
n.+ın 1322
n.+ını 1316
nisār (<A.) saçmak, dağıtmak
n.+ (it-) 2248
nisyān (<A.) unutma
n. 130
n.+dın 1568
n.+durur 1005
n.+ise 1780
nit- (<ni+it-) ne yapmak
n.-er 422, 704, 782, 791, 823, 980, 995, 1002, 1692, 1888
n.-key 2189
n.-key sin 1817
niyāz (<A.) yalvarma, dua
n. 803
n.+ (ḳıl-) 1255
n.+ (körset-) 1973
n.+durur 298
niyyet (<A.) niyet, namaz veya oruçtan önce başlama duası okuma
n. 21, 520, 595, 719, 730, 976, 991, 1389, 1389, 1477, 1535, 1628, 1716, 2209
n.+ (eyle-) 725, 1367, 1714, 1749, 1771, 2022
n.+ (imāmet-i niyyet) 1055
n.+ (it-) 590, 649, 718, 737, 759, 988, 1392, 1508
n.+ (ḳıl-) 729, 1054, 1078, 1265, 1391, 1497, 1509, 1539, 1728
n.+ (niyyet-i ḥac) 1715, 1749
n.+ (niyyet-i iḳāmet) 991
n.+ (niyyet-i imāmet) 729
n.+ (niyyet-i ṣavm) 1511, 1603
n.+ (niyyet-i ṭavāf-ı ḳudūm) 1991
n.+ığa 993
n.+in 1504, 1506, 1510
n.+ini 1505, 1507
n.+ni 1510
n.+ni (ḳıl-) 648
n.+tür 717
niyyetlıḳ (<A.niyyet+ T.+lıḳ) niyet etme
n.+ (terk-i niyyetlıḳ) 1474
niyyetsiz (<A.niyyet+ T.+siz) niyetsiz
n. 1536
nizām (<A.)düzen, kural
n. 197
nīze (<F.) mızrak
n. 1209
noḥudī (<F.) bir nohut
n.+din 1577
noḳṣān (<A.)eksik, noksan
n. 1295
n.+ (bol-) 544, 2234
n.+ (tap-) 546, 559
n.+ġa 2246
n.+ı 1290
nuḳre (<A.) gümüş
n.+din 1331
nuḳūd (<A.) paralar
n. 1451
nūr (<A.) nur, ışık
n.+ıdın 148
nübüvvet (<A.) peygamberlik
n.+tür (dāvā-yı nübüvvet) 157
nüfūẕ (<A.)etki; görülme, işleme
n.+ (it-) 431, 434, 435
nükte (<A.) (ince ve manalı) söz; (metinde: Allah'ın kelâmı)
n.+ler 85
nükte-dān (<A.) nükteli, esprili

Marfat.com

n.+idiler 1729
nüzūl (<A.) inme
n.+ (it-) 144

O/‘O

oğlan (<E.T.oğıl+an< *oğ/uğ+ᵘş) evlat, çocuk
o. 499, 1141, 1143, 1145
o.+da 1144
o.+ıġa 1588
oğul (<E.T. oğıl) çocuk
o. 1419
o.+ı (oğlı) 1143
oḫşa- (<Uyg.T. okşa- ~oḫşa-) benzemek
o.-mas 56, 68
oḳ (<E.T. oḳ) bizzat; tam, tıpkı; dA (kuvvetlendirme edatı)
o. 11, 254, 343, 426, 567, 680, 1042, 1765, 1955, 2048, 2089, 2147
oḳu- (<E.T. oḳı-) okumak
o. 748, 781, 808, 812, 833, 1103, 1112, 1206, 1210, 1211, 1216, 1218, 1220, 1225, 1230, 1231, 1232, 1234, 1266, 1709, 1710, 1711, 1972, 2078, 2095
o.- (du‘ā) 1190, 1267
o.- (pest) 1245
o.-ġanıŋ 2032
o.-ġa sin 2077
o.-ġay sin 606, 1188, 1207, 1217, 2025
o.-ġıl 768, 776, 780, 868, 1219, 1226, 1231, 1233, 1235, 1238, 1985, 1990, 2012, 2030, 2032, 2053, 2116
o.-ġıl (du‘ā) 2109
o.-ġıl (niḥāyet) 833, 1100
o.-ġuça 760
o.-may (ṣalavāt) 809
o.-p turur 1225
o.-r 2132
o.-rda 920
o.-rġa 745
o.-rġa (ḫuṭbe) 2059
o.-sa 782, 787, 805, 915, 915
o.-saŋ 748, 1221
o.-sun 788, 1973, 1975, 1976
o.-sun (bülend) 784
o.-sun (ḫuṭbe) 2045, 2058, 2059, 2132
o.-sun (pest) 786, 786, 835
oḳuġuçı (<oḳu-ġu+çı) okuyucu
o. 802, 804
oḳuġuluḳ (<oḳu+ġu+luḳ) okunacak, okunan
o. 606, 1985, 2012, 2025, 2049, 2109
o.+nı 884, 1972
o.+nı (oḳuġuluġnı) 1230
o.+nıŋ 934
oḳul- (<oḳu-l-) okunmak
o.-ur 1093
oḳuma- (<oḳu-ma-) okumamak
o.- (niḥāyet) 1108
oḳumağlıḳ (<oḳu-maḳ+lıḳ) okuma
o. 853, 864, 891
oḳumaḳ (<oḳu-maḳ) okumak
o. 746, 772, 848, 884, 888, 890, 920, 943
o.+dur 768
o.+tur 1226
oḳut- (<oḳu-t-) okutmak
o.-up 116
ol (<E.T.ol) o (III. T.Ş.Z.)
o. 4, 4, 8, 9, 17, 23, 28, 32, 50, 55, 72, 97, 130, 135, 138, 145, 152, 160, 167, 178, 195, 202, 202, 210, 212, 216, 225, 227, 227, 236, 243, 245, 249, 251, 257, 259, 262, 306, 340, 347, 359, 404, 406, 428, 437, 441, 442, 444, 476, 490, 491, 498, 527, 530, 541, 548, 560, 563, 568, 574, 575, 575, 576, 583, 619, 661, 661, 684, 695, 706, 724, 743, 837, 937, 990, 1002, 1003, 1029, 1069, 1174, 1174, 1198, 1249, 1282, 1283, 1307, 1403, 1407, 1421, 1426, 1426, 1441, 1451, 1491, 1577, 1593, 1597, 1667, 1669, 1674, 1700, 1747, 1756, 1757, 1757, 1759, 1782, 1784, 1827, 1853, 1879, 1942, 1968, 1970, 1982, 2128, 2153, 2172, 2172, 2177, 2189, 2190, 2192, 2210, 2215, 2229, 2229
o.+dur 54, 326, 431, 437, 1624, 1755, 1857, 2226
o.+durur 14, 138, 743, 798, 934, 1412, 1809
o.+irmes 2173
olarnı 1052
o.+nı 180, 1199

ol (<E.T. ol) o (işaret sıfatı)
o. 19, 21, 34, 63, 63, 66, 86, 125, 181, 187, 239, 240, 248, 249, 295, 305, 307, 341, 341, 358, 383, 395, 402, 403, 405, 410, 452, 486, 491, 559, 588, 612, 621, 624, 627, 634, 662, 705, 710, 715, 727, 733, 794, 800, 801, 803, 825, 836, 839, 870, 878, 880, 888, 919, 929, 977, 977, 998, 1007, 1015, 1024, 1026, 1028, 1032, 1036, 1055, 1056, 1056, 1072, 1083, 1085, 1085, 1086, 1104, 1106, 1111, 1111, 1169, 1171, 1183, 1197, 1216, 1218, 1223, 1237, 1245, 1251, 1258, 1259, 1268, 1269, 1284, 1285, 1294, 1297, 1305, 1306, 1329, 1346, 1350, 1362, 1363, 1372, 1381, 1382, 1386, 1388, 1392, 1401, 1403, 1409, 1451, 1462, 1463, 1465, 1482, 1485, 1489, 1494, 1516, 1520, 1526, 1537, 1539, 1544, 1551, 1559, 1563, 1564, 1574, 1578, 1584, 1585, 1589, 1604, 1606, 1622, 1628, 1650, 1651, 1652, 1656, 1659, 1670, 1675, 1693, 1695, 1696, 1697, 1698, 1709, 1714, 1729, 1731, 1735, 1740, 1740, 1749, 1752, 1756, 1759, 1766, 1771, 1777, 1780, 1807, 1816, 1829, 1840, 1843, 1853, 1856, 1859, 1869, 1869, 1877, 1880, 1880, 1881, 1882, 1886, 1889, 1903, 1904, 1906, 1909, 1916, 1919, 1933, 1962, 1970, 1981, 1983, 2004, 2005, 2013, 2018, 2020, 2022, 2028, 2039, 2053, 2057, 2057, 2058, 2063, 2069, 2075, 2077, 2079, 2080, 2081, 2081, 2083, 2089, 2090, 2091, 2093, 2095, 2104, 2107, 2108, 2115, 2118, 2122, 2124, 2132, 2133, 2134, 2138, 2156, 2167, 2175, 2184, 2187, 2188, 2191, 2192, 2209, 2210, 2219, 2220, 2231, 2234, 2235, 2241
ol- (<E.T. obl- <A.T. bōl-) olmak (y.f.)
→ bol-
o.- (āgāh) 48
o.-dı 213, 320, 378, 493, 508, 586, 762, 767, 809, 861, 964, 1010, 1147, 1150, 1164, 1202, 1213, 1224, 1242, 1291, 1313, 1397, 1415, 1478, 1502, 1566, 1636, 1680, 1685, 1713, 1773, 1870, 1904, 1907, 1941, 1954, 1962, 2040, 2056, 2116
o.-dı (‘āciz) 150
o.-dı (afḍal) 787, 1248, 1249, 2070, 2222
o.-dı (berī) 100
o.-dı (bid‘at) 449
o.-dı (cāyiz) 212, 668, 1052, 1249, 1591, 1676, 2111, 2114
o.-dı (cehl-i farż) 26
o.-dı (farż-ı ‘ayn) 30
o.-dı (fāsıd) 961
o.-dı (hedy) 2232
o.-dı (istincā) 450
o.-dı (lāzım) 1066, 1701, 1783
o.-dı (mubāḥ) 881
o.-dı (müfsid) 943, 944, 945, 947, 951, 957, 958
o.-dı (müvekkel) 99
o.-dı (nīm-müzd) 743
o.-dı (pāk) 349
o.-dı (pūd) 86
o.-dı (reml) 1956
o.-dı (revā) 880
o.-dı (sünnet) 448, 843, 848, 1190, 1192
o.-dı (şarṭ) 31
o.-dı (tar) 86
o.-dı (vācib) 10, 448, 526, 797, 807, 1030, 1621, 1937, 1946, 2034
o.-dı (vücūd) 86
o.-dı (ẓāhir) 710
o.-dunğ (muḫayyer) 1042
o.-ġaç (zāyil) 544
o.-ġan 704, 1009, 1295
o.-ġan (‘āciz) 1466
o.-ġan (ḫāyıż) 2175
o.-ġan (münkir) 294
o.-ġan (vācib) 1146
o.-ġan bar (ḥarām) 1549
o.-ġanda 1211, 1520
o.-ġanda (ferāġat) 2087, 2130
o.-ġanda (ḳādir) 1668
o.-ġanda (muḥrim) 2168
o.-ġanda (muḥṣir) 2183
o.-ġanda (tālī‘) 2093
o.-ġanda (ṭavf-ı ziyāret) 1838
o.-ġanġa 1161
o.-ġanġa (ḥāżır) 1197

Marfat.com

o.-ġan ise (bāliġ) 1142
o.-ġay 212, 226, 872, 950, 992, 1038, 1068, 1294, 1347, 1350, 1399, 1536, 2174, 2178, 2196
o.-ġay (ʻādet) 1605
o.-ġay (aʻlem) 1050
o.-ġay (atḳā) 1050
o.-ġay (ḥālī) 231
o.-ġay (hedy-i ḳırān) 2241
o.-ġay (ḥisāb) 20, 1283
o.-ġay (imām) 1052
o.-ġay (ḳādir) 1400
o.-ġay (lāzım) 1543, 1695, 1698, 1744, 1788, 1813, 1832, 1910, 1933
o.-ġay (mālik-i niṣāb) 1283
o.-ġay (muḳır) 9
o.-ġay (müfsid) 953
o.-ġay (ṣābit) 1495
o.-ġay (sāḳıṭ) 1183, 1381, 1462
o.-ġay (ṣevāb) 20
o.-ġay (tamām) 212, 1052
o.-ġay (taʻzīr) 172
o.-ġay (vācib) 1161, 1465
o.-ġay (yıraḳ) 1038
o.-ġaylar 1168, 1351
o.-ġıl 1984, 1984
o.-ġuça 1335
o.-ġusı (bāṭıl) 1087
o.-ġusıdur 58
o.-mas (sāḳıṭ) 1463
o.-sa 317, 319, 323, 335, 357, 369, 399, 404, 423, 445, 486, 510, 523, 726, 727, 748, 814, 928, 934, 938, 954, 1002, 1046, 1046, 1096, 1127, 1137, 1239, 1309, 1336, 1336, 1352, 1383, 1384, 1432, 1447, 1474, 1498, 1503, 1503, 1529, 1559, 1568, 1570, 1577, 1622, 1633, 1691, 1715, 1716, 1785, 1820, 1840, 1846, 1859, 1876, 1893, 1901, 1908, 1912, 1935, 1946, 2174, 2185, 2193, 2208, 2219, 2241
o.-sa (ʻāciz) 1743
o.-sa (āfāḳī) 2153
o.-sa (aġır) 641
o.-sa (artuḳ) 823
o.-sa (bāliġ) 2229
o.-sa (bāṭıl) 1524, 1782
o.-sa (ber-devām) 2205
o.-sa (ferāġ) 2152
o.-sa (ġaraż) 2182
o.-sa (ġāyib) 488, 682
o.-sa (ḥācet) 2137
o.-sa (ḫavf-ı fevt) 660
o.-sa (ḥāyiż) 2176
o.-sa (helāk) 1380
o.-sa (ihtiʻlām) 1569
o.-sa (ḳādir) 1464
o.-sa (kem) 1329
o.-sa (lāzım) 1559, 1894
o.-sa (lāzım bolġan olsa) 2214
o.-sa (muḥṣir) 2188
o.-sa (muḳīm) 633
o.-sa (müfred) 2113
o.-sa (münkir) 117
o.-sa (müstefād) 1371
o.-sa (nāyib) 2237
o.-sa (ötken) 1379
o.-sa (sāḳıṭ) 1007
o.-sa (sehv) 933
o.-sa (taḳdīr) 33
o.-sa (tav) 1780
o.-sa (tenhā) 2192
o.-sa (terk) 1849, 1933
o.-sa (vācib) 726
o.-sa (vaḳıʻ) 878, 1582, 1793, 2181
o.-sa (ẓāhir) 159, 573, 1524
o.-sa (ẕākir) 8
o.-sa kirek 595
o.-salar (faḳīr) 1411
o.-sanġ (ʻāciz) 1551, 2204
o.-sanġ (münferid) 810
o.-sun 1069, 1546, 1811
o.-sun (mubāḥ) 649
o.-unġ (ḫam) 750
o.-uptur (ḫatm) 139
o.-ur 308, 400, 634, 634, 697, 1093, 1284, 1367, 2033
o.-ur (fāsıd) 932
o.-ur (fevt) 2071
o.-ur (ḥaşr) 234
o.-ur (lāzım) 1871, 2148, 2224
o.-ur (sāḳıṭ) 2146, 2177

olar (<E.T.ol+lar) → ol, → alar

olarnı (<E.T. olar+nı) → ol

olma- (<E.T. ol-ma-) olmamak (y.f.)
o.-ġan (ḳādir) 1739
o.-ġanda 1251, 1649
o.-ġay 991

Marfat.com

o.-ġay (āsān) 252
o.-sa 420, 427, 791, 1768
o.-sa (delālette) 128
o.-sa (müyesser) 1989
o.-sa (şerīk) 804
o.-sa (ẓāhir) 572
o.-sun 1171
olmaḳ (<E.T.ol-maḳ) olmak (y.f.)
o.+ (mālik-i nişāb) 1282
o.+dur (olmaġdur) 694
o.+ı (olmaġı) 1482
o.+ḳa 333
o.+ḳa (cünüb) 489
o.+kirek 850
oltur- (<E.T. olur-) oturmak
o. 811, 847, 861
o.-dı 863, 1523
o.-ġıl 797, 1913
o.-sa 743
o.-sun 2058, 2059
o.-up 714, 740, 1011, 1012
o.-ur (1) 992, 2236
o.-urda 742
o.-urnı 695
olturġuz- (<oltur-ġuz-) oturtmak
o. 52
olturma- (<oltur-ma-) oturmamak
o. 744
olturmaḳ (<oltur-maḳ) oturmak
o. 897, 899, 1010, 1089
o.+ınñ (olturmaġınñ) 744
on (<E.T.on <A.T. ōn) 10, on (sayı sözü)
o. 179, 187, 496, 1043, 1226, 1227, 1323, 1338, 1866
o.+dın 497, 1346, 1355
o.+ı 1664
oñ (<E.T.oñ) sağ (taraf); doğru, rast
o. 108, 236, 603, 832, 834, 863, 871, 879,1061, 2098
o.+ġa 849
o.+nı 861
on bir 11, on bir (sayı sözü)
o. 965
on biş 15, on beş (sayı sözü)
o. 988
o.+din 1346
o.+idür 1613
o.+ige 774
on iki 12, on iki (sayı sözü) → on ikki
o. 967
on ikki 12, on iki (sayı sözü) → on ikki
o. 586, 1215, 1288, 1288
o.+din 307
o.+dür 302
on sikiz 18, on sekiz (sayı sözü)
o. 974, 1778
on sikkizinçi 18., on sekizinici (sıra sayı sözü)
o.+sin 1854
on tört 14, on dört (sayı sözü)
o.+i 1613
onunçı(<E.T.on+ᵘnç+ı) 10., onuncu (sıra sayı sözü)
o. 1048
o.+sını 1833
on üç 13, on üç (sayı sözü)
o. 1613
on yitti 17, on yedi (sayı sözü)
o.+bar 962
orta (<E.T. ortu/ orto) orta
o. 971
o.+sıġa 254
ortaḳ (<*orta+oḳ) ortak
o. 1893
‘Osman (<A.ö.i.) III. halife Hz. Osman
O. 168
ot (<A.T. ōt/ hōt) ateş
o. 74, 227, 250, 910
ot(1) (<Uyg.T. ot) ot
o. 73, 361, 1449, 1906
o.+ı 1310
otla- (<ot+la-) otlamak
o.-salar 1311
otlanmaḳ (<ot+la-n-maḳ) otlanmak
o. 1907
ottuzunçı (<otuż+ᵘnç+ı) 30., otuzuncu (sıra sayı sözü)
o. 1496
otuz (<E.T. otuz) 30, otuz (sayı sözü)
o. 1344, 1480, 1482, 1488
o.+dur 1340
o.+ġa 1340
otuz altı 36, otuz altı (sayı sözü)
o. 322, 1348
oyġaġ (<E.T. odġa-ġ< odı-) uyanık → oyġaḳ
o.+irdi 152

Marfat.com

oyġaḳ uyanık→ oyġaġ
o.+ (bol-) 1924
oyġan- (<oyġa-n-) uyanmak
o. 1223

Ö/‘Ö

öçkü (<E.T. eçkü) keçi
ö. 1168, 1776, 1813, 1827, 2232
ö.+dür 1167
ö.+ning 1339
öl (<A.T.ö:l / hö:l) ıslak, yaş
ö. 630, 630
öl- (<E.T.öl-) ölmek
ö.-gey 230
ö.-günçe 2205
ö.-se 2237
ölgüçi (<öl-gü+çi) ölümlü, ölen
ö.+ge 2229
ölmek (<öl-mek) ölmek
ö.+tin 288
ölmeklik (<öl-mek+lik) ölme
ö. 43
öltür- (<öl-tür-) öldürmek
ö.-di 1895
ö.-se 1866, 1869, 1870, 1900
öltürmek (<öl-tür-mek) öldürmek
ö. 879
ölük (<E.T. öl-ūg) ölü
ö. 233, 334, 2230
ö.+ (namāzı) 660, 1181
ö.+ge (ölügge) 1193
ö.+i (ölügi) 335
ö.+ni (ölügni) 512
ölüksegü (<ölüg+se-gü) ölmüş
ö.+dür 316
ölüm (<öl-ūm) ölüm
ö. 172
‘Ömer (<A.) II. Halife Hz. Ömer
Ö. 167
‘ömr (<A.) ömür
ö. 228
ö.+ini 106
ö.+ler 231
ö.+ünġde 1639
öntüç (<A.T. ö:n- “çıkmak”) borç
ü. 846
ü.+tur (mişl-i öntüç) 2197
öp- (<D.L.T. öp-) öpmek
ö. 2159
öpmaḳ(<öp-maḳ) öpmek → öpmaḳ
ö.+turur 1563
öpmek(<öp-mek) öpmek → öpmek
ö. 1570, 1633
örgen(TMEN I:46: <O. Mog. örgü’e <örgüge(n) ;<E.T. *ör-ūg+e-n) çadır
ö. 1811
örgen (<A.T. hö:r-) (saç için) örük
ö.+i 523
örgen- (<D.L.T. ögren- <A.T. ö:-) öğrenmek
ö. 1811
ö.-se kirek 1976
ö.-dik1851
ö.-ürge 932
örgenmek (<ögre-n-mek) öğrenmek
ö.+ige (örgenmegige) 783
ö.+kirek 783
ört (<E.T. ört) ateş
ö. 117
ört- (<A.T. hö:r-t) örtmek
ö.-e sin 1993
‘öşr onda bir, onda bir alınan vergi
ö. 1403, 1446, 1448, 1451
ö.+ide 1624
ö.+in 1324, 1326
ö.+ini 1326, 1447
ö.+ni 1388
ö.+ning 1319
‘öşrī bir öşür
ö. 1439
ö.+ise 1440
öt- (<Uyg.T. öt-) geçmek
ö.-er 242, 246, 1686, 1692
ö.-erni 1287
ö.-ken 1692
ö.-ken (ol-) 1379
ö.-kening 1499
ö.-key 250, 250
ö.-se 678, 970, 1687, 1697, 1819, 2187
ö.-se (tuş) 2105
ö.-sün 1968
ö.-üben 976, 1086, 1935
ö.-üben (ẓuhr) 2066
ö.-üp 266, 1855, 2031
öte- (<A.T. ö:te-) ödemek; eda etmek, yerine getirmek
ö. 359, 660, 666, 688, 820, 1077,

Marfat.com

2019, 2071, 2085, 2087
ö.-r(1) 1062
ö.- (namāz) 666
ö.-ben 1208
ö.-gen 1087
ö.-gendin 804, 1246, 1261
ö.-genni 2222
ö.-gey 2216
ö.-gey sin (namāz) 1709, 2156
ö.-gey siz 1257
ö.-gil 558, 679, 683, 707, 1042, 1095, 1252, 1263, 2017, 2040, 2089
ö.-gil (namāz) 657, 2042, 2051
ö.-gin 687
ö.-günçe (namāz) 1127
ö.-ŋ̂g (namāz) 684
ö.-ŋ̂giz 1242
ö.-ŋ̂giz (namāz) 1215
ö.-p 1041, 2045
ö.-p (namāz) 1165, 1973
ö.-p turur 1214
ö.-r 676, 676, 965, 965, 980, 995, 1488, 2061, 2064
ö.-r (1) 1063, 1218
ö.-r (namāz) 2016
ö.-rde 2209
ö.-rge 2221
ö.-r iseŋ̂ 1219
ö.-r sin 1236, 1252
ö.-se 1695, 2206
ö.-seŋ̂ 1216
ö.-sün 1251, 2061
ötemek (<öte-mek) ödemek, yerine getirmek
ö. 30, 821, 913, 913
ö.+ni (namāz) 2017
ötkeril- (<öt-ker-^{i}l-) geçirilmek
ö.-se 2080
ötküçi (<öt-kü+çi) geçici, geçme işini yapan (kişi)
ö. 250
ötme- (<öt-me-) geçmemek
ö.-ŋ̂g 1682
ötmek (<öt-mek) geçmek
ö. 1448
ö.+i (ötmegi) 252, 1138
ötmeklik (<öt-mek-lik) geçme
ö. 247
ötük (<E.T.etük <A.T. e:tük) kısa konçlu çizme
ö. 611, 616, 1810
ö.+ke 986
ö.+ni 624, 627, 1816
ö.+te 426
ö.+üŋ̂ (sal-) 1704
ö.+üŋ̂gä (ötügüŋ̂gä) 615
ötüklük (<ötük-lük) çizmeli
ö. 632, 633
öy (<E.T. eb) ev → iv
ö. 108, 1133, 1932, 2002, 2141, 2159, 2162
ö.+de 927, 1971
ö.+din 1696
ö.+ge 2002, 2152, 2165
ö.+i 363, 2023, 2165
ö.+ide irdi 144
ö.+idin 1971, 1974
ö.+ige (ka'be öyi) 2043
ö.+ini 368
ö.+leri 1696
ö.+ni 1444, 1998
ö.+niŋ̂ 927
ö.+üŋ̂de 1042
ö.+üŋ̂ge 1342, 1651
öz (<E.T. öz <A.T. ö:z) kendi (dönüşlülük zamiri)
ö. 9, 62, 170, 371, 1042, 1372, 1422, 1653
ö.+i 64, 789, 1142, 1464
ö.+idin 1589, 2211
ö.+iga 1528
ö.+ige 1162, 1634, 1966
ö.+in 1804
ö.+ini 469, 478
ö.+iniŋ̂ 527
ö.+lerige 109, 200
ö.+ni 451, 460, 468, 469, 720, 1471, 2014
ö.+üŋ̂ 951, 1088, 1117, 1177, 1178, 2116, 2239
ö.+üŋ̂gdin 1140, 2236
ö.+üŋ̂ge 1376, 1708
ö.+üŋ̂gni 465, 955
özge (<öz+ge) başka
ö. 15, 79, 101, 191, 332, 346, 357, 365, 367, 498, 510, 696, 763, 793, 953, 1034, 1041, 1080, 1119, 1158, 1187, 1249, 1338, 1501, 1506, 1656, 1753, 1765, 1821, 1831, 1932, 1963,

Marfat.com

2084, 2244
ö.+de 555, 1471, 1958
ö.+dür 1197
ö.+lerde 1027
ö.+leri 1963
ö.+lerin 378
ö.+ni 95
ö.+ning 616
özgeçe 1484
ö.+dür 2167
özlük (<öz+lük) kendi vücudu, şahsiyeti
ö.+ke 97
ö.+üng (özlügüng) 2202
ö.+üngdin (özlügüngdin) 2201
ʻöẕr (<A.) özür
ʻö. 1465, 1658, 1856
ʻö.+ (ʻöẕr-i mihmānlıḳ) 1622
ʻö.+ (ṣāḥib-i ʻöẕr) 552, 554, 556, 557, 1058
ʻö.+ġa (ṣāḥib-i ʻöẕr) 551, 959
ʻö.+imes 299
ʻö.+ler 1598
ʻö.+siz 896
ʻö.+üng 487
ʻöẕrsiz(<A. ʻöẕr+ T.+siz) özürsüz
ʻö. 658, 738, 933, 1631

P

pād-şāh (<F.) padişah → pād-şeh
p. 1068
p.+ (ṭāʻat-ı pād-şāh) 194
p.+durur 193
pād-şāhī (<F.) bir padişah
p. 196
pād-şeh (<F.) padişah → pād-şāh
p. 993, 1069
p.+dür 192
pāk (<F.) temiz
p. 342, 356, 402, 451, 528
p.+ (bol-) 421, 436, 471, 646
p.+ (eyle-) 463
p.+ (it-) 452, 648
p.+ (ḳıl-) 455, 858
p.+ (ol-) 349
p.+ (yir-i pāk) 357
p.+durur 327
p.+imes 340, 370
p.+irmes 523
pāklik (<F.pāk+ T.+lik) temizlik
p.+te 309
pat hemen (yansıma kelime)
p. 680, 884, 884, 2037
pāye (<F.) derece
p. 1360
pedīd (<F.)belli, görünen
p. 1489
p.+ (bol-) 660
pelle (<F.) derece
p.+ (pelle-i ʻişyān) 240
p.+ (pelle-i ṭāʻat) 239
pencşenbih (<F.penç-şenbih) beşinci gün, perşenbe
p. 1610
penç-pāye (<F.) yengeç
p. 336
per (<F.) çöp
p.+ (per-i kāh: saman çöp) 313
perī (<F.)peri
p. 132, 223, 224
pest (<F.)alçak; hafif, kısık sesle söyleme
p. 920
p.+ (it-) 53, 789
p.+ (oḳu-) 786, 788, 835, 1245
peşşe (<F.) sivrisinek
p. 336, 412, 1578, 1898
pey (<F.) ard arka (pey-der-pek: ard arda anlamında kullanılıyor)
p. 996
peyām (<F.) haber → peyġām
p.+ (ilt) 125
peyāmbar (<F.peyām-ber) peygamber
p. 125
p.+dın 2077
p.+ınğ 217
peyāmbarlıḳ (<F.peyām-ber+ T.+lıḳ) peygamberlik
p. 139
peydā (<F.) açık, belli
p.+ (bol-) 2052
p.+dur 691
pey-der-pey (<F.) birbirinin ardı sıra, yavaş yavaş
p. 605, 1199
peyġām (<F.) haber → peyām
p.+ın 126
peymāne (<F.)kadeh
p.+si 228

peyvend (<F.) bağ
p. 16
peyveste (<F.) sürekli
p. 1122, 2031
pīşe (<F.) sanat, meslek
p.+din imes 70
pīşīn (<F.)önceki, öğle namazı
p. 676, 678, 968, 1083, 1086
p.+de 788
p.+de (yaz-ı pīşīn) 686
p.+dür (namāz-ı pīşīn) 963
p.+dür (vaḳt-ı namāz-ı pīşīn) 674
p.+dür (vaḳt-ı pīşīn) 1070
piyāde(<F.) yaya
p. 972
pūd (<F.) argaç, dokumada enine atılan atkı
p.+ (ol-) 86
pūye (<F.) koşma, seğirtme
p.+ (ur-) 253
pül (<F.) köprü
p.+din 266

R

rā Arap alfabesinde rı harfinin adı
r. 734
r.+nı 734
Rabbenā ātinā (<A.) 2 Bakara suresinin 201.ayeti
R. 782
rabbenā leke (<A.rabbenā leke'l-ḥamd) Rabbimiz sana hamd olsun
r. 839
rabṭ (<A.) düzen, güven
r. 197
rāh (<F.) yol
r. 217
rāḥat (<A.) rahat,
r. 222
rāḥile (<A.) yük hayvanı, yük devesi
r. 1671
raḥmān (<A.)rahmet sahibi, Allah'ın isimlerinden
r.+dın 89
raḥmat (<A.) koruma, bağışlama
r.+ (ferişte-i raḥmat) 110
r.+ıġa 5
rāh-nümāy (<F.) yol gösteren
r.+ (bol-) 10
raḫt (<F.) at koşum takımı
r. 1366
rāki' (<A.) namazda rüku eden, ellerini dizlerine dayayarak eğilen
r.+durur 94
rākib (<A.) binen
r. 145
ramażān (<A.) hicrî kamerî takvimde dokuzuncu ay, oruç ayı
r. 30, 983, 1096, 1096, 1201, 1206, 1479, 1490, 1498, 1508, 1535, 1539, 1549, 1600, 1624
r.+ (rūze-i ramażān) 1537
r.+nıñg 1623
rāst (<A.)uygunluk; doğru
r. 127, 463, 464, 610, 862, 1993
r.+ (eyle-) 109
ravża (<A.) bahçe, cennet
r.+da 220
rāz (<F.) sır
r. 213, 400, 926, 1067, 1262
r.+ı (maḥrem-i rāz) 14
rāżı (<A.) kabul eden
r. 1194
r.+ (bol-) 1056
receb (<A.) hicrî kamerî takvimin 7. ayı
r. 1615
ref' (<A.) kaldırma
r.+ (ref'-i maḥṣūl) 1468
reftār (<F.) gidiş, yürüyüş
r.+ı 971
reh-ber (<F.) kılavuz
r. 127
r.+inğ 217
rek'at (<A.) namazda bir ayakta duruş, bir eğilme ve iki yere kapanmadan ibaret hareket, bölüm
r. 775, 819, 821, 868, 979, 995, 1076, 1078, 1095, 1202, 1204, 1211, 1213, 1216, 1219, 1227, 1230, 1245, 1265, 1709, 1710, 1971, 2016, 2037, 2040, 2156
r.+ (rek'at-ı farż) 962
r.+bar 967
r.+ı (ḳıl-) 696
r.+ḳa 796
r.+nı 1711
r.+ta 746, 778, 781, 869, 891, 1110, 1205, 1217, 1220, 1232, 1266

Marfat.com

r.+ta (tamām-ı rek'at) 747
r.+tın 1107
r.+turur 1257
remel (<A.) Erkeklerin hac esnasında tavafta kısa adımlarla koşarak ve omuzları silkerek çabuk yürümeleridir. → reml
r.+ (ḳıl-) 1958
r.+ni (edā ḳıl) 2170
reml (<A.) Erkeklerin hac esnasında tavafta kısa adımlarla koşarak ve omuzları silkerek çabuk yürümeleridir. → remel
r. 1761, 1949
r.+ (ḳıl-) 2111, 2124, 2125, 2155
r.+ (ol-) 1956
remy (<A.) atma
r. 2146, 2148
r.+ (it-) 2148
r.+ (remy-i cimār) 2142, 2144, 2149
r.+idin 2146
renc (<F.) eziyet, sıkıntı
r. 226, 264
r.+ (çik-) 2245
r.+in 2247
reng (<F.) renk
r. 401, 498, 913, 1529, 1984
r.+i 546
renklik (<F.reng+ T.+lik) renkli
r. 1529
resūl (<A.) elçi, peygamber
r. 144, 180, 2254
r.+ (āl-i resūl) 188
r.+ġa 1189, 2075
r.+ḳa 2013
re'sü'l-māl (<A.) ana mal, sermaye
r. 1654
revā (<F.) yakışır, uygun
r. 693, 1039, 1510, 1926
r.+ (bil) 618
r.+ (bol-) 701, 1020, 1115
r.+ (kör-) 744
r.+ (ol-) 880
r.+bar 711, 1392, 1584, 2186, 2199, 2242
r.+dur 373, 712, 1040, 1063, 1170
r.+durur 693, 1166
r.+îmes 1057
r.+imestür 1000
r.+irmes 124
r.+yoḳ 1904
revācī (<A.) kıymetli, değerli
r.+dür 1439
revān (<F.) akan, akar
r. 312, 423
r.+ (bol-) 334, 341, 345
r.+ (ḳıl-) 516
revnaḳ (<A.) parlaklık
r.+tur 204
revzen (<F.) pencere
r. 219, 226
rıṭl (<A.) bir litre kadar olan sıvı ölçüsü birimi
r. 1150, 1150, 1152
rıżā (<A.) hoşnutluk, memnuniyet
r.+ (ḳıl-)1967
r.+sı 90
rızḳ (<A.) Allah'ın bahşettiği nimet, yiyecek
r. 106
ri'āyet (<A.) uyma, sayma
r. 386, 791
r.+ (ḳıl-) 1018, 2008
r.+ (ri'āyet-i tertīb) 592, 771, 1997
ric'at geri dönüş
r.+ (eyle-) 2152
ridā (<A.ridā') belden yukarı örtülen örtü
r. 1993
rivāyet (<A.) anlatılan haber veya söz; söylenti
r.+ (eyle-) 1264
r.+ler 1210
r.+tin 2044
rub' (<A.)dörtte bir
r. 1324, 1326, 1326
r.+ı 1319
r.+ıça 580, 1819
r.+ıdın 382, 395, 399, 954, 1839, 1862
r.+nı 956
ruḫṣat (<A.) izin
r. 1292
rūz (<F.) gün
r.+ (rūz-ı āḫır) 41
r.+ (rūz-ı meydān) 1470
rūze (<F. rūz+e) oruç
r. 468, 506, 984, 985, 1470, 1477, 1480, 1500, 1501, 1506, 1509, 1521, 1534, 1535, 1536, 1537, 1544, 1551, 1557, 1564, 1616, 1620, 1626, 1739,

Marfat.com

1747
r.+ (ifsād-ı rūze) 1603
r.+ (iftār-ı rūze) 1520
r.+ (müfsid-i rūze) 1531
r.+ (rūze-i nafl) 1497, 1620
r.+ (rūze-i ramazan) 1537
r.+ (tut-) 1488, 1491, 1492, 1511, 1566, 1592, 1594, 1746, 1883
r.+ (tutar bol-) 1762
r.+ (yi-) 1555, 1582, 1584, 1585, 1589, 1590, 1591, 1593, 1595, 1741
r.+bardur 1626
r.+de 1570, 1579
r.+ġa 1539
r.+ler 1504
r.+ni (tut-) 1601, 1740, 1745
r.+niṉg 1472, 1507, 1509
r.+si 30, 1600
r.+si (‘arafe) 1606
r.+sidin 1488
r.+sidür 1479
r.+siġa 983
r.+sin 985
r.+sini 507

rūze-dār (<F.) oruç tutan
r. 469

rükn (<A.) bir şeyin en sağlam ve kuvvetli tarafı
r. 304, 763, 1012, 1641, 1917, 1918, 1919, 1927
r.+ (rükn-i nā-tamām) 900
r.+de 946
r.+din 2195
r.+i 1720
r.+ise 2196
r.+lerde 769, 921
r.+lerge 838
r.+ni 818

rükū‘ (<A.) namazda kıraattan sonra bacaklar dik durumda elleri diz kapakların üzerine koyarak eğilmek
r. 749, 757, 798, 815, 841, 841, 842, 843, 874, 880, 885, 1011, 1013, 1098, 1105, 1109
r.+ (it-) 806
r.+ (ḳıl-) 770, 867
r.+da 893
r.+da (maḥall-i rükū‘) 854
r.+dın 837

sa‘ (<A.) bir dirhemlik tahıl ölçeği
s. 1146, 1148, 1149, 1552, 1553, 1868
s.+dın 1884, 1886
s.+nı 1153

sa‘ādat (<A.) mutluluk, kutluluk
s.+ın 236
s.+tur 284

sa‘ādatlıḳ (<A.sa‘ādat+ T.lıḳ) Allah’ın yardımına ulaşacak
s. 186

sā‘at (<A.) saat, zaman
s. 239, 699, 1923, 2137

sā‘atī (<A.) bir saat
s. 1631, 1925, 1936

ṣābit (<A.) kesin, kanıtlanmış
ṣ. 1481
ṣ.+ (bol-) 1495
ṣ.+ (ol-) 1495

ṣabr (<A.) sabır
ṣ.+ (it-) 2175

sācid (<A.) secde eden, alnını yere koyan
s. 94
s.+ (bol-) 184

saç (<E.T. saç) saç
s. 1821
s.+ (sal-) 1707, 1864
s.+ (taḳṣīr it-) 1950
s.+ını 522
s.+nı (sal-) 2120
s.+nıṉg 1951

saç- (<E.T. saç- <A.T. sāṣ-) saçmak, dağıtmak
s.-ḳay 522

ṣadaḳa (<A.) sadaka, farzolmadığı halde Allah rızası için ihtiyaç sahiplerine yapılan yardım → ṣadḳa
ṣ. 1180, 1891
ṣ.+ (ṣadaḳa-i fiṭr) 1120
ṣ.+sı 1131

ṣadaḳa’l-lāh (<A.) Allah’ı (büyüklüğünü) tasdik ederim.
ṣ. 923

ṣādıḳ (<A.)gerçek
ṣ.+ (ṣubḥ-ı ṣādıḳ: tan ağartısı) 671
ṣ.+ça (ṣubḥ-ı ṣādıḳ) 682

ṣadḳa (<A.) sadaka, farzolmadığı halde Allah rızası için ihtiyaç sahiplerine yapılan yardım → ṣadaḳa

Marfat.com

ṣ. 1144, 1178, 1860, 1863, 1868, 1870, 1871, 1889, 1892
ṣ.+ (bir-) 1156
ṣ.+ (eyle-) 1906
ṣ.+ (ḳıl-) 1869, 1885, 2235, 2236, 2243, 2244
ṣ.+ (ṣadḳa-i fiṭr) 1130, 1140, 1157, 1159, 1161, 2200
ṣ.+da 1158
ṣ.+nı 1141
ṣ.+sını 1139

ṣadr (<A.) her şeyin en başı
ṣ.+ (ṣadr ṭavfı: Bayram günleri şeytan taşlama bittikten sonra, Mina'dan Mekke'ye inildiğinde yapılan tavaftır.) 2177
ṣ.+ (ṭavāf-ı ṣadr) 1946, 2153
ṣ.+ (ṭavf-ı ṣadr) 1948

ṣaf (<A.ṣaft) sıra
ṣ. 1195, 1195
ṣ.+ıng̃ız 1060

ṣāf (<A.) kurnazlık bilmeyen; saf, berrak, açık
ṣ. 1484
ṣ.+ (bol-) 1487

Ṣafā (<A.) Mekke'de küçük bir tepenin adı ki burası ile Merve tepesi arasında hacılar sa'y ederler.
Ṣ. 1721, 1757, 1937, 1940, 1960, 2022, 2034
Ṣ.+da 2032
Ṣ.+dın 1938
Ṣ.+nıng̃ 2023

ṣafḥa (<A.) sayfa
ṣ.+lardadur 102

saġ- (<D.L.T. saġ-) sağmak
s. 474

saġınma- (<A.T. sā-) düşünmemek, sanmamak
s. 97, 678
s.-ġıl 146

ṣagīr (<A.) küçük
ṣ. 732

ṣāḥib (<A.) sahip
ṣ.+ (ṣāḥib-i 'öz̧r) 551, 552, 554, 556, 557, 959, 1058
ṣ.+ (ṣāḥib-i ṣūr) 232
ṣ.+ (ṣāḥib-i tertīb) 997

ṣaḥīḥ (<A.) kusursuz; doğru
ṣ.+bar 1158

saḫla- (<D.L.T. saḳ+la-) saklamak
s.-sanġ 1179

saḫūr (<A.) sahur (yemeği)
s. 668

sā'ī (<A.) çalışan, say eden
s.+ (sā'ī-yi vaṭy) 1789

sāḳ (<A.) baldır
s.+ (mişl-i sāḳ) 1799
s.+ınġa 626

saḳal (<Uyg.T. saḳal) sakal → saḳḳal
s. 573, 591, 1821, 1862
s.+ınġa 598

saḳar (<A.) cehennem
s. 226

sāḳıṭ (<A.) hükümsüz kalmış, geçerliliğini yitirmiş
s.+ (kör-) 1382
s.+ (ol-) 1007, 1183, 1381, 1462, 1463, 2146, 2177

sākin (<A.) (bir yerde) oturan
s. 1688
s.+ (sākin-i beyt) 352
s.+ (sākin-i mekke) 703

sākit (<A.) sessiz
s. 793

sakḳal sakal → saḳal
s. 572

sal- (<Uyg.T. sal-) salmak, çıkarmak, bırakmak, vermek v.b (y.f.)
s. 1994
s.- (ḳulaḳ) 484, 1182
s.- (ṣulḥ) 285
s.-ay 1470
s.-dıng̃ (köz) 1376
s.-ġay sin 1302
s.-ġıl (saç) 1707
s.-ġıl (ton u destār u ötük) 1704
s.-ıng̃ız (ḳulaḳ) 289
s.-ıp 600, 1108, 1993, 2233
s.-ıp (baş) 900
s.-sa (saç u tırnaḳ) 1865
s.-sa 1529
s.-sa (ḳulaḳ) 1828
s.-sun 1466

ṣalāt (<A.) namaz; dua; Hz. Muhammed'e, sahabelerine, ailesine rahmet, ve esenlik dilemek, saygı göstermek, salavat getirmek → ṣalavāt
ṣ. 29, 812, 996, 1084, 1084, 1185,

Marfat.com

1193, 1213, 2063, 2083
ṣ.+ (eyle-) 1270
ṣ.+dur 2201
ṣ.+ta 766
ṣ.+turur 721
ṣalavāt → ṣalāt
ṣ. 606, 812, 848, 939, 1189, 2013
ṣ.+ (di-) 2075
ṣ.+ (oḳu-) 809
salġuçı (<sal-ġu+çı) bırakan
s.+ (saç) 2120
ṣāliẖ (<A.) dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan; iyi iş sahibi
ṣ. 1464
ṣ.+ (bol-) 184
salmaḳ (<sal-maḳ) vermek (y.f.)
s.+dur (sunı) 514, 906
salṭanat (<A.) saltanat, hükümdarlık
s. 201, 202
samt (<A.) susma, suskunluk
s. 1567
san (<E.T. san < A.T. sā-) sayı
s. 1342, 1349, 1352
s.+ı 7
sañg (<D.L.T. sañg) kuş pisliği
s.+ı 419
s.+ını 420
sañga (<E.T. sañga < sen+ge) → sin
sana- (<Uyg.T. san+a- <A.T.sā-) saymak
s. 494, 506, 1662
s.-ġıl 1138, 1719, 1921
s.-mış 309
s.-p 762, 1373, 1617
sanamaḳ (<sana-maḳ) saymak
s.+ḳa 1363
sanamaḳlıḳ (<sana-maḳ+lıḳ) sayma
s. 884
ṣarf (<A.) harcama, masraf etme
ṣ. 1432
ṣ.+ (eyle-) 370
ṣ.+ (it-) 371, 372
sarı (<*sar-ı) -e doğru, - tarafa (çekim edatı)
s. 127, 185, 219, 264, 669, 715, 715, 863, 953, 1016, 1019, 1638, 1875, 1982, 2002, 2027, 2031, 2099, 2145, 2165
s.+ (ḳıble sarı imesni) 708
s.+dın 1999
s.+ġa 221, 226, 226, 612, 710, 1940, 2024, 2048, 2097, 2098, 2130, 2150
s.+ġa bar 1938
sarıġ (<A.T.sārıġ) sarı → sarıḳ
s.+ (sarıġ su) 542
sarıḳ sarı → sarıġ
s. 553, 685
s.+dur 493
s.+ıdın (sarıġıdın) 688
sat- (<Uyg.T.sat-) satmak
s.-arġa 1376
saṭḥ (<A.) yüzey
s.+ıġa 667
satıḳ-sevdā satın alma isteği (?)
s. 1877
ṣavm (<A.) oruç
ṣ. 1475, 1478, 1503, 1524, 1556, 1561, 1601, 1607, 1614, 2201
ṣ.+ (müfsid-i ṣavm) 1582
ṣ.+ (niyyet-i ṣavm) 1511, 1603
ṣ.+ (ṣavm-ı nevrūz) 1605
ṣ.+da 1503, 1580, 1636
ṣ.+dur 1541
ṣ.+ı 1497, 1508, 1609, 1619
ṣ.+ı (ay ṣavmı) 1608, 1611
ṣ.+ı (hafta ṣavmı) 1608
ṣ.+ı (müstaḥab ṣavmı) 1608
ṣ.+nı 1607
ṣ.+nıñg 1512
ṣ.+uñga 1527, 1568
ṣavmlik (<A. ṣavm+ T. lik) av avlama
ṣ. 1904
savu- (<Uyg.T. soġı-) soğumak
s.-maydur idi 153
sa'y (<A.) çalışma, gayret; (hac için) Kâbe'nin doğu tarafında bulunan Safa ve Merve adlı iki tepe arasında Safa'dan başlamak üzere 7 defa gidip gelmek.
s. 1732, 1834, 1949, 1959, 2022, 2041
s.+ (eyle-) 2036
s.+ (it-) 1721, 2029
s.+ (ḳıl-) 22, 141, 1733, 1757, 1937, 1959, 2035, 2124, 2125, 2155, 2170
s.+ġa 2021
s.+kirek 783
s.+lar 783
s.+lar (körgüz-) 496

Marfat.com

s.+nı 1761, 1938, 1960
s.+nı (ḳıl-) 1939, 2179
ṣayd (<A.) av
ṣ. 1874, 1875, 1876, 1895, 1896, 1902, 1905
ṣ.+ (it-) 1875
ṣ.+ (ṣayd-ı Ḥarem) 1903
ṣ.+durur 2122
ṣ.+ḳa 1903
ṣ.+nı 1877, 1888, 1890
ṣ.+nıñ 1886
ṣ.+ta 1893
sāye (<A.) gölge
s. 1913
s.+lerinñ 675
s.+sin 677
sayı (<E.T. sayu <A.T.sā-) her, kadar
s. 2246
sāyil (<A. sā'il) soran, sorucu; akan, akar
s. 111, 557, 799
s.+ (çarḫ-ı sāyil: akıntısı olan) 509, 560
ṣāyim (<A.) oruçlu
ṣ. 1548
ṣ.+ (bol-) 1885
ṣāyime (<A.) oruç tutan kadın
ṣ. 1310, 1362, 1374
sāyir (<A.sā'ir) diğer, başka
s. 199
sayla- (<say-ˈl-a-) sayılmak
s.-ġanġa 528
sebeb (<A.) sebep
s. 1641
s.+ (vaḳt-ı sebeb) 762
sebebī (<A.) bir sebep
s. 1643
şebt (<A.) yazma
ş.+ (it-) 107
secde (<A.) namazda alınla birlikte burnu yere koyma
s. 357, 693, 754, 754, 795, 800, 802, 815, 823, 843, 846, 847, 1013, 1232
s.+ (eyle-) 758, 857
s.+ (ḳıl-) 755, 805, 855, 875
s.+ (mūcib-i secde) 822
s.+ (secde-i sehv: yanılma secdesi) 807, 808, 813, 815, 816, 822, 825
s.+ (secde-i tilāvet: secde ayeti okunduktan sonra yapılan secde) 800
s.+de 844, 947
s.+dür 817
s.+dür (āyet-i secde: Kur'an'ın A'raf, Ra'd, Nahl, İsra, Meryem, Hacc, Furkan, Neml, Secde, Sad, Fussilet, Necm, İnşikak ve Alak surelerinde yer alan 14 ayate denir.) 920
s.+ni 804, 806, 811
s.+ni ('amel-i secde) 756
s.+ni (ḳıl-) 806, 856
s.+ni (kiltür-) 811
secde-geh (<A.secde+ F. geh) namaz kılınan yer
s.+din 893
s.+ge 874
secdeī (<A.) bir secde
s.+ (kiltür-) 801
sefer (<A.) sefer
s. 970
s.+ (it-) 976
s.+ (ḳıl-) 632
s.+ġa 1974
s.+ni 1966
seferāne (<A.sefer+ F-āne) yolculuktaki gibi
s. 977
seferī (<A.) yolculuk halinde bulunan
s. 987
seḥer (<A.) tan ağartısından önceki vakit
s. 1523
sehl (<A.) kolay
s.+durur 23
sehv (<A.) yanılma; yanlış
s. 130, 823, 824
s.+ (ḳıl-) 825
s.+ (ol-) 933
s.+ (secde-i sehv) 807, 808, 813, 815, 816, 822, 825
s.+ini 826
selām (<A.) selâmet, esenlik, kurtuluş v.b. anlamlardaki terim, esselâmü aleyküm eklindeki dua cümleleri.
s. 809, 938, 1989
s.+ (di-) 1191
s.+ (eyle-) 810, 849, 1204
s.+ (it-) 900
s.+ (ḳıl-) 870, 1111
s.+ (lafẓ-i selām) 773
selef (<A.) sahabe

s. 65
selīm (<A.) eksiksiz
s.+ni 1889
sem‘ (<A.) işitme, Allah’ın sıfatlarından
s.+ (vaṣf-ı sem‘) 79
şemere (<A.)
ş. 1443
semi‘ allāh Allah duaları işitendir.
s. 839
şenā (<A. şenā’) övgü
ş. 1
ş.+ (oḳu-) 833, 1100, 1108
ş.+nı 1188
seng-poşt (<F.) kaplumbağa
s. 1901
ser-be-ser (<F.) baştan başa
s. 73
ser-efrāz (<F.) üstün olan
s.+ı 14
ser-keş (<F.) dik başlı, baş kaldıran
s. 199
ser-ver (<F.) başta bulunan, başkan
s. 737, 1015, 1186
setr (<A.) örtme, gizleme
s. 379
s.+ (setr-i ‘avrat) 374
se tūde (<F.) yığının üçü
s. 1455
şevāb (<A.) hayırlı bir işe karşılık Allah tarafından verilen ödül, sevap
ş.+ (ol-) 20
ş.+ (tap-) 2258
ş.+ı 1037
ş.+imestür 371
sevād (<A.) kara (der kenar: ḳaray)
s.+ıdın 976
sevāyım (<A.sevā’im) kurbanlık çift toynaklı hayvanlar
s. 1314, 1332
s.+dın 1359
seyelān (<A.)akma
s. 553
seyr (<A.) hareket
s.+i 973
sıbā‘ (<A.) yırtıcı hayvanlar
s.+ (sıbā‘-ı ṭuyūr) 352
sıbḳat (<A.) imamdan önce rüku ve sacdeye varmak ve ondan önce doğrulmak
s. 921
sıçḳan (D.L.T.sıçġan) sıçan
s. 1898
s.+ (mişl-i sıçḳan) 353
ṣıfat (<A.) vasıf, sıfat
ṣ. 62, 63, 72, 698, 1410
ṣ.+ı 83, 83, 123, 124
ṣ.+ları 65
ṣ.+larıdın 69
ṣıfāt (<A.) vasıflar
ṣ. 1193
ṣ.+ı 61, 67, 68
sığıştur- (<Uyg.T.sıġ-ˈş-tur-) sığdırmak
s.-sam 18
s.-sanğ 134
ṣıḥḥat (<A.) sağlık; doğruluk
ṣ. 1649, 1649
ṣ.+tur 717
ṣ.+tur (şarṭ-ı ṣıḥḥat) 1092
sıḳ- (<Uyg.T.sıḳ-) sıkmak
s. 429
s.-a almas 430
s.-ardın 438
s.-ḳanda 405
s.-ḳa sin 429
s.-ḳay 225
sıḳıl- (<sıḳ-ˈl-) (nesne için) sıkılmak
s.-urnı 429
sıkmaḳ (<sıḳ-maḳ) sıkmak
s.+nı 429
sın- E.T. sın-<A.T. sī-n-) (abdest için) bozulmak
s.-ardın 565
s.-ardındur 623
s.-arı 549
s.-dı 1521
s.-ġay (teyemmüm) 662
s.-mas (ṭahārat) 565
s.-sa 611
sınçalaġ parmak ucu
s.+ınğdın 599
sındurmaḳ (<sın-dur-maḳ) çıtlatmak; bozmak
s.+ (barmaḳ) 912
s.+ (vużū) 957
ṣınıf (<A.)sınıf
ṣ. 1679
ṣıyām (<A.) oruç
ṣ.+irür 1858
sifāl (<F.) çanak, çömlek

Marfat.com

s. 435
sigri- (<A.T.se:kri-) sıçramak
s. 474
sikiz (<E.T.sekiz) 8, sekiz (sayı sözü) → sikkiz
s. 1227
sikkiz 8, sekiz (sayı sözü) → sikiz
s. 269, 1214, 1394
sikkizinçi (<sekiz+inç+i) 8., sekizinci (sıra sayı ismi)
s. 1398, 2047
sin (<E.T. sen) sen (II. T.Ş.Z.)
s. 146, 171, 285, 318, 485, 494, 517, 518, 615, 615, 621, 635, 644, 655, 677, 678, 689, 695, 696, 715, 775, 792, 806, 811, 848, 854, 857, 877, 894, 916, 926, 940, 945, 955, 1013, 1019, 1022, 1037, 1118, 1124, 1139, 1159, 1160, 1179, 1182, 1186, 1187, 1192, 1193, 1201, 1206, 1209, 1218, 1221, 1233, 1239, 1240, 1245, 1247, 1270, 1271, 1273, 1285, 1289, 1322, 1374, 1385, 1405, 1417, 1434, 1436, 1451, 1457, 1460, 1506, 1510, 1544, 1561, 1598, 1599, 1616, 1657, 1660, 1664, 1712, 1720, 1737, 1769, 1793, 1824, 1845, 1857, 1889, 1907, 1925, 1926, 1938, 1956, 1986, 1990, 1990, 1998, 2003, 2005, 2008, 2012, 2015, 2023, 2032, 2042, 2044, 2056, 2070, 2090, 2092, 2116, 2116, 2123, 2142, 2155, 2156, 2200, 2239
sanğa 20, 366, 366, 418, 518, 532, 539, 602, 691, 705, 722, 725, 777, 813, 819, 820, 821, 860, 861, 1010, 1038, 1040, 1110, 1117, 1123, 1131, 1141, 1222, 1228, 1237, 1280, 1297, 1365, 1384, 1389, 1405, 1429, 1458, 1496, 1516, 1538, 1547, 1553, 1569, 1582, 1645, 1649, 1649, 1651, 1652, 1662, 1665, 1673, 1681, 1705, 1734, 1753, 1770, 1794, 1802, 1807, 1813, 1817, 1873, 1902, 1939, 2021, 2108, 2159
sinde 617, 1148, 1327, 1334, 1553
sindin 635, 640, 1038
sini 1361
sinin̂g 22, 626, 709, 1147, 1427, 2206, 2237
sirāyetī (<A.) bulaşma
s. 405
sirayetlıḳ (<A.sirāyet+ T.+lıḳ) bulaşma
s. 406
siv- (<E.T. seb-) sevmek
s.-gen 280
s.-genini 280
sivā (<A.) –dAn başka
s. 54
siy- (<sī-) küçük abdestini yapmak, işemek
s.-sün 476, 530
siz (<E.T. siz < si+z) siz (II.Ç.Ş.Z.)
s. 113, 751, 918, 1059, 1244, 1424
sizge 750, 898, 1479, 1965
ṣoḥbet (<A.) sohbet
ṣ.+idür 283
sol (<E.T. sol <A.T. sōl) sol (taraf)
s. 108, 237, 463, 475, 601, 609, 861, 879, 1998, 2098
s.+da 464
s.+ġa 849
s.+nı 832
s.+nın̂g 832
son̂g (<E.T. son̂g) son, sonra → son̂gra
s. 630, 708, 834, 1093, 1188, 1188, 1216, 1355, 1425, 1428, 1709, 2139, 2181, 2181
s.+ġı 429, 760, 1195, 1266, 1852
s.+ġıda 1231, 1233
s.+ıda 669, 1124, 1710
s.+ḳı 1114, 1125, 1624, 1719, 1750
s.+ḳıda 868
son̂gra (<son̂g+ra) sonra → son̂g
s. 305, 467, 490, 683, 821, 833, 995, 1100, 1107, 1112, 1199, 1203, 1203, 1228, 1738, 1747, 1765, 1785, 2115, 2117, 2154, 2176
s.+ġı 2141
sor- (<E.T. sor- <A.T *sōr(a)-) sormak
s. 705, 844, 1609
s.-ġan 312
s.-ġay 437
s.-sa 114, 958, 1866
sordur- (<sor-dur-) sordurmak
s.-ur 215
sorı (<sor-ı) soru
s. 418
soruḳçı (<sor-uḳ+çı) soru soran
s. 216

sög- (<A.T.sö:k-) küfretmek
s.-er 170
söggüçi (<sög-gü+çi) küfreden
s. 171
söz (<Uyg.T. söz) söz, açıklama; kural
s. 86, 277, 442, 541, 572, 645, 703, 937, 988, 1033, 1033, 1251, 1315, 1344, 1384, 1474, 1668, 1733, 1901, 1938, 1998, 2096, 2179, 2193
s.+ (ayt-) 610
s.+ (aytmaḳ) 1996
s.+dür 1323, 1340
s.+ge 1079, 2068
s.+i 573
s.+i (sözi tüz) 1322
s.+idür 702
s.+idin 1589
s.+ige 727, 1472, 1547, 1634
s.+ige (bak-) 590
s.+in 291, 1279, 1804
s.+ini 478, 1275, 1491
s.+ler 328
s.+lerini 1824
s.+ni 151, 297, 467, 840, 982, 1009, 1022, 1270, 1280, 1328, 1471, 1479, 1677, 2138
s.+ning 1279
s.+üme 1236
s.+ümge 1679
s.+ümni 446
s.+üng 1058
su (<E.T. sub <A.T. sūb) su
s. 73, 283, 313, 317, 322, 325, 331, 335, 337, 338, 338, 339, 341, 342, 343, 343, 343, 344, 345, 346, 422, 423, 431, 431, 434, 435, 471, 493, 515, 520, 522, 525, 526, 553, 573, 583, 593, 604, 630, 635, 639, 640, 658, 660, 1432, 1440, 1447, 1534, 1573
s.+ (ağızġa su al-) 587, 588, 596
s.+ (aḳar) 320
s.+ (aḳar su) 338, 346
s.+ (burnunġa su al-) 597
s.+ (sarıġ su) 542
s.+ (tam-) 405
s.+da 266, 314, 334, 335, 335, 439, 973
s.+da (aḳar su) 315, 316, 439
s.+dın 311, 340, 1439
s.+dur 656
s.+durur 307, 312
s.+ġa 266, 490, 535, 634, 642, 662, 1564
s.+ise 323
s.+lar 324, 433
s.+larġa 332
s.+nı 314, 326, 330, 514, 514, 515, 516, 533, 600, 607, 609, 958, 1450, 1661, 2158
s.+nı (ağız sunı) 1575
s.+ning 311, 317, 318, 319, 641, 1438
s.+yı 340, 347, 605
s.+yı (ağız suyı) 1529
s.+yı (ağzıng suyı) 1576
s.+yın 905
s.+yını 342, 348
s.+yını (ağız suyı) 1530
su'adā (<A.) kutlu, uğurlu kimseler
s.+ning 236
su'āl (<A.) soru
s.+ (bol-) 241
sub' (<A.) avlanan ve sevilen hayvan
s. 1735
ṣubḥ (<A.) sabah
ṣ. 668, 672, 968
ṣ.+ (ṣubḥ-ı 'ıyd) 1935, 2093
ṣ.+ (ṣubḥ-ı ṣādıḳ) 671, 682
ṣ.+ (vaḳt-ı ṣubḥ) 666
ṣ.+dın 1476
ṣ.+ı 2052
ṣ.+ıdın 1166
ṣ.+ıdur 1929
ṣ.+nı 671
subḥ (<A.) tesbih, Allah'ın eksik sıfatlarından tenzih etme
ṣ.+ (ṣubḥ-i ism: sübhanallah deme) 1235
subuġ (<A.subu') yedide bir
s. 582, 584
s.+dur 428
sūd (<F.) kâr, kazanç; fayda
s. 1373, 1374, 1375
s.+ (ḳıl-) 663, 1376
ṣulḥ (<A.) barış
ṣ.+ (sal-) 285
sulṭān (<A.) sultan

Marfat.com

s.+dın 1047
ṣūr (<A.) boynuzdan yapılmış büyük boru, Hz. İsrafil'in Kıyamet'te üfleyeceği boru
ṣ. 105, 229, 232
ṣ.+ (ṣāḥib-i ṣūr) 232
sūr (<A.) artık (yiyecek, içecek için)
s.+ (sūr-ı bağl) 351
s.+ı 349, 352, 354
s.+ını 350
sūra (<A.) Kur'andaki 114 bölümden her biri
s. 881, 890
s.+da 892
s.+dur 887
s.+ġa 777
s.+ise 889
s.+lar 888, 889
s.+nı 778
s.+nıñg 779
s.+sın 1217, 1233
ṣūrat resim; tarz, biçim
ṣ. 927, 928, 1197
ṣ.+lar 929
ṣ.+ta 234
ṣuver (<A.) görünüşler, suretler
s. 109, 1237
şübūtī (<A.) gerçekleşmiş, filî
ş. 65
sücūd (<A.) secde etme, yere kapanma
s. 1011
s.+ta 770, 867
sükūt (<A.) sesizlik
s. 792
sülegey ağızdan akan salya
s. 418
şülş (<A.) üçte bir
s. 690
s.+i 691, 1175
s.+idin 2217
s.+in 2223
s.+ini 1178, 1178, 1179, 2243
s.+ni 2220
sünbül (<F.) sümbül
s. 1796
sünçek (<Orh.T. sünçük) kemik → sünçeñ
s. 454, 575
sünçeñ kemik → sünçek
s.+lerin 225
sünen (<A.) sünnetler
s. 1083, 2087
sünnet (<A.) farz ibadetler dışında Hz. Muhammed'in yapmayı alışkanlık haline getirdiği ibadetler
s. 518, 586, 591, 692, 718, 726, 726, 753, 778, 827, 967, 1017, 1035, 1202, 1213, 1224, 1242, 1255, 1953, 1954, 1962, 2051, 2056, 2116
s.+ (ol-) 448, 843, 848, 1190, 1192
s.+ (sünnet-i cum'ālik) 1078
s.+ (sünnet-i ḥac) 1956
s.+ (sünnet-i mü'ekkede) 1625, 1717
s.+ide 744
s.+imes 1760
s.+imestür 1202
s.+in 1964
s.+ini 1276
s.+irmes (ḫāric-i sünnet) 1081
s.+ler 300, 585, 1642
s.+lerini 459, 981
s.+ler irdi 601
s.+ni 1078
s.+ni (terk-i sünnet) 883
s.+te 742, 747
s.+tür 510, 594, 847, 1092, 1624, 1627, 1959
s.+tür (ḫilāf-ı sünnet) 1750
sünnī (<A.) sünnet ehlinden olan kimse
s. 292
sür- (<E.T. sür- <A.T. sü:r-) sürmek; takip etmek, devam etmek (y.f.)
s. 594
s.-erge (dem sür-: üflemek) 232
s.-gen (dem) 105
s.-gey (dem) 229
s.-gil 38, 515, 1988, 2233
s.-sün (iş) 1765
s.-sün (ustura) 2120
s.-üñg 174
s.-üp 2160
sür'at (<A.) hız
s.+ (it-) 2005
s.+ (ḳıl-) 2028
sürme (<sür-me) sürme, göze çekilen boya
s. 643
s.+ (tart-) 1581
sürme- (sür-me-)sürmemek
s. 369

Marfat.com

sürmek (<sür-mek) sürmek
s. 47, 534
sürmeklik (<sür-mek+lik) sürme
s. 652
sürt- (<sür-t-) sürtmek
s. 465, 654
s.-kil 651
süst (<F.) gevşek
s. 468
süt (<Uyg.T. süt <A.T. sü:t) süt
s. 418
s.+ (bir-) 1588

Ş

şa'bān (<A.) hicrî kamerî ayların sekizincisi
ş. 1482, 1615
şādurvān (<F.) şadırvan, musluklu su haznesi
ş. 2001
şafaḳ (<A.) gün doğumundan önceki alaca karanlık
ş. 681, 681, 682
Şāfi'ī-yi Pervān (ö.i.) Pervan'lı Şafiî Sünnet ehlinin salik bulundukları dört mezhepten birinin imamı.
Ş.+ dur 206
şāhsız (<F.şāh+T.+sız) şahsız
ş. 1170
şā'irlıḳ (<A.şā'ir+ T.+lıḳ) şairlik
ş. 1277, 2250
şaḳāvat (<A.) bedbahtlık, ebedî kurtuluşa erdirecek ilahî yardımlardan mahrum bulunma
ş.+ıġa 183
Şām (<ö.i.) Şam şehri
Ş.+ (ehl-i şam) 1683
şām (<F.) akşam
ş. 723, 784, 914, 964, 968, 1241, 2050, 2082
ş.+ (namāz-ı şām) 680
ş.+nı (1) 2088
şarḳ (<A.) doğu
ş. 669
şarṭ (<A.) şart
ş. 642, 717, 762, 763, 1066, 1069, 1070, 1072, 1073, 1271, 1287, 1291, 1296, 1641, 1657, 1658, 1662, 1677, 1845, 1918
ş.+ (ol-) 31
ş.+ (şarṭ-ı avval) 306
ş.+ (şarṭ-ı edā) 1645
ş.+ (şarṭ-ı ḥac) 1644
ş.+ (şarṭ-ı ṣıḥḥat) 1092
ş.+ (şarṭ-ı vücūb) 1645, 1646
ş.+bar 31
ş.+ı 1091, 1451, 1722
ş.+imes 729, 1138, 1448
ş.+lar 1066, 1075
ş.+tur 304, 702, 730, 1431, 1626
şast der şast (<F.) 60'ta 60
ş. 1460
şavṭ (<A.) Kâbe'nin etrafında yedi kere dönüşten her biri, 7 şavt bir tavaf eder.
ş. 1721, 1931, 1932, 1932, 1941, 1941, 1956, 2005, 2007, 2010, 2033, 2034, 2040
ş.+ (eyle-) 2156
ş.+ (it-) 2034
ş.+ (terk-i üç şavṭ) 1842
ş.+dın 2017
ş.+lardın 2130
ş.+larnıñ 2008
ş.+nı 1931
ş.+tur 2033
şefā'at (<A.) af dileme
ş.+ (it-) 261
ş.+ıñ 15
ş.+ḳa 244
şefī' (<A.) (biri için) af dileyen, şefaat eden
ş.+ (bol-) 245
şefī'ī (<A.) şefaat eden
ş. 261
şefḳatī (<A.şefaḳat) bir şefkat
ş.+ (tüz-) 2257
şeh (<F.) şah
ş. 1194
ş.+ler 5
şehir (<A.şehr) şehir → şehr
ş. 989
şehr (<A.) şehir → şehir
ş. 989, 1165, 1436
ş.+din 160
şehvet (<A.) şehvet, arzu
ş. 486

Marfat.com

ş.+ (kenār-ı şehvet) 1790
şehvetlıḳ (<A.şehvet+ T.+lıḳ) şehvetli
ş. 1633
şek (<A.şekk) şüphe, tereddüt
ş. 154, 351, 646, 820, 1428, 1445
ş.+ (bol-) 819, 821
ş.+ (ni şek) 203
ş.+ (şek küni) 1497
ş.+durur 1496
ş.+irmes 161
şekl (<A.) şekil
ş. 111, 2101
şem‘ (<A.) mum
ş. 230
şer (<A.şerr) kötülük
ş. 107, 226
şer‘ (<A.) şeriat, Allah’ın emri, ayet, hadis v.b. esaslar üzerine kurulmuş din kuralları
ş. 142, 171, 172, 192, 197, 205, 205, 207, 277, 301, 320, 321, 332, 342, 352, 355, 387, 419, 443, 444, 465, 532, 560, 573, 584, 590, 629, 702, 727, 860, 878, 971, 987, 999, 1053, 1080, 1105, 1121, 1140, 1145, 1174, 1284, 1285, 1298, 1310, 1315, 1353, 1361, 1399, 1401, 1405, 1415, 1416, 1419, 1456, 1464, 1475, 1491, 1547, 1589, 1632, 1640, 1699, 1804, 1868, 1878, 1895, 2198
ş.+ (‘amel-i şer‘) 582
ş.+ (ehl-i şer‘) 1299
ş.+ (ḥükm-i şer‘) 1068
ş.+ (şer‘-i şer‘-i muḥammedī) 140, 140
ş.+de 403, 417, 809, 997, 1815
ş.+içe 142
ş.+ni 142, 386
ş.+ning 360, 462, 1149, 1476
şerāyiṭ (<A.şerā’iṭ) şartlar
ş. 657, 1064, 1091, 1656, 1656, 1995, 2180
ş.+i 275, 1286, 1665
ş.+ini 1673, 1673
şeref (<A.) şeref, ayrıcalık
ş.+ (tap-) 634
ş.+din 441
ş.+i 1612
şerḥ (<A.) açıklama,açık açık anlatma
ş. 1405
ş.+ (eyle-) 851, 1645, 1673
ş.+ (it-) 764, 1365, 1481, 1662, 1677, 1681, 1873, 2021
ş.+ (ḳıl-) 305, 873, 1131, 2159
ş.+i 46, 1153
ş.+in 1398
şerī‘at (<A.) şeriat, Allah’ın emri, ayet, hadis v.b. esaslar üzerine oluşturulmuş din kuralları
ş. 198, 354, 970, 1049, 1198, 1253, 1443, 1784
ş.+ta 379
şerīk (<A.) ortak
ş. 56
ş.+ (ol-) 804
şer‘iyyāt (<A.) İslâmî şeriata uygun ve bununla ilgili meseleler
ş. 2253
şer‘iyye (<A.) şeriatla ilgili
ş.+ (farż-ı şer‘iyye) 295
şermende (<F.) utangaç, utanan
ş.+ (bol-) 177
şer‘-şunās (<A.şer‘+ F. şunās) şeriat uzmanı
ş. 974
şevval (<A.) hicrî kamerî takviminin 10. ayı
ş. 1113, 1490, 1616, 1663
şeyh (<A.) Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer’e verilen lakap
ş. 169
ş.+in 170
şıḳ (<A.şıḳḳ) iki ihtimalden biri; durum
ş. 420, 611, 685, 1431, 1573, 1633, 1676
ş.+dur 493
ş.+ta 1304
şiddet (<A.) şiddet, sertlik
ş.+te 1412
şifā (<A.şifā’) iyilik, şifa
ş.+ (bir-) 567
şimşīr (<F.) kılıç
ş.+ (miṣl-i şimşīr) 425
şi‘r (<A.) şiir
ş. 1277, 1899, 2250
şirk (<A.) Allah’a ortak koşma, Allah’tan başka bir Allah olduğuna inanma
ş. 38, 47
şirket (<A.) ortaklık
ş. 1905

Marfat.com

ş.+ (bol-) 2118
şīşe (<F.) şişe
ş. 454
şīve (<F.) tavır ve hareket, davranış biçimi
ş.+sin 202
ş.+sini 201
şuġl (<A.) uğraşı
ş. 554, 555
ş.+ (it-) 563
ş.+ (ḳıl-) 564
şunḳar (<Orta Mog. Şonḳar < Mog. Şıṅgkor < E.Uyg. *sıṅgkḳor: TMEN I:237) doğan (kuş adı)
ş. 353
şūr (<F.) şamata, gürültü
ş. 226
şurb (<A.) içme
ş. 1515
şübhe (<A.) şüphe
ş. 646, 664, 696
şükr (<A.) şükür
ş. 1469, 1636
ş.+ (şükr-i ḫudāy) 10
ş.+ler 210, 268
şükr li'l-lāh (<A.) Şükür ancak Allah'a mahsustur.
ş. 291
şürū‘ (<A.) başlama
ş.+ (eyle-) 597
ş.+ (it-) 1620
ş.+ (ḳıl-) 1622
ş.+ (şürū‘-ı namāz) 877

T/Ṭ

tā (<F.) –A kadar, değin (bağlama edatı)
t. 19, 267, 324, 646, 649, 681, 686, 761, 770, 1000, 1074, 1294, 2046, 2258
ta‘abbüd (<A.) kulluk; ibadet → ta‘abbüt
t.+tin 1228
ta‘abbüt (<A.ta‘abbüd) kulluk, ibadet → ta‘abbüt
t. 1222
ta‘aḳḳul (<A.)akıl erdirme, anlama
t.+ (ḳıl-) 62, 122
ta‘ālā (<A.te‘ālā) "Yüksek olsun!" anlamında Allah'ın adıyla birlikte kullanılır.
t.+dın 33
ta‘allüm (<A.) öğrenme
t. 941
ta‘ām (<A.) yemek
t. 1046, 1522, 1858, 1871, 1881, 1904
ṭā‘at (<A.) ibadet etme, Allah'ın emirlerine uyma, yasaklarından sakınma
ṭ. 31, 238, 699
ṭ.+ (ḳıl-) 1648
ṭ.+ (pelle-i ṭā‘at) 239
ṭ.+ (ṭā‘at-ı pād-şāh) 194
ṭ.+ıṅg (ḳıl-) 193
ṭ.+irür 1923, 2067
ta‘ab (<A.) zahmet, sıkıntı
t.+ı 91
tābi‘ (<A.) uyan, bağlı kalan
t. 850
t.+dür 824, 993
ta‘cīl acele acele
t. 916
t.+ (ḳıl-) 689
tācir (<A.)ticaretle uğraşan
t. 1383
t.+ (tācir-i müselmān) 1385
t.+ġa 1371, 1654
ta‘dīl (<A.) değişiklik
t. 769
tafṣīl (<A.)ayrıntılı açıklama
t. 1965
tağ (<E.T. tağ <A.T. tāġ) dağ
t. 362, 972, 1919
t.+da 71
t.+dın 1446
t.+ığa 2023
t.+ınıṅg 2092
tağyīr (<A.) değiştirme, bozma
t. 333, 935, 936, 1724
t.+ (tap-) 686
t.+i 331, 934
Ṭā-hā Kur'an'ın 20. suresi.
ṭ. 1234
ṭahārat (<A.) temizlik; abdestsizlik ve maddî pisliği temizlemek, onlardan arınmak
ṭ. 308, 444, 551, 1629
ṭ.+ (eyle-) 562
ṭ.+ (ḳıl-) 323, 540, 558, 640, 1703
ṭ.+ım 565

Marfat.com

t.+ım (sın-) 565
ṭ.+ın 355
ṭ.+ını 311, 443
ṭ.+ınğ 559
ṭ.+ınğğa 557
ṭ.+tur 306
ṭahāratlıḳ (<A.ṭahārat+ T.+lıḳ) temiz
ṭ. 611
ṭahāratsız (<A.ṭahārat+ T.+sız) temiz
ṭ. 1865
taḥarrī (<A.)arama, araştırma
t. 706
t.+ (ḳıl-) 707
taḥayyür (<A.) hayret etme, şaşkınlık
t.+ (ḳıl-) 1957
ṭāḥir (<A.) temiz
ṭ. 314, 347, 348
ṭ.+ (bol-) 343, 540
ṭ.+durur 411
ṭ.+dür 347
taḥiyyet (<A.) hayır dua etme, selâm verme
t.+ (taḥiyyet-i mescid: sabah, öğle, ikindi namazlarından önce mescide namaz vaktinden önce girilince oturmadan sevabına kılınan iki rekat namaz) 1077
taḥḳīḳ (<A.)doğru olup olmadığını araştırma, meydana çıkarma
t.+ (bol-) 36
t.+ (eyle-) 1278, 2251
t.+ (taḥḳīḳ-i ‘ıyd) 1113
taḥlīl (<A.) irdeleme
t.+ (eyle-) 655
t.+ (it-) 591
t.+ (ḳıl-) 598, 599
taḥrīme (<A.) namaza başlama tekbiri
t. 713, 719, 732, 735, 739, 1098
t.+de 828
t.+de (vaḳt-ı taḥrīme) 767
t.+din 833, 1100
ṭāḳ (<F.) kubbe
ṭ. 461, 865
ṭ.+ı 919
taḳāżā (<A.) borçluyu borcunu ödemesi için sıkıştırma, başa kakma
t.+sı bar 1048
taḳdīm (<A.) öne alma
t. 817
t.+ (eyle-) 1852
t.+ (ḳıl-) 2114
t.+ (taḳdīm) 777
taḳdīr (<A.) ezelde Allah’ın olmasını istediği şeyler
t.+ (ol-) 33
t.+i 87, 88
taḳrīr (<A.) anlatma; resmî yazı ile bildirme
t.+ (ḳıl-) 33
t.+in 1105
taḳṣīr (<A.) kısaltma
t. 1723, 1951, 2112, 2188
t.+ (eyle-) 1952
t.+ (ḳıl-) 1724, 1738, 1950
t.+ (saç taḳṣīr it-) 1950
talamaḳ yağmalamak
t.+tın 288
ṭaleb (<A.) istek
ṭ.+ (bol-) 942
ṭ.+i 27
tālī‘ (<A.) doğan
t.+ (ol-) 2093
ṭālib (<A.) istekli, isteyen
ṭ. 813, 816, 1576
ṭ.+ (muṣallī-i ṭālib) 765
ta‘līm (<A.) öğretme
t. 633, 941
t.+ (eyle-) 2046, 2060
t.+ (ḳıl-) 368, 777, 2133
tam (<A. tamm) tam, bütün
t. 770
t.+durur (mülk-i tām) 1296
tam (<E.T. tam <A.T. tām; <Sanskr. tama TEKİN 1976:466) dam; duvar
t. 364
t.+ġa 465
t.+ı 364, 373
t.+ıdın 373
t.+ını 2011
t.+ını (ka‘be tamı) 2161
ṭa‘m (<A.) yeme
ṭ. 329
tam- (<D.L.T. tam-) damlamak
t.-sa 583, 583
t.-sa (su) 405
tamām (<A.) tamamen; tamam, hepsi; bitirme; tam
t. 511, 738, 757, 964, 994, 1206, 1234, 1260, 1287, 1381, 1386, 1548, 1638, 1677, 1748, 1812, 1821, 1825,

Marfat.com

1829, 1891, 2021, 2091, 2129, 2244
t.+ (bol-) 680
t.+ (eyle-) 601
t.+ (it-) 291, 556, 2252
t.+ (ḳıl-) 22, 554, 812, 1111, 1191, 1247, 1751
t.+ (ol-) 212, 1052
t.+ (tamām-ı ḳıymet) 1893
t.+ (tamām-ı reḳ'at) 747
t.+dur 83
t.+ı 1183
tamız- (<tam-'z-) damlamak, sızmak
t.-sa 1528
tamī (<T. tam.+ F.-ī) bir ev
t. 363
tammaḳ (<tam-maḳ) damlamak
t.+ı (tammaġı) 437
tamuḳ (<*tamu+oḳTefsir: tamuġ, tamu <Sogd. tmw) cehennem
t. 256, 257, 267
tañg (<E.T. tañg)tan, şafak; sabah
t. 666, 744, 784, 1524
t.+ (at-) 2090, 2106
t.+ (attur-) 2147
t.+ (namāzı) 723
t.+ (namāzı) 2052, 2089
t.+ (tañg namāzı) 672, 963
t.+ı 1155, 1922
tañg(1) (<Uyg.T. tañg) acayip, tuhaf
t. 1524
tanı- tanımak
t. 531
tañgla (<tañg+la) yarın, sonraki gün
t.+nıñg 1510
tanla- (<tañg+la-) şaşmak, hayret etmek
t.-ġanlardur 131 (B.'de tañgla-)
tañglalıḳ (<tañg+la+lıḳ) yarınki, gelecek; öbür dünya
t.+ (tañglalıḳ kün) 20, 1508
tañglası (<tañg+la+sı) yarın, sabahleyin
t. 1496, 2131
tansuḫ (<D.L.T. tansuḳ/tansuġ<tañg+; <Mog. tangsuḳ) şaşılacak
t.+ (bol-) 142
tanuḳ (<tanu-ḳ) tanık
t. 1483, 1488
t.+dur (tanuġdur) 1486
tanuḳluḳ (<tanu-ḳ+luḳ) tanıklık
t.+ḳa 1483
tap- (<Uyg.T.tap-)bulmak, (y.f.)
t. 1879
t.- (bedel) 2237
t.-ar (noḳṣān) 546
t.-ar (şeref) 634
t.-ḳanıda 223
t.-ḳay 208
t.-ḳay (taġyīr) 686
t.-ḳaylar (ṣevāb) 2258
t.-ḳusıdur (noḳṣān) 559
t.-mas 59, 59
t.-sa 1746, 1747
t.-sa (ḳudrat) 662
t.-sa (vuḳū') 815, 2195
t.-sa (yol) 130
t.-sañg 1089, 2006
t.-tı (ḳarār) 176
tapan (<A.T. tāpan) taban, ayak altı
t.+ġa 897
t.+ınñg 626, 628, 862
tapmaġlıḳ (<tap-maḳ+lıḳ) bulma
t. 384
tār (<F.) arış
t.+ (tār u pūd ol-: arış ile argaç ol; yaratılmak) 86
ṭaraf (<A.) taraf, yön
ṭ.+ta 681
ta'rīf (<A.) tarif, etraflıca anlatma
t.+ (ḳıl-) 34
tarīḳ (<A.) yol
t. 1386, 1808
tarlıġ (<A.T.tār+lıḳ) darlık
t.+ını 1005
tart- (<Uyg.T. tart-) tartmak, ölçmek, çekmek (y.f.)
t. 597, 612, 627
t.-ar 670, 1321, 2246
t.-arlar 238
t.-ıp (meshḥ) 592
t.-sañg (sürme) 1581
tartma- (<tart-ma-) sürmek (y.f.)
t.-sa (su) 640
taṣavvur (<A.) zihinde canlandırma, kurma
t.+ (it-) 259
t.+ (ḳıl-) 362, 956
taṣdīḳ (<A.) onaylama
t. 36
taş (<A.T. taş) dış
t. 2160

Marfat.com

t.+ḳı 665
taş (<A.T. tāş) taş
t. 71, 362, 455, 893, 1525, 1945, 1962, 2099, 2100, 2101, 2111
t.+ (at-) 1942, 1943, 2097, 2104, 2105, 2109, 2109, 2130, 2134, 2138, 2145
t.+ḳa 2171, 2103
t.+ḳa 1989 (:hacerü'l-esved)
t.+nı 1944, 1988, 2104
t.+nı (at-) 2103, 2107, 2112, 2134
t.+tın 2000 (:hacerü'l-esved)
taş- (<A.T. tāş-) taşmak
t.-ıban 345
t.-sa 228
taşḳarı (<taş+ḳarı) dışarı
t.+dın 1999
t.+ġa 2048
taşrıḳ (<*taşır-'ḳ) başka
t.+(taşrıḳ künleri: Zilhicce ayında gelen kurban bayramı günleri) 1602
tetavvu' (<A.) farz olmayan ibadette bulunma (nafile namazı, arefe orucu gibi)
t. 2241
tatınma- (tat-'n-ma- <E.T. tat- <A.T.tāt-) (bir şeyin) tadına bakmamak
t. 1564
tatmaḳ (<tat-maḳ) tatmak
t. 1562
taṭvīl (<A.) uzatma
t.+ (ḳıl-) 1239
taṭyīb (<A.) gönül alma, iyi davranma
t.+ (eyle-) 1801
t.+bar durur 1794
tav' (<A.)itaat, isteyerek yapma
ṭ. 1712
ṭ.+ (ol-) 1780
tavāf (<A.) haccın şartlarından biri olarak Kâbe'nin etrafını 7 kere dönmek → ṭavf
ṭ. 1721, 1947, 1995, 1999, 2019, 2154, 2174
ṭ.+ (eyle-) 1748, 2001, 2020, 2177
ṭ.+ (it-) 1841, 2040, 2154
ṭ.+ (ḳıl-) 1955, 1996, 1998, 2129
ṭ.+ (niyyet-i ṭavāf-ı ḳudūm) 1991
ṭ.+ (ṭavāf-ı farż) 2126
ṭ.+ (ṭavāf-ı ḳudūm: Mekke'ye varıldığında yapılan tavaf, nafile tavaf) 1733, 2124
ṭ.+ (ṭavāf-ı ṣadr: Bayram günleri şeytan taşlama bittikten sonra, Mina'dan Mekke'ye inildiğinde yapılan tavaf ki veda tavafı da denir.) 1946, 2153
ṭ.+ (ṭavāf-ı vidā')1949, 2155
ṭ.+dur 503
ṭ.+ı (ḳıl-) 1845
ṭ.+ı (ziyaret ṭavāfı ḳıl-) 2176
ṭ.+ını (ziyaret) 2123
ṭ.+lar (ḳıl-) 2041
ṭavāfī (<A.) bir tavaf
ṭ. 2040
tavaḳḳuf (<A.) durma, bekleme
t.+ (ḳıl-) 1925, 2054, 2089
ṭavf (<A.) haccın şartlarından biri olarak Kâbe'nin etrafını 7 kere dönmek → ṭavāf
ṭ. 1831, 1831, 1844, 1946, 1958, 2000, 2125
ṭ.+ (bol-) 1948, 1955
ṭ.+ (dāḫil-i vaḳt-ı ṭavf) 1930
ṭ.+ (eyle-) 1984, 2009
ṭ.+ (it-) 1678
ṭ.+ (ḳıl-) 1948, 2001, 2039, 2175, 2179
ṭ.+ (ṣadr ṭavfı) 2177
ṭ.+ (ṭavf-ı ḳudūm) 1760, 1954
ṭ.+ (ṭavf-ı ṣadr) 1948
ṭ.+ (ṭavf-ı ziyāret) 1838
ṭ.+da 2170
ṭ.+dın 1939
ṭ.+ı (ḳıl-) 1834
ṭ.+ıdur 1927
ṭ.+ıġa 1640
ṭ.+ın 1836
ṭ.+ını 1757, 1830
ṭ.+ını (eyle-) 1865
ṭ.+ını (ḳıl-) 1732
ṭ.+nı 1751, 1999
ṭ.+nı (ḳıl-) 2003
ṭ.+nıŋ 1787
ṭavfī (<A.) bir tavaf → ṭavāfī
ṭ.+ (farż-ı ṭavfī) 1761, 1842, 1846
tavuḳ (<Orh.T. taġuḳ) tavuk
t. 416
t.+tur 354
tayan- (<D.L.T. taya-n-) dayanmak
t.-ıp 912

Marfat.com

ta'yīn (<A.) görevlendirme; ayırma, belli etme
t. 104, 107, 775, 887, 1459
t.+ (eyle-) 1003, 1586
t.+ (it-) 2184
t.+ (ḳıl-) 775, 1003, 1284, 1505
t.+dür 674

ṭayy (<A.) geçme, geçiş
ṭ.+ (ḳıl-) 1469

tazarru' (<A.) yalvarma, yakarma
t. 2026

ta'ẓīm (<A.) saygı gösterme, yüceltme
t. 174
t.+ (ḳıl-) 368

ta'zīr (<A.) İslâm ceza hukukunda, hakkında sınırlama ve kefaret bulunmayan suçlarda Allah veya kul hakkı olarak verilmesi gereken, miktarı ve nitelidi dine göre belirlenmiş ceza
t.+ (ol-) 172

teba'iyyet (<A.) tabi olma, uyma
t. 794, 795, 994

tedbīr (<A.) tedbir, önlem
t. 817, 1667
t.+i 331

te'emmül (<A.) etraflıca düşünme
t.+ (it-) 1454

tefāvüt (<A.) iki şey arasındaki fark, iki şeyin birbirinden farklı olması
t.+ni 1889

tefavütsiz (<A.tefāvüt+ T.+siz) farksız
t. 82

teheccüd (<A.) gece namazı
t. 1222, 1236, 1241
t.+ (ḳıl-) 1223
t.+ (teheccüd namāzı) 1227, 1239
t.+ni 1224
t.+tin 1228

te'ḫīr (<A.) erteleme, geciktirme
t. 1158, 1846
t.+ (bol-) 817, 1666
t.+ (eyle-) 686, 690, 2114, 2128
t.+ (ḥadd-ı te'ḫīr) 818
t.+ (ḳıl-) 688, 689, 1667

tehlīl (<A.) "lâilâhe-ill-Allah" sözünü tekrarlama
t.+ (di-) 2076

tek (<D.L.T. tek) tek, sadece
t. 1931

tekbīr (<A.) "Allâhü ekber" sözünü söyleme
t. 732, 763, 828, 836, 922, 1097, 1104, 1185, 1186, 1196, 2024, 2025
t.+ (ayt-) 1123, 2094, 2136
t.+ (di-) 1101, 2076
t.+ (ḳıl-) 883
t.+i 798, 1098
t.+in 1105
t.+ler (ayt-) 1108
t.+ler durur 799
t.+lerni (ayt-) 1112, 1122
t.+ni 1188, 1987

tekbīrāt (<A.) tekbirler
t. 829, 1126
t.+ (ayt-) 1106
t.+ (di-) 1187

tekellüf (<A.) özenme
t.+ (ḳıl-) 852

tekellüm (<A.) konuşma
t.+ (it-) 1979

tekfīr (<A.) bir kimseyi yaptığı veya söylediği bir sözden dolayı kâfir sayma, kâfirlikle suçlama
t.+ (it-) 172

teklīf (<A.) teklif
t.+bar 34

tekrār (<A.) tekrar
t. 883
t.+ (eyle-) 2144
t.+ (ḳıl-) 892
t.+ı 881

tekye (<A.) dayanılacak, karar kılınacak yer
t. 547
t.+ (ḳıl-) 475, 530, 547

telbiye(<A.) hacıların ihramlı bulundukları sürece sık sık tekrar ettikleri (Allahümme lebbeyk lâşerîke leke lebbeyk, innelhamde ve'n-nimete leke ve'l-mülk) okumaları
t. 1727, 1771, 1916, 2103
t.+ (ayt-) 1772, 2049, 2081, 2094
t.+ (di-) 1914
t.+ (ḳıl-) 2168
t.+ni (ayt-) 1915, 2076

telḳīn (<A.) telkin
t.+dür 623, 1070

temettu' (<A.) yararlanmak; aynı yılın hac ayları içinde iki ihram (umre ve hac)

Marfat.com

arasında ihramsız, ihram yasaklarının bulunmadığı yasaksız zaman dilimi
t. 1713, 1768, 2211, 2241
t.+dur 1769
t.+durur 1753

ten (<F.) ten, vücut
t. 68, 131, 384, 398, 398, 433, 433, 457, 535
t.+de 519
t.+ġa 880
t.+ġa (cümle-i ten) 516
t.+i (ḫāṭır-ı ten) 1763
t.+ide 7
t.+ni 310, 1801

ten-dār (<F.) sargı
t. 619

ten-dürüst (<F.) sağlıklı, sağlam yapılı
t. 1065

tenhā (<F.) yalnız, tek başına
t.+ (ol-) 2192

tenḳīṣlıḳ (<A. tenḳīṣ+ T.+lıḳ) eksiltme, azaltma
t.+ise 642

terāviḥ (<A.) ramazan ayında kılınan 20 rekatlık sünnet namazı
t.+niñg (terāviḥ namāzı) 1201
t.+te 1206

terāzū (<Peh.) terazi, ölçek
t. 238

terk (<A.) terk, bırakma
t. 1845, 1849
t.+ (bol-) 816, 1084, 1850
t.+ (eyle-) 1035, 1037
t.+ (it-) 1036
t.+ (ḳıl-) 185, 1851
t.+ (ol-) 1849, 1933
t.+ (terk-i farż) 933
t.+ (terk-i niyyetlıḳ) 1474
t.+ (terk-i sünnet) 883
t.+ (terk-i üç şavṭ) 1842
t.+ (terk-i vācib) 1867
t.+i 1477

terre (<F.) tere (otu)
t. 1442

ters (<F.) korku
t. 1254

tertīb (<A.) düzen, sıra
t. 122, 960, 1007, 1008
t.+ (muskıṭ-ı tertīb) 1004
t.+ (ri'āyet-i tertīb) 771, 1997
t.+ (ri'āyet-i tertīb eyle-) 592
t.+ (ṣāḥib-i tertīb) 997
t.+iġa 18

terviye (<A.) Zilhicce ayının sekizinci günü, kurban bayramı arafesinin bir gün öncesi ki bu zamanda hacı adayları Mina'ya doğru hareket ederler.
t.+ (terviye küni) 1607, 1759, 1766
t.+dür 2047

tesbīḥ (<A.) "sübhânallah" diyerek Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih etmek
t. 752, 753, 770
t.+ (ayt-) 1109
t.+ (di-) 757
t.+in 841
t.+ini 846
t.+lerni 865
t.+ni 1205

te'ṣīr (<A.) içe işleme, işleme
t.+ (ḳıl-) 525

tesmiye (<A.)besmele çekme
t. 869

teşehhüd (<A.) kelime-i şehâdet getirme
t. 606, 761

teşne (<F.) susamış, çok istekli
t.+lerġa 283

teşnelıḳ (<F.teşne+ T.+lıḳ) susama, susuzluk
t.+dın (teşnelıġdın) 1565

teşrīḳ (<A.) Zilhicce ayının 10.-13. günlerinde namazların farzlarından sonra tekrarlanan "Allâhüekber, lâilâhe lillalâhü vallâhü ekber, Allâhüekber, velillâhilhamd" duası
t. 1125, 1719, 2131
t. +(günleri: Zilhicce ayının 10.-13. günleri) 1115, 1124,
t.+niñg 2143

tevānā (<A.) güçlü, kuvvetli
t.+dur 76

tevbe (<A.) günah ve suçtan dönüp Allah'a yönelme, işlenmiş bir günahtan pişmanlık duyup bir daha işlememeğe söz verme
t.+ (ḳıl-) 1968

teveccüh (<A.) yönelme
t.+ (ḳıl-) 2027

tevfīḳ (<A.) (Allah'ın) yardımı
t.+ (bir-) 1278, 2251
t.+ı 40, 296

Tevrat (<A.) Dört kutsal kitaptan Hz. Musa'ya inen

Marfat.com

T.+tur 119
teyemmüm (<A.) su bulunmadığı durumda, temiz olan toprak veya toprak cinsinden bir şey ile manevî kirliliği gidermek amacıyla yapılan iş, abdest alma
t. 650
t.+ (eyle-) 651
t.+ (eyleme-) 360
t.+ (it-) 649
t.+ (ḳıl-) 635, 641, 644, 645, 657
t.+ (sın-) 662
t.+de 653, 653, 655
t.+ġa 647, 661
tık- (<Uyg.T. tıḳ-) tıkmak
t.-ḳay 225
tıḳıl- (<tıḳ-ˈl-) tıkılmak
t.-ġay 255
tıḳılış (<tıḳ-ˈl-ˈş) tıkılış
t. 2006
t.+dın 1989
ṭılā (<A.ṭılā') cila
ṭ. 370, 1316
tın- (<A.T. tīn-) dinmek, sakinlemek
t.-ġay (köŋgli) 267
t.-ıban 268
t.-mas 565
tırnaḳ (<IB. tırŋgaḳ) tırnak
t.+ (al-) 1824
t.+ı (ibhām tırnaġı) 2100
t.+ın (ilig tırnaġın) 1825
t.+ını (tırnaġını al-) 1826
t.+ını (tırnaġını sal-) 1864
t.+ıŋg (tırnaġıŋg) 524
t.+ıŋg (tırnaġıŋg al-) 1707
ṭīb (<A.)güzel, temiz
ṭ. 1803
ṭ.+ni 1795
ticāret (<A.) ticaret
t. 1142, 1365, 1374
t.+ (māl-ı ticāret) 1314
t.+iŋg (māl-ı ticāret) 1330
t.+ḳa 1367, 1377
t.+tür 1366
tig- (<E.T. teg-) değmek, ulaşmak
t.-er 91, 317, 397, 401, 1799
t.-gen 399
t.-se 403, 549, 898, 1861
tigre (tegir-e <Orh.T. tegre) etraf
t.+si 322
tigür- (<teg-ür-) ulatırmak, değdirmek; uzatmak, (y.f.)
t. 593, 604, 844
t.-gil 283
t.-seŋg 533
t.-seŋg (yaġ) 1807
t.-sün 573
tigürme- (<teg-ür-me-) uzatmamak (y.f.)
t.-gey sin (til) 178
tigürmek (<teg-ür-mek) dedirmek, sürmek
t. 654
tigürmeklik (<teg-ür-mek+lik) değdirme, sürme
t. 652
tik (<D.L.T.tiŋg) dik
t. 792, 859, 862
t.+ (tur-) 2059
tik- (<E.T. tik-) (ekin v.s. bitki) dikmek; (dikiş) dikmek
t.-ken 1908, 1912
t.-key 1440
tiken (<Uyg.T. tiken) diken (bitki)
t. 1908
tikil- (<tik-ˈl-) (dikiş) dikilmek
t.-gen 1808, 2169
t.-güsidür 1441
tikme- (<tik-me-) (dikiş) dikilmemek
t.-gen 1704
til (<E.T. tıl) dil
t. 7, 36, 84, 718, 1268, 1269, 1771
t.+ (tigürme-) 178
t.+i 584
t.+idür 629, 1632
t.+imizni (asra-) 171
t.+iŋg 723
t.+iŋgni 1079
t.+ler 8
t.+ni (tipret-) 731
tilāvet (<A.) okuma
t.+ (ḳıl-) 693
t.+ (secde-i tilāvet: Kur'an'da Allah'a secde etmenin emredildiğii veya secde etmeyenlerin kınandığı bazı ayetler bulunur ki bunlar okunurken okuyan ve duyanın secde etmesi vaciptir.) 800
tile- (<E.T. tile-) dilemek, istemek
t. 2026

Marfat.com

t.-gil 2015, 2140
t.-ŋ̂g 2137
t.-p 942
t.-r 1238, 1274, 1274

tilek (<tile-k) dilek
t.+im (tilegim) 2256
t.+in (tilegin) 2158
t.+ke 2158

ting (<Uyg. teŋ̂g) uygun, denk
t.+ (tut-) 2135
t.+durur 1369

Tiŋ̂gri (<E.T. teŋ̂gri) Tanrı
T. 40, 59, 61, 87, 88, 131, 155, 221, 243, 269, 270, 296, 368, 503, 567, 720, 803, 1077, 1170, 1238, 1394, 1973, 2158
T.+din 43, 124, 180, 209, 2026, 2137, 2140
T.+durur 3, 3
T.+dür 39
T.+ge 115, 210, 298, 939, 1222
T.+niŋ̂g 143, 280, 280

Tiŋ̂grilik (<teŋ̂gri+lik) Allah için
T. 807

tipret- (tep-^{i}r-e-t-) hareket ettirmek
t. 716, 1187, 1957, 2005
t.-ey (til) 731
t.-se 790

tip ting denk, uyum içinde
t. 1061

tipretmemeklik (<tep-^{i}r-e-t-me-mek+lik) hareket ettirmeme
t. 861

tir (<E.T. ter) ter
t. 418, 902

tir- (<A.T. tė:r-) toplamak
t.-ge 465
t.-geyler 237

tiri (A.T. te:ri) deri
t. 440, 454
t.+si 441
t.+sin 1180

tirig (<Orh.T.tīr-^{i}g) canlı
t.+lerge 512

tirilmeklik (<tir-^{i}l-mek+lik) dirilme, ölme ve ölümden sonra dirilme
t. 43

tirsek (<D.L.T. tirsgek) dirsek
t. 654

t.+iŋ̂g (tirseginŋ̂g) 570

tiş (<E.T. tiş) diş
t. 901, 1576, 1577
t.+i 1176

tīşe (<F.) balta, keser
t. 454

tişi (<D.L.T.tişi) dişi
t.+ (bolsa kirek) 1353

tişsiz (<tiş+siz) dişsiz
t. 1172
t.+ni 1176

tive (<Orh.T. tebe) deve
t. 1169, 1347, 1348, 1348, 1349, 1350, 1350, 1372, 1786, 1837, 2069, 2117, 2118, 2119, 2232
t.+din 1735, 2117
t.+durur 1307, 1332
t.+dür 1167, 1777
t.+ge 1349, 1352, 1372
t.+ler 1353
t.+niŋ̂g 971, 1345, 1345

tiz (<E.T. tiz <A.T. tīz) diz
t. 845, 855
t.+din 841, 894
t.+ge 750, 898
t.+geçe 376
t.+ni 377

tīz (<F.) çabuk
t. 242

tizek (<E.T. tezek) tezek, sığır tersi / kuş pisliği
t. 415

tofraḳ (<E.T. topraḳ) toprak
t. 425, 426, 457, 457, 634, 634, 643, 858, 902
t.+ (miṣl-i tofraḳ) 1525
t.+ı (tofraġı) 97
t.+ḳa 650, 654
t.+nı (tofraġnı) 652

toḫtat- (<E.T. toḳta-t-) durdurmak; (mec.) çok söylemek, belletmek
t. 49, 518, 848, 1126, 1159, 1185, 1270, 1477, 1561, 1641, 1657, 1847, 1905, 1981, 2200, 2219

tokḳuzunçı (<E.T. toḳuz+^{u}nç+ı) 9., dokuzuncu (sıra sayı sözü)
t. 1921
t.+nı 1830

toksan bir (<toḳuz+on bir) 91, doksan bir

(sayı sözü)
t. 1352
toḳuz (<E.T. toḳuz) 9, dokuz (sayı sözü)
t. 1097, 1617, 1617, 2255
tol- (<E.T. tol- <A.T. tō-l-) dolmak
t.-a 1517
t.-dı 148
t.-ġay 341
t.-ġunça 1325
t.-ġusıdur 58
t.-sa 1572
t.-sun 1074
tola (<tol-a < Uyg.T. tolu) dolu
t. 543, 545
ton (<E.T. ton <A.T. tōn) kıyafet, elbise
t. 307, 374, 397, 400, 457, 880, 904, 927, 1088, 1808, 2169
t.+ (sal-) 1704
t.+bar 1808
t.+dın 1809
t.+ġa 860
t.+ını 1260
t.+lar 1117
t.+nı 310, 880, 1814
t.+unŋda bar 1840
t.+unŋġa 387
toŋguz (<E.T. toŋguz) domuz
t. 441, 442
toy- (<E.T. to-d-) doymak
t.-mas 74
toyġar- (<toy-gar-) doyurmak
t. 1551
t.-ur 1585
tök- (<E.T. tök-) dökmek
t.-er 170
tört (<E.T. tört < A.T. tö:rt) 4, dört (sayı sözü)
t. 117, 168, 204, 295, 308, 510, 511, 569, 614, 636, 638, 647, 819, 859, 868, 963, 964, 964, 979, 1078, 1149, 1185, 1205, 1214, 1219, 1313, 1320, 1352, 1638, 1814, 1828, 1828, 1845, 1943, 2007, 2083, 2102, 2232
t.+dür 119
t.+ge 1349
t.+ke 1321
t.+lerini 965
t.+ni 835, 1346
t.+tür 102, 117, 1953
törtinçi (<tört+ᵘnç+i) 4., dördüncü (sıra sayı sözü) → törtünçi
t. 471
törtünçi (<tört+ⁱnç+i) 4. dördüncü (sıra sayı sözü) → törtinçi
t. 665, 1234, 1472
t.+din 1191
tört yarım 4 yarım, 2 tam
t.+dur 1151
tört yüz 400, dört yüz (sayı sözü)
t. 1337, 1337
tuġ- (<E.T. tuġ-) doğmak
t.-ar (1) 694
t.-sa 499, 2235
ṭūl (<A) uzunluk
ṭ. 326
tur- (<E.T. tur-) durmak; y.f.; bildirme → dur-
t. 792, 1041, 1925, 2006, 2038, 2092, 2239
t.- (yavuḳ) 2070
t.-ar 862
t.-ar (1) 1174, 1847
t.-arnı 504
t.-ar sin 859
t.-dı 863
t.-ġan 312, 318
t.-ġanınŋda 739
t.-ġay 437
t.-ġaylar 266
t.-ġıl 1936, 2098
t.-may (du'āġa) 2142
t.-sa 281, 287, 743, 2069, 2147, 2149
t.-saŋgız 2151
t.-ṣun 1061, 1443, 1765, 2079
t.-sun (tik tur-) 2059
t.-uban 1019, 2011, 2161
t.-unŋ 752
t.-unŋgız 1060
t.-up 911, 2099, 2160
t.-ur (andaḳ kirek) 381
t.-ur (bes) 653, 1027, 1028
t.-ur (bī-memāt) 66
t.-ur (biş) 1345, 1934
t.-ur (cāyiz irmes) 1420
t.-ur (dāḫil imes) 377, 576
t.-ur (dāḫil irmes) 447
t.-ur (dip) 1215, 1394
t.-ur (dip turur) 1215

Marfat.com

t.-ur (ḥācet imes) 2041
t.-ur (ḥac imes) 1785
t.-ur (ḥayāt) 66
t.-ur (ir kişi dik) 2166
t.-ur (‘iṭāb) 115
t.-ur (kenizek) 379
t.-ur (keşf-i ‘avrat) 954
t.-ur (ḳırā‘at imes) 790
t.-ur (kilip) 116
t.-ur (kirek) 706, 794, 972, 1169, 1305, 1655, 2227
t.-ur (kitāb) 115
t.-ur (kiygülük) 1809
t.-ur (ḳoyuḳ) 492
t.-ur (lāzım irmes) 653
t.-ur (maḥsūb imes) 1429
t.-ur (meyyit) 286
t.-ur (mundaḳ) 1210
t.-ur (müfsid irmes) 1571
t.-ur (müstaḥab) 1614, 1618
t.-ur (nāḳıż irmes) 541
t.-ur (ni at) 721
t.-ur (oḳup) 1225
t.-ur (öpmaḳ) 1563
t.-ur (ötep) 1214
t.-ur (rek‘at) 1257
t.-ur (ṣadḳa ḳılmaḳ) 1885
t.-ur (ṣalāt) 721
t.-ur (şarṭı dik) 1091
t.-ur (ta‘yīn ḳılıp) 1284
t.-ur (vācib) 512, 1097, 1126, 1670, 2097
t.-ur (vācib irmes) 1034
t.-ur (yimek) 949
t.-ur (yoḳ) 664, 1304, 1449, 2084
t.-ur (yörümek) 948
turma- (<tur-ma-) durmamak, beklememek
t. 278, 1926, 2055, 2068
t.-ġıl 2027, 2054
t.-sa 1634, 2145
t.-sun 1443
turmaḳ (<tur-maḳ) durmak, beklemek
t. 843, 912, 1010, 1919, 1920, 2178
t.+ıdın (turmaġıdın) 1781
t.+ın (turmaġın) 988
t.+ḳa 989
t.+nı 1936
t.+nı (turmaġnı) 1926, 2038
t.+tur 2092
törtele- (<*tör-t-e-l-e-; D.L.T. törpig)(alet ile tırnak) kesilmek, kesmek
t.+sin 1826
turuş (<tur-^{u}ş) duruş
t.+nı 752
tuş (<AT. tūş) karşı, rast, denk
t.+ (al-) 2105
t.+ (ḳıl-) 2132
t.+ (öt-) 2105
tut- (<E.T. tut-) tutmak, y.f.
t. 831, 859, 866, 866, 983, 997, 1088, 1550, 1621
t.- (ber-ā-ber) 1271
t.- (güş) 1316
t.- (ilig açuḳ) 2074
t.- (ḳulaḳ) 394, 532, 585, 765, 978, 1212, 1313, 1365, 1415, 1642, 1646, 1662, 1677, 1679, 1773, 1775, 1868, 1873, 1878, 1953
t.- (muḳarrar) 1271
t.- (ting) 2135
t.- (yād) 609, 651, 1022, 1105, 1545, 1938, 1998, 2036
t.-ġıl (yād) 2244
t.- (yaḫşı ide tut-) 1117
t.-ar 1519, 1739
t.-ar (ḳażā) 1587
t.-ar (rūze) 1488
t.-ar (rūze tutar bol-) 1762
t.-arlar (ḳażā) 1596
t.-arnı 1508
t.-ay 1611
t.-ḳaç (rūze) 1592
t.-ḳan (‘aḳd) 2101
t.-ḳanda 1623
t.-ḳa sin 841
t.-ḳa sin (yād) 1004
t.-ḳay siz (yād tut-) 383
t.-key 1530
t.-ḳıl 842, 1611, 1616, 1617
t.-ḳıl (güş) 544
t.-ḳıl (ḳulaḳ) 1560, 2203
t.-ḳıl (yād) 602, 826, 1430
t.-ḳıl (yıraḳ) 955
t.-mayın (ḳażā) 1598
t.-sa 1536
t.-sa (ḫōş-būga tut-) 1804
t.-sa (rūze) 1740, 1745
t.-saṅg (rūze) 1606

t.-sun 1747, 2101
t.-sun (rūze) 1491, 1594, 1883
t.-unğız 1480
t.-up 2216
t.-upturlar (bir tut-) 310
tutam (<E.T. tut-am) tutam, dört parmaklık bir ölçü birimi
t. 321, 637, 638
tutḳuçı (<tut-ḳu+çı) tutan, (üzerinde) taşıyan
t. 908
tutma- (<tut-ma-) tutmamak, y.f.
t. 983
t.-ġan 1742
t.-ġıl (mu'āf) 1471
t.-nğız (rūze) 1601
t.-sa (rūze) 1492
t.-sun (rūze) 1746
tutmaġlıḳ (< tut-maḳ+lıḳ) tutma, taşıma
t. 895
tutmaḳ (< tut-maḳ) tutmak, y.f.
t. (altun tut-: altın takmak)907
t.+ ('ivaż) 1544
t.+ (rūze) 1511, 1566
t.+ (ucra) 2224
t.+dın 1551
t.+dur 984
tutul- (< tut-ul-) tutulmak, y.f.
t.-ġanda (ay) 1252
t.-ġanda (ḳuyaş) 1242
t.-sa 1600
ṭuyūr (<A.) kuşlar
ṭ.+ (sıbā'-ı ṭuyūr) 352
tüp (<E.T. tüp <A.T. tü:p) dip
t.+i 523, 576
t.+içe 575, 575
t.+idin 474
t.+ige 652
tüccār (<A.) tüccar
t. 1384
tüg (<Uyg. tü: <A.T. tü:) tüy
t. 517, 575, 652
t.+ (üz-)1820
t.+ (ḳırḳ-) 1820
t.+i (ḳoltuḳ) 1822
t.+in 1871
t.+ni 1707
tüken- (<tü-k+e-n- <E.T. tüke-n-) bitmek, tükenmek
t.-ip 2145
t.-se 2142
tüket- (<E.T. tüke-t-) bitirmek
t.-ken 1168
t.-kende 1947
tükrük (<E.T. tüpir-ük) tükürük
t.+ünğde 546
tükürme- (<tükür-me-) tükürmemek
t. 369
tükürmeklik (<tükür-mek+lik) tükürme
t. 905
tüküz (<tük+ü̆z) hep, bütün
t. 1480
tümen on bin, çok
t. 25, 91
t.+ (yüz tümen) 226, 268
tün (<E.T. tün <A.T. tü:n) gece
t. 13, 108, 495, 1928
t.+ (tün ü kün) 184, 439, 622, 622, 632, 633, 664, 965, 967, 970, 986
t.+ (tün yarımı: gece yarısı) 1223
t.+de 1507, 1508
t.+dür 2127
t.+i 1930
t.+leride 1201
tünbān(<F.) kilot, iç donu
t. 1810
tüp tüzdüpdüz
t. 854
t.+ (it-) 751
türlük (<Uyg.T. tü:r+lük) türlü, çeşitli; nasıl, ne şekilde
t. 403, 430, 450, 1478, 1502, 1773
t.+tür 1513, 1644, 1754
tüş (<A.T. tü:ş) öğle vakti
t. 677
t.+ (ivrül-) 1920
t.+ (ol-) 694
t.+geçe 1094
tüş(1) (<A.T. tü:ş) rüya, düş
t. 251
tüş- (E.T. tüş-) düşmek; y.f.
t. 2027, 2150
t.-se 258, 260
t.-se (közi) 1980
t.-se (neces) 332
t.-sün 117, 2107
t.-sün (yolġa tüş-) 1693
t.-ti (ḫilāf-ı niḳār) 176

Marfat.com

tüşme-(tüş-me-) düşmemek
t.-se 2108
tüz (<E.T. tüz) doğru; düzlük, çöl
t.+ (sözi tüz) 1322
t.+de 71
tüz- (<uyg.T. tüz-) yapmak (y.f.)
t. 52 (i'tikādnı)
t.-seler (şefḳatī) 2257
tüzet- (<tüz+e-t) düz, doğru yapmak
t.-inḡ 751

U/'U

u (<F.) ve (bağlama edatı) → ü, vü
u. 1, 6, 6, 8, 22, 25, 29, 39, 48, 52, 57, 88, 89, 90, 100, 107, 121, 122, 136, 165, 166, 173, 173, 174, 178, 182, 197, 208, 217, 222, 226, 238, 242, 247, 248, 271, 271, 279, 300, 301, 336, 348, 353, 361, 362, 400, 414, 415, 416, 416, 435, 445, 447, 454, 457, 476, 477, 478, 486, 492, 503, 506, 515, 521, 525, 530, 542, 546, 591, 604, 619, 643, 643, 659, 694, 732, 742, 742, 751, 771, 778, 784, 788, 805, 835, 842, 854, 855, 879, 895, 896, 904, 914, 914, 925, 927, 944, 968, 968, 981, 1044, 1049, 1065, 1095, 1112, 1117, 1141, 1162, 1168, 1171, 1171, 1171, 1240, 1240, 1241, 1241, 1253, 1271, 1303, 1303, 1307, 1332, 1373, 1403, 1412, 1419, 1432, 1443, 1448, 1449, 1515, 1525, 1525, 1525, 1526, 1528, 1532, 1541, 1559, 1637, 1641, 1642, 1645, 1661, 1671, 1678, 1704, 1704, 1732, 1768, 1790, 1792, 1796, 1799, 1799, 1799, 1821, 1834, 1861, 1864, 1889, 1898, 1898, 1906, 1910, 1913, 1914, 1941, 1952, 1964, 1964, 2013, 2050, 2050, 2074, 2075, 2082, 2087, 2110, 2112, 2121, 2122, 2141, 2162, 2179, 2188, 2192, 2194, 2201, 2232
u.+ (u hem) 149
uç (<E.T. uç <A.T. ūç / hūç) uç
u.+ı 615
u.+ıdın 612
u.+ıdın (ucıdın) 1951
u.+ıġa 474
u.+ın 1993
u.+ını 1994
u.+ını (barmaġ ucını) 857
u.+ları (ayaḳ uçları) 863
uçmaġlıḳ (<uştmaḫ+lıḳ) cennetlik olmak
u.+ını (uçmaġlıgını) 239
uçmaḳ (N.F. uçtmaḫ, D.L.T. uçmaḳ < Sanskr.uştmaḫ) cennet
u. 219, 243, 256
u.+dur 256
u.+ḳa 268
uçra- (<Mog.) karşılaşmak
u.-sa 1914
ufraḳ (<ufaḳ+raḳ < uv-aḳ <uw-< oġ-) azıcık, ufacık
u. 457
ufuḳ (<A. ufk) ufuk
u. 667
u.+nıṉg 670
'uhde (<A.) sorumluluk
'u.+din 1742
uḫrevī (<A.) ahiretle ilgili
u.+ni 289
'Uḳbe (<A.) Mekke ile Mina arasındaki bulunan bir tepenin adı →'Aḳabe
'U.+ġa 2141
ulaġ (<ula-ġ< A.T. ūla-) ulaştırıcı, taşıyıcı
u.+da 1653
'ulemā (<A.) âlimler
'u. 26, 283, 982
'u.+dın 2256
ulı (<E.T. uluġ < A.T. ūl) ulu, yüce
u.+ (lübb-i ulı) 1573
uluḳ (<E.T. uluġ < A.T. ūl) büyük
u. 456, 1038, 1254, 1363, 1364
u.+nı 1364
ulus (Moğ. ulus < T. uluş) ulus, millet
u.+ḳa (kāffe-i ulus) 137
u.+nı 141
'umḳ (<A.) çukurluk
'u.+ı 325
'umre (<A.) hac mevsimi dışında ihrama girerek Kâbi'yi tavaf ve Safa ile Merve arasında say yaptıktan sonra tıraş olup ihramdan çıkmak.
'u. 1637, 1678, 1687, 1695, 1700, 1714, 1718, 1728, 1748, 1756, 1783,

Marfat.com

2113, 2192, 2193
‘u.+ (ḳıl-) 2151
‘u.+din 1765
‘u.+dür 1669, 2194
‘u.+ġa 1432, 1716, 1748, 1751, 2193, 2194
‘u.+ni 1717, 1731
‘u.+niŋ 1720, 1722, 1732, 1757, 1834
‘u.+si 1782
unut- (<E.T. unıt-) unutmak
u. 1550
u.-up 1521
u.-upturlar 310
unutmaḳ (<unut-maḳ) unutmak
u.+tur 984
unutul- (<unut-ᵘl-) unutulmak
u.-ġan 1300
ur- (<E.T. ur- <A.T. hūr-) vurmak, sürmek
u. 650
u.-sa 1906
u.-uban 2011
u.-uban (ilig) 2161
u.-up (pūye) 253
‘Urene (<A.ö.i.) Arafat bölgesinin Mekke tarafındaki sınırı, Urene vadisi. Burası dışında Arafat bölgesinin her yerinde vaḳfe “bir süre bekleme” yapılabilir.
‘U. 1926, 2068
urma- (<ur-ma-) vurmamak, sürmemek
u. 607
urmaḳ (<ur-maḳ) vurmak, sürmek
u. 1907
uruş (<ur-ᵘş) savaş
u. 1133
u.+ta 1591
ustura (<F.) ustura
u.+ (sür-) 2120
uşmunı (<uş+mu) → uşbu
uşaḳ (<D.L.T. uşaḳ< uş-aḳ “uş- paraçala-”)
ufak → uvşat-
u. 362
uşal (<uş+ol) işte o → uşal
u. 147, 1436, 1601, 1665, 1694
uşbu (<uş+bu) işte bu (işaret zamiri)
u. 506, 521, 531, 812, 849, 1261, 1321, 1341, 1423, 1430, 1445, 1509, 1689, 1708, 1786, 2084, 2182, 2245
u.+bar durur 1795
u.+dur 49, 307, 1198, 1320, 1354, 1505, 1511, 1560, 1784, 1847, 1994, 2073
uşbular 44, 113, 325, 432, 526, 600, 629, 644, 846, 1099, 1369, 1378, 1505, 1632, 1793, 2249
u.+ça 677
u.+da 1415, 1444
u.+dın 235, 525, 1311, 1408
u.+dur 1501, 1608
u.+ġa 1417, 1424
u.+ge 1822
u.+ı 1137
u.+ın 380
u.+nı 43, 65, 402, 425, 940, 1172, 1310, 1582, 1876, 1981, 1990
u.+nıŋ 335, 1052, 1312
u.+nı 199
uşmundın 1331
uşmuŋa 521
uşmunı 1988
uşbu (<uş+bu) işte bu (işaret sıfatı)
u. 21, 30, 80, 122, 128, 158, 167, 168, 191, 192, 281, 287, 328, 330, 340, 344, 455, 482, 494, 552, 601, 655, 672, 698, 703, 752, 761, 776, 837, 840, 845, 882, 913, 929, 930, 970, 982, 989, 1006, 1023, 1039, 1076, 1084, 1150, 1171, 1210, 1212, 1213, 1237, 1271, 1281, 1287, 1302, 1304, 1305, 1323, 1328, 1333, 1344, 1356, 1380, 1380, 1429, 1446, 1447, 1453, 1480, 1504, 1510, 1542, 1625, 1647, 1659, 1668, 1692, 1702, 1716, 1727, 1730, 1734, 1736, 1737, 1740, 1750, 1755, 1763, 1788, 1789, 1792, 1827, 1835, 1856, 1887, 1930, 1936, 1940, 1948, 1961, 1963, 1979, 1990, 2002, 2004, 2012, 2013, 2019, 2038, 2038, 2062, 2066, 2080, 2083, 2092, 2094, 2095, 2108, 2120, 2125, 2129, 2145, 2154, 2164, 2165, 2203, 2207, 2212, 2218, 2221, 2240, 2242, 2243, 2255
uşmundaḳ (<uş+mu+n+da+oḳ / uş+mu+nı+teg) işte böyle
u. 2199

Marfat.com

uşol (<uş+ol) işte o (işaret zamiri) → uşal
u. 258, 260
uşol (<uş+ol) işte o (işaret sıfatı)
u. 1207, 1752
utru (*utur-u <Uyg.T. utru) karşı, karşı taraf → utur
u.+da 910
u.+dın 576
u.+sıda 872, 872, 925, 1193, 1987
utur (<utur-u) karşı → utru
u. 2101
uvşat- (<uv-ᵘş-a-t- < uv- < ow- < oġ-) kırmak, ufalamak →uşaḳ
u.-ur 1892
uy (<E.T. ud) sığır
u. 900, 1167, 1169, 1307, 1332, 1341, 1342, 1343, 1735, 1777, 2119, 2232
u.+da 2118
u.+nı 1135, 1786, 1813, 1837, 2117
u.+nıng̃ 1340
u.+ung̃ 1343
uyḳu (uyu-ḳu <ū+dı-ġu <Uyg. udı- <A.T. ū) uyku
u.+dın 490, 1223, 1225
u.+dur 547
uyu- (<Uyg.T. udı-) uyumak
u. 1924
u.-ġan 1569
u.-sun 530
uyumaḳ (<uyu-maḳ) uyumak
u.+da (uyumaġda) 491
uzun (<E.T. uzun) uzun
u. 323, 613, 667, 748, 891, 915, 1245
u.+ıġa 670
u.+ise 779
ʻużv (<A.) uzuv, organ
ʻu. 844, 1839
ʻu.+ (ʻużv-ı kāmil) 1798, 1807
ʻu.+da 582
ʻu.+dın 1821, 1861
ʻu.+ġa 581
ʻu.+lardın 583
ʻu.+larnı 605
ʻu.+nı 593

Ü

ü (<F.) ve (bağlama edatı) → u, vü
ü. 20, 24, 24, 28, 53, 53, 53, 56, 60, 68, 70, 78, 79, 82, 83, 87, 88, 88, 103, 108, 111, 113, 117, 126, 129, 130, 169, 169, 170, 184, 184, 184, 217, 226, 240, 248, 248, 251, 253, 257, 262, 290, 314, 347, 358, 373, 378, 378, 401, 409, 415, 418, 418, 425, 426, 439, 449, 453, 454, 457, 457, 458, 474, 495, 505, 542, 553, 591, 604, 606, 622, 622, 632, 633, 643, 664, 736, 736, 747, 753, 827, 855, 855, 858, 892, 902, 906, 956, 964, 965, 967, 970, 986, 989, 1012, 1025, 1025, 1025, 1050, 1058, 1065, 1065, 1169, 1172, 1236, 1241, 1254, 1254, 1277, 1297, 1298, 1307, 1332, 1366, 1395, 1438, 1439, 1440, 1446, 1473, 1498, 1498, 1501, 1515, 1518, 1520, 1532, 1570, 1579, 1590, 1641, 1641, 1642, 1686, 1706, 1735, 1761, 1796, 1796, 1796, 1810, 1810, 1810, 1878, 1879, 1898, 1901, 1949, 1964, 2001, 2014, 2075, 2076, 2087, 2094, 2098, 2110, 2112, 2124, 2125, 2136, 2141, 2155, 2160, 2212, 2232, 2234, 2250, 2252
ücre (<A.ücret) hicmet karşılığı verilen mal veya para, hizmet bedeli; ücret
u. 2216, 2220, 2221, 2228
u.+ (tut-) 2224
u.+ġa 2217
üç (<E.T.üç) 3, üç (sayı sözü)
ü. 306, 309, 428, 429, 429, 430, 433, 436, 436, 458, 460, 460, 471, 474, 474, 474, 495, 501, 508, 513, 520, 593, 593, 613, 620, 622, 632, 692, 697, 748, 753, 780, 780, 815, 819, 828, 841, 846, 853, 946, 948, 964, 966, 970, 975, 986, 1004, 1040, 1042, 1073, 1074, 1074, 1101, 1104, 1164, 1195, 1205, 1207, 1262, 1279, 1333, 1336, 1342, 1348, 1351, 1471, 1474, 1477, 1478, 1504, 1609, 1615, 1679, 1712, 1713, 1739, 1742, 1745, 1770, 1857, 1858, 1870, 1928, 1929, 1930, 1944, 1945, 1956, 2005, 2024, 2127, 2127, 2144, 2242
ü.+ (terk-i üç şavṭ) 1842
ü.+din 497, 865, 2243

Marfat.com

ü.+dür 1346
ü.+ge 416, 1169
ü.+i 307, 1602
ü.+tür 2197
üçinçi (<üç+^{ü}nç+i) 3., üçüncü (sıra sayı sözü) → üçünçi
ü. 40
üçün (<E.T. üçün < uç+u+n) için (çekim edatı)
ü. 110, 520, 558, 635, 649, 915, 916, 917, 1039, 1137, 1162, 1178, 1272, 1374, 1375, 1377, 1441, 1581, 1597, 1629, 1629, 1671, 1686, 1700, 1745, 1747, 1752, 1759, 1786, 1832, 1837, 1885, 1933, 2097, 2101, 2111, 2111, 2119, 2206, 2209
ü.+bar 1142, 1306
ü.+imes (ḳuş) 1308
ü.+imes (yük) 1308, 1308
üçünçi (<üç+^{i}nç+i) 3., üçüncü (sıra sayı sözü) → üçinçi
ü. 29, 72, 103, 516, 781, 1221, 1233, 1280, 1365, 1395, 1469, 1794, 1942, 2142, 2143
ü.+din 1190
ü.+ni 1189
ü.+sidür 2203
ümem (<A.) ümmetler
ü.+ning 164
ümīd (<F.) umut
ü. 6, 278
ümmet (<A.) ümmet, bir peygambere ve onun getirdiklerine iman eden insan topluluğu
ü. 168
ü.+i 136, 164, 165
ü.+iġa 116
ü.+ḳa 244, 1224
ü.+ḳa bar 166
ü.+ke 639
Ümmühānī (<A.ö.i.) Hz. Ali'nin ablası
Ü. 144
ün (<E.T.ün <A.T. ü:n) ün, ses
ü. 117, 949, 950, 1018, 1914
ü.+i 785
ü.+ini 223
ür (<A.T. ü:r) yüksek
ü.+ge 1915
üst (<Tefsir üst) üst
ü.+ide 246, 248, 281, 572, 711, 712, 832, 2069, 2239
ü.+idin 2107
ü.+ige 287, 1177
üze (Orh.T. üze <üz+e) üzerine → ür, üzre
ü. 2100
üzmek (<E.T.üz-) koparmak, yolmak
ü.+ (tüg) 1820
üzre (<E.T. üz+re) üzerine → üze, ür
ü. 2057

V

vācib (<A.) dinen yapılması gerekli; yapılmaması farz derecesine yakın bulunan, yapıldığında sevap, terkedildiğinde azap gerektiren hüküm.
v. 473, 726, 747, 752, 765, 799, 816, 827, 1090, 1478, 1500, 1501, 1599, 1642, 1850, 1934, 1936, 1964, 2017, 2090, 2102, 2154
v.+ (bol-) 198, 772, 813, 1935, 1950
v.+ (ol-) 10, 448, 526, 726, 797, 807, 1030, 1146, 1161, 1161, 1465, 1621, 1937, 1946, 2034
v.+ (terk-i vācib) 1867
v.+dür 194, 194
v.+imes 1162, 1378
v.+in 1942
v.+ini 764, 1276
v.+irmes turur 1034
v.+ise 656
v.+ni 771, 1851, 1852
v.+te 2238
v.+tin 798
v.+turur 512, 1097, 1126, 1670, 2097
v.+tür 282, 792, 801, 966, 1129, 1130, 1160, 1736
vācibāt (<A.) yapılması gerekli şeyler → vācip
v. 300
vācibī (<A.) bir vacip
v. 1849
va'de (<A.) söz verme → va'īd
v.+ (āyet-i va'de vü va'īd: hem iyi hem de kötülükten uzaklaştırıcı şeyler vaat etme) 923

Marfat.com

vādī̄ (<A.) vadi
v.+de (baṭn-ı vādī̄) 2098
vāh (<A.) vah, yazık
v.+ (āh u vāh eyle-: inleyip sızlamak) 944
vaḥy (<A.) gizli söz; bir fikir veya emrin Allah tarafından peygamberlere ilham olunması
v. 105
va'īd (<A.) yıldırma, korkutma → va'de
v. 923
vāḳı' (<A.)meydana gelen, olan
v. 931, 1043
v.+ (māni'-i vāḳı') 2181
v.+ (ol-) 878, 1582, 1793
v.+dur 824, 993
vāḳıf (<A.) haberli, bilgili
v.+ (bol-) 2068
vaḳt (<A.) vakit, zaman; uygun zaman
v. 555, 556, 558, 559, 563, 564, 564, 619, 627, 628, 634, 634, 657, 665, 685, 694, 797, 801, 803, 1005, 1010, 1158, 1205, 1380, 1485, 1524, 1551, 1619, 1662, 1716, 1727, 1730, 1740, 1789, 1802, 1802, 1817, 1835, 1931, 1970, 1990, 2020, 2027, 2057, 2066, 2080, 2081, 2099, 2116, 2177, 2192, 2224, 2230, 2239, 2241
v.+ (dāḫil-i vaḳt-ı ṭavf) 1930
v.+ (vaḳt-ı cevāz) 2106
v.+ (vaḳt-ı ḫuften) 2082
v.+ (vaḳt-ı iḥrām) 1714
v.+ (vaḳt-ı namāz-ı pī̄şī̄n) 674
v.+ (vaḳt-ı pī̄şī̄n) 1070
v.+ (vaḳt-ı sebeb) 762
v.+ (vaḳt-ı ṣubḥ) 666
v.+ (vaḳt-ı taḥrī̄me) 767
v.+ (vaḳt-ı vuḳūf) 2093, 2095
v.+ (vaḳt-ı vücūb) 1155, 1163
v.+ (vaḳt-ı zevāl) 2056, 2057
v.+bardur 681
v.+da 1071, 1239
v.+ı 299, 664, 680, 682, 700, 713, 727, 727, 1000, 1071, 1164, 1669, 1717, 1728, 2006, 2127, 2169
v.+ıda 711, 768, 1109, 1229, 2065, 2071, 2088
v.+ıdın 2128
v.+ı durur 700
v.+ın 663, 672, 999
v.+ını 679, 1922, 1928
v.+ınıñg 1094
v.+lar 1705
v.+larda 684, 701, 1023, 1538, 1923
v.+larnı 1662
v.+nı 554
v.+nıñg 959, 1094, 1664
v.+nıñg durur 551
v.+ta 962, 1708, 1708
v.+ta (avval-ı vaḳt) 687
v.+tın irür 697
v.+tur (dāḫil-i vaḳt) 1928
vaḳtsız (<A.vaḳt+ T.+sız) vakitsiz
v. 663
vāriş (<A.) mirasçı
v. 2229
v.+ġa 2228
v.+ıġa 2215
v.+i 2218
v.+iġa 2224
vasaṭ (<A.) orta
v. 973
vaṣf (<A.) sıfat, nitelik
v. 75
v.+ (it-) 173
v.+ (vaṣf-ı baṣar) 79
v.+ (vaṣf-ı ḥaḳ) 67
v.+ (vaṣf-ı sem') 79
v.+ını 479
vāsıṭa (<A.)araç
v. 78, 678
vaṣiyyet (<A.) vasiyet, bir kişinin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey
v. 2218
v.+ (it-) 2215, 2223, 2227
v.+ (ḳıl-) 1599, 1599
v.+ni 2228
vaṣl (<A.) birleşme, ilişme
v.+nıñg 399
vaṭan (<A.) vatan
v.+ıda 1413
v.+ıdan 2227
v.+ıñg 976
vaṭy (<A.) çiftleşme
v. 1632, 1779, 2122
v.+ (ḳıl-) 1540
v.+ (ḳıldur-) 1540
v.+ (sā'ī̄-yi vaṭy) 1789

Marfat.com

v.+ (yit-) 1571
v.+bar 1789
vebāl (<A.) günah
v. 279
vech (<A.) biçim; yön, taraf
v. 579
v.+din 1770
v.+ġa 1753
v.+i 1750
v.+ni 1729
Ve'd-duhā (<A.) Kur'an'ın 93. suresi
V. 1217
V.+dur 1221
vedī'at (<A.) emanet
v. 1303
vehm (<A.) kuruntu
v.+i 1563
velī (<F.) fakat, ancak (cümle başı edatı)
v. 90, 447, 507, 1063, 1063, 1213, 1301, 1676, 1926, 2111, 2115
velī (<A.) Allah'a yakın olan, Allah'ın himayesine kavuşmuş kimse
v.+ise 1194
v.+lerdür 163
velīk (<F.ve+līk) ama, fakat, ancak (cümle başı edatı)
v. 569, 753, 1092, 1224, 1265
Ve'l-leyl (<A.)Kur'an'ın 92. suresi
V. 1220
Ve'ş-şems (<A.) Kur'an'ın 91. suresi
V. 1220
vezn (<A.) ağırlık
v. 1318, 1370
v.+i 390
v.+ini 391
vidā' (<A.) ayrılma, ayrılış
v.+ (eyle-) 2162
v.+ (it-) 1969
v.+ (ṭavāf-ı vidā')1949, 2155
vīrān (<F.) yıkık, yıkılmış
v.+ (bol-) 203
vitr (<A.) vitir (namazı) ki yatsı namazından sonra kılınması vacip olan üç rekatlık namaz
v. 683, 683, 691, 781, 2087
v.+de 1235
v.+dür 966
v.+ġa 1208
v.+ni 1203
v.+ni (it-) 1208
v.+ni (ḳıl-) 1228
vuḳū' (<A.) meydana gelme
v.+ (tap-) 815, 2195
vuḳūf (<A.) bilgi sahibi olma; durma, duruş; olduğu gibi kalma
v. 1935, 2055, 2090
v.+ (bol-) 2071, 2073
v.+ (it-) 2090
v.+ (ḳıl-) 1923, 2067, 2070, 2072, 2074, 2094
v.+ (vaḳt-ı vuḳūf) 2095
v.+irür (vaḳt-ı vuḳūf) 2093
v.+uñgdın 1785
vużū (<A.vużū') taharet, abdest; abdest alma
v. 520, 546, 605, 611, 623, 625, 1019, 1020, 1048, 1629, 2036
v.+ (eyle-) 542, 568
v.+ (farż-ı vużū) 569, 571
v.+ (ḳıl-) 539
v.+ (nāḳış-ı vużū) 410
v.+ (navāḳış-ı vużū) 539
v.+da 585, 610
v.+ġa 544, 550
v.+ge 625
v.+irür 661
v.+ları 549
v.+nı 957
vü (<F.) ve bağlama edatı) → u, ü
v. 30, 32, 43, 52, 58, 59, 60, 61, 120, 123, 145, 151, 207, 208, 223, 224, 299, 310, 336, 336, 336, 349, 351, 364, 370, 380, 404, 412, 435, 454, 462, 467, 493, 511, 553, 571, 625, 627, 646, 660, 664, 689, 700, 725, 734, 757, 763, 770, 867, 907, 918, 923, 925, 972, 992, 1051, 1133, 1148, 1159, 1169, 1170, 1172, 1235, 1247, 1255, 1289, 1308, 1316, 1346, 1364, 1397, 1406, 1415, 1416, 1421, 1421, 1423, 1423, 1439, 1464, 1473, 1477, 1490, 1586, 1608, 1608, 1612, 1618, 1651, 1654, 1661, 1663, 1706, 1707, 1721, 1728, 1738, 1782, 1783, 1796, 1810, 1822, 1861, 1898, 1898, 1899, 1899, 1915, 1937, 1957, 1960, 1972, 1975, 2026, 2034, 2098, 2114, 2118, 2149, 2195, 2207, 2211, 2232,

Marfat.com

2236, 2250, 2059
vü hem 149
vücūb (<A.) vacipler
v.+ (şarṭ-ı vücūb) 1645, 1646
v.+ (vaḳt-ı vücūb) 1163
v.+irür (vaḳt-ı vücūb) 1155
vücūd (<A.) var
v.+ (ol-: yaratılmak) 86
vücūh (<A.) şekiller, kurallar
v.+ (vücūh-ı edā-yı ḥac) 1712
vüs'at (<A.) fırsat, ferahlık
v. 1239
vüsṭā (<A.) orta
v.+ (cemre-i vüsṭā) 2139

Y

yā (<F.) ya, veya (karşılaştırma ve denkleştirme edatı, bağlama edatı görevlerinde)
y. 261, 262, 317, 329, 335, 338, 345, 423, 465, 474, 475, 475, 530, 530, 624, 639, 640, 641, 714, 733, 780, 819, 927, 936, 938, 938, 939, 1003, 1041, 1042, 1045, 1069, 1154, 1167, 1167, 1177, 1180, 1194, 1194, 1234, 1300, 1301, 1344, 1368, 1377, 1377, 1377, 1433, 1433, 1441, 1444, 1461, 1503, 1503, 1515, 1520, 1521, 1525, 1528, 1542, 1552, 1553, 1569, 1588, 1589, 1629, 1687, 1695, 1714, 1723, 1724, 1735, 1738, 1762, 1776, 1777, 1779, 1786, 1813, 1820, 1821, 1822, 1823, 1823, 1825, 1826, 1827, 1831, 1837, 1842, 1858, 1861, 1862, 1864, 1865, 1865, 1867, 1870, 1881, 1883, 1885, 1904, 1908, 1909, 1950, 1963, 1988, 2042, 2043, 2101, 2102, 2113, 2119, 2185, 2235, 2241
y.+ (ya .... ya .....) 211, 455, 1523
yā (<A.) ey! (seslenme edatı)
y. 274, 1068
yād (<F.) hafızada tutma; hatırlama, anma
y. 1237
y.+ (al-) 289, 391, 550, 1116, 1126, 1319, 1357, 1399, 1519, 1541, 1571, 1663, 1791, 1798, 1800, 1806, 1821, 1994, 2056
y.+ (it-) 960
y.+ (ḳıl-) 64, 175
y.+ (tut-) 383, 602, 609, 651, 826, 1004, 1022, 1105, 1430, 1545, 1938, 1998, 2036, 2244
y.+ı 95
yāft (<F.) bulaşmış
y. 656
yaġ (E.T. yaġ <A.T. yāġ) yağ → yaḳ
y. 1861
y.+ (mişl-i yaġ) 525
y.+ (tigür-) 1807
yaġ- (Uyg.T. yaġ-) yağmak
y.-sa 98
yaġın (yaġ-'n) yağmur → yamġur
y. 98
y.+ (yaġ-) 1262
yaġma- (<yaġ-ma-) yağmamak
y.-sa (yaġın) 1262
y.-sa (yamġur) 1256
yaḫ (<F.) buz
y. 227
yaḫşı (<yaḳış-ı <E.T. yaḳşı) iyi, güzel; doğru
y. 88, 89, 149, 165, 173, 174, 174, 175, 221, 242, 274, 903, 1049, 1088, 1117, 1117, 1797, 1798, 2096, 2111, 2137
y.+dur 90
y.+ġa 6
y.+ġadur 90
yaḫşılıḳ (<yaḫşı+lıḳ) iyilik, güzellik
y. 42, 127
y.+ḳa 175
yaḫşıraḳ (<yaḫşı+raḳ) daha güzel, daha iyi
y. 166, 687, 743, 1177
yāḫūd (<F.yā ḫōd) veya, ya da (karşılaştırma ve denkleştirme edatı)
y. 160, 329, 490, 1003, 1376, 1432, 1455, 1516, 1578, 1858, 1866
yaḳ (<E.T. yaġ) yağ → yaġ
y. 1528
yāḳūt (<A.) yakut
y.+ (mişl-i yāḳut) 2110
yal (D.L.T. yalıman < *yalı+man) çapul
y.+ını (ḳoy olturur yalı) 2236
yalañg (<Orh.T. yalañg) çıplak, açık
y. 913
y.+ (ayaḳ) 1984
y.+ (baş yalañg) 1705

Marfat.com

yalġan (<Uyg.T. yalġan) yalan
y. 1426
yalġuz (<E.T. yalaŋguz) yalnız
y. 1041, 1085, 1251, 1252, 1714, 2118, 2193
yaman (Uyg.T. yaman) kötü
y. 6, 88, 89, 90, 113, 420, 1049, 1968
y.+irmes 456
yamanlıġ (<yaman+lıḳ) kötülük → yamanlıḳ
y. 42
y.+ıdur (yamanlıġıdur) 1658
yamġur (<yaġ-mur) yağmur → yağın
y. 1044, 1532
y.+ (yaġ-) 1256
y.+ı 96
yan (<E.T. yan <A.T. yān) yan, yan taraf
y. 1061
y.+dın 1119
y.+ġa 810, 871
y.+ıda 367
y.+ınŋdın 603
y.+ını 460
yan- (<E.T. yan-) dönmek
y.-ġa sin 1119
y.-mayın 1694
yana (<yan-a<E.T. yana) yine; ve; ayrıca
y. 39, 41, 42, 43, 50, 69, 75, 79, 83, 93, 105, 110, 110, 117, 120, 120, 122, 168, 188, 189, 206, 207, 207, 214, 232, 238, 245, 265, 278, 279, 283, 284, 286, 300, 303, 304, 312, 318, 353, 353, 364, 409, 415, 434, 438, 443, 454, 480, 483, 484, 494, 503, 504, 505, 506, 514, 533, 538, 542, 543, 543, 547, 548, 549, 551, 564, 590, 599, 638, 648, 650, 654, 660, 662, 669, 674, 694, 709, 736, 745, 749, 769, 772, 773, 774, 781, 784, 799, 800, 807, 811, 816, 817, 819, 829, 833, 834, 851, 869, 883, 885, 886, 887, 892, 893, 893, 897, 899, 899, 903, 905, 905, 909, 911, 911, 912, 912, 913, 915, 917, 918, 922, 922, 941, 942, 943, 944, 948, 949, 951, 952, 954, 955, 960, 964, 966, 968, 986, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1025, 1025, 1044, 1045, 1046, 1046, 1047, 1047, 1048, 1051, 1058, 1064, 1069, 1070, 1072, 1073, 1078, 1083, 1098, 1099, 1101, 1103, 1103, 1104, 1105, 1107, 1135, 1136, 1140, 1148, 1160, 1178, 1179, 1181, 1188, 1189, 1191, 1196, 1209, 1211, 1212, 1218, 1220, 1226, 1234, 1235, 1235, 1254, 1256, 1267, 1279, 1291, 1294, 1296, 1303, 1305, 1307, 1314, 1315, 1325, 1344, 1352, 1354, 1390, 1393, 1395, 1396, 1397, 1411, 1415, 1416, 1442, 1466, 1477, 1478, 1478, 1482, 1490, 1502, 1514, 1549, 1550, 1555, 1557, 1558, 1588, 1590, 1592, 1593, 1603, 1610, 1610, 1611, 1612, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1634, 1643, 1650, 1652, 1654, 1655, 1658, 1662, 1663, 1664, 1666, 1674, 1677, 1685, 1690, 1693, 1710, 1721, 1723, 1732, 1744, 1752, 1753, 1758, 1765, 1769, 1774, 1784, 1806, 1808, 1824, 1836, 1838, 1842, 1844, 1846, 1847, 1849, 1852, 1864, 1898, 1913, 1928, 1940, 1950, 1956, 1964, 1975, 1994, 2000, 2016, 2021, 2027, 2033, 2034, 2037, 2050, 2053, 2059, 2071, 2088, 2127, 2138, 2139, 2143, 2169, 2180, 2200, 2220
yaŋġı (<E.T. yaŋġı) yeni
y. 1706
yaŋġıl- (<E.T.yaŋ-'l-) yanılmak
y.-dınŋ 1426
y.-ġay sin 2072
y.-ıp 723
ya'nī (<A.) yani, demek
y. 575
yaŋġla (<E.T. yaŋgala) yine
y. 1332
yaŋġlıġ (yaŋ+lıġ <Uyg.T. yaŋ) gibi (benzetme edatı)
y. 336, 423, 521, 812, 849, 1261, 1321, 1509, 1689, 1786, 1841, 2182, 2245
yap- (<Uyg.T. yap-) örtmek, kapatmak
y.-ġıl (aġzınŋnı yap-) 896
y.-ḳaylar ('afv ẕeyli yap-) 2258
y.-ḳıl (aġız) 852
y.-sa (baş) 1818
y.-sun (baş) 2169
yapıl- (<yap-'l-) örtünmek

Marfat.com

y.-sa 1819
y.-ur (1) 1839
yapınç (<yap-ın-ç) örtünme
y.+ı 381, 384
yapıştur- (<yap-ış-tur-) birleştirmek
y.-ġıl (barmaḳlarınṉ) 856
yapmaġlıḳ (<yap-maḳ+lıḳ) örtme
y. 384
yapmaḳ (<yap-maḳ) örtmek, kapatmak
y. 378
y.+ (ağız u köz yap-) 896
y.+ı (yapmaġı) 376, 380
yapuḳ (yap-uḳ) örtü
y. 617
yapuş- (<yap-ᵘş-) yapışmak
y.-sa 880
yār (<F.) dost, tanıdık
y. 57, 173, 451, 741, 766, 892, 981, 1062, 1091, 1151, 1286, 1318, 1557, 1566, 1567, 1583, 1618, 1803, 1803, 2149, 2196
y.+ını 174
yaraş- (Uyg.T. yara-ş-) yakışmak, uygun düşmek
y.-a 270
yarat- (<E.T.yara-t- < yāra-) yaratmak
y.-ḳandur 55
yarım (<E.T. yarım < A.T.yār-ᵗm) yarım; orta
y. 1311, 1319
y.+ıda (tün yarımı) 1223
yarlıḳ (<E.T. yarlıġ) buyruk
y. 139
yarlıḳa- (yarlıḳ+a-) bağışlamak
y.-r 91
yarmaḳ (<D.L.T. yarmaḳ) para
y. 1653
yaru- (<Uyg.T. yaru-) aydınlanmak, parlamak
y.-ġunça 1922
y.-sa (kündüz) 2096
aruġluḳ (<yaru-ġ+luḳ) parlaklık, aydınlık
y.+ı (yaruġluġı) 670
aruḳ (<yaru-ḳ) aydınlık, parlak
y. 669
y.+ (bol-) 81
y.+dur 667
ırut- (<yaru-t-) aydınlatmak
y.-sa 1155
Yāsīn (<A.) Kur'an'ın 36b suresi
Y. 1233
yassılıḳ (<yas-ı+lıḳ <E.T. yası <*yāsı) yassılıg, genişlik
y.+ı (yassılığı) 392
yaş (<E.T. yaş <A.T. yāş) yaş, ömür
y.+ıdın 1589
y.+ıġa 1342, 1347, 1348, 1351, 1362
y.+ıġa (yit-) 1352
y.+ını 1168
y.+ınṉ 1168
yaşa- (<yaş+a-) yaşamak
y.-r (1) 1341, 1343
yaşur- (Uyg.T. yaş-ur-) gizlemek
y.-ur 2247
yat- (<E.T. yat-) yatmak
y.-ıp 740
y.-ḳıl 1015, 1925
yāver (<F.) yardımcı
y. 57
yavuḳ (<E.T.yaġu-ḳ) yakın
y. 1038, 1060, 1702, 1977, 1986
y.+ (bol-) 81
y.+ (tur-) 2070
y.+ıda (yavuġıda) 2092, 2134
yavuklaş- (<yavuḳ+la-ş-) yakınlaşmak
y.-sa 228
yavuş- (yavu-ş-) yakınlaşmak, yaklaşmak
y.-sa 1980, 2056
yayaḳ (<E.T. yadaġ) yaya
y. 1652, 1914, 1924, 2049
yaz (<A.T. yāz) ilk bahar
y. 565, 1619
y.+ (yaz-ı pīşīn) 686
yazı (E.T. yaz-ı <A.T. yā-) ova
y. 1310
y.+da 991, 992
y.+ġa 1258
yek (<F.) tek
y. 1383, 1626
yeksān (<F.yek-sān) bir; her zaman; düz
y. 19, 88, 210
yelmelem (<A.yelemlem ö.i.) Hac için Yemen ve Hindistan tarafından gelenlerin mîkâtı olup, Mekke'ye yaklaşık 54 km. uzaklıktadır.
y.+bar 1684
Yemen (<A. ö.i.) Arap yarımadasının güney batı tarafındaki bölge

Marfat.com

Y. 1684
yeñg (<D.L.T. yėñg <A.T. yė:ñg) giysi kolu
y.+de 895
yevm (<A.) gün
y. 1503, 1603, 1614
y.+i 1619
y.+ler 1619
yıġ- (<E.T. yıġ-) yığmak
y.-ar 1403
yıġaç (<E.T. ıġaç <A.T. *ī+ġaç) 1. ağaç
y. 361, 435, 456, 588, 1444, 1449
y.+ın 1906
2. uzunluk ölçüsü birimi
y. 974, 975
yıġıl- (<yıġ-'l-) toplanmak
y.-ġanlar 1258
y.+ıp 1258
y.-sañg 547
yıġılmaḳ (<yıġ-'l-maḳ) toplanmak
y.+ḳa 1259
yıġıştur- (<yıġ-'ş-tur-) toplamak, bir araya getirmek
y.-sam 18
y.-sañg 134, 326
yıġla- (<E.T. yıġla- <A.T. īġla-) ağlamak
y.-ban 2162
y.-sañg 950
yıḳıl- (<D.L.T. yıḳ-'l-) yıkılmak, düşmek
y.-a 253
y.-ġay 255
y.-ıp 255
yıl (<E.T. yıl) yıl, sene
y. 1287, 1287, 1288, 1289, 1290, 1371, 1373, 1379, 1608, 2071, 2255
y.+da 2226
y.+dağı 1614
y.+dın 1311
y.+ġaça 1666
y.+irür 1288
y.+lar 8, 242, 561
y.+nıñg 1138
yılan (E.T. yılan) yılan
y. 879, 1898
yıraḳ (E.T. ıraḳ) uzak
y. 635, 866, 880, 1039, 2102
y.+ (bol-) 81
y.+ (ol-) 704, 1038
y.+ (tut-) 955
yırtuḳ (<D.L.T. yırt-uḳ) yırtık
y. 620
yi- (<E.T. yė- <A.T. yė:) yemek, çekmek, bozmak (y.f.)
y.-ben 74
y.-gen 985
y.-genige 1587
y.-gey (çomaḳ) 222
y.-gey (endūh) 908, 924
y.-gey (ḥasret) 1035
y.-gey (ni ġuṣṣa yi-) 218
y.-gey (rūze) 1585
y.-gil 1128
y.-rler (rūze) 1590
y.-se 350, 440, 1521, 1522, 1537, 1542, 1558, 1622, 1896
y.-se (ḫarāc) 1467
y.-se (rūze) 1555, 1584, 1591, 1593, 1741
y.-seler (rūze) 1595
y.-señg 1525, 1535, 2243
y.-señgiz 1523
y.-sün (rūze) 1589
yiber- (<ıdu bir-) göndermek
y. 2184
y.-ür 1671, 2185, 2221
yiginğ hafif
y.+ni 911
yigirme (<E.T. yigirme) 20, yirmi (sayı sözü)
y. 1150
y.+din 1320, 1346
y.+dür 1317
yigirme biş 25, yirmi beş (sayı sözü)
y.+ise 1347
yigirme iki 22, yirmi iki (sayı sözü)
y.+durur 765
yigirme toḳuz 29, yirmi dokuz (sayı sözü)
y. 1480
yigit (<Uyg.T. yigit) yiğit
y. 607, 754, 923, 938
yigülük (<yi-gü+lük) yenilecek, yiyecek
y. 1121, 1133
y.+imes 453
yil (<E.T. yėl <A.T.yė:l) yel, rüzgâr
y. 251, 1044, 1254
y.+ge 106
y.+i 98
yil- (Uyg.T. yīl- <A.T. ye:l-)

Marfat.com

esmek
y.-ip 338
y.-se 98
yilpimeklik (D.L.T. yėlpe-) yelpazelenme
y. 910
yime- (<yi-me-) yememek, bozmamak (y.f.)
y.- (rūze) 1582
y.-sün 1491
yimek (<yi-mek) yemek
y. 736, 1473, 1623
y.+leridin 1121
y.+turur 949
yir (E.T. yėr) yer; yer yüzü
y. 53, 87, 99, 270, 307, 358, 362, 532, 685, 858, 1089, 1249, 1308, 1310, 1438, 1439, 1440, 1457, 1464, 1819, 1848, 1878, 1879, 1900, 2091, 2110
y.+ (yir-i pāk) 357
y.+çe 613
y.+de 356, 361, 365, 367, 774, 836, 837, 862, 918, 918, 923, 924, 1018, 1249, 1250, 1440, 1462, 1495, 1495, 1877, 1936, 2012, 2012, 2013, 2019, 2026, 2030, 2089, 2092, 2094
y.+dedür 361
y.+din 258, 540, 575, 758, 866, 947, 1315, 1438, 1682, 1682, 2138
y.+ġa 1700
y.+ge 96, 358, 465, 755, 756, 800, 844, 845, 861, 863, 894, 898, 1779, 1779, 1979, 2091, 2107, 2108
y.+i 153, 220, 319, 322, 325, 357, 646, 2015
y.+içe 620
y.+ide 302, 730, 1690, 1934, 2240
y.+idin 345, 345, 486, 628, 1699, 1752, 2221
y.+i durur 578, 2010
y.+ige 549, 604, 604, 802, 1174, 1461, 1540, 1697
y.+in 1466
y.+ini 227, 249, 296, 1823
y.+inĝ 409, 410, 542, 553
y.+inĝde 445
y.+leride 273, 771
y.+leridin 542
y.+lerige 526, 1697
y.+ni 359
y.+ninĝ 355
yirlik (<yir+lig) yerli
y. 706, 707
yit- (<E.T. yėt-) ulaşmak, erişmek; kaybolmak, yok olmak
y. 1177, 2000, 2009
y.-er 246, 259, 264, 272, 325, 422, 704, 782, 823, 1979
y.-eri 1982
y.-güçe 1122
y.-ip 254
y.-ke sin 1076
y.-ken (yaşıġa) 1352
y.-kende 2007
y.-kenidin 2254
y.-key 243, 261, 1387, 1527, 1853, 2189, 2215
y.-key biz 269
y.-key sin 1208
y.-kil 2029
y.-mes 431, 1409
y.-se 639, 785, 802, 987, 1139, 1285, 1340, 1521, 1534, 1598, 1653, 1890, 1977, 2220, 2225
y.-se (vaṭy) 1571
y.-seng 797, 801, 1702
y.-ti 18, 147, 152, 339, 358, 387
y.-tim (murādıma) 291
y.-ting 1082
yitinçi (<yiti+nç+i) 7., yedinci (sıra sayı sözü)
y. 1820
yitiş- (<yit-^{i}ş-) yetişmek, ulaşmak
y.-kende 1725, 1986, 2055
y.-se 630, 1330, 1334, 1343, 1461, 2217
y.-seng 800
y.-ting 1110
y.-ür 1333
yitişme- (<yit-^{i}ş-) yetişmese
y.-se 528
y.-seng 1087
yitkür- (<yit-kür-) ulaştırmak, değdirmek
y.-gil 515, 600, 1393
y.-üp 534, 1575
y.-ür 106
yitkürmek (<yit-kür-mek) değdirmek
y. 534

Marfat.com

yitme- (<yit-me-) ulaşmamak; yok olmamak
y.-gen (bol-) 1362
y.-genge 152
y.-se 1594
y.-seŋ 1028
yitmek (<yit-mek) ulaşmak
y. 526
yitmiş (<A.T. yė:tmiş) 70, yetmiş (sayı sözü)
y. 1943
yitmiş altı 76, yetmiş altı (sayı sözü)
y.+da 1351
yitti (<E.T. yeti <A.T.yė:ti) 7, yedi (sayı sözü)
y. 147, 321, 506, 844, 1167, 1323, 1681, 1721, 1741, 1931, 1941, 1944, 1945, 1948, 1955, 2009, 2010, 2017, 2034, 2040, 2045, 2119, 2134, 2138, 2156
y.+bar 65
y.+din 66, 2103
y.+ni 845
y.+sin 766
yitti yüz yigirme 720, yedi yüz yirmi (sayı sözü)
y. 1153
yiyil- (<yiy-^{i}l-)yenilmek
y.-ür (: dince yenmesi mübah olan) 420
yoḳ (<Orh.T.yoḳ <A.T. yō-ḳ) yok
y. 56, 493, 507, 550, 628, 696, 740, 796, 825, 895, 1039, 1144, 1300, 1302, 1306, 1362, 1467, 1499, 1522, 1538, 1568, 1584, 1755, 1768, 1829, 1949
y.+ (ḥisāb) 2108
y.+ise 1207, 1248, 1358, 1703, 1749
y.+tur 57, 57, 82, 351, 500, 564, 1404, 1445, 1535, 1537
y.+turur 664, 1304, 1449, 2084
yoḳarı (<E.T. yoḳ-ḳaru) yukarı → yoḳḳarı
y. 918
yoḳḳarı (<E.T. yoḳ-ḳaru) yukarı → yoḳarı
y. 597, 598, 890, 1597, 2027
y.+ġa 612, 1416, 1418
yoḳsa (<E.T. yoḳ er-se) aksi taktirde, ancak; ya da (cümle başı edatı; karşılaştırma ve denkleştirme edatı)
y. 158, 242, 392, 405, 988, 1360, 1554, 2239
yol (<E.T. yol <A.T. yōl) yol; işleyiş, iş, usul
y. 59, 59, 127, 475, 628, 925, 948, 982, 1119, 1658, 1658, 1660, 2054, 2107
y. 1198, 1784
y.+ (tap-) 130
y.+da 12, 108, 1659, 1970, 2219, 2237
y.+ġa 831
y.+ġa (tüş-) 1693
y.+ı 970, 972
y.+ıda 1170
y.+ıġa 1678
y.+ıġa (ḥaḳ) 1422
y.+ıġa (ḥaḳ yolı) 2231
y.+ını 360, 1469, 1637
y.+lar 860
y.+nı 11, 146, 1659
yolçısız (<E.T. yol+çı+sız) yolcusuz
y. 11
yolı (<E.T. yol+ı) kez, defa
y.+ (bir yolı) 716, 945, 1728
yolmaḳ (<E.T. yol-maḳ <*yō-) yolmak
y. 1861
yon- (<*yo-n-) yolmak
y.-sa 1871
yosunluḳ (<Mog. yosun+ T. +luḳ) tarz, şekil
y.+ (bu yosunluḳ) 421, 1185, 1854
y.+ (ni yosunluḳ) 427, 648, 708, 1229, 1833, 1837, 2019, 2183, 2208
yörü- (<E.T. yorı- <A.T. yōrı-) yürümek
y. 475, 1989, 2028, 2029
y.-gil 2031
y.-meste 982
y.-p 253, 1310
y.-r (1) 628, 992, 1307
y.-rler 1308
y.-rüŋde 1960
y.-seŋ 948
y.-sün 530
yörümek (<yörü-mek) yürümek
y.+turur 948
yörüş (<yörü-ş) yürüyüş
y.+i 972
yu- (<E.T. yu- <A.T. yū-) yıkamak, temizlemek
y. 346, 434, 463, 467, 571, 593, 625

y.-ban 436
y.-ġay sin 428
y.-ġıl 314, 404, 427, 446, 519, 570, 587, 605, 627
y.-ġunça 471
y.-p 469
y.-r 468
y.-rda 603
y.-rdın 451
y.-r iseng 314, 346
y.-rnı 462
y.-sang 327, 342, 465
y.-sun 478
yudurma- (<yu-dur-ma-) yıkatmamak
y. 389
yuḳma- (<D.L.T. yuḳ-ma-) bulamamak, geçmemek
y.-sa 402
yulduz(<Uyg.T. yultuz<* ʸal+tuz) yıldız
y.+ça 265
yum- (<D.L.T. yum-) yummak, kapatmak
y.-ġuça (köz) 77
y.-up (köz) 77
yuma- (<yu-ma-) yıkamamak
y.-ġannı 1706
y.-ġıl 470
y.-sun 315
yumaḳ(<yu-maḳ) yıkamak
y. 428, 448, 512, 631, 1533
y.+ı (yumaġı) 581
y.+ını (yumaġını) 430
y.+larda 517
y.+ta 470
y.+tur 570
yumurtḳa (<yum-ur-t+ḳa) yumurta
y. 1892
yuvdur- (<yuv-dur <yū-) yıkatmak
y. 389
yut- (<A.T. yūt-) yutmak
y.-arda 1576
y.-key 1530
y.-sang 1573, 1574, 1575
yutal (*<yut- + Mog. -al) öksürük
y. 474
y.+ıng 852
yutalmek (<yut-a-l-mek) öksürmek
y. 952
yutmaġlıḳ (<yut-maḳ-lıḳ) yutma
y. 901
yutmaḳ (<yut-maḳ) yutmak
y. 1577
yuyul- (<yuy-ᵘl-) yıkanmak
y.-ġay 267
y.-sa 421
y.-ur 421
y.-ur (ʻużv) 581, 582, 593
y.-urġa 593
yüdkemek (<D.L.T. yüḍ-) yüklemek, bindirmek
y.+(ayaġdın ayaḳ yüdke-) 897
yügür- (<Orh.T. yügür-) koşmak
y. 1041, 1961
y.-üp 911, 2005
y.-ür (1) 2006
y.-ürge 1959
yügürmek (<yügür-mek) koşmak
y.+te 2030
yük (<E.T. yük < yü-k) yük
y. 1308
yüklemek (<yük+le-mek) yüklemek
y.+tin 2234
yüz (<A.T. yü:z) yüz
y. 378, 570, 572, 849, 871, 879, 953, 2160
y.+durur 579
y.+ge 576
y.+i 573
y.+ini 703, 704, 1818
y.+irür 577
y.+ni (-ġa yüz ḳıl-) 710, 713
y.+ni (ḳıl-) 2099
y.+üng 578
y.+ünge 607, 651
y.+üngni 1019
y.+üngni (ḳıbleġa ḳıl-) 2032
yüz(1) (<A.T. yü:z) 100, yüz (sayı sözü)
y. 12, 25, 182, 323, 574, 1318
y.+ge 1338
yüz siksen 180, yüz seksen (sayı sözü)
y. 1152
yüz tümen on binlerce, pek çok
y.+ 226, 268
yüz yigirme 120, yüzyirmi (sayı sözü)
y.+çe 1354
yüz yigirme bir 121, yüz yirmi bir (sayı sözü)
y. 1335, 1336
yüz yigirme sikkiz 128, yüz yirmi sekiz

Marfat.com

(sayı sözü)
y.+idi 2255

Z/Ẕ/Ż/Ẓ

żabṭ (<A.) anlama, kavrama
ż.+ (ḳıl-) 19, 720
zād (<A.) azık
z. 1671
ża'f (<A.) zayıflık, kuvvetsizlik
ż. 1591
za'ferān (<A.) safran
z. 1796
ża'flıḳ (<A.ża'f+ T.+lıḳ) zayıf
ż. 252
zāhid (<A.) dinin emirlerini yerine getirip yasaklarından sakınan
z.+ (bol-) 211
zāhidī (<A.zāhid+ F.ī) bir zahid
z.+ġa 91
ẓāhir (<A.) görünen; belli, açık
ẓ. 459, 722
ẓ.+ (bol-) 540
ẓ.+ (eyle-) 1975
ẓ.+ (igenni) 459
ẓ.+ (it-) 156, 185
ẓ.+ (ol-) 159, 572, 573, 710, 1524
ẓ.+ (ẓāhir) 490
ẓ.+durur 71
ẓ.+dür 1338
ẓ.+imes 1388
zaḥmetī (<A.) bir zahmet
z. 639
ẕākir (<A.) zikreden, anan
ẕ.+ (bol-) 503
ẕ.+ (it-) 1079
ẕ.+ (ol-) 8
ẓālim (<A.) zalim, haksızlık eden
ẓ.+dür 196
ẓālimī (<A.) bir zalim
ẓ.+ (bol-) 211
żam (<A.żamm) ekleme → żamm
ż.+ (ḳıl-) 776, 778
zamān (<A.) zaman
z. 147, 402, 529, 706, 720, 977, 1388, 1404, 2076, 2093, 2129, 2153, 2157, 2219
z.+dur 1674
żamīr (<A.) kalp, gönül
ż.+din 38, 47
żamm (<A.żamm) ekleme → żam
ż.+ı 779
zār (<F.) inilti, perişan halli
z. 2162
żarar (<A.) bozulma, zarar
ż.+ (ni żarar) 608
ẓarf (<A.) kap
ẓ. 1432
ẓ.+lar 265
zārī (<A.)inleme
z. 2026
z.+ (ḳıl-) 2162
żarūr (<A.) gerekli, mecbur
ż. 1135
ż.+ irdi 17
ż.+ise 608
żarūrat (<A.) gereklilik, zorunluluk
ż.+tur 374, 1134
żarūrī (<A.) zorunlu
ż. 1137
ż.+din 1138
żarūriyyāt (<A.) zorunlu işler
ż. 1132
ẕāt (<A.) öz, kendi
ẕ.+ı 60, 61
zātü 'ırk (<A.ö.i.) Hacda Irak yönünden gelenlerin mîkâtıdır. Mekke'ye uzaklığı yaklaşık 94 km.'dir.
Z. 1685
żāyi' (<A.) zarar, ziyan; yitik
ż. 2247
zāyil (<A.zā'il) sona eren, geçen
z.+ (bol-) 2189
z.+ (it-) 458, 519
z.+ (ol-) 544
ẕibḥ (<A.) boğazlama, kesme
ẕ. 1745, 1747
ẕ.+ (eyle-) 1175, 1742, 1857, 2184
ẕ.+ (it-) 1177, 1880, 2191
ẕ.+ (ḳıl-) 1743, 1747, 2239, 2240
ẕ.+ (ẕibḥ-i devrān) 1746
ẕ.+ (ẕibḥ-i ġayr-ı naḥr) 2242
ẕ.+din 1738, 1743
ẕ.+ġa 1739
ẕ.+inĝ 1177
Zebūr (<A.ö.i.) Dört kutsal kitaptan Hz. Davut'a indirilenin adı
Z. 119

Marfat.com

zekāt (<A.) İslâmın beş şartından biri olan mal ve paranın temizliğinin ve helalliğinin korunması amacıyla Allah için belirli oranlarda verilmesi, zekat.
z. 29, 1159, 1280, 1284, 1292, 1294, 1304, 1311, 1330, 1331, 1333, 1335, 1362, 1364, 1373, 1378, 1379, 1381, 1403, 1413, 1414, 1418, 1423, 1424, 1424, 1425, 1428, 1437, 2200
z.+ (bir-) 1411, 1422
z.+ (māl-ı zekāt) 1313, 1359
z.+ (māni'-i zekāt) 1290
z.+ (müstaḥaḳ-ı zekāt) 1410
z.+ı 1321, 1345, 1431
z.+ın 1315, 1319, 1341, 1343, 1356, 1438
z.+ını 1328, 1339, 1357, 1358, 1367, 1374, 1379, 1382
z.+ını (bir-) 1312, 1445
z.+ınğ 1427
z.+ınğnı 1436
z.+ınğnı (bir-) 1434
z.+nı 32, 1291

ẕeker (<A.) penis, erkeklik uzvu
ẕ.+i 549

zemīn (<A.)yer
z.+ (bar-ı zemīn) 1688

zemzem (<A.) Kâbe civarında bir kuyu ve bu kuyudan çıkarılan su
z.+ ('azīmet-i zemzem) 2157

ẕerre (<A.) zerre, çok ufak parça
ẕ. 97

zevāl (<A.) öğlen
z. 1113
z.+ (vaḳt-ı zevāl) 2056, 2057

zevāyid (<A.zevā'id) fazlalıklar
z. 1099

zevḳ (<A.) zevk, haz alma
z. 153

ẕeyl (<A.) etek
ẕ.+ini ('afv ẕeyli yap-) 2258

zeyn (<A.) süs, bezek
z.+ (zīnet ü zeyn bir-) 169

ẕikr (<A.) zikir, anma; bildirme
ẕ. 886
ẕ.+ (eyle-) 698, 966, 1154, 1487, 1554, 1887, 1887, 1963
ẕ.+ (ḳıl-) 2144
ẕ.+ (ẕikr-i ḥaḳ) 1072

ẕi'l-ḥicce (<A.) Arap aylarının on ikincisi, kurban ayı → ẕü'l-ḥicce
ẕ. 2045
ẕ.+din 1617

ẕi'l-ḳa'de (<A.) Arap aylarının on birincisi
ẕ. 1663

ẕilletī (<A.) alçaklık, aşağılık
ẕ. 130

żimār (<A.) belirsiz bir şey
ż. 1299

ẕimme(<A.) zimmet, koruma
ẕ.+side 1301
ẕ.+siġadur 1293

ẕimmī (<A.) İslâm devletinin koruması ve uyruğu altındaki gayrımüslimler
ẕ. 1259
ẕ.+ (kāfir-i ẕimmī) 1383

zinde (<F.) diri
z.+ (ḳıl-) 233

zīnet (<A.) süs
z.+ (zīnet ü zeyn bir-) 169

zīnhār (<F.) sakın, aslâ, aman; muhakkak
z. 340, 451, 461, 741, 820

zirā'at (<A.) tarım
z.+ka 1461

ziyād (<A.) çok, fazla
z. 853
z.+ (bol-) 497, 1650
z.+ (ḳıl-) 1022

ziyāde(<A.) fazla
z.+sin 1360

ziyāfet(<A.) misafire yedirip içirme, ziyafet
z.+ (ḳıl-) 1179

ziyān (<A.) zarar
z. 1568
z.+ (bir-) 527, 661, 2173
z.+ (it-) 639, 1527

ziyārat(<A.) ziyaret
z. 1845, 1927
z.+ (ṭavāfı) 2123, 2176
z.+ (ṭavf-ı ziyārat) 1838

ẓuhr (<A.) öğlen (namazı)
ẓ. 914, 1083, 1085, 1240, 2045, 2050
ẓ.+ (öt-) 2066
ẓ.+da 1085
ẓ.+nı 2061
ẓ.+unğ 1087

ẓulm (<A.) adaletsizlik, haksızlık, zulüm

Marfat.com

ẓ. 182
ẓ.+ (bol-) 1659
ẓ.+imestür 92

zūr (<F.) güç
z. 225

zühd (<A.) her türlü dünyevî zevke karşı koyarak, yasaklardan sakınıp kendini ibadete verme
z. 88

ẕü'l-celāl (<A.) ululuk sahibi, yüce Allah
ẕ. 3

ẕü'l-ḥicce (<A.)Arap aylarının on ikincisi, kurban ayı → ẕi'l-ḥicce
ẕ. 1921
ẕ.+ning 1664

Ẕü'l-Ḫuleyfe (<A.ö.i.) Mekke'ye Medine üzerinden gelenlerin mîkâtıdır. Medine'ye yaklaşık 10 km., Mekke'ye 450 km. uzaklıktadır.
Z. 1683

KAYNAKÇA

ABDULLAYEV, Fattah (1961), *Özbek Tiliniñ Horezm Şevaları*, Taşkent.

AKA, Prof.Dr. İsmail (2002), "Timurlular", *Türkler*, 8. Cilt, Ankara: 517-533.

AKÜN, Ömer Faruk (1991), "Bâbür", *İslâm Ansiklopedisi*, C.4, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, İstanbul: 395-400.

ALIŞIK, Yard. Doç. Dr. Gülşen Seyhan (2002), *Nâm-ı Hak*, İstanbul.

ALPARGU, Prof. Dr. Mehmet (2002), "Türkistan Hanlıkları", *Türkler*, 8. Cilt, Ankara: 557-605.

ALPARSLAN, Ali (1976), "Babur'un İcad Ettiği «Baburî Yazısı» ve Onunla Yazılmış Olan Kur'an I", *Türkiyat Mecmuası*, C.XIX, İstanbul: 207-211

ALLWORTH, Edvard A. (1990), The Modern Uzbeks, Stanford, Californa.

ARAT, Reşit Rahmeti (1961), "Batman", *İA*., 2. Cilt, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: 342-344.

ARAT, Reşit Rahmeti (Haz.: K. Eraslan, O. F. Sertkaya, N. Yüce, 1979), *Kutadgu Bilig III İndeks*, Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü Yayını: 8, İstanbul.

ARAT, Reşit Rahmeti (1985) *Baburnâme*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.

ATA, Aysu (1997), *Nāṣırü'd-dīn bin Burhānü'd-dīn Rabġuzī: Ḳıṣasü'l-Enbiyā (Peygamberler kıssası)*, I. Cilt: Giriş-Metin-Tıpkıbasım, II. Cilt: Dizin, Ankara.

ATALAY, Besim(1986), *Divanü Lûgati-it-Türk Dizini "Endeks" IV*, TDK Yayını, Ankara.

AZİMCANOVA, S. (1963), "Nekotorıye Ekonomiçeskiye Vzglyadı Z.M. Babura.İzlojeniye v Mubayine", *Trudı XXV Mejdunaradnogo Kongressa Boctokovedov*, III, Moskva: 203-208.

BABUR, Zahiriddin Muhammad (1993), *Kitabu-s-salat*, (Hazırlayan: Emir Feyzulla, Saidbek Hasan, Alibek Rustem), Abdulla Kadiri namıdagi halk merası neşriyatı, Taşkent.

BĀBUR, Ẓahīr al-dīn Muḥammed (Haz.: Eiji Mano 1995), Nakanishi Printing co., ltd., Kyoto Japan.

BABUR, Zahiriddin Muhammad, (Haz.:Saidbek Hasan ve Hamidbek Hasan, 2000), Mübeyyin, Taşkent.

BABURA, Zahir Ed-din Muhammad (Haz.İ.V Steblevai, 1972), *Traktat ob Aruze*: faksimile rukopisi, Moskva.

BAĞCI , Yard.Doç.Dr. Serpil (1993), "Takdim Minyatürlerinde Farklı Bir Konu: Süleyman Peygamber'in Divanı", *"Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar" Güner İnal'a Armağan*, Hacettepe Ühiversitesi, Ankara: 35-53.

BARDAKÇI, Yrd.Doç.Dr. M. Necmeddin (2002), "Şâh-ı Nakşbend ve Türk Dünyasındaki Etkileri", *Türkler*, 5. Cilt, Ankara: 552-560.

BARUTÇU- ÖZÖNDER, Sema (1996), 'Alī Şīr Nevāyī: *Muḥākemetü'l-Luġateyn*, TDK Yay., Ankara.

BEL, Alfred (1962), "Sâ'", İA, 10. Cilt, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: 1.

Marfat.com

BEVERIDGE, Annette Susannah (1905), *The Bábur-náma*, London.

BEVERIDGE, Annette Susannah (1969*), The Bābur-nāma in English* (Memoirs of Bābur) Trnaslated from the original Turki Text of Zahira'd-dīn Muḥammad Bābur Pādshah Ghāzī, Reprinted London.

BEVERIDGE, A.S.(1923) "Further Notes on Baburiana. II. Paternal Counsels Attributed to Babur in a Bhopal MS.", *JRAS*: 75-82.

BEREZİN, İ. (1857), *Turetskaya Hrestomatiya*, Cilt I, Imprimerie De L'Université, Kazan: 226-272.

BİLKAN, Ali Fuat (2001), *Risâle-i Vâlidiyye Tercümesi*, Kitabevi, İstanbul.

BLOCHET, E (1933), *Catalogue des manuscrits turcs de la biblioteque Nationale de Paris*, t. II, Supplément,Paris.

BODROGLİGETİ, A.J.E. (1972), "Islamic Terms in Eastern Middle Turkic", *Acta Orientalia Academia Scientiarum Hungaricae*, Tomus XXV: 355-367.

BODROGLİGETİ, A.J.E. (1972), "The Fragments of the Cavāhirü'l-Asrār", Central Asiatic Journal, Vol. XVI, Wiesbaden: 290-303.

BODROGLİGETİ, A.J.E. (1974), "Aḥmad's Baraq-nāma: A Central Asian Islamic Work in Eastern Middle Turkic", Central Asiatic Journal, Volume XVIII, Wiesbaden: 83-128.

BODROGLİGETİ, A.J.E. (1984), "Bābur Shāh's Chagatay Version of the Risāla-i Vālidīya: A Central Asian Turkic Treatise on How to Emulate the Prophet Muhammad", *Ural-Altaische Jahrbücher*, Eurolingua: 1-61.

BOROVKOV, A. K. (1961), *Bada'i' al-Luġat*, Moskva.

BOROVKOV, A.K. (Çev.: Halil İbrahim Usta, Ebülfez Amanoğlu, 2002), *Orta Asya'da Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı*, TDK Yay., Ankara.

BUHĀRĪ, Khwāja Bahā al-dīn Ḥasan Nithārī (Hazırlayan:Syed Muhammad Fazlullah,1969), *Mudhakkir-i-Aḥbāb*, New Delhi: 89-94.

CANPOLAT, Prof. Dr. Mustafa (1988), "Oḫt = Zaman Sözcüğü Üzerine", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt: XXXII, Sayı: 1-2, Ankara Üniversitesi, Ankara: 177-183.

CANPOLAT, Prof. Dr. Mustafa (2002), "Çağatay Dili ve Edebiyatı", *Türkler Ansiklopedisi*, 8. Cilt, Yeni Türiye Yayınları, Ankara: 769-776.

CLAUSON, Sir Gerard (1969), "The Turkish Numerals", *Journal of the Royal Asiatic Society 1958*, London:19-31.

CLAUSON, Sir Gerard (1960), *Sanglax*, A Persian Guide to the Turkish Language, london.

CLAUSON, Sir Gerard (1972), *An Etymological of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford.

ÇELEBİOĞLU, Amil (1983), "Manzum Dinî Eserler", *Şükrü Elçin Armağanı*, Ankara: 153-166.

COURTEILLE, Pavet De (1870), *Dictionnaire Türk Oriental*, Paris.

ÇETİN, Abdülbaki (1998), *Hacıoğlu Hüseyin: Miftâhü'l-adl*, Atatürk Üniversitesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

DÉCSY, Gyula (1998), *The Turkic Protolanguage: a Computational Reconstruction*, Bloomington, Indiana.

DMİTRİYEVA, L.V. (1959), *Problemı Vostokovegeniya*, XI.4, Moskva: 136-146.

Marfat.com

DOERFER, Gerhard (1963), *Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen*, I, Wiesbaden.

DOERFER, Gerhard (1965), *Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen*, II, Wiesbaden.

DOERFER, Gerhard (1967), *Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen*, III, Wiesbaden.

DOERFER, Gerhard (1975), *Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen*, IV, Wiesbaden.

DOERFER, Gerhard, Semih Tezcan (1980), *Wörterbuch des Chaladsch*, Budapest.

DOERFER, Gerhard (1995), "Eski Türkçede ı~yı Hakkında", *Türk Dilleri Araştırmaları*, C. 5, Ankara:

EBÜ'L-FAZL el-Allâmî (1886), *Ekbernâme*, I. cilt, Calcutta.

EBÜ'L-FAZL el-Allâmî (tercüme: H.Beveridge 1897), *The Akbarnāmā of Abu'l-Fazl*, Calcutta.

EBULGAZİ BAHADIR HAN (Haz.: Zuhal Kargı Ölmez, 1996), *Şecere-i Terākime (Türkmenlerin Soykütüğü)*, Simurg Yayınları, Ankara.

ECKMANN, Jánosh (1965), "Die Tschaghataische Literature", *Philolologiae Turcicae Fundamenta*, 2. Cilt, Wiesbaden: 364-365.

ECKMANN, Janos (1976), *Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation*, Budapest.

ECKMANN, Janos (Çev.: Günay Karaağaç, 1988), *Çağatayca El Kitabı*, İstanbul.

ERASLAN, Kemal (1970), "Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair", *TDED*, XVII. C., İstanbul: 113-121.

ERASLAN, Kemal (1980), *Eski Türkçe'de İsim-Fiiller*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul.

ERASLAN, Kemal (1999), *Mevlâna Sekkâkî Divanı*, TDK Yay., Ankara.

ERASLAN, Kemal (1996), " 'Bar' ve 'Yok' kelimelerinin Cümle Kuruluşundaki Rolü", *Uluslararası Türk Dili Kongresi 1988*, Arkara: 457-464.

ERCİLASUN, Prof. Dr. Ahmet B. (2002), "İlk Müslüman Türk Devletlerinde Dil ve Edebiyat", *Türkler*, 5. Cilt, Ankara: 759-783.

ERDAL, Marcel (1991), *Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon*, 2 Cilt, Wisbaden.

GABAİN, A.von (1945), *Özbekische Grammatik*, Leipzig-Wien.

GOLOMBEK, Lisa ve Maria SUBTELNY (1990), *Timurid Art and Culture-Iran and Central Asia in the Fifteenth Century*, Brill.

GÖTZ, Manfred (1979), *Türkische Handschriften*, Band XIII,4 , Wiesbaden:495-496.

HEFFENİNG (1970), "Merginani", İ.A., C.7, İstanbul: 761a-762a.

HINZ, Walter (Çev.:Acar Sevim, 1990), "İslâmda Ölçü Sistemleri", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5, Marmara Üniversitesi Yayını, İstanbul:1-82.

HOFMAN, H.F. (1969), *Turkish Literature a Bio-bibliographical Survey*, Part I, Utrecht.

İlmihâl, DİA, 2 Cilt, İstanbul.

KARAAĞAÇ, Günay (1997), *Lütfî Divanı*, TDK Yay., Ankara.

Marfat.com

KAYUMAV, A.P., A.U. URUNBAYEV, G.N. ÇABRAV (1989), *Katalog Fonda İnstituta Rukopisey*, I. Cilt, Akademiya Nauk Uzbekskay SSR, Taşkent.

KILIÇ, Nurten (1999), *Siyasal Kültürde Değiim: Şeybani Han ve Özbek Siyasal Oluşumu (1500-1510)*, Ankara Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.

KILIÇ-SCHUBEL, Nurten (2002), "XVI. Yüzyılda Orta Asya'da Politik Düzen: Maveraünnehir-Özbek Hanlığı (Şibanîler) Meşruiyet Hakimiyet ve Hukuk", *Türkler*, 8. Cilt, Ankara: 624-633.

KÖPRÜLÜ, Fuat (1934), *Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmaları*, İstanbul.

KÖPRÜLÜ, Fuat (1961), "Babur", İslâm Ansiklopedisi, II. Cilt, İstanbul: 180-187.

KÖPRÜLÜ, M. Fuat (1963), "Çağatay Edebiyatı", *İA*, Cilt III, İstanbul: 270-323.

LEVEND, Agâh Sırrı (1972), "Dinî Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri", TDAY Belleten 1972, Ankara: 35-80.

MAHMUDOV, K. (Çev.: Fikret Turan, 1992), "XI. Ve XIV. Yüzyıllar Arasında Yazılmış Eserlerin Dilinde d>ż>t>z>y>g veya d//ż//t//z//y//g Fonetik Olayları", *Türklük Bilgisi Araştırmaları*, Vol 16, Harvard Üniversitesi.

MALLAYEV, N.M. (1965), *Özbek Edebiyatı Tarihi*, I. Kitap,Okutuvçı Neşriyatı, Taşkent.

MA'RUFOV, Z. M. (1981), *Uzbek Tilining İzâhli Lugati*, I A-R, II R-X, Moskva.

MİRZAYEV, İ. (1996), *Bâbur Marifati*, Okutuvçı Neşriyatı, Taşkent.

NAUTA, Ane H. (1972), "Der Lautwandel von a > o und von a > ä in der Özbekischen Schriftsprache", *Central Asiatic Journal*, Vol. XVI, Wiesbaden: 104-118.

NEVÂYÎ, Alî-Şîr (Haz. Prof. Dr. Kemal Eraslan 1993), *Mîzânu'l-Evzân*, T.D.K. Yay. Ankara.

ORAL, Tanju (1991), *Zafer-nâme-i Emîr Timur (Tercüme-i Zafer-nâme)*, Marmara Ünv., Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Özbek Sovyet Ansiklopedisi (1972), 2. Cilt, Taşkent: 287b-296a.

RÄSÄNEN, Martti (1969), *Versuch eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen*, Helsinki.

RÖHRBORN, Klaus (1977-1994), *Uigurischen Wörterbuch: Sprachmaterial der Vorislamischen Türkischen Texte aus Zentralasien*, 1-5, Wiesbaden.

SAMOYLOVİÇ, A. (1917), *Sobranie Stihatvoreniy Imperatora Babura*, Petrograd.

SERTKAYA, Osman Fikri (1992), "Mongolien Words and Forms in Chagatay Turkish (Eastern Turki) an Turkey Turkish (Western Turki)", *TDAY Belleten 1987*, Ankara : 265-280.

SEVORTYAN, E.V. (1974-1989), *Etimologiçeskiy Slovar' Tyurkskih Yazıkov*, I-IV, Moskva.

SCHÖNİG, Claus (1994), "Prädikatslose Sätze und postprädikatische Segmente im Babur-name (Haidarabad-Kodex)", Journal of Turkology, Vol 2, No:2 Winter, 225-243.

STEİNGASS, F (1975), *Persian-English Dictionary*, Lebanon.

SUBTELNY, Maria Eva, Anas B. Khalidov (1995), "The Curriculum of İslamic Higher Learning in Timurid İran in the Light of the Sunni Revival under Shāh-Ruth", *Journal of the Oriental Society*, Vol. 115 / 2, April-June 1995, Herlan Hatcher Graduate Library University of Michigen: 210-236.

ŞÇERBAK, A.M.(1969), *Soçinenie Babura ob Aruze*: previtel, Narodi Azii i Afrika, No 5:156-168.

Marfat.com

ŞÇERBAK, A.M. (1969), *Narodı Azii i Afriki*, Akademiya Nauk, Moskva.

ŞEN, Mesut *(1993), Bâburname* [Giriş-Metin (Kâbil ve Hindistan Bölümleri)-Açıklamalı Dizin], Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, İstanbul.

ŞEYBANİ Han (M. 916), *Risāle-i Ma'ārif*, British Museum, nu: OR. 12 956, Meşhedî hattı, 46 yaprak,10.

ŞEYH SÜLEYMAN Efendi-i Buhârî (1298), *Lugat-i Çağatay ve Türkî-i Osmânî*, İstanbul.

SHARAF UD-DIN 'ALI YAZDI (Haz.A.Urunbayev, 1972), *Zafar-nama*, Taşkent.

TEKİN, Talat (1995), *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 13, Ankara.

TEKİN, Dr. Şinasi (1976), *Uygurca Metinler II. Maytrısimit*, Atatürk Üniversitesi Yayınları:263, Ankara.

TEKİN, Talat (1997), *Türkoloji Eleştirileri*, Ankara.

TEKİN, Talat (2000), *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi:9, Ankara.

Tercüme-i Zafer-nāme, Nuruosmaniye Ktp.: 2796/3268; Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nde Bağdat Köşkü: 281 numaralı yazmalar.

THACKSTON, Jr W. M. (1993), *Zahiruddin Muhammad Babur Mirza: Bâburnâma*, III Cilt, The Department of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University.

TOGAN, Zeki Velidi (1959-1960), "Londradaki ve Tahrandaki islâmî yazmalardan bazılarına dair", *İTED*, III.C., Cüz 1-2:153.

TOGAN, Zeki Velidi (1960), "Tahran Kütüphanelerinde Hindistan'dan Gelen Eserlerde Çağatay Dil ve Temürlü Sanat Âbideleri", *Türk Tarih Kurumu Belleten*, Cilt XXIV, Sayı 95, Ankara: 444.

TOLSTOV, S.P., NAİYEV, R.N., GULAMOV, Y.G.(1956), Uzbekistan SSR Tarihi, II Cilt, Taşkent.

TOPARLI, Prof. Dr. Recep (1992), *İrşâdü'l-Mülûk ve's-Selâtîn*, Ankara.

TUNA, Osman Nedim (1969), "Köktürk Yazılı Belgelerde ve Uygurcada Uzun Vokaller", TDAY Belleten 1969, Ankara: 215-282.

TUNA, Osman Nedim (1972), "Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler", *Türkiyat Mecmuası*, Cilt XVII, İstanbul: 209-250.

TUNA, Osman Nedim (1976), "Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler", *Türkiyat Mecmuası*, Cilt XVIII, İstanbul: 231-314.

TURSUNOV, U, URUNBAYEV, B (1969), Uzbek *Edebiy Tili Tarihi Oçerkleri*, Semerkand.

UBEYDULLAH HAN, *Muḳaddimetü'ṣ-ṣalāt*, Süleymaniye Ktp.: Y. 169; Nuruosmaniye Ktp. Nu: 4909.

YÜCE, Nuri (1988), *Ebu'l-Ḳāsım Cārullāh Maḥmūd bin 'Omar bin Muḥammed bin Aḥmed Ez-Zamaḫşarī el-Hvārizmī: Mukaddimetü'l-Edeb*, TDK. Yay. Ankara.

YÜCEL, Bilâl (1995), *Bâbür Dîvânı*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.

ZENKER, Julius Thedor (1866), *Türkisches-arabisch-persisches Handwörterbuch*, Hildesheim.

Marfat.com

286b

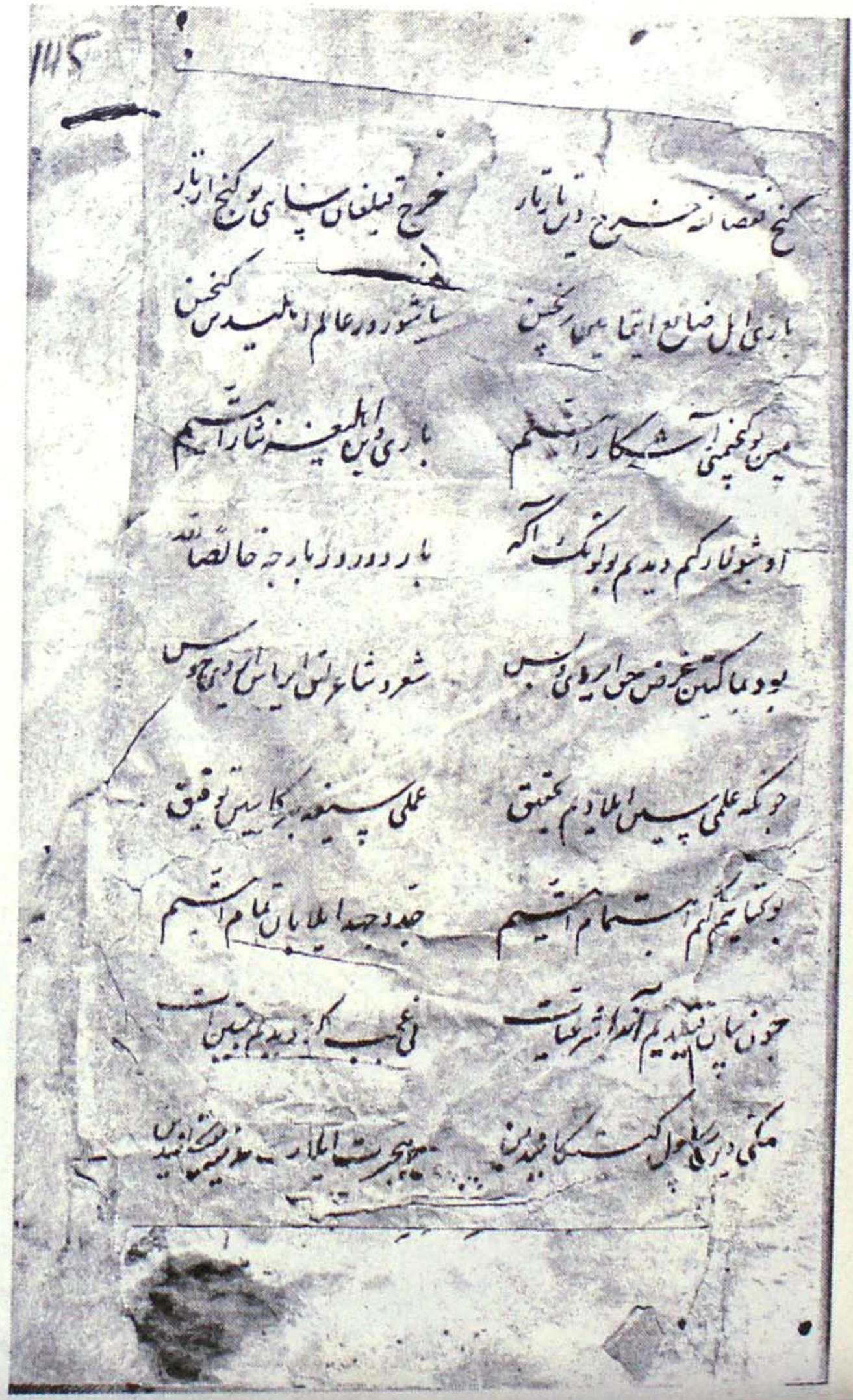

287

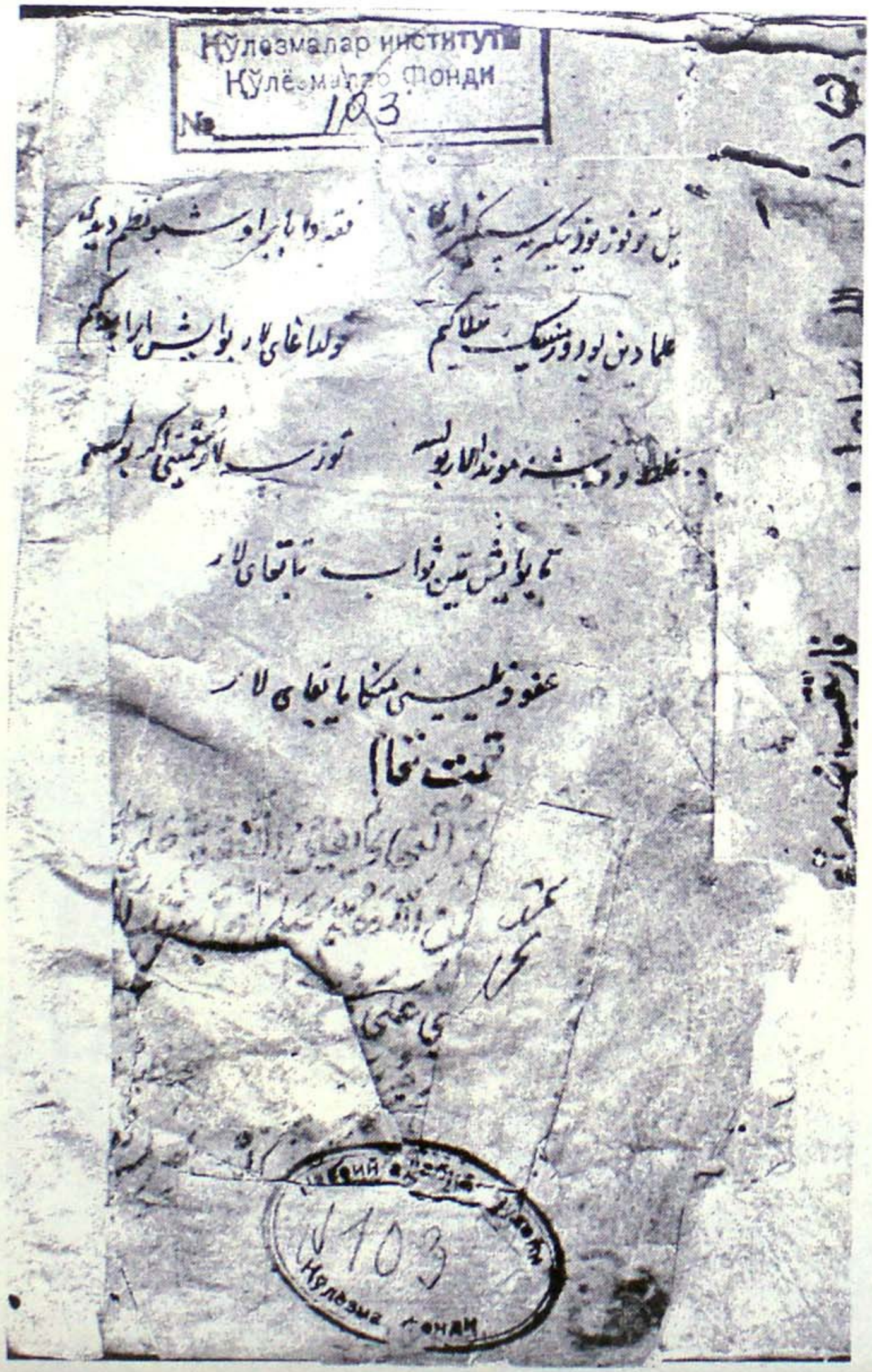
Кўлёзмалар институти
Кўлёзмалар фонди
№ 103

بولدی جایز بود وقت بولمایش انکا — کیم اولوک مالیدین حج ایتسه انکا

هدی پایلانی

هدی نی بیل که بارد دور اول حیوان — کیم قیلور حق یولیغه ابل قربان

تورت حیواندین اولدی هدی اشلت — تیوه واوی وقوی اوجکواشلت

هدی ایلتار دا بودور افضل بیل — هدی بولمی انکا پالب بیلور کیل

منسماک ویوکلاماکتین ارتیقسان — بولسه هدیکنه بیلکا پسین آول آنی

هدی دیس زیمه که توغمیشه اول آنی — صدقه قیلغیل آنی یاخشی قربان

صدقه قیل انی سنی وصلی نی — مراد وزنکدین تیلاسه ردی نی

بولسه هدیکنه سنیک آزاد لیکه — تاتب بدل انکا عجب ارلیکه

هدی واجب نه عیب ایسه قاچسا — بربوتون هدی نیسه له آلمیسا

سنین اوزدونک ذبح قیلمانک اولدور — یوقسه بوقت هدیکه اوشه تور

قیلغاچ پسین ذبح بخرکون لازیدا — بولسون اوشواینشک حرم ایچیدا

مکراد لغای بوقت هدی قربان — ماتمتع تطوع اولسه اول آن

اوشبو اوچ ایشنی کم میس قیلمه ادا — پسل که بارذبحی غیر بخر روا

اوشبو اوچ دین بیسا یک بولسه انلار — تمتعی لی لیک صدقه قیلغاندا

صدقه قیل اوزکا هدی لازمی تمام — یاد تو تغیل که ایلادم اعلام

بارایدی وکرچه چکتم رنج — کم چیقی ایلکیمکا اوشبو تیکلنج

Marfat.com

لیک احصار قانیی آدم — بروروبرماس اوشبتوفان محضر

حج نی قاسید کرایلا پسه ماموز — نفقه سرنی آلغان یرسه بیدور

بولغان اولپسه کیشیکاج لازم — بولماغان بولسه حج غه اول عازم

سرقاجان نوع چاغیعه تیکای — وارثیغه وصیت اول ایتکای

کیم تونوب اُجره مالیدین کیشینی — اوتاکای بوکیشیکاج ایشینی

اندین ارتاپسه انچه جاغلنغ مال — ثلثی دین اجره غه تنشپه بوحال

وارثی اوشبو مسئله یلسون — نوصیت بنیه عمل قیلسون

بولدانائب کراولپسه اول وصیت — نی قیلور بوزمان دین نوحیات

فاکلغان اول ثلث نی حساب ایتسه — یتسه براجره تولغالی یتیپسه

اوشبوامر برمدن اجره ببرپ — یتسه ورج اوتاکا برماسه

افضل اولدی بوایشته ایشتکل — حج فرض اوتاکانی نائب قتل

کیشی کا بولپسه نوع جاغنیده مال — باری ثلثین وصیت ایتیپسه بوحال

وارثیغه بوقت اولور لازم — اُجره تومان حج ایشکا سریکم

نیچه حج نیک اداسی غه بومال — یتیپسه سلکمل که اندابودور حال

افضل اولدور ایشیت میاولدا — نونیچه حجی قیلیپسه بیرسیلدا

کرمیاز وصیت ایتیپسه بویش — وطنیدین کیراکتوردر بوبارلیش

کروصیت نی قیلیاپسه بوکیشی — بولماغای وارثیغه اجره ایشی

الیک وارث کراولپسه اول مانع — بونپسه اول اولکه حیکا دیمایلنغ

کیشی کرکش ایکی رکس دین ممنوع — بولسه و مکه دا بو تا بسه وقوع

محصر اولغای بو کیشی هم ای یار — منع بر رکن ایسه ایمای احصار

حج غیر نیابتی

حق عبادتی تمثل اونتوج دور — بو عبادات نوعی بیل اوح دور

بر کیسی بیل که محض ما پلی دور — بیل بولار شرع اهلی تقاپلی دور

کر عبادات بولسه اوشموندق — بار روا نایب ایلا سانک مطلق

صدقه فطر بر له یانه زکوة — مالی محض بولدی سین توخات

بیل که صوم وصلوة دور بدنی — اوز لوکونکدین بکا کستور کیل انی

موندا جائز ایمای نایب بیل — اوز لوکونک بر له بو عبادت قیل

حج اوچونکی سی دور قولای توتیل — اوشبو ایکی سیدین مرکب بیل

بو عبادت تین ولیسانک عاجز — نایب ایتسانک کیشی نی بار جایز

بیلکا سین عجز حد نی موجبه — بر دوام ایسه عجز اولکو بجه

اوتا پسه حج سنیک اوچون ها — بر طرف بولسه عجز بیل ایشتیب

اوشبو حج بیلکا سین حساب ارما — چاره سی بار دور اعاده دن بس

حج فرض اولسه بویو سونلون قتل — فعل وا بار دور انابت بیل

بیل که نایب منوب اوچون نیت — ایلا سیون حج اوتا ردا اول قصت

نایب ایتسه جنایی اول آن — بولسه اول قیلغان ایشی موجب قان

اوز یدین نایب ایتسه اندا بوم — بیل قران قاپنی وتمتع نی هم

Marfat.com

F: 30

عرفات اچره بولسه تورماق قوت — حج بیم اولغای جو بولسه موندا قوت

بو کیشی طوف وسعیغی قیلیان — جیتسون احرام دین پوسنور یلیان

نه سل حجینی قضا قیلسون — بو شرایط بیله ادا قیلسون

احصار یانی

ایکا احرام باغلاغاندین سونگ — مانع واقع اولسه اندس سونگ

مثل دشمن براسی نیسه له مرض — اوشبو یکلنغ موانع اولسه غرض

نوعی احصار حج ایلی دیر بیل — محرم اولغانداغی یوسونلوق قتل

هدی سنی مکه کا یبار اول حین — ذبح ایلار کا برکون ایچره تعیین

متمتع کر اولسه یا قارن — یبار ورایکی هدی سنی ایدر

نحر دین بورنه یار روا قربان — لیک غیر حرم دا قیلما بو یان

سر قا جان اوتسه اول معین کون — محصر احرام دین یکیل حقسون

سر کیشی محصر اولسه اول وصیت — حلق و تقصیر تون انکا حاجت

بولسه احصار زایل اول میقاتی — بولسه ممکن که هدی غه یتکای

بار پیان حج ادا قیلور یلسون — هدی نی سر نی قیلسه اول قیلسون

هدی ذبح ایتسه لار یو بولسه حلال — بر طرف بولسه مانعی اول حال

حج غه محرم کر اولسه اول تنها — قیلسون اول وقت حج وعمره قضا

عمره غه محرم اولسه اول یالغور — عمره قیلسون قضا اشیت بو سنور

بولسه حج بر له عمره غه محرم — بر حج وایکی عمره دور لازم

تاش بلده ایشیک ارا سیدا بوردی — تلغرم غه بوزدکوزدکنی سپوزدی

کعبه ایسپارزیه ایلیک اوروبان — قوجقاسین کعبه تامینی توردی

اوی وداع ایلاماکیکا یسپاری — سیغلابان زارتوقیلغاسین زاری

اسلام ایلابان حجزنی بودم — قونغاسین عزم ایلاماکیکا قدم

اوشبو مسجدکه آتی بولدی حرام — جمیعان اندین ایلاکوبچه حرام

قیلما ارتماکی کعبه اویی سیاری — اوشبواوی کاکیراک کوردوک نظری

سبل که خاتون کیشی حج ایشلاری — ایرکشی دیک توردربولارمیدا

مکراول ایشین که بولغوسی ندکور — اندا خاتون غه حکم اورکاچه دور

باغلاب احرام محرم اولغاندا — قیلماپسون تلبیه بلند اندا

278

277b

Marfat.com

جوں تو کا نیپه او جونخی رمی جمار — بو محل پسین دعا نفه تورمای بار

نیه تشرین نیسک ایکنجی کونی — کیم درایل عید دین او جونخی نونی

ذکر قلمانه یک ایلایان تکرار — قیلغیل اوح قاتلا اندا رمی جمار

بو کا نیب او شبو کوندا ماس اتاری — تورماپسه اندا بارپسه مکه سپاری

اندین آخرتی رمی پاقطا اولور — جمره رمیدین بودم تو تولور

مکه بارمای منا دا اوتن تورپسه — کیجه اندا تونوب تامنک اسور

الکا آخرتی رمی اولور لازم — رمی ایتیب مکه غه بولور عازم

لیک اولی بو دور ایشیت ای یار — کیجه تورپسه وقیله رمی جمار

مکه سپارنیه عازم اولغاندا — توشس محصب ده قیل ذکر اندا

تورماپلکیز مکه اچره مولی سلنگ — قیلا آلغانجه اندا غره قیلنگ

بارای عمال حج دین اولپسه فراغ — مکه دین اوی کا رجعت ایلار چاغ

کیم که آفاقی اولپسه الشیتیسون — بو زمان اول طواف صدر ایتسون

بو طواف اوشبو ایل کا واجب بل — بارجه دین سو پکرا بو طواف ایتکیل

سین طواف وداع ایکا ندا — رمل وسعی قیلما غیل اندا

تینی شوط ایلا سپانگ سین اول فرصت — اوتاکای سین نماز ایکی رکعت

بو زمان قیل غریمت زمزم — کوپ کوپ ایچ اندین ایکا کیل کم کم

بو سونی تر تیلا کا کا کیم ایچلور — تیلا کین تیکری مستجاب قیلور

کیل داغی اوپ اوی سارسینی — قیلایین سپکا شرح مایه سینی

قیل طواف قدوم ذیک نوی ایم — رمل و سعی قیلیا غسل اولدم

بو زمانغی طواف ایچره سعی و رمل — قیلماغان بولسا یک ایلا اوشبو محل

بیلکا سین طواف فرض بو دور — باری عالم غه مثل فرض بو دور

وقتی مذکور بولغان اوج کون دور — یینه اوج کون ارا ایکی تون دور

کیم که وقتی دین ایلا یسه تاخیر — بولدی مکروه قیلیسون اول فان سیر

حج ایلی بو طواف قیلغان حال — بولور اوشبو زمان تمام حلال

شوط لار دین فراغت اولغاندا — بارمنا سپا رنیغه تاشی آت اندا

تا نکلاسی عید نیک ایکنجی کونی — ایت تشریق ابتدا سی مونی

او قوسون توشن قیلیسه خطبه امام — موندا خطبه او قور اول هنگام

قالغان اعمال حج غه مثل آت — ایکا تعلیم قیلیسون اول فرصت

مسجد خیف یا و عید تاشی آت — آلتا سین تیمی تاشی اول فرصت

کوکا قیل کف لار نکی ایلا دعا — تیمک قیلوت ایکنیک بیله دعا

دیکا سین حمد قادر غفار — ایت یکیر و قیلغیل استغفار

قیلیسکیز نخشی سیاعت اندا در نک — تیمکر مدین حاجت اولسه اندا ایلا نک

یینه اول سیر دین انعال قلیب — تیمی تاشی اتا سین بوسونی سلیب

بیل که بار دور بو جمره وسطی — حمره دین سونک یینه دعا قیل ادا

بو زمانغی دزدک کوپ اکل قیل — حاجتیک بولسه تیمکر مدین تیلا کیل

تعبه غه بارو سونکرا می جمره — قیل ادا مونی بطن وادی اره

Marfat.com

سر تاشلر انعاند دبو دعا اوقوغیل تاشلر اتارر واز قوغولتوق مونی بل

بسم الله والله اکبر اللهم اجعلها حجا مبرورا ذنبا مغفورا وسعیا مشکورا

مرنی یرچیندین کیه بارقاتیشتی مثل ماقویت وکیساک والحق

جابیرا ولدی بولارا ایتیلمای اوحون تاشلولی یخشی رمی قیلمای اوحون

اتسه لار ماشینی مونی بلسون لار حلق وتقصیر ونحر قیلسون لار

عمره یاچ غه مغرد اولسه کیشی حلق ایلا یخرد انچو کتورایشی

جابیرا ولدی بوایکی دین سوبه قیلسه تقدیم وایلاسه تاخیر

متمتع بله وسلی قارانی قیلورا ول حلق سونکرقرماندین

سین اوزوک سنت ایله قربان قیل بوده عانی بووقت سین اوغیل

بسم الله والله اکبر اللهم منک وبک ولک تقبل منی

کما تقبلت من خلیلک ابراهیم علیه الصلوة والسلام

تیوه قربان قیلوورغه بل فاضل تیوه دین سونکرا اوینی فاضل بل

تیوه واوینی ابولسه کرکت قوینی مالغور بل افضل اول وقت

تنی کشی کا بارتیوه یا اوتای لیک سربرکشی اوحون برقوی

بولسه کرپیاج نی سالغوچی کشی اتسه باشغه سورسون اوشبو محل

حلق ونحر ایلاکان حلال بولور بارجه محظوردین بودم قوتولور

مکرایکی که وطی وصید تورو انکا اولدم بوایکی قید دور

بوده کانلارنی کتیلورو سه بجا قیل زیارت طواف نسی اوغیل

Marfat.com

اولشبو یرداو توقف قیلغاندا ایت تکبیر و تلبیه ایتغانداء

اوقو وقتده توقف اوشبو دعا بو دعا اول محلده اقیلغل ادا

اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ مَشْعَرِ الْحَرَامِ وَالْبَيْتِ الْحَرَامِ وَالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالرُّكْنِ

وَالْمَقَامِ بَلِّغْ رُوحَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَّا التَّحِيَّةَ

وَالسَّلَامَ وَأَدْخِلْنَا دَارَ السَّلَامِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

سر قاجان نخشی یاروسه کوندوز کون چقارین بورون اشیت یوسوز

یا رتاش اتاق ادجون منا سپارغه بل که واجب تورور بولیس یارغه

بطن وادیدا تورغیل واونک قول قیل منا سپارغه وکعبه عه سول

یوزی بو وقت عقبه سپادی قیلور تاشی بو بهیات بلله تورور اتلور

تاشی قوی اهام تیرماغی اوزه بل ادوزی سین سپیجه بیله قیل

یا اتار تاشی بو بشکل ایله توتسون عقد تولغان مثل لبیک آوزه جون

تورت یا پش قاری یراق ایتیل موبخه جا غلیق اتاری واجب بل

تیمی تاشنی کم آتیلماس بل بورناغی تاش دا تلبیه بس قیل

تاشنی لت آفتاب جمعه اندا مستحب بل تاشلش اتماق اول آن دا

بی کراست توشلش اولغوجه ایتیل اوتسه توشلماش تیس کراست بل

لبیک اللهم کوتی مانک اقسونخه بولدی وقت جوازات موبخه

تاشنی یول اوسپتیدن کوتارغای سرکا توشسون بو ایتمان اول ادا

توشماسه سرکا یوی حساب اول اتش بیکا اوشبو محل اعاده دور اتش

يا مَن لا يغلط المسائل ولا يختلف عليه اللغات يا مَن لا

يرهقه الحاح الملحين ولا تضجره مسائل السائلين اذ قنا

برد عفوك وحلاوت رحمتك

انچه معتبر سيون كه انداكون باتسون كونكا اول كيجه خودينى قاتسون

اوشبو نوع اوتكاريلسه جون عرفه قيلسون اول وقت غرم فرد لغه

قيلسون اول وقت امام ايله حركت تلبيه ايتيه اول فرصت

شام وخفتنى انداجمع ايتكل وقت خفتن دا مزدلفه ايتسينى قيل

حتى غه بل اوشبو تورت صلوت جمع قيلماق تورا نداول اوقات

يتمش ور جمع قيلماق اوزكا محل مسئله اوشبو ولدى كونكلوكا ال

براذان برله بر اقامت ايلا اوتا مزدلفه كيچى پسين وبيات ايلا

بيلكاسين كم بولماكى فرض ادا قاصله بولماسون قيلور دا ادا

فرض لاردين فراغت اولغانداسنن ونفل وتراوتا اندا

شام نى وقتيده كراتيسا پاك ادا نيه قيلينل ادا قيلور دا عشا

كيچه اول يرده اوتى توقف قيل تانك نمازين قيلمكتو دا اوكيل

اتسه تانك اندا سين توقف ايتكل بو توقف اول محل دا واجب بيل

بل كه موقف دور ور تمام يير مكر اول يركه اهل مجبر دير

سين فرح تانغى تلبيك باوغيدا تور مستحب اوشبو يرده تور تاق تور

طالع اولغانداصبح عيد اول آن بل كه وقت وقوف ايرور بو زمان

Marfat.com

وهو على كل شيء قدير اللهم اجعل في قلبي نورا وفي بصري نورا

وفي سمعي نورا اللهم اشرح لي صدري ويسر لي أمري اللهم إني أعوذ

من وساوس الصدور وشتات الأمر وشدة القبر اللهم إنك

قلت ادعوني فأستجب لكم وأنت لا تخلف الميعاد اللهم هذا

مقام المستجير بك العائذ من النار فأجرني من النار بعفوك وأدخلني

الجنة برحمتك إذ هديتني للإسلام فلا تنزعه مني ولا تنزعني

منه حتى يقبضني وأنا عليه ووفقني لما افترضت عليه واغنني عن طلب

رضاك وأداء حقك واجعلني من أعظم عبادك من

خير قسمة في هذه القسمة بين عبادك الصالحين من نور

سيدي به أو رحمته بشرها عليه أو رزق تبسطه أو خير

مكشفه أو بلاء تدفعه أو فتنة تصرفها اللهم آمن

روعتي واستر عورتي واقل عثرتي واقض عني ديني

واغفر لي ولوالدي وقرابتي واصلني اللهم إنك دعوت

إلى الحج ووعدت المغفرة على شهود مناسكك وقد

أحببناك ولكل وفد جائزة فاجعل جائزتي عن أمور وهذا

أن تغفر لي ذنوبي وتوتيني في حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار

خضر دين بود عادور ورمروي بود عادين كيس او تومواني

يا من لا يشغله سمع عن سمع ولا تشبه عليه الأصوات

Marfat.com

اوتا پسون ظهرنی اقامت ایلا — عصرنی هم اوتاربو صیغات ایلا

اوشبو ایکی یرنی موندا جمع ایتیبون — سراکی کا اقامت آیتیلسون

جمع قیلغان محلدا ایکی صلوات — ارادانعل قبلیه اول ادعات

بولماسه برکشی جماعت ته — جمع قیلمای اوتاربو فرصت ته

سربرسینی وقتیدا قیلسون — خفی لاربو مسئله یلسون

اوتا ماماں ظهرایلا نماز دکر — بارجه موقف قه اوشبو کیرار

بل که موقف دورورباری عرفات — قیل وقوف اندا کم ایردی طاعات

عرفه بطنی لیک ایماس موقف — تورمه اندا بوسپور کا بول واقف

بل که افضل دورورباول مکام — تیوه اوسپیدا تورسه اندا امام

افضل اولدی وقوف قیلغاندا — سین اما سنیکعه تورماغوقی اندا

وقتی واکر وقوف بولماسه بل — فوت اولورج بوبیل اوته بیه یل

کمرای ماشینی انکیلغای سین — عید کون وقوف قیلغای سین

بولسه موندای وقوف بارجا نر — مسئله اوشبو دورا شیتکای سز

موزدلفه یلکیل وقوف قیلغاندا — توت ایلک اجون بلندا اندا

حق ته حمد ورسول غه صلوات — دیکیل وحاجت ایتسا اول ادعات

اندا اکبر دیکیل وتهلیل — مزماں تلبیه ایله آیتیل

موندا مزدی دعا پیغمبرمز دن — بو دعا دور اوقوغای سین اول حین

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَ

Marfat.com

جتماح اوتی آفتاب تا سهارغه مکه دین جتماح پسین منا سپارغه

قلبیه اتیان بیاتی یا برعنیل اوتوغولوتی منا وابودور سل

اَللّٰهُمَّ هٰذَا مِنًا وَهُوَ مَا وَلَّيْنَا عَلَيْهِ مِنَ الْمَنَاسِكِ فَمُنَّ عَلَيْنَا

بِجَوَامِعِ الْخَيْرَاتِ كَمَا مَنَنْتَ عَلَى أَوْلِيَائِكَ وَأَهْلِ طَاعَتِكَ

فَإِنَّا عَبْدُكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ تَفْعَلُ مَا أَرَدْتَ اَللّٰهُمَّ وَايَاكَ اوعُوا

وَمِنْكَ أَرْجُو فَبَلِّغْنِي صَالِحَ أَمَلِي وَاغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

ظهر ایلا عصر ونیه شام وعشا مسجد خیف اچیدا قیلغل اوا

کیچه بولماق منا ده سنت سل مسجد اچره کیچه نمازاوتا کیل

عرفه صبحی بولسه جون پیدا تا تک نمازین منا ده قیلغل اوا

بولغاسین نیه عازم عرفات اوتوغیل بوده عانی اصول اوقات

اَللّٰهُمَّ إِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَبِكَ اعْتَمَدْتُ

عرفات اچره بارتوقف تل یول ارا سپیدا تورماغیل مونی سل

عرفه بطنی غه ستیشکاندا تورمه محسوب امایس وقوف اندا

غسل قیل جون یاوشه توقف زوال سنت اولدی بو غسل سنی یاد آل

بولسه وقت زوال اول سنگام جیقسون اول وقت منبر اوزره امام

اندا اولتورسون ایتیوبجه اذان قو بوبان خطبه اوقوسون اول آن

اوقوسون خطبه نی واولتورسون نیه خطبه اوقورعه تیک تورسون

بو ایکی خطبه واجح ایش لاری ایلکا تعلیم ایلا سون یارینی

Marfat.com

مروه غه جنی یوزوکمکی تعلیه غه قیل — سیین صفا دا اوقوغانیک اوقوغیل

بیل که بیر شوط تورو بو بیر بار اشنیک — کیل نیه ایکی شوط اولور بوا اشنیک

نیه شوط ایت صفا دن مروه ارا — یتی شوط اولدی واجب ایلا ادا

سعی قیلغای سیین ایکی میل ارا — هر بارشیده کیلیش دا قیلغیل ادا

یاد توتیل که مستحب تورو بو — سعی ایلار محلد ابو سپه وضو

نیه کیل مسجد حرامغه یاپ — اندا قیلغیل نمازایکی رکعت

اوشبو احرام برله مکه دا تور — اوشبو تورماغی بیل غنمیت تور

حتما غسل بیله ضرور مسجد دین — قیلا الغانچه طواف قیل اول حین

یتی شوط اولدی بیر طوافی بیل — ایکی رکعت طواف اتیب اوتا کیل

سر قاجان بو طواف لار قیلیناتیک — سعی حاجت ایاسپتورور بیلسانیک

یا بو مسجده سیین نمار اوتا کیل — سر نماز اندا مسیک نماز جه بیل

ما یظر کعبه اویکا قیلغیل — بو نظر قیلما غیسیک عبادت بیل

سیین ایشیکل مونی روایتین — ابن عباس دیدی حضرت تین

تَنزِلُ عَلَى هَذَا الْبَيْتِ كُلَّ يَوْمٍ مِائَةَ عِشْرُونَ رَحْمَةً سِتُّونَ

لِلطَّائِفِينَ وَأَرْبَعُونَ لِلْمُصَلِّينَ وَعِشْرُونَ لِلنَّاظِرِينَ

بولسه ذی الحجه آیدین یتی کون — ظهر اوتاب خطبه امام اوقوسون

حج نیکلب اعمالین ایلا یسون تعلیم — تا که بیلکای قیلورلاشین سر کم

سیکیز نیچی کون که ترویه دور — کلوا آفتاب چققوچه تور

Marfat.com

هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَلَا نَعْبُدُ اِلَّا اِيَّاهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُخْلِصِيْنَ

لَهُ الدِّيْنَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُوْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ صَدَقَ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَاَعَزَّ جُنْدَهُ

وَهَزَمَ الْاَحْزَابَ وَحْدَهُ لَا شَيْءَ بَعْدَهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِلٰهًا

وَاحِدًا صَمَدًا لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا

حَجًّا مَبْرُوْرًا وَسَعْيًا مَشْكُوْرًا وَعَمَلًا مَقْبُوْلًا وَتِجَارَةً

لَنْ تَبُوْرَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

بولپ کرحاجیلیک بویردا تیلا تیلیکریدین زاری تضرع ایلا

توش قوی تورماغیل سیه یوقاری قیل توجه بو وقت مروه ساری

استعیل بو دعانی نوفرصت بویرو آیتسه قیلما غیل سرعت

اَللّٰهُمَّ اَحْيِنِيْ لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ وَتَوَفَّنِيْ عَلٰى مِلَّتِكَ وَمِلَّةِ رَسُوْلِكَ

وَاَعِذْنِيْ مِنْ مُضِلَّاتِ الْفِتَنِ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

بویرو آیتسه میل عه تیکمل ایکی میل اراسیدا سعی ایتکیل

بو بیکورماکته اوتو غیل بو دعا بو دعانی بویرو تیغیل ادا

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَكَرَّمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ الْاَعَزُّ الْاَكْرَمُ

وَاهْدِنَا وَنَجِّنَا مِنْ حَرِّ جَهَنَّمَ

میل لاردین اوتوب بارا یتسه بویرو کیل دوه سعاری پوسته

Marfat.com

وَبَارِكْ لِي فِيمَا آتَيْتَنِي اَللّٰهُمَّ اِنَّ هٰذَا الْبَيْتَ بَيْتُكَ

وَالْعَبْدُ عَبْدُكَ وَهٰذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ اَكْرَمِ وَافِدٍ عَلَيْكَ

حق قه حمد ورسول غه صلوات دیکاسین اوشبو یرده اول اوقات

دل وجان برله موندا حاضر بول جمع قیل اورنی جمع خاطر بول

حاجتینکنی خدای دن تیلا کیل اجابت یری بو دورسین بل

نیه کیلیب مقام ابراهیم ایکی رکعت نماز اوتارسیز کیم

بو نماز اوتاما کنی واجب بل سر یتی شوط کیسین اوتا کیل

بو نماز اول مقام دا قیلماق کرمیسر ایمایس شیت موندا ق

اوتا سر یرده اوشبو مسجد ارا بویوسونمق طواف قیلغل اوا

ایلابان بو طواف کیم کیم حقا قیلسون اول وقت استلام حجر

سعی غه قیلغاسین نیه اقدام شرح ایتای بارچه پیشی سکا تمام

حق صفا اثیکیدن اول قرصت سعی قیلماق قه ایلابان نیت

سین صفا نیک تاغیغه حق مونخه کوز کا کعبه اوی کورونکونخه

کعبه سپار یغه باقیب اوخ تکبر کوتاریب ایکینک اتسین سر بر

سر تاجان کیم وسیله سر تکبر بو اوقوغولوق اوقوغای سین بر

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي

وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Marfat.com

ایلاکای سین رعایت تو قیپ — ایتایین خاطر نیکه آل اشیت

سین حجر دین طواف قیل دیه یاد — اونی سول قولوه قیل بوسنور توت مادد

طوغی شلاباں حجر سیزدین — ایلاکای سین طواف تاتعاریدین

بولماسه طوف باشلاماق تادین — ایورولوب تاش قوییت ساماباشدین

یلکاسین کیم طواف ایلار آن — طوف قیلنیس عظیم وشادروان

اوشبو ایکنی اوبکا دخل بسل — ایورولورد ابولارنی اوی ساری قتل

کعبه نی ایورولورد اسین موی بسل — طوغی مسجد اچیده قیلنیل

اوشو مسجد میک اتی بولدی حرام — مونیک اچیدن ایورول اول مکام

شوط اوح بولغه جه رین تیه — یوکوروب تیرات الکنیک اول صت

یوکورو وقتی بولسه کر تعلیش — تورا کر فرجه تا بیاک ایلابو اش

تورت آیسته شوط قیل انداء — اسلام ایت حجر غه یتکاندا

شوط لار یتک ارا سیدا مولی بل — سین موالات نی رعایت قیل

تیتی طوف ایلا باں حجر غه تیت — اسلام حجر یلاں خم ایت

تیتی شوط ایلا تلزم کیلکیل — بو اجابت یری دور دور یلکیل

کعبه تیسا رعه ایلیک اوروبان — قوجقا سین کعبه نامینی توروبان

بو دعا اوشبو ییر دا سین قوغیل — اوقوغولوق بو ییر دا بو دور بل

اَللّٰهُمَّ یَا رَبَّ بَیْتِ الْعَتِیْقِ اَعْتِقْ رَقَبَتِیْ مِنَ النَّارِ وَاَعِذْنِیْ

مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیْمِ وَاَعِذْنِیْ مِنْ کُلِّ سُوْءٍ وَاَغْنِنِیْ بِاَرْزَاقِیْ

عَنّی وَذُرِّیّی اَللّٰهُمَّ اَدْخِلْنِی بِرَحْمَتِكَ فِی عِبَادِكَ الصَّالِحِیْنَ

حجر الاسود اوتروسیده بار ایت تکبرنی الیک کوتاریب

بوسه قیل تاشنی الیکیک سورکیل اوشمونی اسلام دیرلار ایل

تعلیش دین میر اولماسه بو تاشقه باقیب سلام ایلیه بورو

الیکیک برله سین اشارت قیل اوشبو وقت اوشبولارنی آمین اوقوعیل

بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ

وَرَسُوْلُهٗ اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَكَفَرْتُ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوْتِ

وَاللَّاتِ وَالْعُزّٰی وَمَا یَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنَّ وَلِیِّیَ اللّٰهُ

نَزَّلَ الْكِتٰبَ وَهُوَ یَتَوَلَّی الصّٰلِحِیْنَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِیْمَانًا بِكَ

وَتَصْدِیْقًا بِكِتَابِكَ وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ وَاتِّبَاعًا لِسُنَّةِ

نَبِیِّكَ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِیْ ذُنُوْبِیْ وَطَهِّرْ قَلْبِیْ وَاشْرَحْ لِیْ صَدْرِیْ

وَیَسِّرْ لِیْ اَمْرِیْ وَعَافِنِیْ مِمَّنْ یُعَافِیْ

بو دیکارلارنی ایلاماب معلوم قیلغاسین نیت طواف قدوم

اضطباع ایلاکیل بو فرصت ته قایسی دور اضطباع بیل ات ته

جب کتف قه رداوجی سالب اورتاسین راپت تولتوروکدین آلب

جب کتف قه یه رداوجی سالب اضطباع اوشبو دورمونی یاد آل

هر شرایط که بار نمازدا کیلتورآنی طواف ارابرجا

لیک یلکیل طواف قیلوندا ورنه آنی مباح دور ایندا

Marfat.com

اللهم هذا حرمك ومأمنك قلت وقولك الحق وكلمتك

وخله كان آمنا اللهم حرم لحمي ودمي على النار

وقنا من عذابك يوم تبعث عبادك

مسجد اچره ایاق یالایک اونغیل طوف ایلار دایم یورنک اونغیل

اوتو غیل بود عالی مسجد ارا اندا یاردور اوتو غولوق بود عا

بسم الله وعلى ملة رسول الله الحمد لله الذي بلغني بيته

الحرام اللهم افتح لي أبواب رحمتك ومغفرتك وأد خلني

فيهما واعلق علي أبواب معاصيك وحببني العمل بها

كعبه غسل اوتوز تیشکاه مدل کوتماز ایلیکسکنی استیل اندا

الله أكبر الله أكبر اللهم أنت السلام ومنك السلام

حينا ربنا بالسلام وأدخلنا دار السلام اللهم زد بيتك

هذا تشريفا وتعظيما اللهم تقبل توبتي واقلني عثرتي واغفر

خطيئتي يا حنان يا منان بسم الله السلام على رسول الله اللهم

اغسلني ذنوبي وافتح لي أبواب رحمتك السلام على ملائكة

الله وأشهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا عبده ورسوله

بسم الله دخلت وعلى الله توكلت اللهم اهد قلبي وسدد لساني

واقبل توبتي وثبتني بالقول الثابت في الحيوة الدنيا والآخرة

اللهم أسألك في زماني هذا ولين رحمني وتقبل عثرتي وتضع

Marfat.com

Marfat.com

F: 31

بِسْمِ اللهِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی هَدَانَا لِلْاِسْلَامِ عَلَّمَنَا الْقُرْآنَ

وَمَنَّ عَلَيْنَا بِنَبِيِّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی جَعَلَنَا

خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ سُبْحَانَ الَّذِی سَخَّرَ لَنَا هٰذَا

وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَاِنَّا اِلٰى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

تيسپا مقيات قه ماوونى بولكسيى اندا ندكور بولدى قيلور ائشى

مين وكان كيسبى يا غلامان احرام ايلا سيون مكه جانبى عه خرام

سرقا جان كيم حرام سيركا ميتار اندا اوشبو دعا تكلم ايتار

اَللّٰهُمَّ هٰذَا الْبَيْتُ بَيْتُكَ وَالْحَرَمُ حَرَمُكَ وَالْاَمْنُ اَمْنُكَ

وَالْعَبْدُ عَبْدُكَ وَهٰذَا مَقَامُ الْعَائِذِ الْمُسْتَجِيرِ مِنْكَ

مِنَ النَّارِ وَقِنَا مِنْ عَذَابِكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ وَوَفِّقْنِي

لِمَا تُحِبُّ وَتَرْضَى وَحَرِّمْ لَحْمِي وَبَدَنِي وَشَعْرِي وَبَشَرِي عَلَى النَّارِ

قطع ايتيپ كعبه عه جويا دوشه سرقا جان كعبه عه كوزى توشه

ايتيپون اوشبولارنى اول وقت ديكولو كلار بولدور ديمين توحات

اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُ اَكْبَرُ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ

حَيِّنَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ اَللّٰهُمَّ زِدْ بَيْتَكَ هٰذَا تَعْظِيمًا وَتَشْرِيفًا وَمَهَابَةً

وَتَكْرِيمًا وَزِدْ مَنْ حَجَّهُ اَوِ اعْتَمَرَهُ تَعْظِيمًا وَتَشْرِيفًا وَمَهَابَةً وَتَكْرِيمًا

سرقا جان بولسه كعبه عه تيارى بارسون اول مسجد حرام ساريى

بارنى شيبه ايشكى اندا كيرسون اندين ايتسون اول اندا

اللَّهُمَّ اَنْتَ الصَّاحِبُ فِى السَّفَرِ وَالْمُؤْنِسُ فِى الْحَضَرِ وَالْخَلِيفَةُ

فِى الْاَهْلِ الْوَلَدِ اَحْفِظْنَا وَاِيَّاهُمْ مِنْ كُلِّ اٰفَةٍ وَعَاهَةٍ

اَللّٰهُمَّ بِكَ انْتَشَرْتُ وَاِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَبِكَ اعْتَصَمْتُ

وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ ثِقَتِى وَاَنْتَ رَجَائِى

اَكْفِنِى مَا اَهَمَّنِى وَمَا لَا اَنْتَهِمُ بِهِ وَمَا اَنْتَ اَعْلَمُ بِهِ

مِنِّى عَزَّجَارُكَ وَلَا اِلٰهَ غَيْرُكَ اَللّٰهُمَّ زَوِّدْنِى التَّقْوٰى

وَاغْفِرْ لِى ذُنُوبِى وَجَهِّنِى لِلْخَيْرِ اَيْنَمَا تَوَجَّهْتُ اَللّٰهُمَّ اِنِّى

اَعُوذُ بِكَ مِنْ غَثَاءِ السَّفَرِ وَكَاٰبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَالْحَوْرِ

بَعْدَ الْكَوْنِ وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِى الْاَهْلِ وَالْمَالِ وَالْوَلَدِ

وَالْاَصْحَابِ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِى وَاِيَّاهُمْ فِى جِوَارِكَ

او نیدن یولغه چققاندا یا تیلکاتی تیسون اما

بِسْمِ اللّٰهِ لَاحَوْلَ وَلَاقُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِىِّ الْعَظِيمِ تَوَكَّلْتُ

عَلَى اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ اِنِّى لَمْ اَخْرُجْ بَطَرًا وَلَا رِيَاءً وَلَا سُمْعَةً

بَلْ خَرَجْتُ اتِّقَاءَ سَخَطِكَ وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ وَقَضَاءَ

فَرْضِكَ وَاتِّبَاعَ سُنَّةِ نَبِيِّكَ وَشَوْقًا اِلَى لِقَائِكَ اَللّٰهُمَّ

وَفِّقْنِى لِمَا تُحِبُّ وَتَرْضٰى وَاحْفَظْنِى مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

او قوپسون ظاهر ایلیانلر اخلاص آیة الکرسی بیتنه اخلاص

او قوپسون بو دعانی ایلانلر بو دعانی کرامان کاتبین کره اوركانلر

بو عمل قایسی دور میس انیای بیل	مبرات ایلکسکنی بوبه حج قیل
کیم که اولغی طوف قیلسه رمل	اوزکا داا حتیاج ایماس بوعمل
سعی قیلسه کیه سعی سپت تور	بوکورورکا ایشیت که بوات تور
بورورذ نکدا صفا و مروه ارا	اندا بو سعی انے کیتورر جا
اندا میلس احضریس دورور	اوشبو انکی فنک ارا سیدا بو کور
سپت اولدی بو تاش اتار آیام	کیچه لار بول منا ده اول منکام
اوشبو ذکر ایلا کاندین اوزکالاری	مستحب یا اوب تورا وزکا یادی

تفصیل بله حج اعمالی فنک بیانی

ایدی حج فرض واجب پنجیس	مستحب و نیز اوب دیکانیس

سبز کا تفصیل ایله بیان قیلامن	سیلا کان بولسا انکار عیان قیلامن
کیم که حج جانی غه عزم ایتسه	بو سفرنی اوزیکا جزم ایتسه
سز نیکم قرضی بار ادا قیلسون	خصم لارنی بارس رضا قیلسون
توبه قیلسون بار کبی لار دین	یمان ایشلار دین اوتسون اول بار دین
دوسپت لارنی بارس وداع قیلسون	بار دین همت ایستا بان کیتسون
اندا اول وقت بولسه مال حلال	نفقه قیلسون اول بو یولدا بو مال
عزم ایتسه اوندین چیقار صحت	اویدا قیلسون نماز ایکی رکعت
اوتو غولوقی بل که بار دور بو	موندا قل یا وقل هو الله اوقو
اوقوسون کوب دعا و تاب بو نماز	کور سا تیب تیکری درگهیدا نیاز

Marfat.com

مروه دین کیل تیه صفا پیارلغه — اوشبو ایش دور حج اهلینه بارلغه

موندا پلکیل که یتی شوط کیراک — ایکی شوط اولدی بارماق وکیلاک

بلکیل اوجونی واجبین مونداق — بار دور ور اول منادة ماس اتماق

اتلاسین تورت کوندا ماس تمتش — باشلا غیل عید کوندین بوایش

عیده یتی باشنی آت موندا — آلتمیش اوچ نی ایتیل اوچ کوندا

اتلاسین سرکونید اوچ توت — سرقاجان اتلا نیکدا یتی باش

کیم که آفاقی اولسه طوف ارا — واجب اولدی طواف صدر انکا

قایسی دور بوطواف دی بنده — حج تمتع اعمالینی بو کا تکاندا

کعبه ایونی تیی طوف قیلنک — طوف صدر اوشبو طوف بولدی ملنک

رمل وسعی موندا یوق حاجت	قیل طواف وداع بو فرصت
نیه باش قرق یا قیساج ایت تقصیر	بولدی واجب بو قیلما غیل تقصیر
موندا تقصیر قایسی دور پلکیل	برایلیک پساج تمتع اوجدین کم قیل
حلق و تقصیر ایلا یخر کونانی	عید دور کیم دیلدی یخر مونانی

حج سنت لارنی تمتع پایانی

حج واپلکیل که تورت سنت تور	توت قولاق یا رجه سنعه اتیای ات
موندا فاتی ایلا سپون معلوم	سنت اولدی انکا طواف قدوم
تمکه کا کیر کاج اوی طواف قیلسک	بو داغی تیی طوف بولدی ملتمک
نیه بر سنت حج اولدی رمل	شوط اوچ بولغوچه سعی ایت بو عمل

Marfat.com

خواہ اتیلق دور اندا خواہ یاتاق — خواہ اویو اندا خواہ بول اونداق

خواہ تورا اندا خواہ پس یاتیل — مرنی قیل ساعتی توقف قیل

عُرنہ بطنی وا ولے تورمہ — اندا تورماغتی پس روا کورمہ

حج نیک اکینجی رکنی نیک بیانی

ایکینجی رکن اشیکتل — بوزیارت طوافید ور سلکتل

وقتی پنے بل کہ بار دور وروح اکون — داخل وقت تورغنیہ اکلی بولون

عید صبحی دور ابتدای انیک — بولدی اوج کونکا جہ وا پسی انیک

اوشبو اوج کون ایچید اکلی تونی — داخل وقت طوف ایت مونی

بل کہ بو وقت پیغی سوطکر اکا — سوطنی بل لعقت نہ بار دور تکا

اوزکا معنید اور ایستیت شرط — موندا اوی کردیشینی دیر لار شوط

کربو اویور ولماک اولسہ ترک اول آن — لازم اولغای بو ایشا وجون قربان

حج واجباتی بیانی

حج واپلکل کہ پیش دور واجب — بارنی قیل اوا یرید اپلیب

صبح عید اولسہ او توبان عرفہ — بولدی واجب وقوف مزدلفہ

بو ویکان بردا پسا ستی تورغل — اوشبو تورماقنی اندا واجب بل

پسعی قیلغل صفا و مروہ ارا — واجب اولدی بو فعل قیلماق اوا

پسکا کیفیتی بین قیلغل — پسعی نی طوف دین کیبن قیلغل

پسعی نی بیش یتا دین ایت نیاد — مروہ سنگا ریغہ بار بو سپور توت یاد

Marfat.com

Marfat.com

صیدنی مرکبشی ناقص ایتمار — ناقص اتکان کبشی انی بیل کبه نتار

قیل بها ناقص و سلیم نی هم — سین تفاوت نی صدقه بر اول دم

صیدنی مرکبشی نوع ایتسه — قاچه آلماسه مرکبشی یتسه

قیمتی نی تمام صدقه برور — مسئله بیلکاسین کی موندق اورور

اوشاتورکر یومورتقه محرم — صدقه قیمتی بولور لازم

صیدته اورنای اولسه محرم لار — هر برینکا تمام قیمت بار

سرنی مفرد ته لازم اولسه جزا — هر کوی قارون اندا ایکی بها

صید کیم انی محرم اولتورسه — شرع ایلی سونی مسئله دیکلتورسه

کرحلال ایتسه صید ملکای صید — محرم ایسه اولور عاصی

قتل قیلسه بولارنی کر محرم — بولماغای انکا مسیح نی لازم

پشه و بورکه و نیه سیچقان — کلپس و آری و یلان و جیان

بوری و شیر و هر نی درنده — پاک ایماس قتل قیلسه لار اندا

قارغه مردار نیمه نی کرسه — محرم اولتورسه پاک ایماس در

پاک ایماس بولسه سیچقه ثبت قیلکوز — خسارات اولسه داعی بودور سوز

بیل کبه یا بودوحرم دا صیدم — نیچه کیم بولسه سیچقا احرام

هر کیشی قتل قیلسه صید حرم — قیمتین صدقه ایلا سون اول دم

یا مسنا کیس کاپرناک ولدی طعام — یوق روا صوم لیک اول هنگام

بولسه صید حرم دا کر کرکت — بر بها منیم بولور توختات

Marfat.com

یولسه کر بر توکین اگر محرم — صدقه بر کیف طعام اولور لازم

مخطورات نیک اکنجی نوعی نیک بیانی

بو دور اکینجی نوع مخطورات — کیم بو روزنامه آنکا دیب اردیم

بس که بار موجب جزا بو نوع — توت قولاق شرح اینای نوع

بلکا پس موجب جزا مخطور — صید بر بنی قتل قیلیق تور

صید پیاری اشارت ارا یتسا نک — صید اتیار کا دلالت ارا یتسا نک

بو جهت لاردین اولسه صید قتل — او شبولارنی داغی بو حکم دا بیل

بولسه اول بیر داکر پیاتیق بو دا — صید نی اکی عدل قیلسه بها

کر خرید و فروخت بیر دور سه — بو توت قولاق شرح اهلی مودان دیر

بر خرید و فروخت تو ویر یاب — کیم بو متل غه بو لغای اول اقرب

نیچه کا قیلسه لار بها اول حال — اول بها بر له ذبح ایلار نیمه آل

مکه دا اول نیمه نی قربان قتل — یا بو قیمت بیله طعام آلغیل

انی مسکین کا قیمت ایت اول آن — کیشی کا بشیغه الکی را ربا تمان

یا بو اشبو قیلغو لوق بولور انغه — روزه تو تسون هر الکی یا بمانغه

کر بو قیمت نی قیمت ایلار جاغ — ار تسه نصف صاع دین ارزاق

صدقه قیلما قتور ورانکا لازم — یا بو ار تو ق اوجون بولور صایم

صید نیک قیمتی اکر اول جاغ — بولسه کر نصف صاع دین ارزاغ

حکمی ذکر ایلاکان کبی دور بیل — او شبو ذکر ایلاکان کبی قیلغیل

Marfat.com

کیم که بونوع قتلیسه اول تیکای — اول کیشی بوایشکا خان ایتکای
ایمدی اون سکیزنجی سین ایشتیک — نی یوسونلوق که دیرمین انداق ایتیک
کیم که میتات تین اوتوب محرم — بولسه قربان بولور انکا لازم
اوشبو ایشلار که بولدی موجب قان — کیم کا کیم عذر برله بولسه اول آن
انی اوچ ایکا پیس مخیر بل — بری اولدور که ذبح ایلار بل
یاخود اوچ کون انکا صیام ایرور — آلتی مسکین کا یا طعام مرور
بر کولوک تیمه بوغدای اولسه اول آن — کیشی ما شیغه بار ایکی یا مان
بار دور ایکینجی قسم ارانچه ایسم — صدقه موجی دورور بوقسم
باغ و خوشبو و قرتماق یولیاق — تیکه یا بولسه عضو دین ایرماق

یا ستان بر له باشنی قتلیسه — ربعیدن ازراق ایرکانیس بلسه
ایمدی اتیای ایکینجی قسم عه ایسم — صدقه موجی دورور بوقسم
بو دیکا ملازیک ایتیسه ازغنی — یا نیه کیشی پاچ و تیرماغی نی
پیالسه یا ایسه یا طهارت سیز — فرض طوغنی ایلا یسه سلینکز
یا خود اون بیت نی کیشی اورر — حکمینی اتیا میں کیشی سورسه
بولسه یا تیرک واجب ایکی لاردین — ازراغی سلکا پیس سربریدین
صدقه نصف صاع بوغدای ایرر — توت قولاق شرع اهلی بولدی
بر بیت اولتورسه بر کیشی اول آن — قیلور اول کیشی صدقه لقمه نان
کیم که اولتورسه ایکی یا اوچ بیت — صدقه بوغدای بولدی بر کف اشت

Marfat.com

قیلما پسه کراعاده اوشبو کیشی — انکا بولغای بوقت قاین کیشی

نیه مخطورلی ایشیت موندای — فرض طوفیس جنب اداقیلماق

بویوپسونلوق بوایش اوجون قان قتل — تیوه یاادینی موندا قربان قتل

نیه طوف زیارت اولغاندا — بولسه یکشوف عورتی اندا

یاپلور عضور بعیدس کوپراک — بولسه یکشوف قان کراک اتیاکه

کربونجاپت تونوکندا بارادل حسن — هرنیچه کوپراک اولسه درهم دین

کربوینکلیع طواف اتیارمرکیم — بولماغای انکا هیچ نیمه لازم

نیه فرض طوفی ایلارجاغ — ترک اوج شوط بولسه یاازراق

مونکا هم قان بولورانکا لازم — قانی قیلماق تو بولسون اول عام

چیقماس احرام دین بونوع کیشی — قیلما غونجه نیه بوطوف ایشی

سین زیارت طوافی قیلغاندا — ترک اگر بولسه تورت شرط اندا

نیه ایام نحر دین خیر — فرض طوفی کراولسه قتل قان سبب

نیه مخطورا وشبو دورتوحالت — عرفات ایچره کرتورار وقت

دورنا راق کراما م دین سرکیم — چیقسه برقان بولورانکا لازم

نیه ترک اولسه واجبی کشی کا — قویی قربان قیلور بوترک ایشیکا

بل که سرواجب ایش لارس اگر — ترک بولسه حج اهلیغه اکثر

حکمی باردور بونوع اورکاندک — باری واجبی ترک قیلغاندیک

نیه سرطوف ورایشیت مرکیم — سهو یکی واجب نی ایلاسه تدیم

Marfat.com

ایدی آلتینجی سن ایشیکای سن — سنگا دی کم بو وقت نیکای سن

یا بسه ار باشنی بوزیی خاتون — بو ایکی کیشی داغی قان قیلیسون

ربعی جه کریا بله بو ایکی سیر — بر کون او تپسه بو ایشکا قان پر

بل که بیشنجی بو دور ثنک پ — قرقمای بر بوک اولسه یا اور ماک

قرقسه حار یک جه ساج و ستال — یا تمام اوزکا عضو دین یا دال

مثل قولتوق توکی دعا سه سنی — قیل قیاسین او شبولار کا مانه سنی

یا جمامت برنی قرقیلسه — بو بار نیه کیراک که قان قیلسه

نیه مخطور بر ماق آلماق تور — سنل ایشیت پسورلارنی موندا ق تور

بر ایلیک تر ناغیل تمام آلاق — یا آلینسه ایا قنی هم موندا ق

یا کیشی تر یا عنبنی آلورجین — آلسه مجلس ایچره قولدا بلاسین

او شبو ایشلار کا مار ا نکا بر قان — او جکو یا تونی اول قیلور قربان

تورت مجلس دا مر بر ین آلسه — تورت قاندور انکا قولای بالسه

مر ایاق مر ا لکینی کم که تمام — آلماسه قان انکا تونی اول سنکام

تو قوز و نجی سنی بل که بار موندا ق — فرض طوغنی بی وضو قیلماق

کم که محدث بو طوف قیلسه ادا — یا جنب بولسه اوزکا طوف ارا

لازم او لغای بو ایشلر او جون قان — بو محل بر قوی ایلا پسون قربان

ایدی او نوجی سنی ای بل — بو یو سونلوق که دیرمیز انداق قیل

عمر بنیک سعی وطوفی قیلغاندا — کر کمشی بولسه بی وضو اندا

Marfat.com

مثل سپانی و باشن و بوت و بارزو — سر بیکا اگر تیکار ز خوشبو

هر نچه مجلس اتسیا یک استعمال — انچه قان قیلیغا پسن مونی یا دال

کر باری تن انی ایلا پسا یک تطیب — بولپسه بر مجلس انچه بل اشتیب

پنکا پلکل بو وقت بر قان پس — بر دین ار تو بو وقت حاجب اماس

طیب حکمید ادور خضات ای یار — اندین اتکای سین احتباب ای یار

لیک خوشبوغه کم که تو پسه ادرین — قان قیلور کر ایشیتسه شرع دین

کویه مجلس ارا اگر خوشبو — باک ایماس بولپسه بو قدر خوشبو

نیه محظور بو دور ور یاد آل — قلمه احرام دا یانغ استعمال

عضو کامل غه کر تیکور یا نکب یاع — مونکا هم قان دور ور سنکا اول جاع

نیه پیشینجی یار تیکانکان تون — میس دمیس بو طریق بیلیکان تون

هر نی کیم کیکلو کوتور ور مونین — دیکا یم اولدور ور غرض تونین

اوتوک و بورک و کونکلاک و تمان — کپنک برله جبه و خفتان

کیز اولپسون کرا یب پیله اور کان — باری بو حکم دا دور ور اورکان

کیسپانک انی تمام بر کون دا — عاذلی دیمک نی حکم دور بو ندا

مونداهم پنکا لازم اولعای قان — او جکو یا تو نی قیلغا پسین قربان

تو نی بر کوندا کیم که یار فرصت — جیار یب کیسه تورت بس بو بت

هر نچه کیکا یکا قان قیلسون — مسئله شرع دا بو دور بیلسون

مکرا تو ک که کعب دین تو راق — کیسپانی کیکا سین انی اول حاق

حجی وعمره پی بولور باطل — باطل اولسه نیچوک قیلور اول سبل

عمره وحج نیک ایشلاریندن قیلسون — لازم اولدی بو ایشکا فارغ بولسون

بنه سبل حجنی قضا قیلور اول — اوشبو دور سبل شریعت اهلیغه بول

کر تو فونکدین اولسه سونکرا بو ایش — منسد حج ایما پستور دور بو قلیش

حلق یا قصر دن بورون بو اشلنک — واقع ار بولسه نی دور دور قلشنک

اوشبو فعلنک بو ایشی وحق قان قیل — تیوه یا اونی موندا قربان قیل

کر بو ایش بولسه حج اوا سپیدا — حلق ایله طوف نیک ارا سیدا

اوشبو فعلنک کا لازم اولغای قان — بو ایشکا قوی ایلا کیل قربان

بلکل انکسیحی بار دوا ئی وطی — بولما غیل اوشبو وقت سیا ئی وطی

مثل بوسن وکنار وشهوت املا — مبس اکر فیلسه هم بو صفت املا

غیر انسان جماعیدا انزال — بولسه بو حکم دا دور دور یا دآل

نظر وفکر بر لا کیلسه منی — اوشبو ندکور حکم دا بل آنی

اوشبو لار منسد حج ایر ماس سبل — کر بولار واقع اولسه سین قان قیل

بلکل اوحیوانی بار دور دور تطیب — سنکا خاطر نشان قیلای ایتیب

مرنی اندین غرض ایسه خوشبو — طیب نی بل که بار دور دور اوشبو

مثل مشک وعبیر وعنبر وکل — زعفران وبنفشه وسنبل

میوه لار بل که موندا داخل اماس — غرض اندین خوشی ایدیل ایماس

غصو کامل غه قیلسا نک استعمال — بخشی ایدحکمین ایتایین یا دآل

Marfat.com

قیلپیان بخر کونی خلق ایشی — آکمی اجسام قیار و کیشی

کیم که افانی اولماسه منی سل — یوق قران و متتع انکا دلیل

سین قران بارجه پسیدن افضل کور — نیه موندین کیسین تمتع دور

بل که اوج وجه دین کیمن ندورایش — نی دیمش دور پسکا دین نی قیلش

هر بریکا جوابلا دنیک نیتیت — تیل بله بلسه هی اول وصیت

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ لَبَّيْكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ لَبَّيْكَ اِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ

لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ

تلبیه ایتیان بولوب محرم — بونچه ایشنی قیلماسون هیچ کیم

محظورات مذکوره

بل ایکی توه بولوک اولدی محظورات — توت قولاق هر ایکی کا ایتیلیات

هر بیسی موجب فدا بولدی — نیه بهر موجب جزا بولدی

بورناغی نوعی بار دور ایکی قسم — توت قولاق هر ایکی کا ایتیلیاسم

بورناغی قسم بولدی موجب قان — اوجکو یا قوی نی تیل بودم قربان

لیک ایکی ایشته تیوه دوریا اوی — اول ایکی ایشته قیلمه قربان قوی

اول سپکیزایش دور و بولدی قسم — ایتیلیس بارجه سپنیه اسم ایشت

وطی ایکی هر کا کر قیلور محرم — یا ایکی هر کا قیلدور هر کیم

خواه عمدا یسه خواه ایسه پشمان — خواه طوع اولسه خواه کره اول آن

عرفات ایچره تورماغیدین اکر — بولغاراتن بولسه بو دیکان اشلار

Marfat.com

آدیشوا یکی کاتم قوان ات تور سنو نکتی وجهی خلاف سنت تور

تمتع پانے

عمره غه کیم که با غلاباں احرام طوفنی حج آسیده قیلیه تمام

حج اوجون نیه با غلاسه احرام اول حرم یریدن اوشول هنگام

بل تمتع دور اور بو وجه غه ات نیه اوزکا ایشین دیمس نکاباات

متمتع بل یکی تورلوک تور مراکیسی نے دی که نجوک تور

بری اول دور که هدی یوں همره نی قیلور اوشبو کیشی یول اکه

بل که متیات تین یوا ول هنگام عمره قیلماق قه باغلار اول احرام

عمره نیک طوفنی ادا قیلور اول سعی مروه سپلان صفا قیلور اول

باشنی قارنیه حلال بولور نیچه کون مکه دا بو حال بولور

ترویه کونی باغلار اول احرام حج اوجون مکی ایلدیک اول هنگام

انکا طوف قدوم حاجت ایماس متمتع غه بل که سنت ایماس

فرض طوفی قیلور محل بلسون اول وسعی نے ادا قیلسون

متمتع کیشی اگر بو لسه قیلسه قان روزه یا تو تار بولسه

قیلسون اوشبو کیشی قارن یک قیلسه ان صونی خاطری تنیدیک

متمتع که هدی بار همراه قیلور ایشینی دی بولونک اگاه

عمره دین سنو نکرا محرم اولور سون نیه اوزکا قیلور ایشین سنو رسون

ترویه کونی باغلاسون احرام حجی غه مکی ایلدیک اول هنگام

Marfat.com

عمره نیک طوف و سعیی قیلسون — قیلغولوق ایش نه یودور قیلسون

قیل بو احرام ایله طواف قدوم — سعی هم قیل بو سور قیلسه معلوم

او شبو احرام بیرله حج قیل ادا — حلق یا نی بورنا دی قیلورنی سنگا

موندا بر قوی نی قیلغاسیس قربان — بسع یا اوی و تیوه دین اول آن

او شبو قربانی سل که واجب تور — نحر کونی بو ایش مناسب تور

او شبو قربان قیلور دا سین موی سل — جمرهٔ عقبه دکسیس قیلغیل

ذبح دس سونکرا حلق تقصیر — قیلغیل بو ل حلال دی بر بر

ذبح غه قادر اولماغان سلسون — روزه حج کون لاری تو تار اوج کون

تو تسه کر او شبو روزه دل مرکم — کیراک اول وقت اول کشی محرم

حج نیک اعمالنی جو قیلسه ادا — تینی کون ینه روزه بار دور انگا

عید ینی بورنه تو تماغان اوج کون — عهده دین ذبح ایلاباں چیقسون

ذبح دین کیم که عاجز اولسه یو حال — ذبح قیلمای یو کیشی بولسه حلال

لازم اولغای انگا ایکی قربان — بری احرام قانی ینه قربان

ذبح او چون کیم که روزه نی اوج کون — تو تسه حج کون لاری مونی سلسون

نحر دا نا بسه ینه قربان غه — تو تماسون روزه ذبح دور انغه

بحر دین سونکرا تا بسه ذبح او چون — قیلماسون ذبح روزه اول تو تسون

عمره غه بورنا با غلانسا احرام — ایلاکونجه طواف عمره قیلغم

نیت حج نی قیلسا پاک اول وقت — یوق ایسه عکس ایلاسا پاک نیت

Marfat.com

عمره پاسی

عمره نی سنت موکده بیل — وقتی لکن ایرور امنیک باری بیل

کیم که قارن ایاپس انکا پیش کون — عمره مکروه دور مونی پیلسون

عزه کوی دور بورونتیسی تیل — سونکتی تشریق برله پیش یاماغیل

عمره نیک رکنی انکی دورسیس بل — مراکیسی یاسی ایتای اشتیکل

برطواف ایلاتمی شوط ادا — نیه سعی ایت صفا و مروه ارا

عمره نیک شرطی داغی انکی ایش — قایسی لار دور بیل امدی بو انکی ایش

بیل که احرام دور بولار دین سیر — نیه بربسی حلق یا تقصیر

متعه حلق قیلسه یا تقصیر — بر ور احرامیغه بولماش تغیر

F: 32

متعه تکه عه بیتیشکاندا — قیلور ایشینی بیل نیدورماندا

کیرسون انداکه باب ابراهیم — دیرلار آنی حج اهلیدین کیم

سر قجان قبلیه استلام حجر — تلبیه قطع ایدیشور وقت انکابار

قران پاسی

عمره وحج عه بر ولی نیت — قیلسا یک احرام وقتی بیل موکات

حج دا اول اهل که نکته دان امدی لار — بیل که بو وجه نی قران دیدی لار

موندا محرم بولور دا مولی دیکیل — دیکولوک ایشور وقت بو دور بیل

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اُرِیْدُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ مَعًا فَیَسِّرْهُمَا لِیْ وَتَقَبَّلْهُمَا مِنِّیْ

سر تاجان کیرسه تکه عه قارن — عمره نی بورنه قیلسون اول حج دین

Marfat.com

جاور دلنگ قیلسانگ ایشتکیل — یانگی دیو ماغانی افضل بیل

بورتوبک برته یزنا عیسک آلغیل — قیر قیلور توکنی قوق وپیاج سالغیل

قیل اوزونگا بو وقت ته حوشبو — پستجیب بیل بو وقت ته اوشبو

اوتاکای سپین نمار ایکی رکعت — اوقو الحمدوس سونگ اول فرصت

اوقو قل هانی بو زنا غی رکعت — یته قل یا سونگیدا بو آیت

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ

رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

اوقو قیلیانگ اکینجی رکعت نی — قل هو الله بلده بو آیت نی

رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا

حج ادا پسی وجونی نیک بیانی

بار وجوه ادای حج اوچ نوع — مین دیمین سیلورداکورساپت طوع

بری افراد دور قران بر پسی — بر تمتع اوچ اولدی بیل بار پسی

افراد پانی

وقت احرام ایلاسانگ نیت — عمره حج غه یالغوز اول فرصت

مونی افراد حج ایلی دیرسیل — نیت حج کرا ولسه مولی دیکسیل

اَللّٰهُمَّ اِنِّی اُرِیْدُ الْحَجَّ فَیَسِّرْهُ لِی وَتَقَبَّلْهُ مِنِّی

عمره غه نیت اولسه مولی دیکسیل — دیکولوک اوشبو وقت بو دور اشت

اَللّٰهُمَّ اِنِّی اُرِیْدُ الْعُمْرَةَ فَیَسِّرْهَا وَتَقَبَّلْهَا مِنِّی

Marfat.com

بری متیات ایچه‌دا دور لیکن — بار رسم حلال ارا پاکن

بو جماعتنی اهل حل دیدی لار — اوشبو یکلنغ اتمی بل دیدی لار

نیه بری حرام یرمیدا بیل — بو جماعتنی اهل مکه دیکیل

بل که افاقی اولسه کیشی کا است — انکا بلکل که بار بو آئین سیاست

کیم که احرام سیز بو تبس من اوتار — اوشبو اوتکان کیشینی بل که نتار

نیه متیات غه کیلیب احرام — باغلابان بولغه توشیون اول مکام

عمره یاج نی اوتاسه اول ان — لازم اولغای بو کیشیکا بر قان

اوی لاری اهل حل غه دور متیات — باغلار احرام اوی دن اول اوتات

اهل حل کر حرام سیز لار یکا — اوتسه احرام سیز اول اهل مکا

بل افاقی ایل کیبی مونکا هم — لازم اولغای بو ایشکا قان اولدم

حج غه یکنی بل حرم سرحدین — باغلار احرام شرع ایلی دیدین

عمره اوچون حلال سرحه کیلور — باغلار احرام اندین اول که یلور

بل حرم اهلی عکس اگر قتیسه — موندا هم لازم اولدی قان یلیسه

اوشبو متیات غه یاووق تساک — قیلغولوق لار بو دوردی اشتباک

احرام باغلاماق یاپانی

دیسانگ احرام باغلامین مول بل — غسل قیل یوی ایسه طهارت قیل

تون و دستار و اتو کونگ سالغیل — کیکالی تکاکان یمنه آلغیل

پلیکا لنگ باغلا جادر کی — باش یالانگ بول بو قت لار سکادی

Marfat.com

بولماسه کر جهاتی فرض قیلور — نرنی ایلاب ادای فرض قیلور

حج ادا ایتمک شرایطی بیانی

ایمدی بیلکل ادا شرایطی بیانی — شرح ایلای سنگا شرایطی بیانی

برز ماندورکه بولدی اول مذکور — یه بری مکان که مکه دوردور

کر بو مذکور بولغای از منه دین — بو رنه احرام باغلاسا یا اول حین

بیل که احرام باغلاماق بو شق — جایز اولدی ولی کراهت لیق

یه بر شرط بیل که بار احرام — توت قولاق شرح ایتای سوزی تمام

بیلکاسین کعبه طواف ایتکوجی لار — حج و عمره یه نیه کیتکوجی لار

بولدی اوچ صنف ایتایین بریر — توت قولاق یوسوز دیکا بولور حاضر

بار دور بری خارج میقات — انکا آفاقی اولدی بیلکل ات

حج مواقیتی بیلک بیانی

بیل که پیش بولدی حج مواقیتی — بار یی سنگا شرح ایتای هیئتی

کعبه غه بار دوراچی وایردین — اوتماک احرام سیز بو پیش بردین

ذوالحلیفه مدینه اهلیغه بیل — جحفه میقات اهل شام دیکیل

یلملم اهل یمن دیکای بیل — بخدا ملی کا قرن دور میقات

ذات عرق اولدی یا نه بر کیات — بیل عراق اهلیغه بو دور میقات

ایر و خاتون که مکه کیرماک اوچون — بو مواقیت تین اوتار پیلسون

اوتسه احرام باغلامای بر کیم — عمره یاچ انکا بولور لازم

نیه تاجر عه بسل که بود در حال — بار سپه وکیلسه قالسپه راس المال

نیه خاتونغه باوجود بوسم — بار در نیعه کراکتور در محرم

موندین اوزکا داغی شرایط بار — بولسپه موجود اول شرایط بار

بولدی بر شرط موندا حریت — نبذه غه فرض ایمایس یوحیات

نیه بر شرط بول ایانیغی دور — عدد بار ماپس قه بول ایانیغی دور

قحط ایله ظلم بولسپه یولدا اول آن — دیماکتل اوشبو نوع یولی امان

بولسپه دریا ایراده سپس یکمیل — یول ایانیغی عذر ایرور داخل

لیک جیحون و دجله و یک سو نی — دیمه دریا و نهر دی مو نی

توت قولای وقت شرط بولدی ما — شرح ایتای سنکا وقت لازمانه

حج نیتک اوقاتیدی بن یا آل — بولدی ذی القعده و نیه شوال

نیه دوالحجه نیتک بوردی دنی — وقت نیتک داخلی سن ایتموسی

بولسپه کرحج شرایطی موجود — فرض اوشالدم قیلورسنکا معبود

بولسپه تاخیر فرض بولغاندا — نیه یل غجه جرم دورانداء

کیم که بونوع قیلسه اول تاخیر — بارالما سپه بسل بندور مدتسپر

قادر اولغانداء اوشبو سپورسیلسون — بارسپاس کعبه فرض ادا قیلسون

عمر دور وفی تیر قجان کیم یل — اول ادا دور قضا ایماس تورپل

کر بارور نیعه بولماسپه امکان — بسل که واجب تورور بو ایس اول آن

حجی اوخوب بیراولی آیرمان — بیمار ورزاد ورا حلیه بیرمان

Marfat.com

بابر اتیلدی تورت فرض تمام — ایدی پیشنهی سپاری ایله حرام

بو پیشهی کا بل که حج دور ات — بولدی عمرو نکدا فرض سر بو بت

بل که حج شرع ابره موندق تور — کعبه طوفیه قصد قیلمق تور

حج دا بار دور بولار دیمیں لوحات — سبب و شرط و رکن و محظورات

واجب و مستحب سنت لار — توت قولاق بارجه غه دیمیں لار

سبب کعبه بولدی ایشیکمل — نیه قالغانلار نیتی ایتمیل

شرط حج بل که انکی تور لوک دور — مرا نکیسی بنی دی که نیچوک دور

بولدی شرط وجوب و شرط ادا — شرح ایلای مرا نکیسی نی سنگا

بل بولار بولدی حج دا شرط وجوب — توت قولاق بارجه سین ایشیکمل جو

اوشبو پیش فرضنی دیکان کوندا — استطاعت نی دیب ایدیم موندا

قایسی دور ایدی استطاعت اشت — کرقیلور سین خدا غه طاعت اشت

برمی صحت کیراک بدندا سنگا — فرض اماس صحت اولما غاندا

نیه بل احتیاج نیمایک زیاد اول احسن — انجه بولغای نیمایک زیاد اول

اویونکا سپکا بارسا پاک و کمبا پاک — نفقه بولسه اول نیمایک پلسا پاک

نیه انجه کیراک سپکا قدرت — کیم یاتاق بارماغای سپس اول فرصت

منحصر اوزالاغ دا ایرماستور — تیسه یارماق کرا یه غه بس تور

رمضان آیی بل کیسنت تور — سونکتی عشر ید اعتکاف اولتور

اوشبو سنت موکده دور بل — لیک مونی علی الکفایه دیکیل

اعتکاف ایچره شرط تور زوره — بار دور انیک اقلی بیر زوره

انداکیم مسجد جماعت تور — اعتکاف انداییل کیسنت تور

قیلدنیک ای اعتکاف نیت عه — چیقماغیل سیز ضرورات اولدر

چیقساک اندن قضای حاجت اوچون — یا وضو تقضیده طهارت اوچون

قیلور ایسینکنی حوبکه قیلدنیک بل — معتکف قه درنگ سیر کیل

عذر سیز ساعتی درنگ ایتماک — مبطل اعتکاف دور شبهه یوک

وطی هم اعتکاف مبطلی دور — اوشبولار شرعنی نیک بیلی دور

قوجماق اوپماک کراولسه شهوتیق — اعتکاف ایچره بار حرام بوشتیق

قیلسه ایل لازم اعتکاف اوزیکا — تور ماسه یانا بو دیکان سوزیکا

فوت بولغان کونکا فدیه سرور — مسئله شرع ایچره موندق ارور

کتاب خاتمه سی

شکر کیم صوم دا سپایل لار — عرض قیلدیم حل اولدی مشکل لار

ایمدی بیشنخی فرض غه کیتایین

حج و عمره یولینی قطع ایتایین

Marfat.com

نه رویه گونی صوم بیل مکروه — حج دا بو صوم نی دیکیل مکروه

مستحب صومی اوشبولار دور بیل — منعه صومی وآی صوملری دیل

منعه نیک صومی بیل که اوج گوندور — ایتایین بارجه پسینی بربر سور

پنجشنبه نیه دوشنبه بیل — نیه بر جمعه بولدی ایشتکیل

نیه آی صومی آلتی گوندور بیل — مستحب کرتوتای دیسالک توتیل

اولی آخری ومنتصفی — نیه ایتام پیض بارشه نی

قایسی دور پیض گونلارا ایشتکیل — اول اوج اون اورتا اون بیل پشد در

قایسی لار دور بیل امدی بلدای غی صنوم — پنجه آی مستحب دور ورنجه یوم

بیل اوج ای بولدی مستحب بولغان — بر محرم نیه رجب شعبان

نیه شوال آیی دن پسین بیل — آلتی کون روزه مستحب توتیل

نیه ذوالحجه دین تو قورکون بیل — ایام تشریق سیاناب تو ورتیل

برکون امساک ونیه کون افطار — بو داغی مستحب تو رورای یار

نیه هر وقت بولسه یازیومی — مستحب بیل بو یوم لار صومی

روزه نفل غه شروع ایتسه — قیلسا پاک افسا دروزه بیل ایتسه یلستب

واجب اولدی انی قضا قیلغیل — توت قضا سین داغی دا قیلغیل

نفل غه کم که اول شروع قیلور — عذر مهما یلغ اولسه یپه بولور

رمضان نیک قضا سی یوق تنا — بیل که مکروه دور یماک اندا

اعتکاف بیانی

Marfat.com

یه بلکیل که حایض و نفسا — روزه سیرلار کیشی قیلورلار ادا
جایز اولدی اوروشه غازی لار — ضعف و نقیعه روزه یسیه اکر
یه اغریق که خوف قیلسه اکر — روزه یو تعاج مرض انکا زیان
یه هر کیم که اول مسافر ایسه — انکا بولدی مباح روزه یسه
تیمامسه کر مشقتی یو محل — روزه یو تسون که بارد و رود
یو جماعت که بولدی لازم کور — یسه لار روزه بل که حکمی بیدور
بی کفارت قضا تو تارلار بل — قاری یو جمع دا ایمایسن داخل
فدیه افطار او چون بیرور بو — قاری اول ایدی فدیه کیم دیدیم تو قاری
کر یو مذکور عذر لار کیشیده — سین قضا یو تماسین قضا یتسه

فدیه بیرماکلکا سین وصیت قیل — بو وصیت قیلورنی واجب بل
رمضان روزه سی چو یو سه قضا — متابع تو تو لسه بار اولی
یو کیب صوم لاری نی تیک یتانی
بل کیم پیش کوندا صوم بولدی حرام — تو عا کیز روزه نی او شال ایام
ایکسی انکی عید کون لاری بل — او چی تشریق کون لاری دیکیل
کیم یو کون لاردا قیلسه نیت صوم — یه انی صوم روزه قیلیب یو یوم
یو ماسین اول کون قضا سی لازم انکا — کو نکلیدا اپرا سون ایتیم انکا
صوم نوروز بارکرامیت — مکر او نعای انکا یو کون عادت
عرفه روزه تو تسا نک اول وقت — عرفات الحرم بارکرامیت

Marfat.com

یوتسانگ ارلب اولی بلده مشرق — بل قولاق قه پسوکیرسه هم یوشوق

شتر قیلکی اغرغه کیلتور وبان — یوتسانگ اول مشرقیلک یلب کوروبان

منتطع بولماغان اغیر سوزنی — یوتسانگ ایکاکگا میکورد سوزنی

تیش قاغی یوتارد ای طالب — بولسه اغز یک پسوئی انگا عالب

تیش ارا سپیدا غین دانی یومالق — کرنخودی دانی لسه اول کم راق

پشه یا خود غبار برله چین — کرسپان بارنسه حلقینکا اول حسن

روزه دا پلکا سین حجامت و فصد — مضر ایماس نیچه که قیلسا پاک قصد

هر محل کرقیلور ایسانگ مسواک — صوم دا بو عمل ایکا پتور پاک

تارتسانگ کردوا اوچون سرمه — بو عملی کراهیت کورمه

منعید صوم اوشبولارنی دیمه — کرسنگا واقع اولسه روزه یمه

اعذار متعلقه بصوم

نیچه کیشیکا بارمباح افطار — ایتایین بارجه سین ایشیت ای یار

بر قاری دورکه توق انگا توت — بارده وار روزه یسه اول حالت

بو قاری روزه کیم سکای اول حسن — تو یغار رور مرکونیکا بر مسکین

بولسه چرما وار یه نوعدیدین — پرسون انداق که ایلا دیم تعین

بو قاری بیلیک مجالی کرکاندا — یکا یکا قضا تو تار اندا

نیچه خاتون که حامله ایرسه — یا کیچیک اوغلانیغه سوت برسه

یا شیدین خوف قیلسه یا اوندین — یتسون اول روزه شرع ایلی بوردین

کرکنارت نی بر پیان ای یار — نیه سر روزه ایلاسه افطار

نیه بو نیغه بر کنارت کور — سر نخسه بر سه نیه موندا ق تور

کیسی کا لازم اولسه کنارت — لغو یق وحایض اولسه اول حالت

بو ایکی مستط کنارت بل — مسئله اوشبو دور ولان بو یتل

صوم مکروهاتی نمک بیانی

ایتایین صوم اچره مکروهات — بارجه سین خاطر نگه دا سین بو حالت

نیمه تا تماق کرامیت تور بل — جانیا ماقدس واغی خذر قیلغیل

بو لسه انزال وهمی اول فرصت — قوجاق اوپماق دور ور کرامیت

مضمضه قیلمه کبره سوغه واغی — اول نیمه نی یا نیمه روزه چاغی

تشنه لیغدین بولار که دیدم ات — کر قیلور سین ایرور کرامیت

انکی کون روزه قیلماس افطار — تو تماق اولدی کرامیت ای یار

صحت مکروه دور اشیت بو متال — کر عبادت قیلور سین انی حیال

کر بو منظر لار اولسه پسماندین — صوم غه بل که تو یق زیان اندین

احتلام اولسه کر او یو غان حال — یا نظر دین اولسه پسکا انزال

نی منی بولسه اوپماک و قوجاق — روزه دا بولسه باک ایا پس موندا ق

وطی تیمه یه بهر نی انزال — منسدا یر ماس تور ور بولار دا ل

نی اکر اختیار سیز بولسه — نتیجه کم نی بلدا غیز بولسه

Marfat.com

رمضان روزه غه قلیب بیت — قصد افطار قیلیسه اول فرصت
وطی قیلیسه کیسیس کا ایلکار کا — وطی قیلدورسه هم آکلی هر کا
بولسون و بولماسون اکر ازال — متعمد صوم دور بولار یاد آل
بیسه یا اچسه قصد برله غذا — اوشبو یرنیمه کرجه بولسه دوا
لازم اولغای قضا کفارتی هم — دی بولار نی اشیتکیل ای همدم
سین قضا روزه اچره بیل موندا ق — بار دور اول کون کا کون عوض تومانی
میس کفارتی اتاسین توت یاد — لازم اولور بیسه بنده قبل ازاد
بنده کر مسلم اولسون ار کافر — خواه خاتون بو بنده خوای ار
کر سیکا استطاعت اعتاق — بولماسه شرع اهلی بنور یکا

آلتمیش کون تمام بول صایم — ارا آجای بوا کی آیی ویم
آلتمیش کون دا بولماسون مضان — نیه بش کون که بار حرام اولغان
بوا کی ای غیرا جارنی اوتوت — ارا آجیلسه یانه باشتین یوت
عاجزا ولسا تک بو روزه دین — تو تمانی تو یغار اول وقت آلتمیس مسکین
کر بر ور سیس مونی بو عدای — بر کا سین نصف صاع میس اتای
سیندا کر بو لسه ار یه تا خیرما — بر کو لوک موندا صاع بولدی سیکا
بو قسه ذکر ایلا کا نی قسمت قیل — قیمتین هم برای دیسا نک بر کیل
کر کفارت کیسی کا لازم ایسه — بر ما یین آنی یانه روزه بیسه
بلکه بر نیچه قلیسه صوم افطار — انکا آخر دا بر کفارت بار

Marfat.com

بیسه عمد اطعام اکر بوکیشی — انکا بلکیل که کفارت ایشی

یا سحر کیجه دیب نیمه یسا نکیز — یا کون اولتوردی دیب آخشه آغیز

ظاهره اولسه بو وقت کون سیله — صوم اکر باطل اولسه اندای

یا میسانک بر نیمه کی عادت اماس — مثل تو فراغ و تاس و کاغدو

ماش و قاز میکد اکر راحت دور — انکا تو میسانک دوای اولماغ

حرا یکنکا و هیزنکا یتکای — صومونکا بو عمل زیان یتکای

باغ تامیر سه قولاغ و بورنکا — با عمل قیلسه خفته اورنکا

اغز نه رنکلیک نیمه سا سه — ایله کیم اغزی سوی سه اولسه

کیم که بو اغزی سوینی یتکای — بی کفارت قضا سینی یتکای

خلقینکا بارسه کر بورون قانی — منیسه روزه یلکا سین آنی

عرق و اشک و قان ایله مغور — بارسه خلقینک غه بل بوجکم دور

کیم که ایلار محلدا استنجا — یو ماق امر ید اقیلسه استعصا

خفته نینک موضعی غه سو تیسه — روزه فاسد بولور بو وجه ایسه

رمضان روزه قیلماسین نیت — کر میسانک یو قسه اندا کفارت

کر کیشی روزه تو نسه نیت تیز — لازم اولغای قضا کفارت تیز

بو لماسه روزه روزه رمضان — بیسه یو قسه کفارت اول آن

تو کفارت بو وقت لازم دا — بی کفارت قضا لازم دا

قضا بله کفارت بیانی

اوشبو لار نیتینی قیل تعیین — مسئله اوشبو دور ایشیت مندین

اوزکا هر روز ه تیس تین بیل — کیچه دین خاشکاه بولعوچه قیل

کیک اولی بو دور ایشیت موندا — روزه نیک نیتینی بیل تو ندا

نیت ائتیم تو تارنی بو تو ندا — رمضان صومی ناکلا لیق کو ندا

روزه نیک هر کونیکا نیت قیل — بو لسه هر روزه اوشبو نکلر بیل

تا نکلا نیک نیتین بو کون قیلمه — اوشبو نیتیتی نی سین روا ایلمه

نیت صوم اوشبو دور بیشک — روزه تو تعاق کونکو لدا ایلیه کیراک

صوم نیک مسئله اینی ایشتنگ — بو مسایلی کو نکلو نگیز کا یتینگ

مفسد صوم انگی تو رلوک دور — سر انگی پینی دی که پنجو ک دور

بریدا بار قضا کفارت سز — یینه بر دا مر انگی بار یلپنیکز

کره ایله بو لسه اکل و شرب و جماع — یا خطا بر له بیل بو دور اجماع

بو پسه یا خود مسپاپس قیلغاندا — کر مئی کیلیسه پنگا اول اندا

قصدا ایله کر اغیر تو لاتی قیل — بو لسه انزال جلتی ایله بیلگیل

ایکی خاتون بیری بر یگا اکر — ایرو خاتون دیگ ایتیسه لار انشلار

مر بر یگا اکر بو لور انزال — بی کفارت قضا تو تار یاد آل

یا مقعد یا چاقر اولغاندا — قیلسه افطار روزه اول اندا

او یو تو ب یسه یا جماع ائتسه — سینه دی بیب روزه کو نکلیگا یتسه

گر هوا صاف بولسه اشیتکل — حکمی ذکر ایلاکاں کیسبی دورسل
برتانوق برله کیم که روزه توتار — روزه پسیدین انیک کون اوتار
باوجود بو قیلما پسون اول عید — بولما غونچه ایکی کواه پدید
برکسی کا کورونسه ایکی هلال — رمضان آیی دیه شوال
قیلما پسه شرع اکر پوزی قبول — یما پسون بیر روزه توتسون اول
توتما پسه روزه ایلما پسه افطار — بی کفارت قضا بوکیسی کا آر
کیسی کا کر کورونسه کوندوز آی — مسئله اندانی دورور اتای
اول کون آی باشیغه اماس داخل — کیله دورکاں کیچه ناری باشی یل
بولسه سریر دا آی باشی ثابت — ثابت اولغای جمع یزدا

اوتوز دونجی کیچه کورونما سه آی — تانکلاسی شک دورور تای
شک کونی روزه نیل نیت قیل — فرض صومی کراهیت تورسل
مسلم و بالغ اولسه یلسه کیراک — مصان ایکده کافر و کودک
اونکانی نیک قضاسی بولسون یل — تالغانی فرض دورادا قیلسون
بل که واجب بوایکی کاات تور — روزه کرمندر اکر کفارت تور
واجب و فرض دورسل — اوزکا مه روزه بولسه نفل دیکل
نامعین نیه معین بسل — نذر ایکی تورلوک اولدی اشیتکل
یا قضا یا کفارت اولسه یوصوم — نامعین کر اول صوم دایوم
کوندوز اقشامکچه درت ایا شیور یل — اوتوشوا وج روزه شیس کیچه قیل

بابر اوج فرض دایدنیک سورنی — اوزکاوا تو تماغیل معاف اورنی

ایمدی تورتونجی فرض مبس تفصیل — روزه نیک شیوریکا اغراحتیل

یماک وایچماک جماع ایماک — بیس لذاتی دوندیولار نیک

کربواوج ایشی قیلمایساینک کوندوز — ترک نیت لبغ اولسه بودور

شرع اهلی قاشیدا بودور صوم — موندابل اشتاق قوم بودور

صبح دین افتاب باتیونجه — شرع نیک کوندوزی دودونجه

روزه فرضی بوایکی دور توحاصلت — بواوچ ایشی یماک وشهوت

فرض وسنل روزه دارینیک — پانی وبقیه لازمی نیک

صوم اوچ تورلوک اولدی بیل — ایشتشت فرض دورنفل دورینه واجب

رمضان آیی روزه سی دور فرض — موندادیر سوزنی شرحکا ایلای عرض

تونکیراوشبوآیی روزه توکوز — کونی کراوتوزاریسکرمه توقوز

ایکی ایش تین بولور بوای ثابت — مراکیسی انی شرح اتیای اشتیت

بری اوتوزکون اولماغی شعبان — نیه بری کواه عدل اول آن

بوتمانوغلوغقه بر کیشی بس دور — کوتبانوغ احتیاج اریاس دور

مانعی بولسه کرهوا بودور — صاف اگر بولسه حکمیس اوزکاجه کور

انچه جاغلنغ کرایک بوقت کواه — قالماغای حتمال کذب اول کاه

عید آیی کرهوا بولوتلوق دور — معتبراندا ایکی تانوغ دور

Marfat.com

F: 33

شرع بو قسم نی تعاسپه دیر — هر بچوک کیم معین اتسه نک بر

بر سپه محصولنی تکریسیه — سین خراجنکنی هم تکرر تبر

ایمدی انکیچی پس دهین سکاتات — بیل مؤظف دورور بو قسم عه آت

مونداما بر دورچریب کا تعین — هر بچوک کیم معین اتسه امین

پشت درشت کز جریبی بیل — سین مساحت کزی سلیان کز فیل

بو زراعت قه یا انکین یر سکا — آفتی کر تیشه سه بر سکا

یر دا انکین بو نوع بو لغاندا — ساقط اولغای خراج اول آندا

بو لسه کر دفع قیلغو دیک آفت — ساقط اولماس خراج اول وقت

قادر اولسه اوزی وصالح یر — ایکا سه شرع اهلی مونداق امر

واجب اولغای خراج اول کشکا — دیماسون عذر ایکا کان اشیکا

عاجز اولغان یرین انام آلسون — نیه قادر فرار عی سالسون

بو خراجنکنی کیم آلور سین بیل — رفع محصول دین کیین آلغیل

کیم اداقیلماسین خراج سه — مالیدین بوق خلاص مونداق ایسه

کتاب خاتمه سی

شکر اوچونکی فریضه بو لمسی هم — قیلدی طی جنک خوشخرام قلم

روز میدان بو آیت ایلیکا الای

روزه میدانیه بو آیت نی سالای

Marfat.com

ایدی یردس جعار زکا ایلیشیت — ایکیلو یروسپونیک ایلیشیت

یروسپودین ایکیس رواجی دور — سربری عشری وخراجی دور

یروسپو سرایکیسی عشری ایسه — تیکای ایکای کیشی یو یرداد ایسه

دخل اوجون سرنیکیم ایکیلکوسی دور — یادرختی کیم اول یکیلکوسی دور

مثلا میوه تره کل دانه — سرنی بولسه بولار کیبی یانه

تورسپون وخواه تورماپسون ثمره — مسئله بل نیدور شریعت اره

مایغاج برله قیلسانگ اوقورق — دی نیدور اوشبولاردا استولوق

بربولار نیک زکاتینی ده یک — مسئله اوشبو بولدی یو قیور یک

عسل دمیوه تاغدا ایلسانگ بل — عشر اوشبو ایکی سیدی بر کیل

اوشبو دیکاندیک اولسه سوبلیر — بولسه مرکمدا عشری بیرلیر

موندا بلکیل نصاب وبیل اوماک — شرط ایماس عشر بیرماکنیک کیراک

قورق وقایریماپس قامیش واوت نعاج — بلکا پسین یو قیور ور بولار دا خراج

سرنی دولاب ایله ایچارسونی — نصف ده یک جواب بر مونی

بولسه منفود عشر شرطی ایشیت — اول جاغ اول یرنی سین خراجی ایشیت

بل که باردور خراجی ایکی یرقسم — بر سیکا تقاسیمه دور اسم

ایتایین اوشبو قسم اشیکای سین — مرقجان کیم تعیین ایکای سین

مال ایکین دور بونوع کیم دیلور — مرکیشی کیم تامل ایتسه بلور

ده یه یاخود سه توده عاسی نصف — بل که باردور مونیک نهایی نصف

Marfat.com

ایرکا خاتون دایری خانونغه — برماپسون بوانکا داول مونغه
کیم کربرکای زکوته حق تولیغه — بربره جازایماپستوراورقولیغه
هاشمی وغنی وبنده لاری — آلماپسون لارزکوته اوشبوباری
کفرالمی کازکوته ایماپس جایز — اوشبولارغه زکوه بربمک سیز
کیشی سنی مستحق کمان قیلمه نیک — بره نیک انکازکوته وسونمه نیک
مصرف ایرماس انکاندور اول الغان — کربایکیلمه نیک کراول دیمای مالعان
کربوالغان قیلونیک ایماپس بیل جوت — بوزکوتنیک سنیک ایروب محسوب
سنگ بیلمه کزکوته دافیلمه نیک — مصرف ایرماس انکانی سونمک
بیل که محسوب ایماس تورور بوش — پسکاوشبو محل اعاده دورالش

قیلمه بر کانی لیک استرداد — مسئله اوشبو بولدی توتیل یاد
بوزکاتی که میس دیدیم بوشق — شرط تورغیر ملکی قیلمای فرق
کربومال اولسه حج وعمره عرف — ایل سوالمک کایاخود آلسایک ظرف
یاقیلیسه نبای خیر آباد — یاآلیب بنده ایلاسایک آزاد
قابل ملک ایماس بولابسیس بیل — بزکوتیکلی ملک غیر استحیل
بر کیشیکا نصاب بولغونچه — بولدی مکروه بر سایک ارمونچه
سین زکاتیکنی نقل قیلمه عنی — براوشال شهر مصرفیه انی
مستحب تورزکوه بر مونچه — بر کون ایلکا معاش کیمکونچه

عشر و خراج بیانی

Marfat.com

قایسی انی شرع دیدیکلات عمل — میں سپکا شرح اتایی سس الشیکیل

کرقرار اتیسه خواجه و بنده — بر بها مدت معین دا

کرا دا ایلاسه بو مدت ته — بو لغای آزاد اول بو فرصت ته

اوشبولاردین بریسی یا بر مدیون — مستحق دیمه لیک مردیون

قرضیدین ارتوغیس چیاب الکیل — کر نصابنه یتیاسی اول فاضل

بو صنعت قرض لیکه دیدیم ات — بل بو بدیونی مستحق زکوة

نیه حجاج بیر لاغازی لار

بر زکوة اولپه لار فقیر اکر

بل غریب اولدورور که غربت ته — کون کیجور کای عذاب و شدت ته

وطنی دانیجه که بولسه غنی — مستحق زکوة بیلکیل انی

زکوة آلماسین کشی لار نمک بیانی

جایز ایر ماسین بیکه کسی کا زکوة — ایتایین یا برجه سیغه بر برآت

بری اصل اولدی یه بیر فرع — توت قولای اوشبولاردانی شرع

شرع دیر اصلینی ایا دانا — مرنجه یوقاریغه بارسه بینا

اتا مینک اتاسین انا انا سین — قل قیاس اوشبولار غه پس ماسین

کرپشب بارسه بیکه دیناری غه — جایز ایر ماسین زکوة الا باری غه

قایسی دور شرع ایچره فرع دیر نینگ — اوغول دیقر دور و بنیره لار دیر نینگ

بو پشب بارسه قوینغه مرجنبد — جایز ایر ماسین زکوة جو بار فرزند

Marfat.com

بل اداپسیدا بولدی نیت فرض	نیت اوقاتیدی قیلای پسکاغرض
بری مالیکی ایسیرورجاغدور	مصرفیغه بیرورجاغدور
مصرفیغه برورمحلداپومال	قیلماسانک نیت اندابودور حال
قیلماغان بولسه خرج آلغاملا	باررواتیت اولجاغ ایتسانک اگر
نیه ایکنیخی فرض بودور بل	مصرفیغه بومال ایتسکورکیل

زکوة مصارفینی بیانی

مصرفین ایکری دیب بورور تسکز	باربنی اتیاملی ایشیکای سیز
برفقیرواکنیخی مسکین بل	نیه اوجونی باردورورعامل
نیه ماردورمؤلفه قلوب	باربشیخی مکاتب اوسب خوب

بل باراتیخی قرض لیق محتاج	نیه غازی لارا ولدی وحجاج
پسکیرنجی غریب لاردور بل	
باربنی نیک شرحین اتیای ایشیکیل	
دیرفیرای شرع ایلیا ول آل	کم راقی اولغای نصابدین انکا مال
کیب قیلمان قه قادراولغای هم	خرجی دین لیک دخلی بولغای کم
دیدی شرع اول کیشکا پسکس ات	بولماغای انکا کیب قه درت
بولماغای انکا جنس دنانک	بولماغای هیچ نیمه کا مالک
بل که باراول کیشکا عامل ات	کیم سنعار اول خراج وعشر ذکوة
بوزمان جوں مؤلفه قلوب	قیلماوم جکنی انیک مذکور

قوشیون اوزجینسی اول اوزدیغه | تیوه کا تیوه آلتون آلتون غه

یل اباغیدا سپود ومایه سپاباب | اکلی سپیکا ویسون زکوة جواب

سپود اوجون سایمه کرآلدنیک بیل | سین تجارت زکاتیی بر کیل

نیمه نی سپود اوجون آلوار سپاک | آلیب انی اجاره غه بر سپاک

یاخود اوزدنکا بر نیمه آلدیک | سپود قیلسه سپانارغه کوره سالدیک

یاکرایه اوجون کرآلدنیک الاغ | یا تجارت قه مزرعه یاباغ

اوبشولار کیم دیدیم برس برس آت | بیل که واجب ایماس بولار دا زکوة

اونکان اولسه زکوة مالیغه بیل | بر ماکان بولسا یک ازکاتیی بیل

کر هلاک اولسه اوبشوو قت نصاب | بیل بندورا وبشو مسئله غه جواب

کر تمامی هلاک بولسه زکوة | سپاقط اولغای تمام اول ادمات

بعضی اندین اکر هلاک بولور | سپاقط اول بعضی یک زکاتیی کور

کافر ذمی اولسه کر تاجر | بیت یک مالیدین آلور عاشر

کافر حربی اولسه کر تجار | میس سپنکا دینی کداندا نی سپوزیار

سر نیمه تاجر مسلمان دین | کفر ابیلی آلسه سین هم آلی اندین

کر تمام آلسه مالینی کفار | اول طرقی آلماسپون مسلمانلار

انکا انجه قونوبک که جون کشکای | مامنی کا آزوق قیلسپ یتکای

کر الار آلغانی اماس طاهر | عشر نی آلسون اول زمان عاشر

زکوة فرائضی تمت بالخیر

Marfat.com

باشلا باشتین حساب سونگ مونده‌ین — پیشده‌ین هر قوی ایکی هر اون دین

اوشبو دیکان کبی حساب قیلیب — هر زکاتین هم مسئله‌ی سلیب

ات زکاتینی اتاسین یاد آل — هر کسل آلتون دن انکا هر مثقال

یوق ایسه ات لار نیکی قیمت قیل — قرق همین بیر زکاتینی هر کسل

بولسه مال زکوة اگر کیمسه دن — متوسط پرورسه وام دین

یوقسه اعلی هر بیر زیاده سین آل — پایه بر سپاک کیشی هر در حال

قیمتی هر ای دیسه ایک هم بر — شرع موندا سینی مخیر در

تیمه کان بولسه سایمه یا شیغه — یوق زکوة اول محل بولار یا شیغه

کر بولار پر لا ما را اولوی اول دم — سپانا ماق قه کیرا کیچک لار ایم

بر ایسه قرق ته اولوی مشلا — بر اولوقنی وقیل زکوة ادا

تجارت اموالی بیان ۱۰

بار او جونجی تجارت اموالی — تونت قولان سنگا شرح اسای حالی

سر لی اندین غرض تجارت تور — جوهر و خواه رخت و خواه ات تور

بر زکاتینی ملک اولور فرصت — گر تجارت قه ایلا سپاک نیت

قیمتنی بولا زنیک ایلا حساب — آلتون و یا کومو ش حه بولسه نصاب

بر کسل آلتون کومو ش حسابی بیله — تیکه دور ور اوشبولار نصابی بیله

موندا مضروبه بر لا ایلا حساب — کومو ش آلتون دا وزن ایت جواب

مسپا دا بولسه سیل ار اسیدا مال — سیل کبه تاجر غه اندا نیدور حال

Marfat.com

تورت یوز بولغوچه بودور بر تشنک — بوتورت یوز بولسه بل که نیدور اشنک

اوزکا سریوز کابر کولوک بودور — منینگ دیلاوی بولغوسی یوق طاشور

اوجکو منینگ حکمی داغی قودیمبل — قوی دیمک انینگ زکوتی سر کیمبل

بل که اوندی منینگ یضابای اوتوز دور — تیسه اوتوز غه اندا بوسوز دور

برمایسار اوی منینگ زکوتی بل — قرق بولغوچه اوشبو بر بر گتبل

بربر اوی قرق بولسه اویونکا سپان — بولغای اوج یاشینغه اتای قوینغان

آلتمش قه اویونک تیشیسه نی دیر — انکی اوی بر مایسار زکوتی بر

نیه سر قرق بولسه یا اوتوز — بل که اوشبو دیکان کیبی دور سوز

تیوه منینگ پیش دور ر یضابای دیر — پیش تیوه منینگ زکوتی سر قوی دیر

اوندین انکی واوچ دور اوندین بشی دین — تورت نی بر سکیرمه دیلاول ینی

بر تیوه بر سکیرمه ثم ایسه یاتی — انکی یاشینغه قوینغان لاونغای اتای

تیوه کرا اوتوز آلتی بولسه نی دیر — بر تیوه اوچ یاشینغه کرکان بر

بر جوقرق آلی بولسه تیوه کا سپان — بر تیوه تورت کا ایاق قوینغان

آلتمش بر دا بر تیوه بر کیمبل — ثم یکا کرکان اونغای اول تیوه بل

یتمش آلتی واکی بیر انداق — قوینغان اونغای لار اوچ یاشینغه

نیه بوقسان بر اولسه تیوه کا سپان — انکی بر تورت یاشینغه منگکان

بو تیوه لار کیراکت که بولسه تیشی — بو دور ور موندا شرع ایلی دیشی

اوشبو دور یوز سکرمه کا جه بر ش — نیه اندین کیین دیمیدور ایش

Marfat.com

ارتسه بور بیکره به دیبا لیک — تورت بولغونجه اوشبو دور حالیک

تورت کاکره اوتمان تار تار — اوشبو سیکلیغ زکولی هم ارمار

سیمین کوموش تیک نصابین ای نور — بیل درم بیرلا بار دور اتکی یوز

یتمش مثقال بولدی اون درمی — اوشبو دور بیز که ایلادیم قلمی

ربع عشر حساب اکر قیلسانگ — پیش بولور کر حسابنی بیلسانگ

چیقیب بولسه قرق بولغونجه — بر کوکوک بیل بو قرق تولغونجه

قرق اکر بولسه ربع عشر یسپر — قرق تیک ربع عشری بیر

یتمیش آلتون کموش حسابیدین — کم ایسه اتکی یتمه نصابدین

سر اتکی قیمتیه منزل جمع قیلسانگ هم — کر نصابیدین اول پسه کم اول دم

بولسه مال تجارتیک اکاوات — بر نصابیکه کر یتمیشه زکوة

کر حلی نقره دین کر آلتون دین — بولسه بیر کیل زکوة اوشمندین

بوسپوالم که میس دیدیم یانکلا — قوی وادی دیتوه دورور آنکلا

اوشبو اوچ کر نصابیکه یتمیشور — بر بولاردین زکوة بودستور

قوی اکر بولسه سیندا ایلا چاپ — قرق ده کر یتمیشه بولدی نصاب

قرق قوی دین زکوة بر قوی دیر — نور بیکره بیره اولغونجه مونی بر

نور بیکره سر اولسه اتکی نیم بر — اکا یتمیشه کر اولسه اوچ بیر

نصر

بیست

منم بی منون اوزکه

وبیست بار بول تکی بولسا

یوقسور زکوة اوشبو ایکی شق به زکوة — بر ایکی جمع بولسه بر کمل مال

نیه فاصل کرا کیتور زکوة اول حین — اوشبو مال احتیاج اصلی دین

مثلا اول کموش پیلان آلتون — خرجی یوق یا زخیره قیلماق اوچون

نیه اول قوی واوی و تیوه دور — کیم قویوب سین الار جرا دیه

یرا دوچون قوشن اوچون یوکی اوچون — کیم بوریورلار بولار جرا دیه سین

ایلکی آتیکه کرا دیسه ای همدم — مینما سیا تکه یا کیر بولا سه هم

شرع ایلکی اوشبولار نی سیا غمه دیمه — کیم جرا دیورسب یازی اوتی یر

کرکیا ریم سیل دیس ارتوق اولا سه یا ر — اوشبولار دین زکوة بیرماک یار

حاجتیکه دیس بولار نی سیل فاصل — اوشبولار تیکه زکوتی بیر کمل

زکوة مال التجارت بیانی

زکوة — تورت قسم اولدی یار حه مال — توت قولاقی دی یا ریکا بیر آت

بیری نقد نیه بیر سوایم سیل — بیه مال تجارت ایشتیکیل

نیه بیرد ین حقار زکوتین بیر — بیل که شرع ایلی سوز بولار دای

نقد نیه بیانی

بیل که نقد نیه یا رطلا و کوموش — آیتای الار نصابی توت کوش

بولسه مثقال بیر له آلتون دین — بیل نصابی بیکرمه دور موندین

یوز جو بولدی یوز دین بیل ای یار — مونی آلتون دا دیدی لار دینیار

نیز زکاتی مونکه یا ریم مثقال — عشر نیک ربعی بولدی بو یاد آل

Marfat.com

با وجود بو پلکا سین ای یار — برماکید امونیک شرایط بار

بولدی بر شرط بیل تمام اوتاری — او شبو بیل بیل که بار دور قری

قری بیل اون آیکی آی دور بیل — بو پسه اون آیکی ای ایرور بیل

کیراک اصل نصاب سین پلکیل — بیل باشی وایا عید اکابل

بیل ارا بو پسه مال نقصانی — دیماکیل مانع زکوة اولمانی

نیه حرمیت اولدی شرط اندا — بیل که برماسین زکوة نی بنده

پلکی قول الیغه زکوة بنیرور — رخصت ار برسه برکو قولغه ارور

برماپه کرمونی پلکیت وبنده — پلکی نلکیت ذمه سینه دور اندا

نیه برکو که بولماغای اکا قرض — تا زکوة اولغای اول محل اکا فرض

انچه جا غلیق کراک تو فرض اولغان — بولغای انلیک نصابینه نقصان

نیه برشرط ملک تام دورور — بیل بیچوک مالغه بو نام دورور

مین سکا دی یشتیکل ای همدم — بولغای اول ملک و بولغای انلیکیدم

بولسه کر ملک و بولماسه ایل دا — شرع اهلی بیلور مسائل دا

بو پسه ایلیکا کرماکی دشوار — دیرلر ملکینی ایل شرع صمدار

مثل ملکی که بو پسه تو یولغان — یا دفینه ایچره اونو تولغان

یا براوذه پسه آوضیک بار — قرض دار نیک ایمانی ولی اقرار

تو کوا اینیک که آنی آلغای سین — او شبو مانیک ایلیکا سپالغای سین

نیه مال ودیعت مغصوب — ایلیدا ذور ملک ایمانی بو پلکیل حو

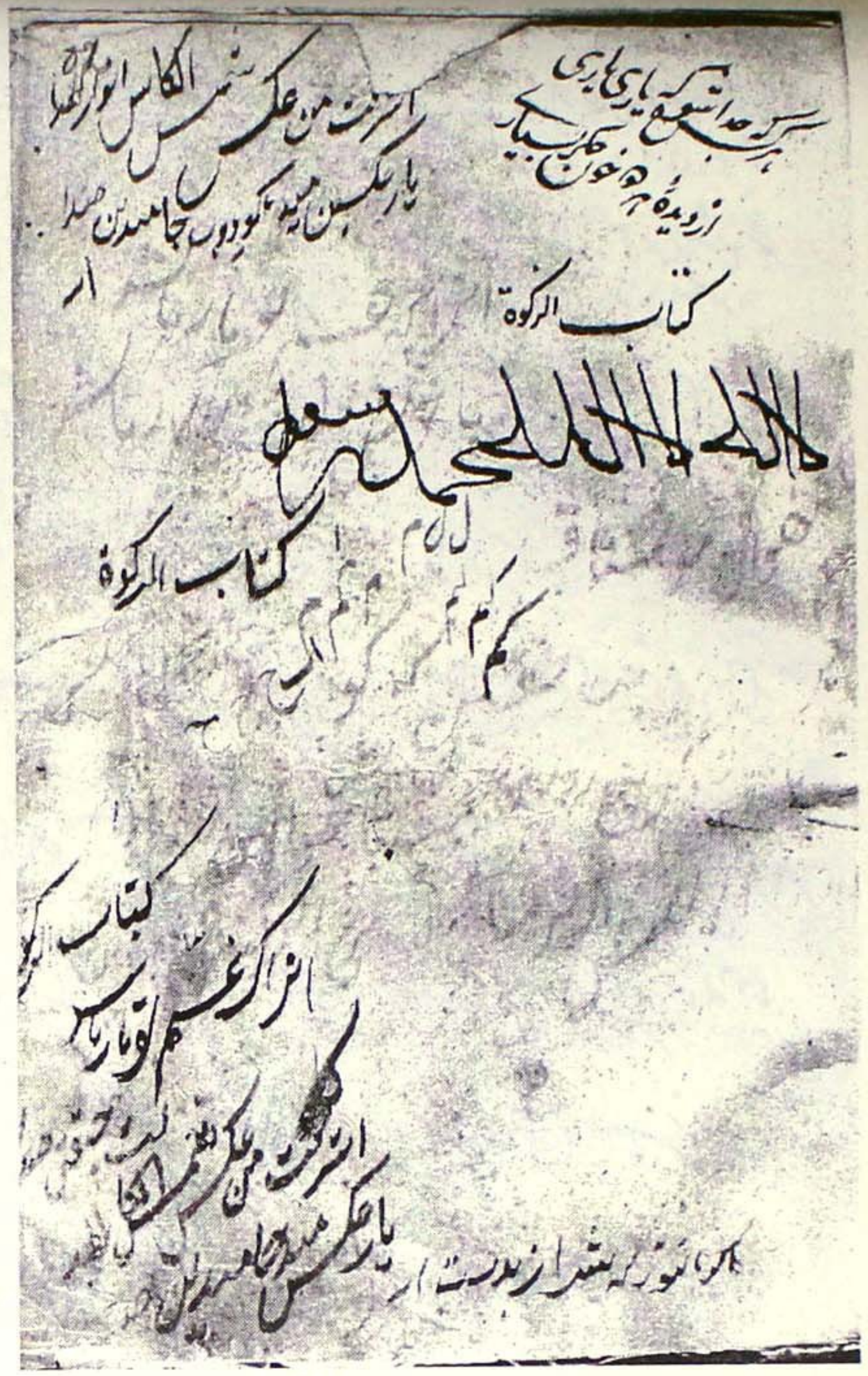

کتاب الزکوٰۃ

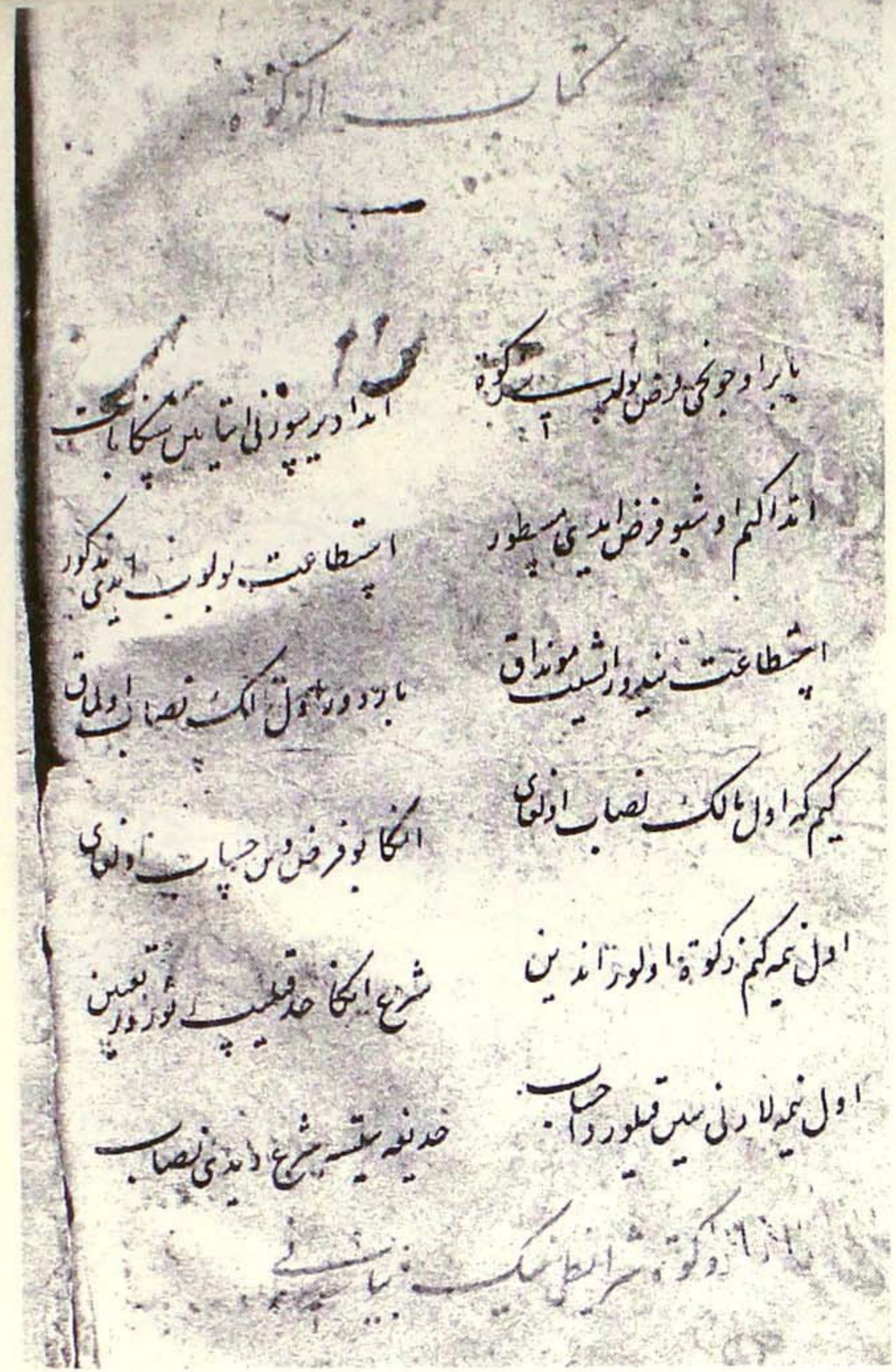

کتاب الزکوٰۃ

Marfat.com

عَلَّامَ الغُيُوبِ اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ

موندا اول ایشنی خاطر نیکدا کیچور لیک تیل بر لا دساینک اولی دور

خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ فَاقْدُرْهُ

لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَاِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ

موندا ایم اول ایشنک کونکولدا کیچور تیل بله کر اتیسا نک اولی دور

شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي عَاجِلِهِ وَآجِلِهِ فَاصْرِفْهُ

عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ

بو ایشنک کاکه ایلا دنیک بوصلو خاطر نیکدا بو پوزنی سین توحات

اوشبو شرط اندا سین مقرر توت قیلور قیلماسین ایر توقوت

یونماز نیکنی جون ادا قیلدیک قیلور ایشیک اوجون دعا قیلدیک

کور اگر قیلما غبغه مایل سین بی توقف قیلور ایشیک قیل سین

ماتی اگر قیلماسدن تیلار کونکلونک قیلمه موندا تی اگر تیلار کونکلونک

کتابت خاتمه سی

الحمد لله کیم ایکینچی فرض پوزنی پلکانیم حه قیلدیم عرض

ایتیم من نمازلار اتمنی فرضیمی اجی حانی پشتی انی

نیه سوز نیک یاشیغه میں قاتیای

قالقان اوج فرض نیک پوزنی اتای

خالقا یا اولا

نیه مرتبه پس وبهم بولسه اولوق مثل قاتمی بیل وقت انیولوق

قیل دعا و نماز بو فرصت بو محل لار بو فعل بیل سنت

یکه اپتستا نمازی بیانی

نیه بار دور نماز اپتستا یا غما سه بمیور آنی ایلا یک ادا

ایکی رکعت تور ور جماعت ایلا اوتاکای نیرانی بو نیات ایلا

یتمیش جمله مسلمان لار یا زنعه چتسون اول یغلغان لار

بو یغلمان قته دین ایلی بس تور ذمی اول جمع داکیر اکماس تور

تو نینی باز کونه کیسون امام بو نماز ایلا پسون بو نوع تمام

او شبو یکلنغ انی ادا قیلسنکز اوتاکا دین کیین دعا قیلسنکز

کر یا غمیل یا غما سه اشتیک راز قیلینگ اوج کونکا جه بو نوع نماز

استخاره نمازی بیانی

سر ایشی کیم قیلور ایسانگ مونی بیل استخاره نمازینی اوتا کیل

مونی جابر حکایت ایلا تور مصطفی دین روایت ایلا تور

بو نماز یکی رکعت قیل استخاره ولیک نیت قیل

بو رنا قل یا دسنو یکی رکعت ته قل هو الله احد تو بو رصت ته

بو نماز یکنی جو بکه قیلسانگ ادا نیه اندین کیین او قو بو دعا

اللّٰهُمَّ اِنِّی اَسْتَخِیرُكَ بِعِلْمِكَ وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَاَسْاَلُكَ

مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِیمِ فَاِنَّكَ یَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ

Marfat.com

اوشبو دیکان سُور بلا آیات — بولما سه سنگا یاد اول اوقات
سرنی کونکلونگ تیلارا ای اوغیل — تیکری درگاهیدا عبادت قیل
وقت ته وسعت اولسه سین مونی سیل — قیل تهجد نماز ید اتطویل
جاشت وظهر وعصر ایلا اشراق — تمعابل دورور بولار سین یاق
بام وشام وتهجد وخفتن — بار بولار هم تمعابله بولغان

کسوف وخسوف نماری سیاقیلی

سینت اولدی قویاشین توتولغاندا — اوتا نگیز نوماز ایچنی اندا
بیل امام نماز جمعه گیراک — بوکیشینی گیراک امام آیماک
قیلسا ان بو دیکان کیشینی امام — سیر جماعت بیله قیلسنگ اعتام

سین امام اولجاغ انگی رکعت قیل — پست اوقوا وزون قرارت قیل
آوما کاندین کیش دعا قیلمینگز — مس امیتقان کبی ادا قیلمنگز
سین دعا ذکر نی موجز قیل — قیل تمام آفتاب آجیلغونجه
عید کاه ایچرا افضل اولدی سیلسک — یوق ایسه جمعه مسجدیدا قیلسک
اوزگا یردا هم اولدی یوجایز — افضل اولدی بو ایکی یر بیلینگز
لیک بر یردا بر جماعت ایلا — قیلسه مکروه دور بو سیاقیلا
بو امام اولماغاندا بو دور سوز — اوتا سون هر کیم اول محل یا لغوز
آی تو تولغاندا هم نماز اوتا کیل — موندا یالغوز نماز اوما سین بیل
آی آجیلغونجه قیل نماز دعا — پسله بو دور دور شریعت ارا

Marfat.com

وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ

حُسْنُ الثَّوَابِ لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ مَتَاعٌ قَلِيلٌ

ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ لَكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي

مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ

لِلْأَبْرَارِ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ

وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا

أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

بو تهجد نمازنی حضرت — که سپکنر فلدیکاه اول کعت

میں سپکا ایتابس تعبد تین — وتمرنی سپونکرا قیل تهجد تین

وقتیدا کور جو بولسه کنجا یشمس — بو یوسپونلوق که دیرمیس ایتکیل ایش

بو رنا غی ایکی رکعت ایچره اوقو — اوقولوغنی بیل که ماردور بو

آیة الکرسی اوقوا ول بیل — سپو یکفیدا آمن الرسول اوقوغیل

اوقوا یکنجی ایکی رکعت ته — سجده برله دخان یو فرصت ته

سین اوجونجی ایکی دایس بیل — سپونکفیدا فتح سوره سین اوقوغیل

یئه تورتونجی ایکیده طه — اوقوا ندین تمام یا بعضی

وتردا یانه سپتح اسم اوقوغیل — یئه قل یا وقل هوالله بیل

جابشت برله تهجد واشراق — کرا وتارسین منیک بو سپوروله

Marfat.com

حَقٌّ وَالنَّبِيُّوْنَ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اَللّٰهُمَّ لَكَ اَسْلَمْتُ

وَبِكَ اٰمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْكَ اَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ

وَاِلَيْكَ حَاكَمْتُ اَنْتَ رَبُّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ فَاغْفِرْ لِيْ مَا قَدَّمْتُ

وَاَخَّرْتُ وَمَا اَسْرَرْتُ وَمَا اَعْلَنْتُ وَمَا اَنْتَ اَعْلَمُ بِهٖ مِنِّيْ اَنْتَ

الْمُقَدِّمُ اَنْتَ الْمُؤَخِّرُ اَنْتَ اِلٰهِيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ وَلَا حَوْلَ

وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهٗ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ

نیز اون آیت او قوما قنوت میں آل عمران یا عنید اوقوعیل

اِنَّ فِيْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيٰتٍ

لِاُولِي الْاَلْبَابِ الَّذِيْنَ يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ قِيَامًا وَّقُعُوْدًا وَّعَلٰى جُنُوْبِهِمْ

وَيَتَفَكَّرُوْنَ فِيْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا

بَاطِلًا سُبْحٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ رَبَّنَا اِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ

اَخْزَيْتَهٗ وَمَا لِلظّٰلِمِيْنَ مِنْ اَنْصَارٍ رَبَّنَا اِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُّنَادِيْ لِلْاِيْمَانِ

اَنْ اٰمِنُوْا بِرَبِّكُمْ فَاٰمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّاٰتِنَا وَتَوَفَّنَا

مَعَ الْاَبْرَارِ رَبَّنَا وَاٰتِنَا مَا وَعَدْتَّنَا عَلٰى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ اَنِّيْ لَا اُضِيْعُ عَمَلَ عَامِلٍ

مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى بَعْضُكُمْ مِّنْ بَعْضٍ فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَاُخْرِجُوْا مِنْ

دِيَارِهِمْ وَاُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ وَقٰتَلُوْا وَقُتِلُوْا لَاُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ

Marfat.com

بنه ایتای نماز جاشت ایشت — توت قولاق اوشبو عرضداشت ایشت

بلکا سن سنت اولدی اوشبو صلوات — نامعین دور رکعات ولی

مونی حضرت اوتا بتور پیلنگر — که ایکی گاه تورت که پسگز

بعضیر اهل دیب دور راون ایکی دا غنی — اوتا نگیز بو نماز جاشت جاغ

اوتا سانگ بو غاز ایکی رکعت — اوقو الحمد دین سونگ اول فرصت

اوقو غای سن بو رو نفی رکعت ته — والضحی سوره سین قراءت ته

بنه ایکینجی نی اوتار حالت — سین الم نشرح اوقو اول فرصت

تورت رکعت اوتار ایسانگ مونی بیل — فاتحه دین کین بولار مون اوقو غیل

بو رتا والشمس اوقو بو فرصت ته — بنه واللیل ایکینجی رکعت ته

والضحی دور اوجونجی بولغاندا — سن الم نشرح اوقو سانگ اندا

ایعدی ایتای سپگا تهجد اشیت — تنگریگا قلسانگ ار تعبد اشیت

ا تعیدی — تون یارمیدا اویقودین اویغان — قیل تهجد نماز ینی اول آن

سپل تهجد نی فرض حضرت قه — سنت اولدی ولیک امت قه

سپ — اویقودین بو دعانی قو پقاندا — اوقو حضرت اوقو تورو ر اندا

چهار — اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ
فِيهِنَّ وَأَنْتَ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ
الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ وَلِقَائُكَ
حَقٌّ وَقَوْلُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ

Marfat.com

سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ

رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

مستحب نوزدهم او قوقرآن — سین تراویح تة باری رمضان

یوق ایسه او قوغای سبب اول آیت — فاتحه دین کین اوشول فرصت

ارقابان وترغه جوینکای سین — وترنی هم جماعت اینکای سین

یه انشراق نیک نماز ینی چیل — چقسه کون نیزه بویی سس مونی قبل

او قوالحمد او شبو آیت لار — پس کیه موندق تورور روایت لار

اللَّهُ نُورُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكٰوةٍ فِيهَا

مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا

كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ

لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ

تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ

يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

یه انگلیس رکعت اولغاندا — فاتحه دن کین اوقو اندا

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ

فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ

عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلٰوةِ وَإِيتَاءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُونَ

يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ

أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ

وَاجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً وَمُشَفَّعَةً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

الْقِيَامَةِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

يه تور تونجی دین کین دی سلام — بو نماز نینگ قبل بو نوع تمام

بو نماز ایلا ماکتبه سین مولی سپل — سنت اولدی نماز اخفا قیل

سین اولو کا نماز قبل بو صفات — کو کپسی نینگ اوتروسیدا قل بو صلوت

شه کراک بو امام یا قاضی — یا بر دکیم ولی ایسه راضی

بو نماز نینگ قیلغاسین اوچ صف — سونگکی صف سپل که بار دور اگر

فوت اگر بو سه کشی کا تکسپر — بو لماغان کشی تور دیسون نه پر

کر نماز ایلا ماکتا اول فرصت — حاضر اولغانلار اورنکا دور صورت

پی توقف نماز غه کرار اول — اوشبو دور سپل شریعت اهلیغه یول

فوت بولغانی سونکرادی ایتای — بی دعادی اولارنی پی درپی

جون جنازه کوتارسه لار مولی سپل — قیلادورغان نماز قطع اینکل

تراویح نمازی نینگ مسایلی

سین تراویح نینگ نماز نی سپل — رمضان تونلاریدا آنی قیل

سنت اولدی بو ایکی اون رکعت — لیک ایکا ستور موکده سنت

بو نماز ایلا سونکرا خفتن دین — ونرنی سونکرا قیلغاسین اندین

هر ایکی رکعت ایتسانگ ایلا اسلام — قیل جماعت سپله مولی انعام

تورت رکعت نه استراحت قیلی — اوچ بو تسبیح لی بو وقت دیکل

سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ سُبْحَانَ ذِي الْعِزَّةِ وَ

الْعَظَمَةِ وَالْقُدْرَةِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْجَبَرُوتِ

اولوک نمازی ایلک مسائلی

یینه بیلکیل اولوک نمازی بار — مونی فرض کفایه دیب دورلار

قایسی دور بو کفایه فرضی بیل — ابتادین سن قولاق سال ایشکیل

برمسلمان اول ایشنی قیلغانی دین — ساقط اولغای تمامی کردی دین

بیلیسان سن کیم اگر قیلماسس — باری بولور معاقب ایل بیلماس

تورت تکبیر بولدی بیل بو صلوت — نی یوسونلوق قیلورلی دی نوخلات

بوله تکبیر اول ای سپرور — مونی اینور داسین ایلیک کی تکبیر

موندین اورنکا دیر بنکد ایکبرات — ایل کوتارمه باشینکنی سن تبرات

اوقوغای سن ثنانی اندین سونک — یینه تکبیر لی دیکاندین سونک

ایتغای سن رسول غه صلوات — یینه اوچونچی لی ایتغیل دعا

اوقوا اوچونچی دین کین بو دعا — بو دعا سینت اولدی قلغل ادا

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا

وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا مِنَ الشَّاهِدِينَ اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ

وَالسُّنَّةِ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْاِ

وَالتَّوْبَةِ بِيمَانِ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا وَاجْعَلْهُ لَنَا اَجْرًا وَذُخْرًا

وَاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا وَمُشَفَّعًا بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا وَاجْعَلْهَا لَنَا اَجْرًا وَذُخْرًا

واجعلها

Marfat.com

عید اضحی نمازی قیلسانگ — بولدی وقت وجوب اگر قیلسانگ
وقتی بل اوج کون اولدی گونگلوگا آل — لیک اوتلی کوندور افضل
کیم که قربان قیلور موسانی بیلسون — شهر خلقی نمازا وتاب قیلسون
قروی اهل روادور پیلنگز — عید نمیک صبحدس کیش قیلسگز
کیشی باشینغه اوجکو دور یاقوی — تیکی کیشیکا تیوه دور یا اوی
قوی واوجکو ثلثینگ بای لار — بر یاشینی توکا نکان اولغای لار
اوی دیوه گیر اکتور دور اول آن — اوج کا آلتی غه یاتاق قوینان
خصی و شاخ سیز و اوزون ایل — تیکگری بولسه آلتی قسم مان قیل
اوشبو قرمانلغ اولماسون دل جاغ — اوزق واقیباق و جفتی جولاغ

بولماسون کوره کلته و تیس سیز — اوشبو لارنی بیلسنگ ایماس جایز
اروغ اندای که بولماغای ایلکی — جولاغ اندای که بولماغای ایلکی
اقساق اول کوکیدی شرع ایلی دور بکار — کیلا آلماغای اول تورار سیز بکا
قولاغی قیردوغی بیله کوزیدن — بولماغای باشی ذبح ایلار حین
ایکدی تیش سیزنی دی بیلسنگ موندای — بولماغای اغزیدا تیشی مطلق
یخشی راق بوده ور اوزونگ — یا یوگیرداغی دیکنگ اوسکا
ثلثی آنی صدقه قیل که یار افضل — نیه بر ثلثی نی اوزونگ اوچون ال
نیه بر ثلثی نی ضیافت قیل — سیاخلا سیانگ یا رجه سنی هم سیل
بری میش صدقه یا ر لت قیل — انتفاع آلسه بولغای اندین سیل

Marfat.com

کیجیک اولغلاندابنده بولسه بوجین — صدقه برماک یوق احتیاج اندین

بولسه اولغلان جهاتی اندین بر — مسئله شرع ابلی موندق دیر

کتبی باشیغه واجب اولغان جین — برکاسین نصف صاع بغدای دین

برورونک بولسه کرموبر سنیک — پسل کی بغدای دیک اولدی حکمی کی نیک

یینه خرماوار به دین برصاع — برکاسین سنده بولسه کربو مناع

پسلکاسین صاع تورت باتمان دور — شرع نیک باتمانی بوددیکاندور

ایکی رطل اولدی اوشبو باتمان پسل — رطل اسپنار ایله یکرمه دیکیل

پسل کی مثقال برله بو اسپنار — تورت یارم دور مونی اشک ای یار

رطل مثقال برله برتوقسان — باتمانین پسل کی بولدی یوز سکسان

صاغ یتی یوز یکرمه دیکیل — باریلنی شرحی برله دیدم پسل

یا بوذکر ایلاکان نی قیمت قیل — قیمتین برماکنی افضل پسل

فطر عیدی تانکی بارو تسه قراغ — پسل کی وقت وجوب ایرور بوجاغ

صدقه بربو ناراق نماز بینکدین — مستحب تور بروراسانک بوجین

صدقه فطر برماک ایشتکیل — عید تین بورنا داغی حاضر پسل

بولسه بو صدقه ده اکر تاخیر — بار صحیح اورکا وقت برسانک بر

صدقه فطر مصرفی وز کوة — بردورور خاطر نیکدا سین توخات

قربانه لق تنکریا

یینه اضحیه پسل کی واجب تور — عید اضحی داسین بجا کیلتور

صدقه فطر واجب اولغانغه — واجب اولغای بوایش داغی انغه

لیک قربان اوزیکا قیلسون بس — قول فرزند اوجون بو واجب ایماس

عید اضحی

Marfat.com

هر فریضه سونکبدایمن مونی پیل — بارچه تشریق کونلاریدا دیکیل
عرفه فجر دن دیماکتور پیل — سونکقی تشریق عصر لیغه دیکیل
پیل که واجب تورور بونکپیرات — بو مسایلنی یاد آل توختات
اوتاکو بنجه نماز هیچ یرده — عید اضحی کرا ولسه هیچ یرده
قیل نماز ینکنی ایلا قربان لیق — پیلکیل اندس که بارد ور لایق
ایکی عید اچره ایکی واجب تور — موندایتای دیماک مناسب تور

صدقهٔ فطر نیک بیانی

بولسه مالک نصاب اکر هر حر — صدقهٔ فطر انکا واجب تور
فطر عید یدا فطر صدقه سی پیل — قیلایین سنکا شرح ایشتکیل
بو نعکم نصاب دور انکا آت — موندا داخل ایمس ضروریات

یکولوک کیلوک اوی آلاتی — اوروش اسبابی مینار آتی
غازی ایلد امکر ایکی آت دور — مونجه جا غلق انکا ضرورت دور
یینه ایکاک کا پیل که دهقانغه — ایکی اوی نی ضرور پیل انغه
یینه کسب ایلیغه که بار اسباب — فقه دین بولسه فرق ایلی دا کتاب
خدمت اوجون کرا ولسه بنده لاری — پیل که بارد ور ضروری اوشبولاری
بو ضروریدین ارتوغین سینا غیل — شرط ایماس موندا پیل نیک اوی کا پیل
کر نصابغه یتسه بو فاضل — فطر نیک صدقه سی نی سین بر کیل
صدقه فطر نی اوزونک دین بر — شرع کیمدین یینه مونی بر دیر
کر سنکا بولسه اوغلان دبنده — بر بولار دین بو صدقه نی انده
برمه قولدین که بار تجارت اوجون — بالغ اولغان ایسه اوزی بر سون
کیچیک اوغلان که مال لیق اولور — آتاسی اوغلی مالیدین بر ور

Marfat.com

لیک اخر عید اقادوشتور الیک — کراک ایلکا بولارنی بیلما کلیک

یینه اوقوا عوذ ایله بسمل — یینه الحمد ایله قراءت قیل

یینه بلکل ایکنجی رکعت تاتن — سونکرالحمد ایله قراءت تاتن

ایت تکبیر یئه اوج نوبت — کوتاریب باغلامای ایل اول فرصت

یینه دیکیل رکوع تکبیرین — یادلوتوب شرع اهلی تقریرین

کراهام ایتقان دا تکبیرات — اقدا قلب نک ایلکا اول اوقات

ایت تکبیر لارا و قومه شنا — سالیب ایلکسنک نی قیل بولارنی ادا

اقدا قلدنک ارکوع جاغی — ایت تسبیح وقتیدا بایا یغمے

کریشتنک ایکنجی رکعت ته — سپکا بو بولدی سپل بو فرصت ته

اول محل قوب امام قیلسه سلام — اول نماز نکنی قیل نونوع تمام

او قوالحمد وهم قراءت قیل — سونکر تکبیر لارنی ایتغیل

فطر عید یکه آی دور شوال — بولسه تحقیق عید بعد زوال

سونکنی کون بو نماز قلسه بولور — مسئله جمله سر له سپل بولور

لیک اگر عید بار دور اضحی — بولدی تشریق کون لاریدا روا

قایسی دور عید لارده استجاب — ایتایین یاد الغاسیز اجباب

ایلا مسواک یخشی تون لاریکیے — یخشی ایدا تو تاوزونک سپله نکادی

سین نماز ایلا ماکته سپل مونجه — قلما غسل نفل انی قیلغونجه

باریساکک ارعید کهغه بریایدین — اوزکایول برله یایغاسین ایدین

فطر عید یدا مستحب تور سپل — صدقه فطرنی برون برکیل

یکولوک عید لیک یاکلاریدن — پلکا سین شرع ایلی دیاکلاریدن

ایت تکبیر لارنی اهسته — یتکوچه عید گهغه پیوسته

عید اضحی دا ایت ایکبر تکبیر — باری سین ایتایین سپکا بریر

Marfat.com

قعده ده کر امام غریتینک — اقتدا قبل که بو نماز ایتنک

یینه قلغسل پس نماز پیشین — ظهر نزدیک تر دیکیل اول حین

کتیکا ترک بولسه اوشبو صلوات — اندا کیم منعقد ایماس بو صلوات

ظهر ده بار جماعت اول وقات — ایلاسون ظهر بالغوز اول اوقات

اوتابان جمعه دین بروں پیشین — عزم مسجد کرایلاسانک اول حین

جمعه غه کریتشمه سانک پیلکیل — اوتاکار ظهر ونک اولغوسی باطل

بخشی تون کیرکه مستحب تور بو — توت اوزونک برله بو محل خوشبو

کشی بو بینوه قویماغای پس ایاق — قاید ایرتا پسانک ایدا اولتور ماق

عیدلار نیک نمازی واجب پیل — من ایتقان کبی ادا قلغیل

موندا هم پیلکاسی شرایط بار — جمعه نینگ شرطر دینگ تورلای یار

جمعه ده خطبه شرط صحت تور — عیدلار ده ولیک سنت تور

جمعه دا خطبه ایلکاری اوقولور — عیدلار ده نماز دین سونگ اوقولور

چقسه کون وقتی تنگ بدایتی دور — توشکاچه وقتی تنگ نهایتی دور

عیدلار دا نماز ایکی رکعت — اوتاکیل بی اذان و بی قامت

رمضان عیدی بولسه دی رمضان — عید قربان کراولسه دی قربان

پیل کیواجب تور ر تو قور تکبیر — عیدلار ده دیمن بارین برابر

پیل کیتحریمه دیدیلار پیری — بیه ایکی رکوع تکبیری

یینه التی پینی زوائد پیل — اوشبولار پیلماکین فوائد پیل

سونکرا تحریمه دین ثنا اوقوغیل — ایلیکینگ موندا باغلاما قوپ پیل

یینه موندین کیین دی اوچ تکبیر — کوتاریب باغلامای ایلیک بر بر

Marfat.com

مشغل ذمک افتد اسپی ولی　　فرض اوتارک شیکار داد ورلی

نماز جمعه نک بیانی

بنه بلکیل نماز جمعه نی فرض　　بو شرایط بلکه قلغوم عرض

فرض بیلسون بونوع ایسه هر کیم　　ایروار آزاد و تن درست مقیم

لیک اداسی دانچه شرط کراک　　لازم اولدی بو شرطلار بیلماک

مصر جامع دا قیل ادا بو نماز　　قایسی دور مصر جامع اثبت راز

پادشاه اولغای اندایا نایب　　حکم شرع ایلاکای قضا منصب

بنه اولکه شرط پادشه بولسون　　یا کراک بولسه نایب ما زون

بنه بر شرط وقت پیش دور　　موندا بیلکیل بونوع تلقی دور

فرض این وقت جمعه دادیمکیل　　فرض بو وقت ده دیکای سین بیل

بنه بر شرط خطبه دور اندا　　ذکر حق دور اقللی اول اندا

بنه بر شرط پیل جماعت تور　　از راغی اوچ کشی بولسه فرض دور

لیک غیر امام اوچ بولسون　　تا جماعت بو اوچ بله تولسون

بو لبه مذکور شرطلار حاصل　　فرض اندا نماز جمعه نی بیل

چونکه مسجد غه بیکاب اول　　نفل قیل ایکی رکعت اوشبو محل

بار بو ایکی تحیت مسجد　　اوتا تکری ایشی دا کور پات جد

بنه سنت نی تورت رکعت قیل　　سنت جمعه لیک نیت قیل

قیلغای سین نماز خطبه جاغی　　ذاکر ایتمه سلینک نی سوز کا داغی

کر خطبینک دین اوزکا بولسه امام　　لی دور در شرع ایلی کا موندا کلام

بیل که ابر ماسن بو خارج سنت　　قیل نماز ینک نی بی کرابیت

Marfat.com

ینه اج آلید اطعام اولسه — ینه بر بوکه خوف وام اولسه

ینه کر خوف بولسه سپلطاندین — ایلستاما کلیک ینه بوقالغاندین

ینه بری قصاص غوغا بسی — باراونونجی وضو تقاضا بسی

یمان یخشی ارقاسپیدا غاز — پیل که بار دور شرعت اچر جواز

لیک اولی بودور امامت ارا — کیم که اولغای اعلم اتقی

منیحم کشی دیاسنج پیل — متوضی پیله ینه غاسل

جایز اولدی اولار امام اولغای — اوشبولار نیک الشی نحام اولغای

بولسه کر ایر امام خاتون عذر — نی دور ورشرع بویروغی مونغه

قلدی کر نیت امامت ایر — پیل که خاتون نماز جایز دیر

لیک خاتون امامتِ نیت — ایلاماکتور امام اول فرصت

پیل امامت کرایه اول کشی کا — بولماسا قوم راضی اول الشی کا

قلماغای پیز امام بخه کشی — کرهلور سز ایاس روابولیشی

بری نامالغ ینه بری کنک — صاحب عذر بولماسون بوسوزدونک

کیم اداقلیه حرف مخرج پیز — بوکشی نی امام قلمانک پیز

صفینکز ایکری بولماسون کورونکز — ارانی اجمایین یاووق تورونکز

بولسه ماء موم برکشی مونی دینک — تورسون اونکیان امام ایلانتک

نفل اوتارکشیکا فریضه کذار — اقتدا سی درست ایماس ای یار

صفینکز ایکری بولماسون کورونکز — ارانی اجمایین یاووق تورونکز

بولسه ماء موم برکشی مونی دینک — تورسون اونکیان امام ایلانتک

نفل اوتارکشیکا فریضه کذار — اقتدا سی درست ایماس ای یار

Marfat.com

اوزکالارداازان اماس حاجت — اگرایتسه بس دورورقامت

کرجماعت قه یتماسانک پیلکیل — اول ذان بس دورورقامت قیل

هرکشی کیم مقیم ایرماسس تور — کراقامت ایتسااول بس دور

مسجد چیرموءزنی غه جواب — واجب اولدی دیماکلمک ای احباب

قایسی دور بوجواب مندس اشت — هرنی دیسه موءذن آنی ایمت

مکراولجاغ که دیسه چی علیس — ایت لاحول اندامس اماس

هیچ سوزدیمه قلماغیل هیچ ایش — بوبحل سوزایش حرام ایرمیش

اوزکامسجد موءذنیغه جواب — واجب ایرماپتورور پیلنک ای احباب

نمازنی جماعت بیله اوقه ماک نیک بیانی

پیل جماعت موءکده پسنت — کیم که ترک ایلاسا یمکای چیرت

قوم ترک ایتسه پیل مونی پیشک — بولورا ول قوم ایلاقتال اتماک

سن جماعت نی ترک ایلاکیل — هرنجه کوب ثوابی کوبراک پیل

مکراولغای پسنکایاووق مسجد — سندین اولغای یراق اولوق مسجد

اوشبو مسجد قه باربارمایراق — یوق روا کوپلوکی اوجون بارماق

فوت بولسه نماز مسجد چیکے — سنکااوج ایلش روادیمین ایتای

اوزکامسجد جماعتی غه یوکور — یابومسجد ده یالغوزاوتاب تور

یااوزاویونکداا وق نمازاوتاکیل — بواوج ایلشه مخیراولدونک پیل

کراون ایش دس بریلسی واقع دور — پیل جماعت قه باردورور مانع

بریلسی بولدی یامعذور یاالجیق — یینه برقوبسه کجه پیل قاتیق

یینه بریوبسه کرکسی اغرلیق — یابروبولسه بوله اغرلیق لیق

هر قجان هر قضانی ولسانک قبل — بنه ترتیب حاجت ایرماس بیل

اغرق نمازی بیل کسل

بنه اغرق نمازینی بیل کسل — اغرق اولغان بو سوزنی اشتکیل

کرمیسر ایماس سنکا تورماق — جایز اولدی بو وقت اولتورماق

اولتوروب هم رکوع برله سجود — قیلالماس ایسانک بو دور بهبود

اولتوروب قیل ایشارت ایما — بو ایکی رکن قیل بو نوع ادا

بو ایشارت نی سان بو نوع اینکیل — سجده برله رکوع فرقین قیل

لیک ایشارت نی قیلمق اش بیله — بو ایشارت نی ایلاماش بیله

مونکا هم بولماسا مجالینک اگر — یا تعیل ارقا نکغه و یا جاغ ای سرور

قبله ساری ایا قلارینک قبلانک — قیل غازینک بو مسئله بیلمانک

بیل که بار دور موکده سنت — فرض لارده ازان بیله قامت

قیل رعایت مونی ازان دیرده — بیسیک اون بر له دی بیک یرده

قبله ساری یوزونکنی کلتورمان — سس وضو بر له یتقیل تورمان

بی وضو هم اگرچه بولدی روا — کر وضو بول بار دور اولی

لیک قامت نی بی وضو دیماک — بولدی مکروه بیلکا پس بیشک

سس ازان دیرده توتیوسوزنی یاد — لحن ایلا حرف لارنی قیلمازیاد

وقت لارده دیکیل ازان لارنی — قیلمالی وقت اوشبو جار لارنی

بش کشی کراهیت تور ازان — دیسه ایلانک اعاده سس اول آن

بری نابالغ ویسه خاتون — جنب و مست و سه بر مجنون

کر قضا لارنی قیلسانک اول فرصت — ایت اول ازان نی بر نوبت

Marfat.com

اوشبو تورماقه لیک شهر کراک — بولماسا شهر بولکینت کساک

اول کشی نیک مقیم ایرور نامی — کیتار اندین مسافر احکامی

یازید انیت اقامت ایلا — ایل مقیم اولماغای بو نیت ایلا

مکر اولغای یازید الا ولتور ور ایل — خیمه و آلاجوق پیله یورور ایل

اندا کم جیر یک ایلی واقع دور — پادشه نیتی غه تابع دور

کرمپ اوغه بار مقیم امام — تبعیت کیراک تور اندا نعام

کر مسافر امام بولسه نستار — مقتدی سونکرا ایکی رکعت اوتار

صاحب ترتیب تنکه بیتی

لی هم هر کشی کا التی صلوت — بولماغان بولسه فوت بیل انکا آیت

شرع ده بولدی صاحب ترتیب — مسئله خاطر نیکدا توت اشتیب

بوکشیکا نماز بولا قضا — ایلا سونا ول اول قضانی ادا

کر قضا قیلما یین قیلور وقتس — شرع منع ایلادی بو قیلما قتس

بلکه وقتی روا ایماس تورانکا — تا بو قالغان نی قیلما غونچه ادا

لیک تزدیکتر ویسون بو قضا — بو قضانی معین ایتسون ادا

کشیکا کر قضا کوب اولسه نستار — اول قضانی داغی معین ایتار

یا بو باشتاس قضانی قیل تعین — یا خود اول باشتاس ایلا کیل تعین

پیل اوج ایشن بولدی مسقط ترتیب — ایتایین یاد نوتقاسین اشتیب

بری نسیان دور ور بولا دن پیل — ینه بر وقت تا ربغی نی دیکیل

ینه بر کرت فوایت پیل — اوشبو کرت اقلی التی دیکیل

ساقط اولسه بو نوع ایله ترتیب — قلما پیل اول عود یانه پیل اشتیب

Marfat.com

جوں کشتی قصد موضع قتلسه — مقصدی نینک مسافتن بیلسه

اوج تونُ کوندن اوتسه اوشبو یولی — دیر سفر مدتی شریعت ایلی — نلوک اولسه

بو مراجل دا شرع مختاری — تیوه نینک بولدی اورتا رفتاری

بو لپ تاغ یولی پیاده کشی — متوسط کراک تورور بورشی

سوده کرکیه دور اکر غری — معتبر دور انینک وسط سیری

کریغاج برله استاسانک مقیاس — اون سکز پیل کیه دیدی شرح شناس

بریغاج پیل کیه بار دور اوج میل — بو رنارق میل انیلیب ایدی پیل

چقسه کرنیت سفر اینیان — وطنی نینک سوادی دن اولتوبان

اولزمان پیل مسافر اول کشی نی — سفر انه قلور باری ایشی نی

پیل مسافر غه نیدور اوراحکام — نوت قولاق بارصه سین قیلای اعلام

بری بولکیم نماز قصر ایتار — نورت رکعت فریضه انکی ایتار

کر قضا بولسه نماز نیتار — پیل کرآنی مسافر انه اوتار

لیک سنت لارینی پیل ای یار — قلور وقلما پسغه سن مختار

پیلینکز اوشبو سوزنی ای علما — یول یورد مکه قلسانکز اولی

رمضان روزه سنی سن مختار — کر تونت اوتوسه اختیار نینک بار

لیک اولی سی روزه تو تماقدور — نفس نینک لذتین اوتو تماقدور

روزه یکان کشتی قضا قلسون — برکا بر روزه پسن ادا قلسون

یه بوکیم مسافری که پیلور — اوح تونُ کون اوتوکا مسح قیلور

یتسه کر مقصد نغه بو سفری — انی بولدی مقیم شرع دیری

یو قسه اون ش کیچه پیله کوندوز — تورماغ نیت ایلسه بو دور سوز

F: 35

اون پیله یغلاسانک بو مقصدیمش — مکراولغای جهت خدای ایلیوالیش

یینه سورماک اوزونک ایشیتکو بخه — مفسداولدی بوفعل پیل موبخه

یینه مفسد دور یوتالماک پیل — بولسه بی عذر بار دور مبطل

قبله دین اوزکاساری یور بولسه — مفسداولغای جوکوکسونک ایور بولسه

یینه بر مفسدی بخاست پیل — اندین اوزونکی سن یراق تو تغیل

بو بخاست نینک ایکی نوعیدا پیل — درم ربعی نی تصور قیل

قصد برله وضوی سندور مانق — مفسداولدری بوفعل پیل موندانق

متیمم اگر سونی کور پیسه — بو داغی مفسداولدی دینک سورسه

وقت تنگ حقماغی دور مبطل — صاحب عذر غه بو مسئله پیل

یینه بر بیکاسی یاد ایشیتسه — فوت بولغان غازیاد ایلیسه

فاسد اولدی نمازانکا پیلسون — مونی قویسون قضاسی نی قیلسون

بش نمازنینگ بیانی

کیم که بش وقت نه غاز ایتمی — رکعت فرض ده بار اون یتی

ایکی پسی تانگ غازی اندین دور — تورت دیگر غاز پیشین دور

تورت عصر اولدی یینه اوچ شام — تورت خفتن فریضه بولدی تمام

تورت لازمی ایکی مسافر اوتار — برتون کونده فرض اون براوتار

یینه اوچ وتر دور که واجب تور — موندا ذکر ایلاماک مناسب تور

ایمدی ایتای که نچه دور سنت — بار تون کوندا اون ایکی رکعت

ایکی را صبح شام خفتن دا — یینه پیشین که الی دور اندا

مسافرنه نمازنینگ بیانی

اوشبو افعال برله کیفیات — کیم دیدیم بارچه سیغه بربرآت
پیل که مکروه دور ور نمازارا — بولسه واقع اعاده سی اولی

نماز فاسد لاری نیک بیانی

بخه ایش دورین نماز اولور فاسد — اینا بین اورکانور کاکورساتجد
عذر سیز ترک فرض دور مفسد — خواه سهو اولسون خواه ایرقاصد
اوقوغولوق نینک اولسه تغیری — پیل که مفسد دین اولدور ور پری
انجه تغیر بولسه مفسد دی — کیم مغیر ده قالماسا معنی
یا بو تغیر بول کره فاحش — قوی نماز ینکنی ایلا باشیندن آلش
سوز دیماک کو بتور ور کر آز دور ور — پیل که اول مفسد نماز دور ور
جل دیسانک دیکاندا تنکر لکات — یا نبی اتیغه دیسانک صلوات

اوشبو لارنی نماز مفسدی پیل — کر نماز ایچره پیدا بولار دیماکیل
بنه تعلیم ایلا تعلم پیل — بو ایکی فعل نی دیمکیل مبطل
علم اورکانکان علم اورکانکان
بنه برنمه کا طلب بولغای — کیم انی خلق دین تلاب بولغای
بنه مصحف نی کوروبان اوقوماق — بو داغی مفسد اولدی پیل موندا ق
بنه اینکرامانق ایلا ماک آخ واه — مفسد اولدی بولار بولونک اکاه
ایکی ایلیک پیل کرایش قیلسانک — بر یولی مفسد اولدی سن سانک
بر ایلیک بر له قلسانک اراوج ایش — بوله بر رکن دابو مفسد ایمیش
سجده ده قولبسه یردین ایکی انامق — بو داغی مفسد اولدی پیل موندا ق
بنه یول یورو ماک دور ور مبطل — یورو سانک اوج قدم ده مفسد پیل
بنه ایچماک یاک دور ور مبطل — کولماک اون بر له داغی مبطل پیل

اسنا ماکلیک یئه کمر یلماکلیک — کیراک یلکا بولارنی یلماکلیک

اوتروده اوت یله کشی یولماق — یلهی ماکلیک نمازارا مطلق

یئه بارماق نمازغه یوکوروب — چنک جه یئه یکینکنی توروب

یئه بارماقلار بیکنی سیندورماق — نیمه کایانه تایینب تورماق

یئه برو که یاتش یالانک اوتاماک — بولدی مکروه اوشبو رنک اوتماک

ظهر وشام عشا فریضه سیدین — قبله مکروه دور رنک کیین

یئه بوکیم امام اوزون اوقوسه — یاخود آنی قوم ضعیف جون اوقوسه

بو داغی بارکراهیت سین بیل — قوم بیک خاطری اوجون تعجیل

یئه قبله ق دور رور امام جیل — کیلادورکان کشی اوجون بوجیل

بولسه محراب طاقی اول اندا — منفرد بولماغی امام اندا

تمت

امامین ایکلاری مسجده قبله ق

امامین ایکلاری مسجده قبله ق

امامین ایکلاری مسجده قبله ق

آیت سجده دور ایشت موندق — پست او وردالامام انی اوفوماق

رکن لازده امام غه سبقت — پیل که بار دور بوایش کراهیت

یئه ماه موم ایکنر دیماک تکبیر — جهر کوندوزکی نفل دور یئه بر

ایت وعده وعید ایشیتسه — صدق الله دیماک بو یرده ایکنچ

یئه برده نماز ایرور مکروه — کیم که یلماسه یکای لیسی اندوه

قوتان اغیل اچره مقبره ده — نجس اوترسی دیول اراده

پیل که خاتونغه مسجد اچره نماز — بولدی مکروه سین اشتکیل راز

بو پ اوی یئه یک اچیدقسم آلت — یاتون اویده بولسه کر صورت

یئه یک حائلی یئه ک اولسه بو صورت — انکا بولسه یوتون اراهیات

بولسه موجود اوشبو صورتلار — پیل کراهیت اول نماز دابار

Marfat.com

سوره لار جمع کیم اداسیدا | قیسقه سوره ایسه اراسیدا
قویمغی سوره یوقتاری اوقوماق | بولدی مکروه بوداغی انداق
فرض بولسه ایکنجی رکعتده | اوقوماغلیق اوزون بولمه فرصتده
ایت سوره ده ینه تکرار | قلماغینگ دورکرامیت ای یار
ینه قلماق رکوع داقوی باش | سجده کردین ینه ارینماق باش
برکه قول قویماغینگ بویروں تردین | عکس قویماق سنن الشیب نزدین
ینگدا قول یوق ماز قلماغلیق | اغزقولدا ایرنه توماغلیق
اغزدکورلی عذرسیز یاماق | یاانعل اغزینکنی بولسه اسپاماق
ینه بیودسکاماک اباقدین اباق | جلسه ایچره تاپانغه اولتورماق
تیکه یرکا پیلنگ قارین تورکا | ایرکا مکروه دورور دیس بزرگا

جومجانیب ینه ایت دیک اولتورماق | ینه باغداش ایاغلارینگ قورماق
اوی کبر باش سالیب سلام اتماک | اشوقوب رکن تمام اتماک
تیش ارسیداغی لی یوماغلیق | باغلاماس لیق انی که بار باغلیق
بول مانگلاید اکر تروتو فراق | بولدی مکروه انی ارتماق
ینه قولنی بیقین غه قویماق دور | یخشی ایدلاماق هم اندا قور
کرمصلادا باز خلاشماک | بیل که مکروه بولدی تولیامماق
ینه ایشتماکو نجه بورماکلیک | ینه اغزسوبین بوکورماکلیک
کیکولوکلارنی کیماک سالماق | ارعمل برله هم ارورمونداق
تونماق التون بزایاک کیماک | ایرکا مکروه بولدی پیل پیشک
بولماسا هم ماز ابرور مکروه | تولغوجی کیکوجی یمکای اندوه

مکراولغای مصلی اوتروسیدا جایزایرماپستورالی اورروسیدا

نماز ادب لاری نیک بینی

شرح قلدم جومستحب لارینی ایدی ایتای نماز ادب لارینی

قبل قیام ایکره سجده کا غه نظر باق ایاق قه جوبار رکوع اکر

سجده قلغاندابورنونکا باقیل قوینونکا قعده بولمونده قیل

جون مؤذن ایتسه حی علی قوپونگیز لار نماز ایتارکه ادا

دیسه قدقامت ایتکه جی آواز قیل امام اندا سس شروع نماز

نماز مباح لاری نیک بینی

بخ ایش دور مباح شرع دمیش کر نماز ایکره واقع اول ایش

اونک سوی ایوزایورماین کورماک کریلان قصد قلب اولتورماک

تن غه یا پوشسه تون رکوع ارا یراق اول تون نر قلماق اولدی روا

نفل اکر بول اشتای قاری پیل مباح اولدی سوره تکراری

نماز مکروه لاری نیک بینی

ایدی مکروه لار غه نوبت تور پیل نی ایشلار غه اوشبو نوع آت دور

بری تکرار قلماغ ینک تکبیر ترک سنت نر پیلکا سان بیه بر

سانا ماقلتق الیک پیله آیات اوقو غولوقنی اوقوماق پایات

یه قلماق رکوع ارا ای خام قلاد ورغان قراءتینک اتمام

انتقالات ته دیماماکلیک ذکر ایلاماکلیک نماز ارا ینه فکر

یه تعیین سوره دور پیلسانک کر معین نماز ارا قلب انک

سوره لار اولیده بسم الله بولدی مکروه اوقوماق اول گاه

کبلک کرسا کونک اغیر یا پقیل | یو ما ینک دفعی غه تکلف قیل

مونی پسل مستحب قرأت تین | اوقوما غلیق زیاد اوج ایت تین

سین محلی رکوع دا مونی پسل | باش دا آرقه بویونی تو تور قیل

سجده قلما قدا میر ایلیک یاش | قوی قویاقه عکاپس قرداش

سجده نی ایکی قول ارا سیده قیل | اندا بار ما غلارینک یاپشتور غیل

سجده ایلار محلداسین مونی پسل | بارچه بارماغ اوجینی قبله غه قیل

بوپ کرما نکلا اینک یره تو فراق | پاک قیلمه نماز ارا مطلق

جون نماز اچره کیم تورار سین نیک | توت ایاق لارا راسی تورلانک

قعده ده پوتقه قویغاسین قول لار | کورساتای سکاشرع ارا یول لار

سول ایاق یرکا قویوب اولتورانکا | اونکنی تبرا تما ما کلیک ایدی سینکا

ایلا کیم ایت سجده یرداکراک | تا ما ینک تیک تورار تو جاق پیشک

لیک خاتونغه عکس دور قلماق | ایاق اوجلاری اونک ساری تور دی

پسل ما ینک غه مستحب بولدی | اوقوما غلیق قراءت مروی

ایت مکبر آرنی اوج دن کوب | لیک طاق ایتما غیر کورکیل خوب

قول قاریندین یراق قارنیدین توت | توت ایاقدین ایاقنی یردن توت

قبل رکوع سجودته مونداق | لیک خاتونغه عکس دور قلماق

رکعت اوتورت فرض ایسه مونی پسل | ایکی سونکقیدا فاتحه اوقوغیل

بنه الحمد اولی دا کراک | بارچه رکعت ته تسمیه لی تنک

مونی مسبوق پسل که سرکه امام | قو بقیل اولجاغ که قبل ایکی سلام

یوز اورسون امام اونک یانغه | فجر املا عصر دا بولدور انکغه

Marfat.com

اول بری دوندر رکوع دین حقیقی — اوشبو یردا اتیماغین موندا ق

رکن لارکا کیرارکا جمعا ق قه — دیمدی لارا تبعال موندا ق قه

سمع الله دیر امام اندا — مقتدی ربنا لک اول آن دا

منفردا وشبو سوزنی اشتیسون — سرا یکی سینی موندا اتیسون

اوچ دیکای سپس رکوع سجدن — بورکوع اچره قولماسین سرین

قومه برله رکوع وجلسه دا — بارچه بار ماقلار نیک اجوق تو تعل

سجده برله رکوع ارا تورماق — قومه دور سنت اولدی بیل

سجده دا تنی عضو یرکا تیکور — ایتاماین بارچه سینی بر یرسور

اکی قول اکی تیز ها بش اکی آیاق — اوشبو یتی نی یرکا بارقوماق

سجده دا تپه نخی دیکای سین اوچ — اوشبولار قیلما غینی بل اونوچ

اکی سجده ارا سیدا اولتور — جلسه دیرلار مونی بو سنت تور

التحیات تین کیین صلوات — اوقوماق سنت اولدی سین حیات

اللهم صل علی محمد وبارک علی محمد وعلی آل محمد کما صلیت وبارکت

وسلمت علی ابراهیم وعلی آل ابراهیم ربنا انک حمید مجید

یوز اویرا اوکنوه سولغه السلام — اوشبو یکلیغ بارقیل اتمام

باری ایشته امام غه تابوم — تابع اولماق کیرا ک قیلنک معلوم

نماز مستحب لار

نماز

ایمدی اتیای نماز مستحبین — شرح ایلامین اینک اوشبو دین

Marfat.com

کرسنکا بارلار بولور بوسنگ — سونکرا برکعت اندا بارا وتاماک

سجدهٔ سهو موندا هم کیلیتور — موجب سجده بو دیکاملار دور

سهو اکر بر دین ارتوق اولسه نتار — هرنچه بولسه انکی سجده یتار

کرا امامینکه سهو واقع دور — مقتدی بل که انکا تابع دور

مقتدی سهو قیلسه اول فرصت — سجدهٔ سهو لوق انکا حاجت

مقتدی سهو نی کوتارکای امام — یا دقو تیسل که ایلادیم اعلام

نماز سنت لاری بیانی

واجب و فرض غه جودیم ات — نچه دور بل نماز اراسنت

کوتارایلکینکه دیسا بک اوکسر — بری تحریمه دا قالغوسی تکبر

ینه تکبر عیدلار دا تکبرات — دیر محل دا ایلیک کوتارکیل ات

ایرکوتارلسون ایلیک ینی کوش غه — لبیک خاتون ایلیکنی دوش غه

توت اجوق یو مجلد ا بارماق لار — بیل بیچوک تو ربو یولغه بارماق لار

کیندیک آستیدا قونغاسین سولنی — سول ینگ اوستیدا قوینغل اونگ قولنی

سونکرا ثنا دعا — ینه اوقوا عوذ ایله بسمل

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلٰهَ غَيْرُكَ

ینه آمین دی فاتحه دین سونک — باری الیشنی خدا کیتورکای اوینک

جوملکه قیلدینکه بو تورت لی معلوم — پست اوقو سون امام وینم مأموم

استعالات ته دیکنل تکبر — بارچه یرداد یکس بکراول بر

کرشریک اولماسه اوقوغوچی سهل — اوتاکاندکیسین بوسجده نی قتل

اوقوسه کرامام قتیل معلوم — سجده قیلسون امام وبیم مأموم

سین رکوع اتیماین بوسجده نی قتل — بی رکوع ایلاکیل بوسجده نی سهل

نیه بره واجب اولدی سجده سهو — کیشکری لیک ایشیدا کرا کماش لهو

سجده سهو قایسی دور بیلکیل — التحیات اوقوداغی مولی قتل

صلوات اوقومای سلام دیکیل — مسئله موندای اولدی شرع دا سهل

منفرد اولسانک ایلاکی سلام — لیک برمانیه قتیلغوسی دور امام

سین نیه اکی سجده سنی کیلتور — کیلتوروب اکی سجده نی اولتور

التحیات اوقوداغی صلوات — اوشبو یکلیغ تمام قتل بوصلوه

سجده سهو موجبی نیک بیانی

سجده سهو بلکل امی طالب — نیچه ایش دن سنکا بولور واجب

ایش نمازا یچره ارتوق ایتسه کشی — کرنمازا یشلاریدی اولسه ایشی

مثل اوح سجده سهو له ایکی رکوع — سجده سهو قبل یوتا بسه وقوع

نیه کرتر ک بولسه مرواجب — سجده سهو کیلتورای طالب

نیه تقدیم بولسه کرتاخیر — فرض دا سجده دور انکا مدبر

حد تاخیر مونجه دور بلسانک — اندا برر کن سنی اوا ایلسا نک

نیه شک بولسه رکعت اچره اسکا — تورت یا اوچ بولوب مو دور مثلا

کرثوسک بولسه سنکا اول یا — اوتا باشین نماز سنی زنهار

Marfat.com

منفرد قه ایشیت که بار جایز ... اوقوسون خواه پست خواه اکیز

افضل اولدی کراوتوسه اکیز ... دیکولوک سرن بولسه یا یور یز

عصر و پیشن و اچشت امام اوقوسون ... میس ایتیقاندیک ایلاسون اتمام

نوقرارت نی ایجه پست اقیسون ... لااقل اوزنی آیانی اشیتسون

لب نی تیرا تسه کوتکلیدا کچورت ... بوقرارت اعیاستور در محبوب

کراما م اولماسه ایشیت که خیاط ... منفرد هم مونی رعایت ایتار

اقتدا قیلغانیکدا سپس تیکیور ... مقتدیغه سکوت واجب تور

بول قرارت مخلیدا سا کت ... دیکولوکلار نی اوزکا جاغدا

مقتدی کیم که بولسه اول آن دا ... تبعیت کیرا کور اندا

تبعیت بوندور ایشیت مثلا ... اقتدا بولسه سجده قعده ارا

رکعت نه اکرچه یوق محسوب ... بولما سه هم متابعت تورحوب

قعده اول اولدی واجب بل ... اندا سروقت تیساک اولتور غیل

عیدلار دارکوع تکبیری ... بل که واجب تین اولدورور سری

یه تکبیرلار دورور بلکبل ... ایکی عید اچره واجب ای سایل

یه بر سجده تلاوت بل ... سجده اول یرکا کر تیشپاک قتل

بولما سه هم نماز واجب تور ... تیساک اول وقت سجده کیلتور

اوقوغوچی ایشتیکوچی بلسون ... تیسه کر سجده یرکا قیلسون

بولساک اول وقت کر نمار الجیدا ... بیشکرمی درکا میدانیار الجیدا

Marfat.com

نیه لفظ سلام ایله حق تقیل — قیلا دور غان نماز دین حاصل

نیه اون شیکا مین اتای نام — بار یغه بار جه ییرد ا ایر کاسین عام

سین قرار نی قیلغاسین تعین — انکی اولتی رکعت ایکره تعین

نیم بو ایکی ذوالحجه او قو غیل — او شبو تکی دا پسوره هم ضم قیل

قیلغیل الحمد پسوره غه تقدیم — بار جه سینی سنگا قیلای تعلیم

لیک اگر بولسه بعل و سنت بل — بار جه رکعت ته پسوره نی ضم قیل

پسوره نیک ضمی لازم ایرماستور — کر بر آیت ایسه اوزون بس تور

قیسقه بولسه او قو غیل اوج آیت — یا بو اوج قیسقه جه کراک عایت

نیه او قو قنوت البته — وتر اخره او جونجی رکعت ته

اللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِيْنُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ

وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ نَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ

اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّيْ وَنَسْجُدُ وَاِلَيْكَ نَسْعٰى نَحْفِدُ وَنَرْجُوا

رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ

گر کیشی بلماسه قنوت نیتار — ربنا آتنا او قو نماسه نیتار

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

لیک اورکانما کیکا سعی کیرا ک — سعی لار بر له کیرا ک اورکانما ک

نیه تامنک بر له شام وخفتن دا — بل امام او قو سون بلمسه اندا

بو دورا دنا سی غیر اشیتیسه — اونی ایل نیک تو لا غینه تیسه

مونداقشیح دی وقیل آرام بوایکی دارکوع کیسبی تمام

مونی بلکمل سجده ایلارحین انیاعیک بولماسون جدا

براياق قولبسه بارکراهیت ایکی سی قولبسه باش دیب ایت نیت

قعود میانی

قیلدی آلینجی فرض سوکمی قعود التحیات اوقوغوچه مقصود

مقتدی اوشبو مسئله بیلسون تاشهد موافقت قیلسون

آلتی خارج ویس اولدی وسنت بشنی فرض جبرکاسیداپیاب

آلتی داخل واقعده کیسمت شرط سل اوزکارکن دی بیر

جون اتیم نمازفرض لارین شرح ایتای مدیدی واجبی اینے بارین

تورت قولاق ای مصلی طالب بل بکیرمه ایکی دورو زواجب

یتی پس عام بلکاسین ای یار سرمصلی عه هر صلوة دار

بری الله اکبر اولدی الشیت وقت تحریمه دابولفظ ایت

التحیات اوقوماق دوربل قعده لارو قتی دااینے اوقیل

نیه تعدیل رکن لاردا کیراک مونی آرام ویدی لار بسنگ

قیل رکوع و سجود ته آرام تاکه تسبیح بردیکای بیس تام

فرض واجب نی بیرلاریدا قلیب ایلاکای بیس رعایت ترتیب

نیه بیرفاتحه نی بیراوقوماق بولدی واجب ایشت که مارموندا ف

ننل وسنت ته اختیار نیک یار — قو پار وا ولتور ورداسین مختار

یخشیراق ولدور ورکیسی تورسه — نیم فردا ولدی اولکیم اولتور

لیک تانک سنتی دا اولتورمه — موندا اولتورماغینک روا کورمه

قرارت مسایلی

نیه برفرض بل قرارت تور — بل که قرآن اوقورغه بوات تور

فرض بولسه نماز بیل موافق — اکی رکعت ته فرض دورادومافق

واجب ونفل برله سنت ته — فرض بلکیل تمام رکعت ته

کرک آیت اوقوسا نماز اوزره — قیلسه آیت کرا بولسه اوج سوره

رکوع مسایلی

نیه برفرضنی رکوع قیلنک — قیلورلیشنی ادا سی برله قیلنک

خم اولوبک ایلکینکیز قولوبکا — دیکولوکنی میں اتاسین سیزکا

باش وارقه بویونی توتبورا قیلنک — مرغمازایش لازمی سیز تورا قیلنک

موندا تسبیح برد یکونجه بورو — واجب اوشبو تورلشنی موندا کورونک

اوچ دیماکنی ولیک سنت دنیک — خواه تسبیح کیچ دنیک وبات دنیک

سجود مسایلی

پسجده بولدی یتمشنچی فرض اشیت — لیک ایکی سجده فرض بولدی یکیت

قول لارنیک یرکا تویی اراسی — سجده قیلغیل بونوع ای قرداشی

عمل سجده نی دیسانک انکلای — یرکا تویغیل بورون سیله منکلای

Marfat.com

واجب اولسه وی انکا واجبات — سنت اولسه یعقاسین سنت

کیم که اول شرع سپورکا باقتی — وقتی اولسه اتیسون این وقتی

لیک بولنط جمعه دا دیماکیل — کراتیسا پانک درست ایماتسورسیل

شرط ایماس نیت امامت پیل — لیک اولی بوددورکه نیت قیل

شرط تورنیت اقتدا ایلنک — هر عملی سلیم ایریدا قیلنک

نماز داخلی آلتی فرض بیلک

ایمدی وی آلتی فرض داخلی — بوجمله یلدا اتیسر آتای پیل نی

بار یدین بورنه بار دورورده — تکبیر — مونی تحریمه دیر صغیر و کبیر

دیکسل الله اکبر اول آن دا — یا بو معنی دا دی نیه اندا

نیه مدبا دورالارا سپیدا — رانی خرم ایلا کیل ادا سپیدا

مونی تحریمه دی بیلا دیرلار — مرمباحینی بوجرام ایلار

دیماک دیماک دینه الحماک — بارسینی حرام ایتار بیلک

نیت ایکمل داغی ایلیکی کوتار — بورنه ایلکینک کوتارمای سرور

قیام مسایلی

بل که ایکینجی فرض بولدی قیام — عذر سیز بی قیام قیلمه تمام

بل قیام ازراغینی ای دانا — بولسه تحریمه تورغانیکدا ادا

قدرتی یوق کیشی اولتورب بولماسه — اولتورب بولماسه یا یتیب قیلسون

کر نماز نیک فریضه دورای یار — فرض ایکمل قیامی زینهار

نیه قیلمه که بو ایشیک دور جوب — بو نماز نیک سنیک ایر و ور محسوب

کر نماز اچره ظاهر اولدی جهت — یوز نی قیل اول سپار یغه بو فرصت

خوف وقتی دا نیلکیل ای برنا — مرکب اوسته دا بار نماز روا

نعل بے عذر هم روا دور بیل — مرکب اوسته دا خوش دا قیلغیل

لیک تحریمه وقتی دا نا — قبله غه یوزنی قیل که بار اولی

کیمه اچره نماز جایز بیل — اولتورو ب یا قو پوپ دا قیلغیل

کیمه ایور و لیسه پیش ناری ایورول — مرسپاری قبله اول سپاری ایورول

لیک بر یولی قیلیا غیل حرکت — باشقه باشقه ایاغ لار نیک میراث

بیل که آلتیخی فرض نیت تور — کیم نماز اچره شرط صحت تور

نیت اتیماک کونکولدا فرض بیکیل — تیل بله دیماکنی سنت بیل

بیل که تحریمه بر له نیت ارا — فاصله بولما سون قیلورداا دا

بو زمان منکری بر له حاضر بول — ضبط قیل اوزنی جمع خاطر بول

لا اقل بیل بونی صلوة بو تور ور — بو نماز یکنه بیل نی آت تو ور ور

کر بو دیکا نجه بولما سپانک حاضر — نا روا دور سپکا دیدیم ظاهر

لیک کونکلو نکدا آهانک نمازی آیه — مانکلیب تیلنیک آنی شام دیمه

ادل کونکولدا که معتبر دور بیل — اعتبار نیک کونکولدا دور بیل

نیت ایلارنی من قبلای سکا عرض — نعل آنی نعل دی فرض آنی فرض

قیلما غای سین نماز اوج فرضت — نی فریضه نی نفل نی سنّت

نی جنازه رواد ورونی قضا — نی تلاوة قیلور دا سجده روا

کون تو غار جاغ وکون یا تار جاغ دور — یئنه بر وقت کون توش اولما غدور

لیک اول عصر نی که سین قیلاسین — آفتاب اولتور ورنی پلاسین

رکعتی قیلد نیک ارتوپاش یاریدا — اوزکا سین قیل که شبهه یوق یاریدا

بل بو اوح وقت تین اروز یوجاع — کیم بو بندکور عصر اولور قیلماق

بو داغی بار کراهیت برله — اوشبو ذکر ایلاکاس صفت برله

قیلما غیل نفلنی انکی سیاعت — بولدی ممنوع اندا بو طاعت

عصر وقتی د وقت فجری دورور — قیلمه نی مرد دورنی اجر دورور

لیک بولسه جنازه برله قضا — قیل که بو وقت لار دا بولدی روا

قبله بیانغده

بولدی بر فرض قبله غه یاتماق — شرط دور شرع سوزی دور موصداق

سیاکس مکه اوشبو سور بلسون — یوزی کعبه عینی غه قیلسون

یراق اولغان کیشی ایشیت که نیار — جهتی غه یوزی قیلسه یتار

جهتی کرسه نکا ایماس معلوم — کیشی دین سور که بولغای اول منهوم

لیک یر لیک کیرا کتور ور بو کیشی — اول زمان بولماغای تحری اتی

یر لیک ایل بولماسه تحری قیل — برجهت ده کمال قلیب اوتاکیل

بو یوسولون نماز کیم قیلدیک — قبله سیاری ایماسی سونک بلدیک

Marfat.com

اکی قدبولغوچه بوکولاکلار — بل که پشین اوتار کیشی لار اوماز

لیک توش سایه سین بولار بله کور — بولغوچه اوشبولار چه سیس قله کور

اوتپه پشین نماز دیگر دور — میس ساعتنما که واسپطه مار دور

دیدی لار عصر وقتی یتی بونخه — اوتا کیل آفتاب یاتقونخه

باتتاج اوتی کون نمازشام بولور — دیماکیل وقتی یابت تمام بولور

تاشفق یار بوقت یار دور بل — یار شفق کون یاتار طرف دا ور

چون شفق غایب اولسه خفتن دور — صبح صادق چه وقتی بولغان دور

اوتاکیل وتر سونکرا خفتن دین — وترادا پی کیس بولور اندین

ایمدی دی وقت لار دا آنچا — اوتاملک اول جانغ نمازای احباب

کون چقار یر کراک سار یولسه — فجر قبل وقت اکر بوشن بولسه

یار پشین دا ایلاکیل یاخشیر — تا هوا تا بتای اندکی تغییر

اول وقت تا اوتا قتیس لار — یخشی راق کر قیلای دیسانک ایتیس لار

عصر تاخیر قیلما پسین انداق — کون سار یغید یسا اوتا بورو نراق

لیک مغرب دا قیلما سین تعجیل — قیلما تاخیر آنی سین ابت قتل

انچه تاخیر ایلا خفتس دا — بولغای اولتی ثلث قیلغاندا

وتر آخرتی ثلث اولی دور — کر سونکا اعتماد پیدا دور

خوف فوت اولسه بولسه سوبدیم اوتا اولوک نمازی ویه عید

تیمم نواقض نیک بیانی

سرنی کیم ناقض وضوایرور اول بل تیمم غه هم زیان یرور اول

نیه کافی سوینه اگر قدرت تا بسه پیغمبای تیمم اول فرصت

نماز وقت لاری نیک بیانی

فرض بلکیل نماز نیک وقتین وقت نیز اشی سود قلماق تین

بش دور ور وقتی بر تون وکون دا شبه وقتیل یوقتور ور موندا

التی اشی فرضیه غه داخل وقت تور تونجی فرض بلکیل

بار جه وین یور نا تانک نمازین اوتا بار دور ور وقته

بو اوزوون اینیکه یار وق دور کیم بل افی سطحی غه مونی قایم

جانیرا ولدی بو صبح بولسه یخور موندا خفتن نمازی قیلیه بولور

نیه مونلیک سونکید اشراق یاری کورونور بر لیسی یار وق اثری

بو افق نیک اوزونیه تا یار یار غاچه یار و غلوغی ار تار

اهل دین لار که معتدا ایدی لار صبح صادق بو صبح ثانی دیدی لار

پلکا پین تانک نماری نیک وقتی او شبو صبح ابتدای بولما قتین

کون چغار جا غدورانها سی انیک بو اراد ابولور ادا سی انیک

وقت نماز شپین دور انکا بلکیل بو نوع تعیین دور

بر بر ایای

سایه لار نیک فرون بولور ین سایه لار نیک فرون بولور ین

Marfat.com

سرنی کیم بولسه ارض جنیدن — کج و توفراغ دقوم سپره سکن

اوشبولار بیرله سیس تیمم قیل — بولدی جایز بولار بیله سلکیل

کردبیرله داغی مجوزدور — قیل تیمم که سپوزار دور

کردغبیک یری پاک بولسه کراک — قالماغای تا بوایشه شبهه و شک

تیمم توابضی تنگ سیانی

بل تیمم غه تورت فرض دورور — سلماک الارنی مثل فرض دورور

پرسیی قصد خاک پاک ایتکیل — نیه نیت نی بو نیلوق قیل

نیت ایتیم تیمم ایتماک راوجون — تا نمازیم نکا مباح اولسون

نیه ایکی الیکنی توفراق قه — اورتیمم الیشینی قیلماق قه

سورتیکیل یوزونکا ایلیک لارنی — یاد تو تعیل تیمم ایلارنی

بل که توفراغلی جسم سپورماکلیک — توک توبکانی تکورماکلیک

لازم ایرماسه تورور تیمم دا — اثری بس تورور تیمم دا

نیه توفراق قه قول تکورماک ایله — سپورت قول لارغه انکی برسماک ایله

سین تیمم دا اوشبو سپله بل — ایلابارماغلارنیک اراکیل

اندا کیم مافیت بولماغان سودور — غسل واجب ایسه هم اشبو دور

بو شرایط بیله تیمم قیل — بولسه هر وقت نمازاوکیل

تیمم بونیچه ایشنی قیلور — عذرسیز سوبارید اکیم که سیلور

بربر اتیای ایشتیکل ای همدم — مسجدقان دوخول مسجدهم

Marfat.com

جهار ور قصدی برله کرتا بانیک — کوپی ستا فسکغه کیلیسه بل که سنسک

مسیحنیک اول وقت بولغوسی باطل — تارت اوتوکنی وا اناغی یوغیل

یول یوزور وقت سیرمدین کاواک — تابانیک بولسه مسیحنیکاوی پاک

پرپانی تبسه پسیح مطلبی دور — اوشبولار شرع اهلی نیک یولی دور

مسیح دین سونیک اما قبلیسه سوال — اشوغو نکغه جه کرتیشیسه بو اول

مسیح باطل بولور جو بارمو ندا ق — بولماسی جمع مسیح بیرله یولداق

کرا تو کلوک مقیم قیلیسه سفر — اوج تون وکونکا جه بو مسیح انکا یار

کرا تو کلوک مسافر اولسه مقیم — تون وکون مسیح قیل انکا تعلیم

وقت اولور کیم شرف تابار نورانی — سوغه اول وقت اولور خلف تورانی

سویر اق بولسه سپیندین ارمسیل — سین نمازنیک اوجون تیمم قیل

تورت مسیحنیک دور قدم بیله — برکروه اهلی هندا ایلی دیر بیل

دیدی لار بر ماریم قاری یوقدم — سرقاری بل که بار دور آلتی تو تام

بر تو تام تورت ایلیک سیه سر الملک — آلتی جو عرضی بولدی بیل بو ملیک

یا بر امت کا زرحمی تبسه — سپوزیانی آیماکنی خوف ایتسه

یا امتیک بر له سپندین ارمسیل — سپو طهارت قیلور غه تار تیماسیل

یا بهاسی یو سونیک اولسه اغیر — قیل تیمم جو بولسه یو هیز بر

بو ایکی شرط بار بیان دا — سپوغه مقیص لیس ایسه اندا

Marfat.com

سول ایلیک برله الماغیل سونی — بوروں اغزیکه یاد توت سونی

راست برله بوروں لی مشقریه — سونراایتیما وضو دا قیحقریه

اوتوک مسحی بیانی

کرکیب سین اوتوک طهارت لق — کرو وضو سینه مسح قیل بوشق

تارت اول بارماغیکنی یوتیارغه — اما غیک اوجیدین اتاپ سیارغه

اوچ ایلیک برجه مسح بس بولار — خواه اوزون خواه کوندلان قیلغل

تورت ایلیک برله مسح قیلسا یاک — اشوغو نکه جه بار دور اولیک

مسح کیم اولکونکا سین قیلاسین — قیلمه بارماق لارینگ اوجی بله سین

لازم ایرماس که بواوتوک بولغای — اوزکا نیک حکمی دینجوک بولغای

جبرلی بولسه سپینداخواه جاروق — اشوغو نکه جه کیراک اندایاوق

لیک جوزب ته مسح سین قیلمه — لته دیکیز نیمه کاروا سیلمه

بولسه جوزب منعل وتن دار — انکا اول وقت مسح قیلماق یار

مسح ایتار نیمه بولسه کر سیر توق — بولسا اوچ بارماغیکیز یرتجه احوق

مسح اول نیمه کا ایماس جایز — انکاسین مسح قیلماغیل سه رزق

مدتی بار مقیم غه توں وکون — بار مسافر غه یکرمی توں

ابتدا سی وضو سپنیار دین دور — فقها دین بونوع تلقین دور

منقضی بولسه مسحنکا مدت — یاختیار سانک اوتوکنی اول وقت

کر ذهو بار دور ایاپ یوسین — قیلمه باشتین وضو که حاجت ایماس

Marfat.com

الجنة وان تقيني نعيما واعوذ بك من دخان جهنم يوز يوردا وقوغولوق

اللهم بيض وجهي يوم تبيض وجوه اوليايك ولا تسود وجهي بنور معرفتك

يوم تسود وجوه اعدايك اونك قول يوردا وقوغولوق

اللهم اعطني كتابي بيميني وحاسبني حسابا يسيرا

سول قول يوردا وقوغولوق اللهم لا تعطني كتابي بشمالي

ولا من وراء ظهري ولا تحاسبني حسابا عسيرا مسجيدا شلردا

اوقوغولوق اللهم غشني برحمتك وانزل علي من بركاتك وانزل

من مسجيدا وقوغولوق اللهم اجعلني من الذين يستمعون

القول فيتبعون احسنه بويرون مسجيدا وقوغولوق

اللهم اعتق رقبتي من النار ونجني من السلاسل والاغلال

اونك ايلن يوردا وقوغولوق اللهم ثبت قدمي على الصراط

المستقيم يوم تزول فيه الاقدام سول ايلن يوردا وقوغولوق اللهم

اجعل سعيي مشكورا وذنبي مغفورا برحمتك يا ارحم الراحمين وضودين سونك

اوقوغولوق اللهم اجعلني من التوابين واجعلني من المتطهرين

واجعلني من ورثة جنة النعيم واجعلني من الذين لا خوف

عليهم ولا هم يحزنون

ايمدي كرده لارني ديمك ايشت سوني يوز دنكا قاتيب اوريه

بي ضرورا ليكه قيلمه نظر تا قاعيك كر ضرورا يه

Marfat.com

یو قاری تارت بورنونکا سو آلیب — مرعمل غه شروع ایله یلیب

حلق دن قیل سعادتین نکا تخلیل — ایلیکنیک ارقاسینی یو قاری قیل

نیه تخلیل قیل اماغیک دن — باشلا غیل بورنا سینجلا غیک دن

خضر نبکی سالیب ارالاری غه — سونی سیکدیر کیل اوشبولاری غه

سول اماق خضر سیدا ایلا تمام — اوشبو سنت لارا یردی دیدیم نام

وضو مستحب لارنی بیانیدہ

اینا بین امدی مستحب لارنی — یاد تو تیل سنکا دین بارنی

مسح کردنی مستحب بلکل — ابتدا یوردا اوزنک مانیکدین قیل

بوردت وکیرپک وقاشیک یوزیکا — مستحب تورینکور سوسریکا

قیل وضو اثیلارنی یو غیل سوپ تیلای — عضولارنی یو غیل سوپ تیلای

انتهای سین تشهد وصلوٰة — اوقو غای سین اوقو غولوق دعوات

وضو نیک ابتدا سیدا اوقو ماق کیراک

بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله العلی العظیم والحمد لله علی دین الاسلام

اللهم ثبتنی علی دینک الاسلام وعلی سنة نبیک علیه الصلوٰة والسلام

اوح یو یولور عضولارد اتوکل یو یا قتة تشهد اورتا نجی سیدا صلواة اوچنجی

بندکور یولور دعوات نی اوقو ماق کیراک آغیز یوردا اوقو غولوق

ربنا اعنی علی ذکرک وشکرک وحسن عبادتک وقیام طاعتک وکلامک

الکریم بورونغه سوآلوردا اوقو غولوق اللهم ریحنی من رائحة

جونکه باشنیکه مسح ایکای سن — ربعی جه فرض دور اشیکای سن

یویولور عضو نه که دیدیم آت — یو ماغی فرض بولدی بر بوت

عمل شرع ارا فروغ گیراک — یویولور عضو و اسبوغ گیراک

عضولار دین سو اول قدر تاسه — کیم اقیب بارسه قطره لار تاسه

سونی دیب تور سبوغ شرع اهلی — سونکا ناطق دور بو خیل تلی

وضو سنت لاری بیانی

بسل که بار دور وضو سنت لار — توت قولاق بارجه غه دین آلار

سنت اولدی اون ایکی بول اکاه — بارجه دین بورنا ایته بسم الله

ایکی المکینکی بندیغه جه یو غیل — سو آلیب اغزینکه دا غی مضمضه قیل

سو آلیب اغزینکه دا غی قیل مسواک — اول نماج برله کیم دیدی لار اراک

جوب مسواکی بولماغان بلسون — بارماغی برله بو عمل قیلسون

نیه موجود کیسه قیل اشتیاق — نیت ایت شرع اهلی سوزیکا ناق

سقال و ایلیک اتاق ات تخلیل — جمله باشقه مسح سنت بیل

مسح ایکی قولاغینکا مارتیب — ایلاکای سین رعایت ترتیب

یویولور عضو نی یواوج قاتله — یویولور غه تیکور سو اوج قاتله

دلک قیلغیل که دلک سنت تور — سو را یلیکنی که انکا بوات تور

ایمدی کیفیتی نی ایلای عرض — نیت اولسه کیراک مقارن فرض

سو آلیب اغزینکا مبالغه قیل — غرغره بولدی یو مبالغه بیل

لیک بر وقت نی بو شغل ایماس — مدتی دور که مندین اول کیماس

شغل بر وقت قلیسه مدتت نه — ینه بر وقت تو قبور البته

یاز اکثر طهارتیم سپیماس — قیش سنیار دین طهارتیم سیماس

هیچ سلمان که نی دو اقیلاین — کیمکا بو شکلیم او اقیلاین

غیب دین بر شفا خدا برکای — در دیمه تیکری اوق دوا برکای

وضو قیلیغی تیمک بیانی — کیمکا بو شکلیم او اقیلاین

کیمکا کیم بولسه بو حدث حادث — اول وضو ایلاسون که بار محدث

بلکا سین تورت نولدی فرض وضو — ملتحی غه ولیک پیش دور بو

یوز یویاق تور بری بولا ردین سبل — تیرساکیمک بر ایل لاریکین یوغل

باشقه مسح ایله دانا عینیک یو — اشقا غونک بر له بولدی فرض وضو

پتال اسپتید اطاهر اولماسه یوز — فرض بل مسخی الشیت بو سوز

پتال اسپتید اطاهر اولسه یوری — سو تیکور سون بو بولدی شرع سوری

مرنی کورونسه اول مواجهه ده — انی یوز بل دیدیم مشافهه ده

توک جتار یردین اول انگاک تو بچه — بل انگاک یعنی اول سونگاک تو بچه

تو بی داخل اماسپتور یوزکا — او تروددی حوض کورونماس اول کورکا

نر له لار کیم انکی قولاق دا دور و — انکی سی تیمک ارا سی بل یوز ایرو

نر له بل کیم اسیر غه یری دور و — یوز و مک اندین اشیت که بری دور و

مونکا جا یوز نسه دور و بو داخل اماس — وجه تدنی بل که مشکل اماس

لیک اگر بولسه توشقانیک بلغم — بوشماغای بولسه کرا غیز تولاهم

کیم قی وتوکرو کونبکداکور سانیک قان — رنگی عالب وضوتا نار نصان

اوتیو دور یا یه تکیه جون قلساک — ایلاکیم تکمه آلسه تقیلسانک

نیه بوکیم نمازداکولسه — اول کولوش قهقهه بله بولسه

نیه خاتون سیریکا ایزدکری — تکیه بولدی وضولاری سینماری

پنجه کیم توق دخول ایله انزال — بولدی ناقض وضوغه بویادآل

نیه بروقت نیک دورور حیشی — صاحب عذر غه طهارت ایسی

صاحب عذر قایسی دور سلکمل — اوشبوایش ار دورا سپروکوپ مشکل

پرنیک وقان بله سپارتن بول — سپیلان بولسه اندا بودور قول

قیلسه بروقت نی بوشغل تمام — صاحب عذر دی بوکیشکا نام

شغل بروقت لازم ار ماستور — اوزکا دابرکورو نسه هم بس تور

لیک بروقت کیم تمام اتکای — صاحب عذر بولماغی کتکای

صاحب عذر ایشیت که بوسایل — ناقض ار ماس طهارتینکغه بل

هر نمازنیک اوچون طهارت قیل — وقت بارینچه هر نمازآوکیل

هر قاچان وقت کیم خطار آن — تا بتوسپیدو رطهارتینک نقصان

چرخ سایل بودورکه شرع دیدی — بورناراتی موندااول دیلیپ ایدی

بولدی سیل طهارت بی دوا دورمین — بوبلا برله مبتلا دورمین

هر قاچان کیم طهارت ایلار مین — ایلکاری نم کورارمین اکثرمین

Marfat.com

غسل نمیک چکرا سینهی یکمل پاک — سیلانغه نیتیشما پسونی پاکه

بل جنب غسل قلمایسون فی الحال — قیلیسون البته بیرمان ایمال

پیسیون اول مانچه قدم یوروسون — یادمی کیسه قیلیسون وادیوسون

دفع بولغای ارادا بولسه منی — وافعی اوشبونچه بولدی تانی

کرقوروق قالسه سپنکا اندک — توت قولاق شرع اهلی موندا

کر نیکور پاک سونی انکا بس دور — یه غسل احتاج ایرماس دور

مستحب تورالیکی میکور پاک — جمله اعضاغه میکور ذب پور

کیم که حمام واسونغه کیرسه — لنگی آنیک ارنغ اعماس ایرسه

تن پنی پور ماکه آنی هم سورسون — ارنیاج تن اپنی ارنغ کورسون

وضو نواقض نیک بیانی

بل که حکمنی دیب ایدم اکی قسم — بر سیکا مغلظه ایدی اسم

یه غیر مغلظه دور بل — حدث آنی دیدی لار استیکل

بل که نو ناقض وضو بولدی — قیل وضو خونکه سپنکا بو بولدی

ایکی یردن نیکیم بولور ظاهر — قیل طهارت که بولغاسین طاهر

مکر اول سیل که ایلکار یدین دور — ناقض ار یا پستور دور بو سورسین دور

یرنیک وقعان یا یه سیارینغ — چغسه لار سیر لار یدین املاو ضو

یه بری آغیر تولا تی بیل — یه بر مستحیق دور ایشتیکل

بلکه سر نوع زایل اولغاج هوش — بولدی نقصان وضوغه تو قیل کوش

Marfat.com

غسل میت و قرائت نماز بر جنازه

بل که اوج نیمه بولدی غسل واجب فرض — قیلامیں بارجه پسنی سر برعرض

بری آغه غه سوپنی سپالماق دور — نیه سوپنی بورونغه آلماق دور

بورون آغیز غه انچه سوپ سوپ کیل — قانکرینج و حلق قه سوملیکور کیل

بو دور اوجونجی فرض پسل مونی — جمله تن غه قیل روان سوپونی

بو یوماقلار داسین مبالغه قیل — قالسه تیرنوک قوروق ارتق سیرنیل

غسل دابل که پیش دور سنت — سپکا اتیای بارنی سیں توخات

بندنیه جه ایکی ایلکنی یوغیل — تن دابوله نجاست اتیز زایل

قیل وضو ایله غسل اوجون نیت — باری اعضا غه سوتوی روح توت

اوشبو سنکلغ دی غسل حیض و نفاس

اوشمو نکا قیلماسیں الارنی قیاس

لیک خاتون که باشقه سوسای حتمای — لازم ایرماس که سپا جنبی آجمای

کر قوروق قالسه توی پاک ایرماس — اورکانی قوروق اولسه پاک ایرماس

جرک آگر بولسه تر نهیک ارا سی — غسل دا کیتماسه انیک قوراسی

بولسه بو جرک مثل یاغ و خمیر — اوشبو لاردیں سو قیلماسه تاشیر

واجب اولدی بولارنی دور ایماک — اوشبو لاردیر لاریکا سو تیماک

اوزی نیک جرکی بولسه پاک ایرماس — غسلو نکا بل که اول زیان بیرماس

Marfat.com

غسل جنابت اوجونی موجبی نیک بیانی

ایدی ایتای نماپس کم نی بولور — تو غسله اوغلان یو قاندورور کیلور

حدی یو قیور اقلی نیک آنیک — اکثری قرق کوندورور آنیک

بو اوج ایش غسلی بیل که فرض دورور — قیلمای ایکیسی مثل فرض دورور

غسل حیض و نفسا قیلماسی نیچه لازم نیک بیانی

پیش نمه قیلمه بو لپاک آریسز — کیم جنب قه بو اش اماسین جانیز

بر نماز و طواف دوریر — بو له بیلگری کلامعه ذاکر

نه بر بو که قیلمه مصحف پس — مسجد اچره تورارزی قیلماموس

نیه بیلگیل کی حایض و نفسا — تیمی ایشدور که قیلماسون اصلا

او شبو بش دور جماع ورور — تیمی ایشدور بولدی یارجه سیلی پسنا

یو ق قضا سی نمازی نیک پلسون

روزه سینی ولی قضا قیلسون

بیل که خاتون جو مستحاضه ایسه — حکم حیض اولدی حیض جاغی دیسه

حیض جاغی اکرایماپس پلسون — خرخ پایل کیچی غسل قیلسون

تورت پنت غسلی نیک بیانی

بیل که بو تورت غسل سنت تور — اوزکا غسل اولیسه مستحاب تور

جمعه و ایکی عید ایلا احرام — عرفه غسلی بولدی تورت تمام

بیل تر سکلار کا غسل لازم دیدیلر — لیک واجب دوار ترسکلرکا

Marfat.com

موجب غسل هر خبابت دور
نیز بر موجبی غه حیضات تور
نیهر موجب نعاپسی بیل
بارجه بسینی قولاق سال اشتکیل

غسل تمک اولتا موجبی تمک بیلمانی

بر ایش دین بولور خبابت بیل
بات دیمیں بارجه سینی سیلیاب بیل
یدیرمیں منفصل بولور دانمنی
دنی و شهوت کرا ولسه اول کسمانی
شنب کرجه بی وحول دورور
موندا عذر و تمک قاجان فعل
قلته کاسی جه غایب اولسه باشی
ایرکا خاتونغه بولدی غسل ایشی
بذالا نزان لازم ایرماسه تور
جنب اولماقه مونجه ایش دس تور
ولیعودین سوینکرا بولسه اول خامر
مذی ها خود منی ایسه سونغه کیر

موجب کرکم ایسی بار دور بعینه کل رزکر

اگر اول مذی کیم اویو یاغدا
ایرکا آق وقویوق تور دور بوجر
سل که خاتون منی سی دور بوشق
اوشبو موجب نی سین انکنیچی سیاق

غسل سبک انکنیچی موجبی تمک سیاقی

غسل موجب بولدی خیض یانه
حیض خاتونغه قان دوردور کیلور
اکثری بولدی اون کیچه کوندوز
بولسه اون دس زیاد اوح دین کم
اول که عادت ته کورسه قان مزتمک
حیض دورانی اوزکا نیمه نیماک

باغشی بولغای انکا اول جاغدا
ایسی بار دور بعینه کل رزکر
سویوق اولدی ولون ایچرا سپارتی
استحاضه بیل فی سای یمدم
حیض دورانی اوزکا نیمه نیماک

Marfat.com

اول اینکنی یویسون کراکین — دیلور سوزنی موندلار دادین

پیت قوی متعه نیکنی یورجا غدا — قویمه یوشل اوزنی روزه بولما غدا

روزه دار اوزنی احتیاط ایتسون — یوب قوپاردا اوزنی ازیتسون

بو بویاقته عدد ایماس سینون — کونکلوبک آریسه یویاغسل افروزن

اوج یوغوبخه بوسپوغلیط ایمش — لیک تورتینجی بولسه پاک دیمش

استبرا بیانی

جون بیلدیم انکی نوع استنجا — ایمدی استبرا کیرکی معلوم سزا

ایرکا خاتونغه مونی واجب بیل — قیلغولوق ایشی اورور موی قیلغل

تو بیدین اوجغه ساغ اوج توت — یا یوتال اوج دیسه کری اوج کرت

یا بوداویکیم پنجه قدم یورو یول — یا بوداور تکیه قیل یا سیب پوتل یول

بیل که خاتونغه بوداور استبرا — سیسون دلته قویسون اول برجا

تو بسون یا یا غینی اهلیقه — جرا سون احتیاط قیلما قصه

تنه نی آیسون ویوسون اوزینی — کونکلیدا اپرا سون بو ایل سوزینی

نجاست بیانی

بو جنسی نجاست ایردی یکیم — وضعی حکمیسی بارین دیدیم

نیه بر قسم دور نجاست تنه — حکمی آنی ایتی لار آست تنه

موسکاداغی بیل انکی قسمت تور — بریسیکا مغلظ آست تور

موجب غسل بولدی انکی قسم — اوشبو قسم اچره بارینه بنجسه اسم

Marfat.com

اوزنی یوردین بورون ایتای یار | پاک نیمه بیله آیت رنهار
بیل که مکروه دور نیچه نیمه | اول نیمه بیله پاک ایتای دیمه
یکولوک بولماسون والمیس هم | خر وحیوان کیراکماس وجنس هم
مثل نان وقامیش بیله شیشه | سونگاک وتیری وکه تیشه
پاک قیلماق قه اوشبو حالت ته | تاش کراک یا کلوخ یا لته
یمان ایرماسین سغاج قوردون بولسه | نی کیچک بولسه نی اولوق بولسه
نی ایلیک توفراق وتی توفراق | بویاسین کردوخاک توفراق
زایل ایت سرنجوک که گونکلونک ارر | عدد دین خواه اوج دی خواسی بر
استنجا سنت لاری یمک بیانی

ایمدی سنت لارینی دی بر بر | نکا طاهر ایکانی دی ظاهر
اوچ نیمه سی لا اوزنی ارتیل | بر نیک اوچ یا یغی یوجکم دابل
اگر ارتوق قه احتیاجینگ بار | عدد دین طاق اپر عیل زنهار
یورنی وار تیورنی جمع ایتکیل | شرع نیک بویروغنی ایشیتکیل
هم یومیم پاک ایلاسون بر لا | قیلمه بولارنی راست قول بر لا
آلتیک اندالیک سول دا کراک | اریتورنی راست قولدا کراک
یوساگ اوزونکی یا مغه یاکا | سورت ایلگیکنی شرع ایشین یرکا
استنجا نیک ایکینچی نوعی نیک بیانی
بو دور ایکینچی نوع استنجا | کیم بورونراق قیلیب ایدیم ایما

اول

Marfat.com

مثل جرمینه و سفاح و سپال — نری کیم سونغو دا تیار بو مثال

اوح یوبان اوج قوروت که کان بولور — مسئله بیلیکان هلاک بولور

بو قورو غما غنی کیم که اول سپورغای — آیت اولدور که تا بمیغای تورغای

نیه مثل کلیم بیله له کیز — بار بولار دین ایل عاجز

ار بیلیس لار بیلیک که مرسودا — توں کون یا غلا کیز اقار سپودا

مرتبری آتش سیه ار بیلکیل — خواه کی خواه انی مصلا قیل

مکر انکی شرف دین ایل بر سی — بری آدم بری تو مکور تر سی

بخس العین دور تو مکور بیلکیل — اندین اول محترز بو سپور بیلکیل

نیه بیلکیل بدن طهارتی بیلنی — انکلا غیل شرع ایلی عبارتی

بو طهارت که شرع اشاری دور — بیل نجاست نیکیدن اول ازالتی دور

ایکی سیز نیک دا بولسه غایط و بول — کر درم دن کوب اولسه بو دور قول

فرض بیلکیل ازالتی نی انیکیک — یو غیل انی ایشیت سپوردوسی منیکیک

داخل ار یا سپتور ور درم دا بول — غایط و بول نیک جمله محلی

واجب اولدی درم جه بولسه بول — سپنت اولدی اکر ایر و ر از راق

بول و غایط سیز اتیمایک استنجا — مدعت اولدی بو بیلکیل ای دانا

استنجا نیک آلتی نوعی نیک بیانی

بیل ایکی تورلوک اولدی استنجا — بری بو دور ایشیتکیل ای برنا

Marfat.com

مرغیمه کا سپوت وتیرو سپولاکای | سپوری حکمید ادورسپنکا ایای
غیرماکول قوش سانکی نی ایمش | بسل انی شرع الی خمیه دیمش
سبلور قوش سانکی نی بسل بوشق | بیان ایدلیق کراولماسه دی اریق

[illegible] یاماغی نیک بیانی

بس بسنی نی یوک یویولور | نی یوسونلوق یونولسه پاک بولور
بولسه مرئی نخاست اندا تیار | سو بله عینی نی کیتارسه تیار
یارولمش بولسه سو یانکمغ | بسل مطهرانی کراولسه ارمغ
حکمی ولسه نجاست اشیکتل | انی قیلماسه ازاله بونیمه بتل
مثل ششیر وکوزکو برلا پیچاق | ارتیورا وشبولارنی بسل تورلاق

بولسه کنش واتوک تهوری | تورلرانی سنی کیتارکاح ادی ایردی
اگر کورونور نجاست اولماسه بسل | بویوسونلوق که دیرمیس انی یوغیل
گربدن دوریوغای بسل اوج بوت | اول یوماق کم سبوغ دورالکاات
ستیلورنی یواوج داغی اوچ | سونکمی ستیماقنی ستیماسیس قاتیق
ستیه الماسه نیمه یوماغینی بسل | بولدی اوچ تورلوک اتیای شسکیس
بری اولدورکه سونغو داتیاسیس | جسمنی نیک اراسی غه سوبلیاسیس
مثل جنی بله میس الاتی | بارپوحکم اوشبولارمثالاتی
بسل که تس حکمید ادورور بولار | تس دیکیاوج قاملة قویماسیس بولار
نیه بیرکیم نغو داتیارانکا سو | انی بونوع ای مصلی یو

Marfat.com

کرحیتی نجابیتی که بیتکار — قالغای اندیس بولار دازنک واژ

یوقماسه هیچ نمیه بولارغه لی ماک — اول زمان اوشبولارلی بیکمل ماک

اول نجس نمیه تیکسه نجوک ایکمن — حکم انکا شرع دانی تورلوک ایکمن

کرنجابیت تیس ایسه اول نم لیق — بل حیتی کیسبی دوغیل اریق

یوقسه کیراک سپرایتی اندا — تامسه سپواول اریغی پستعاندا

کرنجس بولسه قورق واول اریق — اندا قورق کیراک سپرایت لیق

نجاست نیک اوچ قسمی نیک بیانیدا

بل نجابیت نی اکی قسم دورور — بریسیکا حیتی اسپم دورور

یوحیتی هم اکی قسم انشیت — برغلیظه برزخیفه ایت

لحارت نیک اوچ قسمی نیک بیانیدا

قایسی دور بوغلیظه دی سر بسر — یزنیک اوچاق دوروزینه جایز

اول یزنیک قانغه حکم بوبولغای — کیم الار ناقض وضو بولغای

بولسه ماکول کربوغوزلا نغان — بل که طاسر دورور انکا اچ قان

پشه وبورکه برلا بیت قانی — نجه کوب بولسه بل ارنع انی

بل که برنوع قورت ایلا جسرات — اقماسه قانی دی ارنع انکا ات

غیر ماکول غایط وبولین — بل غلیظه انشیت بوایل ولین

یاماق وتیرک وتیه قوماللاق — بولسه سرقایسی دن ایرور مونداق

تاوق وقاز وبط غه بوردور حال — بل بواوح کا غلیظه دور پنجال

سرنجسم خلال بولسه ایتی — بولینی شرع دا خفیفه دینی

Marfat.com

اول مصلی نمازی اوده جایز — بو مسایلنی یاد تو تعلای عزیز

مستحب دور یا پنجی یا پیا غلیغ — تن سلبه کتف لارنی یا پیا غلیغ

بل که دیا پله قیرمل نیمه — ار کا مکروه دور کیسای دیمه

شرع نی قتل رعایت ای همدم — قیلمه ار بشمیس مصلا هم

کر تونو نکغه نجاستی یتسی — شرع سلکسل مونکانی حکم ایتی

کرنجاست غلیظه دور اندا — پلکاسیس حکمنی ایتیماندا

بو پسه درهم جه بل که معفو دور — خواه یو دور مه خواه انی یو دور

هرنجاست که جرم بار اندا — وزن درهم دور اعتبار اندا

بو درم ورنیسی دیمیا دال — قیلدیلار اعتبار سب هر شتال

یو قه سی لیسنی مراد دور دور — خصی غه بو اعتقاد دور دور

بو درم عرضی کم ثخیب تورلار — عرض کف اعتبار ایتیب تورلار

کرنجاست خفیفه دور اندا — تو ست قولاق حکمی ایتمیندا

تو ثمانیس اول ربعیدن اکر کم دور — مسئله بلماکا نکا کوب غم دور

سر کیشی کم نمازنی قیلا دور — سر نیمه کم انیک سلبه دور

کرنجاست یتکار نیدور حکمی — بلکاسین تون کیسی ایرور حکمی

لیکن سن هر لاتس داغی لاریدا — بو لماسه بر درم جه بو باریدا

تیکمکان اولسه خفیف ای همدم — وصله تیک ربعیدن کر اکتورکم

بل — هر لاتون وجای نماز — ایچوک اولور نجس ایشکل راز

گر مصلا ایله بساط پشنگا — اندا موندای دور اشیاط پشنگا

ارنغ اریاس یاندا قیلمه نماز — یارنماز یکغه اذرکا یردا جواز

مسجد آوا نی قیلای تعلیم — قیلغاسین تینگری اوتی تعظیم

موندا میشقیرمه موندا توکورمه — بانجی اولسه ایاقی لازیک سورمه

اک ایاس بولسه مسجد نیک منقوشی — اندا صرف ایلاسانگ طلا وگوشی

لیک اوزمالیک اندا صرف انکمل — کیشی مالی ثواب ایاس دور بیل

موندا صرف انکوجه بوددور اولی — بهره آلسه بو مال دین فقرا

مسجد وتامی حکمی بیر دور بیل — تامیدین اقتدا روادور بیل

ریسه شتال

توں کہ ایتلدی سر عورت تورا — فرض دور سلماکی ضرورت تورا

دایمی فرض دورکہ قیلدم عرض — لیک ارنعلینی دور نماز دا فرض

یا یماغی ارکا کیلسہ ایلیک دین — نیزکاجہ فرض بولدی کندیک دین

کندیکیک بیل یا یماسپورور داخل — آیزلی عورت تہ لیک داخل بیل

بیل کہ خاتونغہ یا یماق اولدی ارین — قدم ویورو کف دین اذرکا لارین

اگر کیزک دور در شریعت تہ — ار کیسی بولدی سر عورت تہ

لیک بلکل کہ ارقاسی قارین — یا یماغی فرض بولدی اوشبو لارین

بو یا نیچی کراک تورور اندق — کیم بلمہ سہ آیتیدا قرا آق

ندا کمرده

سلی غہ عورت آجیلسہ — ربعیدین ازرای ارکانین بلسہ

کر مصلی

گر خنب بولسون اگر کافر | بلکاسین اغزی سوینسی طاهر
بلکاسین کیم حلال حیوان یمک | پوری پاک اولدی دیم انسان یمک
هر نیمه کیم اتیس نیپه بولماس | پوری نی هم ارنغ دیپه بولماس
لیک بلکیل که پوز نجل و ایشاک | بولدی سکوک موندا یوقدور
پاکدین بیت ایلا سباع طیور | پوری مکروه شرع اهلی دیپه تور
مثل پشیخان نیه موشوک نیه مار | قرچغای بر لالا جنس و شنقار
گر تا وقت دور جرای ای دانا | پوری مکروه دور شریعت ارا

نماذ اوتاندیرمنیک مسائلی

ایمدی بیر نیمنیک طهارتین اتای | شرع اهلی نیمنیک عبارتین اتای

پاک یردا نماز قیلغای سین | بولماسه احتراز قیلغای سین
سجده یری اکی ایاق یری پاک | بولسه اوزکا ارنغ یز اولسه نی پاک
یر کاکر بر نجاستی یتی | قورو دیی اول یر و اثر کیتی
دیمه اول یر سانی کیم ارنغ سر دور | اوتا اندا نماز جایز دور
لیک موندا تیمم ایلا ماکیل | شرع نیمنیک یولینی کم ایلا ماکیل
ینعاج واوت که یر دا دورم قایم | خشت کیم یر دا فرش ایرور دیم
گر اوشاق باشی وتاغ تصور قیل | ماری یر حکمیدا دور ر بلکیل
مثل مبزر تامی و میخانه | بولسه هر تام بولار کیبی یانه
اندا مکروه دور نماز لیک | بی کراهیت اوزکا یر دا قیلماک

Marfat.com

بون یاطعم مایخوداین بسمله
متغیر ایسه نجس بسمله

بیلیکنر اوشبو سوئی آریغنر
احتیاب ایلا یکنر کرآرین سز

سوکریب جغه کتسه تغیری
اریر یا بوبولدی مدبری

اگر نجس توشسه اوزکا سیولارغه
نی دورور شرع حکمی بولارغه

اندا تغیر لازم اریا سیتور
نجس اولماقه اندکی نجس تور

بولسه بوسودا برا اولوک حیوان
بولماغای بولسه اندا خون روان

یاسوحیوان لاریدین اولسه سودا
اوشبولار ملک اولوکی بولسه سودا

جبین وتشه وجیان یکلغ
بقه ونیچ پایه ولبلغ

بوسوبولماس نجس بولوبک اگه
نیچه کیم بولماسه دیه دردا

اگر غدر نیه کرسه اقارسو
یاسلیب بارسه اندا سوسرسو

برکابیت قه تتی سونا که
لیک بولمایدورورده دردا

پاک ایماس اوشبو کول سوی سیلیکنر
زنهار اول سودین حذر قیلیکنر

سرقاب اول غدیر کیم تولغای
آریر اول جاغ که سوروں بولغای

شرع حمام سوسینی دیدی پاک
سرنی بوسو سیلاں یوسانک نی پاک

بولسه بوسو نجس یغی ظاهر
سوکریب چغماح اوتی یوسو آریر

سوآقیب کیرسه آلسه لار یرمدین
یاروا بولسه باشیباں سریدین

بولورا قارسو جسکمید ابوسو
اوزکا سرنمه یورا یسانک کیل بو

آدمی اغزی سوی طاهر دور
بلکه اول طاهر ومطهر دور

Marfat.com

جون ارنغ لنغ باری بولور سوزین | کور مه سونمک طهارتنی وین
بل مسایلنی جهد ایله سور غالن | برروان سوز دورور نیه تورغان
بول اقارسو اقتلیدین اکا | کیم اقاردا اقارسه برر کا
بو سوزنی طاهر و مطهر بل | هر نیمه یوز ایسانمک بوسوزدا بوغل
لیک اقارسو دابار دورور اکرم | نیمه نی اندایو ماسون هیچ کیم
کرنجاسیت بله اولوکسا کودو | بو اقارسو دااندا حکم بودور
کر سونمک نصفی یاکوپی کا یکار | سوار یغسه دورانداق اولسه اکر
نیه تورغان سونمک اقلنی بل | بودورورا تیامیز سین استکمل
کر بوسونمک ربع اولسه یری | بولسه انمک محیطی قرق قاری

شرع اهلی دیر موسنی وه دره | بو اقارسو دیمک اولدی بول اکه
دیدی بوکزنی شرع تهی بوتام | بو مساحه کزی دورای همدم
کر مدور کورونسه بوسویری | نیکراسی کراک اوتوز آلتی قاری
کراوزدون سوایه مساحت قیل | یوز قاری بولسه خوش طهارت قیل
عرضی هم بر قاری کیراک بولغای | تا بوسولار کسی دیمک بولغای
اوشبولار عمقی سل تیار بولقدر | سیری کورونماکای سوا لسانمک اکر
عرض اولدورکه سرسونی کورساک | طول ایله عرضینی یغیشتورساک
دوه ورده جه بولسه پاک دورور | اندا هرنی یوسانمک نی پاک دورور
اوشبوسولار که مسیان استیم | باری نمک حکمینی عیان استیم

بابرامدی دیکیل اکمینجی فرض — دیلور سوزلی اندا فعلیعل عرض

بوا کمینجی آنی بیل نماز دورور — نبده دیس میکری کا نیاز دورور

اکبجه کوندوز دا و دهی بش یولمیش — غدرا یماس موندا هیچ نیمه وهیچ ایش

بیل که بو فرض دا فرز انیس یار — نیه بار واجبات وسنت لار

مستحب لار دورواجب لاردور — شرع اهلی ارا مقرر دور

ماشاء الله تقی آلتی فرض عملی بیانی

فرض اون اکی دورور نماز دا بیل — بلسان سربرنی بیرمدا قیل

آلتی سین بیل نماز خارجی دا — نیه آلتی سینی نماز اچی دا

نیچه یی شرط تورلولاردین بیل — نیه بر نجه سینی رکن دیکیل

ماشاء الله تقی آلتی فرض عملی بیانی

آلتی خارجی نی بورنه عرض فعلاری — سونکرا شرح اول آلتی فرض فعلاری

شرط اول که اول طهارت تور — بیل بوا وح فرض دین عبارت تور

بری بر بری تون بیر یی دورور — اول اون اکی دین اوجی اشبو دور

بو طهارت بدنده واغی کراک — تورت اولور فرض انیک ایله بیلگ

فقها فرض لار نی کیم اهمش — پاک لیکیت فریضه اوج یاهمش

دیمه کیم بیر نی اون تو تبور لار — تن نی دون آنی بر تو تبور لار

Marfat.com

غیب علمینی خاصه حق بیل
سور بو دور شرع اکبره موندای بیل

نیه حق دین کراک امید ایله بم
موبی دیب بوره مه رخدای کریم

نیه بلکمل حلال حق دینی حلال
بیل حرامینی هم حرام و وبال

میکری نیک دشمنی غه دشمن بول
میکری نیک سیوکانی سیوکان بول

کیم که ایمان بولارغه کیلتور تپه
اوشبو دیکان لارا توسلکا بور

قوتولور بنده لیک دین اولماکتین
تالاماقتین جهاتی بولماکتین

دنیوی دور بولارنی یاد آلینکیز
اخروی نی دمین قولاق سالینکیز

جاودانی عذاب ایله محنت
کور ماس و عاقبت بار دوزخ

شکر بیحد و ثنیه ایتیم
فرض اول سوزنی تمام ایتیم

بو ایدی پیشنی ایلکا مقدمات
کیم بیان ایلادم بارسینی ذات

بو مسایل که من بیان ایتیم
بو عقاید که من عیان ایتیم

دیرلار اصلیه اعتقادیه
مسکرا و لغان ایرور عنادیه

قالغان اول تورت فرض شرعیم
عملیه وسیله ی شرعیه

میکری توفیقی بولسه دیاریمنی
کورساتای اندا عمل بیرمنی

یاخدا انکا مخص لطف ایتکای — اندین اول محنت والم کتکای

کیم که مومن بارور بو عالمین — قوتولور بل که جاودان غم دین

کنهی جه اکر جه رنج تیتار — لیک آخر بهشت سیاری کتار

اشارت حوض کوثر

نیه بلکمل که حوض کوثر دور — اندا بولدور جه ظرف لار بیار دور

بل بویی اندا تب بوسوداسی یوق — خلق انی بوسپوغه جومور غالیار

تا بو یولغای تاموی عنبار دین — کوشکلی تنیغای بولحظه بار دین

تنبناک کوشکلی بارغای اوجاق قه — نور تومان شکر لار دیکای حق قه

اشارت بهشت

درجه جنت انجی دور سپکنر — تینکری کر لطف قیلسه تکای نر

تینکری جنت قه کیم نی کیم سر کای — عملیغه یاراشه یر بر کای

اندا حور و قصور و غلمان دور — انجه لذت که عقل حیران دور

سر فراغت که ایل خیال آیار — اندین ارتوق بهشت ایلکا تیار

جاودان سیر لاری دا بولغای لار — غم بیله غصه دین قوتولغای لار

بارجه دین نخشی لذت دیدار — بر کا قیلغل نصیب یا غفار

اشارت ایمان

بل که ایمان شرایطی بار دور — اهل ایمان ارا مقرر دور

بر بسی غیب قه کیتور ایمان — بولدی ایمان باس بی درمان

Marfat.com

انیکه قیل دس و قیلیج دس انیک | بارجه غه لازم اندین اولمایک
جن و انسان و مومن و کافر | بولغای اول کو پروک استیدا حاضر
که ایای قویسه کافر اول دم دا | یرنی کورکای اول جهنم دا
اوتکوجی اوت ایچیدا عرق اولکای | مومن اندین مثال برق اوتکای
بعضی اهل علیدیک وکهی قوردس دیک | بعضی اول کاکورونکای اول دوس
کیمکا کیم بولسه ضعف ایمان | اوتماکی اندین اولماغای آسان
بری ایکا کلاب و بری سی یوروب | تیلاتو به بری سی یه اوروب
بعضی اول قدم دا اوتماغای | بعضی اورتا سیعه یتیب هارغای
بعضی آخر قدم دا اینقلغای | تیلسب دوزخ ایچره تیقلغای

شفاعت انکا کیم اوجاق بیله تاموق دوزخ دین چیقارمق
منزلی تاموق دومن دیمک مقامی اوجاق دیمک

بسل که اوجاق بیله تاموق حق دور | مومنین دیمک مقامی اوجاق دور
کیم که اول بولسه مشرک و کافر | منزلی تاموق انکا قادر

کیم که دوزخ قه توشسه کافردین | چیقماغای جاودان اوشول یردین
سرعذابی که ایل متصور ایتار | دوزخی لارغه اول عذاب بیتار
توشسه کر مومنی جهنم غه | کلنجه تا لورا اوشول غنم غه
یا شفعی شفاعت ایتکای انکا | منزلی جنت ایچره یتکای انکا

یا خدا

Marfat.com

اشارت ... تعالی عنه

اوشبولاردین کیس بو دور احوال	کیلکوسی ایل کا نامهٔ اعمال
سعد انیک اونک ایکیدین کیلکای	اندا اول ایل سعادتین بیلکای
اشقیانامه کیمین تیرکای لار	ارقادین سول ایلیک کا بیرکای لار

اشارت ... تعالی عنه

نیه موندن کیسین ترازو بار	طاعت و معصیت نی تارتار لار
کیم کا کیم آغیر پله طاعت	بیلکای اوجا غلیغی اول ساعت
کیم کا کیم آغیر پله عصیان	قالغابی اول لحظه شهس و چیران

اشارت ... تعالی عنه

عرصات ایچره موقف ایلیک ایش	... بریدا بولور سوال بر ایش
تیرا و تارکیم که بر سه نخشی جواب	بو قسه عمل لار جکار عذاب و عقاب
بعضی ایل کا که تیکری لطف ایتکای	بی حساب او جقای ایچره اول ایتکای

اشارت ... تعالی عنه

... نیه هر کیمکا خی دستور بیرسه	... شفاعت قیلغای
مصطفی دور پلنک کرامت قه	آیسیک آجقای بورون شفاعت قه
نیه هر کیم که خی بر ورد دستور	کو نکلی ایسار کا اول شفیع بولور

اشارت ... تعالی عنه

عرصات اهلی کیم بولار دوتار	دوزخ اوسپیدا کو پردکی کا تار

Marfat.com

کیه جوابنی باصواب دیکای | نی الم کورکای نی غصه یکای
قبرنی کیمکه خدای قیلغای انکا | روزن اوجماق یارنی آجیلغای انکا
کیچه کوندوزانکا عیان بولغای | کیم بری روصه دا قیلان بولغای
کیه جوابنی یخشی انماسه | تیکری آنینگ یارقیغ ماسه
باشیغه آهنین جماق یکای | راحت وعیشی الغاق دیکای
اونیمی تاپماسه اکرزاری | الشیتور غیرآدمی وپری
کرپری وبشر الشتیکای لار | غصه دین جان لارین ایرتکای لار
قبری اول نوع زورایله ستعای | هربیکا سپونکا سکلارین ستعای
روزن اولغای انکا سقرسارغه | نورتوماں رنج وشورو سرسارغه

کیه جوابنی باصواب دیکای | کیه اوت وکه نخ ایچره کورکای اول
قبرنی دوزخ ایچره کورکای اول

دور آخر کیه جون ماوو قلاشیه | عمر بیمانه سی باری تاشیه
امر بولغای خدای دن بی قتل | دم نی صور ایچی سپور کای اسرافیل
شمع دیک اولکای ایل یوزم برله | هم عدم بولغای ایل عدم برله
خالی اولغای یوخلی دن عالم | عمرلار بولماغای بنی آدم
نیه بولغای خدای دن مامور | صفحه ارادم سپورار کا صاحب صور
زنده قیلغای باری بیرم دا | هیچ اولوک قالماغای یوعالم دا
حشر اولور مومنین یوصورتده | ملکه موندین لطیف هیئتده

ملک ویران بولور یغه ی سنگ
دین غه هم کوپ خلل بولور بسنگ

بل که بو تورت امام رحق تور
کیم الار دین بو دین غه رونق تور

بو امامی که شرع ادا سی دور
دین ایله یه شرع متقدا سی دور

بر یسی بو حنیفه نعمان دور
نیه بر شافعی پروان دور

نیه بر مالک و نیه احمد
قیلدی لار جمله شرع ارا یچه

هر بر یکا متابع و هم بی
درجات و نجات کوپ تاپقای

تینگر یدین بر کا کوب لطیفه دور
مقتدا میز ابو حنیفه دور

شیکر یکا شکر لار دیلینگ یکیان
قیلدی بر لار کا ایشنی اول اسان

فایتی بولسه بو پسه یا زاهد
طالبی بولسه بو پسه یا عابد

جائز اولدی کا اول امام ولعای
متعبد اغیک ایشی تمام اولغای

قایسی دور بو امام ایشتینگ راز
بو امام اولدی ایل کا پیش نماز

نیه آخر کونی بیلیک ایمانی
بو دور اتیای ایشتیگر آنی

بو دور ماغی منزل اندا کور دور
کور ایلیدین خدای پور دور

اول پور دوجی ایکی درشته دور
کیم بورون بولدی آت لاری ندکور

کیم خدا بیلک همه بیلک کیم دور
دینیلک وراه ور بیلک کیم دور

Marfat.com

اگر کیشی بولسه صالح و عابد
تون وکون بولسه قایم وساجد

امرلار ترک قیلما سه هرگز
نهی لار پاری ظاهر اتماسه ارز

حکم قیلمانک انی سعادت لیق
دما یکنزآی جرم جنبت لیق

نکراول اون که دوشتدار آله
جنتی لیق لار یغه بولدی گواه

نیه جمعنی حضرت آلیدن
بل مبشر نبی تعالیدن

دین ایشکا کوپ اهتمام کیراک
عالم اهلی ارا امام کیراک

لایق ایرماس بو ایشکا اورکا کیشی
کیراک اوشبو امامنیکتر قیشی

پادشه دورکه شرع امام دیدی
اوشبو ایلکا خلیفه نام دیدی

خلق دا کیم که پادشاه دور
طاعتیک قیلما سه پاک گناه دور

نکراول ایش که معصیت بولغای
قیلما سه نیک جهت بولغای

پادشاهی اگرچه ظالم دور
اهل اسلام ایچره احاکم دور

انکا قیلماق خروج بولدی حرام
بوه دور شرع ایچره اضبط و نظام

بو امام ایستیماک شریعت ارا
کیم کا واجب بولور اکین آما

پیرکش ایل اوشموني هوس قیلما س
سایرایل نیک بو املکیدن کیلماس

کیم نی قیلسون لار اولار یکام
کیرس بولسه لار موندا حکام

سلطنت شیوه سینی قیلما یدور
هرکیشی کیم بو ایشنی قیلما یدور

سلطنت شیوه سین نی بیلسور اول
کیم اما م اتسه لار نی قیلسون اول

Marfat.com

F: 38

بولدی اندین کیسین خلفه عمر
بارا ایدی اوشبو اسکا اول کورخور

نه عثمان بله علی ایردی
اوشبو تورت امت افضلی ایردی

ایکیسی شیخ و ایکیسی ختنین
بر دیار دین اسکا رغبت ورین

کیم که شیخین و ابنائی سوکار
فاخرینی اوز ایلکی تره تکار

پوکلکوچی شرع اتا بولکور کافر
تیلمرنی سین اپرا ای قادر

با وجودی که شرع اتا رکفیر
اولوم اولغای بو جرم عه تقریر

یکشی دیمک جمله آل و اصحابین
وصف اتیمک بارچه بارد احسابین

یکشی دیمک یکشی هم کورمک دیمک
غیر و تعظیم ایله سوزمک دیمک

جمله نی یخشی اعتقاد قیلمک
بارچه نی یکشی لق ده یاد قیلمک

جون خلافت علی غه ما بی قرا
توشمی اصحاب ارا خلاف دیمک

حق علی جانبی ایدی اندی
کیم خلافاتی بولدی شرمنده

اول خلافت ایردی ناحق باطل
لیک الارغه تیکور ماکای سین تیل

ایکیسی ایردی اون مبشره دین
کیم بو نوع اتی لار خطا ایردین

اشارت انکا کیم [illegible]

هر نی کیم تیکری دین کیتورسه رسول
هر کیشی کیم الارنی قیلسه قبول

اول کیشی اهل قبله دور بلگیل
انی کافر دیماکنی بس قیلگیل

کرچه کوب ظلم و کوب خطا قیلس
مبتدع بولسه یوز هوا قیلسه

حکم قیلمانک انیک شقاوتیغه
دوزخی لیق پیتیماکنز اتیغه

Marfat.com

کور کولوک لارنی باردی کوردی
اویغاغ ایردی کیم چو یلطف ایتی
کیلدی اندین حق ذوق تبرکه ری
شک بوایش ته کیجورمه کونکلوکدا
بارچه تینکری فاشید آسان دور
قدرت الیداعقل حیران دور

اشارت انکا کیم خوارق عادات دور محله اثر

خرق عادات ظاهر اتیسه کیشی
بلسکیز کیم سنده وار انمک نواشی
انداکر دعوی نبوت تورر
بلسنکر انکا معجزات تور
بو تیسه انمک ای کرامت تور
عقل دا او شبوایشه حیرت تور

مستدع دین خوارقی عادات
بار دورا ول مکرماخود استدراج
ظاهر اولسه بلسنک نیدور انکا
شهر دین ایلا نکیزانی اخراج

بشر جنسی بله

بلکل افضل دور خواص ملک
بار دورا فضل ملک عوامدین
مومنس عامه پسند ایرمایس بلک
عامه مومنس مولی بسل جنن

اشارت انکا کیم محمد امتی افضل امم دور دلالت ظاهری ایله خلفای اربعه

جون محمد نبی لار اکملی دور
امتی البته اکو تبور اجابلی
بار ابو بکر جمله امت قه
امتی بهم امم بلک افضلی دور
بار بدین نجشی آل و اصحابلی
لایق و نجشی راق خلافت قه

بولدی

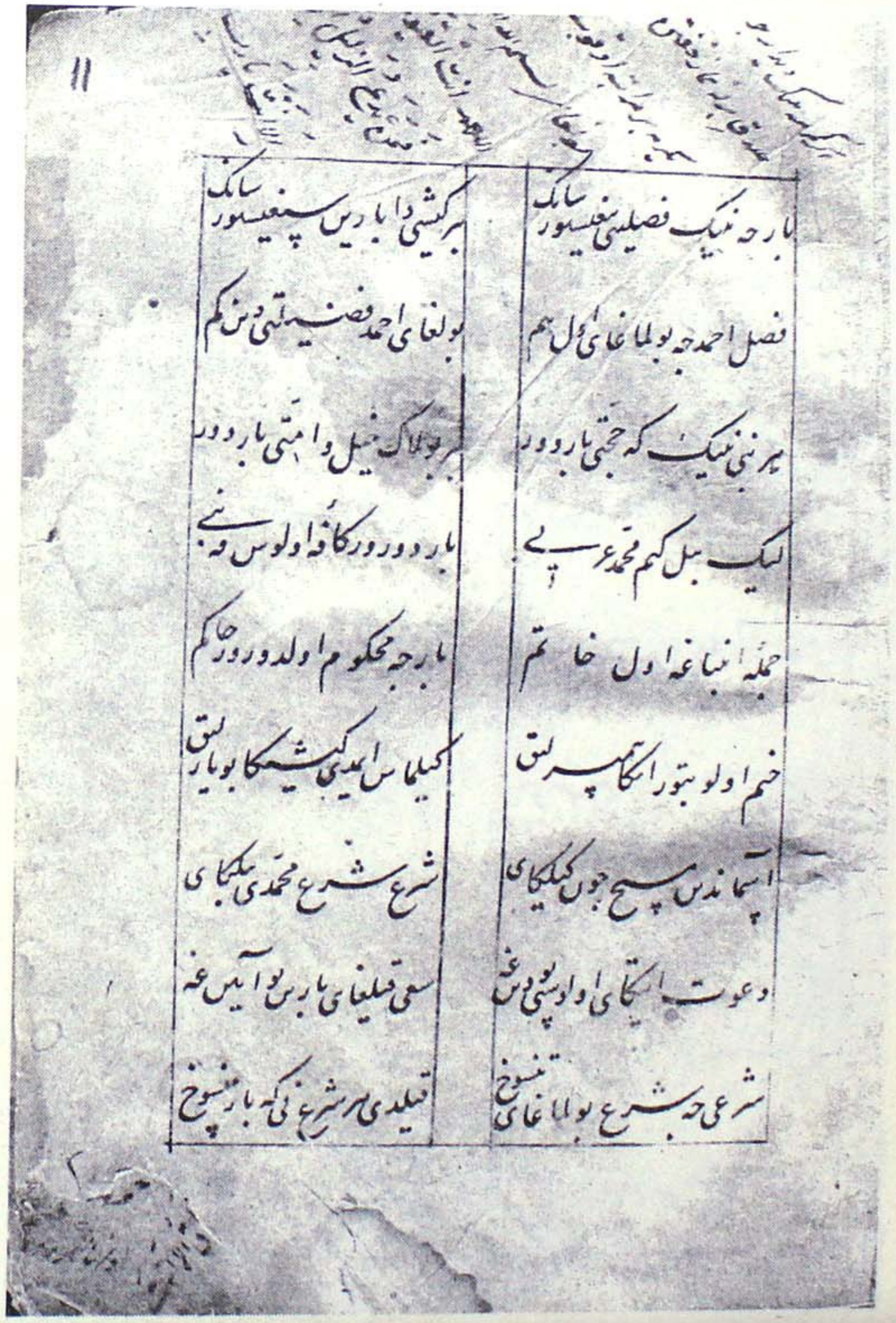

بارجہ نیک فصلیں نغیسور سانک
برکیشی دا باریں سپغیسور سانک

فصل احمد جہ بولما غای اول ہم
بولغای احمد فضیلتی دن کم

ہر نبی نیک کہ حجتی بار دور
بر بولاک نیل وامتی بار دور

لیک بل کیم محمد عربی
بار دور ور کافہ اولوس وہ نبی

جملہ انبا غہ اول خاتم
بارجہ محکوم اولدور ور حاکم

خیم اولو بتور انکا پیرلیق
کیلماس امدیکیشی کا بو یارلیق

آسماندس مسیح جوں کیلیکای
شرع شرع محمدی یلکای

دعوت ایکای اولوسنی بو دین غہ
سعی قیلغای بارس بو آیین غہ

شرعی جہ شرع بولما غای منسوخ
قیلدی ہر شرع نی کہ بار منسوخ

باشارت مواجی نہ صلی اللہ علیہ وسلم

بر کیچہ تیکری نیک غنایی دین
فضل اللہ لطف بی نہایی دین

اُتہانی اویدا ایردی رسول
جبرئیل آسماندس ایتی نزول

جبرئیل الیدا براق حکیب
مرکب ایردی براق اول را مرکب

مکہ دین کیلدی بیت مقدس قہ
سیس بو یولی سما غیسما غیل قیسقہ

باردی اندین فلک کا میل ایتی
تیتی کوکگا اوشال زمان ہیتی

انیا بر لہ مختلط بولدی
نوریدین جوف آسمان تولدی

کوردی دوزخ نی وبہشت نی ہم
نیکشی افعال وبد سرشت نی ہم

ہمرہی عاجز اولدی بارماق تین
لیماس ایردی بو عجزی ہارماق تین

لیک ایمان عدد قه لازم ایماس | مجمل ایمان کتب قه کیلتورر وس
بوکتب دین که تورت تور مشهور | بری تورتیه تور بیریسی زبور
یه انجیل و نیه فرقان دور | ایمدی مشهور آنی قرآن دور
بوکتب کیم الارغه کیلدی فرود | بری موسی دور و بری داود
یه عیسی دور و محمد بیل | اوشبو تریپ ایله تعمل قیل
بوکتب کیم دیلدی بعضی اقی | بارچه سین بیل کلامی وصفتی
صفتی تیکر مدین جدا ایماس | ویه مخلوق کیم روا ایماس

تورتینچی فوض به نیک تری

کیم که ایلتار خدا دین ایلکا یام | اول کیشکا بولور یمز نام

ایلکا دیرلار خدای احکامین | امر ایله نهی و یرنی یعنی امین
راست یول ایلکا کورسا تورلار | یخشی لیق یاری ایلکا باهرلار
اوشبو خیل اولما یه دلالت قه | قالغای اهل کفر ایله ضلالت قه
بار دور جمله انبیا معصوم | جرم و عصیان الار دا دور معدوم
زلتی تا بسه کر بر سیکا یول | سهو و نسیان بله ایکا ندور اول

اشارت انبیا نیک فضلت لارنه و حضرت محمد نیک افضلیی علیهم السلام

انبیا تیکری تا نلا غانلار دور | بارچه ایل تن یوخیل جانلار دور
بار دور و رباره ایلکا فضل لاری | خواه بولسون فرشته خواه پری
بار چه نیک افضلی محمد دور | بارچه نیک اکملی محمد دور

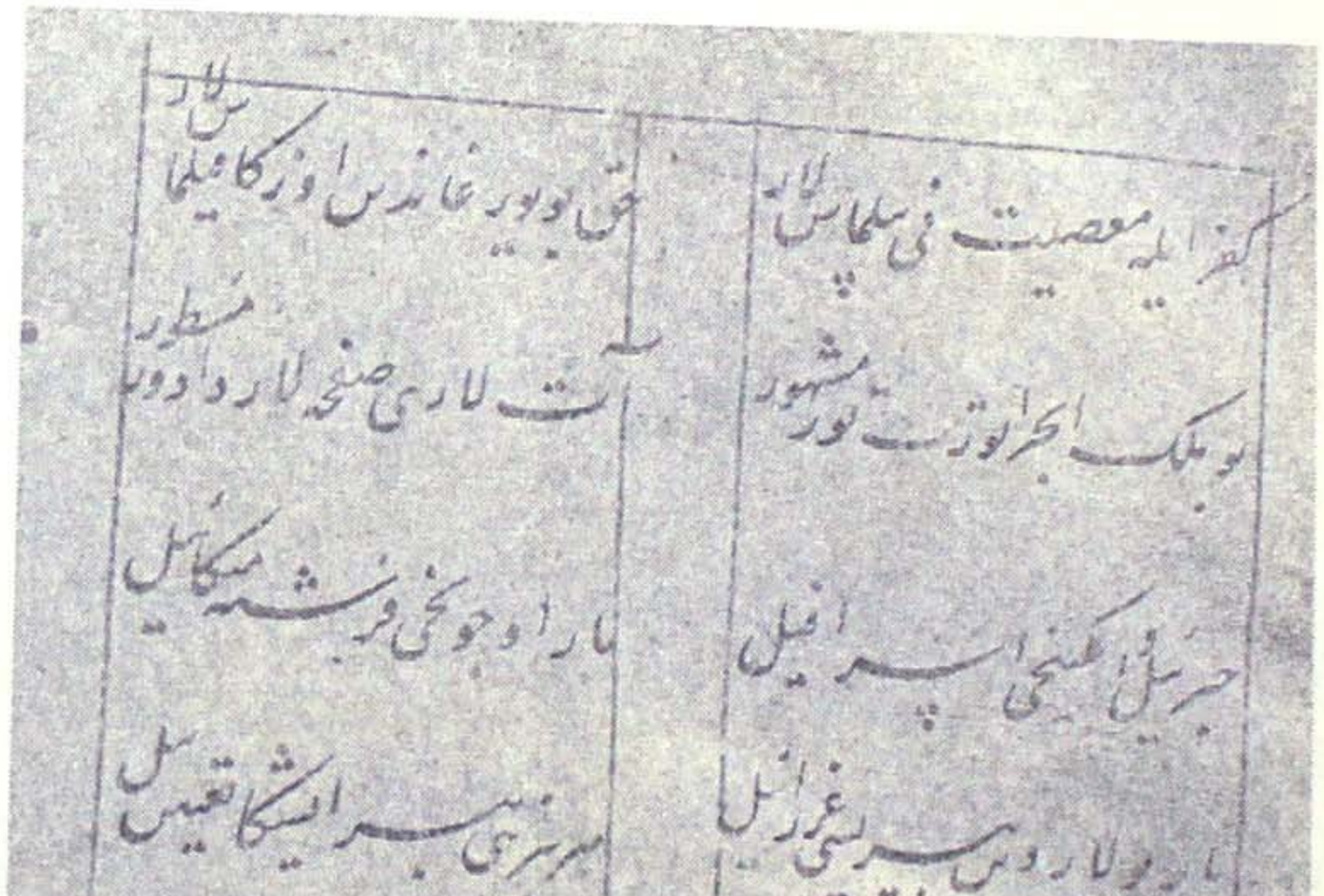

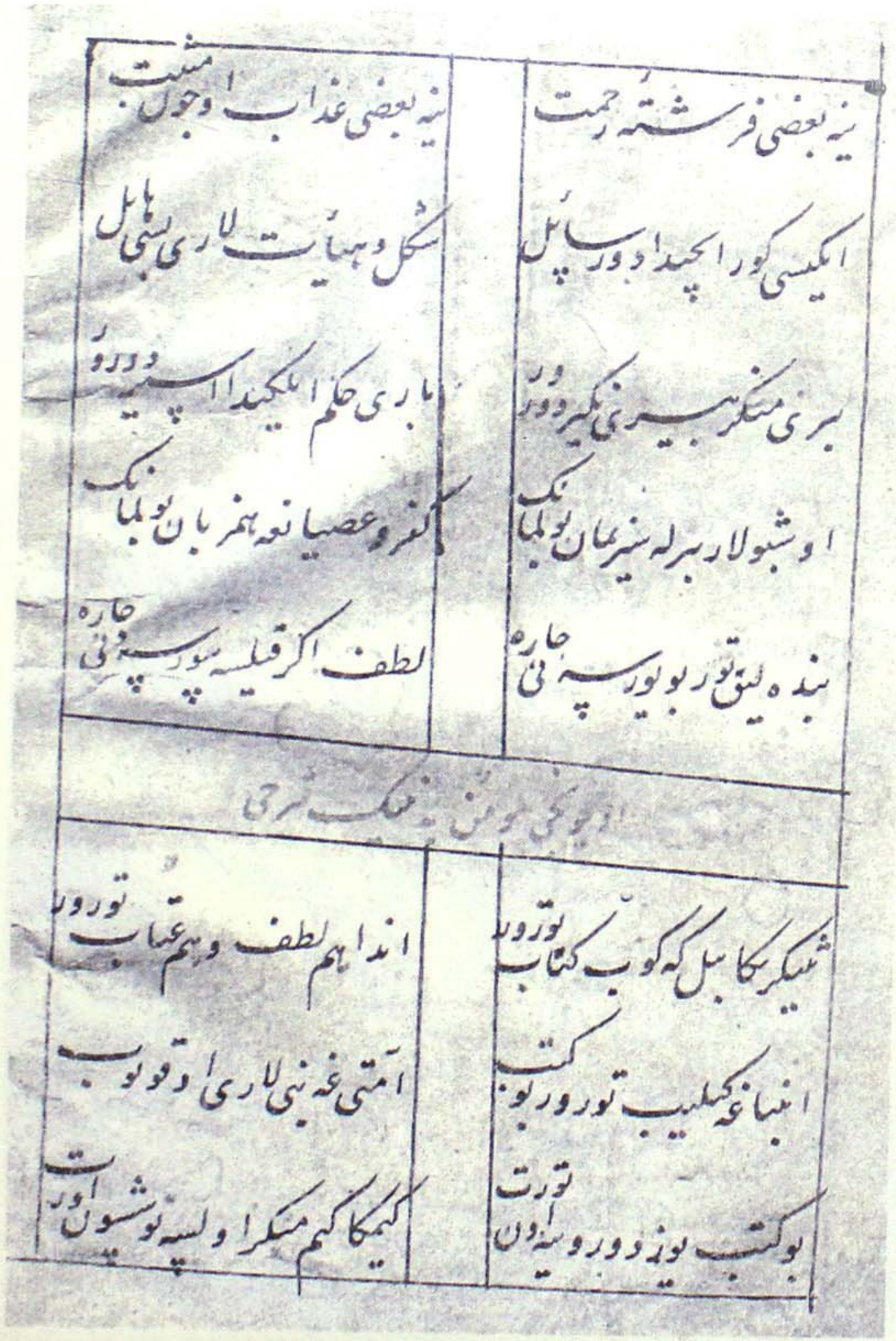

Marfat.com

نکته لا رحرف سیر عبارت سیر	حق عدم غه دیدی نهایت سیر
عدم اول سپوز بله وجود اولدی	مونجه تا را ولدی مونجه پو ولدی

الحمد لله مونث به ملک شرحی فنا بیلت جهتی دن مونجه اقیلدی

سیر و کوک ایچرا سرنی حادث دور	تیکری تقدیری بل که باعث دور
کفر و دین زید و فسق یخشی یمان	تیکری تقدیری بر له دور یکسان
فعلینکز بر نیدور پلنک اندین	یمان و یخشی بارجه رحمدن
یمان و یخشی دور قضا سی ایلیک	یخشی غه دور دلی رضا سی ایلیک
زاهدی غه یکار تو بان تعبی	بالیقار فا پتی نی بی پسبی
ظلم ایاسیتور ایرور باری ایشی جور	عدل ایله فضل ایرور انکا مدد

ایکینچی مونث به ملک شرحی

نیه خیل فرشته دور پلنکیز	سر بر سی بر ایشته دور پلنکیز
بری راکع دور دور بری ساجد	بری قایم دور دور بری قاعد
بری حق یادی بر له مستغرق	بلمایس حق دین اوزکانی مطلق
کیلسه کر قطره یا مغوری بر کا	بارانیک بر له بر ملک بر کا
بار سه کر ذره تو فراغی کوکا	اول بارشی سیا غینا اور لوکا
بر ماغس یا غسه بر سلی سیسه	بر نیمه بار سه بر نیمه کیسه
بر بر ایشکا موکل اولدی ملک	کر سیر اهلی دور در کر اهل فلک
متکلم دو پلنکیز کیم فرشته خیلی باری	تزاغ و ماده لغ دین اولدی باری

Marfat.com

تا عدا تاش تو زد اقوم عدد دلایزنی — انکا ظاهر دور پیلور بارینی

اشارت ارادت صفتی غه

پیلا وجونی صفت ارادت دور — پیلماکان اولکه پی سعادت دور

اوت کویار سوا قار ارادتی دین — سر لسر هرنی بار ارادتی دین

سوز سیز اوت ارا ماموق کویماس — آج بیان عالم آشنی تویماس

اشارت قدرت صفتی غه

یینه هر وصف حق قه قدرت دور — انده قدرت تورانده قوت دور

باری ایشدانجوک که دانا دور — هرنی قلماق ته هم توانا دور

کوز نیوموب اچوبه قیلور موجود — کوز اچیب یومغوچه قیلور نابود

هرنی قلماقدا قدرتی بس دور — آلت واسطه کرا کماپس دور

اشارت سمع بصر صفت لری غه

یینه پیل وصف سمع وصف بصر — علم دین مونداوز کا معنی بار

بو اشتماک قولاقدین ایرماپس — اوشبو کوز ماکته کوز مدبر ماپس

کوز اقبلغو کریا روق بولسون — کوز براق بولسون اریا دوق بولسون

کوز ارا ایشتور تفاوت پیز — عجز یوقتور جنابی داهر کز

اشارت کلام صفتی غه

یینه پیل کیم کلامی دور صفتی — برکمال وتمام دور صفتی

متکلم دورء بر کلام پیله — لی تیل ولی اغیزلی کام پیله

Marfat.com

برد ور ویوق شریک انیک ایشکا | اوخشاماس هیچ ایشی اسیچ کیشکا

احتاجی کیشکا یوقور انیک | یارو یاوز ایشکا یوقور انیک

بار ایدی و همیشه بولغوسیدور | نی کم اولغوسیدور نی تولغوسیدور

میکری کهنیه بنده یول تاپماس | قاجان و قاندا اندایول تاپماس

نی ایچون انیک نی جوهر ولی عرض | ایش لار یدانی علت ولی غرض

میکری ذاتی و آتی الدیک ایماس | فعلی بر له صفاتی الدیک ایماس

اوز باشینجه خدا غه آت دیماکیل | هم تعقل قیلیب صفت دیماکیل

بار موصوف اول صفت بر له | هم مسمی دور ور اول آت بر له

کیم اوزی آتی نی یاد قیلغان دور | اهل دین اعتقاد قیلغان دور

حق سبحانه و تعالی صفت لاری حقیقتی

بار ثبوتی صفت لاری میتی | اوشبولارنی سلف یمان ایتی

اثبات حیات صفتی

بری بولمتی دین حیات تورور | اول حیاتی کم بی ممات تورور

بو حیات ایل حیاتی دیک ایماس | وصف حق اهل صفا سیدیک ایماس

تن و جاندس ایماس حیاتی انیک | اوخشاماس خلق ده صفاتی انیک

اثبات علم صفتی

یانه بر علم دور صفت لاریدن | عالم الغیب بولدی آت لاریدن

فکر و اندیشه دین ایماس بو علم | کیسب ایله پیشه دین ایماس بو علم

تا غدا

Marfat.com

اول ایمان خداغه کیلتورکیل
شرک جرکس ضمیردین سورکیل

نیه بل کیم ملک ایرور موجود
بارچه سی عبد و تیکری دور معبود

بارا وجونی کتابی اقراری
تیکری توفیقی بولسه دی باری

نیه بل انبیا سینی برحق
روز آخرنی داغی بل موعد اق

نیه بلکل خدادین ایمی همدم
بخشی تق بولسه کریمانلیق هم

اوشبولارکیم بارس دیدی بار
بلکا سیس کیم مفصل ایمان دور

بو مفصل که میں دیدیم جا بجا
لیک فی الجمله بار دور اجمالی

شرحی بسرله بارس بیان قیلامین
بلماکان بولسا نکر عصیان قیلامین

بو دور ایمان خداغه کیلتورماک
شرک جرکس ضمیردین سورماک

استقبل لا اله الا الله
آیت و معنی سیدین هم اول آگاه

کلمه ذوشبو دور مونی توخماغیل
دیماکی فرض بولدی بر بوتغیل

نیه موندین کیس که کیلکو سیندور
بو عقاید کیم اول دیلکو سیندور

مستمر بولسه خاطر نکدا کیراک
مستقر بولسه خاطر نکدا کیراک

بلکل اعتقاد بنی موکا توز
جان و کونکلو نکدا موندای اولتور غوز

کیم خدا دور بار یهی هست ایکان
بیر و کوک و بلند و پست ایکان

بل که معبود باسز اولدور
جمله خلق دین سوا اولدور

بیر کیم بابو دور اول بار یاتقان دور
هست لق جرکا سیکا قاتقان دور

Marfat.com

بی تعادنی اشی سهل دورور
دین و دانش دا هر کون افزون بول
کامران بول جهاندا دولت کوز

دین اشین قیلغای اول که اهل دورور
دولت و بخت ایله همایون بولور
یوز تومان آب روی و فرّ کور

علم اکثری دیمی یومبقتال

جهل فرض اولدی مبطل اعمال

علم فرض ایکا مثل فرض دورور

طلبی بارجه ایکا فرض دورور

بری ایمان دورور ایکینچی صلوة

دیکی دین کیشی اوچنچی زکوة

رمضان روزه سی دورور اوچنچی

فرض عین اولدی اوچ شی اوچ کشی

9

ایل دین اولدی بارنه طاعت شرط
اول اکی حجنی وزکوة نی دیر
ایمدی بیر بر قیلغای بارین تقریر

لیک ایکی دا بار استطاعت شرط
بولسه کر استطاعتینک بارچه
حق تعالی دین اولسه کر تقدیر

باب اولی فرض قبل تعریف

کیم بارانسا نعوذ اول تکلیف

بوده ور ایمان میں اباسین اشتیک

بهرنی دیرسه انی کونکولکا تیک

مومن به قه کیم بولور تحقیق

قیلغای اقرار ایل کونکول تصدیق

آلتی دور مومن به ای مومن

آیاسین بارجه سین اشیت مبین

10

Marfat.com

حسبیدہ ہر نیچہ کہ قیل بولسہ قیل سانی ایل تیدا تیل بولسہ

حمد بیلہ ذاکر اولسہ اول تیل لار دیسہ حمد نبی آی لار ریل لار

اول باری نیک کلامی بر بولغای باری او عجز بیلہ مقر اولغای

واجبا اولدی شکر خدای مصطفی بولدی بر کار اہمای

بولجی سیر بولغی کم بارا الغای بار سہ اول قدم داد ق قالغای

کیمکہ احمد کبی کہ بدر قہ دور بولدا یور خوف بولسہ نے بقا دور

بو بیلہ حبت خلعت لولاک لات اغزنیہ الکید سن نون جاک

اولدہ ور انبیا سر افرازی قاب قوسین محرم رازی

منکا قیلغیل شفاعتیکہ ہمراہ نی دی او زکا علیک صلی اللہ

بیلکا سین ای خجستہ فرزند حکیم بر بلہ جانیمہ پیوند

مسئلہ لار کہ اول ضرور اردی بیلما سانک دینکا قصور اردی

بیتی کو نکلو مکا کیم بیغشتور سام نظم ترتیبی عہ سیغشتور سام

تا زد ضبط اولیکا سین آسان اول مسایل نی بیلکا سین یکسان

تا نکلا تین کو نذ اکیم حساب اولغای منکا اجر سنکا ثواب اولغای

او شبو نیت کہ من قیلیب دور من اول مسایل کہ من بیلیب دور من

جمع ذا سعی اہتمام قیلدای سنینک اتینکہ من تمام قیلدای

Marfat.com

Қўлёзмалар институти
Қўлёзмалар фонди
№ 103

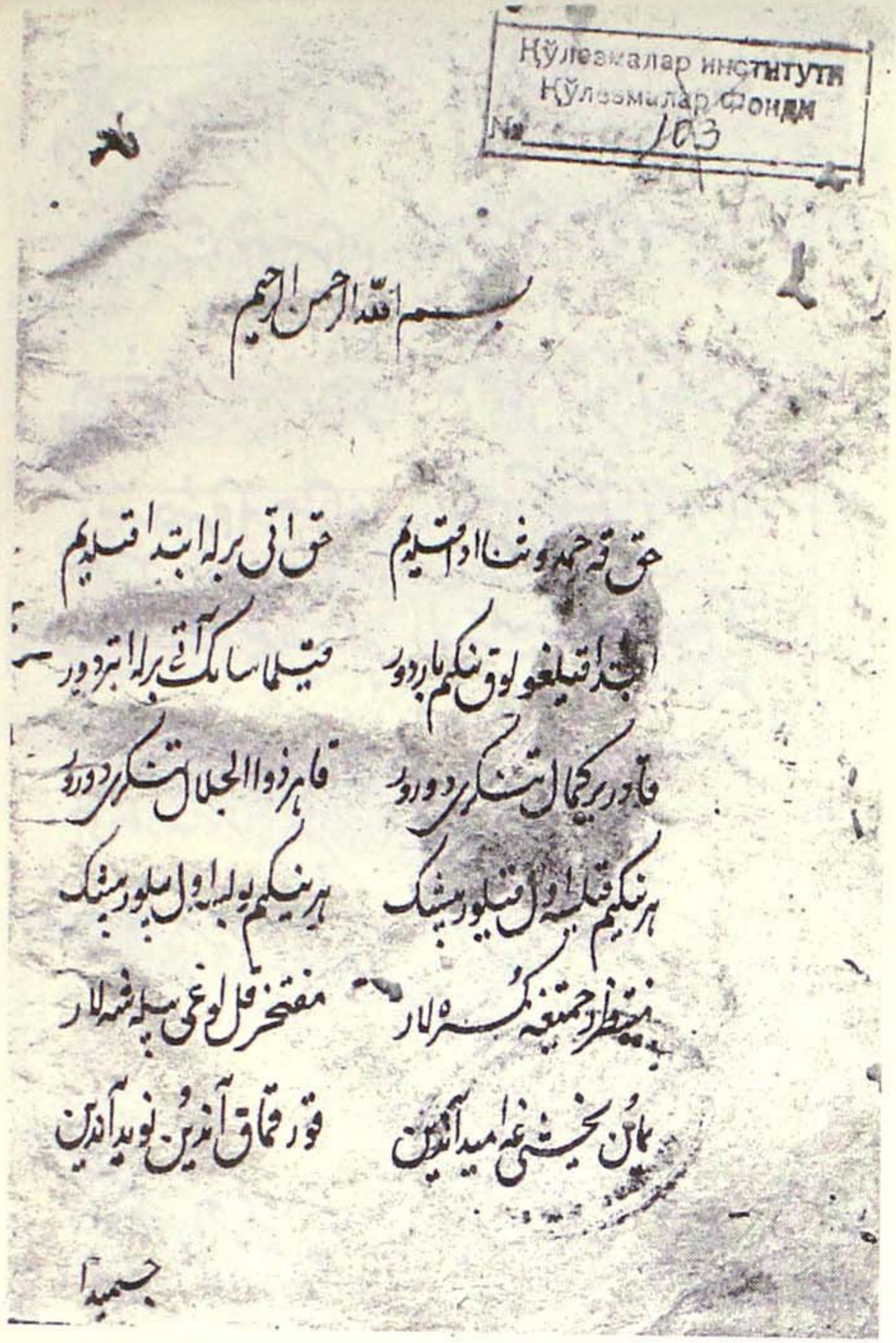

Marfat.com

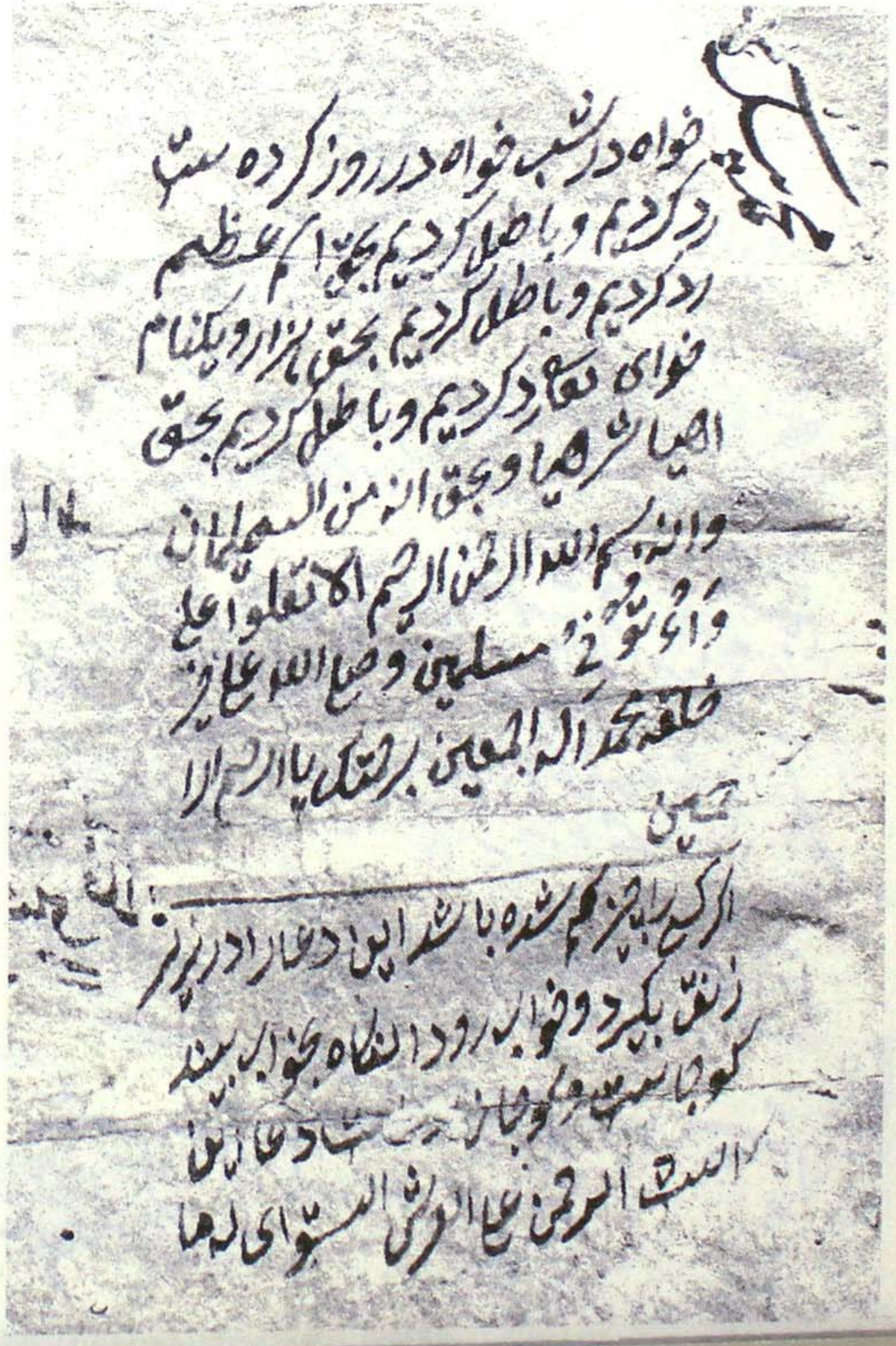

خواه در شب خواه در روز کرده ست
رد کردیم و باطل کردیم بحق ا م عظیم
رد کردیم و باطل کردیم بحق هزار و یکنام
خوای تعارد کردیم و باطل کردیم بحق
الصباشر هیا و بحق انه من السیلمان
وانه بسم الله الرحمن الرحیم الا تعلوا علی
واتونی مسلمین وصلی الله علی
خلقه محمد آله المعصومین برحمتک یا ارحم الرا

حسین

اگر کسی را بجزم شده باشد این دعا را در پر
زنق بگیرد و خواب رود الشاه بخواب بیند
کوبا سبع و کوبا
السبت الرحمن علی العرش استوای له ما

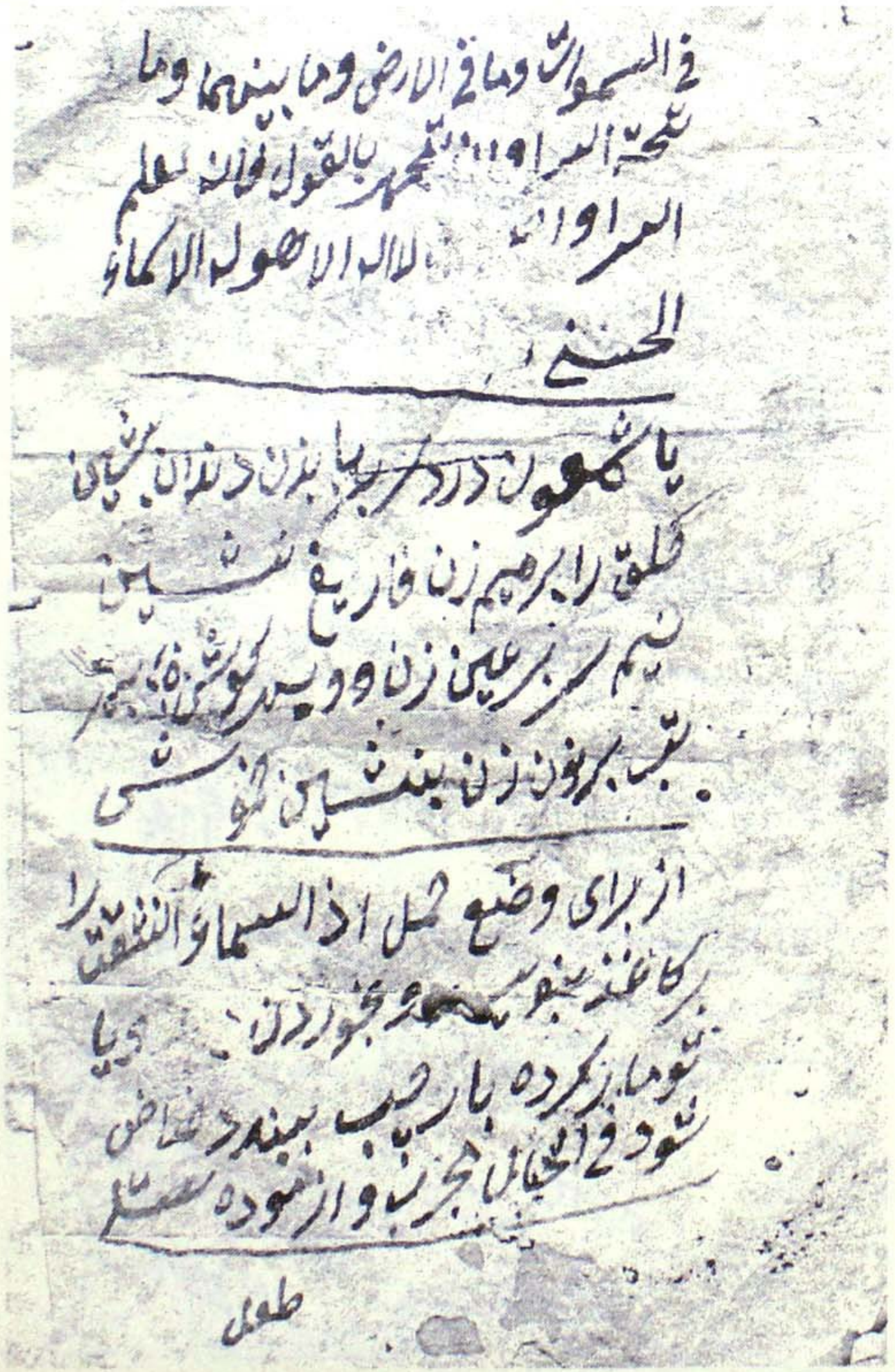

فی السموات وما فی الارض وما بینهما وما
تحت الثری وان تجهر بالقول فانه یعلم
السر واخفی الله لا اله الا هو له الاسماء
الحسنی

یا شکور ذرد
خلق را برهیم زن فارغ
بسم سر بر عین زنا و پسر
تب برون زن بنشای

از برای وضع حمل اذا السماء انشقت را
بر کاغذ بنویسد و بخورد زن
شوهار کرده بار صعب ببندد
شود و الحال مجرب و از نموده

طول

آیت اول قل لن یصیبنا الا ما کتب الله

لنا هو مولینا وعلی الله فلیتوکل

کل الوف مثلین آیت دوم وان یمسسک الله

بضر فلا کاشف له الا هو وان یردک

بخیر فلا راد لفضله یصیب به من یشاء

من عباده وهو الغفور آیت سیوم هو

وما من دابة فی الارض الا علی الله

Kmpb Mytaiwan
Badup
928 Ada Peguman
Jilid : 53

استادی هفت آیت اعظم آنست که حضرت

رسول علیه السلام گفت یا علی هفت آیت هست

از قرآن مجید هر آنکس که این هفت آیت را با خود

دارد اگر هفت آسمان روی بگردد و اگر هفت زمین

بر او سنگین گردد از آسمان سنگ بارد و دیو و پری او

را بر روی زمین گردانند و تیغ در یکدیگر زنند آن کس که

این هفت آیت با وی بود یا خواند یا با خود دارد هیچ

کس با وی دست نیابد سورهٔ توبه ایتها اعظم آیت

بسم الله الرحمن الرحیم

Çağrı Yayınları: 83
Araştırma-İnceleme: 1

©: Çağrı Yayınları - Şaban KURT

ISBN: 975-454-093-4

Baskı: Enes Ofset 2004 İstanbul

Marfat.com

بو کتابیمیز اهتمام ایتدیم — جد و جهد ایله یاپدیم تمام ایتدیم

جون سیاق تعیید ایدیم آنداشرعیاتدر — نی عجب کورمدیم تعین اتدر

مکتبی دیرسک اصول کیتسکا ایدین — مهاجرت ایلدرت مدرسه ایدین

پس تو فوز بویله یکیرمه یکنجی ایدکا — فقه دا باجرا و شمو نظم دیدیکا

علما دین بو دورلرینی کیم ایلاکیم — تولداغای لار بویله بویله ایراکیم

غلط و دیشه موندالار بولسه — توزه لار تعمیر ایدر اگر بولسه

همیوایش تعین ثواب تابعای لار

عفو و غلطیمی مکنا تابعای لار

تمت تما!

Milliy adabiyot kutubxonasi
103
Kutubxona sondi
SKB 652228 UzA
20 000
ISBN 975-454-093-4
9 789754 540932
Marfat.com